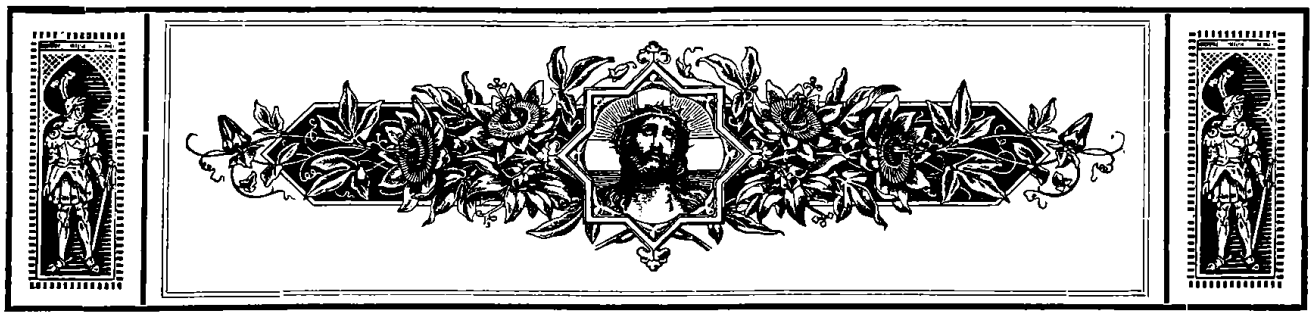
ŽIVOT JEŽÍŠE KRISTA.

DÍL II.

Události ze druhé polovice druhého roku veřejného působení Kristova.

KAPITOLA PRVNÍ.

Uzdravení dvou slepců a němého posedlého.

A když odcházel odtud Ježíš, šli za ním dva slepci, volajíce a říkajíce: Smiluj se nad námi, Synu Davidův! Když pak vešel do domu, přistoupili k němu slepci. I dí jim Ježíš: Věříte-li, že to mohu učiniti vám? Řkou jemu: Ovšem, Pane. Tu dotknul se očí jejich řka: Staniž se vám podle víry vaší. I otevřeny jsou oči jejich. A pohrozil jim Ježíš řka: Hleďte, ať nikdo nedoví se (toho). Ale oni vyšedše, rozhlásili jej po celé krajině oné. Když pak oni vycházeli, hle, přivedli k němu člověka němého, který byl posedlý. A když byl vymítnut duch zlý, mluvil němý. I divili se zástupové řkouce: Nikdy neukázalo se takto nic v Israeli. Fariseové však pravili: Skrze knížete duchů zlých vymítá zlé duchy. (Mat. 9, 27.—34.)

Veliké zázraky konal Pán, kříse mrtvé, uzdravuje nemocné; a přece nesetkali jsme se dosud s nikým, jenž by se odvážil o něm říci: Ejhle, Messiáš! Lid mluví o velikém proroku, jenž povstal, leč ničeho více. Lid poutají nevěrečtí fariseové a zákoníci, nepravá bázeň. Konečně dva slepci vyříknou: Ježíš jest syn Davidův! Tím jménem nenazývali Israelité nikoho jiného než Messiáše, jenž podle proroků měl jakožto potomek Davidův obnoviti slavný trůn svého předka a to na všecky věky budoucí. (2. Samuel. 7, 13.; Amos 9, 11.; Isai 11, 1.; Ezech. 34, 23.) Proto i Nový zákon (Mat. 1, 1.; 22, 42.; Jan 7, 42.) jmenuje Messiáše „synem Davidovým“. — Víra slepců propukla hlasitým provoláváním. Ježíš, chtěje je vyzkoušeti, nevyhovuje hned na cestě, pospíchá jakoby neslyšel do svého příbytku. To nemocné neodstrašilo. Jdou za ním s touže prosbou až do světnice. Spasitel zajisté nás chtěl takto poučiti, že v potřetřebách nemáme v modlitbách k Bohu ustati, nejsme-li hned vyslyšeni, že máme prositi vytrvale, neochabujíce ani dost málo v důvěře, že nás vyslyší. Snad také chtěl Ježíš donutiti slepce, aby měli o něm vyšší po-

nětí než dosud. Proto neptá se jich, věří-li, že by jim mohl vyprositi uzdravení od Boha, ale ptá se, věří-li, že by jim to mohl sám učiniti. Slepci přisvědčili: Ano, pane. Vyznali, že věří v jeho neomezenou moc. Na znamení, že léčivost od něho vychází, dotknul se Vykupitel očí — i prohlédli. Posílil jejich víru. Radovali se nejenom že jim navrátil zrak, ale také z toho, že prohlédše nejdříve spatřili šťastnýma očima — Spasitele. Tím dojímavěji zní slova jeho: Ať se žádný o tom nedozví. Proč? Věděl Spasitel, že zázraků použijí vůdcové lidu k obžalobě jeho a proto utajoval dobrotu a své milosrdenství. Ano hrozil uzdravencům, aby o svém štěstí nemluvili. Ovšem že hrozba neplatila jim, ale nevděčnému lidu. Než srdečná radost převýšila bázeň — kudy chodili, tudy vyprávěli o synu Davidovu. Sloužili bezděky božské Prozřetelnosti. — Zákaz Ježíšův, aby o něm nemluvili, učí nás pokoře. Mnohý z nás vykoná skvělý skutek a jako křesťan nemá se — jím vychloubati, ale raději zamlčeti, poněvadž vlastní mocí nic nemůžeme, všecko jest milost Boží, jež v nás působí. Jestliže Bůh naše skutky pro povzbuzení jiných na jevo vynáší, neodporujme. Jenom nikdy ničeho nekonejme z dychtivosti po oslavě, nýbrž spíše z lásky ke Tvůrci. (Řehoř Veliký.)

O druhém zázraku uzdravení němého ďáblem posedlého není třeba se šířiti. Pověděli jsme již, v čem neštěstí toto záleželo a proč právě za časů Páně nebylo řídké. Všimněmež si, jak zázraky působily na mysl lidu i fariseův. Bezelstný lid s úžasem volal: Nikdy se nic takového neukázalo v Israeli! A fariseové, čeho nemohli popříti, provázeli starou svou písní: Činí zázraky pomocí knížete zlých duchů! Moderní vykladači Písma sv. o zázracích Kristových nesoudí příznivěji než fariseové. Ti v nich viděli dílo ďábla a naši učenci zase jen přirozenou sílu, obě strany pak velmi svorně popírají jakousi nadpřirozenou moc Boží.

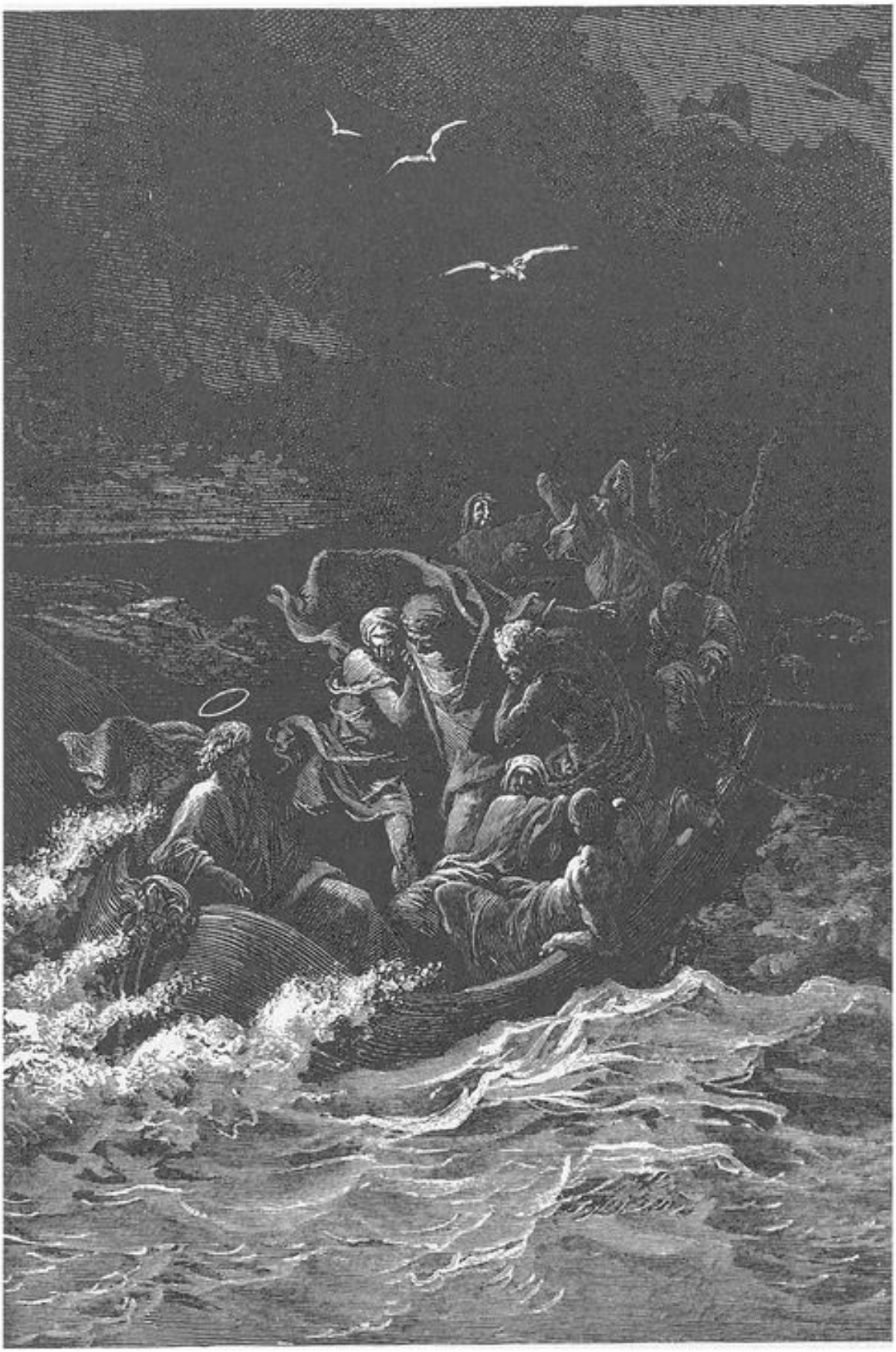
Někteří sv. Otcové se domnívají, že právě vzpomenutý zázrak je totožný s tím u Matouše 12, 37..., u Marka 3, 22.—30., u Lukáše 11, 14.—23., většina však praví, že jest rozdílným, jelikož tam Vykupitel zahanbuje rouhače, zde nikoliv. V některých rukopisech nad to schází — rovněž i u učitelů církevních — u sv. Matouše ta část (9, 34.), kde fariseové přičítají působení ďáblovu zázraky Ježíšovy.

KAPITOLA DRUHÁ.

Ježíš poučuje apoštoly před prvním rozesláním na kázání slova Božího.

Ježíš procházeje městy a osadami galilejskými učil v synagogách, kázal evangelium o království nebeském, uzdravoval různé nemoci i neduhy. Kdykoli uviděl zástupy, vždy projevil soucit s nimi, poněvadž lid ten podobal se stádu oveček bez pastýře. I byli zmořeni a povrženi jako ovce, nemající pastýře. (Mat. 9, 36.) Osud židovského národa utvářel se skutečně čím dále tím smutněji.

Římané vyssávajíce lid, utiskovali kde koho v zemi: fariseové ukládali jim nesčíslné množství náboženských předpisů, které mátly, saduceové zase naváděli slovem i příkladem Židy k požitkářství. Kromě toho žili v neustálém napětí i nespokojenosti, poněvadž se nenaplňovaly předpovědi o mohutném království Messiášově. A tak skutečně podobali se stádu, jež bez pastýře, bez ochrany sem a tam bloudí. Ne nadarmo pravil Pán učeníkům: Žeň veliká, ale dělníků málo

Mistře, není-li tobě nic do toho, že hyneme? Mar. 4, 38.

(Mat. 10, 37.), t. j. mnoho duší touží po spasitelném učení, ale málo mám těch, kteří by tyto zralé klasy shromáždili do nebeských stodol. Proste tudíž Pána, aby poslal dělníky na žeň svou (Mat. 9, 38.). Ačkoli apoštoly povolal za dělníky ve své říši, přece je vyzývá, aby prosili Boha o jiné dělníky. Byť počet 12 zajisté skrovným; a jenom Bůh uštědřuje způsobilosti i zdatnosti ke zdaru v podniku. Vyzvání platí i nám. Také my prosme, aby Pán poslal dělníky na vinici svou. Milliony pohanův i bludařů žije jako stádečko bez pastýře. Nařizuje tudíž církev věřícím, aby čtyřikráte v roce, vždy o suchých dnech, postili a modlili se, kéž Bůh pošle světu dobré a horlivé kněze jakožto hlasatele evangelia.

Prve nežli Pán poslal apoštoly kázat evangelia, pověděl jim, kde a jak mají svůj úřad vykonávati: **Na cestu k pohanům nechoďte a do měst samařských nevcházejte, ale jděte raději k zahynulým ovcím domu israelského. Chodíce pak, kažte říkajíce: Přiblížilo se království nebeské. Nemocné uzdravujte, mrtvé křiste, malomocné očišťujte, zlé duchy vymítejte. Darmo jste obdrželi, darmo dejte. Neopatřujte si zlata ani stříbra ani mědi do svých opasků, ne mošny na cestu, ani dvou sukní, ani obuvi, ani holi; hoden jest zajisté dělník pokrmu svého. Do kteréhokoli pak města neb místa vejdete, zeptejte se, kdo v něm jest hoden; a tam zůstaňte, dokud nevyjdete. Vcházejíce pak do domu, pozdravte jej řkouce: Pokoj domu tomuto. A bude-li dům ten hoden, přijde pokoj váš na něj; pakli nebude hoden, pokoj váš vrátí se k vám. A kdokoli nepřijme vás a neposlechne řečí vašich, tu vycházejíce z domu neb města, vyrazte prach z nohou svých. Amen pravím vám, lehčeji bude zemi sodomské a gomorské v den soudný, než městu tomu.** (Mat. 10, 5.—15.; Mar. 6, 7.—11.; Luk. 9, 1.—6.)

Kristus rozesílaje apoštoly kázat, chtěl aby se na budoucí povolání připravili. Měli se za dozoru božského Mistra podrobiti zkoušce v trpělivosti, statečnosti, opatrnosti i věrnosti. Jestliže Pán dí, aby nešli mezi pohany a Samaritány, ale jen ke ztraceným ovečkám domu israelského, to neznamená, že by byl na svět přišel jen k vůli Židům. Ježíš vykoupil všechno člověčenstvo, jeho říše přijímá všecky národy každého věku i místa, jakž proroci zvěstovali. Vždyť při uzdravení služebníka setníkova ujišťoval, že přemnozí přijdou od východu i od západu, t. j. ze všech končin světa a stolovati budou v království nebeském. (Mat. 8, 11.) Přišed kdysi na hranice syrské a foenické uzdravil dcerušku jisté pohanky od zlého ducha. (Mar. 7, 25.) Když ho obyvatelé jakéhosi města v Samaří na nocleh nepřijali, a oba učeníci Jan a Jakub oheň s nebe na ně svolávali, řekl jim: Nevíte, čího ducha jste (nevíte, jaký duch vás k tomu popohání); Syn člověka nepřišel duší zatracovat, ale spasit. (Luk. 9, 52 . . .) Národ židovský zvolil Bůh šiřitelem svého Zjevení, Židé, jsouce syny prorokův a St. zákona (Skut. apošt. 3, 25.), měli býti nejdříve povoláni k účasti na spasení. Měli býti pro apoštoly i věřící základním sloupem, jenž snáší tíhu střechy některé budovy, a když pevně stojí, budova nekolísá: po nich měli do říše Kristovy teprve vejíti pohané. Proto také sv. Pavel na první cestě apoštolské pravil v antiochenské synagoze (v Pisidii) Židům: Vám mělo slovo Boží nejprve mluveno býti. (Skut. apošt. 13, 46.) Z toho důvodu poslal Ježíš apoštoly nejprve mezi Židy, aby je pozvali do jeho království. Když však svou smrtí vyplnil mezeru mezi Židovstvem a pohanstvem (K Efes. 2, 14.), určil jim za působiště celý svět: Jděte do celého světa, učte všecky národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. a učte je zachovávat všecko, co jsem vám přikázal. (Mat. 28, 19 . . .)

Pán Ježíš pověděl také apoštolům, co by měli na první cestě kazatelského úřadu posluchačům zvěstovati. Kažte přiblížilo se království nebeské. Měli tedy mluviti, co kázal před nimi Jan Křtitel a s čím začal Ježíš sám. (Mat. 3, 2.; 4, 17.) Na to měli povzbuzovati k pokání, neboť to je podmínkou přístupu do království jeho. (Mar. 6, 12.) Aby jim lidé uvěřili, k nim přilnuli,

aby lid poznal, co blaha nebeské království přináší, aby se učení jeho šířilo, ozdobil Pán apoštoly zázračnou mocí: měli nemocné uzdravovati, zlé duchy vymítati . Nemají tak činiti pro zisk. Přijavše sami všecko beze svých zásluh a námahy jakožto čistý, nadpřirozený dar, podobně ať udělují. Darmo jste vzali, darmo dávejte. Pán rozeslal apoštoly právě tak jako později 72 učeníků — po dvou (Mar. 6, 7.; Luk. 10, 1.), ne jednotlivě, aby každý měl pomocníka i těšitele po ruce. Nešli společně všickni, aby evangelium rychleji se rozšiřovalo, šli dva a dva, aby svědectví vydáno i přijímáno bylo ochotněji, jako před svědky podle zákona Mojžíšova (V., 19, 15.) v ústech dvou nebo tří svědků stane všeliké slovo.

STĚTÍ SV. JANA KŘTITELE.

Rozkaz Ježíšův, že apoštolové půjdou na missie bez peněz v opasku, bez mošny, v jednom šatě, bosi, bez hůlky, nesmí se vykládati doslovně. Třeba vysvětliti toto: Peněz papírových ovšem tehdy nebylo, ale zlaté, stříbrné a měděné mince, jež nosili v koženém, lněném nebo také bavlněném opasku kolem beder. Opasek stahoval též hořejší oděv, tak řečenou sukni. Do mošny kladou si Orientálci na cestu zásoby šatstva, jídel, slovem co potřebují. Matouš praví, že měli choditi bosi, Marek (6, 9.) zase, že v sandálech. Někteří vykladači rozeznávají v obuvi židovské: boty (pokrývají celou nohu) a sandály (kryjí jen spodek nohy a hodí se na cestu v létě). Nejsprávněji pochopíme rozkaz, myslíme-li, že Kristus chtěl, aby si nebrali nic zbytečného ani od šatstva, ani od obuvi, tedy jedny šaty a jednu obuv. Matouš i Lukáš píše, že měli i hůl doma nechati, Marek zase (6, 8.), že si ji měli s sebou vzíti. Sv. Augustin dí, že slovo „hůlka" podivně vykládají. Dle něho, poněvadž i nejchudší člověk na cestu béře hůl, nemá se uvedeným věcem přikládati strohý smysl, ale znamenají, že apoštolové mají nastoupiti putování horlivě (v horlivosti posel zapomene i hůl), zřeknuvše se všeho pohodlí. Všecky tyto pokyny vztahovaly se ovšem jenom na první rozeslání apoštolů mezi Židy. Vysvětluje tak sám Pán Ježíš u evangelisty Lukáše (22, 35. 36.): Když jsem vás poslal bez měšce a bez mošny a bez obuvi, zdaliž jste v čem měli nedostatek? A oni řekli: V ničemž. Tedy řekl jim: Ale nyní kdo má měšec, vezmi jej, podobně i mošnu, a kdo nemá, prodej plášť svůj a kup meč (t. j. aby život bránil).

Rozkaz Páně apoštolům, jak by si měli počínati hlásajíce evangelium, platí dosud služebníkům evangelia. Nemají přilnouti k pozemským statkům, ať nelakotí a nemamoní, ale konají svůj úřad. Jsoutě dělníci Boží. Pán zajisté sám stará se jim o výživu, poněvadž dělník jest hoden mzdy. Z jeho vnuknutí už ode dávna věřící živili kněze. Apoštolové mají při svém putování (kázání)

vstupovati do příbytků těch, kteří zaslouží, aby se jim kázalo. Při volbě hostitele nemají se však ohlížeti na to, je-li bohat, mocný, ale je-li bohabojný a pravdě přístupný člověk. Kdyby zašli k nepříteli, snadno by přišli do špatné pověsti, svaté učení by se stalo podezřelým. Tím ovšem Spasitel také mlčky naznačil, že věrozvěsti přinesou čest domu, do něhož vkročí. Zajdou-li k někomu, mají tam zůstati; není jim dovoleno, jak Lukáš zřejmě dí, „choditi z domu do domu", t. j. nocleh měniti. Takové přebíhání mohlo lehce uvrci na hostitele podezření, že se k nim zachoval lakomě nebo hrubě. Čest jeho by vzala pohromu. Sami pak změnou bytu by si zjednali pověst lidí nestálých, vrtošivých, kteří hledají pohodlí a lepší bydlo, což se na učeníky Páně nesluší. Uškodili by vzrůstu evangelia.

Nařízený pozdrav: Pokoj domu tomuto,[1]) byl u Židů obvyklým. Kdežto obyčejná návštěva neměla moci darovati někomu pokoj (klid), apoštolové jako zástupci Krista Pána získali domácím mír nejen pozemský, ale též požehnání, jež Spasitel s nebe přinesl. Mají-li hostitelé smysl pro klid a jsou-li ho hodni, pozdrav jim ho přinese (dodá), ne-li, vrátí se bez újmy k apoštolům jako ke svému zřídlu. Nenaleznou-li věrozvěsti někde sluchu ani přístřeší, nemají se omeškati, ale včas odejíti, vyrazivše prach ze své obuvi. Přísní Židé, jestliže šli pohanskou krajinou, měli ve zvyku nežli vstoupili na posvátnou půdu země zaslíbené, že si oprášili sandály nebo nohy, aby své vlasti (prý) neposkvrnili. Přirovnává tudíž Pán místa, která opovrhnou evangeliem, městům pohanským. Běda jim v den soudný. Ten prach, co apoštolové vyrazí z obuvi své, bude tenkráte proti nim svědčiti (Mar. 6, 11.; Luk. 10, 11.), a tak na neochotné přikvačí tvrdší soud, nežli na Sodomské a Gomorské, výstražný to příklad lidské zvrhlosti a Boží spravedlnosti. (II. Petr. 2, 6.; k Žid. 7.) Trest řídí se podle viny, vina podle velikosti poznání (schopností). Čím jasněji se Bůh člověku zjeví, tím větší vina i trest, zatvrdí-li se proti němu. Sodomští . . nepoznali učení Ježíšova, neviděli jeho zázraků, a proto snáze jim bude na soudu než Židům, kteří věrozvěsty vyhnali, zatvrzujíce srdce proti spáse. Výrok Páně ukazuje, že hřích nevěry není nepatrný.

Nyní předpovídá Ježíš apoštolům i jejich nástupcům, jak nebezpečné postavení zaujmou uprostřed ve hříších tonoucího světa. Poučuje, jako by nebezpečenstvími prošli.

Hle, já posílám vás jako ovce mezi vlky; buďte tedy opatrní jako hadové a prostí jako holubice. Ale mějte se na pozoru před lidmi: neboť budou vás vydávati soudům a bičovati vás budou ve svých synagogách; i před vladaře a krále budete voděni pro mne na svědectví jim a pohanům. Když však vydají vás, nestarejte se, kterak aneb co byste mluvili; budeť vám dáno v onu hodinu, co máte mluviti, neboť ne vy to jste, kteří mluvíte, nýbrž Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás. Vydá pak bratr bratra na smrt, otec syna,[1]) a povstanou dítky proti rodičům a budou je zabíjeti. A budete v nenávisti u všech pro jméno mé; kdo však vytrvá až do konce, ten spasen bude. Když pak budou vás pronásledovati v městě tomto, utecte do jiného. Amen pravím vám, vy nebudete u konce se všemi městy israelskými, až přijde Syn člověka. Není učeník nad mistra ani služebník nad pána svého. Dosti jest učeníku, aby byl jako mistr jeho, a služebníku jako pán jeho. Jestliže hospodáře nazvali Belzebubem, čím spíše domácí jeho? Nebojte se jich tedy, neboť nic není skryto, [co nebude odkryto, a nic tajno, co nebude zvěděno. Co vám pravím ve tmách, povězte ve světle, a co slyšíte v ucho, hlásejte na střechách.[2])

[1]) Židovsky salom lek.

[1]) Srov. život sv. Barbory, sv. Kateřiny . . .

[2]) Palestina toť pravý kouteček proti celému světu, kam se měli apoštolové rozejíti. Proto výraz „ve tmě" naproti „na světle". Také: tenkráte bylo apoštolům učení Kristovo ve mnohém „ve tmě". To měli osvícení Duchem sv. kázati „na světle". Druhé podobenství má týž smysl. Co Kristus Pán vyprávěl apoštolům v důvěrnosti, tiše, to měli kázati veřejně

A nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabíti nemohou, ale bojte se spíše toho, jenž může duši i tělo zatratiti do pekla. Zdaliž neprodávají dvou vrabců za penízek? a nespadne z nich ani jeden na zem bez Otce vašeho. Vaše však i vlasy na hlavě jsou všecky sečteny. Nebojte se tedy; dražší jste nad mnoho vrabců. Každý tedy, kdo mne vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích. Kdo by však mne zapřel před lidmi, toho zapru i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích. (Mat. 10, 16.—33.)

Naučení toto týká se částečně prvního a po většině druhého rozeslání apoštolův. Ježíš nezatajuje před nimi obtíže, překážky a nebezpečí, které nástupce jeho očekávají, až budou vykonávati svůj úřad. Věrozvěstí budou se podobati ovcím uprostřed vlků a podlehli by záhubě, kdyby jich nehájil božský Pastýř — Kristus. K němu mají se utéci o pomoc. Dá jim zbraně, aby všecko překonali, což možno jest „opatrností“ a „sprostností (bezelstností) srdce“. Opatrnost je poučí, kde jaké nebezpečí číhá, a jak se mu vyhnouti; bezelstnost pak jim dá na ruku, nemohou-li se uvarovat, jak se zachovati. Buďte opatrní jako hadové a prostí jako holubice. Had prchá před nebezpečím úrazu a nemůže-li, nejprve celé tělo do kotouče svine, hlavu přikryje, tak že není snadno na hlavu udeřiti. I apoštolové mají útěkem zachrániti život, budou-li pronásledováni, když nijak jinak nelze. To se přihodilo sv. Pavlu, sv. Athanasiu, patriarchovi alexandrijskému († k. roku 373), sv. Cyprianu, biskupu z Karthaga († asi r. 257) a j. v. Jenom tenkráte, když by útěkem zavdal biskup příčinu k velikému pohoršení nebo by se zdálo, že víru zapřel, není mu dovoleno utéci. Naopak nastává mu povinnost, aby jako pastýř duší lidských jda za příkladem Spasitelovým (Jan 10, 11.) pro čest a slávu Boži i spásu svěřených duší život svůj za Pána položil A nejenom v nebezpečí mají se apoštolové zachovat opatrně, ale též v obyčejném styku s lidmi nekale smýšlejícími, jimž nemohou neomezeně důvěřovati.

S opatrností mají spojiti bezelstnost, jež záleží v tom, že se člověk varuje podskoku

QUIDO REMI: HERODIADA S HLAVOU SV. JANA KŘTITELE.

„nahlas — se střech“ dolů, aby shromáždění slyšeli, jakž bylo obyčejem, hlavně v městech při schůzích lidu.

či lsti, nemyslí na pomstu, že neoplácí zlé zlým, ale upřímně smýšlí a maje čisté srdce, v trpělivosti neochabuje jako holubi, kteří neznají vášně, jsouce bezelstní a mírní, ba oni lnou i k těm, kdož jim mláďata vybrali.

Opatrnost, přímost a bezelstnost ukáže se apoštolům a nástupcům jejich o to potřebnější, poněvadž pro zvěstování evangelia přijdou na soud před vladaře a krále. Prospěje to náboženství, poněvadž takto se jim poskytne příležitost, že i před mocnými tohoto světa budou moci mluviti o Ježíši a jeho učení. Tak vydali svědectví o něm Petr a Jan, když byvše zatčeni, octli se před nejvyšší radou v Jerusalemě (Skut. ap. 4, 8.) a sv. Pavel před římským vladařem Festem a králem Herodem Agrippou II. (l. c. 26.), jakož i na císařském dvoře v Římě. (K Filip. 1, 13.) V takových kritických okamžicích k lidské opatrnosti přibude jim pomoc Ducha sv., jenž bude za ně mluviti, je těšiti, vnukajíc jim vhodná slova i řeči, jimiž by se dobře obhájili. Nadpřirozené pomoci budou velmi potřebni; neboť nastane hrozný rozvrat a pozdvižení, že i přirozená pojítka prasknou: rodiče proti dětem, děti proti rodičům, krev proti vlastní krvi povstane. Rozluku mezi nimi způsobí evangelium, poněvadž někteří je přijmou, jiní zavrhnou. Řeč Boží . . pronikavější nad všeliký meč na obě strany ostrý, dosahuje až do rozdělení duše a ducha . . a rozeznává myšlení i mínění srdce. (K Žid. 4, 12.) Proto také zášť světa se obrátí proti kazatelům slova Božího. Budete v nenávisti všechněm pro jméno mé. Předpověď Páně naplnila se hned na začátku církve. Po ukamenování sv. Štěpána nastalo v Jerusalemě a po celém Judsku všeobecné pronásledování křesťanův. Apoštoly několikráte uvrhli do žaláře, bičovali je. Kolik trápení věrní křesťané vytrpěli od vlastních pokrevenců, nejlépe vyličují záznamy sv. mučeníků (Acta ss. martyrum).

Jedinké jméno „křesťan" postačilo, aby někdo byl mučen. Tertullian ve své Obraně křesťanstva (I., 2.) dí: Vyznáme-li (Krista), jsme mučeni, vytrváme-li, přijdeme o život, zapřeme-li, propustí nás, neboť celý boj víří kolem jména „křesťan". — Tento boj bezbožného světa s Kristem potrvá až do skonání světa a jen ten, kdo setrvá až do konce, bude spasen. Jednotlivcům nastane konec smrtí, celé církvi příchodem Kristovým k poslednímu soudu.

Těžko lze pochopiti slova Páně: pravím vám, nebudete u konce se všemi městy israelskými, až přijde Syn člověka. Snad nejlépe by se dala vysvětliti takto: Neobrátíte všech israelských měst a tedy nepřivinete ke Kristu všech Israelitů do té doby, až přijde Pán znovu na svět. Prorok Malachiaš (4, 5. 6.) zaznamenal, že všickni Židé uvěří v Pána teprve před soudným dnem, a to na slova Eliášova, jenž má před tím přijíti na svět kázat pokání. Dle toho vztahovala by se řeč Ježišova na nástupce sv. apoštolů, t. j. na budoucí učitele církve, na apoštolský úřad církve vůbec.

Další vyučování Spasitelovo nepotřebuje zvláštní vysvětlivky. Jako žáci Ježíšovi nemohli apoštolé očekávati lepšího údělu na světě než potkal jejich Mistra a Pána — neušli zášti světa. Jako účastníci Kristem založené říše nemohli ani žádati, aby se jim vedlo lépe než jemu. Když Pánu nepřátelé vytýkali, že má zlého ducha Belzebuba za pomocníka, totéž vyčtou jeho zástupcům. Proto však nemají klesati na mysli, báti se, neboť není nic skrytého, co by nebylo zjeveno, ani co tajného, ježto by nebylo zvěděno. Přes všecky zloby světa prorazí evangelium vítězně celým světem, před nímž také jednou bude patrna zloba nepřátel i nevina pronásledovaných. Proto ať hlásají učení bez bázně, nebojíce se těch, kteří mohou sice tělo zabíti, ale k duši přístupu nemají, bojíce se raději toho, jenž i tělo i duši zavrhnouti může — Boha všemohoucího, spravedlivého. Od něho vezmou odplatu jak pronásledovatelé, tak pronásledovaní. K čemu bázeň a starost? Nebeský Otec pečuje o nerozumné tvory, že bez jeho vůle ani vrabec se střechy nespadne, ač má ceny půl penízku (řecky assarion = asi 2 haléře). Kdo zvěstuje lidem slovo Boží, každý člověk má přece nepoměrně cenu vyšší, těše se tudíž neskonale větší ochraně Tvůrcově, že bez jeho vůle nic se mu nepřihodí, ba ani vlas nespadne. Na konec odkazuje Ježíš na poslední soud. Před tváří Boha, u přítomnosti

JEŽÍŠ PŘÍTEL DÍTEK.

andělů nastane odplata. Kdo za živa nedbav pronásledování, úsměšků i pohany osvědčil se věrným učeníkem a podle evangelia smýšlel, mluvil i jednal, toho uzná Pán za dědice věčné blaženosti; kdo však z bázně, nepravého studu, z lásky ke světu a jeho radostem Krista zapřel anebo spasitelné učení zamítnul, toho zapře Pán před Otcem i anděly, či jinak řečeno: ten nepřijde do řady blaženců, ale propadne věčnému zavržení.

Evangelium způsobí mezi lidmi veliký převrat. Pro ně rozpoutají se všecky pokrevní svazky. To vyličuje Ježíš slovy:

Nedomnívejte se, že jsem přišel uvést pokoj na svět: nepřišel jsem uvést pokoj, nýbrž meč. Přišel jsem zajisté, abych rozdvojil člověka proti otci jeho a dceru proti matce její a nevěstu proti tchyni její, a nepřátelé člověka jsou domácí jeho. Kdo miluje otce nebo matku více než mne, není mne hoden, a kdo miluje syna neb dceru více než mne, není mne hoden. A kdo nebéře kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden. Kdo nalezne život svůj, ztratí jej, a kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. (Mat. 10, 34.—39.)

Ujišťování Spasitelovo, že nepřinesl na svět pokoj, ale meč, příčí se slovům proroka Isaiáše, jenž předpověděl (9, 6.): Maličký narodil se nám a syn dán jest nám a učiněno jest knížectví na rameni jeho. A nazváno bude jméno jeho Podivný, Rádce . . . Kníže pokoje. Andělé pastýřům zpívali: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Pán Ježíš sám, louče se s apoštoly, řekl: Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám (Jan 14, 27.). Jak rozřešíme tento rozpor? Pokojem ve svých předpovědích rozuměli proroci onen svatý pokoj — pokoj či mír s Bohem, s bližním a sama s sebou. Takový pokoj však si musí jednotlivec vydobýti, přemáhaje zlé žádosti, hřích a vášeň. Bezbožní nemají pokoje, pověděl Bůh skrze proroka (Isaiáš 48, 22.). Nemůže zajisté Bůh vstoupiti do srdce, v němž sídlí hřích a jeho původce zlý duch, duch nepokoje. Miluje-li mne kdo, řeč mou zachovávati bude a Otec můj bude ho milovati. A k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme, pravil Ježíš (Jan 14, 23.). Chceme-li dosíci pravého pokoje, jest na nás abychom srdce svá od hříchův očistili, odolávajíce zároveň statečně ďábelskému pokušení, musíme se opásati „mečem ducha, jenž jest slovo Boží“ (K Efes. 6, 17.), bojujíce jako rytíři Kristovi proti zlé žádostivosti, proti vlastnímu tělu, krvi a bezbožným svůdcům. To klade Pán Ježíš za podmínku, chce-li kdo dosáhnouti pokoje, jejž s nebe přinesl.

Účel příchodu Kristova na svět je tedy dvojí: blízký a vzdálený. Vzdálený směřuje k obnově úplného míru, blízký ku přemožení hříchu, což má býti prostředkem k dosažení duševního pokoje. Kdo chce tudíž posledního (vzdáleného) účelu dosíci, nechať užívá prostředkův. Poněvadž však přemnozí toho nečiní a jen někteří poslouchají evangelia, kdežto jiní proti němu brojí, vniká boj a rozvrat do nejužších kruhů rodinných, že otec a synové, matky a dcery, nevěsty a tchyně smýšlením se rozlišují, oddělují. A právě domácí lidé překážejí nejvíce nábožnému životu, jelikož mají mnoho příležitosti křesťanským snaživcům zavaliti překážky a obtíže než kterýkoli jiný člověk cizí. Zápisy o mučenících, životopisy svatých slouží za nejlepší doklad. Když Christina, útlá dívka 11letá, ve svatém zanícení roztříštila domácí bůžky svého otce, byla od něho nemilosrdně zbita a na konec pro víru usmrcena (v l. 270—300 po Kr.). Perpetuu, 22tiletou ušlechtilou dámu v Karthagu uvěznili pro víru křesťanskou. Přichvátav stařičký otec její, zapřisahal ji šedinami, svou láskou, jakou jí vždy projevoval, ukazuje na matku, sestry a bratry i její vlastní dítě, aby své smýšlení změnila, zapřela . Ale ona stále vyznávala, že zůstane křesťankou děj se co děj. A proto s mnohými spoluvězni jako Felicitou, Saturninem, Sekundulem hodili ji divoké zvěři v amfitheatru (r. 202 nebo 203.). Sv. Víta, syna vznešeného rodu v západní Sicilii, vlastní otec pro jeho přesvědčení křesťanské přivedl k místodržiteli Valerianovi, aby ho přinutil obětovat modlám. Když nepovolil, ukrutně zbičovaného syna poslal soudce otci nazpět. A ten se tak zapomněl nad vlastní krví, že učinil úklady čistotě

synově. A když i při tom zůstal Spasiteli věren, byl s druhy svými Modestem a Krescencií umučen (r. 303.). Andělskému učiteli Tomáši z Aquina (řádu sv. Dominika, † 1274) v témž směru činili nestoudné návrhy bratři a příbuzní, jen aby se nestal mnichem; leč marně .

Dalo by se uvésti nesčíslné množství podobných příkladů. Dokazují, že člověku sluší napřed láska k Bohu, potom teprve k bližnímu. Nesmíme urážeti, zapírati víru, ani obtížiti něčím nedovoleným své svědomí, třeba že by si toho pokrevní přátelé přáli. Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden. Pravé následování Ježíše Krista požaduje, abychom trpělivě na se vzali a nesli svízele, které nás obklíčují. Kdo nebéře na sebe kříže svého a nenásleduje mne, není mne hoden. „Křížem“ rozumí božský Spasitel všechny druhy zármutku a trápení, tělesné i duševní: chudobu, nemoc, pronásledování, ponížení, pokušení. Obrat „vzíti kříž na sebe“ vzat je z obyčeje, že k hanebné smrti kříže odsouzený člověk nesl svůj kříž až na popraviště. Nepostačí však kříž nésti, ale musíme jej snášeti z lásky k Bohu, jako Ježíš z poslušnosti k Otci nebeskému a z lásky k nám jej nesl. Mnoho lidí nese kříže, než bez zásluh pro život věčný, poněvadž jej (kříž) považují za nevyhnutelné zlo, jemuž se musí člověk podrobiti, nepřijímají jej z ruky Boží, nebo berou netrpělivě s reptáním, snad i proklínajíce a rouhajíce se Bohu.

Pravé následování Ježíše Krista záleží tedy v tom, že se podrobíme sv. vůli Boží, že se odříkáme dovolených radostí a zapíráme či krotíme vášně, když na nás dorážejí, jsme volni obětovati časný život, kdyby nám v něm hrozila ztráta milosti Boží a nemohli bychom ji jinak zachovati. Kdo nalezne život svůj, ztratí jej, a kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. Slova tato dají smysl: Kdo zapřením víry zachová život časný, ztratí věčný; kdo však pozemský život obětuje, víru za každých okolností vyznav, byť i smrt hrozila, ten za odměnu vezme věčnou blaženost. Podle toho náleží člověku, aby potlačoval smyslné chtíče a krotil sebezáporem tělo.

Křtem stáváme se údy tajuplného těla Ježíše Krista (= církve), proto tělo potkává všecko, co se dělo s tělem Páně. Jako Kristus na těle trpěl a utrpením i smrtí sňal hříchy světa, tak křesťan utrpením smývá hříchy. Křesťan má duchovně s Kristem umříti,

STUDNICE PANNY MARIE.

aby s ním povstal k novému, svatému životu. V tom směru psal sv. Pavel k Římanům (6, 3. 4.): Zdaliž nevíte, že kteříkoli pokřtěni jsme v Krista Ježíše, v jeho smrt jsme pokřtěni? Nebo pohřbeni jsme spolu s ním skrze křest v smrt, abychom jako Kristus vstal z mrtvých skrze slávu Otce (= všemohoucnost Boží) tak i my (po křtu) v novotě života chodili.[1]) Galatským

[1]) Křest za starodávna se uděloval pohroužením či potopením a jako pohřbením pod vodu.

(5, 24.) připomíná tentýž apoštol: Kteří jsou Kristovi (= učeníci, věřící), ti ukřižovali tělo své s hříchy a s žádostmi. V očích světa považuje se ovšem takový život za smutný, za život bez požitků a bez radosti, ale v této zdánlivé ztrátě získáme životní spokojenost a věčnou radost. Vždyť takové duše potěšuje již zde na světě Duch sv., tak že čisté radosti jejich daleko převyšují pozemské radovánky Sv. Pavel napsal Korintským (II., 6, 10.): (Nechť nás lidé mají) jako smutné, ale vždycky se radující. [1])

Předpověď budoucích pronásledování patrně apoštoly zarmoutila. I těší je, ukazuje na vznešený úřad apoštolský a zvláštní odměnu těm, kteří jich od prahu svého neodeženou.

Kdo vás přijímá, mne přijímá, a kdo mne přijímá, přijímá toho, který mne poslal. Kdo přijímá proroka ve jménu proroka, obdrží odplatu proroka, a kdo přijímá spravedlivého ve jménu spravedlivého, obdrží odplatu spravedlivého. A kdokoli by podal píti jednomu z maličkých těchto číši vody studené toliko ve jménu učeníka, amen pravím vám, neztratí odplaty své. (Matouš 10, 40.—42.)

Jelikož apoštolové jsou poslanci a zástupci Krista Pána, [2]) a Kristus poslán nebeským Otcem na svět, kdo je přijme, jako by přijal Ježíše nebo Boha Otce, s nímž Syn jedné jest podstaty. I vyrozumíváme z řeči Páně, že povýšil apoštoly a jich nástupce k důstojnosti své vlastní osoby, vždyť poslanec platí jako pán, jenž ho vyslal. Přípověď potěšila asi apoštoly nemálo, že přece očekávati mohli: najdou se mnozí, kteří si budou pokládati za čest, když k nim zavítají splnomocnění poslanci Boží. A čeká jejich hostitele nejen čest, ale též veliká odměna — odplata stejná jako samé apoštoly; neboť kdo přijímá proroka ve jménu proroka, odplatu proroka vezme. „Prorokem“ nemíní Pán Ježíš starozákonné osoby, nýbrž že jde řeč o messiánské době, kazatele svého evangelia. „Odplata“ toť nebeská blaženost v míře zvýšené, jakož pověděl Daniel (12, 3.): Kteříž učení budou, zaskvějí jako blesk oblohy a kteříž spravedlnosti vyučují mnohé, jako hvězdy na věky.

Co platí o přijetí věrozvěstů, platí o přijetí učeníků Ježíšových vůbec. Kdo přijímá spravedlivého ve jménu spravedlivého, vezme odplatu spravedlivého, znamená: Kdo poslouží někomu, protože v něm vidí věrného přívržence Ježíšova, připadne mu za to odplata jako samotnému stoupenci Páně. Ano, jestliže někdo učeníkům Páně, které svět má za opovržené a nepatrné, prokáže nejmenší službičku z lásky, jako na př. podá-li jemu hlt čerstvé vody z té příčiny, že v něm ctí křesťana, nepřijde o božskou odplatu. Pamatujtež si z toho, že Bůh nehledí na dobrý skutek, ale spíše na smýšlení, s jakým jej vykonáváme. I nejmenšímu drobečku bližénské lásky slibuje Bůh jistojistou odměnu. Ježíš nám prozradil na jiném místě, v čemž bude záležeti (Mat. 25, 34.—40.): Tehdy dí král (Ježíš) těm, kteříž na pravici jeho (o soudném dni) budou: Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. Nebo jsem lačněl a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti ..., nah jsem byl a přioděli jste mne ... Amen pravím vám, pokudž jste to učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste to učinili.

Z toho důvodu doporučí apoštolé ve svých listech ku věřícím, aby křesťanské bratry pohostinu přijímali. V potřebách svatým (křesťanům) pomáhejte, hostinství ochotně prokazujíce (K Řím. 12, 13.). A na přívětivost k hostům nezapomínejte, skrze ni zajisté někteří (Abraham, Lot) nevědouce, anděly v hospodu přijali. (K Žid. 13, 2.) Buďte vespolek k hostům přívětiví bez reptání (I. Petrova 4, 9.). Apoštol Jan vyčítal představenému jisté křesťanské obce v Malé Asii Diotrefovi, že věrozvěstům evangelia pohostinství odepřel. (III. Janova 9.)

[1]) O tomto bodu křesťanského života mnoho přemýšleli naši předkové. Vidno tak z listin. V Blsku u Bavorova na stěně chrámové zvenčí čteme starožitný nápis: Kdo umře než umře, neumře, když umře!

[2]) Na místě Kristově poselství konáme, jakoby Bůh skrze nás napomínal (II. Korint. 5, 20.). Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás! (Jan 20. 21.)

KAPITOLA TŘETÍ.

O smrti sv. Jana Křtitele.

Herodes Antipas, tetrarcha galilejský a perejský, dal Jana Křtitele uvrci do vězení. Vyčetl mu totiž Jan cizoložný poměr s Herodiadou, manželkou bratra Filipa, a mnohé jiné zločiny (Luk. 3, 19. 20.). Úpěl v žaláři delší dobu, až Herodiada, které ovšem nepovolaný mravokárce se zprotivil, ošemetným způsobem přiměla Heroda, že dal Předchůdce Páně stíti. O uvěznění a stětí tomto vypravují podrobně evangelisté Matouš a Marek, tento podrobněji; proto vypíšeme děj podle sv. Marka.

Uvěznění Janovo.

Herodes ten totiž dal Jana zatknouti a vsaditi do žaláře pro Herodiadu, manželku bratra svého Filipa, poněvadž ji pojal za manželku. Neboť Jan říkával Herodovi: Není dovoleno míti manželku bratra tvého. Herodias pak nevražila na něho a chtěla jej usmrtiti, ale nemohla, neboť Herodes bál se Jana, věda, že to jest muž spravedivý a svatý; i chránil ho a mnoho činil vyslechnuv jej, a rád ho poslouchal. (Mar. 6, 17—20.; (Mat. 14., 3.—5.)

Svrchu vzpomenutý Herodes, příjmím Antipas, byl synem Heroda Velikého a jeho třetí choti Samaritánky Maltaky. Obdržev po smrti otcově za úděl Galileu s Pereou, usadil se v městě Tiberiadě na jezeře Genezaretském. Římané po řecku ho nazývali úředně tetrarchou, t. j. panovníkem čtvrtiny země. Lid říkal mu ovšem král, jakž evangelistové se zmiňují (Mat. 14. 9; Mar. 6, 14; Jan 4, 46.). Filip byl synem téhož Herodesa Velikého a druhé manželky téhož Mariany, dcery nejvyššího kněze Šimona. Herodias narodila se z Aristobula, syna Herodesa Velikého, a Bereniky. Herodes ji provdal za svého syna Filipa. Toho později vydědil: žil jako soukromník v Jerusalemě. Když Herodes Antipas jel do Říma, zastaviv se u Filipa, vzplanul hříšnou žádostí po švakrové Herodiadě. Na to s ní uzavřel tajný sňatek a odvedl ji na svůj dvůr, kde s ní manželsky žil, zapudiv svou zákonitou choť, dceru arabského krále Areta. Herodias dala přednost Herodovi řeč. Antipas proto, aby se stala panovnicí. Svazek ten působil pohoršení po celé zemi, jelikož se příčil božskému i lidskému zákonu. Starý zákon dovoloval manželský svazek se vdovou bratrovou, umřel-li tento bez potomků. (III. Mojž. 18, 6. 16; V, 25, 5.—10.) Herodes, pozoruje, že Jan Křtitel těší se nesmírné vážnosti lidu, měl za to, že takový může se státi škodlivým vládě; i povolal si Jana k rozmluvě. Při této příležitosti pokáral Předchůdce knížete z křiklavého, poddaným málo příkladného cizoložství. Pod záminkou uražení veličenstva dal Herodes Jana zatknouti a do pevnosti Machairon u Mrtvého moře do vězení posaditi. Uvěznění nenasytilo pomstychtivé Herodiady. Přála si vášnivá žena, aby umřel přísný mravokárce, jenž se opovážil veřejně pokárati ji i knížete. Spolčivši se s farisey a saducey, kterým svatý poustevník jordánský často přes prsty klepal, usilovala o bezživotí Janovo. (Mat. 3, 7.) Úklady se jí nedařily, Herodes nedal se pohnouti k novému zločinu. Obával se, že by popudil obecný lid. (Mat. 14, 5.) Nemohl také sv. Janu upříti úcty pro přímost, s jakou se osmělil jej vyplísniti, pro ctnosti, jimiž proslul. Chránil světce, ano i rady jeho poslouchal. Konečně nad uznáním zvítězila vášeň. Zženštilý panovník podlehl jako necharakterní muž v slabé chvíli nástrahám lstivé ukrutnice.

Svatý Jan sťat.

Přišel však den příhodný: Herodes učinil v den svých narozenin hostinu svým velmožům a plukovníkům i předním mužům galilejským. Když pak (tam) vešla dcera právě té Herodiady a tančila a se zalíbila Herodovi i těm, kteří s ním stolovali, král řekl dívce: požádej mě, zač chceš, a dám tobě. A přísáhl jí: Začkoli požádáš, dám tobě, byť to byla polovice mého království. Ona pak vyšla a řekla matce své: Zač mám žádati? A ta řekla: Za hlavu Jana Křtitele. I vrátila se hned s chvátáním ke králi a prosila ho řkouc: Chci, abys mi dal ihned na míse hlavu Jana Křtitele. I zarmoutil se král; pro přísahu však a pro ty, kteří s ním stolovali, nechtěl ji oslyšeti, ale poslav vojína tělesné stráže, rozkázal přinésti hlavu jeho na míse. I sťal jej v žaláři a přinesl hlavu jeho a dal ji dívce, a dívka dala ji matce své. Uslyševše to učedníci jeho, přišli a vzali tělo jeho a pochovali je v hrobě. (Mar. 6, 21.—29; Mat. 14, 6.—12.)

Herodias přemýšlela stále, jak by se zbavila nepohodlného mravokárce. Vhodná chvíle se jí naskytla o hostině při narozeninách královýchh. Písmo sv. neuvádí, kdy je král slavil. Dějepisná zpráva evangelia připouští domněnku, že stětí i poslání hlavy Janovy Herodiadě se přihodilo hned v den vzpomenutých narozenin a to mezi hostinou. Podle toho byl by musil Herodes v tu dobu prodlévat ne v obyčejném svém sídle Tiberiadě, ale na pevnosti Machairon, kdež měl pěkný hrad a na blízku v Sivias jinak Judiadou nazývaném městečku druhou pohodlnou residenci.[1])

Herodias, znajíc předobře povahu mužovu, zařídila svůj záměr s prohnanou vypočítavostí, jež neselhala. Pro zábavu poslala dceru z dřívějšího manželství jménem Salome do jídelny, aby králi a hodovníkům zatančila. Josef Flavius ve svých Starožitnostech se zmiňuje, že při hostinách židovských vystupovaly tanečnice. Nesmíme si mysliti, že to byly osoby znázorňující národní tance, jakož se dálo při návratech vítězných vojevůdců. (II. Mojž. 15, 20; I. Králov. 18, 6.; Luk. 15, 25.) Za časů Herodových po řeckém způsobu bavily hosty tanečnice syrské, tanci svými jenom smyslnost dráždící. Salome patrně vycvičená v tanečním umění všecky hodovníky okouzlila, nejvíce Herodesa, jenž nerozvážně přísahal, že každé přání její vyplní. Tak pošetile jedná muž opojený záplavou smyslných radostí v ohni vášně. Omámena královským slibem, ale nevědouc, co by bylo nejlepší, běží dceruška k mateři o radu. Herodias, aby vzplanulou zášť schladila, rychle praví: Žádej hlavu Jana Křtitele! Jestliže Herodias prohřešila se proti povinnosti matky, jež vyslala dceru mezi rozjařené muže, aby nestydatým tancem dráždilla smysly, stala se touto radou zrovna nelidskou ďáblicí. Běda, třikrát běda matkám, které své děti pohoršují, navádějíce je ke zlému, místo aby jim svítily pěkným příkladem, vychovávajíce je v bázni Boží. Jaká matka, taková dcera — Salome uposlechla. Žádajíce smrt spravedlivého člověka, ukazují obě ženy, jak zkaženého byly srdce, jaká zpustlost řádila na dvorech panovnických. To se děje všude, kde vyrůstá člověk bez Boha, kde neznají cenu ctnosti, kde zdivočilé srdce jest schopno zrovna zvířeckosti. Nesmí nás překvapovati, že Herodias se nenacházela mezi hostmi. Náleželo k dobrému tónu tehdejších vznešených kruhů, že dámy stolovaly ve zvláštních místnostech tenkráte, když šlo o nějakou repraesentační hostinu.

Neočekávaná prosba Salomina naplnila krále zármutkem. Myslíval si také na to, aby Křtitele dal popraviti (Mat. 14, 5.), ale před samým skutkem probudilo se přece v něm svědomí. Častokrát asi se přesvědčil o nevině Janově, obával se též vzbouření lidu, jenž považoval Jana za velikého proroka. Než lehkovážná přísaha a nemístný ohled na hosty jakožto svědky královského slibu udusil v něm lepší stránku srdce. Snad také cítil, že žádost dceřina vane z matky a nechtěl přijíti o její — lásku. Tím asi omlouval celou vraždu. A přece ho přísaha nezavazovala; vždyť člověk nemá se ani

[1] Srov. Allioli: Biblické starožitnosti. I. str. 484.

ŽEBRAVÝ BEDUIN.

přísahou dáti pohnouti k tomu, aby přestoupil božský zákon. Herodesův ohled na hosty, Herodiadu, na přísahu řinul z marnivé touhy po oblibě, z nepravého studu, pýchy a vášně, což vše ho připravilo o rozumný úsudek. I nařídil smrt.

Z nádherně vyšňořených přepychových komnat velmožových sestupme s poslem smrti do tichého, smutného vězení Janova. Jaký pronikavý rozdíl. Uslyšev prorok z úst katových rozkaz, bez váhání naklonil hlavu ke smrtící ráně — andělský život zakončuje smrtí mučenickou. Umřel, plně věrně své povolání, v boji o pravdu a ctnost.

Jeho nevinná krev stéká do proudu krve soudruhů-proroků, mísí se s krví Beránka Božího, jak Ježíše nazval. Tak končí Předchůdce, přítel Páně, kazatel pravdy a veliký vzor pokání. Bůh vidí vše a trpí to: žádný blesk s nebe nezasáhl krále a jeho družinu. Jestliže však Bůh svou spravedlivost na čas zadržuje, chce, aby Předchůdci Kristovu tak bídně hynoucímu z nevinné krve vyrostla nádherná koruna slávy, aby Kristu a jeho následovníkům poslední hodinka Křtitelova přinášela v utrpení sílu a útěchu. (Sv. Jan Zlatoústý.)

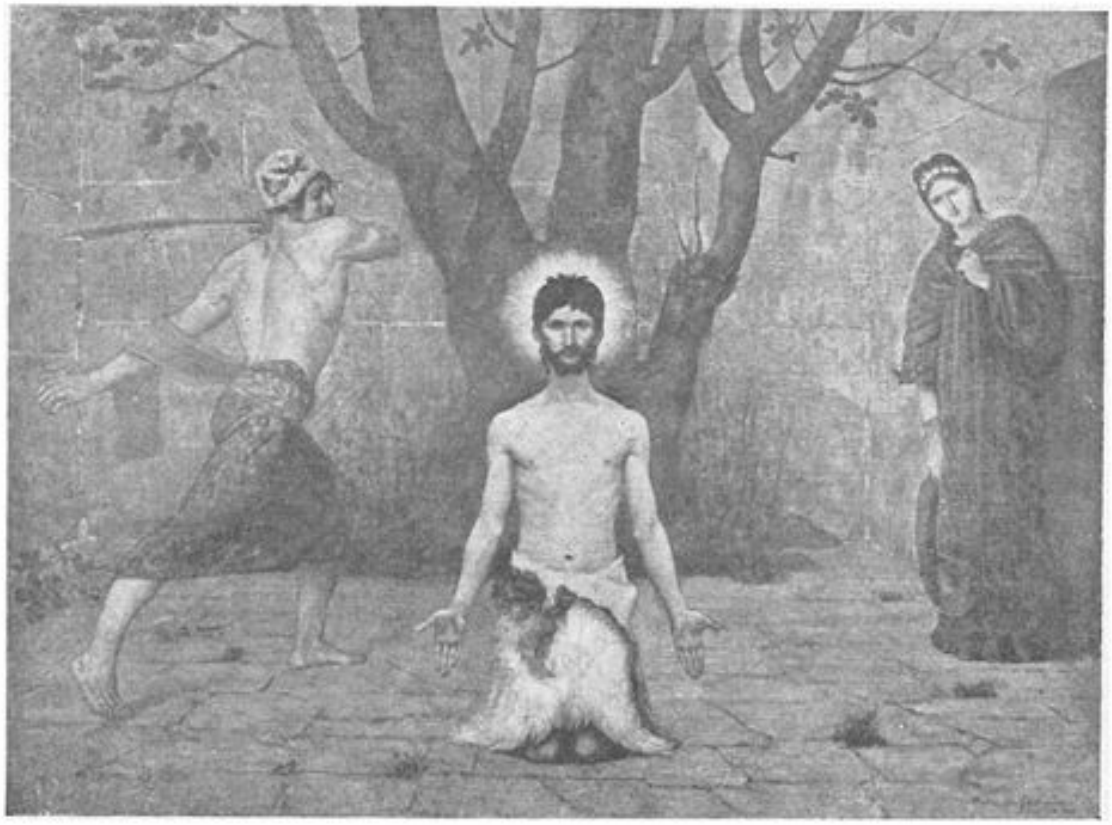
Když kat přinesl hlavu světcovu na míse dívce, donesla ji matce. Ústní podání, jež nám zachoval sv. Jeroným, vypráví, že Herodias přijavši zkrvavělou hlavu z ruky dceřiny, propíchala špendlíky jazyk Janův, ten jazyk, který jí vyčetl cizoložství. Jak ukrutná zábava ženy! Tak někdy učinila Flavia, manželka triumvira Antonia, jazyku úhlavního nepřítele, slavného římského řečníka Cicerona († 43 před Kr.). — Uslyševše učeníci, že milovaný mistr jejich zahynul, prokázali mu poslední službu — pohřbili ho s největší uctivostí. Potom odešli povědít Pánu Ježíši, co se přihodilo. (Mat. 14, 12.) Sv. Jeroným († 420) nechal ústní podání, že Jana pochovali v Sebastě, místě samařském, tři hodiny severozápadně od Sichemu. A lid, jehož vzbouření se Herodes obával? Mlčel — lidská sláva — polní tráva. V neděli volají Hosanna, v pondělí: Ukřižuj. Nebude od místa promluviti na tomto místě o škodlivosti některých tanečních zábav. Se stanoviska mravouky křesťanské nepovažuje se tanec za nedovolený, pokud se nepříčí mravnímu zákonu a jest znamením radosti. Tančí-li mládež v počestné společnosti pod patřičným dozorem, nedá se ničeho proti tomu namítati. To však se při moderních tancech neděje, sloužíť spíše ke vznětům a ukojení hříšných žádostí. Sv. biskup František Saleský (* 1567) napsal ve své knize Filothea (III. 33): Taneční zábavy a bály samy o sobě nejsou nic dobrého ani zlého; avšak způsob, jakým se provozují, dává jim nátěr hříchu neb aspoň sklon k němu. V tančírnách se chybuje pohledy, žádostmi, nepočestnými řečmi a dotyky. Zejména při tanci v noci. Z té příčiny hned moudrý Sirach (9, 4.) se vyslovil proti nemravnému tanci, když pravil: S tanečnicí nebývej ustavičný (= mnoho se neobírej), aniž ji slyš, abys snad nezahynul v účinlivosti (= nástraze) její. Také starověcí pohané považovali některé tance za výraz zženštilosti a nemírné požívavosti. Říkali o nich, že jsou semeništěm nebezpečných vášní. Úsudek ten zaznamenali: řecký spisovatel Xenofon (* 455 př. Kr.) ve svém spise: Hostina, římský dějepisec Sallustius (* 86 před Kr.), básník Horatius Flaccus (* 65 př. Kr.), kteryžto poslední rozhorleně mluví proti jonickému tanci.

Vhodno zmíniti se o tom, co napsal již vzpomenutý biskup svatý František Saleský: V témž čase, kdy se, člověče, prohániš tanečním sálem, mnoho duší trpí v plamenech pro hříchy, jichž se dopustily při tanci nebo skrze tanec. V témže čase, prozpěvujíce chvály a rozjímajíce o kráse Boha, klečely řady klášterních osob a zbožných duší na modlitbách. Oč užitečněji strávily tyto nenavratitelný čas nežli ty! Za tvého tance mnohé duše ve veliké úzkosti opustily svět, tisíce a tisíce mužů žen trpělo nesmírné bolesti na lůžku doma nebo v ne-

ŽEBRAVÝ BEDUIN. (K obr. na str. 15.) V poslední době svého působení vypravoval Kristus Pán mnoho krásných podobenství, kterými nejen káral poklesky fariseů, ale nabádal zároveň k životu bohumilému. Obraz náš připomíná živě podobenství o boháči a chudém Lazarovi.

mocnicích . . . Nemyslíš, že i tobě přikvapí den, v němž bědovati budeš jako oni . . .? Božský Spasitel, jeho blahoslavená Matka, svatí andělé, světice a svatí viděli tě v tančírně. Měli asi velikou útrpnost s tebou, vidouce, že tvá duše těší se z takové nicoty, že věnuješ celou pozornost pošetilosti. A mezi tím, co's tančil, letěl čas ku předu, smrt se blíží . . a snad co nevidět místo zvuků hudebních zazní z úst tvých vzdechy a steny nad hříchy, snad už jen skok ti schází ze života ke smrti a po smrti následuje buď věčná radost nebo věčné trápení.

volovaly, aby mysl lidu zabývala se truchlivou událostí, aby se vzbouřil. Galilea sténala pod vládou Herodesovou, Judea cítila na sobě tvrdou ruku pohana Piláta. Země zůstala klidnou; ale Herodes nedocházel pokoje. Svědomí činilo mu trpké výčitky. Evangelista Lukáš se o tom (9, 7.—9.) zmiňuje: Uslyšel pak Herodes tetrarcha o všech věcech, kteréž se dály od něho (Ježíše), a byl v nejistotě, protože bylo praveno od některých, že Jan vstal z mrtvých; a od jiných, že se Eliáš zjevil; od některých pak, že vstal jeden ze starých proroků. I řekl

PUVIS DE CHAVANNES: MUČEDNICKÁ SMRT SV. JANA KŘ.

Zmínili jsme se, jak málo dotkla se lidu zpráva o smrti Křtitelově. Nesmíme zapomenouti na jeho nepřátele. Nadutí fariseové a požitkářští saduceové viděli v tom jakési zadostučinění, že zmizel muž, jenž jim vyčítal pokrytectví a svatouškování (Mat. 3, 7 . . .), jenž osobu od nich tolik nenáviděnou nazval Messiášem. Dvořenínům Herodesovým a přívržencům římského vladaře Piláta nepřišel nevhod násilný skon Janův. Jen učeníci Janovi a někteří horlivější ctitelé oplákavali moudrého samotáře a měli v úctě jeho památku. Politické poměry nedo-

Herodes: Jana jsem sťal: Kdo pak je tento, o kterémž takové věci slyším? I hledal ho.

Krále znepokojovala a úzkostí naplňovala myšlenka, že by Ježíš mohl býti oživělý Jan. Proto někteří jeho dvořané zúmyslně nadhodili k uspokojení domněnku, že Ježíš bude spíše — Eliášem, jehož opětný příchod na svět předpověděl Malachiaš (4, 5.—6.), jiní zase tvrdili, že to bude pravděpodobně Jeremiáš, přítel lidu israelského (II. Makabej. 15, 14.), nebo jiný prorok. Herodes však nemoha přemoci sílu svědomí, ustrnul na své představě; neboť evangelistové

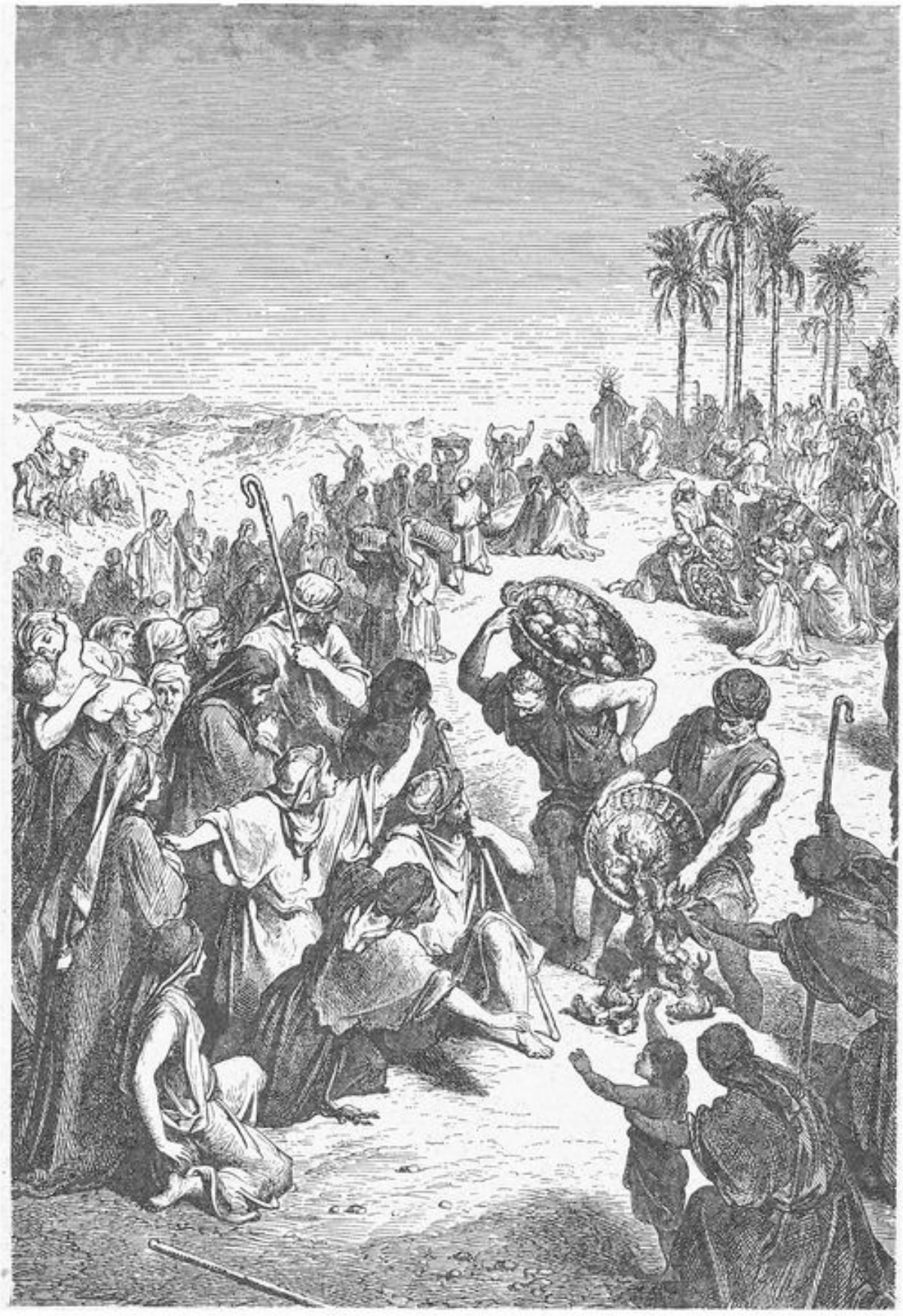
Matouš (14, 2.) a Marek (6, 14.) zřejmě dí, že Herodes řekl svým služebníkům: To jest Jan Křtitel. Ont vstal z mrtvých, a protož se dějí divové skrze něho.

Jestliže Herodes u Lukáše mluví s pochybností: Jana jsem sťal, kdo je tento, o kterémž takové věci slyším? a u Matouše i Marka naproti tomu se vší určitostí praví, že Ježíš jest obživlý Jan, lze tento zdánlivý odpor evangelia snadno vysvětliti. Uslyšev o Ježíši, chtěl se Herodes uchlácholiti, že Jana dal stíti a že tudíž nemohl obživnouti. Když však hlas svědomí se hlásil důrazněji, Herodes přišel k názoru, že Jan vstal přece z mrtvých. Mohl to tak říci, ačkoli se zdá, že král náležel sektě saduceů, kteří v nesmrtelnost duše nevěřili (Mat. 16, 6.; Mar. 8, 15.), poněvadž hlas svědomí často projeví mocnější sílu než blud. Také nevěrcům přijdou okamžiky, v nichž pravdu nemohouce utlumiti, bezděčně ji vyznají.

Od Herodesa po smrti Janově odstoupilo všecko štěstí. V bitvě s arabským králem Gretou, otcem jeho zákonité manželky, kterou zapudil, utrpělo židovské vojsko strašnou porážku. To prohlašoval lid za trest Boží pro zabití Jana, jak píše Josefus Flavius (ve Starožitnostech XVIII., 7). O něco později poslal císař Kaligula Herodesa do vyhnanství do francouzského města Lyonu, kamž ho Herodias následovala. Podle Flavia umřeli oba ve vyhnanství. O smrti Salome vypravuje jedna stará legenda, že se propadla na zamrzlém jezeře, při čemž hlava přišla mezi kry, které jí krk nařízly.

Svatý Jan Křtitel pro panictví, pokoru, hrdinné přemáhání těla a zázraky hned od časů apoštolských přišel do veliké, ba všeobecné úcty křesťanského lidu. Východní listiny se zmiňují o tom, že jeho hlavu měla Herodias uschovanou ve svém domě. Odtud přišla na různá místa, a roku 850 až do Cařihradu. Přední část hlavy z těchto předrahých ostatků za dob latinského císařství (1203—1261) dostala se do Amiensu ve Francii, kdež se dosud vysoce uctívá. Plátno, jímž před pohřbem učeníci zabalili tělo světcovo (Mar. 6, 29.), nalézá se v Cáchách mezi tak řeč. velikými reliquiemi (ostatky). Kromě toho chlubí se ještě jiné chrámy v Eropě ostatky sv. Jana, jako na př. kostel sv. Vavřince v Janově ... Za císaře Konstantina Velikého († 337) postavili nad hrobkou Křtitelovou svatyni; podobně v Ostii a v Albanu v Italii. Na začátku století XII. nový řád rytířský, po Křtiteli Johanity se nazývající, dal nad hrobkou zbudovati nádherný, trojlodní chrám, jehož zříceniny podnes cestovatele naplňují obdivem. Církev dala v litaniích ke Všem svatým Janovi místo hned po Rodičce Boží. Svátek jeho narození světí celá církev. Slavnost připadá na den 24. června, do doby pohanského slunovratu; proto ke křesťanským obyčejům připojily se i pohanské, jež však maji nyní jiný význam nežli prve. Tak připomíná na př. oheň svatojanský Krista, světlo světa, před nímž jako jitřenka před sluncem napřed působil Předchůdce. Kdy křesťané začali oheň páliti, nelze povědíti. Již sv. Augustin († 430) praví, že se zaněcuje podle zvyku předků. Po Janovi jmenuje se celá řada lidí a rostlin. Rovněž umění nejednou uctilo sv. Křtitele. Malíři představují ho, jak křtí v řece Jordánu, jindy zpodobňují ho ve společnosti beránka v různých situacích, neboť on pojmenoval Spasitele Beránkem, jenž snímá hříchy světa (Jan 1, 29.), nebo malují Křtitele ve skupině Ježíše a Marie Panny. Památka jeho zůstane požehnanou na věky. Vzývajíce mocného orodovníka u Boha, následujme skutky vznešeného jeho příkladu.

ZÁZRAČNÉ ROZMNOŽENÍ CHLEBŮ.

KAPITOLA ČTVRTÁ.

Ježíš rozmnoží zázračně chleby.

Slyšeli jsme, že Ježíš vyslal apoštoly kázat; nejprve ovšem k israelskému lidu. Aby v nich poznali vyslance Boží. dal jim moc zázraků: uzdravovali nemocné, křísili mrtvé, očišťovali malomocné, z posedlých vymítali zlého ducha. (Mat. 10, 5.—8.; Luk, 9, 12.) Poněvadž chodili po dvou (Mar. 6, 7.), mluvili najednou na několika místech. (Luk. 9, 6.) Písmo sv. neudává, jak dlouho tyto missie trvaly. Pán Ježíš se mezi tím zdržoval v Galilei, dle všeho v Kafarnaum. Apoštolové navrátivše se k božskému Mistru radostně mu zvěstovali, co učinili, čemu učili, jak i zlí duchové se jim poddávali, kolik nemocných olejem pomazavše uzdravili. (Mar. 6 12. 13. 30.[1]) V té době ponejprv nasytil Kristus zástupy zázračně rozmnoženými chleby. Vypravují tak všichni evangelisté.

On pak řekl jim: Pojďte v soukromí na místo pusté a odpočiňte si trochu. Bylo zajisté mnoho těch, kteří přicházeli a odcházeli, a oni neměli ani kdy se najísti. I vstoupili na loď a odebrali se na místo pusté v soukromí. Ale (lidé) viděli je odcházeti a mnozí poznali (to); i sběhli se tam ze všech měst a přišli dříve než oni. A Ježíš vyšed uzřel zástup veliký a pojal lítost nad nimi, že byli jako ovce bez pastýře. a počal je učiti mnohým věcem. A když se den nachýlil, učeníci jeho přistoupivše řekli jemu: Pusté jest místo toto a den již se naklonil; rozpusť je, ať odejdou do okolních dvorů a vesnic a nakoupí si pokrmů k jídlu. On však odpověděv řekl jim: Dejte vy jim jísti. I řekli jemu: Máme-liž jíti a koupiti za dvě stě denárů chlebův a dáti jim? A on řekl jim: Kolik chlebů máte? Jděte a vizte. A když zvěděli, řekli: Pět a dvě ryby. I přikázal jim, aby rozsadili všecky po skupinách na zelenou trávu. A posadili se v řadách po stu a po padesáti. A vzav pět chlebů a dvě ryby, pohleděl k nebi a požehnav rozlámal chleby a dával učeníkům svým, aby je kladli před ně; také dvě ryby rozdělil mezi všecky. I jedli všickni a nasytili se. A sebrali zbytky, dvanáct košů plných drobtů i z ryb. Bylo pak těch, kteří jedli, pět tisíc mužů. (Mar. 6. 31.—44.; Mat. 14, 13.—21.; Luk. 9, 10. až 17.; Jan 6, 1.—14.)

Sv. Jan (6, 1. 2.) vypravuje jenom, že Ježíš odešel z Galilee do Perey a lid že šel za ním. Ostatní evangelisté naznačují i příčinu. Ježíš se uchýlil na poušť, aby se vyhnul pronásledování. Herodes totiž, uslyšev po smrti Janově o zázračných skutcích Páně, velmi se poděsil, domnívaje se, jakž jsme již pověděli, že Křtitel vstal z mrtvých. (Mat. 14 1. 2.; Mar. 6, 14.) A proto chtěl Ježíše viděti. (Luk. 9, 9.) Ježíš pak šel mu s očí i s učeníky svými na druhý břeh jezera Genezaretského do Perey. Neutíkal před králem z bázně, nýbrž proto, že jeho hodina dosud nepřišla a také aby nám ukázal, jak mnohdy slušno, abychom se vyhnuli zlým lidem. Jiný důvod připomíná Marek (6, 31.): Pojďte soukromí na pusté místo a odpočiňte maličko! Slova tato jsou na uváženou, hlavně kněžím. Po příkladu sv. apoštolů mají občas odejíti od obyčejného zaměstnání úřed-

[1]) Uzdravení nemocných pomazáním olejem nebylo přirozené. Apoštolové působili je zázračnou mocí. Někteří vykladači považují toto pomazání nemocných za svátost posledního pomazání; většina však míní, že to byla příprava a předobraz této svátosti. Výklad druhý přijal sněm tridentský. (De instit. Sacram. extremae, Unctionis Cap. 1.)

ního, uchýlíce se v soukromí v ústraní na samotu, aby se tam posilnili a uschopnili pilnou modlitbou, rozjímáním o božských pravdách a vážným zkoumáním sebe samých k dalšímu, požehnanému působení. Neméně důležitou příčinu měl Kristus i v tom, že rozmnožuje chleby na poušti, chtěl lid upozorniti na pravý chléb nebeský — nejsvětější Svátost oltářní. (Jan 6, 26...) Když Spasitel s apoštoly vstupoval na loď, domnívali se zástupové, že chce zase k nim odtud mluviti, jak již vícekrát k lidu na břehu shromážděnému byl promlouval; ale vidouce, že loď směřuje na druhý břeh, bez meškání pádili tam po břehu. Obyvatelé okolních osad se k nim přidali (Mar. 6, 32. 33.), důkaz to, že pověst o zázračném učiteli a divotvůrci všude proletěla.

Spasitel šel dle sv. Marka a Matouše (6, 32.; 14, 13.) na pusté místo. Lukáš (9, 10.) sděluje, že leželo u Betsaidy. Míní se východní břeh řeky Jordánu, jenž tu ústí do jezera. V těch místech vystavěl iturejský a trachonititský tetrarcha Bétsaidu (Luk. 3, 1.), kterouž ku poctě dcery císaře Augusta, Julie — nazval Betsaidou Julininou. (Bethsaida Julias; J. Flavius Starož. XVIII. 2. 3.; O válce žid. II, 9, III. 10. 7.) Jest tudíž tato Betsaida zcela jiné místo než Betsaida galilejská, rodiště apoštolů Filipa, Ondřeje a Petra. (Jan 1, 44.)

Ježíš vyšed z lodi přišel do hor. (Jan 6, 3.) Tam za ním přiběhli zástupové. Při pohledu na stádečko bez pastýře pojala Ježíše veliká soustrast. Fariseové a zákoníci, kteří svým učením mátli lid, nyní jej docela opustili, poněvadž se přidržoval Krista. Příchozí posluchači však nepovznesli se k poznání, že Ježíš je proroky zaslíbený vykupitel, pravý náš pastýř. Mezi nimi bylo mnoho tělesných neduživců, nemocných, kteří hledali pomoci. Ježíš napřed pomohl duším, učiv je mnoho, potom smiloval se nad těly, uzdraviv choré, jež k němu přivedli. (Mat. 14, 14.; Luk. 9, 11.) To vše zaujalo mysli lidu tak, že nepozoroval, jak se den nachyluje.

Poněvadž pak posluchači Kristovi přiběhli s chvátáním, neměli ani času, aby si vzali dostatek pokrmů. I soužil je hlad. Sv. apoštolové vidouce to, měli za svou povinnost, aby Mistra upozornili, že třeba rozeslati lid po okolí, aby se nasytil. Ježíš vida, že lid potřebuje pokrmu, místo aby ho rozpustil, praví apoštolům, že mají sami pomoci: Dejte vy jim jísti! Učený Origenes († 254) pochopil smysl slov Páně takto: Apoštolé neměli zapomenouti, že mají zázračnou moc, kterou jim Pán udělil před rozesláním, měli se rozpomenouti, co vše podivuhodného už vykonali. Měli zajisté sami tolik moci, aby shladili nouzi chleba. Ale ani apoštolové neměli tak plné víry a tolik důvěry ve své vlastní poslání. Ani je nenapadlo, že by Ježíš jako kdysi v Kani galilejské mohl zázračně se smilovati nad lidem. Proto také se táží zcela přirozeně: Máme koupiti za 200 peněz chleba a dáti jim jísti? Podle sv. Jana (6, 5. 6.) tázal se sám Ježíš apoštola Filipa: Odkud nakoupíme chlebů, aby pojedli tito? To pak řekl zkoušeje ho, neb sám věděl, co chtěl učiniti. Ptal se Filipa, poněvadž právě ten lnul k věcem pozemským, jenom těžko se povznášeje k nebeským. (Jan 14, 8. 9.) A týž odpověděl: Za 200 peněz chlebů nestačí, aby jeden každý něco málo vzal. (Jan 6, 7.) A dejme tomu, že apoštolé měli ve své pokladně 200 denárů (= 140 korun). Nestačily nijak na dostatek pokrmu pro zástupy; neboť z 5000 lidí by potom připadl na 25 hlav jeden denár (= 75 haléřů). A což ženy a děti?

Ježíš chtěje představiti lidu velikost zázraku, táže se apoštolů, kolik by zde bylo bochníčků chleba. Ať jdou se přeptat. I šli a pověděli, že jen 5 chlebů a 2 rybičky. Sv. Ondřej prostince doložil Jestiť zde jeden pacholík, kterýž má pět chlebů ječných a dvě ryby; ale což je to mezi tak mnohé? (Jan 6, 9.) Ze všeho patrno, Spasitel chtěl apoštoly a nejblíže stojící lid upozorniti na způsob zázraku. Zázračný chléb, který podal lidu o třetí velikonoci (Jan 6, 4), kterou v Jerusalemě neslavil, znázorňoval tajuplně nejbližší, poslední velikonoce, kdy se sám obětuje Otci za člověčenstvo v nekrvavé způsobě chleba a krvavé na kříži.

Ježíš nařídil učeníkům, aby přinesli 5 chlebů a 2 ryby (Mat. 14, 18.) a aby poručili lidu posadit se. Na místě rostla tráva; tedy asi na horské pastvině usadili se zástupové po 100, a po 50 hlavách, patrně vždy z jedné

dědiny pohromadě. Rozdělili je k vůli pořádku a aby snáze zástupy přehlédli. Tím ovšem zračitěji vynikl zázrak a množství pojal úžas nad všemohoucností původce téhož. Nesmí nás mýliti, že evangelistové mluví o poušti a hned zase o zelené trávě. I na poušti hlavně kolem velikonoc, na začátku žní zelenají se pastviny, jichž tady místy hojnost, avšak hned vedle nich zejí smutná skaliska, sotva trním porostlá. Apoštolé horlivě provedli rozkaz Páně — lid v horečném očekávání něčeho neobyčejného poslechl. Nyní vzav Ježíš 5 chlebů a 2 rybičky „vzhlédnuv k nebi“ (Mat. 14, 19.), čímž naznačil, že tu působí nebeská síla a že všecko dobré přichází shůry. Proto děkoval Otci nebeskému (Jan 6, 11.), že jeho všemohoucnost vykoná zázrak. Požehnáním (Mat. 14, 19.; Mar. 6, 41.; Luk. 9, 16.) chlebů svolal na ně i na rybičky vlastnost, že rozmnoženy byvše, staly se způsobilými nasytiti takové množství. Velmi vhodně o tom napsal sv. Jan Zlat.: Proč vzhlédnuv k nebi, Ježíš říkal díky? Vždyť věříme, že je z Otce a rovný Otci v moci. Že vše konal vlastní mocí, dokazuje, že je roveň Otci. Kdyby nebyl vůči Otci prokazoval takovou pokoru, k němu se odvolávaje a jeho se při skutcích svých dovolávaje, nebyli by lidé věřili, že od Otce přichází. Aby obě pravdy utvrdil, konal Ježíš zázraky buď s modlitbou nebo bez ní. Když hříchy odpouštěl. tajemství Boží lidem zjevoval, slepým zrak dával. skutky to, jež může učiniti než Bůh — nemodlil se; když ale chleby rozmnožiti chtěl, vzhlédá k nebesům, aby dokázal, že od Otce přišel, aby nás poučil, že nemáme zasedati ke stolu dříve než poděkujeme dárci pokrmu. Tak sv. Jan Zlat.

Pohlédnuv k nebesům, díky vysloviv a požehnav, rozlámal Ježíš chleby, podal je učeníkům, aby rozdělovali. Podobně i ryby. A hle, všichni jedli a nasyceni jsou. A ještě drobtů sebrali apoštolové 12 košů. Nasycených se počítalo jen 5000 mužů bez žen a dětí. A kde kdo ohnivě mluvil: Tentoť je jistě prorok, kterýž má přijíti na svět! (Jan 6, 14.) — Spasitel neodměřil kusy chleba podle hladu, ale uštědřil nad potřebu. Však přebytek neměl se povalovati v podobě drobtů na zemi nebo v kapsách jednotlivcův. Proto rozkázal je sebrati. (Jan 6, 12.) Zajisté že nám chtěl dáti naučení, abychom darem Božím neplýtvali, ale z vděčnosti s ním šetrně zacházeli.

Že košů sebráno 12, právě podle počtu apoštolů, ukazuje, že chtěl míti je za zvláštní svědky zázraku, že skrze ně div se udál. Na východě si nosí při delší cestě potraviny s sebou v koších. Tak i posluchači Kristovi. Když zásoby snědli, stálo pohotově pro apoštoly dosti prázdných košův

O věrohodnosti zázraku.

Div nasycení na poušti utkvěl asi živě v paměti každého účastníka. Všichni 4 evangelistové navzájem se doplňujíce, podávají o něm zprávu skoro jako jednu. Mluvíť společně o pěti chlebech, pěti ječných bochníčcích, o 2 rybičkách, o 5000 mužů nečítaje žen a dětí, o 12 koších drobtů... Hlavně si povšimněme posledního. Že pozůstalo 12 košů drobečků z pěti bochníčků a dvou rybiček, dokazuje, že se tu jedná o skutečné r o z m n o ž e n í chleba i ryb a ne tedy o zvýšení výživnosti pokrmu a že se hladoví posluchači nasytili jídlem a nikoli že nasycení stalo se — mámivou obrazotvorností.

Jak si máme rozmnožení chleba a ryb představiti? Událo se v samé ruce Spasitelově, jenž bochníky lámal a podával apoštolům, anebo v rukách svatých apoštolův? Odpověď: Všemohoucí Ježíš rozmnožil chleby. Když rozlomky podával učeníkům, propůjčil mrtvé hmotě vlastnost, že se v jeho ruce zmnohonásobila.

A tak měli apoštolé pořád co děliti, až všichni vzali, všichni jedli a všicci se nasytili Sv. Hilarius († 368) řekl: Zázračné rozmnožení pěti chlebů ukazuje na všemohoucnost původce přírody. Neviditelná síla způsobila viditelnou událost.

Z těch příčin musíme považovati za utrhačné podezřívání, za útok proti pravdě, když někdo vykládati se snaží, že lid se nasytil vniterním nadšením, jež způsobila výmluvnost Páně, kteráž lid tak uchvátila, až na své tělesné potřeby zapomněl, anebo když

by někdo tvrdil, že si každý přinesl zásobu v torbě a po řeči se spokojil s jednoduchým zákuskem. Není nijak známo, že by se hlad dal omámiti nebo zahnati — nadšením. Upřímněji si počínají ti bezvěrci, kteří prohlašují celou zprávu naši za pěknou — báseň, protože prý se nedá nijak na přirozený způsob vysvětliti. Kdyby se měl zázrak rozmnožení chlebů prohlásiti za báj i přes to, že 5000 mužů se nasytilo a nadšeně Krista za zaslíbeného Messiáše uznalo i provolalo, kdo by všechny takové svědky měl za mamiče lidu — potom ovšem by musily dějiny všech národů považovány

Sám odchází na horu, aby se modlil. Proč? Veškero množství lidu poznalo ze zázraku, že je „zaslíbeným prorokem". (Jan 6, 14.) Již vícekráte jsme zaznamenali, že lid podle učení fariseův a zákoníků bláhově očekával Messiáše jakožto mocného panovníka, jenž založí slavnou říši pozemskou: vyvolený národ bude míti v ní přednost i nadvládu. V tom směru rozhodli se i nyní: pro zázračné nasycení provoláme ho mocně za krále, učiníme ho svým vladařem — ne tedy králem duchovní říše, zakladatelem světového náboženství, ale panovníkem světa, jenž osvobodí nás z jařma římského, pojistí nám ne-

BONIFACIO VERONESE: BOHATEC A CHUDÝ LAZAR.

býti za — báseň a nikoli řadu skutečných událostí.

Ježíš po zázraku odchází:

A hned přinutil (Ježíš) učeníky své, aby vstoupili na lodičku a plavili se napřed na druhou stranu k Betsaidě, až by rozpustil zástup. A rozpustiv je odešel na horu, aby se pomodlil. (Mar. 6, 45. 46; Mat. 14, 22.)

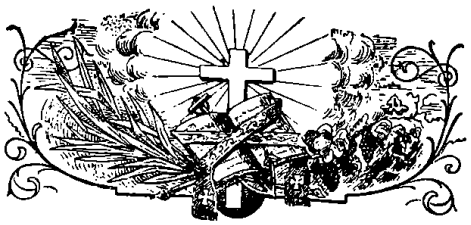
Proto Ježíš, poznav, že chtějí přijíti a chopiti ho, aby jej učinili králem, uchýlil se opět na horu sám jediný. Když pak byl večer, učeníci jeho sestoupili k moři. (Jan 6, 15. 16.)

Ježíš nutí apoštoly, aby po zázraku odjeli lodí na západní břeh Genezaretského jezera.

odvislost, národní samostatnost a převahu ve světě. Zapomněli už na výzvu Křtitelovu: Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské. (Mat. 3, 2.; 4, 17.) Nebo jí nerozuměli. Židé nechtěli pochopiti, že Ježíš Kristus je jenom „Beránek Boží, který snímá hříchy světa". (Jan 1, 29.) Nyní už poznáváme, proč Spasitel poslal pryč apoštoly, proč rozpustil zástupy, proč ušel na horu sám jediný. Apoštolové měli zůstati vzdáleni tohoto smýšlení lidu, aby se nezviklali v lepším svém názoru na Messiáše a pro další poznání a pochopení jeho nestali se neschopnými. Vznětlivost lidu bývá často klidným povahám nebezpečna, je nakažlivá, jelikož uchvacuje slabochy. Že Kristus odmítl

hold lidu a odešel, rovněž pochopíme. Kdyby byl zůstal, dovoluje, aby ho v zástupu vedli do Galilee, do Jerusalema, bylo by nastalo všeobecné povstání národu. Proč ale Ježíš nejel s apoštoly, proč je opustil? Učinil to proto, že je připravoval na jiný zázrak, v němž jim chtěl ukázati neomezenou moc nad přírodou, aby je utvrdil ve víře ve svou všemohoucnost a přivedl ku poznání: Ježíš je Bůh! Hned uslyšíme, že apoštoly uprostřed plavby překvapil náhlý vítr, který utišil Pán, jenž za nimi přišel po hladině mořské. Sv. Marek (6, 46.) udává jestě jednu příčinu, proč zůstal Pán Ježíš sám: A rozpustiv je, šel na horu, aby se modlil. Nasytiv tisíce, spojuje se v modlitbě s Otcem. Ačkoli jsa téže podstaty i přirozenosti, trvá v neustálém spojení s nebeským Otcem, přece občas pozdvihuje k němu svou mysl, modlí se. V modlitbě žila jeho duše. Ustává od modlitby, když koná dílo, jež mu rozkázal Otec, a po něm hned zase vrací se k modlitbě. Podle toho příkladu má dobrý křesťan střídavě se modliti a pracovati.

Písmo svaté nám nepodává obsah modlitby Páně na hoře. Poněvadž však zázračné nasycení lidu nastiňovalo nejsvětější Svátost oltářní, kterou o nejbližších velikonocích na paměť svého utrpení a smrti ustanovil, rozdělování pak chleba lidu skrze apoštoly předobrazovalo přijímání těla i krve Páně: dojista ospravedlníme domněnku, že ve své modlitbě obětoval se nebeskému Otci jakožto obět smírná budoucích velikonočních svátků, aby tak naplnil všecko, co pověděli o něm proroci a po čem vroucně toužila jeho veliká duše podle vidění žalmisty (39, 7.—9.): Obětí a darů (Otče) nechtěl jsi!... Tehdy řekl jsem: Ale přicházím (abych činil vůli tvou). Na počátku knihy (Písma sv.) psáno jest o mně, abych činil vůli tvou. Bože můj, chtěl jsem to a zákon tvůj byl jest uprostřed srdce mého! (K Žid. 10, 5.—9.)

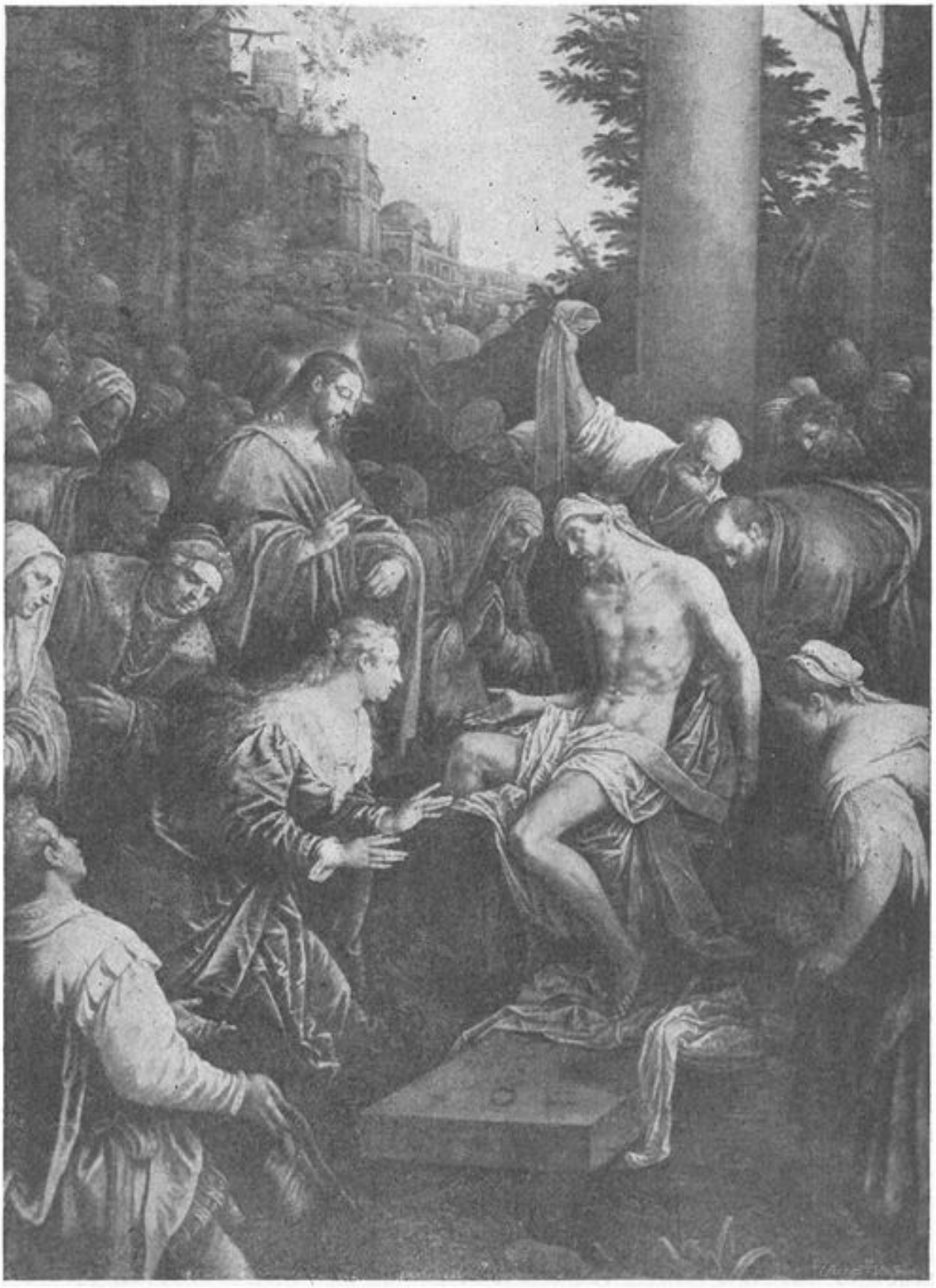
KAPITOLA PÁTÁ.

Ježíš kráčí po jezeře.

Chůzi Kristově po jezerní hladině zachovali nám zprávu Matouš, Marek a Jan ve stejné spojitosti; nejobšírněji Matouš, názorně Marek a krátce sv. Jan.

Lodička pak zmítala se uprostřed moře vlnami; neboť byl vítr protivný. O čtvrtém bdění pak nočním přišel k nim jda po moři. A učeníci spatřivše jej, an jde po moři, ulekli se řkouce: Strašidlo je to. A vzkřiknuli strachem. I promluvil k nim hned Ježíš, řka: Buďte dobré mysli, jáť jsem, nebojte se. Odpověděv pak Petr, řekl: Pane, jsi-li to ty, rozkaž mi, ať jdu k tobě po vodě. A on řekl: Pojď. I sestoupil Petr z lodičky a šel po vodě, aby přišel k Ježíšovi. Vida však vítr silný bál se a počav tonouti, vzkřiknul řka: Pane, zachraň mne. A ihned vztáhnuv Ježíš ruku, uchopil jej a řekl jemu: Malověrný, proč jsi pochyboval? A jakmile vstoupili na lodičku, přestal vítr. Ti pak, kteří byli na lodičce, přistoupivše po-

klonili se mu řkouce: Jistě Syn Boží jsi ty. (Mat. 14, 24.—33.; Mar. 6, 47.—52.; Jan 6, 17. 21.)

LEANDRO DA PONTE: VZKŘÍŠENÍ LAZARA.

Podle rozkazu Páně pluli apoštolové na západní břeh jezera. Snadno si pomyslíme, že jim bez Mistra nebylo příliš veselo; však si vzpomínali, jakou nedávno zažili na té vodě bouři a jak by bez něho byli zahynuli. A ke všemu, když večer se rozložil po krajině, zdvihl se nemalý vítr od západu, jenž lodičkou sem a tam cloumal. Pomáhali si vesly, jen aby brzo dosáhli břehu. (Mat. 14,

24.; Mar. 6., 48.; Jan 6, 17. 18.) Ježíš, chtěje je zkoušeti, ovšem na ně nezapomněl. Třeba že od nich tělesně dlel daleko, duchem a božskou pomocí stál při nich. Jelikož však dosud nepronikla apoštoly víra, že Kristus i nepřítomen jsa o jejich nebezpečí ví a pomoci může, snižuje se ke slabým lidem tak, že se jim objevuje, kráčeje po vodě. Chůze svědčí o jeho všemohoucnosti, o převaze nad živly, kteří ho musejí poslouchati. Bylo to k ránu, někdy mezi 3.—6. hodinou, podle tehdejší časomíry o čtvrtém bdění nočním. Po způsobu římském dělili Židé vojenským zvykem noc na čtyři bdění (vigilie), každé po třech hodinách. První trvalo od 6. hodiny večerní do 9., druhé od 9.—12., třetí od 1.—3., čtvrté od 3.—6. hodiny. Zde uvedené čtvrté bdění začínalo třetí hodinou před svítáním, kdy v Palestině bývá všude tma, poněvadž tam slunce po celý rok vychází teprve o 6. hodině. Sv. Jan vypráví (6, 19.), že apoštolé urazili veslováním sotva 25 - 30 stadií, t. j. $1^1/_2$ hodiny cesty. Prožili tudíž na moři, zápasíce úsilně s větrem, nejméně 6 hodin; neboť týž evangelista (6, 16.) udává, že vstoupili na loď na večer. Stalo se tak, aby poznali svou nicotnost a božskou pomoc, čímž se měli přesvědčiti o božské důstojnosti Ježíšově.

Ježíš přichází na pomoc; ale pro tmu ho nepoznávají. I domnívají se, že strašidlo na ně jde. Věřilit Židé, že zlí i dobří duchové se zjevují v lidské podobě. (Josue 5, 13., 14.; II. Sam. 26, 16; Tob. 5, 5. 6.; Makab. 3, 25. 26.; Mat. 4, 3. Luk 2, 13. .) Mámivé příšeří, tělesná zmalátnělost po namáhavém veslování, úzkost z větru, to vše je uzpůsobňovalo, aby myslili na strašidla . . ., bázlivě křičí, majíce za to, že zahynou. Přívětivě volá k nim Spasitel: Nezoufejte, já jsem to, váš mistr a ochránce, nebojte se! Evangelista Marek sděluje, že vítr se utišil, jakmile Kristus Pán vstoupil na lodičku. To a událost, že Ježíš přišel po hladině, otevřelo jim konečně oči a ze srdce před tím jakoby zatvrzelého a z mlhavého poznání vynořila se konečně jasná pravda, že Kristus je Syn Boží. Matouš dí: Ti pak, kteříž na lodičce byli (apoštolové), přistoupivše k němu, klaněli se jemu řkouce: Jistě Syn Boží jsi ty.

Vážení vykladači Písma při této příležitosti vyslovují názor, že Bůh tomu chtěl, aby učeníci Páně jen pomalu a těžko přišli ku přesvědčení o božství Kristově. Nemůže jim nikdo předhoditi lehkověrnost a my můžeme jich svědectví úplně důvěřovati.

Zvláštního významu nabývá zpráva, kterou při tomto zázračném příběhu nám o sv. Petrovi zachoval sv. Matouš. Když Ježíš prohlásiv se blížil se rychle k lodi, neobyčejná touha pronikla sv. Petra, jenž se bez dlouhého rozmýšlení obyčejně k něčemu rozhodnul a jenž Pána vroucně miloval (Mat. 26, 33. 51.; Jan 21, 7. 15. .), že by mohl k němu i zvolal: Pane, když ty's to, poruč mně, abych k tobě směl přijíti po vodě.

Petr žádá zázrak, ne snad k vůli tomu, že by toužil po zázraku, ale z lásky k božskému učiteli svému, domnívaje se, že pod jeho záštitou, jda po vodě, ujde každému nebezpečí. Stalo se. Kristus chtěl takto posíliti důvěru apoštola i nás všech, že máme pevně v něho doufati. A hle, jako Pán kráčí Petr po hladině, i před ním sklání se moc živelní. Velikou se nám projevuje víra, podivuhodnou naděje tohoto muže „skála", to jest Petr, nazývaného! Uprostřed bouře opouští poslední útočiště — loď a v neomezené důvěře svěřuje se Kristu. Než apoštolu nedostávalo se vytrvalosti ve víře, ochabla důvěra, když vítr výš a výše vzdouval vlny — počíná v chůzi váhati, strach jím zalomcuje a už se topí. Pro víru přišla mu milost, že směl kráčeti po vodě, z bázně a obavy opět ji ztratil. Věř a plnou nohou půjdeš po moři — pochybuj a hned se potápíš — jak obsažné učení! Přítomnost Ježíšova nepomáhá, jestliže kolísáme v důvěře k němu.

Že však v trapné situaci Petr znova s celou důvěrou obrací se k Mistru a uznávaje, že jediný ho může zachrániti, úzkostlivě křičí: Pane, pomoz! zaslouží, aby nezahynul. I podav ruku, vytahuje tonoucího, ačkoliv vítr kolem něho dále bouří. Dává mu poznati, že mu žádné nebezpečí neuškodí, dokud si zachová víru. I kárá ho: Malověrný, proč jsi pochyboval? na důkaz, že nepočal tonouti pro vítr, ale pro svou klesající víru. Jakmile Spasitel vstoupil k apoštolům do

lodi, ulehly vlny a lodička klidně přistála u břehu.

Pozornosti zaslouží část líčení Janova (6, 21.): Tedy chtěli ho (Ježíše) vzíti na loď: a hned byla loď u země, ku kteréž se plavili (= u krajiny, v níž bylo město Kafarnaum). Napsal-li sv. Jan: chtěli ho vzíti na loď, a Matouš (14. 33 . . .), že ho skutečně vzali, nic si neodporují. Jan poznamenal, že ho chtěli přijmouti na loď, jakmile se prohlásil, a že ho nechtěli vzíti, dokud ho považovali za strašidlo. Dříve se báli, nyní ovšem naplnilo se srdce nevýslovnou radostí . . . Jan uvádí také, že loď, jakmile Ježíš nastoupil, hned byla u země. Místo, kde Spasitel sešel s apoštoly, sluší hledati uprostřed jezera. (Mar. 6, 47.; Mat. 14, 24.) Jelikož toto má šířku asi 3 hodiny plavby, měli ještě 1—1½ hodiny ku břehu. Slovem „hned" rozumí nejlepší vykladači Písma podivuhodně zrychlenou plavbu. Podle toho vykonal v krátkém čase čtyři zázraky: rozmnožil chléb, kráčel a dovolil Petrovi jíti po vodě, zrychlil plavbu.[1])

Význam příběhu pro církev.

Jednotlivé okolnosti uvedeného zázraku považují sv. Otcové za obraz osudů církve. Ježíš naznačoval její budoucnost. Moře je svět, loď na moři — církev Kristova, pobyt Kristův na hoře, ana mezi tím za plavby se rozvzteklila bouře, předobrazuje jeho bydlení na nebesích od časů nanebevstoupení. Ačkoli viditelně se rozloučil se svou církví, zůstává neviditelně v ní s plnou mocí a silou Boží, pomáhá v boji, tiší bouře, jimž je vystavena, když věřící pevně a neochvějně v něho důvěřují. Hle, já jsem s vámi až do skonání světa. Při skonání světa zvítězí církev nad všelikou mocí nepřátelskou a věrní údové přistanou do přístavu věčného pokoje. Krásně o tom píše sv. Augustin ve výkladu evangelia sv. Jana: Nastal soumrak a Ježíš k nim

LEONHARDT BRAMER: LAZAR NESEN DO LŮNA ABRAHAMOVA.

dosud nepřišel . . . Tma je obklopila a Ježíš nepřichází. Když se sešeří, když láska ustydá, zlo nabývá vrchu — to jsou vlny, které obklopují loď (církev). Bouře a větry jsou utrhači . . . Ale k těm, kteří plní přikázání, přichází Ježíš. A jak přichází? Kráčí po vlnách, všechny příboje světa pod nohama, drtě všecky vypnuliny světské, tak jak časem narůstají, jak věky světa naplňují Útoky a strasti se množí, že i ti, kdož věří v Krista, snažíce se vytrvati až do konce, se chvějí a umdlévají. Mezitím co Kristus kráčí po vlnobití, boří snahy a pýchy světa, dějí se, křesťan Proč se bojíte, křesťané? Ježíš volá: Já t jsem to, nebojte se . . To

[1]) České slovo hned znamená rychle. Hned budeme ve městě t. j. za nedlouho, v brzku.

všecko jsem vám předpověděl, já to činím, vše se tak musí díti . . . Na starém rukopisu (z roku 1465). obsahujícím mudrctví Tómy ze Štítného, v knihovně Musea království českého v Praze stojí napsáno starobylým písmem Církev svatá když soužena jest, tehdáž roste; když protivenství trpí, tehdáž kvete; když potupena jest, tehdáž prospívá; když trestána jest, tehdáž srozumívá (= pozná se); když zabita jest, tehdáž vítězí — tehdy stojí, když se zdá býti již přemožena.

KAPITOLA ŠESTÁ.

Ježíš mluví v kafarnaumské synagoze o nebeském chlebě.

Druhého dne lid, který stál za mořem, zvěděl, že nebylo tam jiné lodi leč jen jedna a že Ježíš nevstoupil s učeníky svými na tu loď, nýbrž že učeníci jeho sami odpluli; jiné však lodi připluly z Tiberiady blízko k tomu místu, kde byli jedli chléb, když byl Pán díky učinil. Když tedy lid viděl, že tam Ježíše není, ani učeníků jeho, vstoupili na lodi a dostali se do Kafarnaum, hledajíce Ježíše. A nalezše ho za mořem, řekli jemu: Mistře, kdy jsi sem přišel?
(Jan 6, 22.—25.)

Po zázračném nasycení druhého dne z rána sběhl se opět lid na místě zázraku. Poněvadž Pán Ježíš zástupy rozpustil, nesešlo se takové množství jako včera, snad jen ti, kteří přenocovali na blízku, majíce pevně za to, že najdou Ježíše, kterého s apoštoly odjížděti neviděli. Nenalezše, hledali ho po krajině. Náhoda jim pomohla. Od města Tiberiady připlulo několik lodí. Snad vezly nové posluchače, kteří přišli za divotvůrcem Ježíšem, snad měli odvézti domů zbytky včerejších zástupů. I nasedavše do lodí zamířili ke Kafarnaum, kdež Spasitel obyčejně prodléval. Našli ho tam skutečně. Všichni zvědavě se tázali: Mistře, kdy a kudy jsi sem přišel?

Podle sv. Matouše (14, 34 . . .) a Marka (6, 53 . . .) odebral se Ježíš po přechodu přes jezero s učeníky do krajiny genezaretské (= geneserenské), území to na západním břehu stejnojmenného jezera, kde vykonal více zázraků. Nezmiňují se tudíž oba evangelisté o pobytu Ježíšově v Kafarnaum. Jan o něm vypráví, pokládaje učení o nebeském pokrmu na den, v němž Ježíš připlul do města. Nechceme rozhodovati, zdali Ježíš učil napřed v Genezaretu a potom teprve přišel do Kafarnaum, anebo zdali skrze Genezaret přišel do tohoto města. Hned sv Augustin byl toho názoru, že všechny tři zprávy evangelií: Matoušova, Janova Markova, se dají srovnati, aniž by časový pořad událostí nějak v podstatě újmy trpěl.[1])

Pán Ježíš věděl, že jenom zvědavost vyvolala tyto otázky a že ho chtějí provolat za krále, a proto jim k dotazu neodpověděl, maje úmysl pozdvihnouti jejich tužby k něčemu vyššímu. Proto jim mluví o pokrmu mnohem vzácnějším toho, který jim uchystal na poušti. Míní chléb nebeský, jak prosvituje ze slov Páně, nejsvětější Svátost oltářní. K vůli snazšímu pochopení, rozdělíme řeč na kratší díly.

Ježíš odpověděl jim a řekl: Amen, amen pravím vám: Hledáte mě ne proto, že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a nasytili se. Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, kterýž vám dá Syn člověka; neboť toho zpe-

[1]) De cons. evang. 2, 102.

četil Otec, Bůh. I řekli jemu: Co máme činiti, abychom konali díla Boží? Ježíš odpověděl a řekl jim: To jest dílo Boží, abyste věřili v toho, jehož on poslal. Tu řekli jemu: Které znamení tedy činíš ty, abychom je viděli a tobě věřili? Co konáš? Otcové naši jedli mannu na poušti, jakož jest psáno: Chléb s nebe dal jim k jídlu. Tedy řekl jim Ježíš: Amen, amen pravím vám: nikoliv Mojžíš dal vám chléb s nebe, nýbrž Otec můj dává vám pravý chléb s nebe. Neboť chléb boží jest ten, který sestupuje s nebe a dává život světu. I řekli mu Židé: Pane, povždy nám dávej ten chléb. (Jan 6, 26.—34.)

Ježíš nekárá Židy proto, že ho hledají, spatřivše zázrak, ale že jdou za ním k vůli tomu, že je nasytil. Účel zázraku s nimi se minul. Poznali z něho sice správně, že Ježíš je „prorok", jenž má na svět přijíti, tedy že je Messiášem; ale i oni představují si jeho říši jako pozemskou. Hledají u něho jen časný zisk, a proto přišli k němu. Hledáte mne, že jste jedli z chlebův a nasyceni jste. V jejich počínání nachází Pán příležitost, aby jim pověděl, že nejen tělo, ale též duše potřebuje pokrmu. I o tuto potravu mají se s pilností a námahou starati; neboť ten pokrm jsa nadpřirozené povahy živí a zachovává člověka k životu věčnému. Taková potrava nepomíjí jako obyčejná strava lidská. Zázračný pokrm může dáti jen Syn člověka (Messiáš), neboť o něm zjevil Bůh Otec, že jako Syn jedné podstaty a přirozenosti má moc, aby lidem daroval onen nadpřirozený chléb, jenž zachovává a živí k věčnému životu.

Židé slov Páně nepochopili. Domnívají se, že mají konati vnější, bohumilé skutky, aby toho nadpřirozeného pokrmu dosáhli. Proto se táží: Co budeme činiti, abychom dělali dílo Boží? Ježíš jim označuje, čím že by se Bohu zvláště zalíbili. Mají uvěřiti v Messiáše. Totoť jest dílo Boží, abyste věřili v toho, kteréhož on poslal. Víra v Krista nazývá se „dílem", poněvadž ji působí za spoluúčinkování člověka milost Boží, a člověk má, poslušně následuje Krista, věrně zachovávati přikázání Boží. Víra bez skutků je mrtva. (Jak. 2. 10.) Židé konečně pochopili, že Ježíš se jim představuje jako vyslanec Boží a Messiáš, jenž jim může uštědřiti zaslíbený chléb zázračný a hned žádají, aby na důkaz poslání vykázal se většími zázraky, nežli bylo podivné rozmnožení chleba na poušti. Jakéž pak ty činíš znamení, abychom viděli a tobě uvěřili? Co děláš? To jest: Vykaž se nějakým znamením s nebe, abychom uvěřili, že poslán jsi nás zázračně krmit, jako kdysi na poušti Mojžíš. Veliký zákonodárce náš Mojžíš — tak zdá se, že chtěli říci — dokázal své božské poslání velikým zázrakem, vždyť dal předkům našim mannu, která padala s nebe. Tímto nebeským pokrmem nasycovaly se statisíce lidí po 40 let. Tys nasytil sotva 4000 mužů obyčejným chlebem a to jen jednou! Chceš-li, abychom uvěřili v tvé poslání a slib, že máš moc nadpřirozeného pokrmu, musíš učiniti zázrak ne-li větší, tedy aspoň takový, jako Mojžíš. Sv. Jan Zlat. praví: Židé nenechávají Ježíši na vůli, aby učinil zázrak jakýkolív, oni ho donucují, že má se prokázati tím, čím usvědčeni byli jejich předkové.

Poněvadž pak očekávání Židů, že Messiáš vykoná více než Mojžíš, nebylo bez důvodu, odkazuje je Ježíš na výbornější jídlo nežli manna. Padala sice s nebe nadpřirozeným způsobem každý den kromě soboty, ale z nebe nepocházela, utvořena byvši všemohoucí rukou Boží v hořejších vrstvách vzduchových; proto v přesném významu slova nelze ji pokládati za „nebeský pokrm". Chléb však, jejž slibuje Spasitel, přichází ze samého nebe, proto je skutečně „nebeským chlebem". Nenasycuje tělesně jako manna jenom jediný národ na čas, nýbrž dává všem lidem život milosti — věčný život v Bohu. Je to chléb, jenž přináší život světu.

Židé myslili na chutnější a výživnější chléb než manna. Žažene hlad navždy. Proto prosili: Pane, dávejž nám vždycky chléb ten. Počínali si zrovna tak, jako žena u studnice Jakubovy, když jí přislíbil Pán vodu, po které nebude žízněti na věky. Pane, pravila, spěšně, dej mně takovou vodu! Proto musí je Spasitel důkladně poučiti o chlebu života.

A Ježíš řekl jim: Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniti nikdy. Avšak řekl jsem vám, že jste mě i viděli, ale nevěříte. Všecko, co mi dává Otec, přijde ke mně, a toho, kdo ke mně přijde, nevyvrhnu ven, neboť jsem sestoupil s nebe, nikoliv abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal. Toto pak jest vůle toho, jenž mě poslal (Otce), abych neztratil nic z toho, co mi dal, nýbrž abych to vzkřísil v den poslední. Neboť to jest vůle Otce mého, který mě poslal, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl život věčný; a já ho vzkřísím v den poslední. (Jan 6, 35.—40.)

Ježíš slavně prohlašuje, že je sám nadpřirozeným pokrmem, jenž sestupuje lidem s nebe, aby je živil k věčnému životu. Kdo přichází k němu s důvěrou, kdo věří, že je zaslíbený Vykupitel, ten nebude nikdy více ani lačněti, ani žízniti, všecky duševní potřeby nasytí. Záslib tento dojde plného uskutečnění na onom světě, kdež vyvolenci „nebudou lačněti, ani žízniti více, (neboť tam nachází se) potok vody života, světlý jako křišťál, tekoucí z trůnu Božího a Beránkova". (Zjev. sv. Jana 7, 16; 22. 1.) Nic jim nebude chyběti, budouť naplněni věčnou blažeností. S útrpností poukazuje Ježíš na mravný stav Židů, jenž je činí nezpůsobilými takového pokrmu. Nevěří v něho jako Syna Božího a Messiáše; proto nedojdou pokrmu. A přece viděli již tolik jeho zázraků! Řekl jsem vám, že i viděli jste mne a nevěříte. Víra je dar Boží a přichází člověku, kterého Otec milostí svou ke Kristu nakloňuje. Všecko, co mi dává Otec, přijde ke mně. K milosti Boží má se přidružiti též spoluúčinkování lidské. Židé té milosti se protiví. Proto při jiné příležitosti jim řekl Spasitel: Vy nechcete přijíti ke mně, abyste měli život. (Jan 5, 40.) Kdo s věrou se přibližuje k němu, každého přijímá vlídně: Kdož ke mně přijde, nevyvrhnu ho ven. Toť účel jeho příchodu s nebe, že se stal člověkem, trpěl a umřel. Sestoupil s výšin, aby naplnil vůli Otce, jenž ho poslal; a vůlí Otcovou jest, aby z toho, co mu dal (spásu lidí), ničehož neztratil, ale vzkřísil to (k životu věčnému) v den poslední.

Takto Ježíš s dostatek označil podstatu, požehnané působení nebeského pokrmu i podmínky, jak ho lze dosíci. On sám je nebeským chlebem. Dá jej každému, kdo v něho věří, a ten chléb bude lidem závdavkem budoucího vzkříšení k životu věčnému.

Ježíš opětně s důrazem připomíná, že vzkřísí k životu věčnému jen ty, kteří v něho věří. „Vzkříšení" klade za protivu „vyvržení" (= zavržení), což znamená, že spravedliví vstanou z mrtvých k životu věčnému a přijdou do nebe. Nevěřící a bezbožní také vstanou, ale budou vyloučeni ze společnosti svatých a světic Božích. (Mat. 25, 31.. .) Ježíš plní vůli Otce, aby nikoho neztratil, tím, že vyvolencům poskytuje tolik pomoci (= milosti), aby se stali schopnými věčného štěstí. Zůstává hlavou církve, z níž řinou nevyčerpatelné zdroje ku posvěcování údů církve — věřících. (I. Korint. 12, 12. 27.)

Židé reptají. — Odpověď Ježíšova.

I reptali Židé na něho, že řekl: Já jsem chléb, který s nebe sestoupil, a pravili: Není-liž to Ježíš, syn Josefův, jehož otce i matku známe? Kterak tedy praví: S nebe jsem sestoupil. Ježíš tedy odpověděl a řekl jim: Nereptejte vespolek. Nikdo nemůže přijíti ke mně, nepřitáhne-li ho Otec, který mě poslal; a já ho vzkřísím v den poslední. Jest psáno v prorocích: A budou všickni poučováni od Boha. Každý, kdo uslyšel od Otce a se naučil, přichází ke mně. Nepravím tím, že by byl kdo viděl Otce, leč jen ten, jenž jest od Boha; ten viděl Otce. Amen, amen pravím vám: Kdo věří ve mne, má život věčný. Já jsem chléb života. Otcové vaši jedli na poušti mannu, a zemřeli. To jest chléb s nebe sestupující: aby, jí-li kdo z něho, nezemřel. (Jan 6, 41.—50.)

Nesmíme se domnívati, že reptali všickni posluchači Páně, když sebe nazval chlebem, jenž s nebe sestoupil. Byli to zajisté jenom nepřátelé Krista Ježíše — fariseové a zákoníci, které i jindy jako namátkou jmenuje evangelista „Židy". Pohoršují se nad slovy

Spasitelovými. Vždyť ho znají jako syna tesaře Josefa z Nazaretu, tedy původu nízkého, rodu snad i nevalného. Není jim jasno, jak Ježíš, syn Josefův, tvrditi může: sestou- poslední důvod, proč nevěří: Nereptejte vespolek, abyste se snad samému Bohu neprotivili, neboť nikdo nemůže přijíti ke mně nepřitáhne-li ho Otec Vás Otec „ne-

vezmi kříž svůj a následuj mne.“

pil jsem s nebe. A ještě více je k zlosti rozehřívá, že řekl: já jsem chléb života, či jinými slovy: já živím lidi k životu věčnému! A Ježíš? Odvolává? Nikoli, trvá při výpovědi, že je chlebem nebeským. Odkrývá přitáhne“, poněvadž Boha neposloucháte, zpěčujete se poznati Spasitele, ač milost Boží osvěcuje rozum váš a nakloňuje vůli, abyste mohli uznati: Nikdo není schopen takových zázraků leč Syn Boží.

Že mnozí v Krista neuvěří, ač všichni budou míti dosti příležitosti, předpověděli proroci: I budou všichni poučeni od Boha! Výrok tento pronesl Isaiáš (54, 13.) a podobný mnozí proroci (Jerem. 31, 31; Ezech. 11, 19.; Mich. 4, 1.–4.; Joel 2, 28.) Veliký věštec Isaiáš viděl v duchu, jak za časů messiánských přijdou všickni národové světa k částečnému poznání pravdy, k úplnému potom v církvi Kristově, kterou líčí v obraze nového, slavného Jerusalema. Jestliže měli vsichni národové býti poučeni a osvíceni, oč více vyvolený národ israelský. A ejhle, Kristus, Messiáš, světlo světa stojí před nimi, mezi syny israelskými a oni mu nevěří, poněvadž nechtějí se dáti osvítiti, poučiti od Boha; vždyť každý, kdo slyšel od Otce a naučil se, přichází k Ježíši.

Je nutno požívati chléb nebeský? Jak účinkuje?

Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. A chléb, který já dám, tělo mé jest (které dám) za život světa. Tu hádali se Židé vespolek řkouce: Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu? Proto řekl jim Ježíš: Amen, amen pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední. Neboť tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. Jako mne poslal živý Otec a já živ jsem pro Otce, tak i ten, kdo jí mne, živ bude pro mne. Toto jest chléb, jenž s nebe sestoupil, ne jako otcové (vaši) jedli a zemřeli. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky. (Jan 6, 51.—59.)

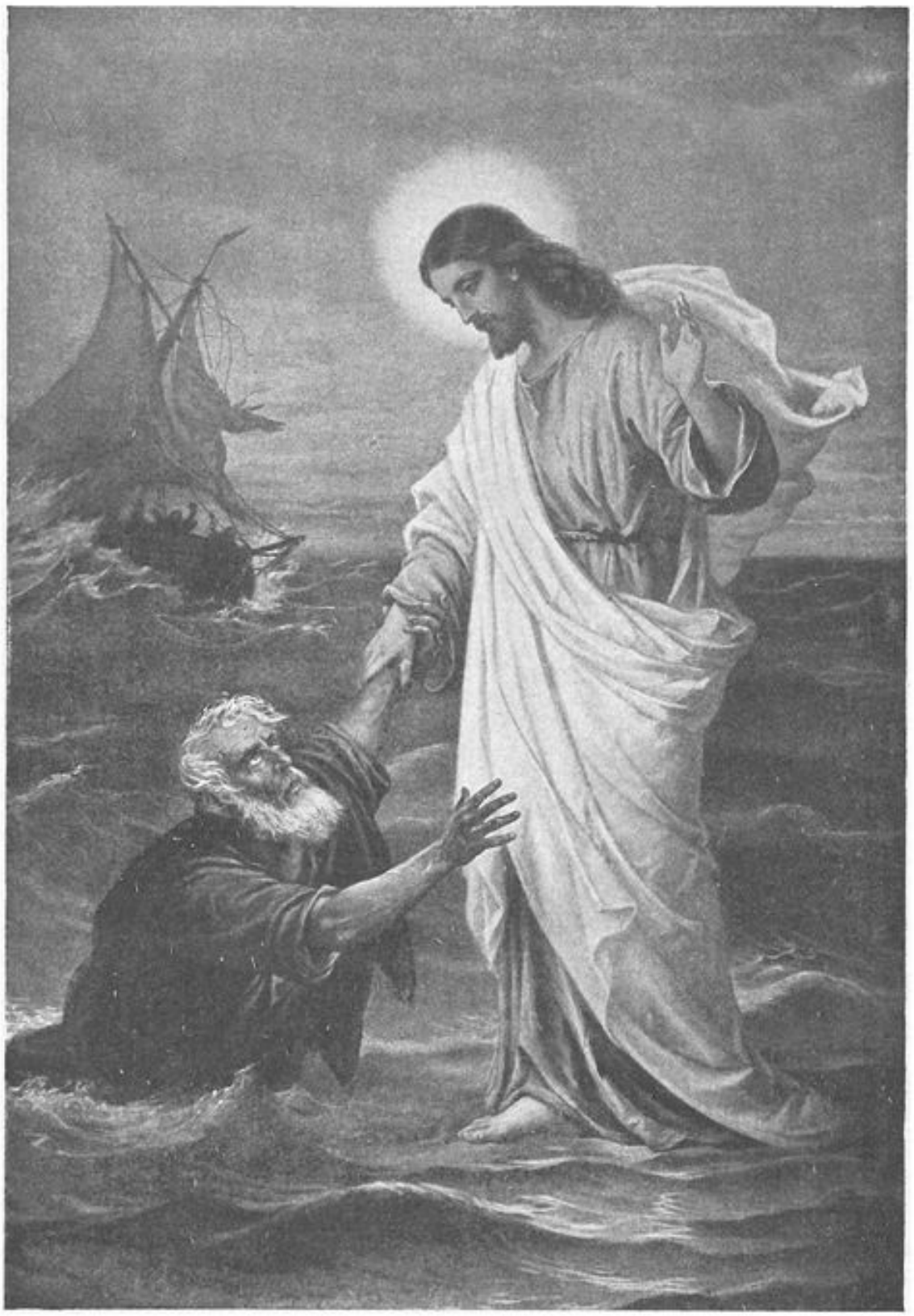
Obsah tohoto evangelického úryvku objasňují předešlé úvahy. Jde o důkaz, že slova Páně: chléb, kterýž já dám, tělo mé jest, jež vydám za život světa, míní skutečné tělo Ježíšovo a slova: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, nakazují křesťanům toto skutečné tělo Páně jísti a krev jeho píti. Tomu nasvědčuje celá spojitost vypravování. Božský Spasitel již dříve prohlásil, že on je živý chléb, jenž přišed s nebe, propůjčuje život věčný. Nyní prozrazuje určitě, že tím chlebem je jeho vlastní tělo, jež dá lidem, aby došli věčné blaženosti.

Čím zřetelněji Ježíš mluví, tím vášnivěji v srdcích odporují Židé. Jestliže reptali, když se Ježíš nazval nebeským chlebem, nyní slyšíce, že chlebem míní tělo své, nezakrývají déle své nevěry. Hádají se mezi sebou: Kterak nám může dáti tento tělo své k jídlu? Zajisté že myslili na jeho přítomné, hmotné tělo, že by se snad mělo za živa rozděliti a syrové požívati! Ježíš jejich převráceného výkladu neopravuje a svého neodvolává, nýbrž doplňuje zprávou, kdo chce přijíti do nebe, že má k tělu píti též jeho krev. Že Kristus Pán měl na zřeteli nikoli smrtelné, ale nesmrtelné, oslavené tělo svoje, s jakým vstane z hrobu, posluchačům nevysvětlil, poněvadž poučení takového nebyli schopni, ani přístupni pro nastalou hádku. Zřejmější vysvětlení vyřknuté pravdy odložil na pozdější, příhodnější dobu. Jiné, důležité důvody, že se má slovům Páně rozuměti doslovně, dají se shrnouti v toto:

Výrok Ježíšův: Tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj, shoduje se v podstatě s ustanovením nejsvětější Svátosti oltářní při poslední večeři. Vzal do svých rukou chléb a řekl k apoštolům Vezměte a jezte, toto je tělo mé. Podobně vzav kalich, dal jim se slovy: Pijte z toho všichni, neboť toto jest krev Nového Zákona, která za mnohé vylita bude na odpuštění hříchův! Kdyby v řeči své nebyl Ježíš Kristus dotýkal se nejsvětější Svátosti oltářní, byl by evangelista Jan toto veliké tajemství lásky přešel úplným mlčením, což se nedá ani mysliti při Miláčkovi Páně, jenž při ustanovení této svátosti spočíval na prsou Ježíšových.

Kdyby se uvedená slova nevztahovala na nejsv. Svátost oltářní, nedala by se z Písma sv. dokázati povinnost, že máme tuto svátost přijímati, nedaly by se povědíti účinky její. A potom by se nám stala nejasnou a

nevysvětlitelnou zmínka sv. Pavla v listu ke Korintským (I., 11, 27.): Kdokoli jísti bude chléb tento aneb píti kalich Páně nehodně, katoličtí vykladači Písma sv. jednomyslně souhlasí, že řečí touto Kristus naznačoval nejsv. Svátost oltářní. Proto také tridentský

„Pane, pomoz, tonu!“

vinen bude tělem a krví Páně, t. j. prohřeší se proti tělu i krvi Ježíše Krista.

Všichni Otcové církevní, řečtí i latinští, sněm v r. 1551 ve třinácté schůzi tak slova Spasitelova pochopil, prohlašuje ve schůzi 21., že Kristus jak pod způsobou chleba,

tak i vína podstatně a skutečně se podává. Máme-li k objasnění učení Ježíšova ještě něco připojiti, nemůžeme se nezmíniti o tom, jak potřebno křesťanům, aby nejsv. Svátost přijímali, a co hodné přijetí působí. Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě! Výrok neodporuje tomu, co dříve byl Spasitel pověděl: Kdo ve mne věří, má život věčný. Víra v Ježíše má býti živou a tou je, jestliže člověk zachovává jeho přikázání. Kristus nanařídil za povinnost, abychom požívali tělo a krev jeho. Jen takto obdržíme život věčný. Podle učení svatých Otců působí tato svátost, že věrou a křtem svatým započatý křesťanský lepší život posiluje, živí a zdokonaluje. Proto ujišťoval Ježíš: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější. To znamená: Kdo nejí těla a nepije krve Páně, v tom zmírá křtem sv. a věrou založený nadpřirozený život, toho zmrvýchvstání neoblaží.

Svaté přijímání spojuje nás s Kristem, kteréžto spojení podobá se tajemnému poměru mezi nebeským Otcem a jeho jednorozeným Synem. Jako Syn žije skrze Otce a bez něho by nebyl, tak i ten, jenž hodně požívá těla a krve Kristovy, žije skrze Krista a bez něho by duchovně nežil. Jako mne poslal živý Otec a já živ jsem pro Otce: tak i ten, kdo jí mne, živ bude pro mne. Když se způsoba chleba stráví, přestává v nás existovati člověčenství Kristovo; ale jako se proměňuje požitý přirozený pokrm ve výživné šťávy, které rozběhše se tělem podporují náš vzrůst, tak způsoby nejsv. Svátosti, rozdělíce se v tělo, vyvinou sílu, která živí naše tělo k životu věčnému. Božstvím vchází do nás Ježíš, požijeme-li způsoby: on je to, jenž naši duši živí, sytí a sílí, z jeho bytosti přijímá duše své posvěcení. Sv. Hilarius († 368) napsal: Člověče, přijmeš-li jeho tělo, tímto pokrmem stáváš se účastným jeho božské přirozenosti a podstaty. Tak zázračně působí tudíž nebeský pokrm, zcela jinak než manna na poušti. Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.

Tohoto vznešeného učení nepřednášel Ježíš potají či soukromí, v úzkém kruhu učeníků, nýbrž veřejně v kafarnaumské synagoze, že je všichni přítomní mohli slyšeti. Rozjímej, křesťane, o něm! Přemítej o účinku i útěše, jež ti vzejde ze spojení s Kristem v nejsv. Svátosti oltářní a nebude ti žádná pobožnost dlouhou, žádná poklona dosti pokornou, úcta dostatečně upřímnou, když máš přijmouti Pána, svrchované dobro, nekonečnou velebnost!

Židé a někteří z učeníků neuvěří. Apoštolové uvěří.

Tu mnozí z učeníků jeho uslyševše to řekli: Tvrdá jest ta řeč; kdo ji může poslouchat? Ale Ježíš věda sám u sebe, že učeníci na to reptají, řekl jim: Toli vás pohoršuje? Což tedy, když uzříte Syna člověka, an vstupuje, kde byl dříve? Duch jest to, jenž oživuje, tělo nic neprospívá; ta slova však, která já mluvil vám, jsou duch a život. Ale jsou někteří mezi vámi, kteří nevěří. Vědělť zajisté Ježíš od počátku, kdo jsou nevěřícími, a kdo jest ten, jenž ho zradí. I pravil: Proto jsem vám řekl, že nikdo nemůže přijíti ke mně, není-li mu dáno od Otce (mého). Od té doby mnozí z učeníků jeho odešli zpět a nechodili s ním více. Řekl tedy ke dvanácti: Chcete-liž i vy odejíti? Šimon Petr odpověděl mu: Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného, a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží. Odpověděl jim Ježíš: Zdali nevyvolil jsem vás dvanácte? A jeden z vás jest ďábel. Pravil to o Jidášovi, synu Šimona Iškariotského: neboť to byl ten, jenž ho měl zraditi, ač byl jedním ze dvanácti. (Jan 6, 61.—72.)

Mnozí z učeníků Páně považovali jeho učení, že pro život věčný zapotřebí jest jísti tělo a píti krev Ježíšovu, za učení pohoršlivé i tvrdé (rozumu nepřístupné). I zdálo se jim, že nelze té řeči uvěřiti. Příčinu hledati dlužno v tom, že brali slova krev a tělo doslovně ve smyslu hmotném. Ježíš chvátá na pomoc jejich nedůvěře, ukazuje na své nanebevstoupení, po němž pohoršení pomine: To-li vás pohoršuje? Což až uzříte Syna člověka, an vstupuje, kdež prve byl?

Většina vykladačů Písma hledá v otázce Ježíšově tento smysl: Až vstoupím na nebesa, nebudete se zarážeti nad tímto učením. Nanebevstoupení vás přesvědčí, že jsa božského původu, vracím se tam, kde jsem byl od věčnosti jako Syn Boží. Jsem-li původu božského, mám tolik moci, abych záslib naplnil, daruje vám své tělo i krev za pokrm. Jako mé tělo při nanebevstoupení neumře a nezpráchniví, nýbrž pro nepřerušené božství dojde neporušenosti a nesmrtelnosti, tak podám je lidem taju plným způsobem k požívání proměněné, nikoliv zetlelé, nýbrž neporušené.[1]) V tomže smyslu Ježíš pokračuje: Duch ... oživuje, tělo nic neprospívá. Slova, která jsem vám mluvil, duch jsou a život. Mluvě o požívání těla, nemám na mysli mrtvé, nýbrž proměněné tělo, v němž bydlí duše i božství. Toto tělo bude vás živiti k životu věčnému, mrtvé by toho nedovedlo. Nevykládejte si tudíž mých slov na čistě smyslný způsob, ale v duchu a víře.

Věru, ku pochopení učení Ježíšova o nejsv. Svátosti oltářní zapotřebí je víry. Učení převyšuje přirozené poznatky lidské. Poněvadž však někteří z učeníků nechtěli uvěřiti, proto je zaráželo, zdálo se jim tvrdým, to jest nepochopitelným. Ježíš, tento nepřekonatelný znatel lidských srdcí, věděl ovšem hned od počátku své činnosti a od prvního styku s učeníky, že někteří učeníci ba i apoštol mu nevěří, že ho zradí. Již dříve jim prohlásil, že nikdo nemůže k němu přijíti, leč by jemu dáno bylo od Otce, t. j. nikdo neuvěří v Messiáše, jestliže neposlouchá vnitřního vání milosti, kterou mu dává nebeský Otec. Jen ti uvěří, kdož spolupůsobí s účinlivou (pomáhající) milostí Boží.

Mnozí učeníci zpozorovali, že Ježíš označuje za příčinu, proč se nad jeho učením pohoršují — jejich nevěru. I dali na jevo, že jsou uraženi a „již s ním nechodili". Odpadli od něho. Ačkoli ztráta tolika přívrženců Ježíše zabolela, přece slov svých ne-

„Já jsem pravý vinný kmen a Otec můj jest vinař."

odvolal, trvaje při pověděném učení o sv. přijímání. Ba nejspíše by byl i snesl, kdyby všickni apoštolové ho opustili, než aby slůvka

[1]) Někteří vykladači se domnívají, že Kristus Pán chtěl říci: Jestliže teď vás zaráží mé učení, když mezi vámi jsem, oč více se vám bude zdáti nepřístupno, až odejdu na nebesa. Ještě více vás zarazí a bude pro vás nepochopitelným, že jsa tělem v nebesích, totéž (tělo) podávám lidem na zemi za pokrm. Ale k tomuto výkladu vhodně poznamenal sv. Jan Zl., že jistě nechtěl Ježíš na první rozpaky učeníků přiložiti ještě jiné větší pochybnosti, ale spíše vždy se vynasnažoval, aby posluchače pro své učení získal.

pozměnil. Proto se jich otázal: Zdaliž i vy chcete odejíti? Hodlal je zajisté zkoušeti a dáti jim zároveň příležitost, aby v okamžiku pokušení víru zachovali. Ve jménu všech odpovídá Pánu sv. Petr: Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného! Jaká veliká víra, jaká láska sálá z té odpovědi! Petr zajisté jako by řekl: Ježíši, ty dáváš, co slibuješ. Kdo věří, toho mohou tvá slova přivésti k životu věčnému. Nás nemýlí, co's řekl o požívání tvého těla, o účincích téhož, naopak my ještě úžeji přilnuli k tobě... My jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží ..[1]) Sv. Cyrill praví: Sv. apoštolové ústy Petrovými mluví zcela správně. Nepraví, že napřed musí člověk poznati a potom teprve věřiti. Poměr je obrácený: napřed věříme a potom teprve poznáváme. —

Sv. Augustin napsal: Věřili jsme, abychom poznali; neboť kdybychom napřed poznávali, a potom teprve věřili, nepřišli bychom ani k poznání, ani k víře.[2]) — Nemůžeme nadpřirozené pravdy chápati svým omezeným rozumem lidským, ale věříme jim proto, že je Bůh zjevil. Rozum má tu úlohu, aby směl i mohl zkoumati důvody, proč nějaké pravdě věříme. Tak na př. sv. apoštolové nevěřili slepě, nýbrž proto, že znali starozákonní proroctví, svědectví Jana Křtitele a osvědčování samého Ježíše Krista, posilněné zázraky.

Uslyšev přiznání Petrovo, zjevuje Ježíš svým milým, že nejsou mu všickni oddáni celým srdcem, že všickni k němu nelnou stejnou věrou, nýbrž že mezi nimi jeden zanáší se ďábelskými úmysly. Mírný a shovívavý Spasitel nevyslovil jména nešťastného apoštola. Nám se stalo povědomým z evangelistovy poznámky: To pak řekl o Jidášovi, synu Šimona Iškariotského Pokynem tímto dal Vykupitel Jidáši na jevo, že ví, co kuje, že zná jeho nejtajnější myšlení — slovy těmi chtěl také udržeti ostatní apoštoly v posvátné bázni a kázni. Jelikož jednoho obvinil z ďábelského smýšlení, musil každý zkoumati, zdali snad nařknutí se nedotýká jeho... Sv. Augustin dokládá (l. c. 7.): Nepojmenoval zrádce, ale také nemlčel, aby vzbudil bázeň ve všech, ač měl zahynouti než jeden.

Tklivá slova Ježíšova: Zdaliž i vy chcete odejíti? neplatila jen apoštolům, ale i nám hlavně v nynějších pohnutých dobách, kdy pohoršení, odpadlictví tolik se rozmáhá a sv. církev, kterou zbudoval svou krví, násilí trpí. Nepohrdejmež nevěstou Kristovou, nepochybujme o jejích pravdách i vážnosti proto, že jí ubývá lidské přízně, ať vrtkavá, nestálá Mnoho je povolaných a — málo vyvolených. Jestliže se množí odpadlíci, přitulme se upřímněji ke Kristu, dejme na jevo, že považujeme za štěstí býti jeho učeníky. Pán věčné slávy nás nepotřebuje, ale my bez něho se neobejdeme; vždyť nad jméno Ježíš není jiné jméno dáno lidem, v němž by spaseni býti mohli. (Skut. apošt. 4, 12.) Až se přihrne pokušení, abychom i my se mu nezpronevěřili, vzpomeňme vždycky na zádumčivou otázku: I vy chcete odejíti? A varovný hlas svědomí kéž nám vždy přinese slavnou odpověď Petrovu: Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného!

[1]) Některé texty řecké mají místo Syn Boží — Svatý Boží. Tím slovem v St. zákoně se míní Messiáš. Srov. Žalm 2, 7.; 15, 10.

[2]) Ve výkl. evang. Janova XXVII., 9.

Veřejné působení Páně od třetích velikonocí až do svátků pod zelenou.

KAPITOLA SEDMÁ.

Ježíš v území genezaretském.

A přeplavivše se přišli do země genezaretské a přistáli. A když vyšli z lodi, (lidé) hned je poznali; i proběhli celou tu krajinu, a počali na ložích nositi nemocné, kde slyšeli, že jsou. A kdekoli vcházel do vesnic neb do dvorů neb do měst, kladli nemocné na ulice a prosili ho, aby směli dotknouti se alespoň třepení roucha jeho; a všickni, kteří se ho dotekli, byli uzdraveni. (Mar. 6, 53.—56. Mat. 14, 35. 36.)

Území genezaretské, krátce Genezar řečené, rozkládá se na západním břehu jezera téhož jména, a sice směrem severním v šířce asi hodinu cesty. Jsouc na severu i západu obklopeno pahorky, slynulo kdysi krásou i úrodností. Nyní se nazývajíc el-ghuwêr (= nížina) na rozdíl od ghor, jak říkají Turci údolí jordánskému, nehospodářstvím obyvatelův pozbylo i na kráse i na plodnosti.

Víra někdejších genesaretských lidí by nám měla sloužiti za vzor. Bylať pevna, živa, důvěřiva a plna lásky k ubohým. Odevšad snášeli Pánu nemocné, a nic je nemrzelo pospíšiti za ním jinam, odešel-li z místa. Důvěru neobmezenou ukázali, prosíce, aby choří se směli dotknouti aspoň jeho šatu, právě tak jako kdysi žena krvotokem trpící. (Mar. 5, 28.) Naděje jich nesklamala.

Podobně proniknuti jsouce důvěrou, máme i my se utíkati k Ježíši o pomoc ve všech slabostech a potřebách jakožto ku pramenu veškerého blaha. Vždyť přece bydlí neustále mezi námi v nejsv. Svátosti oltářní, volaje nás milostivě k sobě: Pojďte ke mně všichni, kdož jste zarmouceni a obtíženi, já vás občerstvím. (Mat. 11, 28.) Jestliže prosté dotknutí roucha zázračně působí, čím více nabýváme milostí hodným přijetím těla Páně? (Sv. Jan Zlat.)

Na této půdě odehrála se zajímavá rozmluva mezi Kristem a farisey o tom, co poskvrňuje a neposkvrňuje člověka.

Tehdy přišli k němu z Jerusalema zákoníci a fariseové a řekli: Proč přestupují učeníci tvoji podání starších? neboť neumývají rukou svých, když jedí chléb.[1]) On pak odpověděv řekl jim: Proč i vy přestupujete přikázání Boží pro podání svoje? Neboť Bůh řekl: Cti otce i matku a Kdo zlořečí otci neb matce, smrtí ať umře, vy však pravíte: Kdo by řekl otci: „dar (jest to), z čeho bys mohl míti ode mne prospěch“, není povinen ctíti otce svého i matku svou. I zrušili jste přikázání Boží pro podání svoje. Pokrytci, dobře prorokoval o vás Isaiáš[2]) řka: Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne. Nadarmo však mě ctí, učíce naukám a stanovám lidským. A svolav k sobě zástupy, řekl jim: Slyšte a rozumějte: Ne, co vchází do úst, poskvrňuje člověka, nýbrž co vychází z úst, to poskvrňuje člověka.

[1]) II. Mojž. 20, 20.

[2]) 29, 13.

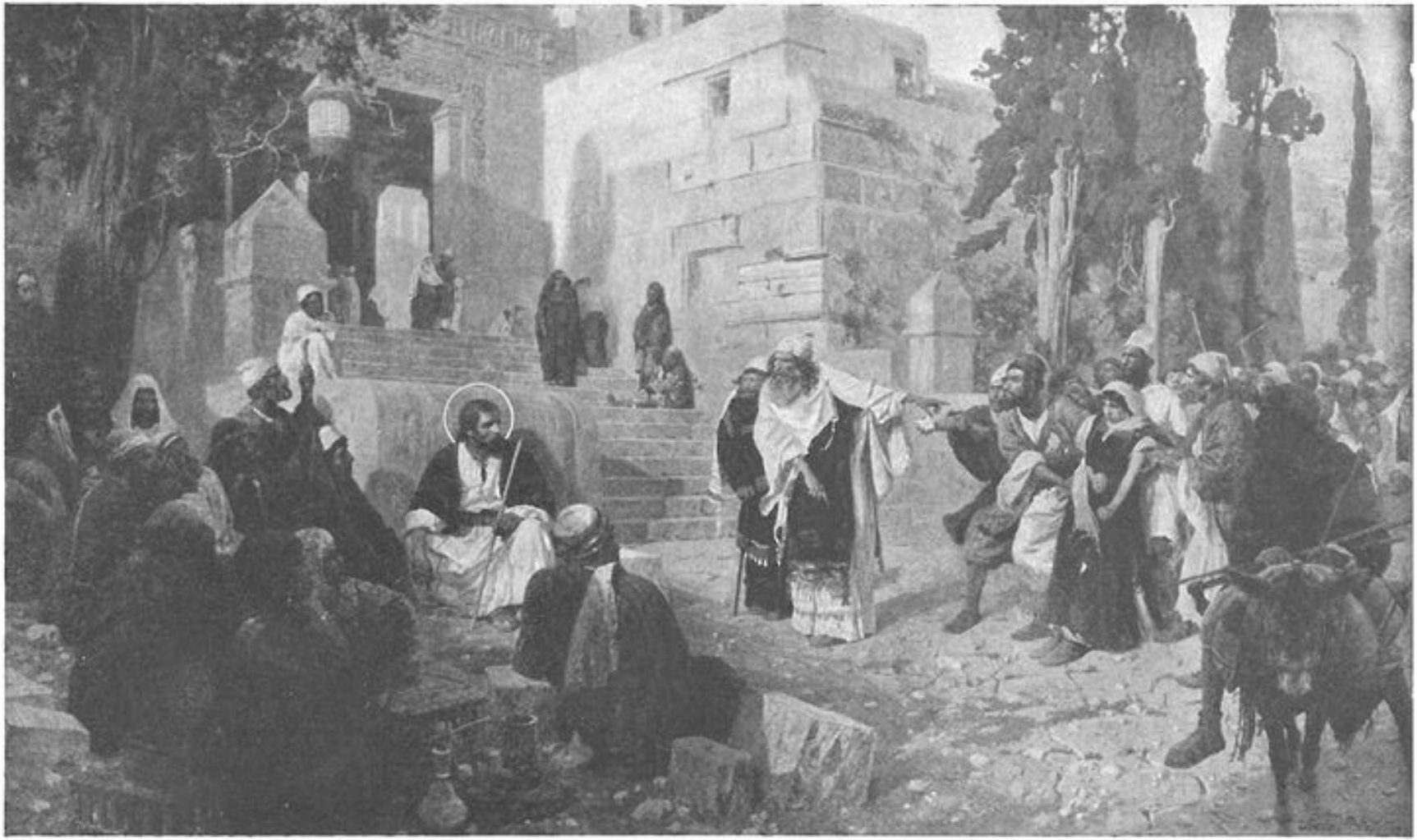
Tu přistoupili k němu učeníci jeho a řekli jemu: Víš-li, že fariseové, uslyševše tu řeč se pohoršili? On pak odpovídaje pravil: Všeliké štípení, jehož neštípil Otec můj nebeský, bude vykořeněno. Nechte jich; slepí jsou vůdcové slepých; vede-li však slepý slepého, padnou oba do jámy. Odvětiv pak Petr řekl jemu: Vylož nám to podobenství. A on pravil: Také-li vy jste ještě nechápaví? Nenahlížíte-li, že vše, co vchází do úst, jde do břicha a vypouští se do stoky? Co však vychází z úst, jde ze srdce, a to poskvrňuje člověka. Ze srdce zajisté vycházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, křivá svědectví, rouhání. To jsou věci, které poskvrňují člověka, neumytýma rukama však jísti neposkvrňuje člověka. (Mat. 15, 1.—20.)

I sešli se k němu fariseové a někteří ze zákoníků přišedše z Jerusalema. A když uzřeli některé z učeníků jeho, že jedí chleby rukama obecnýma, to jest neumytýma, hanili je. Fariseové totiž a Židé vůbec nejedí, leč si umyjí častěji ruce, držíce se podání starších; a když přijdou z trhu, nejedí, leč se dříve vykoupají. A jest mnoho jiných věcí, které byly jim podány, aby je zachovávali: umývání koflíkův a džbánův i měděnic a loží. I tázali se ho fariseové a zákoníci: Proč učeníci tvoji nezachovávají podání starších, ale jedí chléb rukama obecnýma? On však řekl jim: Dobře prorokoval Isaiáš o vás pokrytcích, jakož psáno jest: Lid tento ctí mě ústy, ale srdce jeho daleko jest ode mne! Nadarmo však mě ctí, učíce naukám a stanovám lidským. Neboť opustivše přikázání Boží, držíte se podání lidského, umývání džbánků a koflíkův; a mnoho jiných věcí podobných těmto činíte. I řekl jim: Pěkně rušíte přikázání Boží, abyste zachovali přikázání svoje. Neboť Mojžíš pravil: Cti otce svého a matku svou, a: Kdo zlořečí otci neb matce, smrtí ať umře. Vy však pravíte: Řekne-li kdo otci neb matce: Korban, to jest darem jest to, z čeho bys mohl míti ode mne prospěch, a již nedopouštíte mu, aby co činil pro otce svého neb matku svou, rušíce slovo Boží podáním svým, jemuž jste učili; a podobných věcí takových činíte mnoho.

A svolav k sobě opět zástup, pravil jim: Slyšte mě všichni a rozumějte. Nic nevchází zvenčí do člověka, co by jej mohlo poskvrniti, ale to, co vychází z člověka, to jest, co poskvrňuje člověka. Má-li kdo uši k slyšení, slyš.

A když vešel do domu od zástupu, tázali se ho učeníci jeho o té průpovědi. I řekl jim: Tak-liž i vy jste nechápaví? Nenahlížíte-li, že žádná věc, jež zvenčí vchází do člověka, nemůže ho poskvrniti, poněvadž nevchází do jeho srdce, nýbrž do břicha jde a vychází do stoky, vyčišťujíc všeliké pokrmy? Pravil pak: Co z člověka vychází, to poskvrňuje člověka. Neboť z nitra, ze srdce lidského vycházejí zlé myšlenky, cizoložství, smilství, vraždy, krádeže, lakomství, nešlechetnosti, lest, nestydatosti, oko zlé, rouhání, pýcha, pošetilost. Všecky tyto věci vycházejí z nitra a poskvrňují člověka. (Mar. 7., 1.—23.)

Oba evangelisti se navzájem ve zprávě doplňují. Matouš uvádí obšírněji rozpravu Páně s apoštoly, Marek o obřadech umývání a očišťování židovského. Proto jsme citovali oba prameny. — Příčinu k rozpravě zavdali fariseové a zákoníci jerusalemští. Již skoro rok nešel Ježíš do Jerusalema (Jan 2, 13.; 5, 1.; 6, 4. ...), uče po Galilei a Perei. Ani do Judska na svých cestách nezašel, poněvadž tamní Židé ho chtěli zabíti. (Jan 7, 1.) Čas však smrti jeho dosud nenastal. Galilejští poutníci dle všeho vypravovali o nedávno minulých svátcích velikonočních v Jerusalemě o velikých divech Kristových, což asi vzteklé farisey a zákoníky nemálo popudilo. Jen tak lze si vysvětliti, proč po třetí velikonoci vážili dalekou cestu do Galilee, aby činnost a tak i vážnost Ježíšovu mezi lidem sůj co stůj podryli. Číhali naň, pozorujíce každé jeho hnutí. Jedna příležitost se jim naskytla, když vypozorovali, že učeníci Páně si ne-

KRISTUS A HŘÍŠNICE.

umývají rukou před jídlem. Ihned vytkli to Spasiteli.

Zákon Mojžíšův nepředpisoval takové umývání rukou před jídlem, jak je zachovávali fariseové a všichni Židé. (Jan 7, 3.) Starý zákon (III. Mojž. 15, 1... IV, 19, 22.) zmiňuje se sice o různém umývání, jestliže se někdo poskvrnil, ale nikde se nedočteme, že by si měli umývat ruce před jídlem. Činili tak jenom podle ústního podání, rozvádějíce šíře přikázání Mojžíšova z úcty ku předkům. Na Mojžíše se odvolávali, ač nesprávně. Jak zaznamenal sv. Marek (7, 4. 5.), umývali se i tehdy, jakmile se dost malinko mohli domnívati, že se poskvrnili. Myli se na celém těle přišedše z trhu, dříve než zasedli k jídlu, majíce za to, že bezděčnými dotyky mezi lidem mohli se poskvrniti od pohana nebo i soukmenovce, jenž podle zákona platil za nečistého. Podobně myli nádoby k jídlu i pití, drhli a vyplachovali je — čistili i podhlavníky, o něž při stolování se opírali. Tato a ještě jiná podání zachovala kniha Mišna (= druhý zákon), sbírka to vysvětlivek zákona z konce II. století po Kristu.

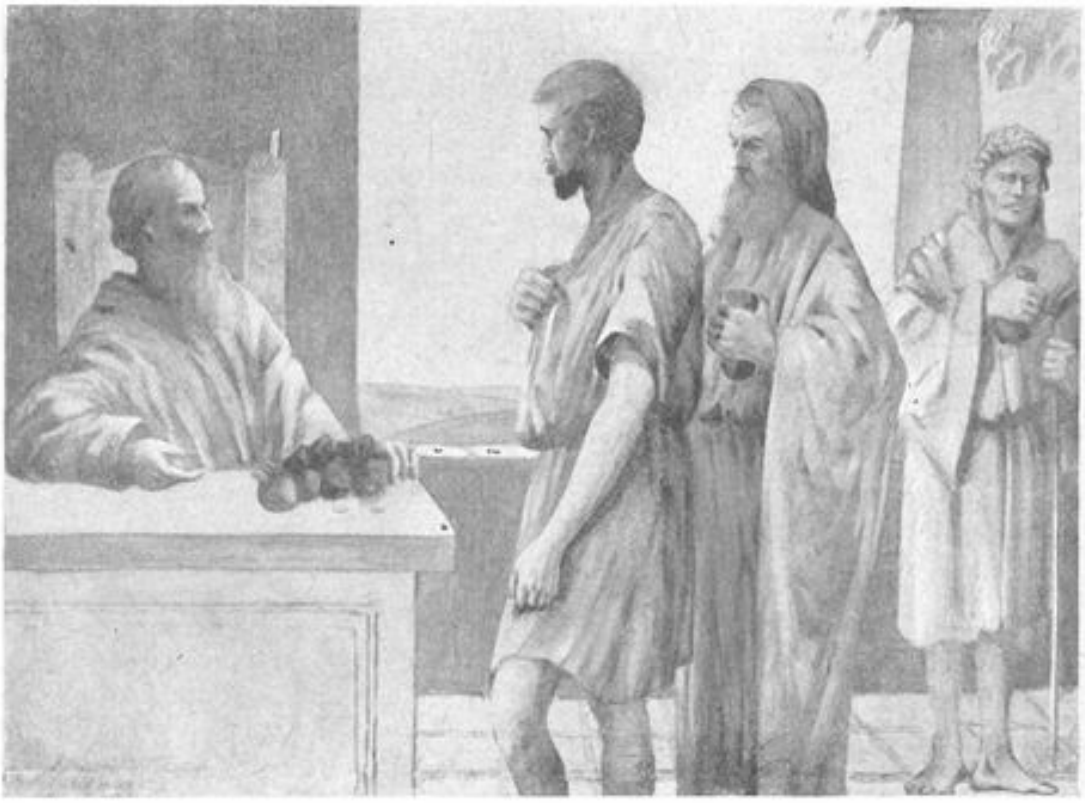
Ježíš moudře odmítá výčitku fariseů, že by učeníci jeho jednali proti starým zásadám. Nevyslovuje se nijak proti tradici, také oprávněnost téže nepopírá, poněvadž tím by nepřátele proti sobě popudil, a dal jim zbraň, kterou by mohli útočiti. Praví jen, že fariseové povznášejí zvyky nad zákon samotný, ač tyto jsou jen lidského původu. Podle učení jejich mohl říci syn rodičům: Korban, to jest dar pro kostel, jejž dám, tobě prospěje či jinak co ode mne žádáš, otče, a čím bych ti posloužiti mohl, to jsem zaslíbil Bohu a tak tedy i tobě prospěje. Učili tudíž fariseové, že by odvoláním se na slib Bohu učiněný bylo dovoleno, odepříti rodičům pomoci. Když Žid dal kněžím příspěvek na chrám, nemusil se starati o výživu starých rodičů. Naproti tomu božské přikázání velí, cti otce svého i matku svou, o potřeby jejich pečuj, ano Pán připomíná trest smrti, jenž hrozíval dětem, které zapomenuvše se, rodičů nectily a je proklínaly. K vůli svým ústním podáním překračovali Židé přikázání Boží, jiné k tomu svádějíce. Podobných přehmatů by se dala uvésti celá řada. (Mat. 15, 3. 4.; Mar. 7, 11.—13.; srov. II. Mojž. 20, 12.; 21, 17.; V. 5, 16.; III. 20, 9.) Z těch příčin vším právem pojmenoval Ježíš farisey a zákoníky „pokrytci", poněvadž mají sice ve vysoké vážnosti nálezky lidské, ale šlapou po zákonu Božím. Horlí na oko o čest a slávu Boží, ve skutečnosti mají na zřeteli svůj vlastní prospěch. Obrací na ně slova proroka Isaiáše, jimiž tento káral současníky: Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne. Takové uctívání Boha vyzní na prázdno, poněvadž nepřináší žádného užitku.

Co Kristus pověděl o židovské tradici nesmíme vztahovati na tradici křesťanskou. Naše ústní podání liší se podstatně od židovského. Ono obsahovalo lidské výmysly, naše však má za původce Krista Pána, apoštoly a v církvi Duchem sv. řízený úřad učitelský; proto přísluší tradici tak dobře jméno „slova Božího" jako Písmu. Apoštolové napsali část učení Páně, jak je slyšeli; část učili a nenapsali. Takové vyučování šlo z věku na věk a přetrvavši století, zůstalo neporušeno, poněvadž Ježíš Kristus přislíbil apoštolům a jejich nástupcům pomoc Ducha sv., „jenž je všemu naučí, všeckno jim připomene, co jim byl řekl Pán". (Jan 14, 25. 26.) Spasitel připověděl dále, že učení jeho se v apoštolích šíře rozvine, že mnoho se jim vysvětlí později: Ještě mnoho mám mluviti k vám; ale nemůžete snésti nyní. Když pak přijde ten Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě. (Jan 16, 12. 13.) Poněvadž tedy církevní tradici slušno považovati za „slovo Boží", neodporuje tudíž nijak Písmu sv., ačkoli obsahuje ledacos, co Písmo jen naznačuje. Ústní podání Písmo doplňuje, vysvětluje a činí je srozumitelnějším. Z toho důvodu prohlásil tridentský sněm (r. 1546, 8. dubna ve čtvrté schůzi), že přijímá i ctí se stejnou vážností i Písmo i tradici, pokud se dotýkají mravo- a věrouky, poněvadž pocházejí částečně od Ježíše, z části od Ducha sv. Kdo by zavrhoval nebo tupil tradici, má býti vyloučen z církve.

Z výčitky fariseů poučuje Pán učeníky a posluchače. Zahanbiv nepřátele, odchází Ježíš od nich, věda, že učení jeho nikdy nepřijmou. Volá k sobě dřívější posluchače, kteří za rozmluvy Páně s farisey poodešli. Učí je, co člověka poskvrňuje a neposkvrňuje. Ne co vchází v ústa, poskvrňuje člověka, ale co z úst vychází, to poskvrňuje. Smysl těch slov vyložil Spasitel svým učeníkům. O pokrmech se vyslovil zcela všeobecně, nenazvav žádného nečistým. Že pak podle zákona Mojžíšova některá zvířata se pokládala za nečistá, jako ježek, zajíc, vepř, ryby bez šupin a ploutví (III. Mojž. 11. 1.;

V. 14, 1....), horšili se zase fariseové a zákoníci. Leč bez příčiny. Rozlišování čistých a nečistých pokrmů po způsobu židovském mělo význam pomíjející. Ćelilo k tomu, aby v Židech se udržela pravda: na stvoření lpí kletba (I. Mojž. 3, 14. 17.), jest nám třeba Spasitele. Příkaz, že měli požívati zvířat za čisté prohlášených a žádných jiných, sloužilo kromě zdravotního účelu též za prostředek, aby lid poslouchal Boha a nesmísil se s pohany.

Jakmile přišel Messiáš, jenž všecky národy spojil v jedinou rodinu, zmizela kletba ze zarážela, upozornili ho slovy: Víš-li, že fariseové, uslyševše tu řeč, horšili se? Učeníci neuměli si dle všeho vysvětliti, proč tak nábožní a učení mužové nesouhlasili s míněním Páně. Ježíš je poučuje: Všeliké štípení, jehož neštípil Otec můj nebeský, vykořeněno bude. Nechte jich; jsout slepí a vůdcové slepých. A povede-li slepec slepého, oba do jámy upadnou. Což znamená: Nedbejte toho, jestliže moje učení se různí od názorů farisejských. Učí jen po lidsku, a proto nelze učení jejich srovnávati se zjevením Božím. Učení jejich nebude trvanlivo,

PODOBENSTVÍ O HŘIVNÁCH.

tvorstva, přestal zákon o pokrmech. Někteří vážení vykladači Písma se domnívají, že nahoře vzpomenutou řečí Kristus Pán naznačil: Ruším v Mojžíšově zákoně obsažené předpisy o čistých a nečistých pokrmech. Pozdější vidění sv. Petra o zvířatech v prostěradle by tomu nasvědčovalo.

Výklad Kristův.

Když se Ježíš s apoštoly navrátil do domu, v němž přebývali, učeníci vypozorovavše, že slova Kristova o tom, co poskvrňuje nebo neposkvrňuje, nemálo farisey nýbrž bude vykořeněno (= zničeno). Nechejte jich, varujte se jich, trpí velikou slepotou, jelikož nedovedou rozeznávati co pravda, co lež; a proto slepými jsou i jejich přívrženci ... Oběma, učitelům i žákům, se nedostává dostatečné znalosti co se shoduje s vůlí Boží, co je mravně dobré a vede ku pravé ctnosti; proto obě strany zahynou. Nesmí nás tudíž nikdy mýliti, když vážení, společensky vysoce postavení mužové hájí učení které se nedá sloučiti se zjevením Božím. Nám musí zůstati směrodatným rozhodnutí církve, v níž skrze úřad učitelský Ježíš Kristus nás stále poučuje. (Mat. 28, 20.)

Církev podle tvrzení apoštola národů sv. Pavla (I. k Timot. 3, 15.) neustále zůstává „sloupem a utvrzením pravdy".

Učeníci pochopili, že náboženské zásady fariseů nejsou správny; ale nešlo jim na rozum, co Kristus mínil řečí o poskvrňování a neposkvrňování člověka. Bezelstný sv. Petr prosí tudíž: Vylož nám to podobenství. Ne bez otcovské výčitky podivuje se Mistr nechápavosti svých učeníků; ale hned vysvětluje: Nerozumíte-liž, že všecko, co v ústa vchází, do břicha jde a vypouští se ven? Ale co z úst pochází, jde ze srdce, a to poskvrňuje člověka. Ze srdce zajisté vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložství, smilství, krádeže.. To jsou věci, které poskvrňují člověka; ale neumytýma rukama jísti neposkvrňuje člověka! Kristus chce říci: Co se nedotýka lidské duše, to ji neposkvrňuje. Pokrm nesměřuje k duši, neboť tělo jej stráví a propouští, proto nemá žádného vlivu na mravní stav duše. Mravně znečišťuje duši to, co se jí dotýká, a tím jsou dobrovolné myšlenky zlé, jež vyřinujíce z vnitřního smýšlení jeví se na venek slovem i skutkem jako: křivým svědectvím, rouháním, vraždami, cizoložstvím a těmi podobnými hříchy.

Spasitel činí rozdíl mezi životem těla a životem duše. Obojí tvoří život člověka a přece se od sebe liší. V ohledu tělesném podléhá člověk potřebám těla: přijímá a vyměšuje pokrmy, v ohledu duševním řídí se mravným zákonem: Čiň dobré a varuj se zlého! Poněvadž svobodnou vůlí se může volně rozhodnouti pro to či ono, buď si získá zásluhy nebo páše hříchy, hromadí vinu, ale vždy nese zodpovědnost za své činy.

Prohlásiv, že pokrmy samy v sobě člověka mravně neposkvrňují, nechtěl zajisté božský Vykupitel říci, že by za jistých okolností poskvrniti nemohly. Poskvrní, požíváme-li některé o některých dnech, kdy toho církev zapovídá. Církev obdržela moc dávati zákony a věřící jsou povinni je zachovávati. (Mat. 16, 19.; 18, 18.; Luk. 10, 16.; Skut. apošt. 15, 28. 29.) Nečiní-li tak, hřeší, poskvrňují duši. A to neposkvrňuje jich pokrm sám, nýbrž neposlušnost, jakou ukázali vůči církevním přikázáním. Ovoce, jehož prarodiče v ráji požili, bylo samo čisto, neboť Bůh stvořil vše jen dobré — a přece požíváním plodu zhřešili, jelikož jim Bůh jej zapověděl Nemusíme ani připomínati, že by výrok Kristův: Pokrm neposkvrňuje, dovoloval nestřídmost v jídle a pití. Vždyť Kristus při jiné příležitosti (Luk. 21. 34.) výslovně pravil: Hleďte pak se, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím, opilstvím a pečováním tohoto života...

KAPITOLA OSMÁ.

O ženě kananejské. — Uzdravení hluchoněmého. Spasitel po druhé zázračně rozmnoží chléb.

A vyšed odtud Ježíš, odebral se do krajin syrských a sidonských. A hle, žena kananejská, vyšedši z těch končin, volala k němu řkouc: Smiluj se nade mnou Pane, synu Davidův! Dcera má krutě se trápí od ducha zlého. On však neodpověděl jí ani slova. I přistoupili učeníci jeho a prosili ho řkouce: Propusť ji, neboť volá za námi. On pak odpověděv řekl: Nejsem poslán leč k zahynulým

ULICE V JERUSALEMĚ.

ovcím domu israelského. Ale ona přišedši, klaněla se mu a řekla: Pane, pomoz mi. On pak odpověděv pravil: Není dobré vzíti chléb dítek a dáti jej psíkům. A ona řekla: Ovšem Pane, neboť i psíci jedí z drobtů, které padají se stolu pánů jejich. Tu Ježíš odpověděv řekl: Ó ženo, veliká jest víra tvá, staniž se tobě, jak žádáš. I uzdravena jest dcera její od té hodiny. (Mat 15, 21.—28. Mar. 7, 24.—30.)

Opustiv krajinu genezaretskou, odebral se Ježíš v průvodu učeníků do území proslulých měst foenických Tyru a Sidonu. Ležela na úzkém přímoří středozemním, jihozápadně od Syrie.

Za časů Páně náležela Foenicie k Syrii; i jmenovali ji Foenicií Syrskou na rozdíl od Foenicie Libyjské v Africe. Foenicie Syrská stala se římskou provincií r. 68. před Kr. Ježíš tam odešel z různých pohnutek. Chtěl ujíti svým nepřátelům, kteří naň neustále jako zákeřníci číhali, chtěl poskytnouti útěchu tam usedlým Židům, ale zejména chtěl asi naznačiti, že Messiáš přinesl spásu také pohanům. Obývalit Foenicii Syrskou z veliké většiny pohané. S nimi mínil přijíti do styku. I Židy hodlal poučiti, že nejsou sami povoláni do říše Messiášovy. — Evangelium nevypravuje, kde všude se Spasitel mezi pohany zdržoval, čemu učil, jaká dobrodiní jim prokázal. Jen jednu událost uvádí — je to příběh o ženě kananejské. Mezi ní a Ježíšem odehrála se zajímavá scéna. Podle sv. Marka (7, 24.) zdržoval se potají v jakémsi domě. Zdali v židovském či pohanském, pramen nemluví. Jestliže v pohanském, mohl to býti doklad předešlého učení Ježíšova, co poskvrňuje a neposkvrňuje, hlavně pro apoštoly, kteří znali židovský názor, že dotknutí pohanské, vkročení do příbytku nebo na území pohanské Žida poskvrňuje. (Jan 18, 28.) Ale „Ježíš nemohl se tajiti“ (Mar. 7, 24.). Pověst o jeho divech z Galilee i sem pronikla (Mar. 3, 8.; Luk. 6, 17.). Za nedlouho přiběhši matka-pohanka, padla s prosbou k nohám Ježíšovým. Pane, synu Davidův .., má dcera zle se trápí od zlého ducha .. Slyšela nejspíše, jak v té krajině usedlí Židé jmenovali ho „Synem Davidovým“ — proto říká po nich. Smiluj se nade mnou, volá na důkaz, jak bída dceřina proniká k mateřskému srdci.

Ježíš jí neodpovídá, patrně proto, že zkouší její víru a důvěru. Že pak po cestě za ním pokřikujíc neomrzeně běžela, měli apoštolové za to, že se musí přimluviti. Odbuď ji, Pane, neboť volá za námi. Ať už tak řekli apoštolové z útrpnosti nebo z nevrlosti nad jejím křikem, pozorujeme u nich pokrok, že sami už zplna důvěřují a věří: Mistr náš všecko může, co chce. Odpověď Páně opětně potvrzuje, že do říše jeho především povoláni byli Židé. Jsem poslán než k ovcím domu israelského. — U Marka marně hledáme toho výroku. Tento evangelista psal pro křesťany z pohanů, které by asi aspoň na počátku byla podobná slova urážela. — Pro smlouvu, kterou učinil Bůh s Israelem, měl Spasitel přijíti nejprve Židům.[1]) Proto také nařídil Vykupitel apoštolům, aby šli s evangeliem nejprve ke

[1]) I řekl (Abrahamovi) Bůh: Ját jsem a úmluva mám s tebou budeš otcem národů mnohých (I. Mojž. 17, 4.)... Jestliže poslouchati budete hlasu mého a budete-li ostříhati úmluvy mé, budete mi za vlastní majetek ze všech lidí..., budete mi za království kněžské a národ svatý... (II. Mojž. 19, 6.)

ULICE V JERUSALEMĚ. (K obr. na str. 43.) Obraz představuje jednu z četných uliček židovské čtvrti jerusalemské, která se rozkládá v jihovýchodní části svatého města u hory chrámové, a část bývalého údolí Tyropoin. Židovská čtvrt je hustě obydlena (tvoříť Židé většinu as $^2/_3$ obyvatelstva jerusalemského), pravý labyrint úzkých, špinavých uliček plných výstupků, rohův a výklenků, v nichž množství bud a sklepení naplněno jest čpavým, nesnesitelným zápachem. Slunce ani nevnikne do tohoto bludiště. V něm potkáváme různé postavy Židů. Vysoké, hrdé postavy náležejí t. zv. Sefardim, t. j. španělským Židům, kteří se za Ferdinanda roku 1497 sem přistěhovali, tvrdší tváře jsou Židů německých, polských a ruských, zvaných Aškenasim. Živí se obchodem a průmyslem, hlavně však velikými almužnami bohatých souvěrců v Evropě. Dělí se na několik sekt. K nim druží se Karaité, kteří zavrhují talmud a drží se pouze zákona Mojžíšova. Všichni vzpomínají zašlých dob slávy israelské, zvláště v pátek u zdi nářků, která ke čtvrti židovské přiléhá.

ztraceným ovcím israelským. (Mat. 10, 5.—7.) Z toho však nenásleduje, že měli opominouti pohany. Hned patriarchům Abrahamovi, Isákovi a Jakubovi zjevil Bůh, že v jednom z jejich potomků budou požehnáni všichni národové země (I. Mojž. 12, 3. 18, 18.; 22, 18.; 26, 4.; 28, 14.). Proroci připomínali, že Messiáš přinesl spásu všem národům. (Is. 11, 10.; 60, 1...; Mich. 4, 1..) Ježíš potvrzoval tuto předpověď při každé příležitosti. U sv. Jana (10, 16.) praví: Mámť i jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince: i ty musím přivésti a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř. Když smrtí Páně padla stěna oddělující Židy od pohanů, poručil apoštolům: Jdouce do celého světa, kažte evangelium všemu stvoření... (Mar. 16, 16.) Jděte a učte všecky národy.. (Mat. 28, 19.). Pravdu tuto znázorňuje Spasitel cestou mezi pohany a jednáním svým s pohanskou ženou. Neodmítá ji příkře, zkouší a potom vyslyší. Nepopudila ji nijak odpověď: Není dobré vzíti chléb synům a vrci jej psíkům. Chlebem rozuměti sluší dílo spásy, učení zázraky Ježíšovy, dětmi se míní Židé, psíky — pohani. Ježíš chtěje ukázati židovskou tvrdost naproti jiným národům, užívá zde obvyklé mluvy svých rodáků. Sebe nazývali pyšně syny Božími, pohany — psy. Z úst Kristových nezněl zajisté výraz ten urputně, ale vlídně, že ženu nijak neuraziv, spíše pobídnul k větší důvěře, jíž dala průchod v duchaplné odpovědi: Ano, Pane; ale i štěňátka jedí drobty, jež padají se stolů pánů jejich.

Pohanka uznává přednost Židů, ale zároveň jest přesvědčena, že i pohané vezmou podíl v říši Kristově. Duch sv. mluvil z ní. Obstavši takto ve zkoušce, uslyšela útěšná slova Páně: Ó ženo, veliká jest víra tvá! Staniž se tobě, jak chceš. S díky odběhla žena domů a hle, zde nachází dcerušku úplně vyléčenou (Mar. 7, 29. 30.). Zajisté, že obě uvěřily v Messiáše.

Kananejská pohanka podává nám krásný příklad pevné, neochvějné víry a důvěry v pomoc Boží. Ačkoli hned nenacházela sluchu, setrvala v prosbě, až ji Kristus Pán vyslyšel. Podobně vytrvejmež na modlitbách, prosíme-li zač. Bůh nás jistě vyslyší. Proste a bude vám dáno.. (Jan 16, 24.) Prosíme-li za něco, co by nám nesloužilo ke spáse, dá nám Bůh něco jiného, cennějšího.

Uzdravení hluchoněmého.

A vyšed zase z končin tyrských, přišel skrze Sidon k moři Galilejskému prostředkem končin desítiměstských. I přivedli mu hluchoněmého a prosili ho, aby vložil na něj ruku. A on pojav jej od zástupu v soukromí, vložil prsty své v uši jeho a plivnuv dotekl se jazyka jeho, a pohlédnuv k nebi, vzdechl a řekl jemu: Efeta, to jest: Otevři se. A hned otevřely se uši jeho a rozvázal se svazek jazyka jeho, i mluvil správně. A přikázal jim, aby nikomu o tom neříkali. Ale čím více jim přikazoval, tím více to rozhlašovali. I divili se nadmíru řkouce: Dobře učinil všecky věci; i hluchým dává slyšeti a němým mluviti. (Mar. 7, 31.—37.)

Z okolí města Tyru vydal se Ježíš k severu až ku městu Sidonu, odtud zase zpátky do do krajiny při jezeře Genezaretském, kteráž slula též Dekapolis t. j. Desítiměstí. Není jisto, šel-li přes Libanon až do Damašku a od tohoto města po cestě, po které se ubíraly obchodní karavany k jihu, do Desítiměstí. Už Plinius (Historia natur. lib. V.) si stěžuje, že je těžko udati jména oněch desíti měst, podle nichž území vzalo jméno. Jmenuje: Damašek, Filadelfii, Refanu, Skytopolis, Gadaru, Hippos, Dium, Pellu, Galasu (asi Gerasa) a Kanatu. Krajina majíc mnohé výsady z r. 62 př. Kr. od Gneja Pompeja přísušela přímo pod vládu římského místodržitele v Syrii. Nás nezajímá, kolik času Pán Ježíš na této pochůzce potřeboval, ale zůstane důležitou událostí, že tady mezi pohany delší dobu strávil a hluchoněmého uzdravil. Vždyť právě hluchoněmý vhodně představuje zubožené pohanstvo, jež ohluchší pro hlas pravdy a milosti v nesmyslném modlářství, pravého Boha nepoznávalo a tudíž ho chváliti a ctíti nemohlo. Z té příčiny ukázala se moc satanova pronikavěji v pohanských zemích než v zaslíbené. Již

dříve jsme uvedli, že Spasitel v pohanské krajině gerasenské uzdravil ďáblem posedlé. Proto asi, že obyvatelé o tom věděli, přivedli buď příbuzní nebo známí k němu hluchoněmého. Kristus Pán tentokrát si počíná zcela jinak než vůči kananejské prosebnici. Uzdraví ubožáka ihned, ale za jistých obřadů či ceremonií, jež zaslouží úvahy.

Napřed pojal ubožáka ven ze zástupu, v soukromí. Učinil tak k vůli sobě, apoštolům i nešťastníku. Prodlévaje na pohanské půdě, z důvodů, které jsme už uvedli, nepůsobí veřejně, my bychom řekli: mocí svého úřadu, ale jen příležitostně, obyčejně na mnohé prosby. Vyhýbal se jistojistě také každé okázalosti, by se nezdálo, že svými zázraky dychtí po lidské slávě a chvále. Božský Mistr ukazoval apoštolům, jak si mají počínat při své budoucí činnosti, že nemají míti na zřeteli cti své vlastní, ale Boží a spásy lidských duší. Vyvádí nemocného ze vřavy přítomných, aby zázračné vyléčení neduhu nerušeně a tudíž mocněji dotklo se duše člověka toho, aby po tělesném uzdravení následovala hned vnitřní obnova. Ceremonie (zevnější znamení) měly hluchoněmého připraviti na uzdravení, probuditi víru i důvěru. Proto zvolil Pán znamení, která nastiňovala vyléčení. Vložil prst na ucho a slinou potřel jazyk. Obřady ty měly dále nemocnému, apoštolům a snad několika divákům vysvědčiti, že uzdravení se událo nadpřirozenou silou; neboť snadno pochopili, že dotek uší, poslinění jazyka a aramejské slovíčko efeta (= otevři se) samo v sobě nemá léčivé moci. K nadpřirozené síle poukazoval též vzdech Páně a pohled k nebesům. Pohled naznačoval, že koná zázrak nebeskou mocí, vzdech může býti značkou soustrasti s ubohým a též úpěnlivé prosby k Otci, aby neduživci pomoci neodepřel. Na slovo efeta obdržel hluchoněmý sluch i řeč. Od té doby dřívějších nedostatků na něm nikdo nepoznal.

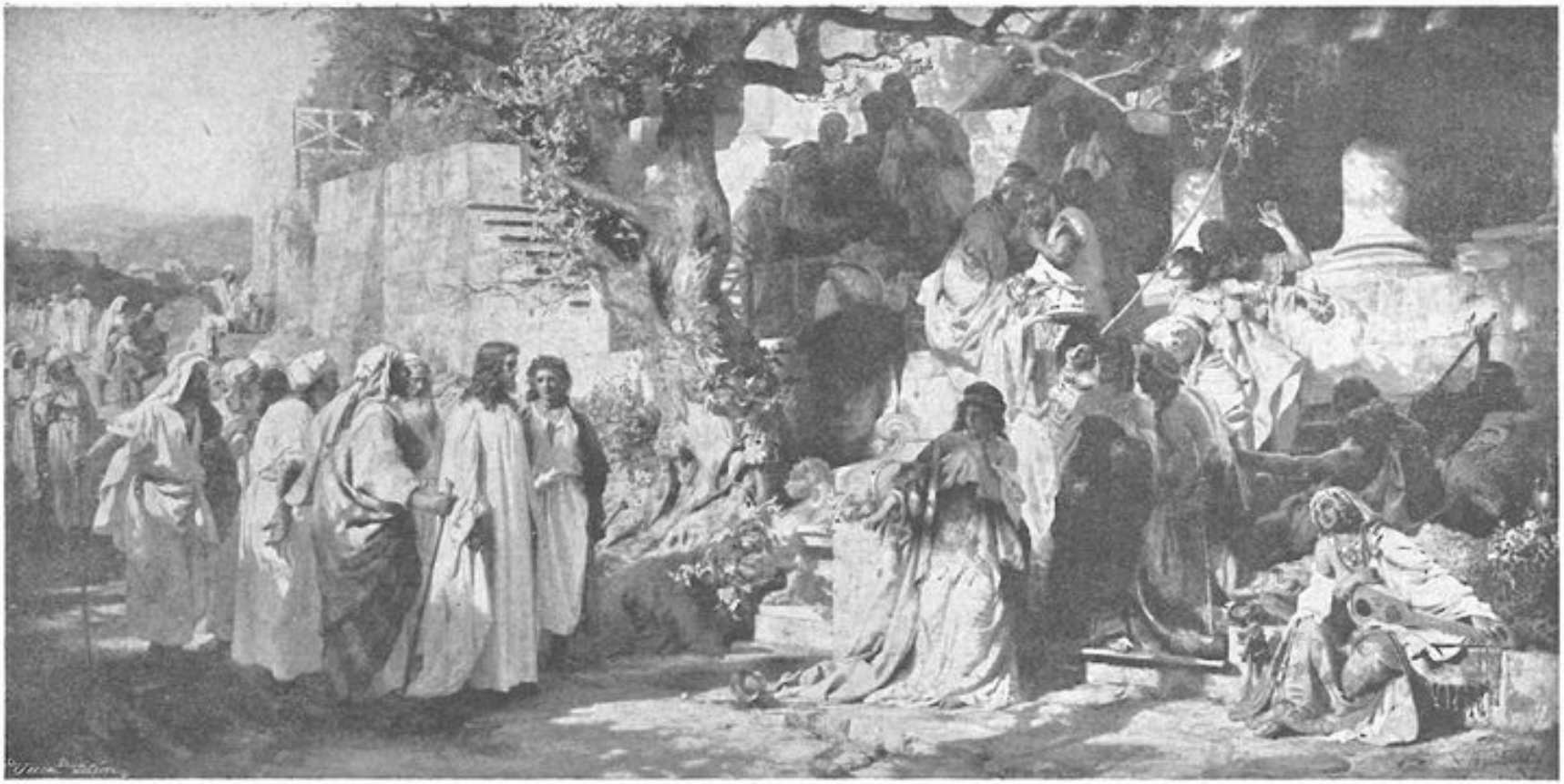
Podle většiny vykladačů Písma měly ceremonie ještě jiný tajuplný (mystický) význam. Předobrazovaly svátosti Nového zákona hlavně křest, při čemž se užívá podobných obřadův.

Spasitel zapovídá divákům zázraku, aby o tom nemluvili proto, že nechce, aby povstalo mezi lidem jakési vzrušení, aby se nezdálo, že touží po poctách. Ale čím přísněji zakázal, tím rychleji zpráva o zázraku letěla krajinou. Na námitku, proč Kristus zapovídal mluviti o některých svých zázracích, ač jako vševědoucí věděti musil, že neuposlechnou, odpovídá sv. Augustin (De cons. evang. 4. c. 4.): Tím zákazem chtěl Pán ztrestati lenivce, kteříž nerozhlasují čest Boha, ač jim náleží. Když mluví, jimž poroučí mlčeti, o zázraku horlivě a tak Boha oslavují: jak usilovněji a s nadšením mají totéž činiti, kteří svým úřadem k tomu povoláni i zavázáni jsou!

Uslyševše obyvatelé Desítiměstí o zázraku, naplněni jsou úctou ke Kristu, že veřejně a nahlas volali: Dobře učinil všecky věci; hluchým rozkázal slyšeti a němým mluviti.

Jako dříve při prvním pobytu Kristově v rodné krajině, ač uzdravil ďáblem posedlé, k němu důvěry nenabyli, ale prosili, aby od nich odešel (Mar. 5, 17.), tak nyní uznali s vděčnou myslí dobrodiní zázraku a pojali důvěru k Messiášovi. Jsou to sice pohané, ale počínají si učelivěji a přítulněji ke Kristu, než pyšní fariseové a zákoníci, kteří přičítajíce zázraky Páně pomoci zlého ducha (Belzebuba), v něho neuvěřili. Už tehdy začínalo se podobenství, které později proslovil Ježíš o věrolomných vinařích. Od Židů bude odňato království Boží a bude dáno lidu přinášejícímu užitky jeho, jinými slovy: Církev Boží od Židů přenesena bude k pohanům. (Mat. 21, 43.)

Aspoň přibližně můžeme si my zdraví představiti, jaké dobrodiní Pán prokázal hluchoněmému, dav mu dar řeči i sluchu. Kolik politování, soucitu zaslouží člověk, jenž nikdy neslyšel slovíčka ponaučení, útěchy, jenž nemůže slovy otevříti srdce, aby zmenšil žal anebo zvětšil svou radost! Káže nám bližeňská láska, abychom se chovali vlídně nejenom ke hluchoněmým, ale též k jiným tělesným mrzákům. Máme osud mírniti, o vzdělání jejich pečovati. Kdo se posmívá hluchým, němým, koktavým, breptavým nebo jinou úhonou postiženým lidem, žerty si z nich tropí, ten dává na

KRISTUS SETKÁVÁ SE S MARIÍ MAGDALENOU.

jevo nevzdělanost, hrubost, trestuhodnou lehkomyslnost a také nedostatek křesťanské lásky. Máme-li zdravé údy, bystrou mysl, děkujme za to Bohu a užívejme všeho k jeho cti, svému dobru a ku prospěchu bližního.

Pán Ježíš po druhé rozmnoží chléb.

V těch dnech byl s ním opět zástup veliký, a poněvadž neměli, co by jedli, (Ježíš) svolav k sobě učeníky své řekl jim: Lítost mám nad zástupem, neboť hle, již tři dni trvají se mnou a nemají, co by jedli; a rozpustím-li je lačné do jejich domů, zemdlí na cestě, neboť někteří z nich přišli z daleka. I odpověděli mu učeníci jeho: Odkud bude kdo moci nasytiti je chleby zde na poušti? Tu otázal se jich: Kolik chlebů máte? Oni pak řekli: Sedm. I rozkázal zástupu, aby se rozložili na zemi. A vzav sedm chlebův a učiniv díky, rozlámal je a dal učeníkům svým, aby je předkládali. I předložili je zástupu. Také měli několik rybiček. I požehnal je a řekl, aby je také předkládali. A oni jedli a nasytili se, a sebrali pozůstalé drobty, sedm košů. Bylo pak těch, kteří jedli, asi čtyři tisíce. I rozpustil je. (Mar. 8, 1.—9.; Mat. 15, 29.—39.)

Uzdraviv v Dekapolis hluchoněmého navracoval se Spasitel k moři Galilejskému či Genezaretskému. Tam podle sv. Matouše vystoupil na pahorkovité návrší. I přinesli mu tam: němé, slepé, chromé a jiné neduživce, aby je uzdravil. S nimi přiběhl veliký zástup lidí, jenž vida zázraky, žasnul, velebě Boha israelského, který takto zjevil svou moc a milost. (Mat. 15, 29.—31.) Už tři dni poslouchali Ježíše. I zázraky i řeč jeho je tak mocně dojala, že se nemohli od něho odtrhnouti. Sotva si všímali, že zmizely zásoby jídel, které si s sebou vzali. Místo samo bylo pouště a cesta domů daleka. Ježíš obávaje se, že by stěží domů hladoví došli, slitoval se nad tisíci lačných posluchačů — nasytil je. Tak po druhé zázračně rozmnožil chleby a rybičky.

Zázrak tento spadá na začátek třetího roku působení Páně. Po prvním rozmnožení chlebů v Betsaidě Julinině přeplavil se po zázračné chůzi jezerem s učeníky do krajiny genezaretské a sice do Kafarnaum, kdež učil v synagoze o pravém chlebu nebeském. Potom šel do Foenicie k Tyru a Sidonu, odtud do Desítiměstí a opět k jezeru Genezaretskému. Poněvadž podle evangelického vypravování tyto cesty mnoho času nezabraly, první zázrak rozmnožení chlebů pak se sběhl kolem třetí Velikonoci (Jan 6 4.), přihodil se tudíž zázrak s chleby po třetí Velikonoci, tedy na počátku třetího roku veřejného působení Ježíšova.

Místem události se stala pustina (Mar. 8, 4.) na východním břehu jezera v území perejském. Máme ke tvrzení tomu důvody. Sv. Marek (7, 37.; 8, 1. řadí zmíněný zázrak za uzdravení hluchoněmého v Dekapolis.

Podle zprávy sv. Matouše (15, 31.) chválili zástupové „Boha israelského“, že dal takovou moc lidem, což ojasňuje, že tak mluvili pohané, tedy obyvatelé perejští. Nejlepším důkazem, že se zázrak stal na zmíněném místě, bude to, že Kristus odtud plul po lodi a přišel do území řečeného Dalmanuta (Mar. 8, 10.). Matouš (15, 39) dí, že do Magedanu či Magdanu. Vykladači Písma se shodují v tom, že Dalmanuta a Magedan sluly dvě vedle sebe ležící osady na západní straně Genezaretského jezera. Magedan má býti tvrdší výraz lidu pro Magdalu, nyní Medšel (= Matšel), vesničky to asi hodinu severně od Tiberiady. Dalmanuta slují teď zříceniny ain el Barideh (= studený pramen) asi čtvrt hodiny jižně od Magdaly. Méně pravdě podobným jest výklad, že obě naznačená místa ležela na východním břehu jezera.[1])

Druhé rozmnožení chlebů velice se podobá prvnímu zázraku; liší se jen v několika bodech. Oba evangelisté mluví o tom, že Kristus Pán nasytil lidi, když už tři dny u něho vydrželi. Při prvním zázraku stalo se tak na večer prvního dne (Mat 15,

[1]) Didonův Ježíš Kristus, II., 487; Kirchenlexikon, III. 1343, VIII. 448. Pelzlův Výklad evang. sv. Marka, 212, 213.

32. Mar. 8, 3.; 6, 35 . . .). Ponejprv měl po ruce pět chlebů a dvě ryby — nyní sedm chlebův a něco ryb; prvně jedlo pět tisíc mužů, nečítaje žen a dětí, teď 4000; při prvním zázraku zbylo dvanáct košů drobtů, při druhém sedm. Už tyto okolnosti zaručují nám, že zázrak rozmnožení pokrmů se stal dvakrát. Když kdysi učeníci se rmoutili, že si zapomněli vzíti potraviny, vyčítal jim Kristus: Co to mezi sebou myslíte, malověrní, že chlebů nemáte? Nepamatujete na pět chlebů pro 5000 lidí a kolik košů drobtů jste sebrali? Anebo na sedm chlebů pro 4000 lidu a kolik košů drobtů jste sebrali? (Mat. 16, 8.—10.) Pozoruhodno, že v katakombách římských nalezli starý obraz obojího zázraku. Spatřuje se na něm talíř s dvěma rybičkami a pěti chleby, níže košíky s drobty, ne však dvanáct, nýbrž jenom sedm, což naznačuje druhý div. I poznáváme už, jak nesprávně si počínají svobodomyslní vykladači (první Schleiermacher, †1834), kteří popírajíce věrohodnost druhého zázraku rozmnožení chlebů, prohlašují jej za vědomé napodobení prvního se strany evangelistův.

Naučení: Tři dny vytrval zástup u Ježíše na poušti, zapomenuv na pokrm, zapomenuv, že má daleko domů. Jak pěkný příklad pro nás, abychom rádi prodlévali tam, kde Kristus sídlí v našem středu, kde slycháváme slovo Boží, kde působí duchovní zázraky svého milosrdenství. Chrám Páně, toť ono posvátné místo, kde Ježíš dnem i nocí v nejsvětější Svátosti všem potřebným udílí milosti Všickni žízniví pojďte k vodám: i vy, kteříž nemáte stříbra, pospěšte, kupujte a jezte. Pojďte, kupujte beze stříbra a beze vší odměny víno a mléko... Nakloňte ucha svého a pojďte ke mně. Poslouchejte a živa bude duše vaše. (Isaiáš 55, 1. 3.)[1])

Spasitel cítil s lačnými. Lítost mám nad zástupy! pravil. — Dbal soucitně nejenom o duchovní, ale též tělesné potřeby lidské — nám ke vzpomínce, že vždycky můžeme na něho spoléhati. Prozřetelnost Boží dopouští často i na věrné služebníky tělesné svízele, aby se cvičili v trpělivosti, v důvěře i víře a tak vzali po zkoušce nádhernou odplatu. Pomešká-li (Bůh), čekej ho, neboť jistě přijde[2]) a nebude meškati, řekl prorok. (Habak. 2, 3.)

[1]) Voda, víno, mléko jsou předobrazy učení Ježíšova a milostí Božích plynoucích ze zásluh Páně. Ježíš sám nazval v rozmluvě se Samaritánkou své učení vodou živou (Jan 4. 14.), své království hostinou (Luk. 14, 16.), svou vlastní osobu zřídlem blaha (Jan 7, 37. 38.).

[2]) V originále přijda přijde.

KAPITOLA DEVÁTÁ.

Ježíš odepřev fariseům a sadduceům znamení s nebe, varuje apoštoly před nimi a uzdraví slepce.

Ježíš a jeho protivníci.

Tu přistoupili k němu fariseové a sadduceové, aby ho pokoušeli; i prosili ho, aby jim ukázal znamení s nebe. On pak odpověděv řekl jim: Když nastane večer, říkáte: Bude pěkně, neboť červená se nebe; a ráno: Dnes bude nepohoda, neboť červená se nebe pošmurné. Tvářnost nebe umíte tedy posouditi, znamení časů však poznati nedovedete? Pokolení zlé a cizoložné hledá znamení, a znamení nebude mu dáno, leč znamení proroka Jonáše. A nechav jich odešel. (Mat. 16., 1.—4.)

A vstoupiv hned na loď s učeníky svý-

mi, přišel do krajiny dalmanutské. A tu vyšli fariseové a počali se s ním příti, žádajíce od něho znamení s nebe, aby ho pokoušeli. Ale on vzdychnuv ve svém duchu pravil: Proč žádá pokolení toto znamení? Amen pravím vám: Nebude dáno znamení pokolení tomuto. A nechav jich vstoupil zase na loď a plavil se na druhou stranu. (Mar. 8., 10.—13.)

Pravili jsme, že po posledním zázraku odešel Vykupitel k Dalmanutě v Galilei. Mezi obyvatelstvem nastal neobyčejný rozruch. Již po několik neděl ho pohřešovali, proto chvátají, aby ho spatřili. I fariseové, ale ti zase s mnohými podskoky, aby zničili vážnost Ježíšovu mezi lidem. Zajisté že nezapomněli, jak před tím nazval je slepými vůdci. Nepřátelství začínají hádkou. U Matouše čteme, že fariseům pomáhají tentokrát sadduceové, jejich zapřisáhlí nepřátelé. Obě tyto strany na počátku třetího roku veřejného působení Kristova zrovna zuří.

Aby ho polapili, žádají od něho znamení s nebe, t. j. nějaký znamenitý zázrak, jímž by se jim osvědčil za poslance Božího, zaslíbeného Messiáše. Požadavek považovali za oprávněný; vždyť starozákonní proroci dosvědčovali své poslání divy: Mojžíš mimo jiné mannou, Eliáš ohněm s nebe a podle proroka Joela (2, 30.) za doby Messiášovy měly se díti zázraky na nebi i na zemi. (II. Mojž. 16, 13. 16.; III. králov. 18, 37. 38.) Ale to vše činili, pokoušejíce ho. Vševědoucí Spasitel znal jejich úmysl, a proto — odepřel jim zázraku jako už jednou před tím (Mat. 12, 38.). Mohli tudíž fariseové očekávati, že jim nevyhoví; ale oni přece prosili se lstivým záludem, že v případě záporném obviní Pána: nemá žádné moci, je to nepravý Messiáš. Zasluhovali úplně pro své nepoctivé úmysly a pokrytectví odpověď, jakou jim dal Kristus místo zázraku. Praví jim: Změny nebeské a povětrnostní umíte výborně vysvětlovati. Z večerních červánků hádáte na pěkné počasí — ale „znamení doby", t. j. příznaky, že Messiáš přišel, nepoznáváte. „Znamením času" mínil Kristus Pán všecky předpovědi o Vykupiteli ve St. zákoně, které už se na něm — Ježíši z Nazaretu — naplnily, jako: průběh 70ti týhodnů Danielových, narození v Betlemě, hvězda mudrců od Východu, kázání Janovo na poušti, hlas Otce při křtu v Jordáně, zázraky na přírodě živé i neživé (Dan. 9, 24.—27.; I. Mojž. 49, 10., IV. 24, 17.; Mich. 5, 2.; Isai. 35, 5., 40, 2., 61, 1 . . ., Malach. 3, 1. atd.) Fariseové těmto znamením rozuměti nechtěli, poněvadž jim ani nenapadlo, aby Ježíše uznali za zaslíbeného Messiáše. Propásli tudíž pro sebe i národ vhodný čas milosti a Božího smilování. A tu snadno pochopíme, proč Kristus Pán rozbolestněn zaslepeností si z hloubi srdce povzdechl, nazývaje je hned „zlým a cizoložným pokolením", jemuž nebude dáno jiné znamení leč Jonáše proroka. „Cizoložným" proto, že zamítli svého nebeského ženicha, jenž se k nim snížil s takovou láskou — a oni věnovali více pozornosti svůdcům i nepravým Messiášům. (Mat. 9, 15.; 11, 28.; 23. 27.; 24, 45.; Jan 1, 11.) Výraz „pokolení" znamená nejprve farisey a potom celý národ židovský, jak správně uvádí sv. Matouš (16, 4.).

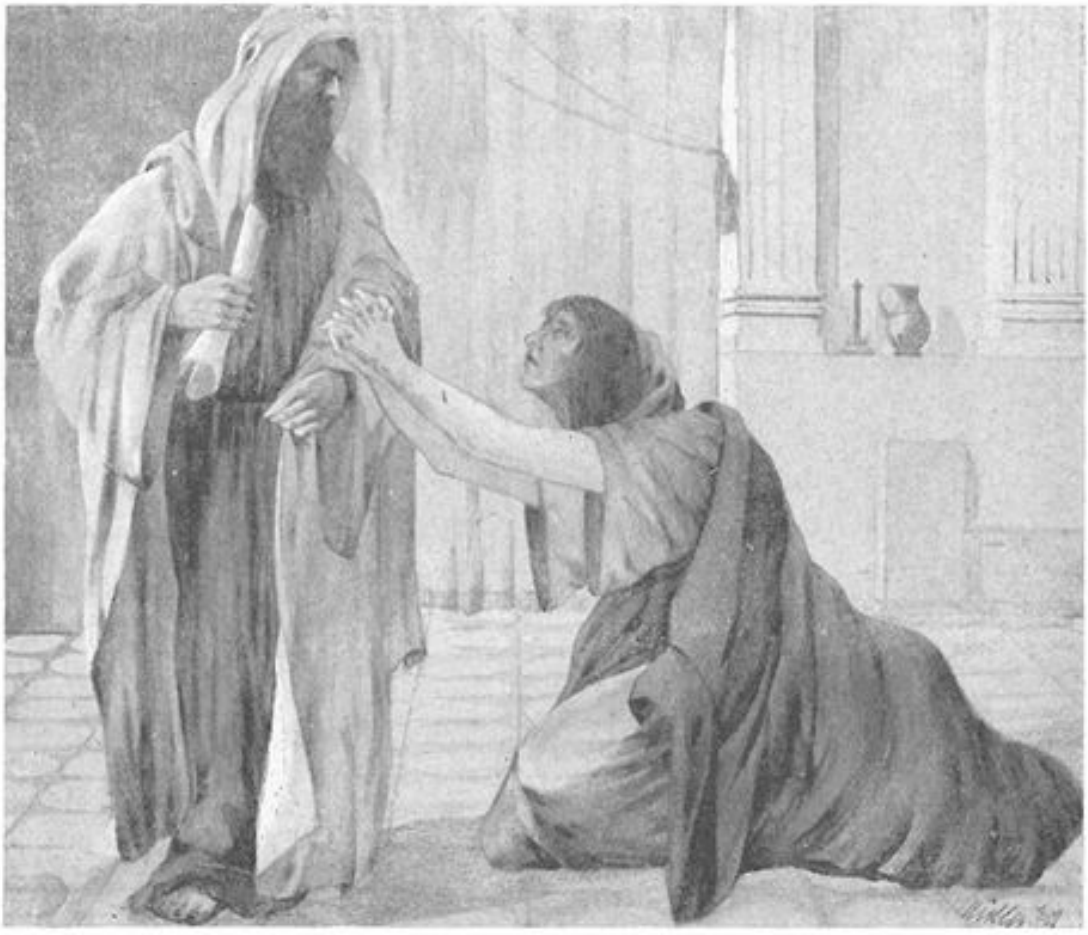
Ačkoli tedy Ježíš Židům odpírá zázrak, připovídá přece veliký div příští — poslední to zázrak, který vykoná sám na sobě — slavné zmrtvýchvstání, které předobrazoval třídenní pobyt Jonášův v břiše velryby. Takový ohromný zázrak měl ještě Židy přivésti k víře v Ježíše jako Vykupitele. Svým zmrtvýchvstáním Ježíš vykupitelské dílo korunoval. Proto také sv. Petr v řeči ke členům veliké rady a starším lidu vzkříšeného Messiáše připomenul, dokládaje, že jenom v jeho jménu spočívá spása lidstva (Skut. apošt. 4, 10.—12.).

Ježíš varuje apoštoly před farisey.

A když se plavili na druhý břeh, zapomněli vzíti s sebou chleby. I řekl jim: Hleďte a varujte se kvasu farisejského a sadducejského. Ale oni přemýšleli mezi sebou řkouce: To proto, že jsme nevzali chlebů. Věda pak to Ježíš řekl: Co uvažujete mezi sebou, malověrní, že nemáte chlebů? Ještěliž nechápete, aniž se pamatujete na

pět chlebů pro pět tisíc lidí a kolik košíků jste sebrali, ani na sedm chlebů pro čtyři tisíce lidí a kolik košíků jste sebrali? I proč nechápete, že nikoliv o chlebích pravil jsem vám: Varujte se kvasu farisejského a sadducejského? Tu porozuměli, že neřekl, aby se varovali kvasu chlebů, nýbrž učení farisejského a sadducejského. (Mat. 16, 5. až 12.; Mar. 8, 14.—21.)

Spasitel jede po jezeře do Pereje. Bolestně (Mar. 8, 14.), domnívali se, že Pán kárá je z toho, jakoby od fariseů a sadduceů neměli přijímati chleba nebo pokrm vůbec. Kristus s dojímavou trpělivostí je poučuje dále, že se nejedná o nějaký obyčejný chléb. Na ten nemyslí; vždyť jim jej může zjednati zázračně jako se již dvakrát stalo jeho posluchačům, ale kvasem farisejským míní převrácené učení. Ihned otevřeny jsou oči apoštolů. Kvas v Písmě sv. (II. Mojž. 12, 13.; 13, 7.; I. Korint. 5, 6. 8.; ke Ga-

MÜLLER: PODOBENSTVÍ O NESPRAVEDLIVÉM SOUDCI.

dojat nevěrou, pokrytectvím i tvrdostí srdce fariseů a sadduceů, varuje apoštoly před jejich naukami. Pilně se varujte kvasu farisejského a sadducejského. — Marek (8, 15.) praví, že varoval před kvasem farisejským a před kvasem Herodesovým. To si vysvětlíme tím, že rozmařilý světák Herodes Antipas náležel ke straně sadducejské a že evangelista místo strany jmenuje repraesentanta jejího. — Poněvadž apoštolové zapomněli si vzíti s dostatek potravin na cestu a měli v lodi jen jeden bochníček lat. 5, 9.) znamená mravní zkázu. Na tomto místě kvasem farisejským zobrazuje Ježíš jejich pýchu, svatouškování, žárlivost na Krista, opovrhování jeho messiášskou důstojností, kvasem sadducejským pak nevěru těchto v posmrtný život, přílišnou požívavost, ve které shrnovali úkol člověka na světě.

Uzdravení slepce u Betsaidy.

I přišli do Betsaidy; a přivedli k němu slepce a prosili ho, aby se ho do-

tekl. A on ujav slepce za ruku, vyvedl jej ven z městečka a plivnuv na oči jeho, vložil na něj ruce své a tázal se ho, zdali co vidí. I pohlédl vzhůru a řekl: Vidím lidi jako stromy choditi. Na to vložil opět ruce na jeho oči. I prohlédl a byl uzdraven, tak že viděl všecko jasně. A poslal jej domů řka: Jdi do domu svého, a vejdeš-li do městečka, nikomu o tom nepovídej. (Mar. 8, 22.—26.)

Přistáv u východního břehu jezera, zašel Spasitel do Betsaidy řečené Julias, kterou vystavěl tetrarcha Filip Zde uzdravil slepce Zázrak tento valně se podobá uzdravení hluchoněmého v Dekapolis. Dobří lidé přivedli slepce, majíce za to, že prostý dotyk Ježíšův ho vyléčí. Pán ubožáka neodmítá, ale nechce zázrak učiniti před zástupem. Vede ho ven z osady. Musila to býti příkladná podívaná, když božský Spasitel, drže slepce za ruku, kráčel s ním jako soucitný průvodčí z městečka ven. Učinil tak zajisté z týchž důvodů, jako při vyléčení hluchoněmého. Také v tomto případě neuzdravuje pouhým slovem, ale slinou a vzkládáním ruky. Slina nastiňovala v Kristu Pánu bytu jící sílu života i světla, vzkládání ruky, že síla vychází od něho. Sv. Otcové praví, že znamení při zázraku naznačovala sv. svátosti a svátostniny, jež církev sv. uděluje též jistými znameními (= obřady).

Nápadno bude při vzpomenutém zázraku, že se nestal najednou, ale poznenáhlu. Po prvním vložení ruky slepec neviděl lidi jasně nerozeznával tvářnosti a postavy, po druhém vložení prohlédnul tak, že viděl i do dálky. Jaký úmysl měl Pán při tomto postupném vyléčení? Vykladači Písma se domnívají, že slepec neměl pevné víry, kterou takto Spasitel chtěl utvrditi Jsou dále toho názoru, že postupné léčení slepcovo podává nám obraz léčení duševní slepoty lidské. I tu nelze střásti najednou, ale jen pozvolna. K tomu především zapotřebí, aby duševně chorý poznal vlastní stav duše. K pravému poznání prodere se — modlitbou. Proste a bude vám dáno hledejte a naleznete, tlucte a bude vám otevříno (Mat. 7, 7.) Neumí-li se duševně slepý modliti, mají tak činiti zaň, kdož stojí s ním v nějakém duchovním či tělesném poměru. Sv. Jakub (5, 16.) napomíná: Bratří, . . modlete se za sebe vespolek, abyste spaseni byli. Ukládá se tu povinnost hlavně rodičům, představeným, duchovním správcům. Mnoho zajisté může modlitba spravedlivého ustavičná (Jak. 5, 16.) Přišel-li duševně slepý k sebepoznání, aby se úplně pozdravil, jest žádoucna upřímná a kajícná zpověď. Spasitel tázal se slepce, vidí-li, a ten mu podle okolností odpovídal . Vyléčí-li se kdo z duševní slepoty, nesmí se pustiti znova do vřavy světa. Nevypravujme také mnoho, jestliže jsme se duševně vyléčili. Lidé se rádi posmívají tomu, co se nesrovnává s jejich názory a pojmy. Jdi do domu svého a vejdeš-li do městečka, neprav o tom žádnému, nařídil Ježíš člověku, když mu vrátil zrak!

KAPITOLA DESÁTÁ.

Petr vyzná Ježíše Messiášem. Pán mu přislibuje prvenství v církvi.

Přišed pak Ježíš do krajin Caesareje Filipovy, otázal se učeníků svých řka: Kým praví lidé býti Syna člověka? I řekli jemu: Jedni Janem Křtitelem, jiní Eliášem, jiní Jeremiášem neb jedním z proroků. Dí jim Ježíš: Vy pak kým mě býti pravíte? Odpověděv Šimon Petr řekl: Ty jsi Kristus, Syn

H. v. R. REMBRANDT: KRISTUS UZDRAVUJE NEMOCNÉ.

Boha živého. A Ježíš odvětiv řekl: Blahoslavený jsi, Šimone, synu Jonášův! neboť tělo a krev nezjevilo toho tobě, nýbrž Otec můj, jenž jest v nebesích. I já pravím tobě: Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám církev svou, a brany pekelné ji nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Tu přikázal učeníkům svým, aby nikomu neříkali, že on jest Kristus. (Mat. 16., 13. 20.)

I vyšel Ježíš a učedníci jeho do městeček Caesareje Filipovy a na cestě tázal se učeníků svých řka jim: Kým mne praví býti lidé? Oni pak odpověděli jemu řkouce: Janem Křtitelem, a jiní Eliášem, jiní pak, že (jsi) jedním z proroků. Tu řekl jim: Vy však kým mne býti pravíte? A Petr odpověděv řekl jemu: Ty jsi Kristus. I přikázal jim přísně, aby toho neříkali o něm nikomu. (Mar. 8, 27.—30.)

I stalo se, když se modlil o samotě, byli s ním učeníci jeho. I otázal se jich řka: Kým mě praví býti zástupové? A oni odpověděvše řekli: Janem Křtitelem, a jiní Eliášem, jiní pak, že jeden ze starých proroků vstal z mrtvých. I řekl jim: Vy však kým mne býti pravíte? A Šimon Petr odpovídaje řekl: Kristem Božím. (Luk. 9., 18.—20.)

Předchozí úryvky patří k nejznamenitějším a nejdůležitějším částem Písma sv. S plným vědomím pravdy vyznávají svatí apoštolové, že Kristus jest Messiáš a Syn Boží. Petr pak za to, že přesvědčení to s veškerou rozhodností za ně proslovil, omilostněn jest povoláním za náčelníka budoucí církve.

Kde se děj sběhl? Na území Caesareje Filipovy, kamž Ježíš přišel z Betsaidy. Caesarea ležela v severovýchodním dílu Galileje, v krajině řečené Gaulonitis na úpatí pohoří Antilibanonu, v líbezném údolí, svlažovaném jedním pramenem Jordánu. Původně se jmenovala Paneas. Filip, syn Herodesa Velikého, čtvrtník (tetratcha) galilejský a trachonitidský (Luk. 3, 1.), zvětšiv i zvelebiv město, přezval je ku poctě císaře Tiberia Caesareou. Že pak v přímoří středozemním stála též Caesarea, říkali gaulonitidské Caesarea Filipova. Sídlíval tu až do VI. stol. biskup, ve stol. XII. dva. Nyní zbývá z pěkného města chatrná vesnice Banyas s padesáti chatami tureckými. Z Betsaidy se šlo pěšky do Caesarey údolím jordánským proti vodě směrem k jezeru Merom (nyní Hûle) skoro deset hodin. Překvapuje čtenáře, že taková důležitá událost se nepřihodila na židovské, ale na pohanské půdě. Sv. Jan Zlat. míní, že Ježíš zúmyslně odvedl učeníky z rodné země, aby beze strachu před nepřáteli, zcela volně mohli se vysloviti. Mohlo to však míti též význam prorocký, že Jerusalem, střed israelské bohoslužby i světské vlády, pro bezbožnost Židů se stal nehodným, aby v něm sídlila viditelná hlava církve Kristovy. Těžiště říše Messiášovy naklonilo se mezi pohany. (Řím.)

Petrovo vyznání.

Příčiny výroku Petrova uvádějí svatí evangelistové krátce a jasně. Spasitel táže se náhle apoštolů, za koho lidé považují Syna člověka. Ježíš nazývá se „Synem člověka“, ač byl zároveň Syn Boží, protože měl lidskou matku a skrze Marii Pannu od Adama pocházel, protože i lidé ho pokládali za člověka — za proroka. Svatý Lukáš (9, 18.) praví, že se Spasitel prve pomodlil, než otázku vyřknul. Dříve než zvolil 72 učeníků a dvanáct apoštolů, rovněž se modlil. (Luk. 6, 12.) Chtěje církvi a apoštolům určiti hlavu, opět se modlí — nejen za Petra, ale i za všecky jeho nástupce.

Ježíš věděl, že ho většina lidí nepovažuje za Messiáše. Ptal-li se přece apoštolů, chtěl jim poskytnouti příležitost, aby projádřili své mínění či přesvědčení. Uslyšev, jak různě se o něm soudí, že jedni ho mají za obživlého Jana Křtitele (Mat. 14, 2.), jin za Eliáše, jenž měl přijíti na svět před příchodem Messiášovým (Malach. 5, 6.), opět jiní za Jeremiáše, jenž při zboření Jerusalema ukryl archu úmluvy v některé jeskyni na hoře Nebo, aby přijda za časů Messiášových opět ji národu vrátil (II. Makabej. 1.,

4.–8.) — ptá se Ježíš Kristus povzneseným hlasem: Vy pak, kým mne býti pravíte? Už dlouhou dobu viděli apoštolové jeho život, jeho řeči a skutky, a proto plným právem mohl se jich takto otázati v naději, že mají o něm lepší představu než široké vrstvy židovského lidu. Zdá se, že apoštolé s odpovědí váhali, až najednou Petr přeruší mlčení, volaje z plna upřímného srdce: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého! Slavně vyznal Petr, že považuje svého Mistra za Messiáše, neboť řecké slovo Kristos nic jiného neznamená. Jako Messiáš jest ovšem Synem Božím; vždyť hned proroci prohlásili Messiáše za pravého Boha. (Isai 9, 6.; 7, 14.; Mich. 5, 2 .) Obrazně ovšem nazývá Písmo sv. také nábožné duše, anděly „syny Božími", ba soudce, kteří lid ve jménu Božím spravovali a řídili, i „bohy" (I. Mojž. 6, 2; II, 21, 6; Job 38, 7.) — Ježíš však v pravém významu slova je stejné přirozenosti a podstaty s Otcem — Syn Boží: Já a Otec jedno jsme (Jan 10, 30.). Filipe, kdo mne vidí, vidí i Otce (Jan 14, 9.). Že rovněž Petr smysl slov „Syn Boží" takto pojímal, leží na bíledni.

Ježíš blahoslaví Petra za ten výrok, dokládaje, že poznání to nevzešlo u něho z lidského úsudku, přirozeným vtipem a rozumem, ale z daru Božího, božským osvícením. Blahoslavený jsi, Petře, synu Jonášův, nebo tělo a krev nezjevily toho tobě, ale Otec můj, kterýž jest v nebesích! Kdyby byl Petr Ježíše nazval Synem Božím ve smyslu přeneseném, nevlastním, kdyby ho byl považoval za člověka Bohem vyslaného, za proroka; proč by nazýval Pán blahoslaveným, člověkem osvíceným od Ducha sv., když také ostatní zástupové lidu měli ho za proroka? Proč neblahoslavil Petra, když Ho nazval po zázračném rozmnožení chlebů — Synem Božím (Jan 6, 70), proč neblahoslavil apoštoly, když po utišení bouře na moři vyznali ho rovněž Synem Božím (Mat. 14, 33.), proč tak neřekl o Nathanaelovi, který s údivem volal: Syn Boží jsi ty! (Jan 1, 49)? Patrně proto, že tenkráte ani Petr, ani apoštolé, ani Nathanael neměli onoho úplného přesvědčení o Ježíši jakožto Synu Božím, k jakému za pomoci Boží se propracoval sv. Petr. Vyznání Petrovo přijali za své i ostatní apoštolové. Naznačuje tak sám Ježíš, jenž všem přísně poroučel, aby nikomu nepravili, že by on byl Synem Božím. Proč ten zákaz? Proto že si Židé posaváde představovali Messiáše jako budoucího pozemského panovníka. Kdyby se jim bylo nějak vyjasnilo, že Ježíš je Syn Boží, bylo by to vedlo k povstání proti Římanům, s kterýmžto podnikem Ježíš ovšem souhlasiti nemohl. Apoštolové měli mlčeti tak dlouho, až vstane z mrtvých, až přijde Duch sv., a Židé budou moci pochopiti, proč vlastně na svět přišel.

O prvenství (primátě) Petrově v církvi.

Osvícen byv Duchem sv., prohlásil radostně a rozhodně sv. Petr, že Ježíš Kristus je Messiáš Odměna mu přišla v zápětí. Vykupitel mu zjevil, že on Šimon bude základní skálou, na níž vystaví církev. Řekl mu zajisté hlasitě: Ty jsi Petr (= skála), na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné ji nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského: a což bys koli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi, a což bys koli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

Tento výrok Páně zapsal než sv. Matouš. Vykladači Písem sdělují, proč záslibu toho do evangelií nepojali Marek a Lukáš. Stalo prý se tak z politických důvodů i poměrů, v jakých žili první čtenáři těchto evangelií. Marek psal pro křesťany v Římě, Lukáš pak v první řadě jakémusi Theofilovi, jenž žil buď v Římě nebo někde na blízku. Ovšem že nepsal jedinci, ale širšímu kruhu čtenářů, všem křesťanům tamějším. Jak snadnince mohla evangelia dáti podnět k nepokojům a povstání, kdyby byli římští křesťané v té době, kdy je začali pronásledovati, se dočetli, že říši Kristovu nepřemůže žádná světská moc, tedy ani ne velmoc římská. U Marka přistupuje ještě ta okolnost že evangelium jeho je jakýsi ohlas či výtažek řeč Petrových mezi křestany v Římě, a tu jistě ze vrozené pokory a opatrnosti zamlčel sv. Petr to, co by mu sloužilo k větší cti než ostatním apoštolům.

Petr hlavou církve.

Hned při povolání za apoštola u řeky Jordánu slíbil Spasitel Šimonovi, synu Jonášovu, jméno Petr. (Jan 1, 42.) Odvozuje se od řeckého výrazu petros nebo petra, což rovnajíc se aramejskému slovu kefas či kefa, po česku

znamená skála. Slib Kristus plní u Caesareje Filipovy výkladem: Dávám ti, Šimone, jméno Petr, poněvadž tě učiním základní skalou, na níž vystavím církev. Církví rozuměti sluší společnost věřících. Na rozdíl od církve Starého zákona nazývaje ji Ježíš svou církví, porovnává novou společnost s domem, jejž má v úmyslu postaviti. Kameny ku stavbě jsou věřící (I. Petr 2, 4. 5.), základy, vlastně pevnou spodinou skalní, bude Petr. Označuje-li Písmo sv. Ježíše za základ církve, a sv. Pavel (K Efesským 2, 20.) nazývá Pána nejhlubším uhelným kamenem, na němžto roste všechno stavení (církev) (Mat. 21, 42.; Skut. ap. 4, 11.), rozumíme tomu tak, že Kristus Pán je neviditelným základem, neviditelnou hlavou církve, Petr zase viditelnou hlavou, viditelným základem.

A jako základ některé budovy dlužno míti za nejhlavnější část, tak je Petr první a nejdůležitější osobou v církvi. Jehoť úkolem, aby shromáždil všecky věřící v jednotě víry a tak církev zachoval, jako domovní základ udržuje jednotlivé kaménky celé stavby. Proto stávají se věřící údy církve jenom sprostředkováním Petrovým. Přetrhnou-li to spojení, oddělí se též od neviditelného základu a hlavy — Krista, jelikož Ježíš v církvi ustanovil sv. Petra za svého zástupce. Chce-li kdo trvati ve spojení s Kristem, musí nejdříve žíti ve spojení s Petrem. Jestliže někdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán, t. j. jako člověk, který více k církvi nenáleží! (Mat. 18, 17.)

Petr nestal se hlavou jenom věřících, ale též apoštolů. Vzhledem k působnosti své mezi národy celého světa slují i oni „sloupy církve, zdí městskou, mající dvanácte základů“ (Ke Galat. 2, 9.; Zjevení 21, 14.); ale oni jsou přece jen základy nebo podpěrami jednotlivých zdí a součástí církve, ne však budovy celé. Tato přednost náleží jedinému Petru, a tu přednost v církvi nazýváme Petrovým primátem. Průzračno, že primát neomezoval se na jedinou osobu sv. Petra, ale že přešel na jeho nástupce, papeže. Církev jakožto viditelná společnost věřících podle ustanovení Ježíšova má trvati až do skonání světa, proto musí míti stále viditelný základ, viditelnou nejvyšší hlavu. Nutno, aby Petr jako základní kámen zůstal na věky ve svých řádných nástupcích, jimiž jsou římští biskupové. V Římě sv. Petr biskupoval i umřel. Je tudíž pravou církví Kristovou ta, které poroučí biskup římský — papež.

O nepřemožitelnosti církve.

Církev na skále-Petru založená těší se z nepřemožitelnosti, poněvadž Ježíš ji ujistil, že brány pekelné ji nepřemohou. „Brána či brány (fortna) značí v obrazné řeči východní sílu. Městské brány bývaly kdysi nejpevnějšími a nejdůležitějšími body hradeb, aby jimi nepřítel nevnikl do města. Řeklo-li se: město má pevné brány, myslilo se tím, že město je dobře zpevněno. Část sloužila za pojmenování celku. Tak i evangeliu „branami pekelnými“ se vyrozumívá celá moc pekelná. Slova Páně tudíž znamenají: Žádná moc pekelná nepřemůže církve. Žádná lesť a zloba ďábelská, žádná moc bezbožníků, sebe větší potupy a pronásledování nepřemohou, nevyhubí církve. Církev trpěla mnohým násilím a pronásledování, přetrpí jich mnoho až do skonání světa — Kristus tak předpověděl (Jan 15, 20. 21; 16 1. . .); ale žádné pronásledování ji nepovalí; slouží vždy k tomu, aby jeho slovo a pravda se osvětlovala a věřící utrpením stávali se podobnějšími nejvyšší neviditelné hlavě církve — Kristu Pánu. Základem církve nic neotřese, neoviklá; chrániť jej zakladatel Ježíš. Proto také církev přetrvala všecky bouře a protivenství devatenácti století. Hle, já s vámi jsem až do skonání světa!

Petrova moc svazovací a rozvazovací.

Božský Spasitel se nespokojuje tím, že připovídá Petrovi prvenství v církvi, nýbrž přidává mu jakožto vrchnímu správci církve zvláštní plnomocenství: A tobě dám klíče království nebeského. Královstvím nebeským rozumí se tady budova církve (I. k Timotheovi 3, 15.). Byl-li komu podán klíč od domu, znamenalo od pradávna, že se mu tím podává moc v domě.[1]) Tak na př. mluví

[1]) V Čechách při starších kontraktech na panství, statky, nacházíme položku „klíčné“ obyčejně v dukátech. Kdo zaplatil klíčné, stal se majitelem.

Isaiáš (22, 22.) o Messiáši: A dám klíč domu Davidova na rameno jeho: a otevře a nebude, kdo by zavřel, a zavře a nebude, kdo by otevřel. Podle toho s podáním klíčů přenáší Pán na Petra práva domácího pána v budově církve, propůjčuje mu v ní nejvyšší moc.

V čem ta moc záleží, vysvítá ze slov: Což bys koli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi, a což bys koli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Židovské výrazy „svázati a rozvázati“ v obrazné řeči znamenají tolik jako „dovoliti a zapovědíti“. Na židovských učitelích zákona záviselo, platí-li či neplatí-li v jednotlivých případech některé přikázání (Mojžíšovo); proto buď je přikazovali či zakazovali. Představeným synagog příslušelo právo, přestupníky vyloučiti ze řad věřících a zase je přijmouti. Slova uvedeného úryvku Písma sv. vztahují se na úřady, jež Petr jako nejvyšší vládce církve měl zastávati, ovšem také na jeho nástupce, tedy na moc zákonodárnou a soudní. Náleží tudíž římskému papeži rozhodčí právo v učení víry a mravů. Může na základě Písma sv. a církevního podání určiti, co se má věřiti za zjevenou pravdu, co zamítnouti jako blud a lež. Učený a nábožný biskup Fenelon († 1615) praví: Svítí jasněji než sluneční paprsky okolnost, že římská Stolice by nebyla nezdolnou skalou základní církve, kdyby papež mohl učiti něčemu bludnému v tom, co celé církvi k věření předkládá. Papeži přísluší nejvyšší moc svazovací i rozvazovací ohledně odpuštění hříchů, můžeť jisté těžké hříchy ponechati svému vlastnímu rozhodnutí (papežské reserváty), může z nich rozhřešiti. Má právo předepsati pro manželské sňatky některé překážky a zase od nich

BÍLEK: MAŘÍ MAGDALENA, KAJÍCNICE.

osvoboditi (dispense), hledě ke zvláštním poměrům, může ustanoviti přikázání církevní a zase je rušiti. Náleží mu pro zásluhy Kristovy, Panny Marie a Božích Svatých, jakožto z nevyčerpatelného pramene zřídla milostí Božích udělovati plnomocné nebo neplnomocné odpustky To vše a ještě více zahrnuje v sobě Petru a jeho nástupcům uštědřená moc svazovací a rozvazovací. A všecka rozhodnutí platí před Bohem tolik, jako by je vyřknul Bůh sám. Cožkoli bys svázal bude svázáno i na nebi, cožkoli bys rozvázal bude rozvázáno i na nebi. Záslib prvenství čili primátu v celé církvi uskutečnil Ježíš po svém vzkříšení při jezeře Genezaretském, kdež mu tento úřad skutečně postoupil. Otázav se Petra po třikráte: Miluješ-li mne více nežli tito (ostatní apoštolé)? a obdržev po třikráte kladnou odpověď téhož, dal mu nejvyšší úřad pastýřský nad všemi věřícími bez rozdílu slovy: Pasiž beránky pasiž ovečky mé. (Jan 21, 15.—17.)

Je pravda, že Ježíš moc svazovací a rozvazovací v církvi při jiné příležitosti týmiž slovy propůjčil i ostatním apoštolům (Mat. 18, 18.); ale to stalo se až po zvolení Petra za hlavu církve. Mohli tudíž vykonávati úřad svůj jen ve spojení s Petrem jakožto náčelníkem. To se děje podnes. Biskupové jakožto nástupci sv. apoštolů řídí své diecese ve spojení s římským papežem, nástupcem Petrovým, kteréhož uznávají za svrchovanou hlavu církve, za nejvyššího učitele a zákonodárce. Proto prohlásil všeobecný sněm církevní ve Florencii r. 1439 Činíme rozhodnutí, že sv. apoštolské Stolici, římskému papeži, náleží úřad duchovního představeného v celé církvi, že je jakožto dědic Petrův pravým zástupcem Kristovým, hlavou celé církve, Otcem a učitelem všech křesťanů, a že mu v osobě sv. Petra byla propůjčena od Pána našeho Ježíše Krista plná a dokonalá moc, aby obecnou církev pásl, řídil, spravoval tím řádem, jakýž v sobě zavírají zasedání všeobecných sněmů církevních (koncilů), posvátná kanonická (příkladná i uznaná) ustanovení.

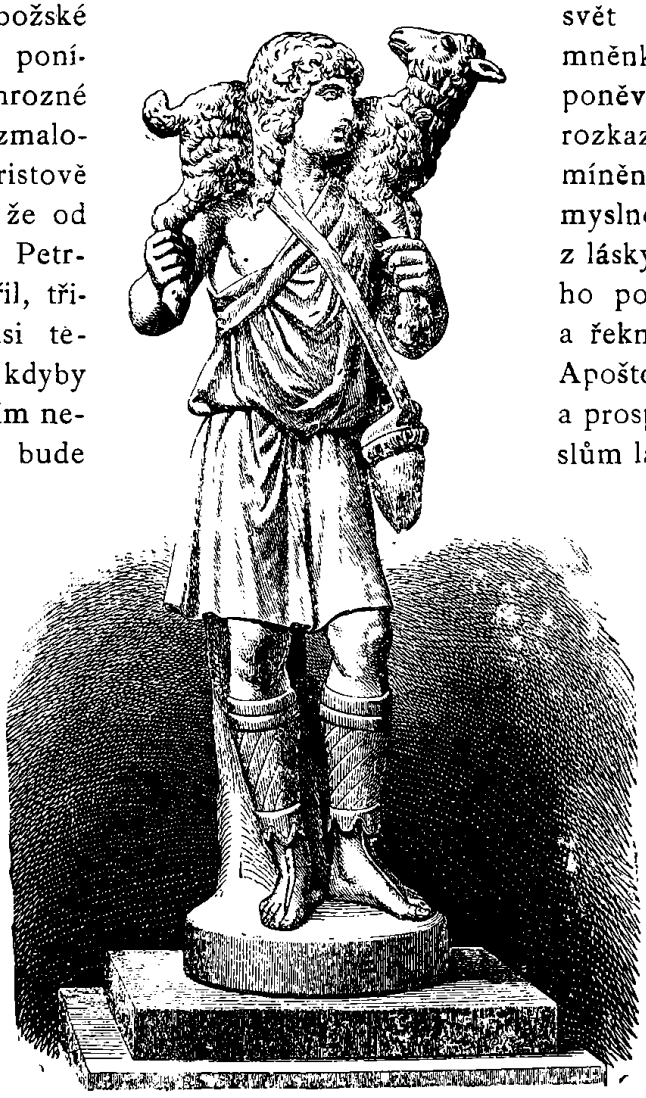
KAPITOLA JEDENÁCTÁ.

Ježíš předpovídá utrpení svoje i apoštolův.

I počal je učiti, že Syn člověka musí mnoho trpěti a zavržen býti od velekněží i zákoníkův a býti usmrcen a po třech dnech vstáti z mrtvých. A mluvil slova ta zjevně. I pojal ho Petr stranou a počal mu domlouvati. Ale on obrátiv se a pohleděv na své učeníky, přísně přikázal Petrovi, řka: Jdi mi s očí, satane, neboť nemáš na zřeteli věcí Božích, nýbrž věci lidské. (Mar.8. 31.—33.)

Od té chvíle počal Ježíš ukazovati učeníkům svým, že musí jíti do Jerusalema a mnoho trpěti od starších a zákoníkův i velekněží a býti usmrcen a třetího dne vstáti z mrtvých. I pojal ho Petr stranou a počal mu domlouvati řka: Odstup to od tebe, Pane, to se ti nestane. Ale Ježíš obrátiv se pravil Petrovi: Jdi mi s očí, satane! Pohoršením jsi mi, neboť nemáš na zřeteli věcí Božích, nýbrž věci lidské. (Mat. 16, 21.—23.)

Kristus Pán docílil u apoštolů toho nemalého pokroku, že v něho jako v Messiáše i Syna Božího uvěřili a tu víru i vyznali. Brzo na to vyjevuje jim Mistr jinou pravdu, jež mohla snadno těžko nabytou věrou otřásti. Mluví k nim o svém budoucím utrpení, smrti a zmrtvýchvstání. Zjevoval jim to proto, aby nepochybovali o jeho messiášské a božské důstojnosti, až ho uzří ponížena v bolestech i hrozné smrti. Když apoštolové zmalomyslněli při zajetí Kristově na hoře Olivetské, tak že od Něho všickni utekli, a Petr skála se mu zpronevěřil, třikráte ho zapřev: co asi teprve by se bylo událo, kdyby podle úradku Božího jim nebyl předpověděl, že bude mnoho trpěti od starších, zákoníků i knížat kněžských, a že bude zabit a třetího dne vstane z mrtvých?

DOBRÝ PASTÝŘ. (Socha z římských katakomb.)

Proroci sice opověděli utrpení a smrt Messiášovu (Isai, 50, 6.; 53, 1..; Dan. 9, 26..) určitými slovy; ale učeníci lnuli ke Kristu Pánu příliš vroucně, než aby ta proroctví zcela pochopili. Rovněž asi v nich také doutnal židovský předsudek o slavné světské říši, kterou Vykupitel založí. Nedivmež se, že po nenadálé řeči Páně o utrpení i Petr ztrácí hlavu. Jsa uchvácen něžnou starostlivostí, mysle i na tělesné dobro božského Mistra, odvádí Ježíše stranou, aby mu důvěrně, nepozorován ostatními apoštoly, domluvil, jak že může takto mluviti. Odstup to myšlení od tebe, Pane; tobě se to nestane! Jako by řekl: Kdo pak by se opovážil zabíti Syna Božího? Nikoliv, tobě se to nemůže, nesmí, nemá státi! Jak asi stál tu Petr zaražen, když obrátiv se Spasitel, podíval se na apoštoly a Petru hroze řekl: Nech mne, jdi pryč, satane, jsi mi k pohoršení; nebo nechápeš vůle Boží, nýbrž myslíš na samé lidské věci. Ježíš nazývá Petra satanem, to jest pokušitelem, odporníkem, že se chce protiviti Božímu úradku, jelikož je vůlí Boží, aby Messiáš utrpením a smrtí svět vykoupil. Mistra domněnka Petrova pohoršuje, poněvadž Syn podrobuje se rozkazu Otcově. Ovšem že mínění Petrovo bylo dobromyslné. Co mluvil, to mluvil z lásky k Pánu; leč i k tomu ho pobádala lidská chytrost a řekněme i lidská smyslnost. Apoštol považoval za dobré a prospěšné, co lidským smyslům lahodí, a ne to, co Bůh žádá, ten Veliký Bůh, jehož úradky nekonečně převyšují nálezky omezených lidí. Tak aspoň rozuměti třeba větě: Ty, Petře, nechápeš těch věcí, které jsou Boží, ale jen ty, které jsou lidské.

Co vyčetl Kristus Pán Petrovi, platí ve zvýšené míře křesťanům, jež zaráží utrpení a hanebná smrt Spasitelova. Petru se nevyjasnila potřeba toho, že Mistr umříti musil na kříži; nám však průzračno, proč se tak stalo, vždyť z bolestné smrti jeho nám vyprýštilo požehnání Jenom smyslně naladění lidé stydí se za ukřižovaného Spasitele, a proto také nezřídka odstraňují ze svých příbytků znamení vykoupení — kříž. Věrnému křesťanu pak slouží kříž, na němž Syn Boží dokonal vykupitelské dílo, za pramen útěchy v životních svízelích, jeho vzkříšení je mu zárukou blaženého zmrtvýchvstání.

Proto také psal svatý Pavel ke Galatům (6, 14.): Ode mne pak odstup to, abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista. A sv. Jan Zlat. pravil krásně i pravdivě: Neciťmež se zahanbenými před ctihodným znamením svého spasení — křížem Kristovým, zdrojem dobra i všeho duchovního života. Zdobmež se spíše křížem jako čestnou korunou; vždyť skrze kříž jsme obrození došli.

Kdo chce za mnou přijíti, vezmi kříž..!

Na to řekl Ježíš učeníkům svým: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej: kdo by však ztratil život svůj pro mne, nalezne jej. Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl? Aneb jakou dá člověk výměnu za duši svou? Syn člověka zajisté přijde ve slávě Otce svého s anděly svými a tehda odplatí jednomu každému podle skutků jeho. Amen, pravím vám: Jsou tu někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, až uzří Syna člověka přicházeti v jeho království. (Mat. 16, 24.—28.)

A řekl ke všem: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj každodenně a následuj mne. Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej, kdo by však ztratil život svůj pro mne, ten zachová jej. Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, ale sám sebe zahubil a na sobě škodu trpěl? Neboť kdo by se styděl za mne a za slova má, za toho bude se styděti Syn člověka, když přijde ve slávě své i Otcově a svatých andělův. Ale pravím vám v pravdě: Jsou někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, dokavad neuzří království Božího. (Luk. 9. 23. 27.)

A přivolav k sobě zástup i učeníky své, řekl jim: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne. Neboť kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne a pro evangelium, zachová jej. Neboť co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl? Aneb jakou dá člověk výměnu za duši svou? Neboť kdo se bude styděti za mne a za slova má v tomto pokolení cizoložném a hříšném, za toho bude se styděti také Syn člověka, když přijde ve slávě Otce svého s anděly svatými. A řekl jim: Amen, pravím vám: Jsou tu někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, až uzří království Boží přicházeti v moci. (Mar. 8. 34.—39.)

Úryvky ze všech tří evangelií, jak je předesíláme, znějí skoro stejně. Oznámiv učeníkům, že mu nastává smrt a utrpení, mluví Pán Ježíš o tom, že lidé, chtějí-li s ním z mrtvých vstáti, musí s ním i trpěti. Podle sv. Marka promluvil tak nejen k apoštolům, ale i k zástupům lidí, kteří se sešli v okolí Caesareje Filipovy. Tvrzení Markovo bude správno; vždyť sv Lukáš (9, 23.) napsal: I pravil ku všechněm.

Spasitel žádá tři věci od svých přivržencův, mají-li skrze něho spaseni býti. Mají: 1. sebe sami zapříti, 2. vzíti na se svůj kříž a 3. následovati Pána. Sebezápor záleží v tom, když člověk usilovně bojuje proti nezřízeným náklonnostem smyslným, varuje se hříšných radovánek, ovládaje tělo rozumem — krátce když se ve všem podrobuje vůli Boží. Kříž nese, kdo trpělivě a s odevzdaností do vůle Boží snáší různé nehody tohoto života, ať už ho potká cokoli jako: nemoc, chudoba, neštěstí, protivenství, slasti i strasti. Máme denně kříž na se bráti, (Luk. 9, 23.), poněvadž každý den má svůj svízel. Vše to máme činiti z lásky k Bohu. Kdo přijímá utrpení z pohnutek nečistých, přirozených, buď aby došel bohatství, cti, důstojenství, nebo aby ukojil své vášně, anebo kdo chladnokrevně bez důvěry v Boha trpí, poněvadž zlo zažehnati nelze, ten nenásleduje Krista, ale nezřízenou žádostivost a svou pyšnou domýšlivost. Vždyť velmi mnozí hříšníci často a mnoho zakusí a snáší svůj kříž s resignací; nemůžeme je však pokládati za učeníky Páně, jelikož nepřijímajíce toho všeho z ruky Boží, nedospějí k lítosti nad hříchy,

SIEMIRADSKI: PÁN JEŽÍŠ NÁVŠTĚVOU U MARIE A MARTY.

ku činorodému pokání. Nepřijdeme do života věčného, jestliže se nebudeme zapírati, neponeseme-li kříže z lásky k Bohu. Kdož by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej, kdo pak ztratí život svůj pro mne, nalezne jej, t. j. kdo (v čas pronásledování) zapře jméno mé, aby krk zachránil, ztratí věčný život, naproti tomu kdo umře pro jméno moje, za časný život nalezne věčný. Zdaž při těchto slovech neměl na paměti vševědoucí Spasitel tisíce zrádců a milliony sv. mučeníků za časů pronásledování církve? Slova mají význam i pro nás, neboť býti upřímným křesťanem znamená sebezápor a odříkání. Kdo proti nástrahám světa potlačuje svou smyslnost, najde snáze život věčný, kdo však se ponoří do kalných vln lidských vášní a hořečných proudů protináboženských, obyčejně zahyne. Jak pošetile tudíž jednají, kteří pro pomíjející věci a radosti zahrávají s budoucností duše a snad ji v tom zahubí. Taková ztráta zůstane nenahraditelnou, poněvadž duši nelze vyplatiti poklady celého světa. Až jednou Syn člověka Kristus přijde s velikou slávou a velebností uprostřed andělů soudit živých i mrtvých, tenkrát odplatí jednomu každému podle skutků jeho (Mat. 16, 27.), spravedlivé oblaží, nespravedlivé odsoudí. Jeho rozsudku nevyvrátíme. platiti bude na věky. Žádná naděje nekyne na spásu těm, kteří se za živa styděli za Krista a jeho učení. Nebo kdožkoli se styděti bude za mne a za slova má . i Syn člověka styděti se bude za něj, až přijde ve slávě . s anděly svatými, pravil Spasitel. (Mar. 8, 38.) Ježíši tanuly na paměti události soudného dne. Že pak dí, „někteří ze stojících tuto nezkusí smrti, až uzří Syna člověka přicházejícího v království své“ (Mat. 16, 28.), ukazuje na nějaký bližší svůj příchod k soudu. I patrno, že tímto míní vyvrácení města Jerusalema skrze Římany roku 70., kteroužto strašnou zkázu zažili někteří pamětníci Kristovi. Naobrazovala hrůzy posledního (druhého) soudu Ježíšova. Není to po prvé, co Kristus jedním proroctvím vylíčil dvě budoucí události v tomto na př.: pád Jerusalema i zavržení bezbožných.

KAPITOLA DVANÁCTÁ.

Jak se Pán Ježíš proměnil na hoře Tábor.

Stalo se pak po těchto slovech as za osm dní, pojal Petra a Jakuba a Jana a vyšel na horu, aby se pomodlil. A když se modlil, stal se vzhled jeho obličeje jiným a oděv jeho bílým a skvoucím. A aj, dva muži rozmlouvali s ním; byli to Mojžíš a Eliáš, kteří se ukázali ve slávě; a mluvili o jeho skonání, které měl vyplniti v Jerusalemě. Petr pak a ti, kteří byli s ním, byli obtíženi spánkem; probděvše však, viděli slávu jeho a dva muže, kteří stáli s ním. I stalo se, když byli na odchodě od něho, Petr řekl k Ježíšovi; „Mistře, dobře jest nám zde býti; i udělejme tři stánky, jeden tobě a jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi“; nevěděl, co praví. Když pak to mluvil, nastal oblak a zastínil je; i báli se, když oni vcházeli do oblaku. A hlas přišel z oblaku řkoucí: Tento jest Syn můj milý, toho poslouchejte. A jak se ten hlas stal, shledali Ježíše samotna. A oni mlčeli a nepověděli v těch dnech nikomu ničeho z toho, co byli viděli. (Luk. 9, 28.—36. Mat. 17, 1.—9. Mar. 9, 1.—9.)

ZEĎ NÁŘKŮ V JERUSALEMĚ.

Spasitel nemálo podésil apoštoly. zjeviv jim, že naň čeká utrpení a brzká smrt. Dal jim šest dní, aby o zprávě uvažovali a přemýšleli. Vida pak, že jsou nedostatečni, aby ji jasně pochopili, uklidnil zmatek zázrakem. Chtěl jim zajisté znázorniti, do jaké slávy vejde svou smrtí, jaké štěstí očekává ty, kdož ho budou věrně následovati. Není třeba dokládati, že víra jejich v Ježíše jako Syna Božího měla i tímto divem býti upevněna. U proměněného Krista zjevují se totiž oba hlavní zástupcové starého zákona Mojžíš a Eliáš, aby se klaněli tomu, na němž se vyplnilo vše, co Mojžíš a proroci o zaslíbeném Messiáši předpověděli. Neobyčejný zázrak vrcholil v tom, že nebeský Otec slyšitelným hlasem prohlásil Ježíše, toho Ježíše, kterého fariseové a zákoníci pronásledovali i opovrhovali, za svého nejmilejšího Syna, za učitele a zákonodárce světa, jehož má býti poslušno všecko člověčenstvo.

O čase, místě a svědcích proměny Páně.

Evangelisté Matouš, Marek a Lukáš kladou uvedený zázrak za předpověď Ježíšovu u Caesareje Filipovy o své budoucí smrti. Celkem se evangelisté vypravováním doplňují. Matouš i Marek dí, že od vzpomenuté rozpravy uplynulo 6 dní, Lukáš že asi 8 dní. Snad připočítal den té památné a apoštolům truchlivé rozmluvy a den samého zázraku. Z toho, že sv. spisovatelé podrobně udávají i čas, jde na jevo, že událost považovali za velmi důležitou. Žádný z nich nejmenuje „vysokou horu“, na níž se proměna udála. Sv. Petr, očitý svědek, nazývá ji „svatou horou.“ (II. Petr 1, 16. 18.) Podle ústního podání byla to hora Tábor, nyní Džebel el tûr řečená, osamělá hora vápencová, vyrostlá v podobě pyramidy uprostřed roviny Scythopolis, dvě hodiny jihovýchodně od Nazareta. Vystupuje se na ni obyčejně z vesničky Dabariel na straně východní. Úpatí hory (asi do 600 m nad rovinou) i svahy pokrývají pěkné kmeny dubové, jimiž se vine cesta. Temeno hory, jež se rozbíhá do planinky asi 800 m dlouhé, 400 m široké, kryjí nyní samé zříceniny někdy památných budov, svatyň z doby prvních křesťanů. Odtud rozvírá se široká a nepůvabná vyhlídka na Palestinu. Leží před okem diváka celá Galilea s horskými hřebeny, údolími, v nichž jako modré oko zpod bohatého vlasu usmívá se hezounké jezero Genezaretské. Tam, kde hora Karmel s pohořím nazaretským tvoří jakoby kulatý průsmyk, v dáli za ním zaleskne se hladina moře Středozemního.[1]) Útulno na místě, kde se objevil Spasitel v oslňující jasnosti, až východní nebesa tou jeho nebeskou, nádhernou září zbělela.

Tradici, že Kristus Pán se proměnil na hoře Tábor, první zapsal církevní spisovatel Origenes († 254), po něm sv. Cyrill, jerusalemský biskup († 386) a sv. Jeroným († 420).[2]) Sv. Helena, máti císaře Konstantina († 337), postavila na vrcholku Tábora kostel, učinivši nadání pro ty, kteří by zde bydleti hodlali. Sv. Antonín nalezl tam již tři kostely, z nichž přes všecko pronásledování Turků až do XIII. století se zachovaly dva: katolický a rozkolnický, každý s klášterem. Za našich dob setkáme se v týchž místech jedině se třemi oltáři, na nichž františkáni z Nazareta několikrát do roka konají obět mše svaté.

V novější době kromě protestantských spisovatelů pochybovali i někteří katoličtí (Patrizzi, Schegg, Schanz, Lukáš z Brügge), že proměnění Krista Pána se přihodilo na Táboru, ovšem zcela proti znění evangelického vypravování u Matouše (17, 21.), u Marka (9, 29. a 8, 27.). Potíže dají se překonati.[3]) Nerozhoduje ani námitka, že prý na temeni hory za časů Páně

[1]) Kepplerovy: Poutě a potulky str 357. Didonův Ježíš Kristus I, 645—6.

[2]) Cyrillovy katechese 12, c. 16: Hieronym Epist. 108, 13 ad Eustachium.

[3]) Viz Pölzlův Kommentar zu Matth. S. 272 und zu Markus, S. 239.

ZEĎ NÁŘKŮ V JERUSALEMĚ (na str. 63.) jest část zdiva as 30 metrů zdéli a 18 metrů z výši. Dolejší zdivo skládá se z ohromných balvanů, 5 metrů dlouhých a 1 metr vysokých. Pocházeji ze staveb Šalomounových. V pátek shromažďují se tu Židé, aby plakali nad zkázou města i národa, jejž stihl spravedlivý hněv Hospodinův.

stávalo město. Jeť velice pochybno, že kvetlo za Krista, poněvadž syrský král Antiochus Veliký ho podle zpráv Polybiových (* 203) dobyl asi r. 218 před Kr. a Josef Flavius (* 37 po Kr.), kterémuž ve válce židovské připadlo za úkol horu opevniti, o žádném městě nečiní zmínky. Držíme se tudíž starého, svědky doloženého ústního podání.

Za svědky proměnění přivedl si Ježíš tři apoštoly: Petra, Jakuba a Jana. Nevzal jich víc, poněvadž nechtěl, aby se hned o té zázračné události všeobecně mluvilo; vzal právě ony tři učedníky, poněvadž měli býti svědky jeho smrtelné úzkosti na hoře Olivetské. Vzpomínka na táborskou oslavu měla podepříti jejich víru v Ježíše jakožto Syna Božího, až ho uvidí v bolestech jako slabého člověka pokořena. Kristus se proměnil proto, dí papež Lev Veliký, aby se apoštolové v srdcích svých nepohoršili nad jeho smrtí kříže, aby dobrovolně v největší pokoře trpě, nemátl víru těch, kterým zjevil utajenou hodnost své božské velebnosti.

„Já jsem chléb života, kdo přichází ke mně, nebude lačněti.“ Jan 6, 35.

Proč vyznamenal právě ty tři apoštoly? Vysvětliti lze vynikajícím postavením jejich mezi dvanácti. Petr byl hlava apoštolského hloučku, Jakub první z apoštolů položil život za Krista, Jan, miláček Páně, přežil všecky apoštoly a měl věřícím ještě na konci prvního století o té události kázati a osvědčovati, že Kristus jest Syn Boží. Učinil tak svým evangeliem.

Jak se proměnění událo? Podle sv. Lukáše vystoupil Pán Ježíš na horu, aby se modlil. Petr a druzi jeho usnuli. Je tudíž velice podobno pravdě, že proměnění Páně se událo v noci. Mívalť ve zvyku, že učiv a dobře činiv po celý den, noc strávil na modlitbách. Tak aspoň evangelia častokrát připomínají. Šel tudíž Ježíš asi s večera na horu Tábor. Musil to býti dojímavý pohled, vidět Krista s apoštoly, jak ve stínu dubů, jilmů, kaštanů a klokočí, jimiž svahy jsou posety, stoupá do výše. Sv. Matouš už nám jednou vyprávěl o podobné cestě Kristově na vysokou horu — i tam něco obzvláštního se přihodilo. Byla to hora „pokušení“, kde se Pán postil 40 dní a nocí. Jak rozdílná panorama! Na té hoře ukazoval Spasiteli satan pozemské říše a jejich slávu, na Táboru předvádí před oči Mistr svým učeníkům nádheru nebeského království. Satan krásou světa chce oblouditi Spasitele, aby si zamiloval věci pozemské a v nich utonul; Kristus uchvacuje na Táboru mysl apoštolů, aby nás poučil, že nemáme srdcem přilnouti ku jmění, statkům vezdejším, ale že se máme pozdvihnouti k nebesům, kdež jedině pravá blaženost.

O tom, jak se Vykupitel proměnil, píše Matouš (17, 2.): A proměnil se před nimi. I zaskvěla se tvář jeho jako slunce a roucho jeho učiněno jest bílé jako sníh (text řecký má: jako světlo). Marek (9, 2.) praví: A učiněno jest roucho jeho skvoucí bílé velmi jako sníh, jak bílého (roucha) bělič na zemi učiniti nemůže. Lukáš (9, 29.): učiněna jest způsoba obličeje jeho jiná a oděv jeho bílý a skvoucí. Sv. Petr, tento očitý svědek proměnění vypravuje (II. 1, 16.—18.) učiněni jsme spatřovateli (= spatřili jsme) velikosti jeho. Přijalť zajisté od Boha Otce čest i slávu, když se stal k němu takovýto hlas od velebné slávy: Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil, jeho poslouchejte. A ten hlas s nebe přišlý my jsme slyšeli, jsouce s ním na hoře svaté. Na základě těchto čtyř zpráv není pochyby, že se tu

jedná o viditelnou proměnu Kristovu. V tom se shodují i katoličtí i věřící protestantští [1]) spisovatelé duchovní. Tíže však naznačiti, v čem záležela proměna samotna. Odrážela se božská velebnost, kteráž mu příslušela jako Synu Božímu, pouze na sv. těle, tak že obličej zářil podivuhodnou krásou, jež spadala i na šat, anebo proměnilo se na chvilku tělo jeho tak, jak vstal z mrtvých a vstupoval na nebesa? Oba vyslovené názory našly zastánce. [2]) Buď jak buď, tolik jisto, že zevnější lesk a podivuhodná krása vyprýštila z božství Ježíšova, jež při početí se spojilo s tělem Ježíšovým, že tudíž všemohoucí Ježíš sám na sobě vykonal veliký zázrak.

Sv. Lukáš připomíná, že proměna Ježíšova se stala, „když se Pán modlil". Rovněž podivně zářil obličej Mojžíšův, když po modlitbách a rozmluvě sestupoval s hory (II. Mojž. 34, 29, 35.). Oba případy nás poučují, jak mocně na člověka působí vroucné spojení člověka s Bohem v modlitbě. Kdo pozoruje mravně čistého člověka, když se modlí, uznamená, že na jeho obličeji sídlí nějaká podivná vážnost, že z tváře jeho vyzařuje jakési přitažlivé světlo. Vrozená, zevnější a tělesná krása časem vadne; ale krása, jež řine z dobroty, vlídnosti, čistoty a pravé nábožnosti, přetrvá léta, ano ona dodává i mrtvému neskonalý půvab. Poněvadž větší část lidí se nemodlí náležitě a s čistým srdcem, poněvadž lidem se nedostává píle, aby šli cestou svatých i světic Božích, proto přemnozí nepociťují v srdcích oblažujícího působení modlitby.

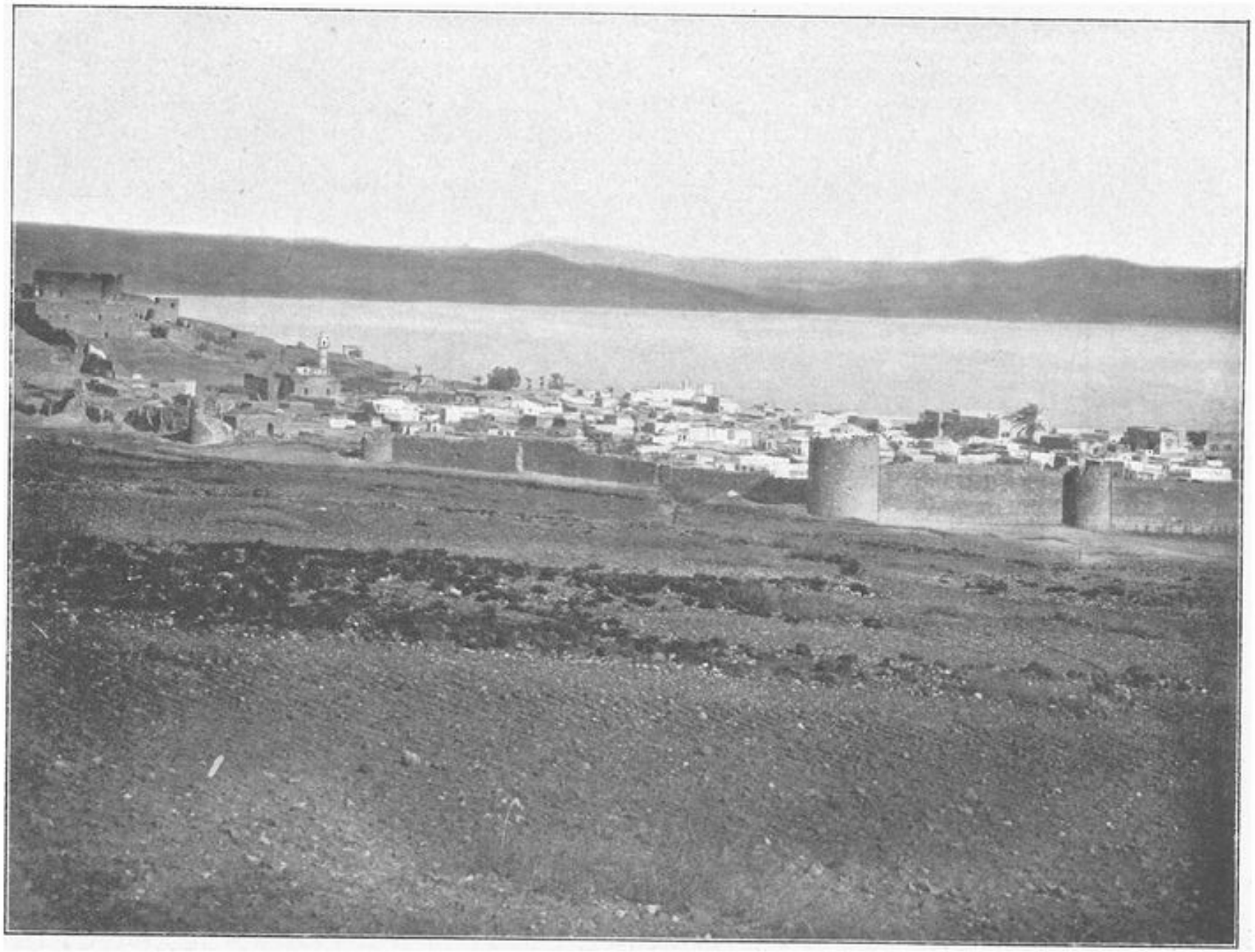
Za proměny Páně objevili se u něho Mojžíš a Eliáš „ve slávě", t. j. rovněž proměněni. Zdali proměněni na těle nebo jen v té podobě, jak žili na onom světě, a v nebeském lesku, nedá se určiti. Jisto, že zjev jejich byl zázračný. Mojžíš zastupuje Starý zákon, jejž sprostředkoval Židům v úmluvě sinajské, Eliáš zastupuje proroky. Zjevují se, jak již řečeno, proto, aby složili uctivý hold tomu, na němž se předpovědi prorocké na vlas vyplnily. Z té příčiny píše sv. Lukáš, že oba s Ježíšem rozmlouvali o dokončení vykupitelského díla v Jerusalemě. Sv. Tomáš z Akvína z vnuknutí Božího udává ještě jiné důvody, proč Mojžíš a Eliáš se objevili u Ježíše: 1. Někteří z lidu považovali Krista Pána za Eliáše, jiní za Jeremiáše nebo některého z proroků. Holdují mu tudíž, aby poučili lid, že nesprávně soudí. 2. Mojžíš dal Zákon, Eliáš se vyznamenal velikou horlivostí o čest a slávu Boží. I měli příchodem svým poraziti všecko farisejské na cti utrhání; neboť fariseové a zákoníci tvrdili, že je Kristus nepřítel Zákona (starého). 3. Objevení se obou svědků velmi zřetelně kárá žárlivé, zaslepené a nevěřící Židy, poněvadž se zdráhají uznati za Messiáše muže, kterého uznávají židovští zákonodárci Mojžíš a Eliáš sami.[1])

Petr pak a kteříž s ním byli, obtíženi byli snem. A procitnuvše, viděli slávu jeho a dva muže, kteří stáli s ním. (Luk. 9, 32.) Musíme si okolnosti představovati tak: Mezi modlitbou Páně apoštolové usnuli. Ze spánku protrhla je zář, vycházející z proměněné postavy Páně. I vidí procitnuvše při plném vědomí podivuhodný zjev, tak že se velice ulekli. (Mar. 9, 5.) Ukonejšivše se, pociťují náhle z pohledu na ozářeného Spasitele líbeznou blaženost, že ohnivý Petr z duše jim promluvil výkřikem, pozoruje, jak Eliáš a Mojžíš se loučí: Mistře, dobře je nám zde býti. I udělejme tři stánky: tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden! Na sebe a na Jakuba s Janem sv. apoštol úplně zapomněl! Proud nebeské radosti připravil ho o klidnou rozvahu — pln nadšení nechce se s místem rozloučiti, hodlá tu bez přístřeší bydliti. Proto o něm praví sv. Marek i Lukáš: Nevěděl, co mluví! Pozemské chaty nehodí se přece ani Eliáši, ani Mojžíšovi, kteří bydlí ve stanech nebeských; trvalý pobyt Kristův na hoře nevyhověl by úradku Božímu, v němž stanoveno, aby si Spasitel utrpením a smrtí získal stálé oslavy. Nad to přál si Petr už za živa toho blaha, jež za podíl připadne až po smrti věrným bojovníkům Kristovým — chtěl mzdu před prací, vavřín před vítěz-

[1]) Srov. Keilův kommentář.

[2]) Cornelius a Lapide, Schegg, Bisping, Schanz, Pölzl.

[1]) Summa theol. p. 3, quaest. 45, art. 3, ad 2.

TIBERIAS.

stvím, radost před utrpením. Skutečně sv. Petr nevěděl, co mluví. A přece výraz radosti sv. Petra nás nemálo poučuje. Jestliže při patření na pozměněného Spasitele pocítil se svými soudruhy přemíru duševní rozkoše, jaká asi blaženost víří mezi dušemi nebeských oslavenců! Nepatří na proměněného Spasitele chvílenku, ale neustále, věčně, jsouce sami na těle i na duši zázračně oslaveni, nepřijdou do styku jen s Mojžíšem, Eliášem, nýbrž se všemi svatými Starého i Nového zákona, zářice nevyslovitelnou krásou a velebností. Blažení čistého srdce, neboť oni po křesťanském životě ve věčných stanech Boha viděti budou.

Na zvolání Petrovo Spasitel ničeho neodpovídá, nekárá, za to odpovídá nebeský Otec sám tak, že Petrovi i oběma apoštolům význam zázračné události se zjasnil. A když Petr ještě mluvil, hle oblak světlý [1]) zastínil je. A aj, hlas z oblaku řkoucí: Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem si dobře zalíbil, toho poslouchejte! (Mat. 17, 5.—6.; Luk. 9, 34., 35.; Mar. 9. 6.) Ježíš pak přistoupiv, dotekl se jich, vybízeje, aby se nebáli a povstali. A pozdvihše očí, žádného neviděli než samého Ježíše.

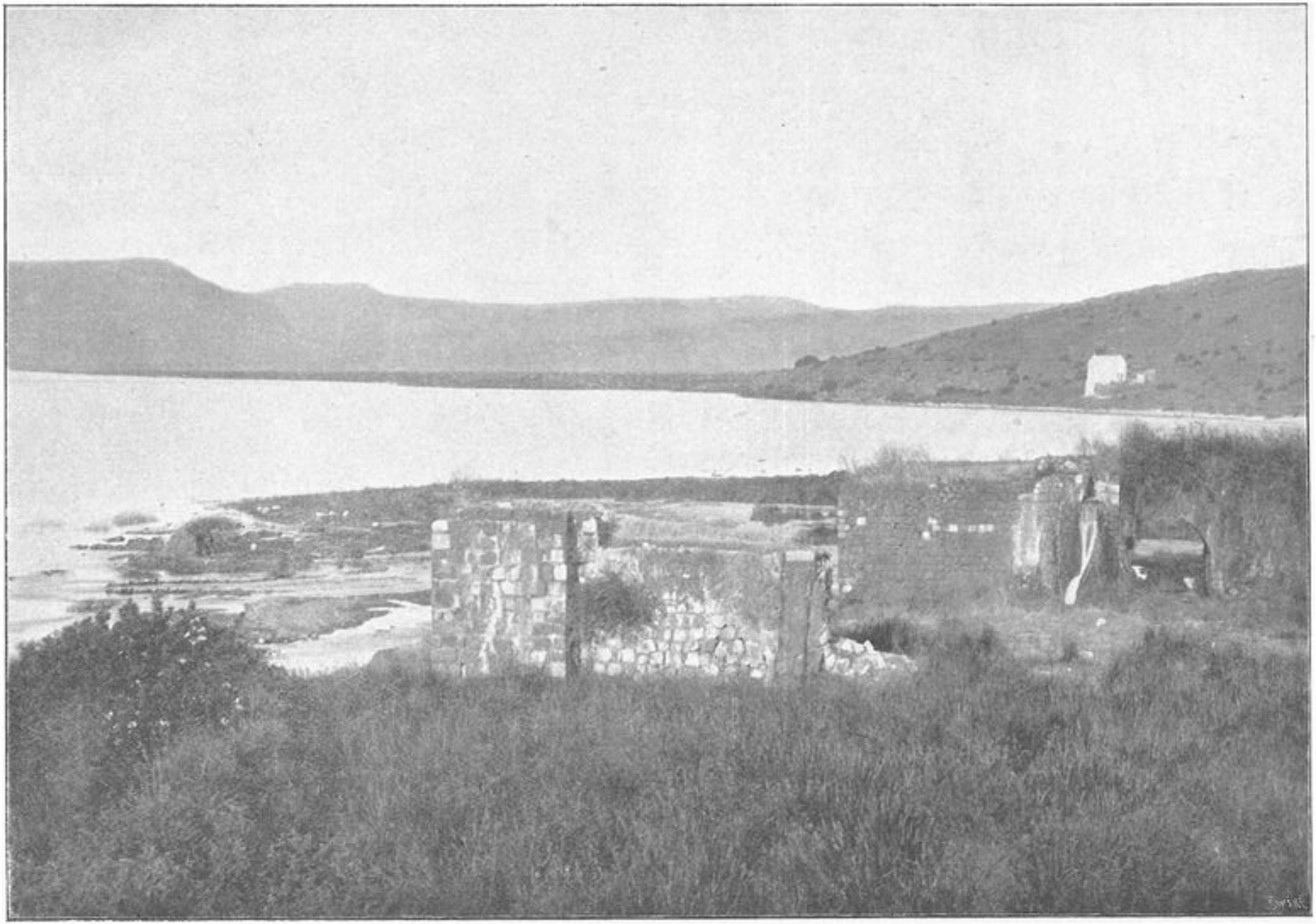
Podivná událost táborská dosáhla svého vrchole svědectvím Boha Otce, že Ježíš je Syn Boží a zaslíbený Messiáš. Kdysi prorokoval Mojžíš (V. 15. 18.): Proroka jako mne vzbudí tobě Hospodin Bůh tvůj: jeho poslouchati budeš. Dnes osvědčuje sám Bůh, že tím prorokem jest Ježíš Kristus. Že mají před sebou Syna Božího, skoro týmiž slovy prohlásil nebeský Otec při křtu v řece Jordáně, teď přidává napomenutí: toho poslouchejte. Není bez důležitosti, že tak slyší apoštolové. Bůh sám jim rozkazuje, aby se neřídili v náboženství více Mojžíšem a proroky, ale Ježíšem, jenž starozákonní prostředky spásy nahradí jinými, daleko vzácnějšími. A to vyzvání platilo nejen apoštolům, ale i nám, abychom věříce v Ježíše, Syna Božího a svého Spasitele, učení jeho rádi poslouchali a jím v žitotě se řídili.

O rozmluvě Ježíšově s apoštoly na zpáteční cestě.

Proměněním se na hoře zakončil Pán Ježíš činnost v Galilei. V očekávání hrozné události s útěchou v srdci tiše kráčí s hory dolů. S ním v uctivém povzdálí mlčky, plni přepodivných myšlenek sv. apoštolové. Neobyčejný zjev, jejž nehodné oči jejich byly spatřily, posílil a dotvrdil víru v Ježíše jako Syna Božího a Messiáše. Doprovázejí ho v nejčistší radosti a lásce. Mlčení přerušuje Mistr rozkazem: Žádnému nepravte o tom vidění, dokudž by Syn člověka nevstal z mrtvých! (Mat. 17, 9.; Mar. 9, 8.) Proč? Lze snadno uhádnouti. Kdyby se byl židovský lid dozvěděl o oslavě Ježíšově na hoře Tábor, mohl lehce ve své klamné představě o pozemské říši Messiášově se vzbouřiti proti Římanům. Kromě toho byla zase ta událost tak neobyčejnou, že skoro nikdo nemohl ji před zmrtvýchvstáním Páně správně pochopiti. Lukáš (9, 36.) nám sděluje: A oni mlčeli a nepravili v těch dnech žádnému ničehož z toho, co byli viděli. Podle Matouše (17, 10.) a Marka (9, 9.) však neporozuměli slovu Kristově, co by to bylo, až z mrtvých vstane. Nešlo jim do hlavy, že umře nezaloživ říše. A že fariseové a zákoníci učili,

[1]) Oblakem tím byl tajemný mráček (šechina), jenž ve Starém zákoně prodléval ve svatostánku nad archou úmluvy, a jinde se ukazoval na znamení božské přítomnosti u vyvoleného národa. (II. Mojž. 40, 32., 33.; III. Král. 8, 10.)

TIBERIAS. (Celkový pohled.) (K obr. na str. 67.) Od Sichemu ubíral se Ježíš Kristus na sever. „Po dvou dnech vyšel odtud a šel do Galilee.“ (Jan 4, 43.) Spasitel šel kolem města Tiberiady, které se rozkládalo na západním břehu jezera Genezaretského. Zdá se, že Spasitel do tohoto města nevkročil, ba spíše se mu vyhýbal pro pohanské jeho smýšlení. Také v Písmě sv. se o něm zřídka, jen u sv. Jana, děje zmínka. Pro nás památno tím, že jediné toto město zbylo ze všech kvetoucích měst, která se v době Kristově na západním pobřeží jezera nalézala Spasitel viděl město toto vznikati. Bylo Herodem Antipou kolem r. 20 po Kr. vystavěno na počest císaře římského Tiberia, příznivce Herodova. Ozdobil město podle způsobu římského nádhernými stavbami. Židé se mu vyhýbali, protože stálo na starém pohřebišti. Bylo tedy pro ně nečisté. Pohled náš se strany jihozápadní ukazuje, že město tvoří na pobřeží obdélník as 1 km dlouhý. Na severu spatřujeme zříceniny bývalé tvrze.

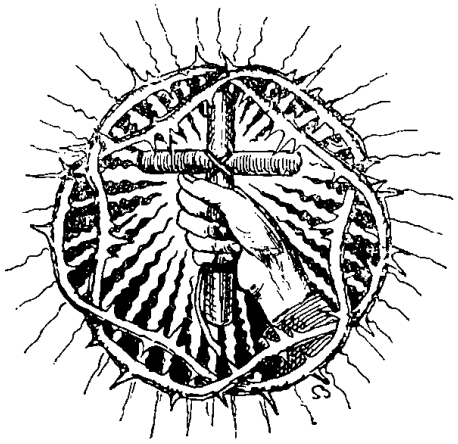

BETSAIDA.

jako by před založením Messiášovy říše měl Eliáš na svět přijíti, a Eliáš při proměně se ukázav na několik okamžiků zase zmizel — zaprosili Mistra o vysvětlení, co pravdy na učení farisejském. Jelikož pak tito náčelníci lidu odvozovali své tvrzení z proroctví Malachiášova (4, 5. 6.), jenž mluvil ne o prvním, ale o druhém příchodu Eliášově k soudnému dni, vysvětluje Ježíš apoštolům omyl fariseův. Potvrzuje Písmo sv. dí, že Eliáš skutečně přijda napraví všecko (Mat. 17, 11.), t. j. před posledním soudem Židy obrátí ke Kristu. V jistém směru již Eliáš přišel, a to v osobě Jana Křtitele, o němž otci Zachariáši pověděl anděl, že předcházeti bude Messiáše v moci a duchu Eliášově. (Luk. 1, 17.)

Oba, Jan i Eliáš, měli stejné povolání: Židy k Pánu obrátiti. V tomto smyslu nazývá Ježíš Křtitele Eliášem proto, že Židé věříce v Eliáše, sv. Janu mnoho víry nevěnovali. Příchod Eliášův na konci světa sluší tudíž rozeznávati od příchodu téhož proroka v osobě Křtitelově. A jako Židé najmě fariseové a zákoníci učinili jemu (Janovi) cožkoli jsou chtěli (Mat. 17, 12.), jak zlomyslně mu odporovali, pokáním od něho zvěstovaným opovrhli (Mat. 11, 18. Jan 5, 35.) a konečně se o to přičinili, aby v žaláři zahynul; tak podobně pronásledují Syna člověka, ubližují mu, opovrhují učením i osobou jeho, jakož o tom psali proroci. (Isaiáš 53, 1 50, 6 .) Tehdy srozuměli učeníci, že by o Janovi Křtiteli jim pravil, když mluvil, že Eliáš už přišel.

O věrohodnosti zázraku: Pochybovači popírají zázrak proměnění Páně, říkajíce, že se tak něco apoštolům zdálo, že je to klam smyslů nebo vymyšlený klam pro lidi, nálezek apoštolů, kteří svého Mistra chtěli vyvýšiti nad Mojžíše a proroky (Strauss v Životu Páně). Uvažme okolnosti. Mohli by čtyři evangelisté vymysliti nějakou událost a vylíčiti ji tak podrobně, všickni skoro týmiž slovy, kdyby se nebyla stala? Mohl by očitý svědek zázraku sv. Petr ještě na konci svého života tvrditi, že „ne vtipných básní následuje“, učil své posluchače podle skutečnosti, jak Krista poznal, z jeho kázání si pamatoval, jak při proměně Kristově na svaté hoře mu přikázal hlas velebné slávy? (II. Petr. 1, 16. 18.) Proč by byl Ježíš zakazoval apoštolům, aby nemluvili o zázraku, kdyby se nebyl skutečně udál? Nechať tudíž svobodomyslní vykladači mluví co mluví, neuvedou nikdy přijatelný důkaz svým domněnkám; vždy proti nim svědčit budou očití svědkové zázraku a evangelisté, viníce je z libovůle a zúmyslného odpírání pravdě. Proměnění Páně na posvátné hoře nesmíme považovati za nahodilý byť i zázračný zjev jeho veřejného života. V něm tkví hluboký význam. Křtem Páně v Jordáně započal první díl, řekněme úředního života Páně jako Messiáše, proměnou na Táboru druhý díl. Tam i tady vysvědčuje Ježíši sám nebeský Otec, že jest jeho milým Synem, v němž se mu zalíbilo. Ode křtu až do proměny poslouchal Kristus Otce, že konal dílo vykupitelské, po proměně poslouchá dále tím, že podle úradku Božího dokoná ono dílo — utrpením. Proměna Kristova na hoře jeví se nám jako nástin jeho budoucí věčné oslavy, které nabude utrpením a smrtí. Úkazem tím chtěl apoštolům představiti, co je očekává, jestliže ho v utrpení budou následovati.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ.

Ježíš vyléčí zlým duchem posedlého. — Nová předpověď utrpení. — O dani chrámové.

A přišed ke svým učeníkům, uzřel zástup veliký kolem nich a zákoníky, ani se hádají s nimi. A hned veškeren lid spatřiv Ježíše užasl a polekal se, a běžíce k němu vítali ho. I otázal se jich: Oč se hádáte mezi sebou? A jeden ze zástupu odpověděl: Mistře, přivedl jsem k tobě syna svého, kterýž má ducha němého, a ten, kdekoliv jej uchopí, trhá jím, a on sliní a skřípe zuby a schne. I řekl jsem učeníkům tvým, aby jej vymítli, ale nemohli. On pak odpovídaje jim řekl: Pokolení nevěřící, dokavad mám býti s vámi? Dokavad mám vás trpěti? Přiveďte ho ke mně. I přivedli ho. A jak duch zlý jej spatřil, ihned zalomcoval jím: a padl na zem a válel se a slinil. I otázal se otce jeho: Jak dávno jest tomu, co se mu to stalo? On pak řekl: Od dětinství. A často vrhl jej i do ohně a do vody, aby ho zahubil. Ale můžeš-li co, pomoz nám a měj s námi slitování. Ježíš však řekl jemu: Můžeš-li věřiti, všecko jest možno věřícímu. A hned otec toho pacholíka zvolav pravil se slzami: Věřím, Pane, pomoz nedověře mé. A tu Ježíš vida, že lid se sbíhá, přikázal přísně duchu nečistému řka jemu: Duchu hluchý a němý, já rozkazuji tobě, vyjdi z něho a již do něho nevcházej. I vzkřikl a zalomcovav jím velice, vyšel z něho. A učiněn jest jako mrtvý, tak že mnozí pravili, že zemřel. Ale Ježíš vzav jej za ruku, pozdvihl ho, a on vstal. Když pak vešel do domu, učeníci jeho tázali se v soukromí: Proč nemohli jsme ho my vymítnouti? A on řekl jim: Takovýhle rod nemůže ničím vyjíti leč modlitbou a postem. (Mar. 9, 13.—28.; Mat. 17, 14.—20.; Luk. 9, 37.—43.)

Evangelisté Matouš, Marek, Lukáš kladou uvedené uzdravení posedlého hocha hned po proměnění Páně na hoře Tábor, Lukáš na druhý den. Zdá se, jako by stály dvě protivy proti sobě: proměněná lidská přirozenost Kristova vedle schnoucí pacholíkovy, božské a ďábelské působení na lidskou přirozenost. Z té příčiny také slavný malíř Rafael († 1520) obě události zpodobnil na jednom obraze, jenž nyní se nalézá v římském Vatikáně. — Poněvadž sv. Marek nové uzdravení nemocného Kristem vyličuje nejobšírněji, sledujmež myšlenky jeho vypravování.

Příprava.

Mezi tím co Ježíš prodléval na hoře, sešli se k ostatním učeníkům jeho na úpatí čekajícím přemnozí zástupové, aby se s ním sešli. Když se vracel, pádili mu mnozí radostně naproti, pozdravujíce ho co nejuctivěji. Písmo sv. dí, že přítomní nemálo žasli nad Kristem a báli se. Asi proto, že obličej Kristův zářil zbytky oné slávy táborské, jako kdysi skvěla se v jasných paprscích tvář Mojžíšova, když po rozmluvě s Bohem vracel se s hory Sinai. (II. Mojž. 34, 29. 30.) Jinou pohnutkou radosti mohlo býti to, že Spasitel přicházel neočekávaně a zrovna jako na zavolanou; neboť muž s posedlým synáčkem marně hledal pomoci pro nešťastné dítě u apoštolův. Ti nemohli z hocha ďábla vypuditi. (Mar. 9, 27.; Mat. 17, 18.; Luk 9, 40.)

Proto též přítomní fariseové a zákoníci se jim posmívali, pochybujíce o tom, že by měli moc zázrakův. I vzešla hádka. Lid,

vida Ježíše, důvěrně očekával, že Ježíš ten křik zakončí uzdravením pacholíka. Proto ho radostně vítali.

Aby přítomné na zázrak připravil, táže se: Co se hádáte mezi sebou? Otec chorého hošíka vypráví, proč hádka povstala. Vylíčiv hroznou zlovůli, jakou zlý duch páše na jeho synu, padá s pláčem na kolena, usilovně žádá je o pomoc. (Mat. 17, 14.) Vždyť mu dítě z té nemoci oněmělo. Zlý duch s ním co chvíli mlátí.. syn jest náměsíčníkem, často padá i do ohně i do vody. A ze všech těch bolestí schne, chytají se ho úbytě.

Vykladači souhlasí, že příznaky nemoci posedlého byly takové, jako při padoucnici (epilepsii). Uznávají však, že všecko způsobil zlý duch anebo že přirozenou nemoc hochovu zhoršilo působení jeho. Ať už tak či onak, nikdo neupírá, že by pacholík nebyl býval posedlým.

Sdělení otcovo přimělo Ježíše, že pokáral farisey, zákoníky, své učeníky i lid: Ó pokolení nevěřící Zákoníky, aby už jednou se umoudřili a o jeho zázračné moci nepochybovali, učeníky, že jenom při pevné víře mohou zázraky konati, a lid — že se nemá dáti obrati o důvěru v něho jako divotvůrce. Káravá slova Kristova jasně naznačují, že Židé mají nejvyšší čas, aby šli za působením milosti Boží, dokud lhůta nevyprší; neboť jejich nevděk přinutí Pána, aby od nich odešel a nechal je kráčeti po cestě záhuby.

Průběh uzdravení.

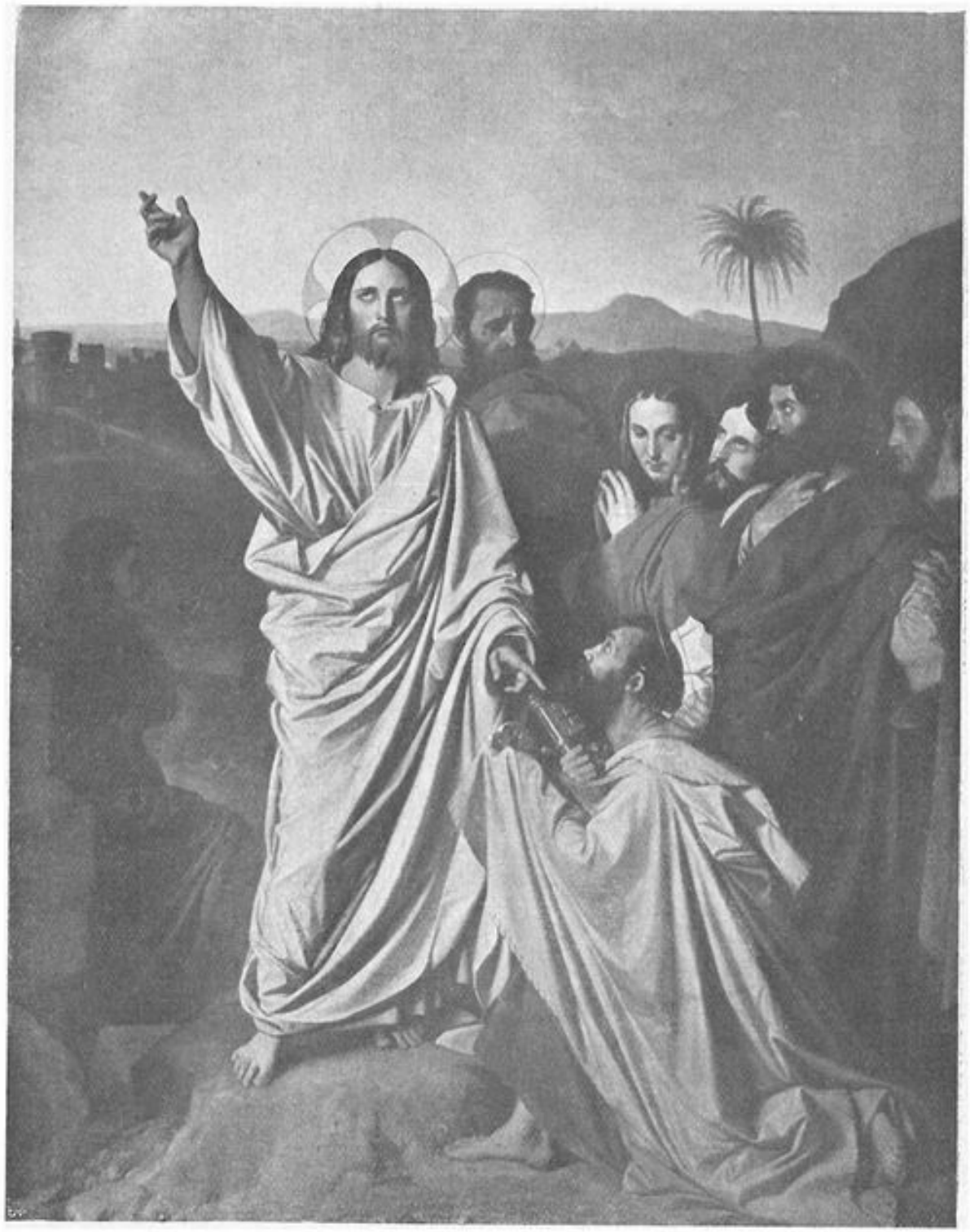
Když chlapce k Ježíši přivedli, „hned jím duch lomcoval: i padl na zem a válel se a slinil". (Luk. 9, 42.; Mar. 9, 19.) Mlčky pohlíží Spasitel na dílo zlého ducha, popřávaje mu poslední chvílinku moci, aby zázračným uzdravením zjevil svou všemohoucnost. Táže se otce, jak dlouho se syn trápí, aby vlil mu důvěru i dal mu na jevo, že může uléčiti i nejzastaralejší nemoc. Otec je též podobného názoru. Nechať způsobí, seč nebyli jeho učeníci: .. Můžeš-li co, spomoz nám, slituj se nad námi! Spasitel zdůrazňuje potřebu pevné víry: Můžeš-li věřiti, všecko jest možné věřícímu! Řeč ta dojala zarmouceného otce k slzám i ku slavnému vyznání: Věřím, Pane, spomoz nedověře mé. „Nedověra" znamená slabou víru: pomoz nedověře mé, t. j. posilni a upevni mou slabou víru. (Beda Venerabilis, Chrysostomus, Mikuláš Lyranský .) Nyní přistupuje Vykupitel k vyléčení. Hrozí nečistému duchu, poroučí mu: pryč a nikdy nazpět! Zlý duch vyšel z něho, ale ze zlosti tak ubožákem polomcoval, až na zem padl. Kristus připustil ten poslední zlý skutek, aby diváci poznali, jak ukrutně i zlomyslně démoni zacházejí s lidmi, ale že nic proti němu nezmohou. Potom pozdvihnuv pacholíčka, dal ho zdravého otci. Všecky neduhy jako by s něho spadly: mluvil, slyšel, po padoucnici ani potuchy. Sv. Lukáš (9, 44.) vyličuje krátce dojem zázraku na přítomné takto: I divili se náramně všichni velikosti božské.

Proslulý vykladač Písma, ctihodný Beda († 735), spatřuje v počínání démonově ďábelské úsilí, aby stížil hříšníku obrat ke spáse. Hlavně prý hříšníkům ze zvyku. Zakoření-li se hluboko v srdci vášeň, ohluchne člověk proti všemu spasitelnému napomínání, oněmí, jde-li o to, aby svůj duševní stav před duchovním lékařem odkryl a se vyznal. Vzchopí-li se a vážně pomýšlí na polepšení života, o překot se namahá ďábel, aby se úmysl nepodařil. Sv. Bernard († 1153) učí: Přetěžko a jen pomocí milosti Boží jest možno, abychom se svých šíjí setřásli jho hříchu, do něhož jsme zabředli. Než proto nemá nikdo zoufat, byť i velmi hluboko poklesnul. Bůh jest neustále hotov udělit milost i tomu největšímu hříšníku„

BETSAIDA. (K obrázku na str. 69.) Z městeček kolem jezera Genezaretského třeba se zmíniti o Betsaidě, jejíž zříceniny vidíme na obraze. Betsaida byla domovem pěti apoštolů: Petra, Filipa, Jakuba, Ondřeje a Jana. V Betsaidě učinil Kristus Pán mnoho zázraků, ale nedošel uznání. Proto také ona výčitka Kristova: Běda tobě, Korozain, běda tobě, Betsaido: nebo kdyby v Tyru a Sidonu činěni byli divové, kteříž činěni byli jsou ve vás, dávno by byli v žíni a v popeli pokání činili. (Mat. 11, 21.) V prvých stoletích křesťanských vystavěli v Betsaidě chrám, z něhož podnes můžeme rozeznati zříceniny. Všeobecně určují se zříceniny nedaleko místa zvaného Khan-Minje jako místo bývalé Betsaidy. Z toho patrno, že se nalézala Betsaida na sever od Kafarnaum.

jen když s ní chce spoluúčinkovati. A tato milost jest dosti mocna, aby shladila každý i zastaralý hřích. Sv. Pavel napsal Filipen-

I tázali se Mistra, proč oni nemohli zlého ducha vymítnouti. Otázku položili ne bez důvodu; vždyť jim Ježíš před prvním roze-

A tobě dám klíče království nebeského . (Mat. 19, 16.)

ským (4, 13.): Všecko mohu skrze toho, kterýž mne posiluje.

Co působí pevná víra.

Když přišli učeníci Páně domů (t. j. tam, kde noclehovali), trápil je nezdar s nemocným.

sláním propůjčil moc, aby měli nadvládu nad zlými duchy (Mat. 10, 8.; Luk. 9, 1.). Odpověď zněla: Pro vaši nevěru. Amen, zajisté pravím vám, budete-li míti víru jako zrno hořčičné, řeknete této hoře: Jdi odsud tam a půjde, a nebude vám nic nemožného.

(Mat. 17, 19, 20.) Mluví-li Pán o nevěře apoštolů, nesmíme výraz brát doslova. Znamená než nedostatek pevné víry a důvěry v moc, kterou jim Mistr propůjčil. Třeba činiti rozdíl mezi věrou, které k dosažení věčné blaženosti jest nevyhnutelně třeba, a věrou, která uschopňuje člověka k zázrakům. Aby se ukázala moc a božský původ křesťanství, propůjčil Bůh mnohým osobám prvotní církve ten dar, že svou věrou působily zázraky. Ba dosáhli jej i mnozí, kteří přílišnou láskou k Bohu nelnuli. (Mat. 7, 22.; I. Korint. 13, 2.)

Takovou víru porovnává Spasitel se zrnem hořčičným. Jest sice velmi malé, ale chová v sobě tolik vniterní síly, že vyrůstá v keř 8 10 stop vysoký a velikostí převýší ostatní zahradní byliny. Hořčice pak jest ostra, šťavnata i silna. Podobně s věrou. Rodí podivuhodnou moc, že člověk vykoná velikolepé věci i hory přenáší, t. j. vykoná i to, co se zdá nemožno. V duchovním smyslu rozumíme „horami“ překážky, které nám cestu za ctností zatarasují. Přemáháme je pevnou, neochvějnou věrou v mocnou pomoc milosti Boží.

Spasitel prozrazuje apoštolům ještě jinou příčinu, proč neměli moci nad zlým duchem. „Toto pokolení (ďábelské) nevymítá se leč skrze modlitbu a půst.“ Mezi démony jest rozdíl někteří vynikají nad ostatní silou, zlomyslností. Sv. Pavel v listu k Efesským (2, 2.) jmenuje mezi nimi: knížectví a moci. Spasitel učí (Mat. 12, 45.), že do srdce zpětilého hříšníka se nastěhuje jiných sedm duchů, horších než první. Čím mocnějším a zlomyslnějším zlý duch, tím silnější zbraní musí se opásati křesťan, chce-li ho vyhnati. Ano jsou případy, že tak se stane jen modlitbou a postem. Horlivá modlitba spojí člověka úže s Bohem, srdce se vyčistí od nezřízených náklonností. V takovém srdci se zlý duch neusadí.

Pak udává nám Ježíš znamenité prostředky, abychom ďábelské zlé náruživosti přemáhali a jich se zbavili. Pozoruhodné slovo o tom napsal sv. Jan Zlat., patriarcha cařihradský († 407): Před ničím na světě se ďábel tak neděsí, jako před člověkem plným víry, jenž mysl v horlivé modlitbě k Bohu pozdvihuje a při tom tělo umrtvuje častými posty. Nedomnívejme se tudíž, že žijíce v hojnosti a radovánkách, můžeme se snadno zhostiti nešťastného otroctví satanova.

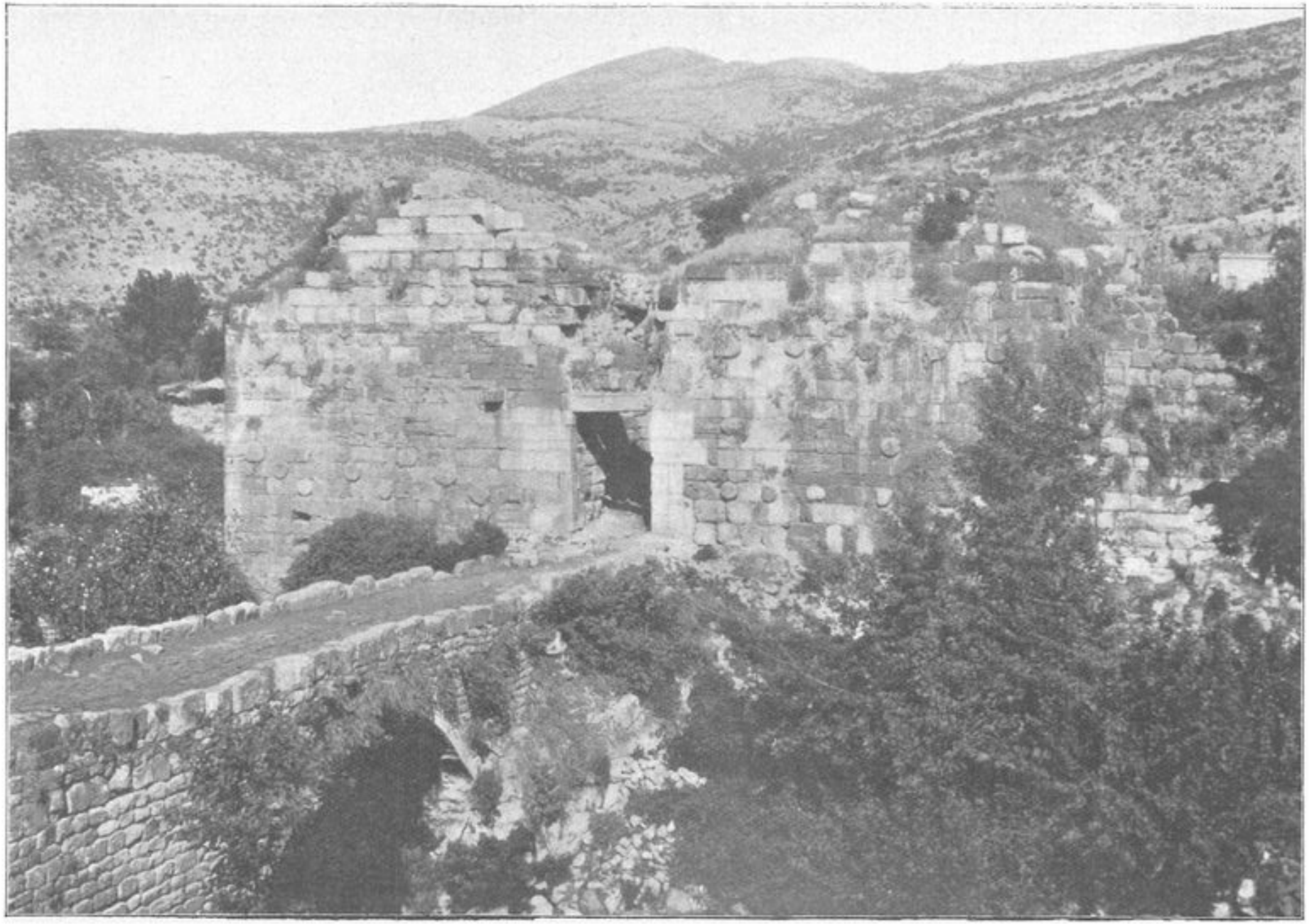
Ježíš znovu opovídá své utrpení.

A vyšedše odtud, šli dále skrze Galileji, a nechtěl, aby se o tom někdo dověděl. Učil pak učeníky své a řekl jim Syn člověka bude vydán v ruce lidské, a zabijí ho, a buda zabit třetího dne vstane z mrtvých. Ale oni nerozuměli slovu tomu, báli se však otázati se ho. (Mar. 9, 29.—31.)

A když byli (učeníci) v Galileji, řekl jim Ježíš: Syn člověka bude vydán v ruce lidské. A zabijí ho a třetího dne vstane z mrtvých. I zarmoutili se náramně. (Mat. 21. - 22.)

A když se všickni divili všem věcem, které činil, řekl k učeníkům svým: Vy složte ve svém srdci řeči tyto, neboť Syn člověka bude vydán v ruce lidské. Ale oni neporozuměli tomu slovu, a bylo zakryto před nimi, aby ho nepojali; a báli se ho otázati se o tomto slově. (Luk. 9, 44. 45.)

Za krátký čas mluví Pán Ježíš dvakrát o svém nastávajícím utrpení. Proměnění jeho na hoře Tábor nemálo dojalo sv. apoštoly. Víra v Krista jako syna Božího a Messiáše mohutněla. Bylo na čase i zapotřebí připraviti a usmířiti je s násilnou jeho smrtí, poněvadž dosud nemohli s rozumem svým srovnati, že by Mistr měl umříti za lidstvo, že ti, kterým dobře činil, ho zabijí. Odtud ta řeč Páně. Stala se po uzdravení posedlého pacholíka na cestě skrze Galileu. Marek připomíná, že Spasitel šel postranními cestami (9, 29.). Snadno pochopíme, proč nad uzdravením vzpomenutého pacholíčka žasl všecek lid. Kristus nechtěl, aby sláva jeho mezi lidem rostla, protože by se mohly stupňovati židovské naděje na pozemskou říši Messiášovu. Připomínaje opětně na smrt, měl Ježíš úmysl, aspoň z myslí apoštolů tu myšlenku vypuditi. Proto také výslovně pravil Složte vy v srdcích svých řeči tyto; neboť Syn člověka vydán bude v ruce lid-

CAESAREA FILIPPI.

ské.. a zabijí jeho a třetího dne vstane z mrtvých (Luk. 9, 44. Mar. 9, 30.). Jakoby řekl: Pamatujte si a nezapomeňte, jak nyní k vůli zázrakům lidé o mně mluví. Přijde čas, že budou mluviti jinak, žádajíce mou smrt! Ať tenkráte se nezviklá vaše víra ve mne jako Messiáše — nezoufejte, já ve hrobě jako jiní lidé nezůstanu, vstanu z mrtvých. Slova Páně zněla zcela jasně. Učeníci mohli porozuměti a nestalo-li se tak, dlužno přičítati tomu, že z dosavadního života Páně nechápali, proč by měl trpěti, ponížen býti, když hodlá založiti říši messiánskou. Proto „nesrozuměli tomu" a „zarmoutili se náramně" jako se děje člověku, jenž slyší, že milého přítele, dobrodince má něco zlého potkati. Po vysvětlení se nesháněli. Buď si vzpomněli, že po první předpovědi smrti Spasitel vážně napomínal sv. Petra, když tvrdil, že se to státi nemůže, nebo nechtěli se pouštěti do rozkladu nepříjemného předmětu a raději mlčeli.

O dani chrámové.

A když přišli do Kafarnaum, přistoupili k Petrovi ti, kteří vybírali daň chrámovou, a řekli: Což Mistr neplatí daně chrámové? I řekl Petr: Platí. A když přišel domů, přistihnul ho Ježíš, řka: Co se ti zdá, Šimone? Od koho berou králové pozemští clo neb daň? Od synů svých či od cizích? A on řekl: Od cizích. I řekl mu Ježíš: Synové tedy jsou svobodni. Abychom však nepohoršili jich, jdi k moři a vrhni udici, a tu rybu, která se chytí nejprve, vezmi a otevra ústa její, naleznеš stater; ten vezmi a dej jim za mne i za sebe. (Mat. 17, 23.—26.)

Ukončuje okružní cestu z Tyru a Sidonu, přichází Ježíš do Kafarnaum. Hlavními událostmi cesty jsou: uzdravil dcerušku ženy kananejské, hluchoněmého v Desítiměstí, u Caesareje Filipovy přislíbil Petrovi vrchní správu církve, proměnil se na hoře a uzdravil posedlého pacholíka. V Kafarnaum potom udál se příběh o chrámové dani. Vypráví jej jenom sv. Matouš. — Podle zákona Mojžíšova (II., 30, 13, 14) platil každý Israelita počínaje dvacátým rokem věku půl siklu daně na chrám jerusalemský. Sikl, stříbrná mince židovská, rovnal se dvěma velikým drachmám, asi jako půl zlatý stříbra čili 3 K 20 haléřů, půlsikl tedy 1 K 60 hal. Daň, jíž se hradila vydání chrámová, začínali vybírati v měsíci adaru (únoru) a měla skončiti 1. nizanu, 14 dní před svátky velikonočními. Po zboření Jerusalema (r. 70 po Kristu), i chrámu nařídil císař Vespasian (r. 69—79 po Kristu) aby Židé tuto dávku odváděli chrámu Jupiterovu na Kapitolu. [1])

Z případu Petrova poznáváme, že výběrčí si počínali velmi horlivě. Táží se, zdali Ježíš platí, co se sluší a patří — dvoudrachmu, kteréhož peníze Židé užívali hned od časů babylonského zajetí. (II. Makab. 4, 19.; 10, 20.; Luk. 15, 8., 9.) Otázku vlastně kladli výběrčí Ježíši jako Messiáši, domnívajíce se, že Vykupitel činiti bude nároky na osvobození toho platu. Netázali se ho přímo, buď z úcty před Ježíšem, nebo proto, že Petru náležel domek, v němž Kristus bydlil. Petr na otázku přisvědčil. Měl zajisté za to, že Ježíš, jenž pravil, že nepřišel zákona rušit, ale naplnit, jako Israelita jest daní povinen. Zapomněl, že Ježíš jako Syn Boží žádné lidské dani nepodléhá, tedy ani chrámové. Když vešel do světnice, překvapil ho vševědoucí Spasitel dotazem, skoro jako výčitkou, že výběrčímu neodpověděl správně, že chybil, ačkoli opět a opět vyznal Ježíše Synem Božím. Výrokem: Synové jsou svobodní, chtěl podle jednomyslného úsudku vykladačů Písma Kristus Pán říci jakožto Syn Boží mám býti prost platu chrámového. Ježto však většina Židů Ježíše za Vykupitele nepovažovala, byl by je pohoršil, kdyby byl daň odepřel. Proto poroučí Petrovi, aby zaplatil za Mistra i za sebe staterem (= stříbrná mince řecká, rovnající se 4 drachmám či jednomu siklu), který najde v ústech vylovené ryby.

Rozkazem tím zkoušel Pán Petra, věří-li ve vševědoucnost i všemohoucnost Ježíšovu. Petr ve zkoušce obstál. Sv. Jan Chrysostom praví: Diviš-li se, člověče, všemohoucímu Spasiteli, užasni také nad věrou apoštola,

[1]) Josef Flavius Antiquitates XVIII., 9, 1.

jenž poslechl i v tom, co se zdá nemožným. Pán svého věrného apoštola odměnil, že platí daň nejen za sebe, ale i za Pána, čímž opětně ukázal na jeho přednost před ostatními. Proto též působí Ježíš zázrak, ač ovšem mohl zaplatit přirozeným způsobem.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ

Kdo mezi apoštoly přednějším. — O pohoršení. — O andělích. — O bratrském napomenutí bližního.

Kdo přednějším.

I přišli do Kafarnaum. A když byli v domě, tázal se jich: O čem jste se na cestě hádali? Oni však mlčeli; neboť se byli na cestě mezi sebou hádali, kdo z nich jest větší. I posadil se a povolav dvanácte řekl jim: Chce-li kdo býti prvním, bude ze všech posledním a služebníkem všech. A vzav pachole, postavil je uprostřed nich a objav je, řekl jim: Kdo přijme jedno z takovýchto pacholat ve jménu mém, mne přijímá, a kdo mne přijme, nepřijímá mne, nýbrž toho, který mne poslal. (Mar. 9, 32.—36.; Mat. 18, 1.—5 Luk. 9, 46.—48.)

Po těchto všech událostech učekávali apoštolové, že Ježíš svou říši založí v dozírné době, brzo. Očekávali bezpečně, že v ní jakožto přátelé Páně zaujmou čelná postavení. Vidouce, že již po delší čas Mistr vyznamenává tři: Petra, Jakuba i Jana, počali se na cestě do Kafarnaum hádati, kdo z nich bude větším pánem v říši Kristově. Spasitel, asi v myšlenkách ponořen, šel sám buď napřed nebo pozadu. Když přišli do domu Petrova, otázal se jich náhle, oč by měli spor. Zahanbeni rozpačitě mlčeli. Maje útrpnost s jejich křehkostmi, nenaléhal Pán na odpověď. Když však později, nejspíše u příležitosti nového vyznamenání Petrova při platu daně chrámové, obrátili se na Spasitele přímým dotazem, kdo že z nich v jeho říši vynikne, neváhal jich poučiti slavným způsobem, že hlavní podmínkou budoucí velikosti v jeho království jest — pokora Chce-li kdo prvním býti, bude ze všech nejposlednějším a služebníkem všech! To znamená: Nepřestanete-li býti pyšnými, ctižádostivými šplhavci a nestanete-li se prostinkými, pokornými, mírnými, nikomu se nevtírajíce, jako děti, nepřijdete vůbec do království Božího, nadtož abyste snad zaujali v něm nějaké vynikající postavení. Čím více se povahou připodobníte nevinným dětem, tím vzácnějšími se stanete. Marek (9, 15, 36) vypravuje, že zavolav pacholátko i objav je lahodně, ujišťoval posluchače: Kdo by se ujal takového dítěte v jeho jméně, přijímá Spasitele a tak i samého Boha Otce. Smysl té řeči dá se lehounce pochopiti. Kdo nevinné, chudičké děťátko přijme do opatrování nebo i za vlastní a stará se o jeho tělesné i duševní blaho, nabývá nároků na zvláštní odměnu Boží; neboť tak velikou cenu mají děti v očích Božích, že samému Bohu se zavděčuje jejich dobrodinec tak, jakoby mu přímo sloužil.

Dí-li Pán jednou, že kdo dítě přijímá, jeho přijímá, a po druhé, že jeho nepřijímá, ale Otce, chce tím zdůrazniti, že takový člověk v chudobném děcku samého Boha přijímá. Pán Ježíš užil tohoto způsobu řeči, poně-

vadž z přístojících posluchačů všichni nevěřili v něho jako Syna Božího.

Podle ústního podání, jež zaznamenal církevní dějepisec Niceforus Kallisti (v XIV. stol.), byl tím šťastným pacholíčkem, jejž Kristus za vzor položil, sv. Ignác, pozdější biskup v Antiochii, jenž r. 170 v Římě podstoupil smrt mučenickou.

Všeobecně se má za to, že „dětmi" nerozuměl Pán Ježíš jenom malé děti, ale potřebné lidi vůbec, ty lidi, kteří mají prostou mysl dětskou, jsou pokorní, bez velikých nároků. Jestliže milosrdné skutky, které jim prokazujeme, mají míti před Bohem zásluhu, máme je konati „ve jménu Pána Ježíše", t. j. že on tak chce. Krátce a jadrně pověděl Spasitel apoštolům pravdu, která má býti základem duchovního života. Milosrdenství chci a ne oběti! řekl kdysi Bůh. Krista Pána přerušuje sv. Jan Miláček. Marek (9, 37.—40.) vypráví:

I promluvil k němu Jan a řekl: Mistře, viděli jsme kohosi, jenž s námi nechodí, an ve jménu tvém vymítá duchy zlé; i bránili jsme mu. Ježíš pak řekl: Nebraňte mu, neboť není nikoho, jenž by činil divy ve jménu mém a mohl snadno zle mluviti o mně. Neboť kdo není proti vám, jest pro vás. Vždyť nikdo, jenž by vám dal píti číši vody studené ve jménu mém, protože jste moji učeníci, neztratí odměny své. (Srov. Luk. 9, 49.—50.)

Ze spojitosti řeči vyplývá, proč Miláček tuto otázku Ježíšovi dal. Ježíš mírně pokáral apoštoly ze ctižádosti, kterou projevili, označuje, že bohumilý skutek koná, kdo dítě přijme na starost v jeho jménu. Aby zakryl rozpaky, jež prochvěly apoštoly, přerušuje trapné zaražení Jan novým dotazem na Pána, zdali se líbí Bohu, když někdo, kdo nenáleží do úzkého kruhu učeníků Páně a neustále ho nedoprovází, vymítá zlého ducha. Někdo, jejž Písmo nejmenuje, tak učinil a apoštolové by mu v tom byli rádi překáželi. Jisto je, že tak učinil ve jménu Kristově. Věřil tudíž v Ježíše a třeba že se neodhodlal, aby vše opustě šel za Ježíšem, stal se jeho přívržencem. Takové víře ovšem Ježíš musil pomoci. (Podle sv. Ambrože.) Proto také vysvětluje Ježíš, že apoštolové jednali nesprávně. Udává proč. Kdo v jeho jménu činí zázraky, patrně v něho věří, ten nic špatného o něm nemluví, ale k němu věrně lne. Takový člověk nebude pracovati proti apoštolům, vždyť jako oni skrze něho působí a jej oslavuje. Oslava Boží má pak věřícího naplniti radostí. Nemáť pomýšleti na svou, ale na čest Boží, jak volal Žalmista (113, 1.): Ne nám, Hospodine, ne nám, ale jménu svému dej slávu. Jestliže si získáme podáním sklenice vody z lásky bližeuské zásluh, čím více ten, jenž z nešťastníka jménem Páně vymítnul zlého ducha. Apoštolové chtěli dobrému skutku zabrániti ze ctižádosti, vlastně ze žárlivosti, což pokorným nesluší. I zasloužili, že je Pán pokáral.

Ze příběhu se učíme, že závist a žárlivost duchovních osob mezi sebou nijak se nemůže Bohu líbiti. Obou nectností se mají varovati. V tomto bodě připíná se toto učení Ježíšovo na předešlé — o pokoře.

O pohoršení.

A kdož by pohoršil jednoho z malických těchto, kteří ve mne věří, tomu bylo by lépe, aby žernov oslicí ovázal se o hrdlo jeho, a on uvržen byl do moře. A pohoršuje-li tě ruka tvá, utni ji; lépe je tobě vejíti do života bezrukému, než abys maje obě ruce odešel do pekla v oheň neuhasitelný, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. A jestli noha tvá tě pohoršuje, utni ji; lépe je ti vejiti do života věčného kulhavému, než abys maje obě nohy

CAESAREA FILIPPI (VCHOD). (Obr. na str. 75.) Místo památné výrokem sv. Petra, že Ježíš Kristus je Syn Boží. Caeserea Filippi, město v pohoří hermonském, nazývalo se původně Paneas, od jeskyně a pramene jordánského, bohu Panovi zasvěceného. Herodes Veliký obdržel od císaře Augusta území Zanodora, k němuž náleželo Paneas. Proto vystavěl tu chrám ku poctě Augustově. Syn jeho Filip okrášliv město nazval je Caesareou. Na rozdíl od přímořské Caesaree v Palaestině zváno bylo Caesareou Filippovou. Agrippa II. Caesareu rozšířil a nazval Neronias.

uvržen byl do pekla v oheň neuhasitelný, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. A jestli tě oko tvé pohoršuje, vylup je; lépe je ti jednookému vejíti do království Božího, než abys maje obě oči uvržen byl do pekelného ohně, kde červ jejich neumírá a oheň nehasne. Budeť zajisté každý osolen ohněm a všeliká obět se osolí. Dobrá věc jest sůl; stane-li se však sůl neslanou, čím ji osolíte? Mějte v sobě sůl a zachovávejte pokoj mezi sebou. (Mar. 9, 41.—49.; Mat. 18, 6.—9.)

Odpověděv Janovi, pokračuje Ježíš ve své rozpravě. Poukázav prve k veliké odměně, jaká očekává toho, kdo se ujme nevinného děcka, vyličuje, jak naproti tomu zhřeší a trestu zaslouží, kdo činí opak, pohoršuje do a záhuby strhuje nevinné děti. „Maličkými“ nemíní zase Pán Ježíš jen děti, ale i lidi, kteří si zachovali dětskou pokoru, důvěřivost a nevinnost. Kdo slovem nebo skutkem, křivým učením, špatným příkladem nebo návodem ke zlému ničí dětskou víru v Boha a škodí dětem, tomu by bylo lépe, kdyby mu přivázali na krk mlýnský kámen a hodili ho do moře. Žernovem se tu jmenuje hořejší pohyblivý kámen mlýnský, jímž zpravidla točili při mletí osli. Až do dob římského císařství mívali v domácnostech jenom malé ruční mlýny, jimiž mlely obyčejně otrokyně, někde měli větší, na oslí pohon. Veliké mlýny vodní vznikly později. Popravy utopením zákon Mojžíšův nezná, ale Židé o ní věděli. Vždyť pamatovali, že egyptský farao topil hebrejská pacholata. Podle zpráv židovského dějepisce Flavia, zavedli na východě až Římané ukrutný trest smrti utopením. Slova Páně dají smysl: Lépe umříti hanebným způsobem, než dáti pohoršení. Utopí-li koho, ztratí jen časný život a také snad čest u lidí, pohoršíme-li však někoho, možno, že přijdeme o život věčný.

RAFAEL SANTI: PROMĚNĚNÍ PÁNĚ NA HOŘE TÁBOR jest posledním a nejslavnějším dílem Rafaelovým; pochází z r. 1520 a nalézá se v obrazárně vatikánské v Římě. Obraz měří šest čtverečních metrů a při pohřbu umělcově byl prý nesen v průvodu. Dolejší část obrazu Rafael jen načrtnul, po jeho smrti dokončil ji malíř Giulio Romano, jemuž přičítá se silnější zbarvení a výraznost. Korunou krásného, již čtyři sta let starého obrazu jest dosud nikým nevystihlá sladká harmonie dvou největších kontrastů vůbec: splněného zaslíbení, jež jeví se v proměnění Páně na jedné a pozemské bídy na straně druhé. Velikolepé pojetí, mistrné seskupení osob, rozdělení světelných effektů a živá barvitost uchvacují každého, ať je to umělec nebo zbožný pozorovatel. Nahoře vidíme vzestupné, až k oslnění vyvrcholené osvětlení; náhlý zjev proměněného Krista ony tři vyvolené apoštoly Petra, Jana a Jakuba srazil k zemi jako Savla a odleskem svým oslepil tak, že zastiňují si oči. Tiše, s božskou velebností vznáší se Spasitel nad zemí, u vytržení, plném lásky, hledí vzhůru, vztahuje ruce své k Otci nebeskému. Kristus vznesl se nad zástupce Starého zákona: Mojžíše a Eliáše, kteří vidí ve svatozáři jeho svatého obličeje, že očekávané vykoupení již nadchází. Dole zříme zklamání nezdařeného pokusu a bezradnost apoštolů, již nejsou s to uzdraviti náměsíčního chlapce; vzhůru pozdviženými prsty ukazují na proměněného Syna Božího a čekají pomoc shůry. Po straně stojí sv. Vavřinec a sv. Julián. Obraz zhotoven na objednávku kardinála Guilia de'Medici, pozdějšího papeže Klementa VIII.

Jako hříšno pohoršovati, tak nelze omluviti, dá-li se dospělý člověk pohoršiti. Běda světu pro pohoršení! Ačkoli to musí býti, aby přicházela pohoršení: ale však běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází. (Mat. 18, 7.) Soucitně a v patrné bolesti vyjadřuje Ježíš politování nad tím, že lidstvo je vystaveno mnohým pohoršením. Skrze ně zajisté mnozí přišedše o víru, ctnost, řítí se do záhuby. Z pohoršení tudíž vzniká člověčenstvu veliké nebezpečí. Pro lidskou zkaženost, pro odpor lidu vůči nabízené milosti Boží, není sice jinak možno, pohoršení jsou jaksi nutné zlo; poněvadž však každý člověk má v sobě dosti mravní síly, že může s milostí Boží spoluúčinkovati a tak pokušením odpírati, proto Ježíš vyřknul nad svůdci i svedenými „běda člověku"!

Máme-li se před pokušením uchrániti, nutno je cvičiti se v sebezáporu a umrtvovati vášně byť i s největší časnou ztrátou. I kdyby nás to stálo ruku, nohu neb oko. Průzračno, že Kristus nenavádí, abychom si skutečně ruku utali, oko vyloupli, nýbrž že máme mocně se odtrhnouti i od nejmilejšího předmětu, jestliže nás přivádí do hříchu. Jmenuje uvedené tři údy, poněvadž ponejvíce člověka pohoršují či k pádu přivádějí. Jestliže tudíž pro někoho jistá osoba, společnost, předmět, jako kniha, obraz, stává se svůdnou, nebezpečnou, musí se rázně s ní rozloučiti, neboť zajisté lépe se vyplatí duši, jestliže člověk v tomto krátkém životě se zřekne příjemné osoby, půvabného předmětu, rušných radovánek, aby neztratil věčného patření na Boha, nejvyšší dobro, společenství svatých a světic Božích — slovem aby místo do věčné blaženosti, nepřišel do věčných muk, „kde červ neumírá a oheň nehasne".

Tato poslední slova vzal Pán Ježíš z řeči proroka Isaiáše (66, 24.), jenž jimi svou knihu ukončil. Sám Spasitel vysvětluje, že vztahují se na trápení zavržených duší. „Neumírajícím červem" míní se obrazně výčitky svědomí, jež zavržence pronásledují. Trápí je stále myšlenka, že i oni mohli přijíti do nebe, kdyby byli s milostí Boží spoluúčinkovali, že však pozdě bycha honit, že už nikdy nedojdou milosrdenství Božího. Marně pláčí, litují, zoufanlivě zuří. O „nehasnoucím ohni" zmiňuje se Písmo sv. Nového i Starého zákona na mnoha místech. (Žalm 20, 10.; Sirach 7, 19.; Isai. 34, 10.; kniha Judit 16, 21.; Mat. 5, 29.; 10, 28.; 13, 24.; 25, 41.; Luk. 16, 24.; II. k Thesalonským 1, 8.; k Žid. 10, 27.; Zjevení 19, 3.; 20, 14.) Není žádného závažného důvodu, proč by se mělo toto místo obrazně vykládati. Nejvíce sv. Otců se vyjádřilo, že v pekle hoří skutečný oheň. Sv. Augustin [1]) napsal: Již jsem (na jiném místě) s dostatek dokázal, že jakýmsi zázrakem Božím mohou těla lidská v ohni žíti a sice v žáru a neshoří, v trápení a neumrou.

Naproti tomu různě vykládá se výrok Páně, jejž zaznamenal jediný Marek: Nebo každý bude ohněm solen a všeliká obět solí osolena. Někteří ze starších i novějších znalců Písma myslí, že znamená věčné trápení zavržených. Podle toho by celá řeč Kristova dala smysl tento: Mnohem lépe bude, když zde na světě, přísně se zapírajíce, upravíme si křesťanským životem cestu k věčnému životu, než kdybychom náruživostem povolivše, přišli do pekla, kdež svědomí trápí, oheň neuhasíná, ale neustále věčně moří, jako sůl v živé ráně. Sůl však znamená také neporušitelnost. Jako oběti starozákonní bývaly soleny, tak budou i tyto oběti věčného zahynutí jako osoleny, aby se věčně soužily a nikdy nestrávily.

Užívaje obrazu o soli, pokračuje Spasitel, chtěje solí znázorniti křesťanské pravdy, jež mají apoštolové bedlivě opatrovati, aby sami jsouce mravně posilněni a posvěceni, byli schopni vésti ke spáse jiné. Dobrá je sůl! Pakli sůl bude neslaná, čím ji osolíte? Mějte sůl v sobě a pokoj mějte mezi sebou! Hned při horském kázání nazval Ježíš apoštoly solí země. (Mat. 5, 13.) Měliť poslání, aby lidstvo zachovali před mravní hnilobou. Myšlenku opakuje trochu pozměněnou. Za duchovní sůl člověčenstvu slouží božské pravdy, které je mají chrániti před hnilobou

[1]) V díle De civitate Dei, jež mistrně přeložil básník Frant. Lad. Čelakovský v Praze r. 1829—34 pod titulem: O městě Božím. XXXI, 9. 2.

hříchu. Třeba jen, aby člověk je pečlivě opatroval a podle nich žil. Najmě to náleží apoštolům. Oni ponesou evangelium do celého světa — proto milujíce božskou pravdu nade všecky pravdy, podle ní žijíce, mají se k tomu úřadu připravovati, uschopňovati. A tu musí odpadnouti ctižádost, hádky, které stěžují postup. Jimi by ztratili sílu i schopnost povolání, nestali by se solí země. Žádosti po hodnostech, dí sv. Ambrož, jestliže v nich člověk skládá všecku naději života, zkazí duši, jako rez železo. Mějte sůl v sobě t. j. sůl moudrosti a ctnosti, dokládá Ježíš, a pokoj mějte mezi sebou. Proto při křtu sv. vkládá kněz pokřtěnci do úst sůl, na znamení moudrosti, která ho má zachovati k životu

na tvář Otce mého, jenž jest v nebesích. Přišelť zajisté Syn člověka, aby spasil, co bylo zahynulo. Co se vám zdá? Kdyby měl někdo sto ovec a zabloudila by jedna z nich, zda nenechá devadesáti devíti na horách a nejde hledati té, která zabloudila? A podaří-li se mu ji nalézti, amen pravím vám, že se raduje nad ní více než nad devadesáti devíti, kteréž nezabloudily.

Rembrandt: Podobenství o dělnících na vinici.

O andělích.

Vizte, abyste nepohrdali některým z těchto maličkých; neboť pravím vám, že andělé jejich v nebesích stále patří Tak také není vůle Otce vašeho, jenž jest v nebesích, aby zahynul jeden z těchto maličkých. (Mat. 18, 10.—14.)

Kdo pohoršuje malé děti, kazí jejich dětsky nábožnou duši, neuznává veliké ceny, jakou mají před Bohem. Neváží si jich, snižuje je, naváděje děti ke hříchu. Třísní krásný úběl roucha nevinnosti. Nevinné duše miluje Bůh tolik, že jim na ochranu a obranu těla i duše přidal anděly. Jestliže Bůh si dětí tak váží, že jim určil k posluze duchy, v nebi z blaženého patření na Boha se těšící, jaký asi trest přikvapí na toho, jenž jim dá po-

horšení a andělské vnuknutí v nich potlačuje? Andělové strážní jednou proti takovému zloduchu pronesou obžalobu a Bůh sám nevinné pomstí.

Ze slov Páně, že andělé maličkých patří na tvář Boží, je dobře patrno, že děti a nábožní lidé mají anděly strážné. (I. Mojž. 48, 16.; Žalm. 13, 20.; Isai. 6, 6.; Daniel 6, 22.; Kniha Judit 13, 20.; Tobiáš 6, 1...; Skut. apošt. 12, 15.; K Žid. 1, 14.) Výrok sám netvrdí, že každý člověk má anděla strážného; leč učenci a sv. Otcové jsou v tom tvrzení jednomyslní. Sv. Jeroným napsal: Duše lidská má takovou hodnotu, že každému člověku dá Bůh při vstupu do života za ochránce anděla. Sv. Jan Zlat. dí: Každého z nás ochraňuje anděl. Proslulý bohoslovec Suarez († 1617) označuje za učení katolické církve, „že každému jednotlivci od narození Bůh určil vlastního anděla". Podobně v římském katechismu.

Že pohoršení hříšno a zaslouží trestu, vysvítá nejen z toho, jak Bůh nevinným dětem pro ochranu připojil anděly, nýbrž patrno z toho, že Syn Boží s nebe sestoupil, aby zachovaje člověčenstvo před věčnou záhubou, do nebe cestu ukázal, „aby spasil, co bylo zahynulo", t. j. zahynulo hříchem. Přišel tudíž položit mezí hříchu, ne-li jeho odstranit. Kdo dává pohoršení, mate dobrotivý úmysl Kristův. Vynasnažuje se zajisté, aby zmařil vykupitelské dílo Kristovo.

Svou nesmírnou lásku k nesmrtelným duším znázorňuje Pán překrásným podobenstvím o dobrém pastýři, jenž pro jednu ztracenou ovečku zanechá na pastvě celé stádo a běží hledat zaběhlé. Najde-li ji, plesá velikou radostí nad ní, až se zdá, jakoby mu byla milejší nežli ostatní.

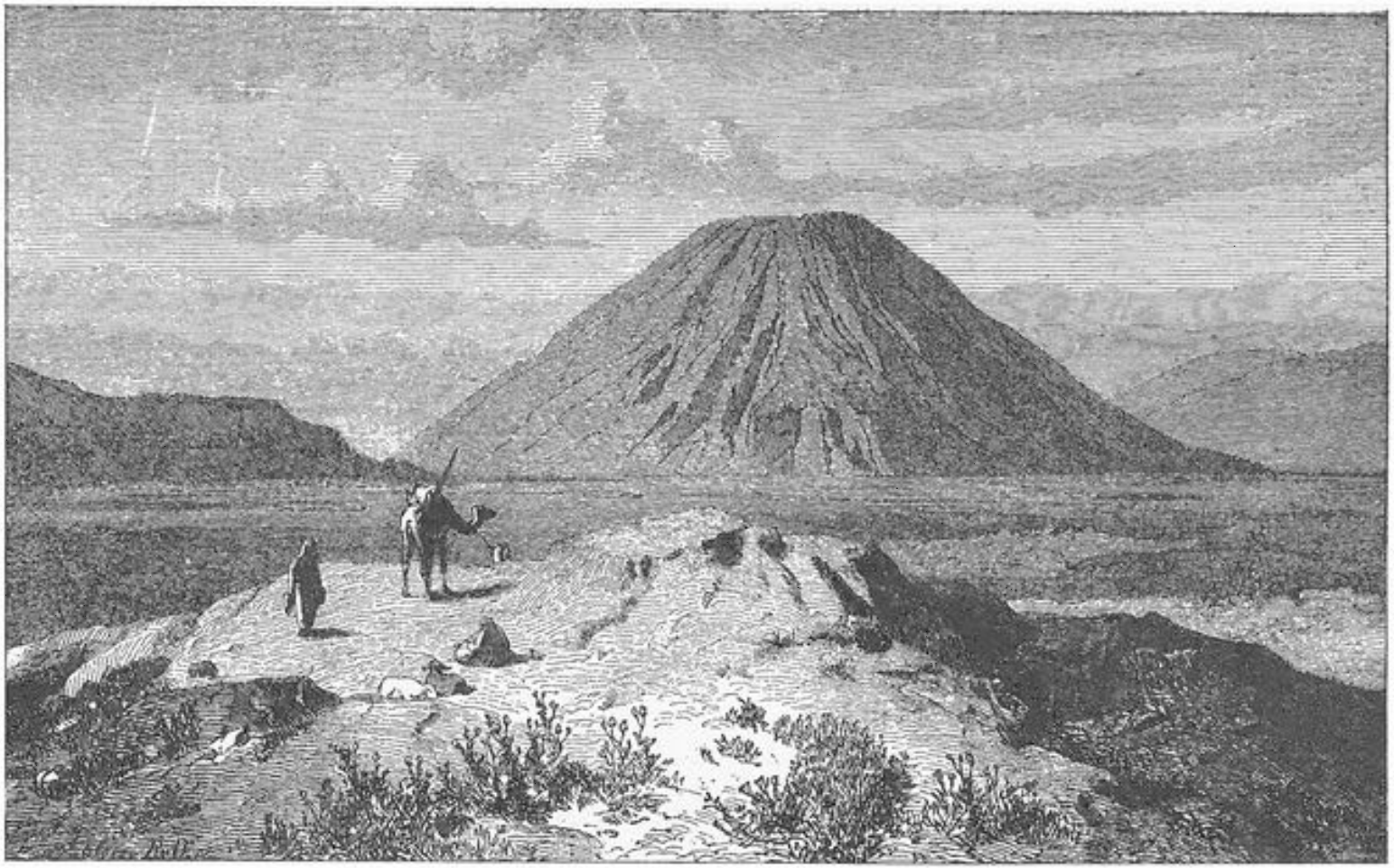
Písmo sv. uvádí určité číslo oveček 100 hlav. Tím chtěl Spasitel naznačiti, cenu jediné, ztracené, ač by se nám v poměru počtu zdála nepatrna. Tak i s duší lidskou, byť i jedinou. Usilovné hledání, radost z konečného nálezu spodobňuje ohromnou cenu jedné duše lidské. Ze se pastýř raduje z jediné ovečky, kterou byl přece nalezl, více než z 99 v bezpečí se pasoucích, odpovídá lidské povaze. Je to už tak, že lidé v prvním okamžiku nálezu věci ztracené jásají více než nad svým ostatním celým jměním, o něž se nebojí. Z toho, že hořejší podobenství o ztracené ovci se šíře opakuje v jiné spojitosti v evangeliu sv. Lukáše, dá se souditi, že je Kristus propověděl vícekráte.

Jelikož Spasitel plní vůli Otce nebeského, jenž nechce, aby zahynulo jedno z maličkých pacholat těchto, praví, že kdo je svádí pohoršením, hřeší nejenom proti Synu, ale též proti Otci. Protivíť se takový člověk spáse lidské, pomáhaje zlému duchu, jenž stále obchází, hledaje, koho by pohltil. (I. Petr. 5, 8.) Sv. Bernard († 1274) ve své řeči o obrácení sv. Pavla na víru napsal: Zdá se, že větší pronásledování trpí Kristus od těch, kteří zlomyslnými návody, nakažlivým příkladem zlým a pohoršením od něho odvrací duše, než od těch, kteří prolili jeho vlastní krev. Proto nás varuje sv. Pavel (k Řím. 14, 15.): Nepřivozuj k zahynutí toho, za kteréhož Kristus umřel.

O napomenutí bližního.

Zhřešil-li by pak proti tobě bratr tvůj, jdi a pokárej ho mezi sebou a jím samým. Poslechne-li tě, získal jsi bratra svého; pakli neuposlechne, přiber si ještě dva nebo tři, aby v ústech dvou nebo tří svědků stálo pevně veškeré slovo. Bude-li jich nedbati, pověz církvi; pakli však ani církve neposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán. Amen pravím vám: cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Opět pravím vám: Jestli dva z vás na zemi sjednotí se spolu o kterékoli věci, za kterou by prosili, stane se jim to od Otce mého, jenž jest v nebesích. Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich. (Mat. 18, 15.—20.)

Jestliže Spasitel tolik pečuje o ztracené ovečky, nemůže býti jeho apoštolům lhostejna spása lidí. Jak by měli napravovati bloudící, vyplývá z uvedeného úryvku, jejž zaznamenal jediný sv. Matouš. Křesťany úzce spojuje to, že jsou děti jednoho Otce, vykoupenci Kristovi a údové jeho církve. (K Řím. 12, 4, 5.; I. Korint 12, 12.; k Efes. 4, 25.; 5, 30.) Jsme vespolek bratří a sestry. Záleží nám tudíž na blahu i bolu bližního, cítíme s ním, hlavně jestliže běží o duši.

HORA TÁBOR. Památnou tuto horu od pradávných dob označuje tradice křesťanská za místo, kde se Pán Ježíš proměnil. A po šesti dnech pojal Ježíš Petra a Jakuba a Jana bratra jeho a vedl je na horu vysokou soukromí a proměnil se před nimi. (Mat. 17, 1. 2.) Hora Tábor leží as 10 km. na východ od Nazareta na hranici kmenů Issachar a Zabulon. Jest to vápencový kužel komolý, který od jihu (Naimu) má podobu polokoule. Tábor, 562 *m* vysoký, vypíná se však na okolní krajinu pouze as 400 *m*. Jeho úbočí porostlá jsou duby a pistaciemi, jimiž se vine obtížná cesta na vrchol, jenž tvoří planinku as 2 km. v objemu, pokrytou zříceninami. Sv. Petr (2. Petr 1, 18.) jmenuje Tábor svatou horou. A ten hlas s nebe přišlý, my slyšeli jsouce s ním na hoře svaté. Josephus Flavius jmenuje horu tuto Itabyron. Nyní jmenují ji Arabové Džebel-et-Tor. Na vrcholu hory nalézá se klášter a kostel Františkánský s kaplí Řeků

Když kdy někdo hrubě chybuje,[1]) máme mírně, po bratrsku ho upozorniti, možno-li obrátiti ho na cestu ctnosti. Spasitel podává návod, jak by se to mělo státi. Trojím způsobem. Nejprve máme chybujícího bratra napomenouti mezi čtyřma očima, t. j. v soukromí. Účelem napomenutí jest polepšení zbloudilcovo. Dosáhneme téhož nejlépe, když ho laskavě oslovíme, šetříce cti jeho před nepovolanci, když v něm nevzbudíme domněnku, že jednáme ze msty nebo z nepřátelství. (Sv. Augustin.) Nepodaří-li se náš úmysl, zavolejmež na pomoc jednoho nebo tři rozumné a vážné muže, aby našemu bratru dokázali, že nejde dobrou cestou. (Srov. 5. Mojž. 17, 16.; 19, 15.) A když ani teď neposlechne, ohlašme celou záležitost církvi, t. j. církevním představeným, kteří obdrželi moc odpouštěti či zadržovati hříchy. Co rozhodne církev, bude potvrzeno i na nebi. Když však hříšník ani církve neposlechnuv setrvá v zatvrzelosti, považujmež ho za člověka, jenž více k církvi nenáleží.

Napomínací povinnost bratrská přísluší všem křesťanům, zejména však rodičům, hospodářům, učitelům a předním mužům. Hodláme-li někoho napomínati, uvažme napřed, zdali chybujícího se nerozezlíme, zla nezvětšíme. Někdy bývá dobře vyčkati vhodného okamžiku. A napomínejme mírně, vlídně, jako lidé, kteří sami od chyb se naučivše, přece vlastním křehkostem občas podléhají, nemluvme samolibě, povýšeně, nepřátelsky či prudce. Na kapku medu se chytí více much než na celý sud octa, říkával sv. František Saleský. Ostře můžeme začíti jenom u zatvrzelců, starých prostopášníků, s nimiž v mírnosti jsme ničeho nesvedli.

Aby pak nikdo o tom nepochyboval, že představení církve jsou zplnomocněni nepolepšitelné přestupníky prohlásiti za veřejné hříšníky a je z církve vyloučiti, dává Spasitel církvi moc svazovací a rozvazovací. Amen pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno na nebi. Jinak by se mohlo říci: Cokoli odpustíte, bude odpuštěno, cokoli zadržíte, bude zadrženo — moc to, kterou již před tím zajistil Pán Petrovi. Petrova pravomoc vztahuje se na celou církev, pravomoc ostatních apoštolů je tak dalece omezena, že ji mohou vykonávati v závislosti na Petru. Proto také má soudcovskou a zákonodárnou moc řádný nástupce sv. Petra nad celou církví, biskupové však jenom ve svých diecesích a to ještě jen ve spojení s římským papežem. Že Spasitel mluví zcela vážně o apoštolské moci svazovací a rozvazovací, vyplývá z ujištění: Vaše rozsudky, ať už odpustíte hříchy nebo zadržíte, ať vyloučíte někoho z církve nebo do církve přijmete, platí před Bohem v nebesích. A jak by také Tvůrce nepotvrdil a za své nepřijal toho, na čem se představení církve rozhodnou, když vyslyší každinkou modlitbu, třeba by ji jeden, dva z učeníků Ježíšových důvěrně vykonali? Vždyť přece představení církve před důležitým rozhodnutím vzývají Ducha sv., jenž podle záslibu Kristova je osvěcuje a řídí! Kde dva nebo tři věřící se se shromáždí „ve jménu Pána Ježíše“, to jest ke cti a slávě jeho, potom vstupuje Mistr do jich středu a modlí se s nimi. Oč více přispěje na pomoc svým důvěrným přátelům — apoštolům i jich nástupcům, oč víc pomáhá společná, důvěrná, modlitba prosebná, kterou koná v rozmanitých potřebách osada s duchovním správcem, celá diecese s biskupem, celá církev se sv. Otcem! Nikdy neselže výrok Páně: Všecko, začkoli byste prosili na modlitbě věříce, vezmete. (Mat. 21, 22.)

[1]) Výrok Ježíšův: Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj.. někteří vykladači omezují než na urážky osobní, někteří zase rozšiřují na každý poklesek proti bližnímu. Druhé mínění bude pravděpodobnější, poněvadž slova „proti tobě“ scházejí v některých latinských a řeckých rukopisech, a také proto, že každý hřích jednoho úda církve dotýká se bolestně ostatních.

KAPITOLA PATNÁCTÁ.

Máme se smířiti. — Podobenství o nemilosrdném služebníku.

Tu přistoupil k němu Petr a řekl: Pane, kolikrát zhřeší proti mně bratr můj, a odpustím jemu? Zda do sedmikráte? Dí jemu Ježíš: Nepravím tobě až do sedmikráte, nýbrž až do sedmdesátisedmkrát. Protož podobno jest království nebeské člověku králi, který chtěl počet vésti se služebníky svými. A když počal počet vést, přivedli mu jednoho, který byl mu dlužen deset tisíc hřiven. Když pak neměl čím zaplatit, rozkázal jej pán jeho prodati, též manželku jeho a dítky a všecko, co měl, a zaplatit. Padnuv tedy služebník ten před ním, prosil ho řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. I slitoval se pán nad služebníkem oním, propustil ho a dluh mu odpustil. Vyšed pak služebník ten, naleznul jednoho ze svých spolusluženebníků, který byl mu dlužen sto denárů. I uchopil ho a hrdloval se s ním řka: Zaplať, co's dlužen. Padnuv tedy spolusluženebník jeho před ním, prosil ho řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. Ale on nechtěl, a odešed, dal jej do žaláře, až by zaplatil dluh. Uzřevše pak spolusluženebníci jeho, co se událo, zarmoutili se velice, a přišedše, pověděli pánu svému všecko co se bylo stalo. Tu povolal ho pán jeho a řekl jemu: Služebníku nešlechetný, všecken dluh odpustil jsem tobě, poněvadž jsi mne prosil; zda neměl jsi tedy také ty slitovati se nad spolusluženebníkem svým, jako i já slitoval jsem se nad tebou? I rozhněval se pán jeho a dal jej mučitelům, dokud by nezaplatil všeho dluhu. Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému ze srdcí svých. (Mat. 18, 21.—35.)

Oddíl tento souvisí s předešlým. Promluviv Ježíš o bratrském napomenutí, dává na jevo, že jsme povinni přivésti, možno-li, chybujícího bližního na pravou cestu. A tu náhle ptá se sv. Petr, kolikrát máme odpouštěti, když by nám někdo ublížil, zdali sedmkrát. Židé myslili, že postačí, když třikrát. Učení odůvodňovali tradicí.[1]) Poněvadž však Pán Ježíš židovské učitele vícekráte pokáral, domníval se sv. Petr, že žádá od učeníků více, ale hádal, že postačí, řekne-li: Já bych odpustil sedmkrát. Spasitel ho poučuje, že láska nezná mezí, že má ubližujícímu mile odpustiti — vždycky, kolikrát se provinil. Tak jednosvorně se vykládá věta: do sedmikráte, nýbrž do sedmdesáti sedmikrát. Na vysvětlenou vypravuje Ježíš podobenství. Král účtuje se služebníky. Těmi nesmí se rozuměti obyčejní sluhové, jako spíše úředníci nebo správci královských statků, místodržitelé jednotlivých provincií. Tím se vysvětluje ohromný dluh 10.000 talentů, to jest 50,000.000 korun. Při tehdejší nádheře a rozmařilosti, jež za starověku panovala na dvorech východních panovníků nebo i ve vznešených domech, nezaráží nás nijak takový obnos. Mohl vzrůsti stálým vybíráním peněžitých záloh z královské pokladny. Nezapomínejme, že Ježíš dluhem nastiňoval

[1]) Podle talmudu učili rabíni: Dopustí-li se člověk hříchu, odpuštěn mu bude jednou, dvakrát, ale ne po třikrát. V řeckém textu stojí: sedm a sedmdesátkrát, což dá týž smysl.

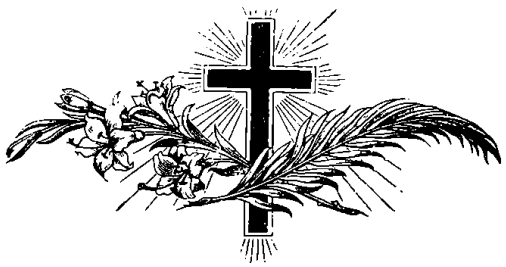
obrovskou zodpovědnost lidskou za hříchy před Pánem Bohem. A k tomu v podobenstvích jednotlivé obrazy k vůli porozumění šíře se rozvádějí. Jelikož dlužník neměl čím platiti, chtěl ho i s rodinou věřitel podle tehdejšího práva prodati, ale vida, že úpěnlivě prosí, smilovav se nad ním, odpustil mu všecken dluh. Viděl zajisté služebníkovu úzkost i ochotu, že by rád vyhověl rozkazu, kdyby mohl. Každý z nás by se domníval, že velikomyslnost pánova dlužníkem pohne, že by v možném případě učinil podobně. Ale chyba lávky. Sotva že šťastný dlužník vyšel z králova paláce, přišel mu na ránu přítel, jemuž kdysi zapůjčil malý obnos 100 denárů (asi 81 K). Zapomenuv nedávných úzkostí vlastních, upomíná ho neomaleně, jednaje jím podle tehdejších obhroublých obyčejů římského práva vůči dlužníkovi. Křičel, cloumal s ním, ba i škrtil ho Zaplať, co's dlužen! Nic naplat, že dlužník padá na kolena, žadoně o smilování — tvrdý věřitel volá biřice, aby odvedli ubožáka do vězení dlužníkův, což se i stalo. Taková ukrutná bezcitnost popudila nanejvýš ostatní úředníky, že ve spravedlivém hněvu králi ohyzdnou událost pověděli — a král po druhé neznal smilování. A čím by se takový ukrutník omluvil, jak by se mohl necita opovážit prosit ještě jednou? I přišel tam, kam patřil.

Podobenství vysvětlil Ježíš hned z počátku slovy: Podobno jest království nebeské člověku králi, kterýž chtěl počet klásti se služebníky svými a zakončením: Takť i Otec můj nebeský učiní vám, neodpustíte-li jeden-každý bratru svému ze srdcí svých. Král tedy toť Bůh, království Boží — církev Kristova. Služebníci jsou lidé, z nichž každý jedinec bez výminky stojí ve služebním poměru k Bohu, jenž jednou požádá účty ze všech skutků. Obnos 10.000 talentů znázorňuje veliký dluh člověka za hříchy u Boha, 1000 denárů poměrně menší povinnost, kterou máme k bližnímu, jestliže jsme mu ublížili. Urážky Boha jsou nepoměrně těžší, nežli urážky člověka. Úředníky, kteří králi pověděli o nešlechetnosti, rozumí se andělé, kteří před soudnou stolicí Boží žalují na nemilosrdné a nesmířlivce, žádajíce o potrestání. Mučitely pak jsou zlí duchové, kteří se zmocní člověka, zemře li ve stavu hříšném a věčně ho trápí. Již sv. Jan Zlat. podobenství takto vykládal. Ze slov „dokudž by nezaplatil všeho dluhu", nemůžeme uzavírati, že někdy zaplatí; vždyť neměl ani zbla, tedy nelze vyrovnání vůbec očekávati.[1])

Někdo se pozastaví nad tím, jak mohl král žádati dluh, který odpustil. K tomu odpovídá sv. Tomáš Aquinský, že nemá navracovati dluhu, jako by nebyl odpuštěn, ale že nevděk a nemilosrdnost jsou tak těžkými hříchy, že má býti pro ně tak trestán, jako by mu nebyl býval dlužný obnos odpuštěn.

Podobenstvím chtěl Ježíš své učeníky naučiti, že se mají upřímně smířiti s bližním. Potrestání nemilosrdníka, napomenutí Páně mělo jim zářiti jako živá připomínka, že smír s bližním jest podmínkou odpuštění hříchův a s ním i s Bohem.

[1]) Někteří míní, že trestáním nemilosrdného služebníka se nastiňují muka očistcová. Pak by ovšem slova Kristova znamenala, že trápení bude trvati tak dlouho, až by celý dluh hříšník odpykal.

KAPITOLA ŠESTNÁCTÁ.

Ježíš prochází Samařsko. — Rozeslání sedmdesáti dvou učeníků.

Ježíš v Samařsku.

Stalo se pak, když se naplňovaly dny, kdy měl býti vzat do nebe, předsevzal si pevně, že půjde do Jerusalema. I poslal posly před sebou do jednoho místa samařského, aby mu (tam) připravili. A nepřijali ho, poněvadž se bral do Jerusalema. Uzřevše (to) učeníci jeho Jakub a Jan pravili: Pane, chceš-li, abychom řekli, by oheň sestoupil s nebe a je zahubil? Ale on obrátiv se, pokáral je řka: Nevíte, čí ducha jste. Syn člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit. I odešli do jiného městečka. (Luk. 9, 51.—56.)

Přibližoval se čas, v němž Kristus zakonče veřejné působení, měl ukrutnou smrtí vejíti i jako člověk do věčné slávy. Z té příčiny zamířil do Jerusalema, kde měl dílo uzavříti, nepřestávaje učiti a dobře činiti, jen aby všecky k sobě věrou přivinul. Tak i v Samařsku. Přísní Židé, žijíce v nepřátelství se Samaritány, jak již pověděno, nešli do svatého města Samařskem, ale raději oklikou přes Pereu. Aby se nezdálo, že se chová k Samaritánům rovněž nepřátelsky, jde Kristus přímo jejich územím. Posílá posly před sebou o nocleh. Ale Samařští ho nepřijímají, poněvadž jde jako poutník ke slavnostem v Jerusalemě. Považujíce totiž tito židopohané za jediné místo, na němž se má Bůh uctívati, horu Garazim, neviděli rádi, když galilejští kolem ní spěchali do Jerusalema. Spatřovali v tom urážku své bohoslužby. Synové Zebedea a Salome, apoštolové Jan a Jakub velmi se rozezlili na nepohostinné měšťany a chtěli použiti k pomstě moci zázraků, kterou jim Mistr propůjčil. Ať zahynou ohněm, jako Eliáš svolal oheň s nebe na dvě oddělení vojáků, kteří z poručení krále Ochziáše ho měli zatknouti. (IV. Král. 1, 10.—12.) Svému úmyslu chtějí zjednati úchvalu Mistrovu, ale ten je kárá: Nevíte, čího ducha jste. Syn člověka nepřišel duši zahubit, ale spasit! (Srov. Isai. 42, 3.; Mat 12, 20.; Jan 3, 17.) Spasitel chtěl říci: Domnívajíce se, že vaše přání je správno, z božského vnuknutí, propadáte netrpělivosti, dáváte se strhnouti pomstychtivostí. Nevane z vás duch Nového zákona, který hlásám a jenž poroučí trpělivost, mírnost, shovívavost, lásku k bližnímu, ať už náleží ke kterémukoliv národu, vyznání. Přišel-li jsem lidí spasit, nemohu žádati, aby někdo zahynul. Mým příkladem se řiďte.

Kristus Pán ničeho urputným Samaritánům neučiniv, ani nezvyčítav, odešel jinam, asi na cestu k Jordánu, kudy skrze Pereu pokračoval v pouti do hlavního města.

Co jest podmínkou následování Krista.

I stalo se, když se brali cestou, kdosi řekl k němu: Budu tě následovati, kamkoli půjdeš. A Ježíš řekl jemu: Lišky mají doupata a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu položil. K jinému však pravil: Pojď za mnou. On pak řekl: Pane, dovol mi prve odejíti a pochovati otce mého. A Ježíš pravil: Nech ať mrtví pochovávají své mrtvé, ty však jdi a zvěstuj království Boží. I jiný řekl: Budu tě následovati, Pane, dříve však dovol rozloučiti se s těmi, kteří jsou v domě mém. A Ježíš řekl k němu: Nikdo, jenž položil ruku svou ke pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke

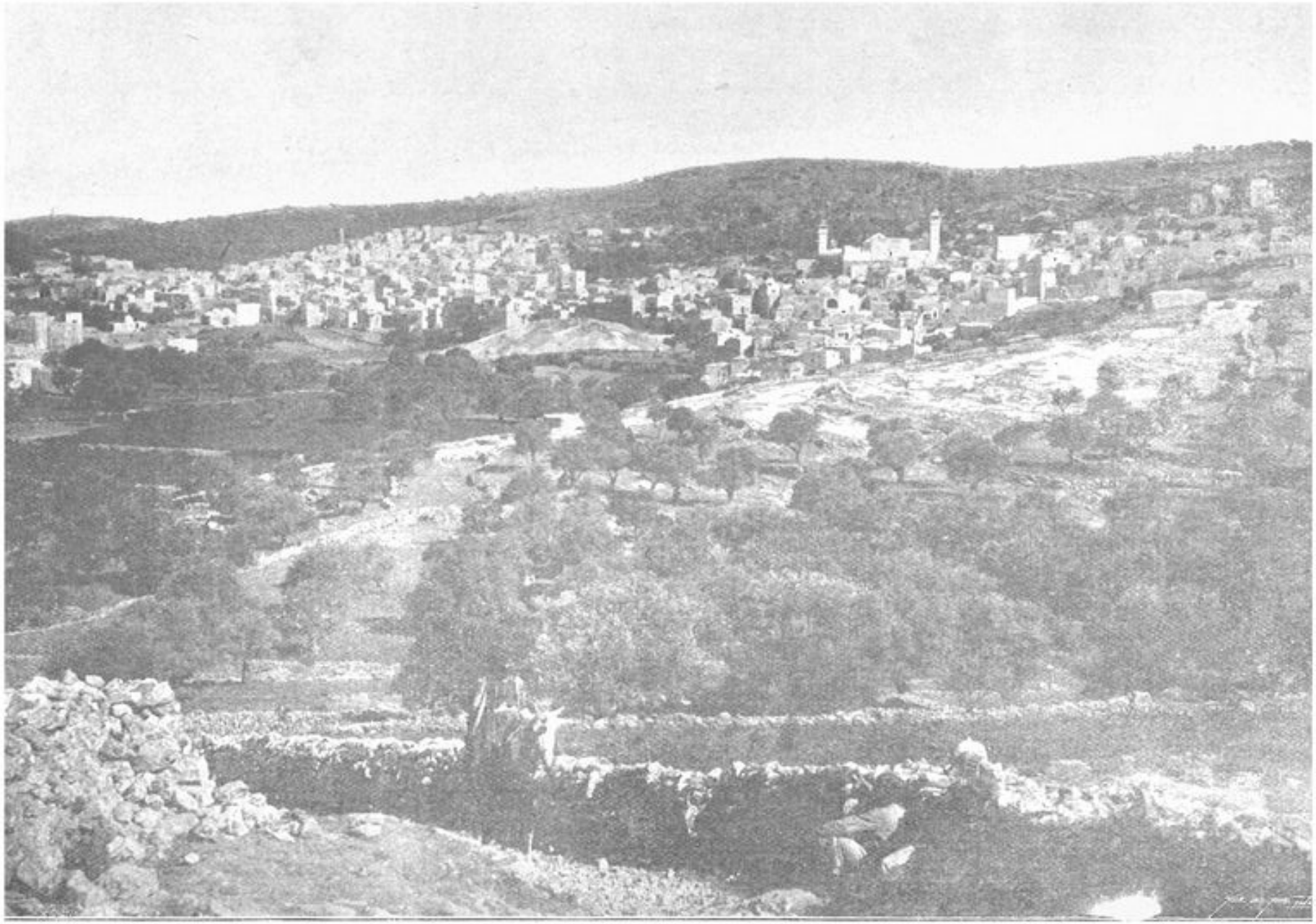
království Božímu. (Luk. 9, 57.—62.; Mat. 8, 18.—22.)

O prvních dvou příbězích tohoto úryvku vypráví též sv. Matouš a sice v souvisu s památnou jízdou po jezeře, když Spasitel utišil bouři. Podle toho by se byly udály na cestě z Kafarnaum k jezeru genezaretskému. Lukáš seřadil všecky tři za sebou, poněvadž ojasňují, jak máme Krista následovati.

Ten muž, jenž první k Spasiteli přišel, nabízel se mu za stálého průvodčího. Sv. Matouš prozrazuje, že to byl zákoník, tedy židovský předák. Hodlal se ho přidržeti, poněvadž ve klamné představě o pozemské říši Messiášově očekával, že ho potkají hodnosti a bohatství. Pán mu dává na srozuměnou, že se klame. Nepřišel založit světské říše, není králem podle lidského očekávání. Jest nejchudším z chudých; vždyť se mu nedostává i lůžka pro noční spánek, tak že v jistém směru nerozumná zvířata jsou na tom lépe. Mají svá hnízda anebo doupata, kde odpočívají a spí. Kdo se chce

Kristus přítel dítek.

HEBRON.

státi jeho předním učeníkem, musí se připraviti na úplnou chudobu. Kristus Pán žil skutečně chudičce. Neměl svého domku, ba ani příbytku. Živ jsa nejprve z díla rukou svých, když učil, přijímal almužny z bohatší ruky, — na kříži, tvrdém lůžku, umřel. Sv. Pavel napsal ke Korintským (II. 8. 9): Jsa bohatý, učiněn jest pro vás chudým, abyste chudobou jeho zbohatli! Jak velice zahanbuje Pán ty, kdož oplývají bohatstvím, pýchou, lakotou a holdujíce požitkářství chtějí býti nebo říkají, že jsou učeníci Páně.

Byl-li onen zákoník již v počtu učeníků Ježíšových anebo se jím teprve chtěl státi, nelze rozřešiti. Druhý, jenž se hlásil za následovníka, byl jistě ze širší řady jeho učeníků. Proto také nutno odpovědi Spasitelově: Pojď za mnou, rozuměti tak, že ho zval Pán Ježíš do užšího počtu učeníků či chtěl, aby se výhradně oddal jeho službě. Muž ten projevil okamžitou ochotu, leč měl před sebou povinnost vděčnosti a lásky k otci, jenž mu v tom umřel. Jak ho pochová, přijde. Než ku své matce vděčný Vykupitel žádá: Nech, ať mrtví pochovávají mrtvé své; ale ty jdi a zvěstuj království boží. Jak tomu rozuměti? Mrtvými v první řadě jmenuje Ježíš lidi duchovně mrtvé, jimž schází vyšší život lásky a milosti. V druhé řadě mrtvi, jež mají pochovati, jsou tělesně mrtví. Odpověď Páně zdá se podivnou; neboť přece klade se dětem za povinnost, aby se starali o počestný pohřeb svých rodičův a ten učeník by byl k tomu mnoho času nepotřeboval. Leč kromě něho žilo patrně více bratří či příslušníků oné rodiny, jimž řečený pohřeb příslušel právě jako jemu a učeník se ho neměl zúčastniti, aby jeho příbuzní (duchovně mrtví) ho od následování Krista nesráželi a snad i nezradili. (Sv. Ambrož, Bonaventura). Ostatně chtěl asi Ježíš učeníku pokynem vysvětliti i jinde již pověděnou pravdu, že člověku má více záležeti na věcech nebeských než pozemských a že nemá spásy své zanedbávati i kdyby naň doléhaly sebe větší starosti a svízele. Tak dí sv. Ambrož, Jan Zlatoústý, Bonaventura a j. v.

Jako druhého, tak i třetího povolal dle všeho Ježíš k dokonalejšímu následování. Obsahuje jeho příběh v podstatě tytéž myšlenky. Přistupuje jen ta, že pravý následovník má Kristu sloužiti cele, v úplné přítulnosti. Naznačuje to přirovnání s rolníkem. Jako oráč oraje nesmí pustiti s očí pluhu, ale pevně jej zasadiv, rovně drží nic se zpět neohlíže, aby rovně oral, tak dobrý učeník Ježíšův má si počínati na roli Kristově, v jeho království. Chce li dojíti cíle, nebude se ohlížeti po jmění a slávě světa, který opustil; sice jinak vrátí se do světského víru.

Naučení tato dotýkají se v užším slova smyslu těch, kteří jsou povoláni k apoštolskému úřadu a řádovému životu (mnišskému), jenž žádá vyšší dokonalosti v křesťanském životě Nutno, aby se zcela odtrhli od těla i krve příbuzenské, aby opustili domov, jmění a všecky vezdejší starosti. V širším smyslu platí křesťanům vůbec. Křesťan nesmí se zastaviti, nastoupil-li již jednou úzkou cestu, vedoucí do života věčného, nesmí se otáčeti po tom, co z lásky k Bohu opustil, sice zbloudí a z cesty se uchýlí. Nechať před očima svítí mu krásný cíl, za nímž spěchá — jen chutě za ním s celou vroucností a silou duše! Na ty věci, které jsou vzadu (t. j. lidské přednosti) zapomínaje, k uloženému cíli běžím, k odplatě svrchovaného povolání božího skrze Ježíše Krista, napsal sv. Pavel v listu k Filipenským, (3, 13, 14).

HEBRON (K obr. na str. 89.) leží sedm hodin jižně od Jerusalema. Někteří vykladači písma sv. hledali tu místo navštívení P Marie. Jest to jedno z nejstarších měst biblických, dle písma sv. 7 let před egyptským městem Tanis založeno (4. Mojž. 13, 23.) Písmo sv. jmenuje je Kariath Arbe, nynější Arabové el-Chalil (t. j. přítel Boží), protože to bylo město patriarchy Abrahama, jenž tu bydlil a pohřben byl. V Hebronu provolali Davida za krále, v Hebronu začal Absolon odboj proti otci Davidovi. Protože se nalézalo v Hebronu pohřebiště patriarchů, bylo místo u veliké vážnosti. Sv. Helena nad jeskyní pohřební zbudovala chrám křesťanský. Ve XII. st., za časů výprav křížových, zřízeno tu biskupství. Již však r. 1187 dobyl Saladin města; zůstalo v rukou Mohamedánů navždy. Hebron sedí v úrodné krajině uprostřed hor judských. Čítá nyní as 10.000 obyvatelstva, z nichž 500 Židů. Ostatní Mohamedáni. Veliká budova, na pravo dvěma minarety ozdobená, toť mešita Abrahamova, vystavěná nad hroby patriarchů.

Rozeslání 72 učeníků.

Na to Pán vyvolil ještě jiných sedmdesát dva a poslal je po dvou před sebou do každého města i místa, kam hodlal sám přijíti. (Luk. 10, 1.)

Přes všecko farisejské a jiné sočení a nepřátelství vzrostl počet učeníků Páně na

Jdi k moři a vrhni udici, a tu rybu, která se chytí nejprve, vezmi a otevra ústa její, nalezneš stater; ten dej jim za mne i za sebe. Mat. 17, 26.

větší zástup, že z něho mohl vyvoliti 72 mužů, které rozeslal hlásat a připravovat na království Boží. Kde se událost stala, evangelium neudává. Rovněž ne, kam měli jíti. Někteří vykládači Písma tvrdí, že Kristus vydal rozkaz jda do Jerusalema ku slavnosti „pod zelenou“, jiní zase, že po této slavnosti v Jerusalémě nebo v Judsku. Měli prý projíti Judsko a Peren. Ani počet učeníků není ustálen. Některé řecké rukopisy uvádí 70, latinský překlad (Vulgata) 72 učeníkův. Buď jak buď, rozkaz vyšel od Mistra, jenž chtěl židovskému národu ukázati lásku a přinésti milosrdenství. Chce před umučením vyvolený lid shromážditi, chce se ještě jednou pokusiti, zda-li by v poslední chvíli je nepohnul, aby uvěřili v Messiáše Posílá učeníky po dvou, aby vystačili na všecky strany, ne po jednom, aby podle zákona jeden druhému postál za svědka, že pravdu hlásá. Těchto 72 učeníků naobrazovalo

kněžství druhého řádu, tedy kněze vůbec, jako dvanácte apoštolů kněžství prvního řádu, tedy apoštoly. Pozorujmež, jak tvůrčí ruka Syna božího poznenáhlu zařizuje církev, aby při jeho nanebevstoupení stála hotova a jsouc plna životní síly, mohla započíti cestu světem! Napřed shromažďuje kolem sebe Pán něco málo učeníků, později z nich vyvolí 12 apoštolů, jimž určí náčelníkem sv. Petra. Nyní už posílá 72 nových věrozvěstův Po nanebevstoupení zvolí apoštolové jáhny, posvětí je za pomocníky biskupův a kněží.

Jako kdysi před nastoupením kazatelského úřadu poučoval i nyní apoštoly. Poslyšme slova Syna Božího podle sepsání sv. Lukáše. (10, 2.—16.)

I pravil k nim: Žeň sice mnohá jest, ale dělníků málo. Proste tedy Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou. Jděte ž; aj já posílám vás jako ovce mezi vlky. Nenoste (s sebou) měšce, ani mošny, ani obuvi a nikoho na cestě nepozdravujte. Do kteréhokoli domu vejdete, napřed řekněte: Pokoj domu tomuto. A bude-li tam syn pokoje, spočine na něm pokoj váš, pakli ne, vrátí se k vám. V tom domě pak zůstávejte jedouce a pijíce, co mají; neboť hoden jest dělník mzdy své. Nepřecházejte z domu do domu. A do kteréhokoli města vejdete a přijmou vás, (tam) jezte, co vám předloží, a uzdravujte nemocné, kteří jsou v něm, a rcete jim: Přiblížilo se k vám království Boží. Do kterého města však vejdete a nepřijmou vás, (tam) vyjdete na ulice jeho a rcete: I prach, který se nám na nohou přichytil z města vašeho, stíráme vám; to však vězte, že se přiblížilo království Boží. Pravím vám, že Sodomě bude v onen den lehčeji než městu tomu. Běda tobě, Korozaim, běda tobě Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly se udály divy, které se děly ve vás, byli by dávno v žíni a popeli sedíce činili pokání. Avšak Tyru a Sidonu bude lehčeji na soudě nežli vám. A ty Kafarnaum, až do nebe povýšené, až do propasti budeš pohříženo. Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, kdo však mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal.

Slova tato jsme již vysvětlili při apoštolském rozeslání. Snad třeba jen doložiti, že věta: A žádného na cestě nepozdravujte, nenařizuje apoštolům nezdvořilost. Znamená Nemeškejte se obyčejným marným pozdravováním. Pozdravování u východanů táhne se do nekonečna. Žádného konce nebere podávání rukou, objímání, líbání, dotazování se na zdraví každého člena rodiny atd. Naučení učeníkům zapsali všickni tři evangelisté. U sv. Matouše jest kletba na ona tři města v jiné spojitosti. Zakončuje Pán řeč k poslancům Jana Křtitele, pokárav nepřátelství Židů proti Janovi i Messiáši. Ježíš ovšem mohl takto promluviti vícekráte a tu dlužno míti za to, že prvně je pronesl k učeníkům Křtitelovým.

O návratu učeníkův.

Navrátilo se pak těch sedmdesát dva, s radostí řkouce: Pane, také zlí duchové se nám poddávají ve jménu tvém. I řekl jim: Viděl jsem satana jako blesk padati s nebe. Aj, dal jsem vám moc šlapati na hady a na štíry a na veškerou sílu nepřítele, a nic vám neuškodí. Avšak z toho se neradujte, že duchové se vám poddávají, nýbrž radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích. V tu hodinu zaplesal v Duchu svatém a řekl: Velebím tebe, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým; ano, Otče, že tak zalíbilo se tobě. Všecko jest mi dáno od Otce mého, a nikdo neví, kým jest Syn, leč jedině Otec, a kým jest Otec, leč jedině Syn, a komu by chtěl Syn zjeviti. A obrátiv se k učeníkům svým, pravil: Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte. Neboť pravím vám, že mnozí proroci a králové přáli si viděti, co vy vidíte, a neviděli, a slyšeli, co vy slyšíte, a neslyšeli. (Sv. Lukáš 10, 17.—24.)

Jelikož učedníci Páně se rozešli po dvou, nedá se mysliti, že by se byli vrátili najednou

a v témž místě. Velikého výsledku mezi Židy se asi nedodělali, ale zázraky, jež vykonali jménem Ježíš, a najmě osvobození posedlého od zlého ducha, mocně na ně působily. Posilnily nemálo jejich víru v Ježíše jako Syna Božího. Radostně oznamují Pánu, co se jim kde přihodilo. Spasitel jim ničeho nezazlívá, ujišťuje, že nastal pád říše satanovy, poněvadž se přibližuje království Boží. Tak aspoň katoličtí i protestantští bohosloví vysvětlují výrok: Viděl jsem satana jako blesk padajícího s nebe.

O moci, kterou dal Ježíš apoštolům, dozvídáme se blíže z následujícího. Hady a škorpiony míní moc satanovu a všecken jeho škodlivý vliv. Hadi naznačují více otevřené útoky a nástrahy ďábelské, škorpioni pokoutné, tajné. Všecka nebezpečí a úklady překonají pevnou věrou. Leč nemají se z daru zázraků příliš radovati. Dostali jej proto, aby je lidé poznali a uznali za poslance Boží a uvěřili jim. Nebudou-li však v posvěcující milosti Boží, neujdou záhubě, ana sama moc zázraků člověka neposvěcuje. (Mat. 7, 22. 23.) Mají se z ní potud těšiti, pokud „jména jejich jsou napsána v nebesích“, či jak jinde (Žalm 68, 29; Dan. 12, 1.) Písmo dí „v knize života“, což znamená, že se nachází ve stavu posvěcující milosti Boží s nároky na nebeskou blaženost.[1]) Nad tím projevil nelíčené potěšení sám Spasitel slovy: Chválím tě Otče, Pane nebe i země, že's tyto věci skryl před moudrými a opatrnými a zjevil's je maličkým. (Mat. 11, 25.—27.[2]) Ujistiv posluchače, že nikdo nezná jej leč Otec a nikdo Otce leč Syn a ti, jimž on dovolí, velebí učeníky z toho, že vidí a slyší, po čem toužili mnozí proroci a králové (Isai. 45, 8; 64, 1) a neviděli. I my jsme šťastni, že známe život vtěleného Syna Božího, že božským zjevením neomylně poznáváme jeho učení, jež nám ukazuje bezpečnou cestu k věčnému cíli, ale jsme šťastni jen tehdy, jestliže tím učením se za živa řídíme. Blahoslavení, kteříž slyší slovo boží a ostříhají je. (Luk. 11, 28.)

[1]) Obraz knihy vzat z městského života. Měšťany zapisovali do městské knihy sousedské.

[2]) Vysvětleno v kapitole.

KAPITOLA SEDMNÁCTÁ.

Podobenství o milosrdném Samaritánovi. — Ježíš u Marty a Marie.

O Samaritánovi.

A hle, jeden zákoník vstal, aby ho pokoušel; i řekl: Mistře, co musím učinit, abych obdržel život věčný? On pak řekl jemu: Co jest psáno v zákoně? Kterak (tam) čteš. A on odpověděv řekl: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší síly své i ze vší mysli své, a bližního svého jako sebe samého. I řekl jemu: Dobře jsi odpověděl: to čiň a živ budeš. Ale on chtěje se ospravedlniti, řekl k Ježíšovi: A kdo jest můj bližní? I ujal se Ježíš slova a řekl: Člověk jeden šel z Jerusalema do Jericha a upadl mezi lotry, kteří ho ne-

jen oloupili, nýbrž i zranili, a odešli polomrtvým ho nechavše. I přihodilo se, že kněz jeden šel tou cestou a uzřev jej pominul. Podobně i levít přibyv k tomu místu a uzřev jej pominul. Samaritán však jeden konaje cestu přišel k němu a spatřiv ho pohnul se milosrdenstvím. I přistoupil k němu a ovázal jeho rány naliv na ně oleje a vína, a vloživ jej na své hovádko dovedl ho do hospody a měl o něj péči. A druhého dne vyňav dva denáry dal je hospodskému a řekl: Měj o něj péči, a co nad to vynaložíš, já ti nahradím, až se budu vraceti. Kdo z těch tří zdá se tobě, že byl bližnímu tomu, jenž upadl mezi lotry? A on řekl: Ten, jenž mu prokázal milosrdenství. I řekl mu Ježíš: Jdi, a čiň i ty podobně. (Luk. 10, 25.—37.)

Kdy a kde Ježíš promluvil podobenství

Při cestě Ježíšově do Jerusalema naskytla se mu příležitost, povědíti názory o lásce k Bohu a k bližnímu překrásným podobenstvím o milosrdném Samaritánu. Evangelista se nezmiňuje, kdy a kde se tak stalo, leč můžeme obojí určiti z pravděpodobnosti. Když Samaritáni odepřeli Kristu nocleh (Luk. 9, 53), obrátil se do Pereje. Překročiv Jordan, sešel se dle všeho buď v Jerichu nebo na blízku města se zákoníkem v některé synagoze, v níž pročítal Písmo. Že by se byl děj sběhl v synagoze, svědčí řecký text, jenž dí: A on (zákoník) vstal, chtěje Ježíše pokoušeti. K Jerichu pak děj odnáší sám Spasitel, mluvě v podobenství o člověku, že šel z Jerusalema do Jericha. Rovněž návštěva Kristova u Marie a Marty v Bethanii, nedaleko Jericha, klade událost k Jerichu.[1])

Dotaz zákoníkův.

Za časů Páně rozmanitě přetřásali lidé otázku, jaké dobré skutky má člověk konati, aby vzal život věčný. Nejednou se tázali i Ježíše Krista. (Mat. 19, 16; 22, 35. 36.) Někteří z nich očekávali, že Pán odpovídaje zaplete se v rozpor se Zákonem a podá příležitost, aby ho mohli obžalovati. Odtud i dnešní dotaz. Vševědoucí znaje závlud zákoníkův, neodpovídá určitě, ale odkazuje k zákonu, který zákoník přece měl v malíčku. A skutečně! Na otázku Páně, cituje učený žid knihu Mojžíšovu (V. 6, 5; III. 19, 18.) Jelikož mu mohl Spasitel snad říci: Proč se ptáš, když to víš, pospíchá s druhou žádostí: A kdo jest můj bližní? V odpovědi k tomu bodu se Židé velice různili. Někteří považovali za bližního zase jenom Žida, nikoli nepřítele-pohana, jiní nadto mínili, že slovem tím se označuje krevní příbuzný, přítel, nikoli jinověrec anebo rodák. Zákoník klade zdánlivě oprávněný dotaz druhý, aby se ospravedlnil, že vlastně poprvé se tázal, chtěje choulostivou záležitost přivésti na přetřes.

Podobenství.

Ježíš chtěje poučiti, že bližním je každý člověk přítel i nepřítel, věřící i jinověrec, odpovídá parabolou (podobenstvím). Kdyby nebyl mluvil jasně, byl by narazil na tehdy panující zásadu: Milovati budeš bližního svého a nenáviděti budeš nepřítele svého. (Mat. 5, 43.) Takto ale musili přiznati všickni posluchači, že v uvedeném případě cizinec a jinověrec poraněnému Židu prokázal služby jako pravý bližní. Zlá nehoda potkala Žida na cestě z Jerusalema do Jericha. Buď odtud putoval domů anebo odjížděl, vyřídiv obchod. Jericho — Arabové je nazývají Richa — podle zpráv Jos. Flavia leželo v nejúrodnější krajině palestinské, vzdáleno jsouc od hlavního města šest, od řeky Jordanu dvě hodiny. Za časů Páně krajina mezi Jerusalemem a Jerichem jako podnes byla smutna, pusta[1]). Poněvadž však spojovala dva živé body hlavní město a údolí jordanské, hemžila se silnice poutníky, cestujícími a také — loupežníky, najmě beduiny, kteří nedaleko odtud na poušti žijíce, zákeřně pocestné přepadali. Není bez důvodu proč sv. Jeroným v knize Josue pojmenovaný horský hřbet Adomim

[1]) Srov. Knabenbauer: Evangelium sv. Lukáše, 342

[1]) Jos. Flavia O válce žid. IV. 8,

(Jan 15, 17; 18, 18.) překládá slovy: krvavá planina.[1]) Již od čtvrtého století stávala tam strážnice k ochraně poutníků. Jako tenkráte přepadali, obrali a do krve zranili beduini přemnohé z nich, tak děje se dosud.[2])

Proč se pustili do vzpomenutého Žida, zdali z loupeživosti nebo z pomsty, Kristus nepraví. Necitelné jednání židovského kněze a levity vůči zraněnci líčí Spasitel krátkými, ale obsažnými slovy: Uzřeli ho a pominuli. Oba nejspíše vykonavše chrámovou službu, vraceli se domů; neboť kněží bydlili po celé zemi. Jsouce rozděleni na třídy, docházeli do Jerusalema, kdykoli na ně k službě přišla řada. Jak prázdným a neudržitelným bylo náboženství (lépe bychom řekli nábožnůstkářství) židovské za dob Ježíšových, patrno z toho, jak si počínali ti, kteří sloužili Bohu milosrdnému — neměli soucitu ni smilování s ubožákem. Oč zářivějším skutek Samaritánův! Stav přepadeného ho nesmírně dojal. Běží k němu, pomáhá i lékařuje, vlévaje do bolestivých ran utišující smíšeninu oleje a vína, kterou Samaritáni nosí sebou i za nápoj i za lék a jež dosud známa pode jménem „samaritánský balsam“ (baume du Samaritan).[3]) Když rány zavázal, roztrhav k tomu vlastní šat, vyzdvihuje nešťastníka na soumara — býval to kůň, mezek i osel — a jede pozorně, veda zvíře a drže

[1]) Epist. 108, 12.
[2]) Srv. Fonk, Paraboly Páně 573.
[3]) Fonk l. c. 576.

ANDĚL STRÁŽNÝ.

chráněnce do nejbližší krčmy u silnice, které se nazývají chany (khan). Dosud se ukazuje v polovici cesty z Jerusalema do Jericha chan el Hatrun, kde prý se děj odehrál. Jak ubožáka asi těšil, povzbuzoval! Že pak ošetřiv ho s dostatek, ráno odjeti musil, korunuje vzorný skutek milosrdenství tím, že přejímá na se útraty dalšího ošetřování. Není bohat, ale přece vynímá z opasku dva denary (= 1 K 90 h.), které postačí na vydání, než se vrátí. Východní lid žije střídmě, obnos uspokojil krčmáře

Jak názorně líčí Spasitel krásné jednání Samaritánovo s ubožákem-Židem! A nyní obrací se na zákoníka, který že z těch tří prokázal se býti bližním chuďasovi? Volky nevolky musí odpověď zníti: Ten, který mu milosrdenství prokázal. Tím také zákoník přiznal že máme za bližního pokládati každého, kdo naší pomoci potřebuje, ať už náleží k národu, k víře jakékoliv. Ježíš potvrzuje správný výrok zvoláním: Jdi a čiň podobně!

Sv. Otcové a vážení vykládači Písma vidí v našem podobenství tajuplný pochod vykupitelské práce Kristovy. Člověkem zraněným jest prý Adam a v něm člověčenstvo. Jerusalem označuje stav milosti a synovství Božího, jímž byl první člověk obdařen, nízko položené Jericho, pak stav ponížení lidského pro hřích. Loupežníci toť zlí duchové, jimiž neostražitý člověk se dá přepadnouti a o milost, nadpřirozené dary Boží oloupiti. Kněz a levita představují Zákon Mojžíšův, jenž nemohl člověka ani ospravedlniti ani posvěcovati. Samaritánem je Spasitel. V nevýslovné lásce vzkřísil lidstvo olejem smilování a vínem duševní posily, uváděje je do pohostinného domu — církve. Útraty za zaopatření věřících zapravuje sám, zakoupiv svou předrahou krví všecky prostředky spásy, jež církev uděluje.

Ježíš návštěvou u Marty.

Stalo se pak, když putovali, že vešel do jednoho městečka, a žena jedna jménem Marta přijala jej do domu svého. A ta měla sestru jménem Marii, kteráž posadivši se k nohám Páně poslouchala slova jeho. Ale Marta zabírala se hojnou obsluhou; přistoupivši pak k němu, pravila: Pane, nedbáš-li toho, že sestra má nechala mě samu sloužiti? Řekni jí tedy, ať mi pomůže. A Ježíš odpověděv, řekl jí: Marto, Marto, pečlivá jsi a znepokojuješ se ve mnoha věcech, ale jednoho jest zapotřebí. Maria nejlepší stránku vyvolila, která nebude odňata od ní. (Luk. 10, 38.—42.)

Líbezné a poučné vypravování toto zaznamenal než evangelista Lukáš. Místo, kam Ježíš s průvodčími přišel, nazývalo se Bethanie; neboť jinde (Jan 11, 1; 12, 1.), čteme: Byl pak jeden nemocný, Lazar, z Bethanie, městečka Marie a Marty, sestry její. Ležíc na východním svahu hory olivetské, 4 kilometry od Jerusalema, uprostřed olivových, fíkových stromův a mandlovníků, poskytovalo kdysi vábný pohled, o mnoho krasnější než nynější bídná, arabská vesnička o 20—30 chatrčích, řečená podle Lazara „el Azariel či el Azar“. Nad chatami vypíná se čtyřhranná věž z pěkných kvádrů. Báň mešity označuje místo někdejšího hrobu Lazarova (Jan 11, 43.) Stávala zde ve IV století ku cti bratrské trojice: Lazara, Marie a Marty postavená svatyně, nyní již zaniklá. Rovněž zašly i jiné chrámy, které v Bethanii křesťané postavili.[1]) A přece na ssutiny, k tomu zákoutí, odnáší se tklivé vzpomínky ze života Páně. Tady ho přijala pečlivá hospodyně Marta. Horlivě shání, čím by pohostila vzácného návštěvníka i jeho průvodčí. Snad slyšela kdysi slova jeho: Kdo vás přijímá! (Mat. 10, 14.) Cokoli učiníte jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili (l. c. 25, 40). Není-liž nám vzorem úslužnost ku Kristu a jeho sluhům? Vidí tolik hostí, kde najednou pro tolik připraviti, jen aby je nasytila, napojila? Starosti se na ni valí jako hora, a nepopouzí-liž to ku zlosti, sestra její Marie se posadí k nohám Ježíšovým, aby poslouchala. Mnozí vykládači Písma mají za to, že Marie je totožna s Marií Magdalenou, velikou kajicnicí. I přiběhne Marta k Mistru: Pane, nedbáš-li toho, že sestra má nechala mne samu sloužiti? Rci jí, ať mi pomůže! Slova Martina se

[1]) Didonův: Ježíš Kristus, II, 15.

různě vykládají. Buď jako výčitka, domluva a napomenutí sestře, leč beze všeho důvodu. Obsahujíť než jemnou obžalobu, řinoucí se z milujícího srdce. Obě ženy zajisté milovaly Pána čistou láskou. Leč každá jiným způsobem, jakož patrno; neboť žádná neví, jak lépe by smýšlení dala na jevo. Marta má za to, že se sluší, aby cestou unavenému hostu i jeho průvodu obě připravily oběd, Marie však se domnívá, že bude lépe, poslechnouti slovo Boží. Která z nich uhodila na pravou cestu, vysvítá ze slov Ježíšových k Martě: Marto, Marto, pečlivá jsi . . ale jednoho jest zapotřebí! Nedá se mysliti, že těmi slovy káral, haněl nebo odmítal pečlivou pozornost čilé hospodyňky, jež se vynasnažuje z lásky jemu i apoštolům občerstvením posloužiti. Nikoli. V nich se ukrývá jenom ponaučení, že při starostech o vezdejší chléb máme výše považovati spásu duše. Allioli[1]) praví: Ježíš jako by chtěl říci: Marto, ty se přičiňuješ o mé tělesné dobro, ale Maria zvolila lépe — patříc na mne, naslouchá slovům mým. — Maria při Ježíši zastupuje život rozjímavý, jenž se jeví modlitbou a uvažováním (rozjímáním) o věcech nebeských, Marta naproti tomu představuje život na venek činný, jenž slouží Bohu a bližnímu — obojí, jakožto uskutečnění lásky k Bohu, jest dobrý a chvalitebný. Než rozjímavý život má potud přednosti, poněvadž jej nelze ztratiti, trvá věčně, jelikož takový člověk zde na světě modlitbou k Bohu se přibliživ, na onom bude naň věčně tváří v tvář patřiti, z jeho slávy a velebnosti se těšiti. Život zevnější a skutky bližeňské lásky přestávají smrtí. Jen zásluhy provázejí člověka na věčnost, jestliže dobré skutky konal z lásky k Bohu, jestliže v chudých a potřebných sloužil Kristu. Každý člověk může si zvoliti z těchto dvou způsobů života, k němuž cítí povolání, ale nikdy nesmí zapomínati, že nejpřednější a nejdůležitější záležitostí jeho má býti spása duše. Hledejte nejprve království božího a spravedlnosti jeho, řekl Pán. (Mat. 6, 33.) Proto máme oba směry spojiti: rozjímati o Bohu a o dobro bližního se vynasnažovati.

Tento úryvek Písma sv. čítá se při službách Božích o svátku Nanebevzetí Panny Marie. Matka Boží slouží nám za vzor dokonalé — Marty i dokonalé — Marie. Jako hospodyně starala se pečlivě o tělesné potřeby svého božského Syna i sv. Josefa. O tom rysu povahy Matky Páně vysvědčuje její třínedělní posluhování tetičce Alžbětě a že v Kani Galilejské mateřsky se postarala o víno. Ale svatá Panna od nejútlejšího věku ráda se modlila, ráda o věcech nebeských mluvila i slyšela, rozjímajíc stále o Bohu a jeho lásce. Opět a opět dí Písmo sv., že slova Syna Božího ukládala v srdci svém. Následujmež jejího příkladu. Přísloví dí Modli se a pracuj!

[1]) Dr. Josef Fr. A. znamenitý německý bohoslovec, jenž vydal ve zdařilém překladu Písmo sv. Dočkalo se mnoha vydání.

Veřejný život Páně od slavnosti stánkův až do slavnosti posvěcení chrámu.

Máme před sebou slavnost podzelenou (stánkův) ve třetím roce působení Páně. Při ní zastaneme Spasitele v Jerusalemě. Při ostatních slavnostech téhož roku tam neprodléval. Evangelista Jan, podle něhož nyní události vylíčíme, přechází mlčením dobu šest měsíců. Zázračné rozmnožení chleba pro 5000 mužů událo se před velikonočními svátky t. j. na počátku měsíce risanu (března) a slavnost stánků se slavila v měsíci tišri (říjnu). O celé té časové mezeře sv. Jan (7, 1) vypovídá kratince: Potom chodil Ježíš po Galilei, nebo nechtěl choditi v Judsku, protože ho hledali Židé zabíti. Ve vypravování o životě Kristově by nastalo přerušení, kdyby ostatní tři evangelisté nebyli zaznamenali událostí právě z tohoto období. (Mat. 15, 1.—35; Mar. 7.—10; Luk. 9 . .) Naproti tomu zase zachoval nám Jan zprávy o cestě jeho do Jerusalema na slavnost stánků (Jan 7, 1.—13), krásnou a důležitou přednášku uprostřed slavnosti v Jerusalemě (7, 14.—36), události při konci slavnosti (7, 37.—53), příběh ženy cizoložné (8, 1.—11), vyjednávání fariseů se zákoníky, kteří se pohoršovali nad tím, že se Ježíš nazval „světlem světa“ (8, 12.—59), uzdravení slepce od narození (9), podobenství o dobrém pastýři (10, 1 .), vzkříšení Lazarovo a události hned následující. (11, 1.—55.)

KAPITOLA OSMNÁCTÁ.

Ježíš jde ku slavnosti stánků do Jerusalema. Přednáška, poslední dny slavnosti.

Ježíš jde do Jerusalema . .

Byla pak blízko slavnost židovská, stánků. I řekli mu bratří jeho: Odeber se odtud a jdi do Judska, aby také učeníci tvoji viděli tvé skutky, které činíš; vždyť nikdo nečiní nic ve skrytě, chce-li býti na jevě. Činíš li tyto věci, zjev se světu. Nevěřili totiž v něho ani bratří jeho. Ježíš tedy řekl jim: Čas můj ještě nepřišel, ale čas váš jest vždycky pohotově. Vás nemůže svět nenáviděti, mne však nenávidí, neboť já vydávám o něm svědectví, že skutkové jeho jsou zlí. Vy jděte na tu slavnost, já nepůjdu na slavnost tuto, neboť čas můj ještě se nenaplnil. To pověděv, sám zůstal v Galilei. Když však bratří jeho odešli, tehdy odebral se i on na slavnost, nikoli zjevně, nýbrž jako ve skrytě. Tedy Židé hledali ho o slavnosti a pravili: Kde jest on? A bylo mnoho šepotu o něm v zástupu, neboť

OKOLÍ NAZARETA.

jedni říkali: Dobrý jest, jiní však pravili: Nikoliv, nýbrž svádí lid. Ale přece nikdo nemluvil o něm zjevně pro strach před Židy. (Jan 7, 2.—13.)

Slavnost stánků poslední ze tří slavností v roce: velikonoce, letnice a svátky pod zelenou (stánky) konala se od 17.—21. tišri (října) na poděkování Pánu Bohu za milostivou a zázračnou ochranu Jehovy, jíž prokazoval vyvolenému národu na pouti po východu z Egypta. Zároveň se slavností spojovali díkučinění Bohu za úrodu šťastně ukončených žní, trhání ovoce a vína. (III. Mojž. 23, 39.—43.) Tento dvojí ráz propůjčoval slavnosti nátěr radosti. Oběti těch dnů byly četné, radostné — na svátky sbíhalo se přemnoho lidí. (V. Mojž. 16, 14. 15; IV. 29, 12.—34; Nehemiaš 8, 9 .)[1]) Trvaly 7 dní, 8. závěrečný. Židé pozdější (po zajetí babylonském) zvyšovali krásu slavností pod zelenou mnohými zvyky náboženskými, jako vyléváním vody při ranní oběti. Kněz nabrav vody do zlatého džbánu — (měl tři logy = $^3/_4$ litru) — z pramene Siloe, jenž vytryskl na úpatí chrámové hory, ve slavném průvodu nesl jej do předsíně chrámu. Vystoupiv po stupních na obětní oltář, lil při západní straně oltáře vodu na stříbrnou pánev, kdežto na východní straně oltáře vyléval zase na pánev jiný kněz víno, což obojí rourami vtékalo do země. Při průvodu zpíval kněz i lid slova proroka Isaiáše: Vážiti budete vody s radostí ze studnice Spasitele. Což znamená: požívati budete hojně dobrodiní božích, kteréž vám vzejdou a jako ze studnice prýštiti se budou z díla Messiášova. Při vylévání vody, jež se dálo každého, dne tedy osmkrát[2]), zpívali za doprovodu polnic jisté žalmy (hallel řečené t. j. ž. 112. 118.) Při této příležitosti promluvil Pán Ježíš řeč o živé, zázračné vodě, kterou dá lidem. (Jan 7, 37, 38.)

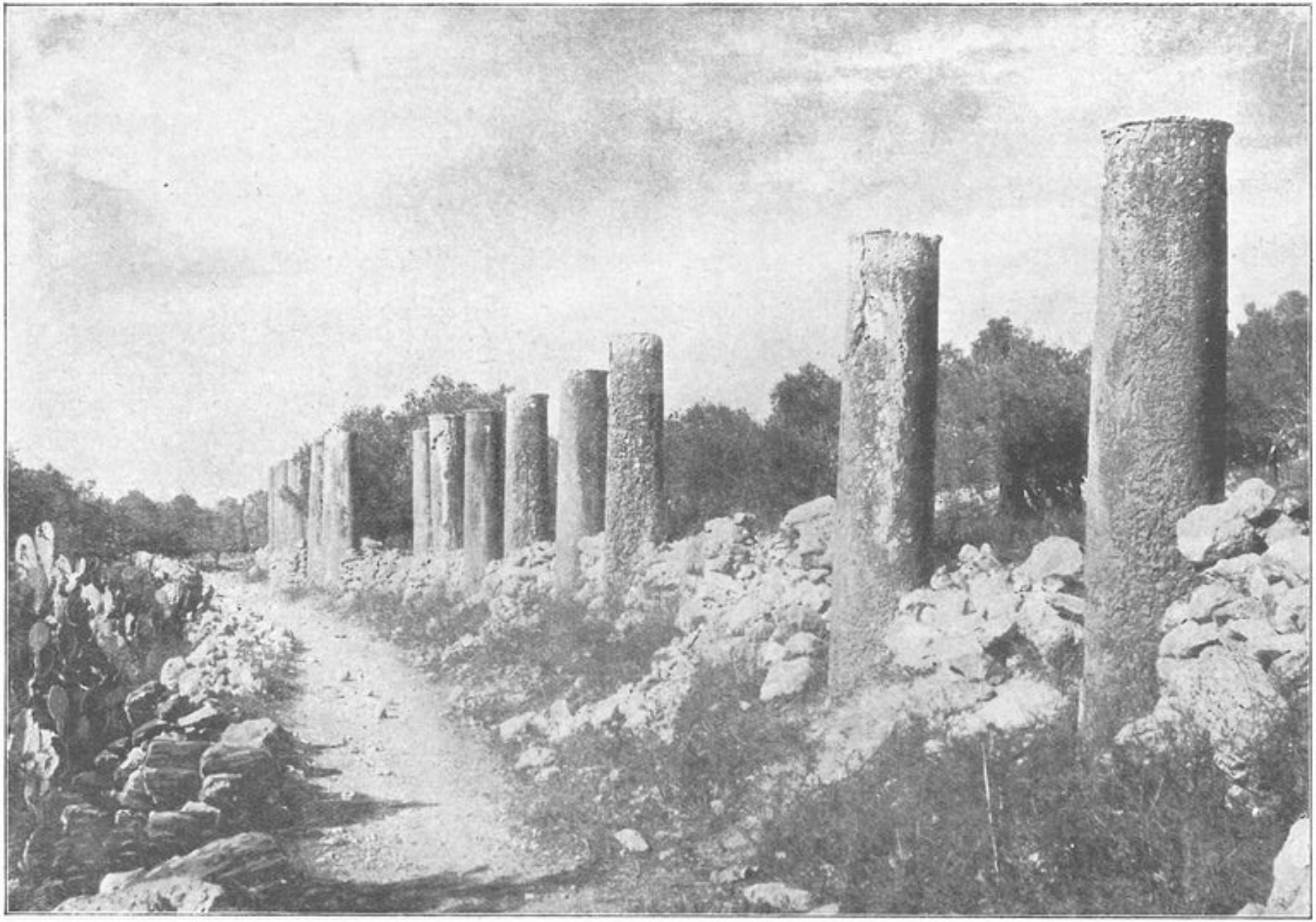
Na večer prvního dne uspořádali kněží na ženském nádvoří chrámovém jakýsi druh osvětlení. Stály tam čtyři veliké lampy na svícnech, 50 loket vysokých. Naplnivše olejem, zapálili je za úplné tmy. A světlo s té výše linulo po nádvoří, budově chrámové, po celém městě tak pronikavě, že v Jerusalemě osvěcovalo kde který dům![1]) Světlo to asi přimělo Krista Pána, že po slavnostech se nazval pravým světlem světa. (Jan 8, 12.) Při slavnostních obřadech prvního dne vynikal pochodňový tanec, jehož se zúčastňovaly nejváženější osoby národu. Účastníci prováděli jej za hudebního doprovodu i prozpěvování levitů, kteří při funkci stáli na 15 stupních, vedoucích z nádvoří israelského do ženského. K těmto slavnostem se Spasitel odebral. Z počátku se zdálo, že vůbec nepůjde. Když ho totiž vyzvali „bratří“ — jimž sluší rozuměti příbuzné Jakuba, Josefa, Šimona, Judu a jiné (viz Mat. 13, 55; Mar. 6, 3,), — aby šel do Jerusalema ukázat své moci zázraky, odpověděl: Jděte vy sami já nepůjdu . nebo můj čas se ještě nenaplnil. Že potom přece šel, už pohanský odpůrce křesťanství Porfyrius (kolem 270 po Kristu) obvinil Ježíše ze lži. Ale jak by byl nejvýš pravdomluvný později mohl říci: Kdo z vás bude mne trestati ze hříchu? Jestliže pravdu mluvím vám, proč mně nevěříte? (Jan 8, 46.) Ježíš nechtěl jíti s tím úmyslem jako jeho příbuzní, nechtěl jíti, poněvadž to zákon přikazoval. Měl k tomu důvody. „Bratří“ žádali, aby se zastkvěl zázračnou mocí před „učeníky“, které získal při opětovném po-

[1]) Srov. spisy: J. Flavia: O válce židovské 19, 1; Starožitnosti 11, 5. 5.

[2]) Mišna sukka 4, 1. Někteří vykládači dí, že vylévali onu vodu jen jednou a to o 8. dni.

[1]) l.

OKOLÍ NAZARETA. (K obr. na str. 99.) Jako město samo, tak i okolí Nazareta plno půvabů. Položeno jsouc nad plání Esdrelon k jihu se prostírající, již z daleka vypadá jako bílý bod na příkrých výšinách. Hluboká cesta prochází Nazaretem a rozšiřuje se za posledním stavením v malou pláň, která slouží v létě za mlat. Z okolních kotlin a údolí, v nichž skrývají se úrodná role, svážejí obyvatelé pilně celou žeň na místo toto na velbloudech, mezcích a oslech. Vystoupíme-li na pahrbek nad městem Nazaretem, naskytá se nám velikolepý pohled. Na sever hory Galilejské, v jejichž pozadí sněhem se stkvoucí Hermon, na jih památné hory Gelboë a horstvo Samařské, blíže nich pak jako pestrý koberec rovina Jesraelská. Na západ hřbet Karmelský, za nímž modrá se moře. Vše to zřelo se zalíbením oko Spasitele, jenž 30 let života svého v těchto místech ztrávil.

SAMAŘÍ.

bytu v Jerusalemě a Judsku. Domnívali se, že Galilea jest zemička pro působení Páně příliš nepatrná, málo slavná, že tady v té opovržené Galileji se nikdo divů nepovšimne, že odtud neproniknou do světa. Poněvadž však je činil, aby ho všickni uznali zaslíbeným Messiášem, jest zapotřebí, aby se veřejně ukázal ve hlavním městě, kamž přicestovali Židé z celého světa. Evangelista při tom podotýká: Nebo ani jeho bratři nevěřili v něho. Tím patrně nemínil, že by v jeho messiášské poslání vůbec nevěřili, ale že víra jejich byla ještě nedokonalou, nedosti pevnou. V Jerusalemě, tak si asi řekli, se to konečně rozhodne, je-li náš příbuzný Ježíš Messiášem. A když ho uzná vysoká rada, lid, potom máme naději, že jako pokrevenci v budoucí jeho říši zaujmeme vynikající postavení. — Ježíš jim k tomu odpovídá, že nepřišel ještě čas od Otce ustanovený, aby v e ř e j n ě byl prohlášen za Vykupitele. Schází půl roku. Až potom v e j d e slavně jako král Messiáš do Jerusalema, aby dokonal vykupitelské dílo. Příbuzní nechať si jdou podle libosti do hlavního města. Nikdo jim nebude překážeti, poněvadž jsou prodchnuti týmiž snahami i myšlenkami jako ostatní lid a nemusí se obávati, že by se jim stalo nějaké příkoří. Jinak se má s Kristem. Nejenom že ve všem nesouhlasí se hříšným světem, ale on lidi kárá, slovem i skutkem odsuzuje zlé činy. Proto jej nenávidí, hledají jeho bezživotí — nepůjde tedy s ostatními do Jerusalema, aby ho nechytili. Čas jeho se nepřiblížil.

Když „bratři“ odešli, vydal se za nimi „ne zjevně, ale jako tajně,“ tedy ne tak, jak si přáli — veřejně. K tomu ještě dlužno podotknouti, že přišel do města až „uprostřed svátků“. (Jan 7, 14.) Před tím se Židé po něm marně sháněli (l. c. 7, 11). Nebyl dle všeho o prvních čtyřech dnech v Jerusalemě. Na váhu padá i to, že účastníci slavnosti, kdykoli se zúčastňovali obětí ve chrámě, stávali v řadách, držíce v jedné ruce kytku (lulab) z ratolestí palmových, myrtových i vrbových, v druhé citron. Toho všeho Ježíš se nezúčastnil.[1])

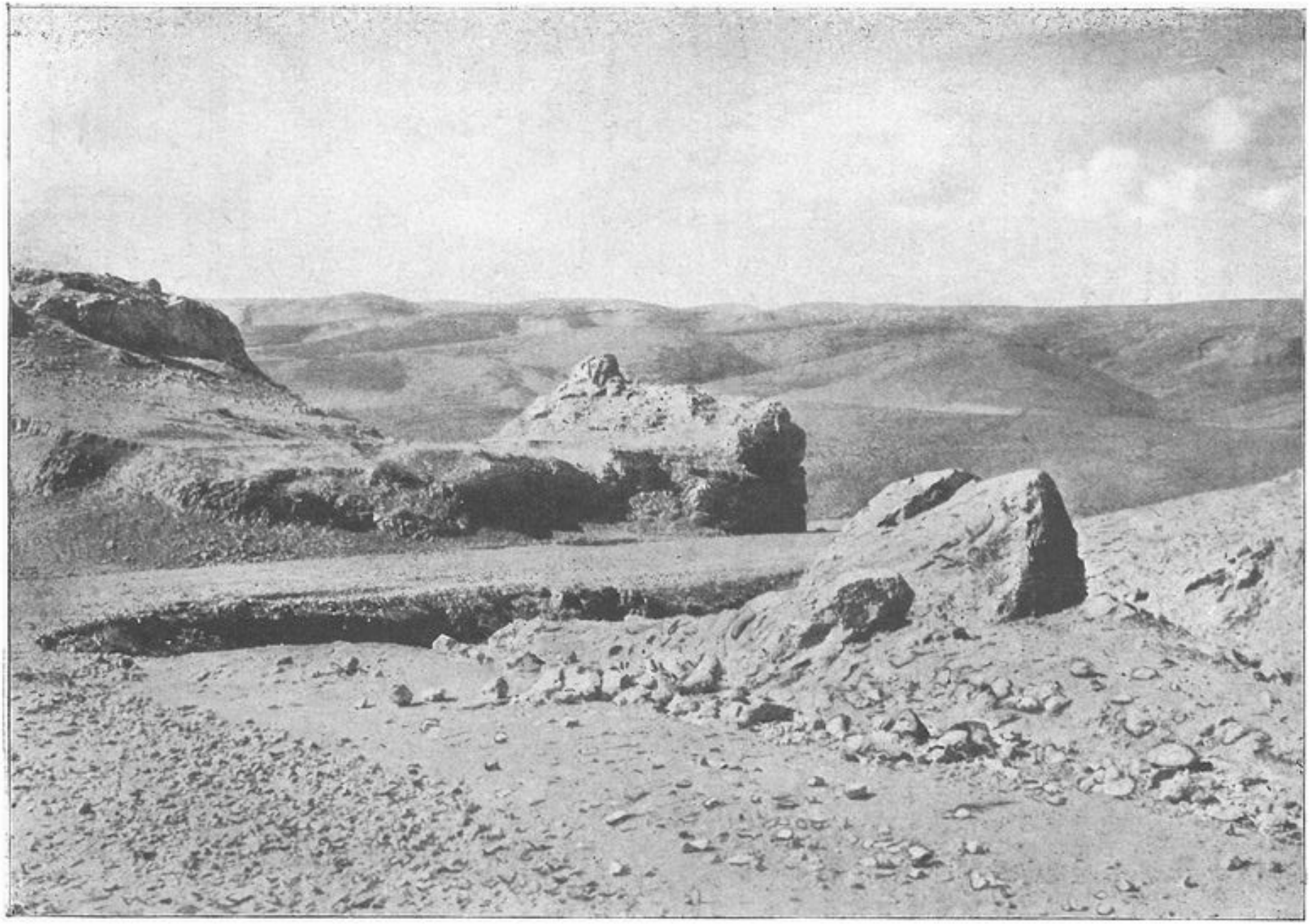
Několika pozoruhodnými slovy nastiňuje evangelista různé mínění, které šlo z úst do úst o Kristu Pánu v Jerusalemě. Židé t. j. Spasiteli nepřízniví obyvatelé jerusalemští a tu zase hlavně fariseové, zákoníci, židovská rada s nejvyššími kněžími (?) „hledali ho na den sváteční (= na první dny té slavnosti) pravíce: Kde jest on? Na znamení opovržení a nevážnosti nejmenují ho ani jménem. Mínění lidu se rozcházelo. Jedni, asi poutníci galilejští, pravili: dobrý jest, druzí, přívrženci fariseů: ne, svádí lid. Z bázně pak před nejvyšší radou neopovážil se nikdo první pěkný úsudek o Pánu pronésti, jen si jej šeptali. Nejspíše bylo pod trestem zapovědeno. Ostych či strach svědčil o zbabělosti i poctivě smýšlejících vrstev lidu, jakž později zračitě na jevo vyšla.

Přednáška Páně ve chrámu.

Spadá časem do prostředka slavností. Lze ji rozděliti podle látky na tři díly. Nejprve a) Ježíš osvědčuje, že jeho učení božské Brání se proti výtce, jakoby znesvěcoval sobotu. (Jan 7, 14.—24); potom b) dokazuje svůj božský původ a nebeské poslání (l. c. 23.—30.), c) naposled opovídá svůj návrat k Otci, čímž skončí pro Židy čas milosti boží (l. c. 31.—36.).

[2]) Haneberg: Pozůstatky starověku 673.

SAMAŘÍ. (K obr. na str. 101.) Ježíš pobyl v Judsku několik měsíců. Opustil je v prosinci, chtěje se odebrati do Galilee. Příčinu toho udává nám písmo sv.: Tedy jakž poznal Ježíš, že slyšeli fariseové, že by Ježíš více učeníků činil a křtil, nežli Jan, opustil Judsko a odešel opět do Galilee. Musil pak jíti skrze Samařsko. (Jan 4, 1.—4.) Samařsko má jméno své od hlavního města, které šestý král israelský Amri vystavěl na pahorku, který zakoupil od Semera za dva talenty stříbra (r. 925 př. Kr.). Vystavěl ho na pahorku as 120 m vysokém, který zdvihá se v úrodné, prostranné kotlině. Město toto opevnil a okrášlil, tak že stalo se hlavním městem říše. Krásu jeho opěvá prorok Isaiáš 28, 4.: A bude květ pršící slávy plesání jeho, kterýž jest na vrchu oudolí tučných, jako ranné ovoce před dozráním podzimním. Samaří stalo se brzy středem modloslužby israelské. Za trest je oblehl Salmanasar, Sargon assyrský dobyl (r. 722 př. Kr). Město znovu vystavěno, ale Janem Hyrkanem zcela zničeno. Potřetí povstalo v královské nádheře za Heroda Velikého. Nazval je k poctě císařově Sebaste (= Augusta). Z celé slávy zbylo as 16 sloupů a spousta kamení.

MÍSTO PODOBENSTVÍ O MILOSRDNÉM SAMARITÁNU.

Když pak slavnost byla již v polovici, Ježíš vešel do chrámu a učil. I divili se Židé, řkouce: Kterak tento zná Písma, neučiv se? Ježíš odpověděl jim a řekl: Moje učení není mé, nýbrž toho, jenž mě poslal. Bude-li kdo chtít vůli jeho činiti, pozná o tom učení, je-li z Boha, čili já sám od sebe mluvím. Kdo mluví sám od sebe, vlastní slávy hledá; kdo však hledá slávy toho, jenž ho poslal, ten jest pravdomluvný a nespravedlnosti v něm není. Zdaliž vám Mojžíš nedal zákon? A nikdo z vás neplní zákona. Proč hledáte mě usmrtiti? Zástup odpověděl a řekl: Ducha zlého máš; kdo hledá tě usmrtiti? Ježíš promluvil a řekl jim: Jeden skutek jsem učinil, a všickni se divíte. Proto Mojžíš dal vám obřízku, ne že by pocházela od Mojžíše, nýbrž od otcův; a v sobotu obřezujete člověka. Přijímá-li člověk obřízku v sobotu, aby nerušil se zákon Mojžíšův, na mne-li se horšíte, že jsem celého člověka uzdravil v sobotu. Nesuďte podle obličeje, nýbrž spravedlivý soud činte. (Jan 7, 14.—24.)

V pohanském nádvoří herodianského chrámu nalézala se pod východním loubí synagoga, v níž se Židé modlívali a slýchali slovo Boží. Zde Ježíš učil o svátcích pod zelenou. Jeho slova budila obdiv u Židů, hlavně u fariseův a zákoníkův. Považujíce ho posaváde za pouhého člověka, nedovedli si vysvětliti: žádné rabínské školy nenavštěvovav, kde nabyl veliké znalosti Písma sv.? Kristus Pán jim dokazuje, že učení nenabyl studiem anebo rozjímáním, ale že je darem Otce nebeského a tudíž učení božské; neboť on od věčnosti s božskou přirozeností obdržel božské pravdy od Otce, jenž ho poslal na svět vykoupit člověčenstva. Nyní udává Pán prostředky, podle nichž poznáme, že učení vzal od Boha. Zachová-li věrně přikázání Boží, jak obsažena v Písmě sv., přesvědčí je, že tu přikázání souhlasí s jeho učením. Jak věčná pravda! Kdo plní přikázání, bude osvícením Ducha sv. a vnitřním pokojem, jehož nabude, ve víře na jejich božský původ posilněn i upevněn; kdo jimi opovrhuje, rozum jeho obestrou mrákoty, přijde výčitkami svědomí o klid duše, až se odvrátí od božské pravdy, maje ji za lidský nálezek. Ježíš udává ještě jiné znamení, po němž lze poznati božskost jeho učení. Kdo mluví sám ze sebe, své rozumy udávaje, hledá své a nikoli cti Boží. Kdo však nehledá cti Boží, nepracuje ve spojení s Bohem, není poslán od Boha, jeho učení proto není božské. Než Ježíš činy a slovy netouží po vlastní cti, ale po cti Otce v nebesích, proto jeho slova spočívají na božské pravdě a božském zákonu Židům scházela ochota k plnění božského zákona, tudíž pro uvedené důkazy neměli smyslu. Vždyť nezachovávali ani toho, co jim naporučil Mojžíš, kterého přece považovali za vyslance Božího. Ano, pěstují důležité přikázání: Nezabiješ, ukládajíce Spasiteli o život! Žádný z vás neplní zákona! Proč mne hledáte zabíti? Otevřená slova Kristova nemálo popudila lid, jenž křičel: Zlého ducha máš, který ti ujímá rozum, že tak mluvíš! Kdo usiluje o tvé bezživotí? Někteří vykládači Písma vyslovili domněnku, že takto mluví poctivější lidé, kteří o úkladech fariseů ničeho nevědí. Sv. Jan Zlat. zase, že tak hlučeli opovědní nepřátelé Kristovi: Tak mluví nenadálou výčitkou dopálení a zahanbení lotříci! Jeť značkou bezbožníků, že se rozezlí a propuknou v nespravedlivé předhůzky, obvinění, jestliže někdo odhalí jejich zlé úmysly a vyjeví je.

Že Židé Pánu skutečně strojili nástrahy o život, patrno z toho, že jim připomíná, jak ho pronásledovali pro uzdravení 38 let nemocného člověka. (Jan 5, 16.) Již tenkráte o předminulých velikonocích hájil se, že mu marně vyčítají, jako by soboty nesvětil. (Jan 5, 1 .) Nyní se brání poznovu a sice tak, že tvrdí, kdo mne z toho viní, útočí na zákon Mojžíšův. Podle toho zákona mělo býti obřezáno každé hebrejské pachole osmého dne po narození. Připadla-li obřízka na sobotu, neodkládali. Obřezání a hojení rány je přece práce. Jestliže Židé považují ji o dnu sobotním za dovolenou, proč se bouří, když Ježíš v sobotu bez práce i námahy, pouhým slovem uzdravil nemocného? Když předpis obřízky je starší než zákon Mojžíšův, poněvadž už Abraham na rozkaz Boží se ji

podrobil i s celou čeledí, jest přikázání o lásce a milosrdenství mnohem starší, poněvadž je vryl Bůh přirozeným zákonem do srdce každého člověka. Ať tudíž uzdravení chorého v sobotu posují spravedlivě nestranicky, ať je mají za bohumilý skutek, který káže věčný zákon lásky.

Tu řekli někteří z Jerusalemských: Není liž to ten, jehož hledají zabíti? A hle, mluví zjevně, a nic mu neříkají. Zdaliž opravdu poznali náčelníci, že tento jest Kristus? Ale o tomto víme, odkud jest; o Kristu však, až přijde, nikdo nebude věděti, odkud jest. Ježíš proto volal ve chrámě, uče a pravě: Nejen znáte mě, nýbrž i víte, odkud jsem; a přece nepřišel jsem sám od sebe, nýbrž pravý je to (posílatel), který mě poslal, jehož vy neznáte. Já ho znám, neboť jsem od něho, a on mě poslal. Proto hledali ho zatknouti, ale nikdo nevztáhl na něho ruky, neboť dosud nepřišla hodina jeho. (Jan 7, 25.–30.)

MILOSRDNÝ SAMARITÁN.

Něco málo měšťanů jerusalemských, kteří věděli, jak náčelníci lidu usilují o bezživotí Ježíšovo, nahlas se divili, že ho nechávají bez překážky učiti ve chrámě. Dalo by se to, řekli si, vysvětliti jen tím, že snad pohlaváři židovští konečně Ježíše uznali za Messiáše. Leč domněnka ta nedá se zastávati, protože víme, odkud Ježíš pochází, z jakého otce i matky, ale o Messiáši, „když přijde, nebude věděti žádný, odkud by byl.“ — Prorok Micheáš (5, 2) předpověděl, že se Messiáš narodí v Betlemě. Proroctví znali odedávna všickni Židé. (Jan 2, 42). Jestliže jerusalemští mluví jinak, lze si vysvětliti nedobře pochopenými výroky Starého Zákona, jež vypovídají o božském původu Messiášově na př. Isaiášův (53, 8): Rod jeho kdo vypraví? nebo Micheášův (5, 2): Východové jeho od počátku, ode dnů věčnosti.

Poněvadž tedy i lépe smýšlející nedovedli se povznésti k víře v božství Ježíšovo, dí jim Pán: I mne znáte i odkud jsem víte; avšak sám od sebe jsem nepřišel, ale pravdivý jest, kterýž mne poslal, jehož vy neznáte. Já ho znám, nebo jsem od něho a on mne poslal! Což znamená: Znajíce dobře můj lidský původ, že víte kdo máti má, neznáte moji pravé přirozenosti. Nevystoupil jsem veřejně o své vlastní vůli, ve vlastním jménu a moci, jakž se domníváte, ale v pravdě na svět poslal mne Bůh a sice jakožto zaslíbeného Vykupitele. Že však vy nemáte správného ponětí o Bohu, proto neuznáváte mne za jeho vyslance. Já však znaje Boha, chci vás naučiti správnému poznání Boha; neboť jsa od věčnosti od Otce splozen přišel jsem v čase na svět, abych hlásal a plnil jeho svatou vůli.

Ze zástupu však mnozí uvěřili v něho a pravili: Bude-liž Kristus, až přijde, činiti více divů, než tento činí? Fariseové slyšeli zástup šeptati o něm ty věci; i poslali velekněží a fariseové služebníky, aby ho jali. Ježíš tedy řekl jim: Ještě krátký čas jsem s vámi, a odejdu k tomu, jenž mě poslal. Budete mě hledati a nenaleznete, a kde jsem já, (tam) vy nemůžete přijíti. Tu řekli židé: Kam tento hodlá jíti, že ho nenalezneme? Chce-liž snad jíti v rozptýlení mezi pohany a učiti pohany? Jaká jest to řeč, kterou promluvil: Budete

mě hledati, a nenaleznete, a kde jsem já, (tam) vy nemůžete přijíti. (Jan 7, 31.—36.)

Židovské pohlaváry dohřála výčitka Páně, že neznají Boha. Na oplátku chtěli ho uvrhnouti do vězení. Leč že nepřišla ještě doba, aby trpěl, nesvedli nic proti němu, jsouce jakousi neodolatelnou silou vnitřní jako upoutáni, že naň ruky nevložili. Báli se také lidu pozorujíce, že zachovalejší třídy jsou mu nakloněny. I za Messiáše ho přemnozí považovali. Asi poutníci z Galileje. Viděliť zázraky, jaké očekávali od Messiáše. Situace mezi lidem nabývala povážlivé tvářnosti. Fariseové učinili zprávu vysoké radě, nejvyšší soudní moci v Jerusalemě, která bděla nad proroky i učiteli. Vysoká rada poslala soudní sluhy, aby Ježíše zatkli. Z té příčiny promluvil Spasitel o svém odchodu se světa, po němž pomine čas příhodný Židům ku pokání: Ještě maličký čas jsem s vámi a odejdu k tomu, kterýž mne poslal. Budete mne hledati a nenaleznete: a kde já jsem, vy nemůžete přijíti. „Maličkým časem" rozumí Pán dobu příštího půl roku v němž skonče vykupitelské dílo odejde k Otci. Potom budou Židé Spasitele hledati a nenaleznou, jelikož zasedne ve slávě nebeské, kam nevěrci nepřijdou.

Vykladači Písma sv. se domnívají, že doba „hledání Spasitele" nastala při hrozném soudu Božím nad židy ve zkáze Jerusalema. Tenkráte volali nešťastní krajané Páně marně po Messiáši, zachránci. V širším slova smyslu lze výrok Kristův ještě vysvětliti takto: Židé budou vždy očekávati a hledati Vykupitele. Poněvadž však za takového nepovažují Ježíše Krista, nenaleznou ho nikdy. Teprve před skonáním světa, jakž předpověděli proroci (Beaš 3, 4. 5.; Malach. 4, 5. 6; K Řím. 11, 25.), se obrátí, uvěří v Ježíše.

Odpůrci Páně chtěli snížiti dojem řeči Páně. Uštěpačně řekli vespolek: Kam vlastně půjde? Snad kázati židům mezi pohany rozptýleně žijícím? Vypuzený Messiáš nenajde sluchu ani útěchy. A tak mu nezbude nic jiného, než aby šel mezi nečisté pohany. Ty at učí. Snad je pohne, že ho uznají za Messiáše. Vida, že nepřijmou pravdy, neodpovědel Kristus utrhačům, ale odešel z chrámu. Zcela případně podotýkají bohoslovci, že slova Páně obsahují proroctví, jak říše i blaho messiášské ze židů přejde na pohany. Sv. Augustin poznamenal: Židé bezděky pověděli, co se stane, prorokovali, poněvadž Ježíš chtěl!

Poslední dny slavnosti.

V poslední a to veliký den slavnosti Ježíš stál a volal hlasitě: Žízní-li kdo, pojď ke mně a pij. Kdo věří ve mne, — jakož dí Písmo: proudové vody živé poplynou z útroby jeho. To pak řekl o Duchu (svatém), kteréhož věřící v něho měli přijmouti. Duch totiž nebyl dosud dán, poněvadž Ježíš nebyl ještě oslaven. Tu někteří ze zástupu uslyševše tyto řeči jeho pravili: Tento jest v pravdě (onen) prorok. Jiní pravili: Tento jest Kristus. Někteří však řekli: Což z Galileje přijde Kristus? Nepraví-liž Písmo, že Kristus přijde z potomstva Davidova a z městečka Betlema, kde byl David? A tak povstala v zástupu různice pro něho. Někteří pak z nich chtěli ho zatknouti, ale nikdo nevztáhl na něho ruky. Přišli tedy služebníci k velekněžím a fariseům. I řekli jim tito: Proč jste ho nepřivedli? Služebníci odpověděli: Nikdy člověk nemluvil tak, jako člověk tento. Tu odpověděli jim fariseové: Což jste i vy svedeni? Zdaliž kdo z náčelníků uvěřil v něho aneb z fariseů? Ale (jen) zástup tento, který nezná zákona — zlořečeni jsou. Řekl k nim Nikodem, ten, jenž byl k němu přišel v noci, kterýž byl jedním z nich: Zdaliž zákon náš odsuzuje člověka, leč prve uslyší od něho a pozná, co činí? Odpověděli a řekli jemu: Což jsi i ty z Galileje? Zpytuj Písma a viz, že z Galileje prorok nepovstává. I odešli každý do domu svého. (Jan 7, 37.—53.)

Osmý den památky stánků se slavil co možno okázale. U příležitosti vylévání vody na oltář rozhovořil se obřadu přítomný Ježíš: Žízní li kdo, pojď ke mně a napij se! Kdo věří ve mne, tomu, jakož dí Písmo poplynou z těla řeky vody živé. Sv. evan-

gelista hned vysvětluje, že Spasitel mínil živou vodou milost Ducha sv., jež měly za úděl připadnouti těm, kdo v něho věří. Již ve St. Zákoně (Isai. 44, 3.; 55, 1.; 58, 11; Joel 4, 18; Zachariáš 13, 1; Ezech. 47, 1.) připodobňovali dary Ducha sv. pramenům živé vody. Obrazné rčení „řeky vody živé" nastiňuje hojnost a mocné působení jejich. Ty řeky poplynou „z těla" t. j. ze vnitřní duševní způsobilosti věřícího křesťana, z jeho srdce, myšlení, vůle, že se rozvine všude úrodný život, kde prve vládla duševní zmalátnělost a sucho. Křesťan se tudíž vniterně obrodí, stane se chrámem Ducha sv. (I. Kor. 6, 19.) A zároveň jakýmsi zřídlem blaha pro bližní. Sv. Jan Zl. poznamenal: (Řeč Páně) pochopí, kdo uváží moudrost Štěpánovu, výmluvnost Petrovu, myšlenkovou bohatost Pavla, kteří nedbali překážek, nic je nezadrželo, ani zuřivost luzy, ani odpor mocných tohoto světa, ani úklady ďábelské, ani každodenní nebezpečí. Jako proudy živé vody strhli vše za sebou.

Připomínka Janova, že „ještě nebyl dán Duch sv., protože Ježíš ještě nebyl oslaven," vysvětluje, že Duch sv. zavítá teprve do lidského srdce, až se v Kristu smíří s Bohem — a také, že Duch sv. má u apoštolů a věřících zastupovati jako Utěšitel Ježíše, až se světa odejde na nebesa. (Jan 14, 16.)

Vlídnost a síla slov Kristových uchvátila přístupnější posluchače, že ho prohlásili za velikého proroka, o němž mluvil Mojžíš (V, 18. 15.). Však za Messiáše ho nepovažovali, jiní pak ano. Ježíši příznivá nálada lidu soužila k nesnesení farisey a zákoníky. Rozdělivše se mezi zástupy, namáhali se, aby zvrátili smýšlení. Vždyť přece, říkali, podle proroků (Is. 11, 1; Jerem. 23, 5; Mich. 5, 2.) musí se Messiáš narodit v Betlemě z rodu Davidova — Ježíš pochází z galilejského Nazaretu. Věděli, že se narodil v Betlemě, ale k nevíře štvali. Proto také nastal rozkol v lidu. Jedni vytrvali, druzí opovrhli myšlenkou, že by Ježíš byl Vykupitel, třetí se i opovážili o zatknutí Ježíšovo; leč jakási tajemná síla jim překážela. Podobně dálo se velekněžským žoldnéřům. Vrátili se ku svým pánům s nepořízenou, omlouvajíce se: Nikdo nikdy tak nemluvil jako tento člověk! Věru, rázná to řeč. Hle, dí sv. Jan Zlat., fariseové a zákoníci, kteří se měli za moudré, neustále u Krista špehujíce, vidí zazraky, čtou v Písmě a nemají z toho zisku, leda škodu. A žoldnéře unese jedinká promluva! Přišedše spoutati Ježíše, vrací se sami obdivem upoutaní Velekněží a fariseové se netáží, jaká slova Kristova je tak zaujala. Vyslovují jen podivení nad tím, že spolu s lidem se dali služebníci uchvátiti. A hned je uvádí v pochybnosti: Což i vy jste svedeni? Zda-li kdo z knížat (= židovských předáků) v něho uvěřil? Nebo z fariseů? Jen lid, který nezná zákona — zlořečení! Jediný z vysoké rady ujal se Ježíše. Nikodem! V mysli jeho tkvěl dosud onen hluboký dojem, jejž si odnesl z noční rozmluvy s Kristem. Choval k němu velikou úctu. Ujav se ho, zmařil zákeřné úklady nepřátel Spasitelových. Otevřeně mluví k nim, že podle zákona (Mojž. V, 13, 14.) nesmí bez výslechu a obrany odsuzovati. Pohlaváři se zarazili, ale už plni vzteku chrlí v uštěpačné zlosti na Nikodema hrubé urážky. A také: Což i ty jsi přívrženec a následovník Ježíše galilejského? Zpytuj Písma a viz, že žádný prorok, tím méně ten veliký prorok Messiáš z Galileje nepovstává. Vášeň zaslepuje vědomosti; vždyť přece z Galileje vyšel prorok Jonáš (4 král. 14, 25.) Nahum. (1, 1). Tento z Elces, onen z Theslity. Také Oseáš pocházel podle tradice z galilejského Belemotu v pokolení Isachar. A tak dosud popírají se nestoudně dějepisně doložené pravdy, jestliže vášeň zasedne na soudnou stolici dějin a náboženství. Kde víra a zbožnost vládne, takovou zem rozkřičí různí „vědátoři" za zpátečnickou, „temné" pověře propadlou. Ačkoli nepřišlo vysoké radě vhod, že se Nikodem zastal Pána Ježíše, přece proti Němu, jak hodlali, nezakročili. Rozešli se bez konečného usnesení. Jak mnohý zlý úmysl i čin by mohl býti zmařen ve mnohých schůzích a shromážděních, kdyby ten či onen přísedící s odvahou Nikodemovou se zastal dobré věci.

KAPITOLA DEVATENÁCTÁ.

Ježíš a žena cizoložnice. — O dalších řečích Páně.

Cizoložnice.

Ježíš pak odebral se na horu Olivetskou. Ráno však přišel zase do chrámu a veškeren lid přicházel k němu; i posadil se a učil je. Tu přivedli k němu zákoníci a fariseové ženu dopadenou v cizoložství a postavivše ji uprostřed, řekli jemu: Mistře, tato žena byla dopadena v cizoložství při činu samém; v Zákoně pak Mojžíš nám přikázal takové kamenovati. Co tedy pravíš ty? To pak pravili pokoušejíce ho, aby ho mohli obžalovati. Ale Ježíš shýbnuv se (až) dolů, psal prstem na zemi. Když nepřestávali se ho tázati, zvednul se a řekl: Kdo z vás jest bez hříchu, vrz první na ni kamenem. A opět shýbnuv se (až) dolů, psal na zemi. Oni však uslyševše to, vycházeli jeden po druhém počavše od starších, a zůstal sám Ježíš a žena stojíc uprostřed. I pozvedl se Ježíš a řekl jí: Ženo, kde jsou ti, kteří žalovali na tebe? Nikdo-liž tě neodsoudil? A ona řekla: Nikdo Pane. Ježíš pak řekl jí: „Ani já tě neodsoudím. Jdi a více nehřeš.“ (Jan 8, 1.—11.)

Ztráviv celý den poučováním, když s večerem se lid rozešel, kráčel Ježíš za tichého zášeří asi čtvrt hodiny severovýchodně od Jerusalema na horu olivetskou, kde trval celou noc na modlitbách. Časně z rána vrátil se do chrámu patrně proto, aby před odchodem domů k poutníkům ještě promluvil. Jaký to vzor neunavnosti pro Jeho zástupce na zemi, aby učili a za svěřené duše vroucně se modlívali!

Mlčelivý lid shromáždil se kolem něho. Fariseové však se zákoníky nalíčili na Ježíše dobře promyšlenou léčku, aby ho polapili v řeči a ponížili. Zcela beze studu přivlékli před něho nedávno v cizoložství polapenou ženu. I táží se, co říká tomu přečinu, na nějž Mojžíš vysadil trest ukamenování. (III. Mojž. 20, 10.; V. 22, 22. 23.) Neučinili tak z horlivosti pro zákon a čest Boží, ale na Ježíše políčili. Vědouce, že zachází mírně s hříšníky, očekávali, že ženu osvobodí. Potom ovšem mohli naň žalovati u vysoké rady, že zlehčuje zákon. Jestliže však proti očekávání by byl Pán souhlasil, aby ženu ukamenovali, potom mohli ho udati u římského vladaře, že se vymyká z jeho právomocnosti a činí se soudcem nad životem i smrtí, kteréžto právo Římané Židům odňali; leč Ježíše „na němž spočinul duch moudrosti, rozumu a rady..“ (Is. 11, 2.) do úzkých nepřivedli. S počátku jim ani neodpovídá, ale skloněn, jakoby prstem psal v prachu na chrámové dlažbě. Psal-li skutečně literky nebo čmáral li bez jakéhosi umění jen tak povrchně, nedá se povědět. Jen tolik poznáváme, že chtěl dáti úskočným fariseům na jevo — vždyť je dobře, předobře znal, — že nechce řešiti jemu uloženého soudu. Píšeme-li nebo činíme jakési neurčité značky na zemi, dáváme zajisté na jevo, že nedbáme na okolí, že jsme zatonuli ve vlastních myšlenkách. Než fariseové neustávají, mlčení Ježíšovo mají za rozpaky, znovu se táží, znovu usilují o vysvětlení. Konečně vzpřímiv se Ježíš, dí: Kdo z vás bez hříchu, vrz první na ni kámen! Spasitel dává žalobcům jakožto svědkům zločinu právo, že mohou podle ustanovení Mojžíšova (V. 17, 6. 7.) začíti s vykonáváním rozsudku. Nezamítaje tudíž Starý Zákon, připomíná jen tvrdým žalobníkům vlastní křehkosti, že soudíce ženu i sebe odsuzují. Potom zase sklání se ku dalšímu kreslení literek k zemi, aby jim ukázal, že se o ně více nestará a že mohou snadno nepozorováni odejíti. Což s ve-

likým zahanbením všech se i stalo. Nápřed se vytrácí starší, kteří mají větší vinu, poněvadž mají býti moudřejší, potom mladší Vážné slovo Páně probudilo v nich vědomí vlastních chyb a poklesků, že nikdo se neopovážil zvednouti kamene na ubohou hříšnici, jež třesouc se čekala smrt. Každý cítí: Hoď a kámen padne na tebe!

Konečně ve chrámu zbyl Ježíš, učedníci a žena. Ježíš se jí vlídně táže, zdali ji nikdo neodsoudil. A když přisvědčila, řekl jí: Ani já tě neodsoudím, jdi a nehřeš více. Žena litujíc provinění, snášela jako za pokání ono veřejné pohanění plna jsouc lítosti: proto jí Ježíš odpustil. Hřích však samotný odsoudil ostře, vždyť jí nakázal, aby více nehřešila. Sv. Augustin o tom dí: Tedy Ježís přece odsoudil hřích, nikoli pak člověka! Jsa dobrotiv a milosrden, odpouští minulé, že pak je spravedliv a spravedlnost miluje, zapovídá budoucí (aby více nehřešila), dodává ctihodný Beda.

Pravost a hodnověrnost této události přišla často na spor; ale vyvrátiti se nedá. Pravda jest, že děj schází v několika starších a nejlepších rukopisech řeckých, za to ale setkáváme se s ním ve mnohých jiných rukopisech i řeckých a najmě latinských. Jestliže příběhu neznají někteří církevní spisovatelé a otcové církevní: Origenos, Cyprian, Basilius, Chrysostom, Hilarius..., připomínají jej zase Ambrož, Jeroným, Augustin a j. Mezery v jednotlivých rukopisech evangelií i spisech církevních Otců dají se vysvětliti. Podle svědectví sv. Augustina zaráželo některé křesťany, že Ježíš jednal tak mírně s cizoložnicí; obávali se, že by si podle toho mohly ženy mysliti; cizoložství dovoleno, netrestá se.[1]) Proto úryvek při bohoslužbách se nečítal a snadno i proto opisovači evangelií jej vynechávali.

Další řeči ve chrámě.

1. Ježíš světlo světa.

Vyřídiv případ s cizoložnicí, pokračoval Pán v promluvách k lidu, a sice tentokrát na nádvoří ženském. (Jan 8, 10.) Celé shromáždění cítilo slavnostní nadšení po svátcích. Různé ceremonie, řeči Ježíšovy naladily je posvátným smýšlením, zmařený úklad fariseů proti Kristu zadostučiněním, jež pozornost lidu ke Kristu zvyšovalo. Hluboce dojaté posluchače zasvěcuje Pán do tajemství své přirozenosti, označuje se světlem světu, jež má všem lidem svítiti.

Tu Ježíš mluvil k nim opět, řka: Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude choditi ve tmách, nýbrž bude míti světlo života. I řekli mu fariseové: Ty vydáváš svědectví sám o sobě, svědectví tvé není pravé. Ježíš odpověděl a řekl jim: Ačkoliv vydávám svědectví sám o sobě, pravé jest svědectví mé, neboť vím, odkud jsem přišel a kam jdu; ale vy nevíte, odkud přicházím neb kam jdu. Vy soudíte podle těla; já nesoudím nikoho, a soudím-li já, (přece) soud můj jest pravý, neboť nejsem sám, nýbrž já a ten, jenž mne poslal, Otec. A v zákoně vašem jest psáno, že svědectví dvou lidí jest pravé. Já jsem to, jenž svědčím sám o sobě, a svědčí o mně Otec, který mě poslal. I řekli jemu: Kde je tvůj Otec? Ježíš odpověděl: Neznáte ani mne, ani Otce mého; kdybyste znali mne, znali byste Otce mého. Tato slova (Ježíš) mluvil v pokladně uče v chrámě, a nikdo ho nejal, neboť ještě nepřišla hodina jeho. (Jan 8, 12.–20.)

O slavnostním osvětlení prvního večera slavnosti stánků již jsme se zmínili. K té události připíná Ježíš výrok, že je světlo světa. V Starém Zákoně ohlásil prorok, že Messiáš přinese světlo: Lid, kterýž chodil ve tmě, viděl světlo veliké, a bydlícím v krajině stínu smrti světlo vzešlo (Is. 9, 2, 42. 6. 49. 6., Mat. 4, 14.—16.; Luk. 2. 32.) Ježíš je světlem, poněvadž jako Syn Boží nabyl všecku Boží moudrost i pravdu. Tyto hlásaje, zahání či osvěcuje duchovní temnotu lidskou, léčí posluchače z bludu a nevědomosti. Ježíš stává se zároveň zdrojem všeho života v milosti Boží, neboť svou smrtí přivolal Ducha sv., dárce milostí. Ježíše máme za nejjistější záruku, že i my někdy vstaneme k životu věčnému, poněvadž sám z mrtvých vstal a ustanovil, abychom požívajíce těla i krve jeho věčné blaženosti dosáhli. (Jan 1, 4. 14.; 16, 7.; 6, 55. .)

[1]) De conjug. adulter. l. II. c. 7.

Sotva že se Kristus nazval světlem světa, udeřili naň fariseové výčitkou i posměchem, že sám o sobě svědčí a že tudíž takové svědectví nemá žádné ceny. Ježíš je poráží, poukazuje, že všecko ví z Boha. Víť, že je Synem Božím, a proto také pravdivo svědectví jeho, když se prohlásil světlem, jelikož taková svědectví jsou božská; vylučuje každý omyl. Jestliže fariseové a zákoníci jeho svědectví zamítají, děje se tak proto, že posuzují jen podle Kristova zevnějšku, berouce zřetel jenom k pozemskému původu. Ježíš tak neposuzuje. Soudí-li a odsuzuje ty,kdož v něho nevěří, soudí dle pravdy a spravedlivě, neboť rozsudek jeho souhlasí s rozsudkem Otce, pravého Boha, jenž ho na svět poslal. Kristovo svědectví, že se nazývá světlem světa, odpovídá požadavkům Zákona Mojžíšova, jenž velí, aby každé svědectví podepřeli dva svědci. (V, 19, 15.) A hle, Kristus svědčí sám o sobě a Otec nebeský nazval ho při křtu v řece Jordáně mileným Synem.

Jakmile Ježíš pójmenoval Boha svým Otcem, který ho na svět poslal, křičeli uštěpačně nepřátelé: Kde je ten tvůj Otec? ať můžeme k němu dojíti, aby nám dosvědčil že mluvíš pravdu! Jak pošetilý, nesrdečný lid, volá sv. Jan Zlatoústý. Slyší všudy, jak Spasitel jmenuje Otce svého nebeského, a přece táží se bezmyšlenkovitě; Kde máš Otce? Nedbajíce na Boha Otce v nebesích, shání se jen po Josefovi, jenž podle jejich zdání musí přece býti Otcem Ježíšovým. — Cele rozlítostněn dí jim Kristus Pán, že neznají ani Otce ani jeho samotného, neboť kdyby byli pochopili, že s Otcem jedné podstaty, byli by i Otce poznali. Ta slova promluvil u pokladnice (gazofylakion) t. j. u obětního sloupce, jenž maje 13 otvorů pro dárky stál na ženském nádvoří. Někteří spisovatelé soudí, že pokladnic bylo 13 a ne tedy jediná s 13 otvory.

Ježíš opoví zkázu nepřátel i svou smrt.

Ježíš řekl jim opět: Já jdu, a budete mě hledati a ve svém hříchu zemřete. Kam já jdu, vy nemůžete přijíti. Tedy řekli Židé: Zdaliž sám sebe zabije, že praví: Kám já jdu, vy nemůžete přijíti? I pravil jim: Vy jste zdola, já shora jsem. Vy jste z tohoto světa, já nejsem z tohoto světa. Proto jsem vám řekl, že zemřete ve svých hříších; neboť neuvěříte-li, že já to jsem, zemřete v hříchu svém. Tu pravili jemu: Kdo jsi ty? Ježíš řekl jim: Vůbec to, co vám i mluvím. Mnoho mám o vás mluviti a souditi, ale ten, jenž mne poslal, jest pravdomluvný, a já mluvím ve světě to, co jsem slyšel od něho. A neporozuměli, že jim mluví (o Bohu) Otci. Tu řekl jim Ježíš: Když povýšíte Syna člověka, tehda poznáte, že já to jsem a sám od sebe nic nečiním, nýbrž jak mě naučil Otec, to mluvím. A ten, jenž mě poslal, jest se mnou; On nenechal mě samotna, neboť já vždycky činím to, co mu jest milé. Když tyto věci mluvil, mnozí uvěřili v něho. (Jan 8, 21. 30.)

Tato slova promluvil Pán asi po malém oddechu ve chrámě. Vysvětlili jsme již, co sluší rozuměti výrokem: Jdu a budete mě hledati ., kam já jdu. vy nemůžete přijíti. „Zemřete ve hříších svých:“ znamená - odejdete do světa bez polepšení se, bez pokání. Na vážnou hrozbu odpovídají Židé zavilým posměchem. Když dříve Spasitel pravil, že odejde, uštěpačně vykládali, že snad půjde učit pohanů, nyní počínají si

MÍSTO PODOBENSTVÍ O MILOSRDNÉM SAMARITÁNU. (K obr. na str. 103.) Na cestě k Bethan vyložil Spasitel otázku farisea: „Kdo jest můj bližní“ v překrásném podobenství o milosrdném Samaritánu. Tradice křesťanská domnívá se, že užil Kristus Pán k podobenství skutečné události, která se na této cestě přihodila. Cesta z Jerusaléma do Jericha rychle klesá, jest úzká, úpalem slunečním celá vyprahlá. Na levo rozeklané rokliny potoku Kelt, na pravo pustá a mrtvá poušť Judská, plná útesů a strží. Místo, kam odnesl Samaritán raněného, od pradávna hledá se as uprostřed cesty, kde nyní stojí Khan-el-Achmar[1] (červená hospoda). Stávala zde již od nejstarších dob hospoda, známá ještě ve věku XIV. Teprve Turci později památné místo rozzbořili. V nové době Khan obnovili. Na severovýchod od krčmy nalézají se zbytky pevnůstky částečně ještě zachované. Obehnána příkopem stávala tu jistě již za dob Hadrianových. Posádka chránila pocestné před loupežníky.

ještě zlomyslněji, předhazujíce, že snad spáchá samovraždu, aby za ním nemohli přijíti. Josef Flavius (Válka žid. 8, 5.) se zmiňuje o tom, že mezi Židy vládlo mínění, jakoby každá duše sebevraha přišla do nejtemnějšího podsvětí — mínění to zcela pohanské. Proto snad pokládali Židé těla samovrahů za prokletá a podle toho je i pohřbívali. Pán Ježíš odkrývá, proč ho fariseové tak poťouchle nenávidí. Je to nenávist pozemsky smýšlejících lidí proti nebi, nenávist zkaženého světa proti těm, kteří netáhnou s nimi za jeden řetěz; vždyť nesmířitelné protivy jsou nebe a peklo. Chtějí-li peklu ujíti a do nebe se dostati, musí uvěřiti v Ježíše jako Messiáše, sice umrou ve hříchu a zahynou.

Hodně s vysoka táží se ho Židé, kdo prý že jest, aby v něho měli uvěřiti. Aby fariseové a jejich spřeženci nepošlapali perlu božské pravdy, poukazuje jen temně na to, že jest božského původu, Jsem počátek, jakž vám mluvím. Pán nazývá se počátkem, neboť od věků od Otce je splozen.[1]) Upozorňuje je, že by mohl přemnoho o nich žalovati. Ježto však nepřišel lidí soudit, ale spasit a oni uvěříce v něho by se zachránili: spokojuje se opětným ujišťováním, že jeho učení jest božské a že učí jen tomu, co od Otce slyšel. Ale pravdě nepřístupní Židé nesrozuměli, že by Otcem svým nazýval Boha. Nic jim v tom Ježíš nevyčítá. Zjevuje pouze svou vševědoucnost, an dí, že na kříži uznají ho za Messiáše a Syna Božího. Pomoc a ochrana Otcova provází ho všudy, jakož také všudy plní vůli Otce A proto se dílo jeho zdaří. Tento potěšitelný záslib tak mocně dojal přemnohé, že v něho uvěřili. Po svatodušním kázání obrátilo se k Pánu 3000 Židů, jichž počet po uzdravení chromého od narození vzrostl na 5000. Uskutečnilo se tudíž pozdější slovo sv. Pavla k Římanům (11, 2. 5.): Nezavrhl Bůh lidu svého, jejž vyvolil Tak tedy i v tomto čase ostatkové podle zvolení milosti (= také někteří podle milostivého zvolení) spaseni jsou.

[1]) Řecky do slova: Jsemť, co na počátku (mé řeči) mluvil jsem vám, totiž světlo světa (verš 17).

I řekl Ježíš k těm židům, kteří v něho uvěřili: Zůstanete-li v mém slově, budete v pravdě učeníky mými, a poznáte pravdu, a pravda osvobodí vás. Odpověděli mu: Potomstvem Abrahamovým jsme a nikdy jsme nikomu nesloužili; kterak ty pravíš: Svobodni budete? Ježíš odpověděl jim: Amen, amen pravím vám: Každý, kdo páše hřích, jest služebníkem hříchu. Služebník však nezůstává v domě na věky, ale syn zůstává na věky. Jestli tedy syn vás osvobodí, budete v pravdě svobodni. Vím, že jste potomstvem Abrahamovým, ale hledáte mě zabíti, neboť slovo mé nemá místo ve vás. Já mluvím, co jsem viděl u Otce svého, a vy činíte, co jste viděli u otce vašeho. Odpověděli a řekli jemu: Otcem naším jest Abraham. Řekl jim Ježiš: Jste-li synové Abrahamovi, skutky Abrahamovy čiňte Ale nyní hledáte mě usmrtiti, člověka to, který jsem vám mluvil pravdu, již jsem slyšel od Boha; toho Abraham nečinil. Vy činíte skutky otce svého. I řekli jemu: My jsme se nezrodili z cizoložství: Máme jednoho Otce, Boha. Ježíš tedy řekl jim: Kdyby vaším otcem byl Bůh, milovali byste mě, neboť já jsem z Boha vyšel a přišel. Vždyť nepřišel jsem sám od sebe, nýbrž on mne poslal. Proč nerozumíte mluvě mé? Proto, že nemůžete slyšeti slova mého. Vy jste z otce ďábla a chcete činiti žádosti otce svého. On byl vrahem od počátku a nestál v pravdě, neboť pravdy není v něm. Když mluví lež, z vlastního mluví, neboť jest lhář a otec lži. Poněvadž však já mluvím pravdu, nevěříte mi. Kdo z vás bude mne viniti z hříchu? Jestliže pravdu mluvím (vám), proč mi nevěříte? Kdo z Boha jest, slova Boží slyší; proto vy neslyšíte, že z Boha nejste. (Jan 8, 31.—47.)

Nepostačí, aby někdo byl pouze učeníkem Páně, přijav jeho učení. Třeba, aby podle toho učení se v životě řídil. Stane-li se tak, vniká v ně člověk, čím dál tím hlouběji. Poznání posiluje vůli, že snáze odpírá zlým náklonnostem a člověk stává se v pravdě

BETHANIE.

mravně svobodným. Když Ježíš takto učil, zakřikli ho nepřátelé. Jménem „svoboda“ rozumí občanskou svobodu a ne svobodu ducha, když se člověk zbaví nezřízené žádosti a vášně. Jsou si svobodenství vědomi jako potomci Abrahamovi, jenž obdržel zaslib, že jeho pokolení panovati bude nade všemi nepřáteli. Tlačí je sice právě římské jho; leč to jest nespravedlivo a na čas. Považují tudíž učení Ježíšovo, jež mluví o jakési porobě, za urážku své národnosti. Ježíš vysvětluje, jak se klamou, že nemluví o občanské, ale o duchovní poddanosti hříchu, která omezuje ba i ruší svobodnou vůli. Ale i jako služebníci hříchu ztratili nároky na království Boží, na církev Nového zákona (I. k Timot. 3, 15.), kterýchžto nároků Ježíš jako Syn a Pán toho království (K žid. 3, 6.) nemůže pozbýti, nemůže od Otce býti zavržen. Jako Syn a Pán není nejenom svoboden, ale může také osvoboditi sluhy Otce, učiniti je syny království, zjednaje jim lásku Otce, že budou zase jeho dětmi. Ježíš nepopírá, že nepřátelé jeho, Židé, nepocházejí od Abrahama, ale podařili se po předku svém jenom tělem nikoli duchem. To dokazují úmyslem, že chtějí ho zabíti, že jeho slovům nevěří, kdežto Abraham nejenom věřil, ale též věrně poslouchal rozkaz i slovo Boží. Takové smýšlení a jednání vede Pána ku přesvědčení, že Židé závisí na otci-ďáblu, jenž jim vnuká celý postup proti němu. Po takovém výkladu konečně posluchači chápou, že jim Ježíš v duchovním směru podkládá jiného otce a oni i takto se považují za děti Abrahamovy. Jejich odpor Kristu neplatí. Kdyby tak bylo, neusilovali by o jeho smrt; neboť zcela jinak jednal Abraham! Radovalť se, že uzří den příchodu Spasitelova, že ho uvidí. Nemají tudíž Židé otcem Abrahama, ale ďábla, vraha lidí od počátku, jehož choutkám vyhovují. K novému výkřiku Židů, že jejich Otcem Bůh a ne ďábel, vykládá Kristus dále: Kdybyste měli za otce Boha, uvěříce ve mne, milovali byste mne, neboť on (Bůh) mne poslal na svět, abych jeho jménem k vám mluvil. Proč nepoznáváte, že z Boha mluvím? Poněvadž smýšlíte zle a pozemsky, nebeských věcí nepřijímáte, proto toho nechápete. Opakuji, počínáte si jako synové ďáblovi, protivníka Božího. Kdo podléhá jeho vlivu, kdo poslouchá jeho vnuknutí, našeptává mu samé lži, jichž je otec. Poněvadž se dáváte jím říditi, jste jeho děti. Mně pak nevěříte, ač pravdu mluvím. Či snad může někdo z vás mne viniti ze hříchu? Nemám-li na sobě poskvrny hříchu, pak nejsem lhář, ale přináším pravdu. Že pak přese všecko mně věřiti nechcete, děje se z toho důvodu, že nemajíce ani smýšlení ani skutků dobrých nejste děti Boží; neboť kdo synem Božím, poslouchá rád i ochotně slovo Boží, jež ho k sobě jako přitahuje. Podnes naplňuje se tato řeč Páně. Jen synové a dcery Boží slyší rádi slovo Boží.

Židé chtějí Ježíše kamenovati.

Tu Židé odpověděli a řekli jemu: Zdaliž my dobře nepravíme, že Samaritán jsi a zlého ducha máš? Ježíš odpověděl: Já zlého ducha nemám, ale ctím Otce svého, a vy mě zneuctíváte. Já však nehledám slávy své; jestiť, kdo (jí) hledá a soudí: Amen, amen pravím vám: Bude-li kdo zachovávati slovo mé, neuzří smrti na věky. I řekli mu Židé: Nyní jsme poznali, že zlého ducha máš. Abraham umřel i proroci, a ty pravíš: Bude-li kdo zachovávati slovo mé, neokusí smrti na věky. Zdaliž jsi ty větší nežli otec náš Abraham, který zemřel? Také proroci zemřeli. Kým činíš sebe sama? Ježíš odpověděl: Oslavuji-li se já sám, sláva má nic není. Jest to Otec můj, jenž mne oslavuje, o němž vy pravíte, že jest Bohem

BETHANIE. (K obr. na str. 112.) Kristus Pán zdržoval se za Jordánem. Tedy poslaly sestry Lazarovy k němu řkouce: Pane, aj, kterého miluješ, nemocen jest. (Jan 11, 3.) V Bethanii zdržoval se Spasitel rád. Obyčejně chodil na večer z Jerusalema do Bethanie a ráno zase zpět do chrámu. Vesnička Bethanie na úbočí hory Olivetské sestává dnes sotva ze 40 domků a chatrčí, v nichž bydlí asi 300 Mohamedánů, kteří zovou dnes Bethanii El-Azarieh. O posvátných místech v Bethanii mluví již sv. Jeronym, Antonín mučeník a jiní poutníci, kteří navštívili svatou zemi. Již roku 1114 byl tu konvent sv. Lazara.

vaším. A (přece) nepoznali jste ho, ale já ho znám, a řeknu-li, že ho neznám, budu podoben vám, lhářem. Avšak znám jej a slovo jeho zachovávám. Abraham, otec váš, zaplesal, aby viděl den můj: i viděl a radoval se. Tu řekli židé: Padesáte roků ještě nemáš, a Abrahama jsi viděl? Ježíš řekl jim: Amen, amen pravím vám: Prve než Abraham byl, jsem já. I chápali se kamení, aby házeli na něho. Ale Ježíš se skryl a vyšel z chrámu. (Jan 8, 48.—59.)

Protivníci Páně míní, že jim činí výčitky, poněvadž je nenávidí podobně jako Samaritáni, poněvadž mu výtky vdechuje démon, který ho obsedl. Proti takovému rouhání ohrazuje se Spasitel rázně, ale pokojně a beze vší trpkosti: Já zlého ducha nemám, ale ctím Otce svého a vy jste mne zneuctili! Ježíš uctíval nebeského Otce celou vykupitelskou činností a tím, že nevěřícím Židům pravdu zvěstoval, oni ale zneuctili Otce i Syna, jelikož považují Ježíšovo učení za plod zlého ducha. Nemyslete si, dí vážně, že u vás hledám cti, někdo jiný o ni horlí a odsuzuje toho, kdo mu ji upírá. Tot Otec nebeský, jenž věrným posluchačům a následovníkům jeho slova nedává umříti. Zase přerušují Židé Pána. Berou jeho řeč doslovně, kdežto Spasitel mluví, že věřící po tělesné smrti povstanou k životu věčnému. Že pyšný ďábel z něho se chlubí. Vznešený předek židovský Abraham, jenž věrně slovo Boží zachovával, umřel, umřeli vyvolenci Boží proroci a teď že má věčně žíti ten, jenž jeho slovo poslouchá?! Posměšně křičí: Což ty jsi větší než Abraham a proroci! Ježíš nezapírá, že to, co pravil, ho povznáší nad Abrahama, ale zároveň odmítá, že by mluvil tak z pýchy nebo samolibosti. Sám nebeský Otec ho oslavuje. Stalo se tak často, při každé příležitosti: při narození Páně chvalozpěvem andělským, při obětování v chrámě skrze stařečka Simeona moudrostí dvanáctiletého Ježíška ve chrámě, při křtu v řece Jordáně, při proměnění na hoře Tábor, nesčetnými zázraky, podivuhodnými událostmi při jeho smrti a hlavně slavným zmrtvýchvstáním a nanebevstoupením.[1]) Ale Židé neznajíce Otce, nepoznávají také toho, jehož oslavuje. Lhou, tvrdí-li, že znají Otce a jsou jeho dětmi. Jen Spasitel tak může říci. Jeť s ním v neustálém spojení. Tím daleko vyniká vznešeností nad Abrahama, jenž se těšil, když slyšel záslib, že uvidí den jeho příští (I. Mojž. 18, 18). Abrahamova radost se naplnila, neboť viděl přibližovati se onen den, ne sice okem tělesným, ale zjevením, jež Bůh tomuto vyvolenci na onom světě popřál.

Smyslným Židům řeč Páně se příčila. Cože, Ježíš viděl Abraháma na vlastní oči? Proto se zlobí: Není ti ještě ani 50 let a vydáváš se za vrstevníka Abrahamova, jenž žil před 2000 lety? Veliké nedorozumění svých posluchačů chce Ježíš odstraniti vysvětlivkou: Prve nežli Abraham byl, já jsem. Znovu osvědčuje, že jest Bůh. K tomuto výroku dí krásně sv. Augustin: Ježíš nepraví: Byl jsem dříve než Abraham, neboť Abraham vznikl jako tvor. Nepraví také: Dříve nežli se narodil Abraham povstal jsem já, neboť Ježíš jako Bůh nemá začátku, poněvadž jest od věčnosti. Pozoruj tvora a poznávej Tvůrce!

Konečně vyjasňuje se Židům. Poznávají, že Ježíš mluví o sobě jako o božské osobě, že tvrdí, já jsem od věčnosti. A to mají za rouhání se Bohu. Poněvadž pak zákon Mojžíšův (III., 24. 16) kázal rouhače kamenovati, zdvihají proti němu kamení. Ježíš pak se skryl a vyšel z chrámu, t. j. buď zázračně zmizel anebo ukázal na sobě takovou divnou moc, že nikdo se neopovážil naň ruku vztáhnouti, jakž se stalo kdysi v Nazaretě. Na památku úkrytu Ježíšova nařizuje církev, aby se v kostelích o smrtelné neděli zahalovaly kříže.

[1]) Otec oslavuje Syna dosud trváním jeho církve, dary Ducha sv. Dokonale ho oslaví o posledním soudu, až přijde na svět jako soudce ve veliké moci a velebnosti, aby odplatil jednomu každému podle skutků jeho.

KAPITOLA DVACÁTÁ.

Uzdravení slepce od narození. — Ježíš dobrý pastýř.

O slepci.

Odcházeje z chrámu, uzdravil Pán Ježíš slepce a sice v sobotu. Místo zázraku hledati sluší poblíž chrámu a pramene Siloe. Zázrak měl ztřesniti učení Spasitelovo, že je světlo světa, měl fariseům a zákoníkům otevříti oči, aby konečně Messiáše poznali. Účelu dosáhl Kristus jen u samotného slepce — protivníky div učinil zatvrzelejšími, až se usnesli, že každého přívržence Ježíšova vyloučí ze synagogy. Znění evangelia je tak jasno, že k úplnému porozumění není třeba mnoho vysvětlivek.

Uzdravení slepcovo.

A jda mimo, uzřel člověka slepého od narození. I tázali se ho učeníci jeho řkouce: Mistře, kdo zhřešil, tento-li, čili rodiče jeho, že se slepý narodil? Ježíš odpověděl: Ani tento nezhřešil ani jeho rodiče, nýbrž aby se zjevily na něm skutky Boží. Já musím činiti skutky toho, jenž mne poslal, pokud jest den; přichází noc, kdy nikdo nemůže dělati. Pokud jsem na světě, jsem světlem světa. To pověděv plivnul na zem a udělav ze sliny bláto, pomazal mu (tím) blátem oči a řekl mu: Jdi, umyj se v rybníce Siloe (to jest v překladě „Poslaný“). I odešel a umyl se a přišel vida. Proto sousedé a ti, kteří jej dříve vídali, že byl žebrákem, řekli: Není-li to ten, jenž sedával a žebral? Někteří pravili: Je to on. Jiní řekli: Nikoli, ale jest mu podoben. On však pravil: Já jsem to. Tedy řekli jemu: Kterak se otevřely tvoje oči? On odpověděl: Ten člověk, který slove Ježíš, udělal bláto a pomazal mi oči a řekl mi: Jdi k rybníku Siloe a umyj se. I šel jsem a umyv se vidím. I řekli jemu: Kde jest on? Pravil: Nevím. Přivedli ho k fariseům, toho, jenž býval slepým. (Jan 9, 1. 13.)

Mezi Židy byl zakořeněn předsudek, že různé nehody a utrpení si způsobí člověk hříchem buď osobním anebo jsou následky hříchů rodičů, jež Bůh trestá v dětech do třetího a čtvrtého pokolení. (V. Mojž. 5, 19.) Neštěstí slepcovo přisuzovali tudíž na vrub rodičův. A tomu tak nebylo. Slepota jeho měla býti předmětem, na němž chtěl Bůh skrze Syna ukázati velebnou moc a milost svou. Dokud Spasitel na světě, dotud trvá den či jinak trvá jeho veřejné působení, dotud vydává světlo světu. Nesmíme si mysliti, že by Kristus Pán před vtělením nebyl býval světlem anebo že po nanebevstoupení jím býti přestal. Od pravěků svítil lidem jako světlo (Jan 1, 5. 9.), jako Bůh-člověk vydává světu zář skrze své náměstky. Za pozemského života ovšem stal se světu světlem na zvláštní způsob, poněvadž svítil ve viditelné lidské podobě.

Na dotaz, proč Ježíš užíval zevnějších obřadů, aby slepce uzdravil, moha tak učiniti pouhým slovem, odpovídají slovutní spisovatelé církevní: Ta vnější znamení, jimiž uzdravení doprovázel, měla ukázati, že slepec dar zraku obdržel jenom skrze Ježíše Krista. Rozkázal-li uzdravenci, aby se umyl v rybníce Siloe, chtěl zkoušeti jeho víru. Obstál. Siloe (nyní) je asi 16 metrů dlouhá a 5 metrů široká nádržka na úpatí hory, na níž stával chrám. Voda do ní vtéká zděným kanálem. Novější badatelé zjistili, že tato strouha jest jenom krátké pokračování starého asi 1200 loket dlouhého kanálu, jenž kdysi spojoval rybník Siloe s pramenem mariánským. Siloe, t. j. poslaný,

sluje pramen proto, že nebyl stále živý, ale napájel se vodou z pramene mariánského, kdykoli odtud vodu vypustili (= poslali dolů). Sousedé, kteří slepce přivedli k fariseům, aby mohli Ježíše obviniti, že nesvětí soboty, zdají se horliti pro zákon a farisejské zásady. Dle těchto nedovolovalo se v sobotu nemocné léčiti, když nehrozilo nebezpečí smrti. Poslyšme výslech:

Byla pak sobota, když Ježíš udělal bláto a otevřel mu oči. Opět tedy otázali se ho i fariseové, kterak prohlédl. On pak řekl jim: Bláto položil mi na oči a vidím. Tu řekli někteří z fariseů: Není tento člověk od Boha, neboť nešetří soboty. Jiní však pravili: Kterak může člověk hříšný činiti takové divy? I byla roztržka mezi nimi. Pravili tedy opět slepému: Co ty pravíš o něm, protože ti otevřel oči? On pak řekl: Jest prorokem. I nevěřili o něm, že byl slepým a prohlédl, až povolali rodiče toho, jenž prohlédl. I otázali se jich řkouce: Tento-liž jest váš syn, o němž vy pravíte, že se slepým narodil? Kterak tedy nyní vidí? Rodiče jeho odpověděli jim a řekli: Víme, že tohle jest náš syn a že se slepým narodil, ale kterak nyní vidí, nevíme; aneb kdo mu otevřel oči, my nevíme; jeho se ptejte, má léta, ať sám mluví o sobě. To řekli rodiče jeho, poněvadž se báli Židů; neboť již se byli Židé usnesli, aby byl vyobcován, vyzná-li ho kdo jako Krista (Vykupitele). Proto řekli rodiče jeho: Má léta, jeho se ptejte. (Jan 9, 14.—23.)

Ačkoli rodičové vypovídají zcela jasně, nechtějí se fariseové spokojiti, ale opětně volají někdejšího slepce k výslechu.

Nový výslech.

Opět tedy povolali toho člověka, který býval slepým, a řekli jemu: Vzdej chválu Bohu! My víme, že ten člověk jest hříšník. On tedy řekl jim: Je-li hříšník, nevím: jedno vím, že byv slepým nyní vidím. I řekli jemu: Co ti učinil? Kterak otevřel ti oči? Odpověděl jim: Pověděl jsem vám již a neslyšeli jste? Proč chcete opět slyšeti? Zdaliž i vy chcete býti učeníky jeho? I spílali mu a řekli: Ty jsi učeníkem jeho, my jsme učeníci Mojžíšovi. My víme, že Mojžíšovi mluvil Bůh, o tomto však nevíme, odkud jest. Člověk ten odpověděl a řekl jim: To jest věru divná věc, že vy nevíte, odkud jest, a otevřel mi oči. Víme, že hříšníků Bůh neslyší, nýbrž je-li kdo bohabojný a činí vůli jeho, toho slyší. Od věků nebylo slýcháno, že by byl kdo otevřel oči slepému od narození. Kdyby tento nebyl od Boha, nic by nemohl činiti. Odpověděli a řekli jemu: Všecek jsi se v hříchu narodil, a ty učíš nás? I vyvrhli ho ven. (Jan 9, 24.—34.)

Tak statečně jako slepec od narození, máme i my v potřebě vyznati Krista před lidmi. Žádný ohled nemá nás od toho odraditi.

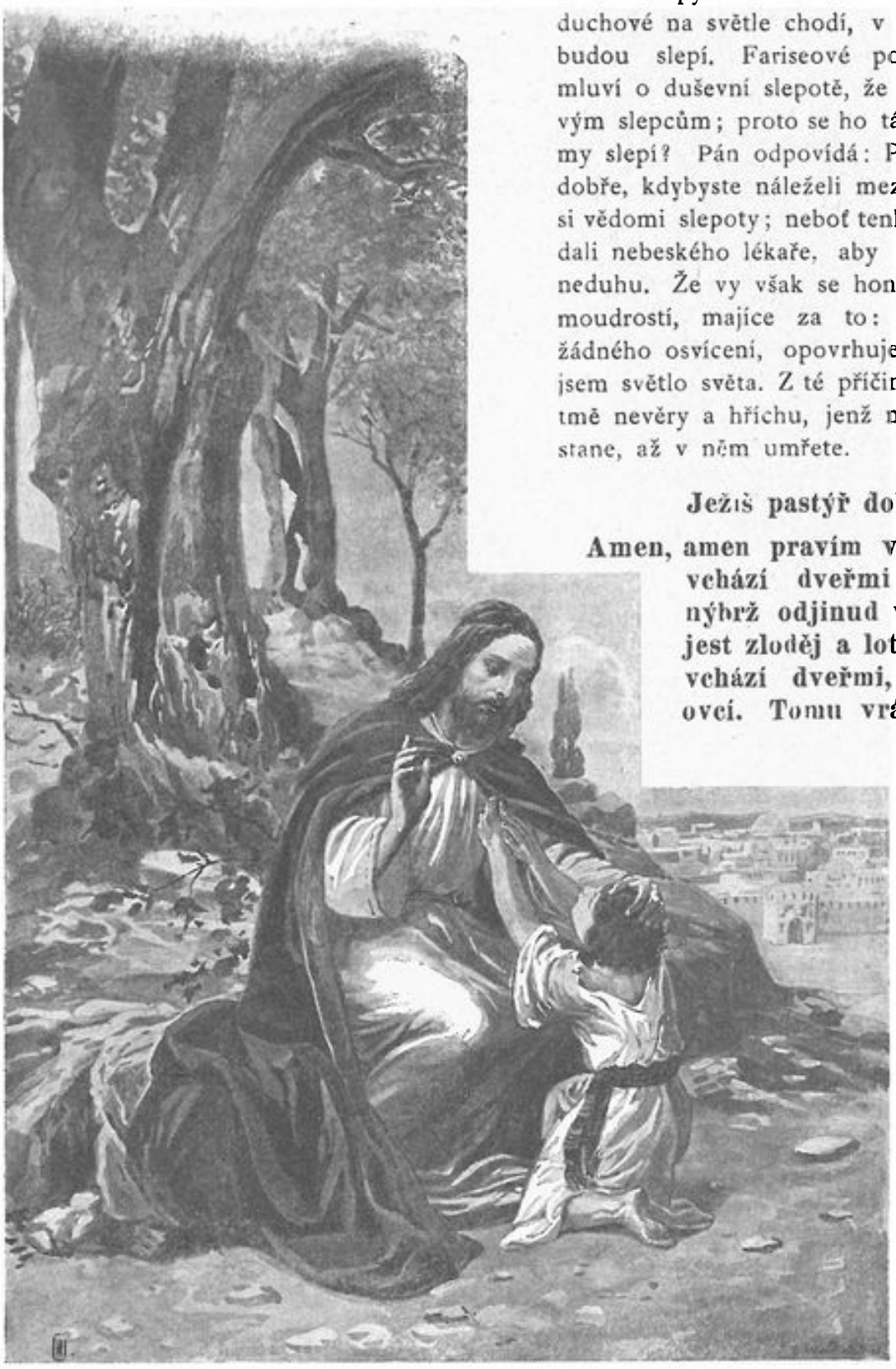
Trochu za těžko přichází vysvětliti výrok někdejšího slepce: Bůh hříšníků neslyší! an přece známo, že Bůh vyslyší modlitby hříšných lidí (Luk. 18, 13.—14.), ba že i zlí lidé mohou nabýti moci zázraků (Mat. 7, 22.), ale zde jedná se o případ, může-li Bůh zázraky potvrditi nepravdivou výpověď hříšníkovu. To ovšem pravdymilovný a pravdomluvný Bůh nemůže.

O víře slepcově.

Ježíš uslyšel, že ho vyvrhli ven, a naleznuv jej řekl jemu: Věříš-li v Syna Božího? On odpověděl a řekl: Kdo jest to, Pane, abych v něho věřil? A Ježíš řekl jemu: I viděl jsi jej, a ten jest to, jenž s tebou mluví. On pak řekl: Věřím, Pane. A padnuv před ním klaněl se mu. I řekl mu Ježíš: Já jsem přišel na tento svět k soudu, aby ti, kteří nevidí, viděli, a kteří vidí, slepými se stali. I uslyšeli to někteří z fariseů, kteří byli u něho, a řekli jemu: Zdaliž jsme i my slepí? Ježíš řekl jim: Kdybyste byli slepí, neměli byste hříchu; nyní však pravíte „Vidíme“; hřích váš zůstává. (Jan 9, 35.—41.)

Obšťastniv člověka tělesným zrakem, chtěl mu Ježíš přidati i světlo duševní, chtěl, aby uvěřil v Messiáše. Ozdravenec poslouchá

milostného hlasu. Jakmile Pán pověděl, že jest Syn Boží, padá na kolena a klaní se mu. Skutek ten dává Kristu příležitost, aby promluvil o významu a následcích svého příchodu na svět. Přišel na svět soudit, aby nevidoucí viděli a vidoucí oslepli. Sice Ježíš zavítal, aby lidstvo zachránil (Jan 3, 17.), ale příchod jeho sám soudí. Kdož cítí bídu i potřebu vykoupení a ochotně přijímají duchovní světlo Ježíšovo, přicházejíce ku poznání pravdy, ti prohlédnou. Kdož však odmítají pravé světlo, Krista, jsouce jako samolibci pyšní na vědomosti v domnění, že duchové na světle chodí, v zatvrzelosti své budou slepí. Fariseové pocítili, že Ježíš mluví o duševní slepotě, že je řadí k takovým slepcům; proto se ho táží: Zdaliž jsme my slepí? Pán odpovídá: Pro vás by bylo dobře, kdybyste náleželi mezi ty, kteří jsou si vědomi slepoty; neboť tenkráte byste hledali nebeského lékaře, aby vás zbavil toho neduhu. Že vy však se honosíte domnělou moudrostí, majíce za to: nepotřebujeme žádného osvícení, opovrhujete mnou, jenž jsem světlo světa. Z té příčiny zůstanete ve tmě nevěry a hříchu, jenž na vás stále zůstane, až v něm umřete.

KRISTUS, PŘÍTEL DÍTEK.

Ježíš pastýř dobrý.

Amen, amen pravím vám: Kdo nevchází dveřmi do ovčince, nýbrž odjinud vstupuje, ten jest zloděj a lotr. Kdo však vchází dveřmi, jest pastýř ovcí. Tomu vrátný otvírá, a ovce slyší hlas jeho, a on své ovce volá jménem a vyvádí je. A když své ovce vypustí, jde před nimi, a ovce ho následují, neboť znají hlas jeho. Cizího však nenásledují, nýbrž utíkají od něho, neboť neznají hlasu cizích.

Toto podobenství pověděl jim Ježíš, ale oni nerozuměli, co jim mluvil. Ježíš tedy řekl jim opět: Amen, amen pravím vám: Já jsem dveře k ovcím. Všichni, kteří vystoupili (přede mnou) jsou zloději a lotři, a ovce neslyšely jich. Já jsem dveře. Vejde-li kdo skrze mne, bude zachován; a vejde a vyjde a nalezne pastvu. Zloděj nepřichází, leč jen aby kradl a zabíjel a hubil. Já jsem přišel, aby měly život a měly hojnost. Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život za ovce své. Nájemník však a ten, kdo není (pravý) pastýř, jehož nejsou ovce vlastní, vida vlka, an jde, opouští ovce a utíká; a vlk lapá a rozhání ovce. Nájemník pak utíká, poněvadž jest nájemník a nezáleží mu na ovcích. Já jsem pastýř dobrý a znám své a znají mne moje. Jako mne zná Otec, i já znám Otce, a život svůj dávám za ovce své. Mám ještě jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivésti, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř. Proto miluje mě Otec, že dávám život svůj, abych jej zase ujal. Nikdo neodnímá ho ode mne, nýbrž já jej dávám sám od sebe. Mám moc jej dáti a mám moc jej zase ujmouti. Příkaz tento dostal jsem od Otce svého. Pro tyto řeči povstala opět roztržka mezi Židy. Mnozí z nich pravili: Má ducha zlého a bláznì; proč ho posloucháte? Jiní pravili: To nejsou slova posedlého. Může-liž duch zlý otevříti oči slepých? (Jan 10, —21.)

Uvedená řeč Páně souvisí s uzdravením slepce od narození jakož i s událostmi hned následujícími. Výsledek uzdravencův skončil vyloučením ze synagogy. Pastýři národa židovského vyobcovavše z náboženského svazku člověka, jenž pro zázrak uvěřil, že Ježíš jest Syn Boží a zaslíbený Messiáš, ukázali, jak málo jim záleží na pravém blahu svěřeného stáda. Z celého případu zřejmo, že nepracují pro spásu, ale na záhubu lidu. Proto podává jim Ježíš překrásné podobenství o dobrém pastýři, v němž vyličuje působení své a působení nepravých pastýřů israelských. Řeč se skládá ze dvou dílů. V prvním vypráví Pán všeobecně o dobrém a špatném pastýři, hledě k způsobu jeho činnosti (Jan 10, 1.—6.), v druhém staví svou osobu jako dobrého pastýře proti nepravému pastýři (l. c. 10, 7.—21.).

K lepšímu pochopení podobenství uvádíme toto: Vedle sedlačení a vinařství zaměstnávají se obyvatelé Palestiny z většiny chovem dobytka. Proto také Písmo sv oplývá obrazy ze života pastýřského. Jehova, toť nejvyšší pastýř lidu — pastýři a národ — stádečkem. O Messiáši mluvili proroci (Žalm 22, 2. Isai. 40, 11.; Jerem. 23, 1 Ezech. 24, 23. ..; 37, 24, a j. v) jako o ideálním pastýři člověčenstva. Život nynějších pastýřů palestinských v podstatě neliší se mnoho od bývalého; proto můžeme ze dnešních poměrů znázorniti doby Páně.

Tamější pastýř bývá při menších usedlostech skoro zpravidla majitelem stádečka. Velkostatkáři ovšem mají najaté pastýře za mzdu, častěji za určitý díl čistého výnosu. Stádo nebývá stejné, řídíť se podle zámožnosti hospodářovy. Také nejsou to jen samé ovečky. Tvoří sice stádo ponejvíce, ale jsou v něm také kozy, velbloudi, hovězí dobytek. Syrská a palestinská ovce liší se od naší evropské mocnějším ohonem a lepší vlnou. Ovce jeví k pastýřům velikou přítulnost. Po hlasu k němu pádí, každá má své jméno, na slovo poslouchá. Kdyby na ně volal cizí člověk, pozdvihnou hlavy, naslouchají napřed pozorně, ale potom hned bázlivě a plaše utíkají. Ovci schází smysl pro polohu půdy, cesty. Nezřídka nějaká zaběhne a sama ke stádu se nevrátí. Stáda se pasou po většině pod širým nebem skoro celý rok. Na noc pro ochranu zahánějí je do jeskyň, skalních dutin i primitivních stájů. Těmi obyčejně jsou přístřešky, položené na stěny nějaké zříceniny a kde není, vystaví pastýři v přídolí jednoduchou zeď z kamení bez malty, za střechu dají ploské kameny a kde nepřiléhají těsně, hodí drn nebo suché trní. Jediný, otvor má dvířka, jež zakládají kamenem, kládou neb i kusem suchého roští. Pase-li se na pastviskách více menších stádeček, mají přístřeší společné. Poněvadž

ovce má mnoho nočních škůdců, stojí na stráži vždy jeden pastýř, kdežto ostatní odpočívají buď pod širým nebem anebo v nedaleké jeskyni. Strážce jmenuje Ježíš v podobenství vrátným. Mívá při sobě jednoho i více psů. V noci se často plíží ke stájům vlk anebo šakal, aby ovci uchvátil, ba velmi hladový oboří se na ně za dne před očima pastýře. Pastýři nejednou jest odvážiti se života, neboť východní vlci jsou silní, zuřiví. Kromě toho přepadají stáda beduinští lupiči, kolikráte celé roty, jež se živí tímto nekalým řemeslem. Do stájů nejdou dveřmi, ale odkryvše střechu, tudy vniknou a zabijí nač přijdou. Skolená zvířata odnášejí, odvážejí na koních. Nejednou i ve dne svedou bitku s pastýři. Není tedy pastýřské povolání lehounkým. Žádá opatrnosti i obětí a dosti často může pastýř lásku ke svěřenému stádečku zaplatiti i smrtí.

Časně z rána přicházejí všickni pastýři ke stájům. Vrátný otevře dveře, každý vejda dovnitř, volá na své ovečky. I tulí se k němu, až je všecky vyvede na pastvu. Pastviska obyčejně rozkládají se na pahorkovitých planinách, v některých částech země jsou to stepy, kdež roste málo zeleného.

Nyní už snad podobenství Páně pochopíme. „Dveřmi," jimiž každý pořádný pastýř vejíti musí do církve, aby věřící pásl k životu věčnému, je sám Ježíš. Od něho musí obdrželi poslání a pravomoc; bez něho nemůže žádný pastýř najíti ani svého vlastního blaha i spásy, tím méně starati se o blaho stádečka.

MARNOTRATNÝ SYN OPOUŠTÍ OTCOVSKÝ DŮM.

Takovému pastýři otvírá vrátný dveře, pouští ho do ovčince, ovečky poznavše jeho hlasu, jdou za ním, když je vede na pastvu. Vrátný toť Duch sv., jenž svými milostmi pro pastýře duší otvírá lidská srdce na požehnanou činnost. Pastýřové, kteří nemají poslání od Krista, nejsou pravými pastýři, ale zloději a lupiči, kteří uvádí duše v záhubu. Jimi rozuměti sluší, hlavně farisey a jejich přívržence, kteří jakožto vůdcové a učitelé nestarají se o duševní dobro lidu, ale mají na zřeteli vlastní dobro a prospěch. Proto pravověřící nemajíce k nim žádné důvěry, neposlouchají jich. Ježíš však nemá žádného jiného úmyslu, než aby spasil a co

nejvíce duší přivedl k životu věčnému. Nezištná láska jeho jde tak daleko, že za ně obětuje život, jen aby je zachránil. Z té příčiny slouží všem pastýřům duší za vznešený vzor dobrého pastýře v nejplnějším významu slova.[1]) Jeho příkladem se řídíce mají slovem i skutkem svěřenému stádečku svítiti (I. k Timot. 4, 12; k Titovi 2, 7), je před nebezpečenstvím chrániti, jsouce za ně schopni každé oběti, ba i života.

Zcela jinak jedná „nájemce", jenž pečuje o dobro i zdar duší jenom za mzdu, konaje pastýřský úřad potud, pokud mu jde k duhu. Nemá ke svěřeným ovečkám pravé lásky, nepovažuje jich za své, ale za cizí. Zpozoruje-li, že jim hrozí nebezpečí, že mezi nimi řádí jako kousaví vlci falešní proroci, je svádějíce i v záhubu uvádějíce, (Mat. 7, 12; Skutkové apošt. 20, 29), zbaběle pro strach před lidmi, z nedostatku horlivosti je opouští, maje starost o zachování vlastního života. Ježíš slavně prohlašuje, že jako dobrý pastýř žije v nejdůvěrnějším styku s ovečkami, což patrno z toho, že se obě strany: pastýř i ovečky navzájem dobře znají, že se neskonale milují, tak jako Otec Syna. Tuto úzkou pásku upevní smrt na kříži; proto ji prorocky opovídá: A život svůj dávám za ovoce své. Jelikož pak touto smrtí padne stěna Židy a pohany oddělující a spojí obojí v jeden Boží národ (Efes. 2, 13. 14.), proto promlouvá Ježíš o obrácení pohanstva, jež uvede do ovčince — církve, aby Židi i pohani utvořili j e d n u obec. Věřící z pohanů neuslyší sice vlastního hlasu božského pastýře, ale slova jeho donesou jim apoštolové, kteréž jakožto zástupce pošle do celého světa hlásat všem národům nové učení. (Mat. 28, 19.)

Na konec zjevuje Židům kolik slov, tolik tajemství. Obětuje život svůj za lidi, ne aby jej navždy ztratil, ale aby jej opět přijal z ruky otcovy. Nikdo ho nenutí k obětování života. Dává jej zcela dobrovolně, z poslušnosti k nebeskému Otci, od něhož přijal rozkaz. Opovídá tudíž Spasitel svou smírnou smrt a nanebevstoupení, jak ustanoveno od věčnosti v úradku Božím. Že pak Syn úradku se chce podrobiti v povolné lásce, jsa Otce zcela poslušen, proto miluje Otec Syna láskou nekonečnou, nevýslovnou.

Když takto Ježíš pln božské pravdy řečnil, nejzarytější ze Židů pokřikovali, že se zbláznil, ale rozumnější vzpomínali na zázrak se slepcem od narození. Toho přece nemůže vykonati člověk démonem posedlý, blázen! Pozorujme, že lid měl více vnímavosti a smyslu pro učení Kristovo než vysokomyslní pohlaváři národa.

Svou přednáškou nenaznačil Pán jenom cesty, po které by měl kráčeti pastýř duchovní, ale též předepsal, jak by se měli věřící chovati k pastýři. Mají ho znáti, milovati, aby s ním, až nejvyšší Pastýř zasedne jednou na soudnou stolici, vzali nevadnoucí korunu slávy věčné. (1. Petrova 5, 4.)

Křesťané od pradávna milovali obraz dobrého Pastýře. Sotva které jiné vyobrazení přichází častěji v katakombách, na náhrobcích a to již při nápisech z prvních století křesťanských nežli podoba dobrého pastýře, jenž stádečko pase na horách i dolinách, nebo ovečku v trní našed, opatrně ji vyprošťuje ze zajetí, nebo ji nalezenou přináší na ramenou ke stádu.

[1]) Jestliže se Kristus nazývá napřed „dveřmi ovčince, potom „pastýřem", jenž vchází skrze dveře, odpovídá přirozenému postupu. Dveřmi jest, pokud učí pravdě, která přivádí k Otci, pastýřem jest, pokud řídí ty, kteří pravdu přijali.

KAPITOLA DVACÁTÁ PRVÁ.

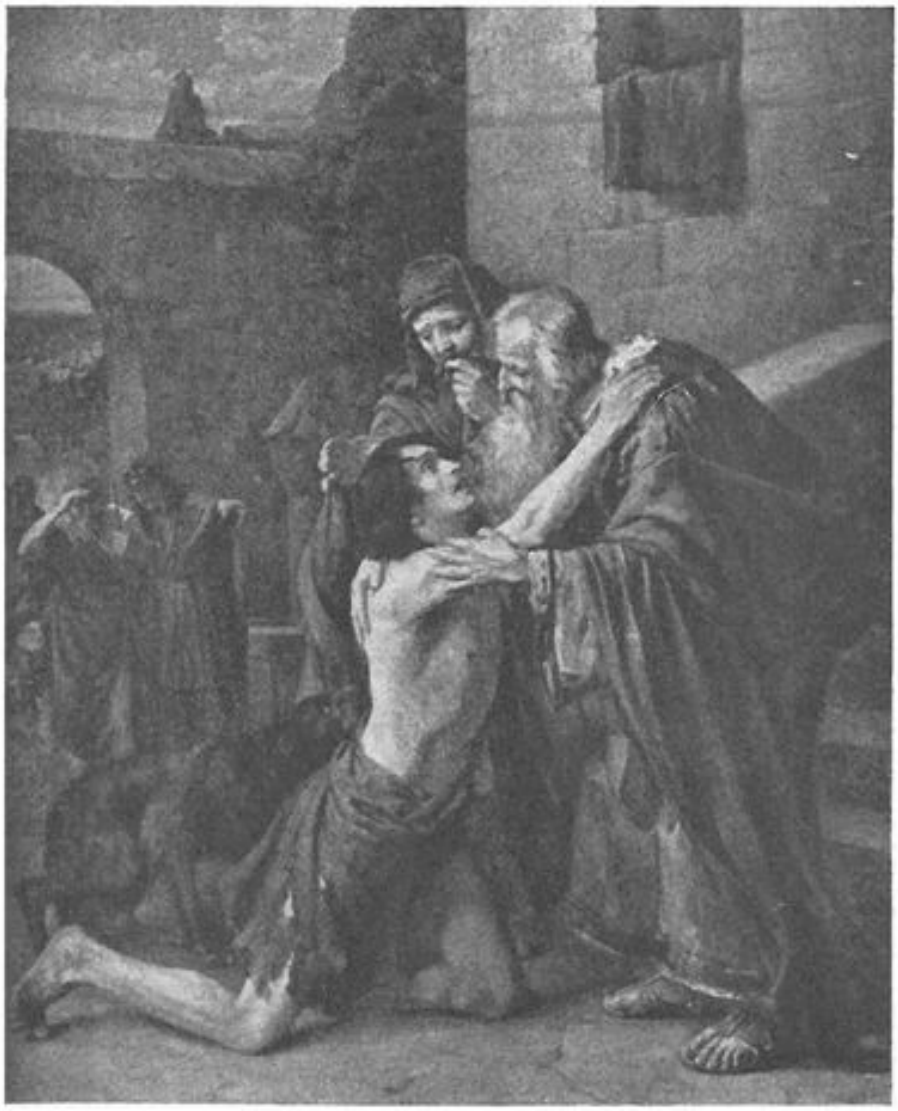
O apoštolích. — Varujte se lakomství. — Buďte bdělí a horliví ve službě Boží.

O apoštolích.

Když pak se mezitím shromáždili četní zástupové, tak že šlapali jeden na druhého, počal mluviti k učeníkům svým: Varujte se kvasu farisejského, jenž jest pokrytstvím. Nic zajisté není skryto, co nebude odkryto, ani tajno, co nebude zvěděno. Proto co jste pravili ve tmě, uslyší se na světle, a co jste mluvili do ucha v pokojích, bude se hlásati na střechách. Ale pravím vám, svým přátelům: Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, a potom nemají více, co by učinili. Ukáži však vám, koho se máte báti; bojte se toho, jenž, když usmrtí, má moc uvrhnouti do pekla. Ano, pravím vám, toho se bojte. Zdaliž neprodávají pět vrabců za dva penízky? A ani jeden z nich není v zapomenutí před Bohem. Vždyť i vlasy na hlavě vaší jsou všecky sečteny Nebojte se tedy; dražší jste nad mnoho vrabců. Pravím pak vám: Každý, kdo mě vyzná před lidmi, toho i Syn člověka vyzná před anděly Božími. Kdo však mě zapře před lidmi, ten bude zapřen před anděly Božími. A každému, kdo řekne slovo proti Synu člověka, bude odpuštěno, tomu však, jenž by se rouhal Duchu svatému, nebude odpuštěno. Když pak uvedou vás do synagogy a k vrchnostem a k vládám, nestarejte se o to, jak neb čím byste se hájili aneb co byste řekli; neboť Duch svatý naučí vás v tu hodinu, co byste měli říci. (Luk. 12, 1.—12.)[1])

Fariseové se namáhali, aby odvrátili lid od víry v Ježíše jako Messiáše. Proto důtklivě napomíná Pán učeníky, aby se nedali zviklati ve vznešeném povolání snad z lidské bázně od nikoho. Nepřátelé nemohou jim nijak duchovně ublížiti — ukazuje na věčnou odměnu spravedlivých a věčný trest bezbožných, ujišťuje, že jim zvláštním způsobem přispěje Duch svatý, z jehož ochrany se budou těšiti. Že pak Ježíš poučuje učeníky před zástupy lidí, dálo se proto, aby věděli (lidé), kde najdou učitele, kteří by jim ukázali spolehlivou cestu k dosažení cíle. Spasitel varuje apoštoly před farisejským kvasem, což jest pokrytectví. Fariseové se přetvářeli, poněvadž většina jich na místo pravé ctnosti vnitřní nábožnosti uctívali Boha pouze na venek, bezmyšlenkovitě, poněvadž jsouce mravně zkaženi, chtěli a vydávali se za bohabojné horlivce. Takové jednání a smýšlení nazývá Pán případně „kvasem“, že nepozorovaně, ale soustavně stravuje lid, jako kvas pozvolna proniknuv veliké množství mouky všecku okvasí. Apoštolové povoláni jsou ke hlásání evangelia. Nyní ovšem káží než malému kroužku posluchačů, ale jednou celému světu, a proto musí se varovati hlavně farisejského pokrytectví. Kdo káže evangelium odkrývá farisejskou přetvářku. I musí býti připraven na nepřátelství a pronásledování mocných tohoto světa. Nechať se jich apoštolové nebojí. Pravda, mohou je připraviti

[1]) Pomíjím kapitolu 11. evangelium sv. Lukáše, která by měla v životu Páně teď následovati. Učení v modlitbě (Luk. 11, 1.—13.) v podstatě souhlasí s horským kázáním. O uzdravení němého (posedlého), a vyvrácení rouhavých řečí proti Ježíši, že Kristus nepodal „znamení“ s nebe, o tom jsme již jednali podle Matouše (12, 22.) a Marka (3, 22). Jak Kristus pokáral farisey (Luk. 11, 37.—54.), uvedeme obšírněji na jiném místě.

NÁVRAT MARNOTRATNÉHO SYNA.

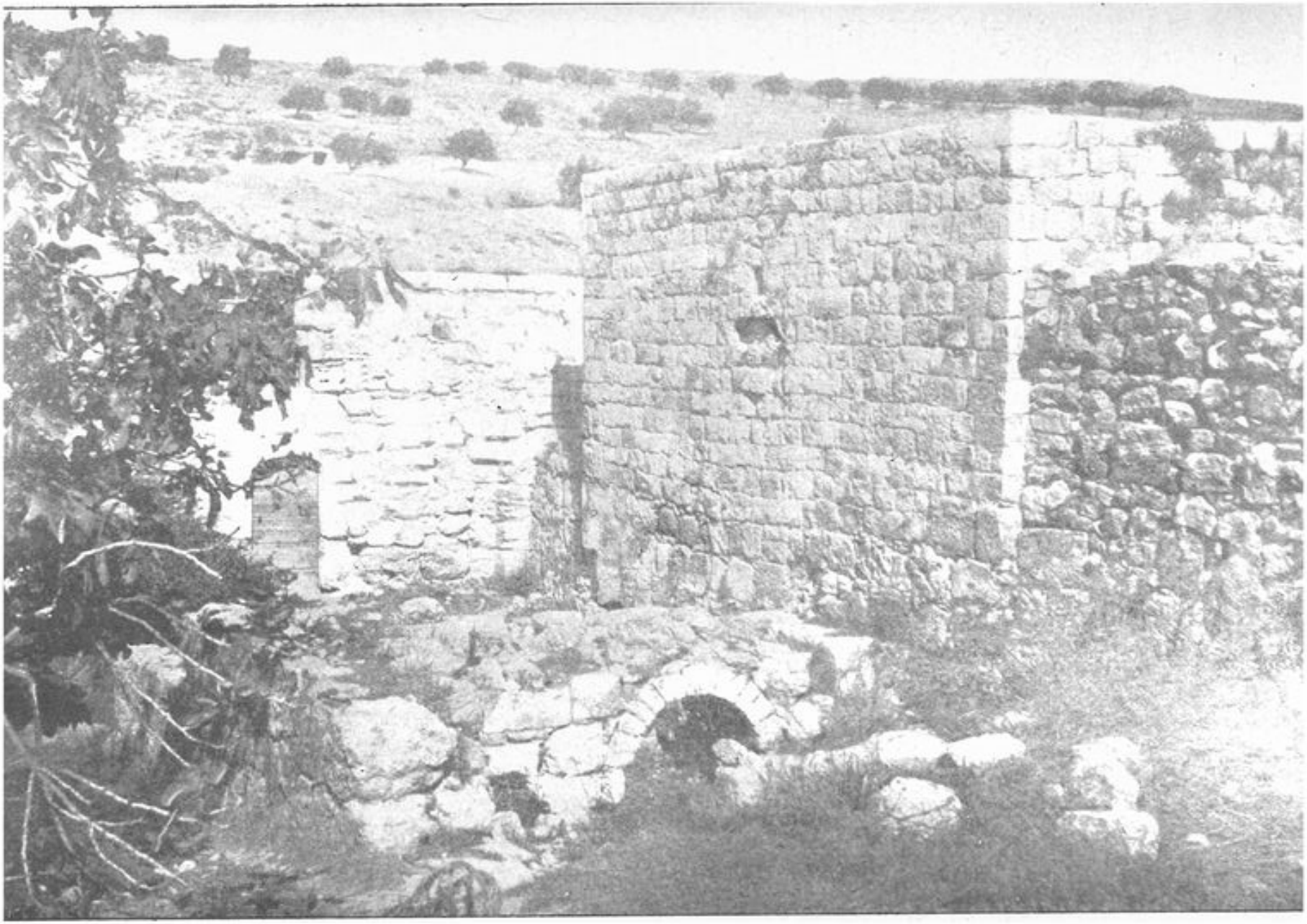
o tělesný život, nikoli však o duševní. Světská moc nesahá za hrob, proto po smrti nikomu neuškodí. Žije bytost mnohem mocnější, jež má moc nad člověkem nejenom v tomto, ale i v onom životě, jež může duši po smrti zatratiti do pekla.[1])

Nechť učeníci Páně nikdy nezapomenou, že Bůh nad nimi bdí. Jestliže se Bůh stará o malinké, nepatrné ptáčky, které možno na trhu koupiti za malichernou cenu dvou haléřů (řecky assarion, římská mince = 5 hal.), čím více pečuje o člověka, jejž stvořil ke svému obrazu. Bez vůle Boží nic se mu nestane ani vlas nezkřiví, a potká-li jej cosi svízelného, prozřetelný Bůh to na dobro obrátí. (K Řím. 8, 28.) Vyznají-li Ježíše Messiášem a Synem Božím, přihlásí se k nim jakožto ke svým věrným přívržencům a přátelům o posledním soudu, při němž mu budou posluhovati a svědčiti andělové. (Mat. 13, 39; 25, 31 . . .) Zaprou-li ho, zapře i on je tenkrát před světem a neuzná je za své přátele; neboť zaprou-li ho, zhřeší proti Duchu sv. a takový hřích se člověku neodpouští. Konečně připovídá Ježíš učeníkům zvláštní pomoc, budou-li pro hlásání jeho jména i učení voláni k zodpovědnosti na soud. Tehdy osvítí je Duch sv., vnukne jim vhodná slova, aby se mohli ospravedlniti. Že tento slib se naplnil, dosvědčují Skutkové apoštolští. Když zatvrzelí Židé po kázání svatého jáhna Štěpána zlostí vzplanuli v srdcích svých a potom zuby skřípajíce kazatele kamenovali, pohlédnuv umírající k nebesům, z Ducha sv. pravil: Vidím nebesa otevřená a Syna člověka (Messiáše) na pravici Boží! (Sk. ap. 7, 54. 55.) Když apoštoly obeslala vysoká rada, a zakázala jim učiti ve jménu Ježíšově, neohroženě propověděl Petr: Zdali to spravedlivo jest před obličejem Božím, abychom vás více poslouchali než Boha, suďte; neb nemůžeme nemluviti toho, co jsme viděli a slyšeli.

[1]) Peklo v řeckém textu sluje „geena“, v latinském „gehenna“. Název pochází od slova „údolí (synů) Hinnonu“. Tak se nazývala veliká propast (průrva v údolí) jižně od Jerusalema, kdež za dob pohanských králů obětovali pohanské modle Molochu děti, které na rozžhavené kovové soše za živa spalovali.

Varujte se lakomství

I pravil mu kdosi ze zástupu: Mistře, řekni mému bratru, ať se rozdělí se mnou o dědictví. On pak řekl jemu·

DŮM MARIE A MARTY V BETHANII.

Člověče, kdo pak mě ustanovil nad vámi soudcem a dělitelem? A pravil k nim: Vizte a chraňte se všeliké lakoty, neboť byť kdo měl hojnost, život jeho nejde z majetku jeho. A pověděl jim podobenství řka: Jednomu člověku přineslo pole hojnou úrodu. I přemýšlel sám u sebe: Co mám učinit? Neboť nemám, kde bych složil úrodu svou. A řekl: Tohle učiním: Zbořím své stodoly a vystavím větší, a tam složím všecku úrodu svou i všecko zboží své a řeknu své duši: Duše má, máš mnoho zboží složeno na mnoho let: odpočívej, jez, pij, vesel se I řekl mu Bůh: Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, a čí bude to, co jsi připravil? Takovým je ten, jenž shromažďuje poklady sobě a není bohat s hledem k Bohu. (Luk. 12, 13. - 21.)

Povzbudiv Ježíš učeníky před velikými zástupy lidí, aby při něm vytrvali i když svět se proti nim vzbouří, odpovídá komusi z posluchačů na prosbu: Mistře, rci bratru mému, ať se rozdělí se mnou o dědictví. Dědictví podle Zákona Mojžíšova (V. 21. 17.) se dělilo tak, že prvorozenec obdržel dvojnásobný díl, poněvadž měl na starosti celou rodinu. Zbytek jmění dělil se podle ustanovení rabínů. Při tom ovšem nejednou se přihodilo, že jeden dědic usiloval zkrátiti druhého, některý požadoval více než naň připadlo. U Židů obyčejně v rozepřích brali útočiště k učeným a pro zvláštní pobožnost slovutným mužům Proto onen člověk, cítě se zkrácena v dědictví, obrací se na Ježíše, jenž stál u lidu ve veliké vážnosti. A dobrý Spasitel všecko zprostředkování rozhodně odmítá: Člověče kdo mne ustanovil nad vámi soudcem anebo děličem? Nesmíme se těm slovům diviti. Ježíš skutečně nepřišel na svět zabývati se pozemskými záležitostmi, ale aby zachránil duše. Říše jeho nebyla říší světa; proto nechce rozsuzovati rozepři o dědictví. Patrně tím dal pokyn zástupcům, aby se nepletli ve světské příběhy, aby nerušeně mohli vykonávati své vznešené povolání, líbíce se Bohu, jemuž se zasvětili (Ambrož, Augustin, Beda, II. k Timotheovi 2, 4.) Z toho však nenásleduje, že by nesměl kněz srovnati pozemské sváry v duchu Kristově, žádá li toho obecné blaho. Vždyť tak činívali často papežové, biskupové i kněží.

Starostlivost žadatelova o pozemské zboží dala Pánu popud, aby varoval posluchače před lakomstvím a nezřízeným přilnutím k bohatství. Jeho laskavé srdce používalo každé příležitosti, aby je pozdvihovalo od země k nebi. Vystříhejte se všelikého lakomství; neboť žádného člověka život nezáleží v hojnosti věcí. Hojnost zboží neudrží jeho život ani časný, tím méně pojistí život věčný. Člověk spokojiž se tím, co potřebuje nevyhnutelně pro každodenní potřebu. Co nad to je, od zlého je a může se státi nebezpečným pro život věčný. Kteří chtějí zbohatnouti upadávají v pokušení a v osidlo ďáblovo a v žádosti mnohé neužitečné i škodlivé, které pohřižují lidi v zahynutí a zatracení, napsal sv. Pavel k Timotheovi (I. 6, 9.).

Pošetilost člověka v péči o pozemské statky zabořeného ojasňuje Kristus podobenstvím o bohatém muži. Mnoho obilí sklidil, až se odhodlal pobořiti staré a postaviti nové stodoly. Nesmíme se pozastavovati nad tím, proč obilního přebytku neprodal. Doma za všeobecné úrody kupce nenašel a tenkrát obchod do ciziny stěžovala chatrná komunikační spojení. Mohl ovšem —

DŮM MARIE A MARTY V BETHANII. (K obr. na str. 123.) Do tohoto domu přišel Spasitel na cestě své do Jerusalema. „Stalo pak se když šli, že on všel do jednoho městečka a žena jedna jménem Marta přijala ho do domu svého.“ (Luk. 10, 38.) Tam naslouchala Maria božským slovům jeho a dostalo se jí ujištění: „Jednohoť jest potřebí. Maria nejlepší stránku vyvolila, kterážto nebude odňata od ní.“ (Luk. 10, 42.) Dům již v prvých dobách křesťanských proměnili v chrám, později v klášter, který však za vpádu perského Chosroës zničil právě tak, jako všechny ostatní svatyně křesťanské. Roku 1138 vyměnila Melisenda, manželka Fulcona d'Anjou, chrám sv. Lazara, náležející kanovníkům Božího hrobu a zřídila tu ženský klášter, jehož představenou se stala jedna ze sester jejích. U kláštera zbudovali věž a pevnost na ochranu proti Arabům. Roku 1187 však vzal klášter za své. R. 1868 koupila místo toto paní de Nicolay pro Františkány.

a snad i měl — aspoň část rozdati chudým; ale boháčovo srdce bývá tvrdé jako kámen, na něco takového lakomý a peněz lačný muž nemyslí. Přemítá jenom o tom, jak by ukonejšil své smyslné požadavky. Počítá, že bude ještě dlouho živ. A proto „duše, máš mnoho zboží složeného na mnohá léta. Odpočívej, jez, pij a hoduj.“ Ale člověk míní a Pán života mění — oznamuje zděšenému boháči, že v noci umra o všecko přijde. To jsa ctnostně živ koná dobré skutky. (Sv. Mat. 6, 19. 20.)[1])

Buďte bdělí a horliví ve službě Boží.

Buďtež bedra vaše přepásána a hořte svíce (v rukou vašich), a vy buďte podobni lidem, kteří čekají na pána svého, až se vrátí ze svatby, aby, když přijde a zatluče, ihned mu otevřeli. Blaženi služebníci ti, kteréž pán přijda

PODOBENSTVÍ O NEBESKÉM PTACTVU.

pak cos připravil, či to bude? táže se spravedlivý Bůh. Což jiného, než že jemu připomíná: tvé všecko konání směřovalo jen po mamoně a hle, nic z toho s sebou nevezmeš na onen svět. Tvé bohatství tam neplatí, toť cetky a tretky na věčnosti!

Význam podobenství vyslovuje Ježíš sám v závěru: Tak se děje člověku, když shromažďuje poklady a není bohat vzhledem k Bohu. Pokladem rozumí zboží pozemská, bohatstvím v Bohu zalíbení Boží ve člověku, jenž

nalezne, ani bdí: amen, pravím vám, že se přepáše a ke stolu je posadí a přecházeje bude je obsluhovat. A jestliže přijde o druhém neb i o třetím bdění nočním a tak je nalezne, blaženi jsou služebníci ti. To však vězte: Kdyby hospodář věděl, v kterou

[1]) Vypověděv Ježíš ono podobenství o boháči, napomíná své učeníky, aby o pozemské statky příliš nepečovali. (Luk. 12, 21.—34.) Poněvadž výroky Páně shodují se s kázáním horským u sv. Matouše, ten oddíl kapitoly 12. u sv. Lukáše vynecháváme.

hodinu přijde zloděj, bděl by a nenechal by podkopati domu svého. Také vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kterou netušíte. (Luk. 12, 35.—40.)

K napomenutí, aby lidé nelnuli příliš k pozemským statkům, připojuje Pán povzbuzení k duševní bdělosti 1. věřícím všem (Luk. 12, 35. 40.), 2. zvláště apoštolům a jich nástupcům, jakožto představeným a vůdcům (l. c. 41.—53.).

Ježíš napomíná učeníky, aby měli stále bedra přepásaná. Východané nosíce široká a dlouhá roucha (až na paty), aby jim nepřekážela, musí je při pilné práci a chůzi podkasávati a pásem kolem beder přitužovati. Jen takto daří se jim rychlá chůze a pilná práce. Jestliže Kristus vybízí apoštoly, aby bedra přepásali, chce jim říci, že mají býti ke službě Boží hned pohotovi a v ní horlivi. Vyzývaje je, „aby drželi v rukou hořící lampu", naráží na obyčej východních sluhů, kteří pánům, jestliže pozdě odněkud domů na večer přicházejí, v domě lampou svítí. Napomíná tak Spasitel učeníky k ustavičné bdělosti, aby mu otevřeli hned, jak zaklepá, kdyby přišel v neurčitou hodinu, ať už o druhé neb o třetí vigilii (bdění).

Písmo sv. vypráví, že dveřní zámky mohli otevříti i zvenčí (Soudců kn. 3, 25.), ale tenkrát asi nebrali klíčů s sebou, poněvadž byly ohromné. (Is. 22, 22.) Kromě toho uvnitř dávali dveře na závoru, tak že zvenčí dům byl nepřístupný a služebník musil bdíti až do příchodu pánova.

Odměnou za věrné služby i bdělost dostane se jim toho, že je pán nebude považovati za sluhy, jako spíše za přátele. Připraví jim hostinu, o níž jim bude sám posluhovati. Obrazem tím nastiňuje Ježíš nebeskou hostinu, hody věčné slávy, na nichž budou bráti účast věrní jeho služebníci, „napájeni jsouce proudem rozkoše Páně" (Žalm 35. 9.) Aby jim Mistr naznačil, že mají stále bdíti, poněvadž příchod Páně nejistým, vzpomíná jim, že domácí pán se někdy vracívá třeba o nebo 3. bdění (vigilii), t. j. mezi 9. hod. večerní a 3. hod. ranní, kdy už ho služebníci nečekají.[1]) Na konec prozradil Ježíš zřetelně, že on tím domácím pánem. Smysl mluvy tudíž jasným. Při nanebevstoupení rozloučil se Ježíš s apoštoly, aby se zúčastnil jako oslavený Bůh-člověk nebeské hostiny, kterou mu připravil Otec v odměnu poslušnosti a obětavosti. Při smrti jednotlivce (apoštola i člověka věřícího) se vrátí, aby ho přijal do věčných stanů, najde-li ho bdělého a připraveného. Čas jeho příchodu není však jistý. Může pro člověka přijíti za každé vigilie, v mládí, v jinošství, v mužném či stařeckém věku. Proto máme býti na jeho příchod vždycky připraveni. Sv. Řehoř Veliký, papež, († 640), nás napomíná: Pán chtěl, aby poslední hodinka naše byla nejista, neznáma z té příčiny, abychom byli stále připraveni. Poněvadž čas každým okamžikem pádí vpřed, pečujte, nejmilejší bratří, abyste si jej upevnili cenou dobrých skutků

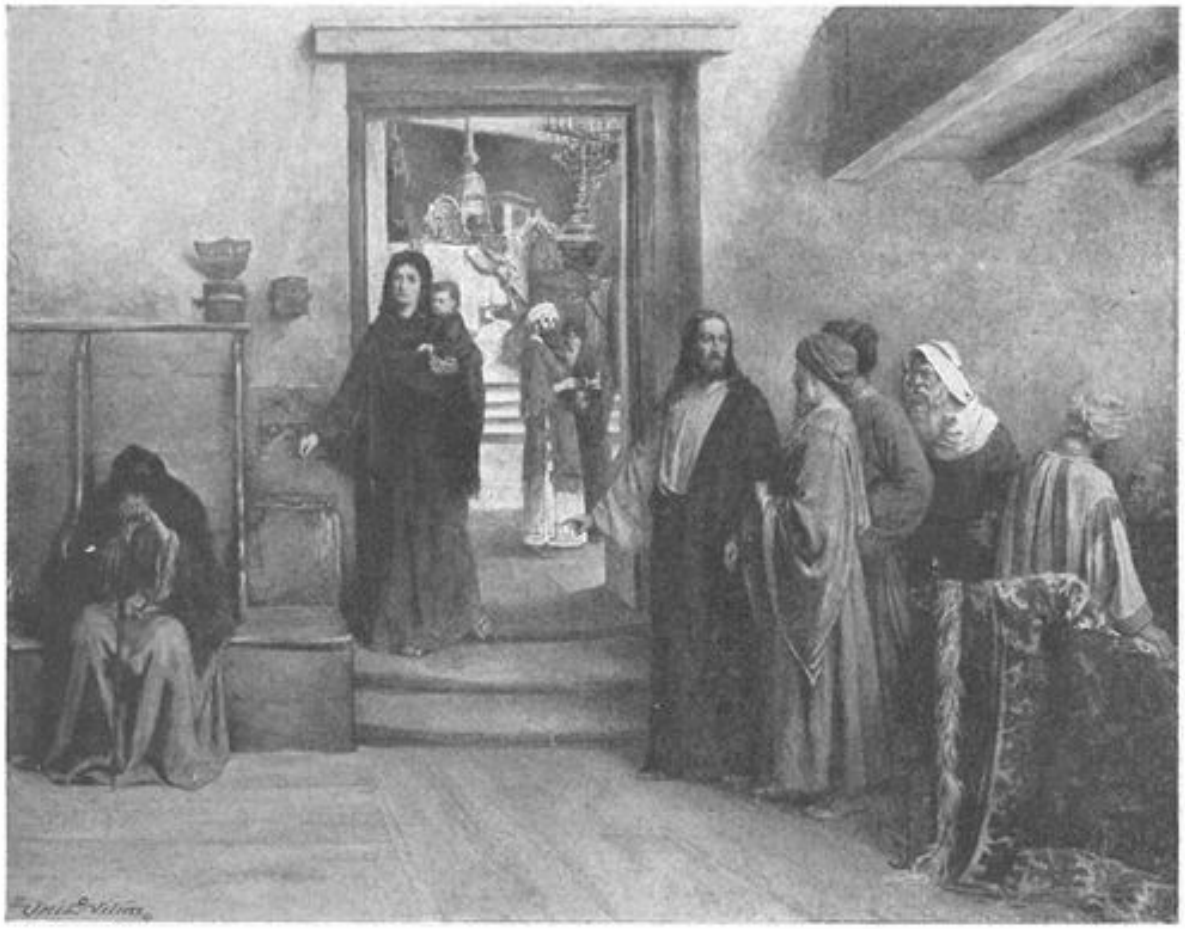
Jako jednotlivci se sejdou s Ježíšem na soudu soukromém, tak při všeobecném soudu uvidí ho všecko člověčenstvo; ale jen ten, jejž našel Pán bdícího a připravena při poslední hodince, může se těšiti na obecné vzkříšení, poněvadž jenom ten se svatými a anděly zúčastní se hostiny nebeské slávy.

Jelikož i apoštolové před sesláním Ducha sv. měli temné představy o opětném příchodu, táže se sv. Petr, zdali Mistr vyzývá jen věrné své služebníky apoštoly, aby bdíce vzali skvostnou odplatu, nebo platí-li ta výzva i jiným: Pane, nám-li pravíš to podobenství čili všechněm? Ježíš odpovídá novým podobenstvím, z něhož patrno, že napomínal všecky věřící a hlavně představené — apoštoly.

I řekl mu Petr: Pane, k nám-li pravíš to podobenství, či-li také ke všem? A Pán řekl: Kdo pak jest správcem věrným a opatrným, jehož ustanovil pán nad čeledí svou, aby jim dával v čas osep? Blažen služebník ten, kteréhož pán přijda nalezne, an tak činí. V pravdě pravím vám, že ustanoví jej

[1]) Už isme se zmínili, že před příchodem Římanů dělili Židé noc na tři, po té na 4 vigilie, po třech hodinách, tedy 6—9, 9—12, 12—3, 3—6.

nade vším majetkem svým. Kdyby však onen služebník řekl ve svém srdci: „Pán můj prodlévá přijíti", a počal by bíti služebníky a služky, a jísti a píti i opíjeti se, přijde pán služebníka toho v den, v který se nenaděje, a v hodinu, kterou neví, a rozseká ho a ustanoví díl jeho s nevěrci. Onen pak služebník, stupcové, časem, co majitel nepřítomen, doba od Nanebevstoupení Páně až jeho příští k poslednímu soudu, mzdou dobrému správci — odměna věčné blaženosti v nebesích. Mzda nepřipadne nedbalému, násilnickému nebo hašteřivému správci, jenž majetkem vládne ke zkáze. Takový služebník musí býti připraven, že pán jemu odplatí, jakž

HALÉŘ VDOVY.

jenž poznal vůli pána svého, a nepřipravil ani neučinil podle vůle jeho, dostane mnoho ran, ten však, jenž jí nepoznal a dělal věci hodné ran, dostane ran málo. Od každého pak, jemuž mnoho bylo dáno, bude se pohledávati mnoho, a komu bylo svěřeno mnoho, od toho bude se žádati více. (Luk. 12, 41.—48.)

K snazšímu pochopení podobenství slouží na vědomí: Pánem, jenž odcestoval, rozuměti sluší Krista Pána, domem — církev sv. (srov. I. k Timotheovi 3, 15; II. 2, 20; k Židům 3, 5, 6), čeledí údy církve — věřící. Správci jsou apoštolové a jejich náležejí na nevěrného služebníka. (Jan 10, 12.—13; I. Petrova 5, 2.—4.) A trest jeho se stupňuje, čím více hodnosti a poznání bylo mu svěřeno; neboť od každého, jemuž bylo mnoho dáno, bude se pohledávati mnoho, a komu svěřeno mnoho, od toho více požádají. Slova dotýkají se i apoštolů i věřících; neboť křesťana, jenž může a má vážiti ze zdroje milostí Božích, očekává přísnější soud než jinověrce nebo pohana, kterému zřídlo není přístupno a tak jedná často z nevědomosti. Výrok Páně, že od toho, komu více dáno, bude mnoho požádáno, naháněl strachu i největším světcům. Známo jest, že přemnozí se ukrývali, byla-li jim

nabízena hodnost představených církve a že mnozí ji přijali jen z poslušnosti, aby se neprotivili vůli Boží.

Můžeme si představiti, jak asi slova Kristova dojala apoštoly. Zajisté že k Mistru přilnuli větší láskou. Proto také určitěji jim zjevil, proč se stal člověkem a působí jako Vykupitel:

Oheň na zem pustit jsem přišel, a co chci (jiného), než aby se vznítil? Mám však pokřtěn býti křtem, a kterak jsem stísněn, dokavad se nevykoná? Myslíte-li, že jsem přišel dáti pokoj na zem? Nikoliv, pravím vám, nýbrž rozdvojení; neboť od toho času rozdvojí se jich v jednom domě pět: tři proti dvěma, a dva proti třem; rozdvojí se otec proti synu a syn proti otci, matka proti dceři a dcera proti matce, tchyně proti své snaše a snacha proti tchyni své. (Luk. 12, 49.—53.)

Ohněm Ježíšovým znázorňuje se očistný oheň, jenž má stráviti vše, co na člověku — obrazu Božím — nečistého, co ho snižuje a znehodnocuje. Tím ohněm pak jsou utrpení a svízele, které zkouší víru a upevňují lásku k Bohu. Moudrý Sirach učil (2, 5.): V ohni zkoušeno bývá zlato a stříbro, lidé pak přijemní v peci (= ohni) ponížení. Sv. Jakub, (1, 2.—4) napomíná: Za největší radost mějte, bratří moji, když v rozličná pokušení (= protivenství a soužení) upadnete, vědouce, že takové zkoušení víry působí trpělivost. Trpělivost pak skutek dokonalý má (= měj, řecky: vytrvej až do konce), abyste byli dokonalí a celí.. Poněvadž tudíž vlastním povoláním Messiášovým jest očištění a posvěcení lidstva, toužebně žádá, aby se očistný oheň brzo vzňal. Než se tak stane čili než ohněm utrpení a protivenství víra jeho nad světem zvítězí, musí Spasitel sám trpěti, umříti, musí projiti křtem krve, kteréžto obrazné slovo znamená všecko hrozné mučení a smrtelný zápas Kristův na kříži. Ký tedy div, že si vroucně přeje, aby se tak pro spásu lidí brzo stalo. (Mat. 20, 22; Mar. 10, 38.)

Kristův očistný oheň rozdělí svět na dva tábory: jedni v něho uvěří, druzí učením jeho opovrhnou. Mezi lidmi nastane hluboká propast i nejužší svazky příbuzenské vezmou za své. Ohlášený oheň Kristův spadl na zem o svátcích svatodušních. Od té doby hluboce působí ve společnosti lidské: buď přivádí a utužuje víru nebo zatvrzuje — nevěru.

KAPITOLA DVAADVACÁTÁ.

Čiňte pokání. — O neplodném fíku. — Uzdravení ženy nemocné.

Čiňte pokání. — O neplodném fíku.

Dav ponaučení apoštolům, nezapomíná Spasitel na posluchače. Vyzývá je, aby pozorovali znamení, že přiblížilo se království Messiášovo, aby se na ně připravili pokáním.

Pravil pak i k zástupům: Když vidíte vycházeti oblak od západu, ihned říkáte: „Bude pršet.“ A stává se tak. A když vidíte váti vítr jižní, pravíte: „Bude horko“, a bývá. Pokrytci, tvářnost nebe a země umíte zkoumati, i kterak čas tento zkoumat nedovedete? Proč ale sami od sebe nesoudíte, co jest spravedlivo? Když pak jdeš se svým protivníkem k vrchnímu, přičiň se na cestě zprostiti se ho, aby tě snad netáhl k soudci a soudce nedal tě bi-

řici a bičic nevsadil tě do žaláře. Pravím tobě: Nevyjdeš odtud, dokavad nenavrátíš i posledního penízku. (Luk. 12, 54.—59.)

Ježíš přiznává, že lid podle úkazů v přírodě dovede uhádnouti změnu povětří. Vane-li vítr od moře Středozemního, bývá neklamným znamením, že bude pršeti; přichází-li však od jihu neb od jihovýchodu, ohlašuje parno a sucho. Ačkoli tedy lidé povětrnostní změny poznávají, nepoznávají „znamení doby", že se přiblížilo království Messiášovo. Příčina leží v tom, že se mnozí štítí „očistného ohně", jejž Kristus na svět přinesl, že nechtějí života polepšiti. Jestliže říkají, že touží po říši Messiášově, činí tak jen na oko, dopouštějíce se mrzkého pokrytectví. Neomluví je nijak špatný příklad fariseův a zákoníků, neboť by si mohli utvořiti úsudek svůj vlastní, nedadouce se másti převráceným názorem zlých lidí. A příležitosti správného nazírání na skutky Kristovy neměli odkládati, neboť čas prchne a rozsudek vyzní. „Protivník" už se blíží k soudci, aby židovský národ obžaloval z nevěry a dal jej právními sluhy uvězniti. Protivníkem rozumí se satan, jenž u Boha na lidi žaluje (Job 2, 4..), soudcem Bůh, cestou — čas, jenž zbývá lidu ku pokání, právními služebníky andělé jakožto vykonavatelé božského rozsudku (Mat. 25, 31), vězením očistec nebo peklo. (Mat. 5, 26.)

Někteří posluchači oznamují na to Ježíši, že římský vladař Pilát dal zabíti některé galilejské Židy, když v jerusalemském chrámu přinášeli obět. Ze zprávy vyvozuje Pán nové napomenutí ku pokání, což dokládá podobenstvím o neplodném fíku.

Byli pak téhož času přítomni někteří, kteří mu vypravovali o Galilcanech, jejichž krev Pilát smísil s jejich obětmi. I odpověděl jim řka: Myslíte-liž, že tito Galilejští byli většími hříšníky, než všichni Galileané, poněvadž takovou věc utrpěli? Nikoliv, pravím vám, ale nebudete-li pokání činiti, všickni podobně zahynete. Aneb oněch osmnáct, na něž padla věž v Siloe a je zabila, — myslíte-liž, že také oni byli většími vinníky než všickni lidé, kteří přebývají v Jerusalemě? Nikoliv, pravím vám, ale nebudete-li pokání činiti, všickni podobně zahynete. Pověděl pak toto podobenství: Kdosi měl fíkový strom štípený ve své vinici, i přišel hledat na něm ovoce, ale nenalezl. I řekl k vinaři: Aj, tři léta jsou tomu, co přicházím hledat ovoce na tomto fíku, a nenalézám; vykopej ho tedy; k čemu vysiluje půdu? Ale on odpovídaje dí jemu: Pane, ponechej ho i tohoto léta, až jej okopám a ohnojím; kdyby snad přinesl ovoce; pakli ne, potom jej vykopej. (Luk. 13, 1.—9.)

Písmo sv. nevysvětluje proč a při jaké příležitosti se Pilát dopustil hanebného skutku, že dal některé Židy zabíti při oběti v chrámě. Snad se někteří galilejští poutníci pokusili o vzpouru proti nenáviděným Římanům o některých židovských svátcích: velikonocích, letnicích nebo o slavnosti stánkův. Prohlédaje smýšlení těch, kteří se o tom zmiňují, vzpomíná Ježíš jiné události, totiž že se sesula věž na 18 lidí, věž na blízku pramenu Siloe při jižním úpatí Sionu. Oba příběhy obrací k napomenutí, aby lid činil pokání, sice jinak v duchovním směru zachvátí jej podobný osud; vždyť přece neprohřešili se onino ve chrámu zabití více než ostatní Galilejští a vina při sesutí věže zahynuvších lidí nebyla tak velikou jako vina hříchu ostatních obyvatelův Jerusalema. Proto napomíná Nebudete-li činiti pokání, všichni podobně zahynete! V prorockém duchu opovídá Ježíš zkázu Jerusalema v r. 70. skrze Římany, při čemž zahynulo nesčetné množství židovských poutníků nejen z Galileje, ale z celé země mečem, sřítivšími se budovami a ponejvíce hladem.

Aby odůvodnil, že pokání přepotřebno a odklad nebezpečným, vypravuje podobenství o neplodném fíku. Vinice toť království Boží na zemi (= církev), nejprve starozákonní potom novozákonní, jakožto dokonalé pokračování prvního. Majitelem vinice Bůh Otec, fikem národ židovský, vinařem Syn Boží, jenž už od pradávna působil mezi Židy a to nejenom zákonem přirozeným, jenž napsán jest v srdci každého jednotlivého člověka (k Řím. 2, 14, 15.), ale desaterem zá-

kona na hoře Sinai a potom skrze proroky. Vtěliv se vyvolil Syn Boží za působiště židovskou zem, zde učil, čině nesčíslný počet zázraků Mohl tudíž plným právem očekávati Bůh, majitel vinice, že národ vydá ovoce spravedlnosti, že uvěří v zaslíbeného Messiáše. To se nestalo. Proto vyzývá vinaře, aby vyťal neplodný strom fíkový, t. j. aby Ježíš vyloučil Židy ze své církve. Ale pěstitel fíku — Syn Boží — uprosí majitele vinice aby popřál stromu aspoň jediný rok života. Slibuje, že v tom čase dá si se stromem práci, okopá a ohnojí, a jestliže i potom nevydá ovoce, budiž vyťat a spálen.

Lhůtou, kterou Bůh popřál na přímluvu Spasitelovu, rozuměti sluší čas od smrti Páně až do zkázy Jerusalema, tedy období 37 až 40 roků. V té době apoštolové zejména v Palestině hlásali slovo Boží. Ale Židů uvěřilo málo: strom fíkový zůstal neplodným. Proto jej Římané vyťali.

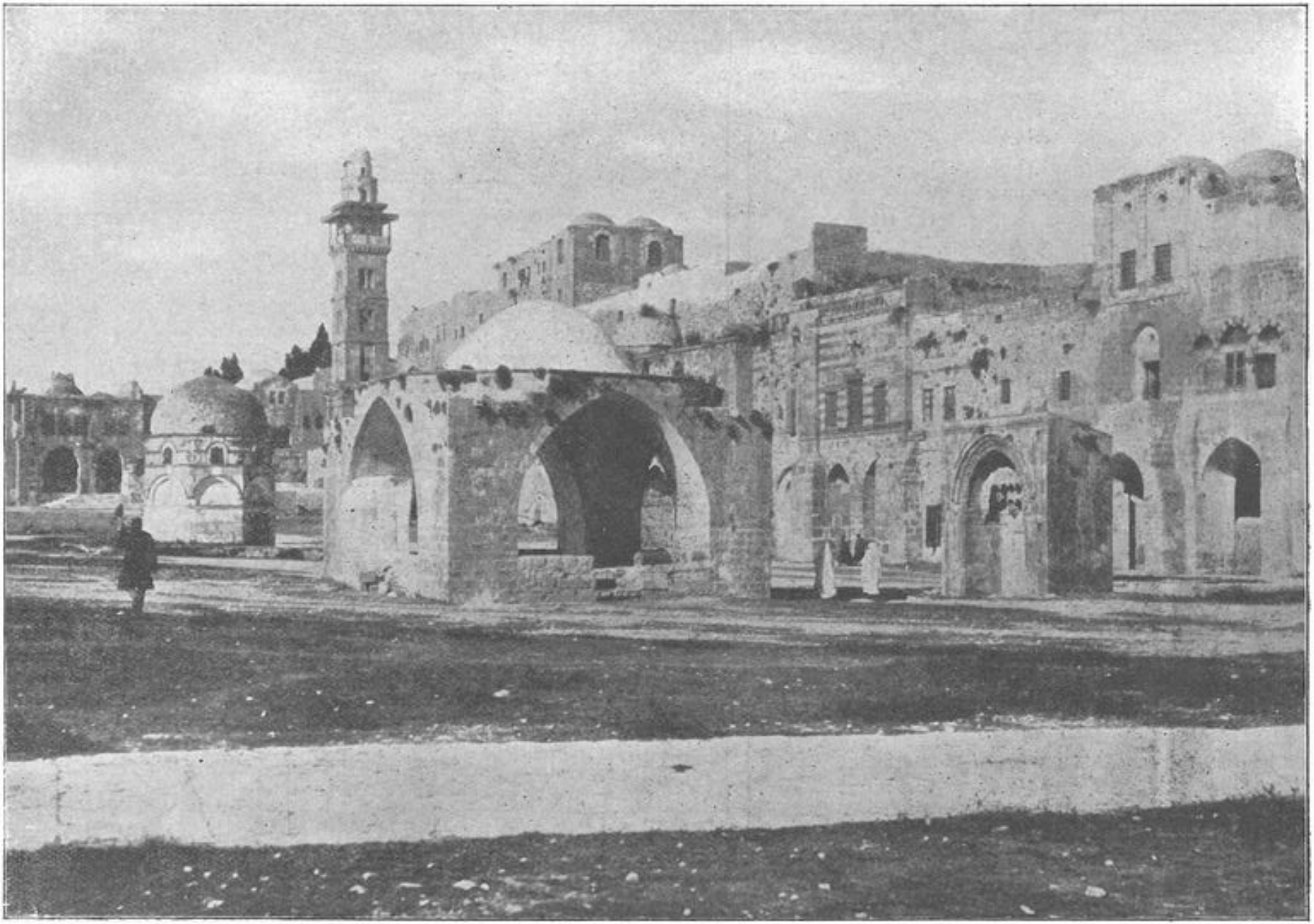
Co platí o Židech, vztahuje se na nekajícného hříšníka. Křesťan podobá se fíku, jejž Pán zasadil do vinice — církve. Obdržev potřebné milosti má přinášeti ovoce spravedlnosti a svatosti (= má se státi spravedlivým . .). Jestliže tak nečiní, z roku na rok s pokáním odkládá, vyschne smilování Boží, křesťan propadá věčné záhubě. Duch sv. napomíná ústy mudrcovými (Sirach 5, 8. 9): Neprodlévej se obrátiti ku Pánu, aniž odkládej den ode dne. Nebo náhle přijde hněv jeho a v čas pomsty rozptýlí tě.

O uzdravení nemocné ženy.

Učil pak Ježíš v sobotu v jedné synagoze jejich. A hle, (byla tam) žena, která měla ducha nemoci po osmnáct roků; a byla shrbena a vůbec nemohla se vzpřímiti. Uzřev ji Ježíš, zavolal ji k sobě a řekl jí: Ženo, zproštěna jsi od nemoci své. I vložil na ni ruce a hned se vzpřímila a velebila Boha. Ale představený synagogy, hněvaje se, že Ježíš uzdravil (ji) v sobotu, promluviv řekl zástupu: Šest dní jest, v nichž se má pracovati, v těch přicházejte a dávejte se uzdravovat, a ne v den sobotní. Ježíš pak odpověděv řekl: Pokrytci, zdaliž každý z vás neodvazuje v sobotu svého vola neb osla a nevede ho napájet? A tato (žena), kteráž je dcerou Abrahamovou, kterouž satan svázal, hle již osmnáct roků, ta neměla-liž býti rozvázána od vazby své v den sobotní? A když to pravil, styděli se všickni protivníci jeho, a veškeren lid radoval se ze všech těch věcí slavných, kteréž se děly od něho. (Lukáš 13, 10.—17.)

O čase a místě události zmiňuje se Písmo jen povšechně: stalo se v sobotu v jedné synagoze. Žena churavěla již 18 let vlivem zlého ducha na křivinu páteře. Chodila k zemi ohnuta, nemohouc se narovnati ani vzhůru pohlédnouti. Sotva že ji Spasitel spatřil, hnut jsa milosrdenstvím, nečeká až sama poprosí, ale sám od sebe vrací jí zdraví. Šťastná žena velebí Boha za dobrodiní. Přítomný lid jí přizvukuje. Jenom představený synagogy nevrle vyčítá Pánu, že znesvětil sobotu; neboť podle jeho, vlastně podle farisejských zásad, jakž jsme už dříve podotkli, nemělo se ani v sobotu léčiti, nehrozilo-li nebezpečí smrti, čehož ovšem při ženě nebylo. Neodvažuje se pokárati Krista Pána přímo, ale pod rouškou svatého rozhorlení obrací se k lidu s obžalobou: Šest dní je, v nichž náleží dělati. V těch tedy přicházejíce, buďte uzdravováni a ne v den sobotní! Ježíš mu odpovídá rázně, že zahanben nemá

ZEVNÍ NÁDVOŘÍ MEŠITY. (K obr. na str. 131.) Obraz náš předvádí nám celou část bývalého nádvoří pohanů, a sice onu stranu, kde druhdy za dob Spasitelových na skále vypínal se pevný hrad římský Antonia, odkud posádka římská ovládala celý chrám. Tam, kde sbíhala se podloubí chrámová strany severní a západní, postavena byla pevnost tato, která zároveň s chrámem r. 70 po Kr. vzala za své. Zde zajisté v síních těchto rozlétla se pověst o tom, co před tváří učitelů a zákoníků mluvil Vykupitel. „Děsili pak se všichni, kteří jej slyšeli, nad rozumností a odpověďmi jeho. Uzřevše ho rodičové, divili se.“ (Luk. 2, 47. 48.) Na těchto místech, kam přístup měli i pohané, kde byl vlastně v dobách Kristových jerusalemský bazar (tržiště), po prvé se ukázala moudrost Spasitelova. Dnes ovšem místa tato úplně změněna. Z hradu Antonia zbyla sotva skála, na níž byl druhdy vystavěn. Odtud odešel pak Ježíš s rodiči svými a vrátil se s nimi do Nazareta „a byl jim poddán“. (Luk. 2, 51.)

ZEVNÍ NÁDVOŘÍ MEŠITY.

slova obrany. Nazývat ho a ty, kteří za ním stojí — pokrytci, poněvadž na oko horlí o přikázání Boží a přece jen jednají z nenávisti a záští proti Spasiteli. Jak nespravedlivých výtek se vůči němu dopouštějí, vidno z toho, že svá zvířata v sobotu napájejí, ale ženě nepřejí uzdravení — pro sobotní klid. Domácí zvíře má tedy přednost před „dcerou Abrahamovou", ženou z lidu, spíše sluší tedy nasytiti zvíře, než osvoboditi člověka z ďábelského jařma, byť již osmnáctiletého! Odvázati zvíře ve stáji se dovoluje; ale vložiti ruce na nemocnou ženu se zapovídá! Na takové důvody zmlkli protivníci Páně, neboť pošetilé slovo představeného synagogy nelze nijak ospravedlniti, vysvětliti. Stydí se, mlčí, ale nepolepšují. Ani nejnápadnější zázraky jimi nepohnou, aby v Ježíše uvěřili — tak jsou nedostupní pravdě. Za to lid jásá a velebí Boha. Na dlouho-li?

Po zázraku vypravuje evangelista Lukáš (13, 17.—21.) dvě podobenství o zrnu hořčičném a o kvasu. O těch jsme se již zmínili (Mat. 13, 31.—33), z té příčiny jich pomíjíme. Lukáš je uvádí proto, že se mu hodí do souvisu. Zpráva o uzdravení choré ženy podává nám důkaz, že mnozí ze Židů uvěřili tak, že Ježíš mohl počíti se založením říše messiánské mezi lidem Následující dvě podobenství obzvláště poučila lid, v čem záleží povaha říše Kristovy, že má totiž jednak význam světový, jednak že svým vlivem zušlechtí svět. Nic se nepříčí domněnce, že Kristus Pán obě podobenství vyprávěl vícekráte při různých příležitostech.

Veřejný život Pána Ježíše od svátku posvěcení chrámu až do slavného vjezdu do Jerusalema o květné neděli.

Již prve jsme na to upozornili, že evangelisté sv. Matouš, Marek a Lukáš, kteří svá díla sepisovali před sbořením Jerusalema, tedy před r. 70 — o činnosti Ježíšově v Jerusalemě málo zaznamenali. Učinili tak z ohledu na město samé. Nevěra, se kterou se Ježíš u vznešených měšťanů potkával, rouhání, jakým ho zasypávali fariseové a zákoníci se stoupenci, nijak by nebyla přivedla Židy, aby v Ježíše uvěřili. Naopak, zlí byli by bývali podrážděni k tužšímu odporu. Sv. Jan psal evangelium po zkáze města. Chtěje naproti pohanským filosofům dokázati božství Kristovo, nemusil se nic ohlížeti na Židy již — odsouzené. Kromě toho řeči a skutky Páně v Jerusalemě měly pro spisovatele převelikou důležitost, poněvadž v nich se Kristus Pán ukazoval jasně a neodolatelně Synem Božím a zaslíbeným Messiášem, což dokázati, bylo, jak pověděno, hlavním účelem evangelia Janova.

Nemáme li v líčení života Ježíšova nechati mezery, musíme míti zřetel též k evangeliu Janovu, pokud zapotřebí. Stane se v tomto oddělení. Kdežto sv. Lukáš (13, 22) kratince a všeobecně se zmiňuje, že Ježíš procházel města i městečka, že učil a vydal se na cestu do Jerusalema, líčí sv. Jan jeho pobyt, řeči i skutky ve hlavním městě podrobněji.

KAPITOLA DVACÁTÁ TŘETÍ.

Různé řeči a skutky Páně.

Ježíš o svátku posvěcení chrámu v Jerusalemě.

Bylo pak v Jerusalemě posvícení a byla zima. A Ježíš chodil ve chrámě v podloubí Šalomounově. Tu obstoupili ho Židé a pravili jemu: Dokavad držíš duši naši v napětí? Jsi li ty Kristus, pověz nám to zjevně. Ježíš odpověděl: Mluvím vám to a nevěříte. Skutky, které já činím ve jménu Otce svého, ty vydávají svědectví o mně. Ale vy nevěříte, neboť nejste z ovcí mých. Ovce mé slyší hlas můj, a já je znám a následují mne; a já jim dávám život věčný a nezhynou na věky, a nikdo nevytrhne jich z ruky mé. Co mi dal Otec můj, to jest větší nade všecko, a nikdo nemůže (jich) vytrhnouti z ruky Otce mého. Já a Otec jedno jsme. Tu Židé chápali kamení, aby jej kamenovali. Ježíš jim odpověděl: Mnoho skutků dobrých ukázal jsem vám od Otce; pro který z těch skutků mě kamenujete? Židé odpověděli: Pro dobrý skutek tě nekamenujeme, nýbrž pro rouhání, a proto, že ty jsa člověkem děláš se Bohem. Ježíš jim odpověděl: Není-liž psáno v zákoně vašem: „Já jsem řekl: Bohové jste?“ Jestliže bohy nazval ty, k nimž slovo Boží bylo řečeno, (a Písmo nemůže se zrušiti), o tom-li, jejž Otec posvětil a poslal na svět, vy pravíte: „Rouháš se“, poněvadž jsem řekl: „Syn Boží jsem?“ Nečiním-li skutků Otce svého, nevěřte mi; jestli však (je) činím a nechcete věřiti mně, skutkům věřte, abyste poznali a uvěřili, že Otec jest ve mně a já v Otci. Tu hledali ho zatknouti, ale (on) ušel z rukou jejich. A odešel opět za Jordán na to místo, kde Jan nejprve křtil, a zůstal tam. I přišli mnozí k němu a pravili: Jan neučinil sice žádného zázraku, ale všecko, co Jan řekl o tomto, bylo pravdivo. A mnozí uvěřili v něho. (Jan 10, 22.—42.)

Roku 203 před Kristem zmocnil se židovské země syrský královský rod Seleukovců, nazývaný po králi Seleukovi I. Z těch Antiochus Epifanes (176—164 před Kristem) naváděl židovský národ k odpadnutí od zákona Mojžíšova, pořádaje v Jerusalemě pohanské hry a zvyky. Také chrám znesvětil, postaviv na nádvoří řeč. pohanské modlu. (I. Makkab. 1, 27.) Někteří spisovatelé praví, že to byla socha pohanského Jupitera, židovský dějepisec J. Flavius pak, že oltářík, na němž obětovali vepře, zvířata, která zákon Mojžíšův prohlásil za nečistá. Proti takovému násilnictví povstal židovský kněz Matatiáš se svými 5 syny: Janem, Šimonem, Judou Makabejským, Eleazarem a Jonathanem. Přemnozí Židé se k nim přidali. Bojovali za víru i za svobodu vlasti. Po usilovných bojích se jim konečně podařilo, svrhnouti jho syrské (pohanské): Juda — přijmí M a k a b e j s k ý (= kladivo) přešlo na celý rod Matatiášův, ač původně slul Hasmanovci po pradědu Matatiášově — Hasmonaiovi — vyčistiv chrám, dal jej znova vysvětiti. První bohoslužby vykonal za veliké slávy a nádhery. Na památku toho slavili Židé každého roku 25. kislevu (polovice prosince) po osm dní slavnost nazývanou posvěcení chrámu (staročesky bychom řekli posvícení, I. Makab. 4, 43.—59; II. 10, 5.—8.). Podle J. Flavia (Starož. VII, 7, 7) nazývala se slavnost též „slavnost světel“, poněvadž po celý čas jejího trvání s večera Židé okna svých příbytků co nejčetněji zdobili hořícími svícemi.

Tedy o těchto svátcích procházel se Pán Ježíš chrámem, hlavně sloupořadím Šalo-

mounovým. Tím rozuměti sluší dvojité sloupoví na nádvoří pohanů, jež stálo v místech někdejšího chrámu Šalomounova. I obstoupili ho nepřátelsky smýšlející Židé s farisey a zákoníky, kteří hrozivě se naň obořili: Dokud nás budeš držeti v nejistotě? Jsi-li Kristus, pověz nám zjevně! (Srov. Jan 5, 26; 6, 35; 7, 38; 8, 12. 18. 58; 10, 25.)

Na pohled lichotivá slova však čpěla přetvářkou; vždyť v té příčině se Ježíš vyslovil jasně již vícekrát. Chtějí ze Spasitele vylákati odpověď, aby s ní doběhli buď k vysoké radě nebo k římskému Pilátovi žalovat. Ale v tom se jim nikdy nic nedaří. Aby dokázal své božské poslání a vykupitelskou důstojnost odvolává se Pán na dosavadní učení i skutky, jež konal a dosud koná na rozkaz a z moci nebeského Otce. Ale oni (fariseové . . .) nevěří ani slovům ani zázrakům, poněvadž nenáleží do počtu oveček, jež slyší hlasu jeho. Proto také nevejdou do života věčného, jenž připadne těm, kteří věří v Ježíše. (Jan 3, 16.) Ježíš má v sobě věčný život, jejž přijal od věčnosti od Otce (Jan 5, 26.) a proto stává se také zřídlem všeho duchovního života lidského jak na zemi tak i na nebi. Kdo v něho věří, přemůže každý nepřátelský nátlak a nebude zahanben; neboť Kristu Otcem udělená přirozenost a moc, jsouc božského původu, převyšuje každého tvora i každou pozemskou sílu. Koho chrání Ježíš, toho záštitou jest nebeský Otec.

Židé chápou, že Kristus praví Jsem Bůh, roveň Otci; ale místo aby uvěřili, spatřují v jeho slovech rouhání se Bohu a chtějí ho podle zákona Mojžíšova (III. 24, 10 . .) jako rouhače kamenovati. Ale Ježíš se nebojí, uprostřed zuřivých protivníků opětně prohlašuje, že je pravý Syn Boží. Počínání Židů ostře kárá. Ukazuje jim, kolik zázraků před nimi vykonal a táže se, zdali pro tyto dobré skutky ho chtějí kamenovati. Když odpovídají, že ne pro dobrý skutek, ale pro rouhání, poněvadž se činí Bohem, odkazuje je na Starý Zákon, v němž i nespravedliví soudcové israelští se nazývají „Bohy a syny Božími", poněvadž u lidu Boha zastupovali. (Žalm 81, 26.) Oč více j e m u náleží jméno Syn Boží, poněvadž od Otce od věčnosti zplozen byv v čase za Messiáše ustanoven a na svět jest poslán. Kdyby chtěli pravdu uznati a přijmouti, nechtějí-li věřiti jeho slovům, musili by ze skutků jeho přijíti k názoru, že je nekoná leda ve spojení s nebeským Otcem, že Otec zůstává v něm a on v Otci.

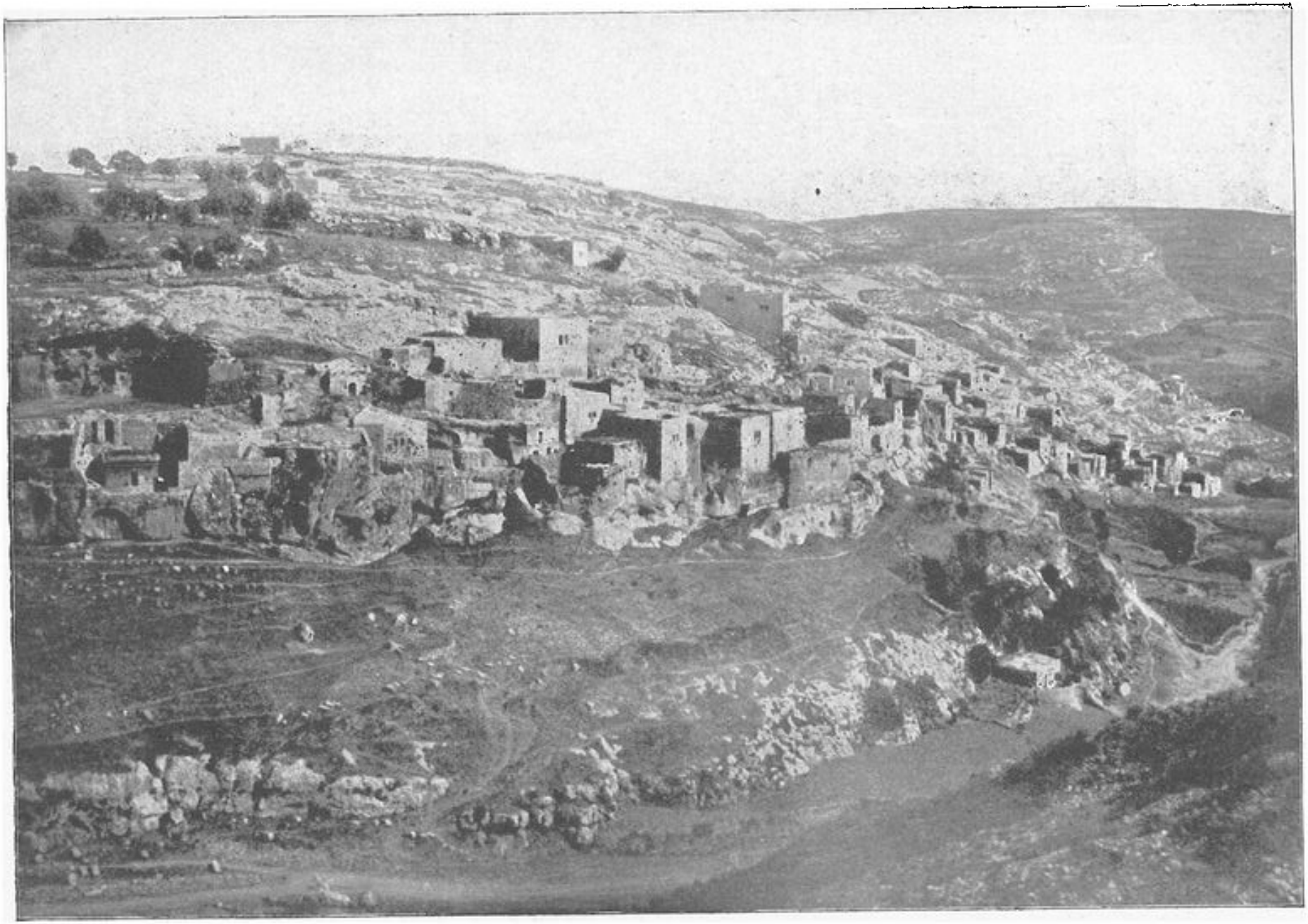
Na takové otevřené vysvětlení zrovna zběsilí Židé chtějí Ježíše uchopiti, ale, poněvadž ještě nepřišla jeho hodina, odchází bez pohromy a závady od nich. (Jan 7, 30; 8, 59.) Ježíš odešel opět do Perey, na východní břeh Jordánu a sice do Bethanie, kde před dvěma lety začal Křtitel učiti a křtíti. Lid pamatoval si dosud dobře a živě velikého proroka pokání. Jeho slova šla z úst do úst. Vzpomínali, co prorokoval o království Božím a příchodu Messiášově. Tak se stalo, že mnozí v Ježíše jako Messiáše uvěřili, jelikož se přesvědčili, že se na něm naplnily předpovědi Janovy. Ale fariseové neustávali od Krista odvraceti lid a jemu činiti úklady. Proto od této doby Pán stále napomíná zástupy, aby se pro něho rozhodly a přivinuly se k němu jako ku dobrému Pastýři.

Uzká brána vede do království Božího.

Vyličujíce působení Páně v území perejském, na druhé straně Jordánu, jest nám přidržeti se evangelisty Lukáše, jenž o něm nejvíce zaznamenal.

Řeč Kristovu o těsné bráně do nebe klademe podle Písma sv. doslovně bez pozná-

VESNICE SILOA, (K obr. na str. 135.), která zajisté jméno své má od pramene Siloe, nalézá se naproti studnici Panny Marie na jižním svahu hory Olivetské. Jdeme-li údolím Kidronským kolem tamějších hrobů, přijdeme na západním úbočí hory Pohoršení do vesnice na svahu hory jako přilepené, kterou Arabové zovou „Kefr Silwân". Vesnice stojí na místě bývalého židovského hřbitova, mnohé hroby ve skále vytesané jsou dnes obydleny; zdaleka sotva poznáme obydlí vesnice té, protože mají většinou tutéž barvu jako skály a jsou jako hnízda vlaštovčí na skalách. Obyvatelé této vesnice, vesměs Mohamedáni, živí se rolnictvím a chovem dobytka, mnozí přivážejí vodu od studnice Siloe nebo En-Rogel na oslech do Jerusalema, kde ji prodávají. Asi 170 *m* na jih jsou zříceniny mešity. Odtud možno spatřiti místo zvané Zoheleth. Dnes ovšem vidíme tu pouze holou skálu.

VESNICE SILOA.

mek, poněvadž se srovnává s výroky Páně u sv. Matouše (7, 13, 14. 23; 8, 11.—12.; 19, 30; 20, 16; 25, 10), které jsme už vysvětlili a částečně ještě objasníme. Sv. Lukáš (13, 23.—30.) píše:

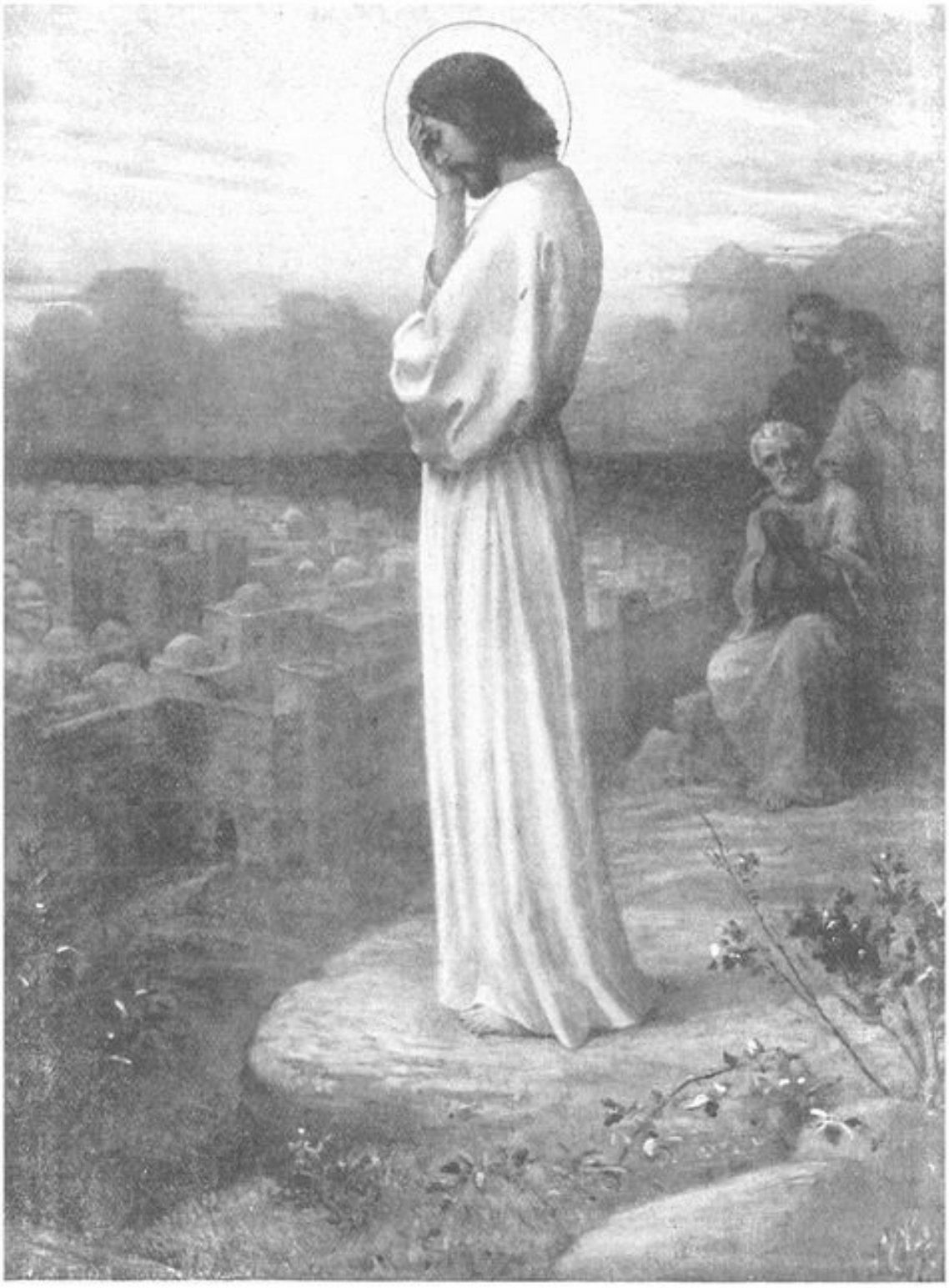
Kdosi pak řekl jemu: Pane, málo-li jest těch, kteří budou spaseni? A on řekl k nim: Snažte se vejíti branou těsnou, neboť mnozí, pravím vám, budou hledati vejíti, a nebudou moci. Když pak hospodář vstane a dveře zavře a vy počnete venku státi a na dveře tlouci řkouce: „Pane otevři nám," tu on odpovídaje, řekne vám: „Neznám vás, odkud jste. Tehdy počnete říkati: „Jedli jsme před tebou a pili a na ulicích našich jsi učil." I řekne vám: Neznám vás, odkud jste; odejděte ode mne všickni, činitelé nepravosti. Tam bude pláč a skřípění zubů, když uvidíte Abrahama a Isáka i Jakoba a všecky proroky v království Božím, sebe pak vyháněny ven. A přijdou od východu a od západu i od severu a od jihu a budou stolovati v království Božím. A hle, jsou poslední, kteří budou prvními, a jsou první, kteří budou posledními. (Luk. 13, 23.—30.)

Úsudek Ježíšův o Herodesovi a Jerusalemě...

V ten den přistoupili k němu někteří z fariseů a řekli jemu: Vyjdi a odeběř se odtud, neboť Herodes chce tě usmrtit. I řekl jim: Jděte a povězte té lišce: Aj, vymítám zlé duchy a uzdravuji dnes i zítra a třetího dne přijdu k dokonání. Avšak dnes a zítra i pozejtří musím choditi, neboť nenáleží proroku zahynouti kromě Jerusalema. Jerusaleme, Jerusaleme, jenž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří se k tobě posílají, kolikráte jsem chtěl shromážditi dítky tvé, jako pták hnízdo své pod křídla, a nechtěl jsi! Aj, zanechá se vám dům váš pustý. Pravím pak vám: Neuzříte mě, až přijde (čas), kdy řeknete: „Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně." (Luk. 13, 31.—35.)

Příběh tento udál se buď v Pereji, jež náležela k území Heroda Antipy (Jos. Flavius, Starožit. 17, 11.), nebo nedaleko residence krále Herodesa — města Tiberiady. Jisto, že nebyla lichou zpráva fariseů, že by Herodes chtěl Krista Pána zabíti; vždyť vševědoucí Spasitel neviní zpravodaje ze lži. Musíme s většinou novějších vykladačů Písma za to míti, že fariseové se spřáhli s Herodesem proti Pánu. Kníže zajisté si přál, ať už ze strachu před Římany, nebo před farisey, aby Spasitel z jeho území odešel. Blahodárné působení Páně mohlo míti v zápětí nepokoje lidu. Mohl sice Herodes dáti zavražditi Krista Pána, ale trápily ho dosud výčitky svědomí pro podobný zločin na Janu Křtiteli. Kromě toho musil počítati s lidem, jenž si Ježíše vysoce vážil.

Z odpovědi Mistrovy knížeti vyzařuje, jak výborně se vyznal v poměrech, jak znal knížecí pletichy. Nazývá Herodesa liškou, aby označil jeho lest, chytrost a prohnanost. Zároveň mu vzkazuje, že takové hrozby jím nepohnou. Půjde v činnosti dál, bude činiti zázraky, až všecko ukončí smrtí a nanebevstoupením. Půjde ovšem odtud, nikoli však z bázně před knížetem, ale proto, že tomu chce Bůh a prorocké předpovědi. Půjde do Jerusalema, sídla všech nepřátel prorokův a poslanců Božích. Cestu oživí zázraky; neboť lhůta činnosti brzo vyprší, třetího dne (den zde značí krátký čas), t. j. v třetím měsíci ji uzavře. Vyřknuv jméno Jerusalem, dojemně oslovuje město samo, toto posvátné místo, srdce židovského národa. Dvakráte po jménu volá město na důkaz srdečné soustrasti. Vždyť mu zosobňuje celý národ. Všecko učinil, aby lid zachránil. Vícekráte došel do Jerusalema, učil tam a zázraky nevídané konal — k lidu svému hned před vtělením mluvil skrze Mojžíše, proroky, Písmo Jako slepice shromažďuje kuřátka pod křídla, aby je chránila, tak něžně a s nevýslovnou láskou snažil se chrániti zbloudilé dítky Israele a — Židé ho neuznali, nepřijali; proto dolehne na ně přísný trest: Zanechá se vám dům váš pustý... Domem vyrozumívá se nejprve chrám, potom Jerusalem a celá zem židovská. Dokaváde chrám stál, troštovali se Židé, že

KRISTUS PLÁČE NAD JERUSALEMEM.

v říši Messiášově zaujmou přední místa; jakmile zanikl, naděje zmizela. Od té doby podobají se prázdnému, opuštěnému domu, na nějž neřine se požehnání Boží a paprsky lásky a milosti Boží nesvítí. A tak opuštěni žiti budou až do skonání světa. Před tím se Israel obrátí. I volati budou jásavě vstříc Messiáši Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně.[1])

O hostině u farisea.

I stalo se, když Ježíš vešel v sobotu do domu jednoho z náčelníků farisejských, aby tam poobědval, oni ho pozorovali. A hle, jeden člověk vodnatelný byl před ním. I promluvil Ježíš a řekl k zákoníkům a fariseům: Smí-li se v sobotu uzdravovati? Ale oni mlčeli. I ujav ho, uzdravil jej a propustil. A promluviv k nim, řekl: Kdo jest mezi vámi, jenž padne-li mu osel neb vůl do jámy, nevytáhne ho ihned v den sobotní? A nemohli mu na to odpověděti. Pověděl pak také k pozvaným podobenství, pozoruje, kterak si vybírali přední místa. Praviť: Když budeš pozván od někoho na svatbu, nesedej na místo přední, aby snad vzácnější než ty nebyl pozván od něho, a přijda ten, jenž pozval tebe i jeho, neřekl tobě: Postup tomuto místo; a tehda počal bys s hanbou seděti na místě posledním. Ale když budeš pozván, jdi, posaď se na posledním místě, aby když přijde ten, kterýž tě pozval, řekl tobě: Příteli, posedni výše. Tehdy budeš míti čest před spolustolujícími; neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen. Pravil však i k tomu, kterýž ho byl pozval: Strojíš li oběd neb večeři, nezvi přátel svých ani bratrů svých ani příbuzných svých ani sousedů bohatých, aby snad i oni nepozvali zase tebe a nedostalo se ti odplaty. Ale když strojíš hostinu, povolávej chudých, zmrzačelých, kulhavých a slepých, a budeš blažen, neboť nemají čím odplatiti tobě; odplatí se ti zajisté při vzkříšení spravedlivých. (Luk. 14, 1.—14.)

Uzdravení vodnatelného.

Ježíš sedí v sobotu s farisey u oběda. Vzácný fariseus ho pozval. Proč, evangelium nepraví. Z poznámky evangelistovy: A oni (fariseové) ho pozorovali, uzavírati možno, že fariseus Ježíše nepřijal jako hosta z nejčistšího, nýbrž z poťouchlého úmyslu. Ježíš na pozvání se dostavil, aby protivníkům ukázal, že se jim nemstí, ale hledá každé příležitosti, aby je poučil, polepšil. Není dále jisto, přišel-li vodnatelný ke Kristu z důvěry, aby se nemoci zázrakem zbavil, přišel-li jen náhodou, nebo ho schválně přizvali fariseové. Ježíš neduživce hned zpozoroval, jeho soucitné srdce nutká, aby ubožáku pomohl. Jelikož však Mistra fariseové při úzkoprsých názorech o svěcení soboty již několikráte obvinili, že ruší nedělní klid, táže se jich, zdali dovoleno v sobotu uzdravovati. Kristus Pán již několikrát dokázal zákoníkům, že dobrým skutkům přikázání Boží (III.) neodporuje; proto rozpačitě mlčí, neodpovídají. Ježíš uzdraví vodnatelného a hned klade otázku, zdali by některý hospodář v sobotu nevytáhnul osla nebo vola, kdyby mu spadl do jámy? Či nechá ho v ní bídně zahynouti? Fariseové volky nevolky musí takovou záchranu připustiti a z toho plyne závěr, že tím spíše dovoleno v sobotu pomoci, možno-li, v nemoci postavenému člověku. Učení fariseové u pyšném vědomí svých vědomostí nehodlají dáti se od Ježíše poučiti, proto opět mlčí. Kde schází dobrá vůle, tam selhou i nejpádnější důvody.

Kdo je vzácnější . . .?

Hlavní příčinou, proč fariseové byli nepřístupni pravdě, byla jejich neobyčejná pýcha. I při hostině ji ukázali. Každý, maje se za něco víc, hledal první místo. Ježíš napomíná je k pokoře, základu všeliké ctnosti.

[1]) Srv. Oseáš 3, 4. 5.; Malach. 4, 5. 6.; k Řím. 11, 25. Podle Matouše (23, 37.—39.) promluvil Ježíš kletbu na Jerusalem (o neděli květné) bezprostředně před svým utrpením, předpovídaje, že Židé jednou se obrátí. Možno, že tak promluvil vícekráte, asi jako otec vícekráte hrozí nezvedenému synu . . .

Mohlo by se totiž některému snadno přihoditi, že hostitel pozvav osobu ještě vzácnější, vykázal by jí první místo, na němž fariseus zasedl. Ze slušnosti musil by ustoupiti. A hle, již všecka přednější místa zaplněna, žádný z hostů nehodlá se svého místa slávou a vyznamenáním. Na takové rozesazení hostů při slavném obědě klade se na východě větší váha než u nás. Římané a Peršané považovali za nejvzácnější místo uprostřed. Čím blíže kdo seděl k té osobě, jež je zaujala, tím více cítil se poctěným;

ZKÁZA JERUSALEMA.

vzdáti a tu by následovalo ponížení všechněm zřejmé: nezbylo by nic jiného, než aby z prvního místa s hanbou zasedl na nejposlednější, které dosud prázdno. I radí tudíž opatrnost, abychom před obědem zaujali místa poslední. Hostitel už sám vykáže, kam máme zasednouti. Čím výše, tím s větší najmě první místa po jeho levici a pravici platila za čestná místa. (Mat. 20, 24.; Mar. 10, 41.) Ze příkladu učí Kristus pokoře: Každý, kdo se povyšuje, bude ponížen a kdo se ponižuje, bude povýšen. (Luk. 18, 14.; Mat. 23, 12.)

Hostina jest obraz říše Messiášovy se všemi prostředky spásy. Hostitelem — Kristus. Je-

diná cesta, která vede ke cti a vyznamenání, toť — pokora. Pýcha přináší zahanbení, ponížení a pád.

Proč zvali k hostině?

Vzácní fariseové pořádali hostiny z různých čistě lidských příčin a z týchž též rozesílali pozvánky. Zvali jen přátele, příbuzné, bohaté sousedy, aby na oplátku je také pozvali. Proto neměli nároků na odplatu dobrého skutku od Boha. Ježíš je napomíná, aby zvali též chudé, slepé .. Ti nemohou hostiny opláceti, ale za ně odplácí Bůh, jehož si hostitel činí tak dlužníkem. Nenechá žádného i nejmenšího skutku lásky a milosrdenství bez odměny, což uvidíme při obecném vzkříšení o posledním dni. (Mat. 25, 34. 35. 40.)

Církev sv. plnila vždy tento rozkaz Páně. Zřizovala pro potřebné, věnujíc jim obzvlášní péči, chudobince, nemocnice a sirotčince. Papež Řehoř I. obědvával často se 12 chuďasy. Sv. Ludvík, král francouzský, nasycoval denně 120 chudých, o svátcích 200. Často je sám obsluhoval, ba i nohy jim myl. Pro opuštěné, chudé stavěl zaopatřovací ústavy. Jak zahanbují tyto a jiné příklady naše moderní boháče! Žijí v přepychu, radovánkách a rozkoších, pro chudé jim nezbývá. A ti strádají, bouří se. Být více křesťanské lásky k bližnímu na obou stranách, nebylo by stávek, trustů či tak řečeného třídního boje. Blíž ke Kristu!

Podobenství o veliké večeři.

Uslyšev jeden ze spoluhodovníků o odplatě při zmrtvýchvstání, nadšeně zvolal: Blahoslavený, kdo jísti bude chléb v království Božím! (Luk. 14, 15) Na vroucná slova odpovídá Pán podobenstvím, jímž znázorňuje pravdu, že radostné hostiny nebeské se zúčastní člověk, který pečováním o vezdejší statky a sháňkou po požitcích nezanedbal, ale poslechl pozvání k hodům. Ježíš dí:

Ale on pravil jemu: Jeden člověk učinil večeři velikou a pozval mnohých. I poslal služebníka svého v hodinu večeře říci pozvaným, aby přišli, ježto všecko jest již hotovo. Ale oni všickni počali jednomyslně se vymlouvati. První řekl jemu: Statek jsem koupil a musím vyjíti a jej shlédnouti. Prosím tě, měj mne za omluvena. A druhý řekl: Patero spřežení volů jsem koupil a jdu je zkusit; prosím tě, měj mne za omluvena. A jiný řekl: Ženu jsem pojal a proto nemohu přijíti. A služebník vrátiv se, zvěstoval to pánu svému. Tu rozhněval se hospodář a řekl svému služebníku: Vyjdi rychle na silnice a ulice města a chudé a zmrzačelé a slepé i kulhavé uveď sem. I řekl služebník: Pane, stalo se, jak jsi rozkázal, a ještě jest místo. A pán řekl služebníkovi: Vyjdi na cesty a ke plotům a přinuť vejíti, ať se naplní dům můj. Pravímť vám, že žádný z těch mužů, kteří byli pozváni, neokusí večeře mé. (Luk. 14, 16.—24.)

Výklad podobenství není těžký. Večeře zobrazuje prostředky spásy v říši Messiášově, jak se jeví i podávají v církvi na zemi a v úplné dokonalosti na nebi — v království Božím. Dobra či prostředky na zemi v církvi jsou: evangelium, svátosti a z těch hlavně nejsvětější Svátost oltářní, záruka budoucího našeho vzkříšení k životu věčnému. Na nebi: proměna, oslavení těla, blažené patření na tvář Boží, nejvyšší to dobro, společenství s anděly a svatými a to na věky. Tuto radostnou večeři ustrojil Bůh Otec. V první řadě pozval k ní vyvolený národ israelský, a sice skrze proroky, skrze Jana Křtitele, a konečně když se přiblížil čas večeře, poslal Bůh k tomu lidu svého jednorozeného Syna, aby jej zval sám k hostině do říše messiášské. Syn Boží nazývá se „služebníkem“, poněvadž maje vyplniti rozkaz Boží, vzal na sebe podobu člověka-služebníka. (Isai. 42, 1.) Ale Israel v celku pozvání nepřijal. Ze vznešených, bohatých fariseů a zákoníků málokterý, snad jen fariseus Nikodem a bohatý radní Josef z Arimateje. V lakomství a požitkářství zabořeni pohlaváři a učitelové israelští nechtěli přijmouti, pochopiti učení o kříži žádající pokoru a odříkání. (I. Korint. 1, 23.) Jak patrno z výmluv pozvaných,

dali přednost starostem o světská zboží a radovánky před účastenstvím na večeři v říši Kristově. Ba někteří se ani neomluvivše, odmítli krátce a nevlídně pozvánku.

Proto nařídil Pán pozvati druhou třídu lidí z téhož města: chudé, slabé, slepé a kulhavé. Těmi rozuměti sluší „chudé duchem", t, j. pokorné, kteří poznávajíce svou bídu a toužíce po pomoci, očekávali Messiáše; ale též všechny, kteří si přáli, aby se zacelily rány jejich srdce jako celník a veřejní hříšníci. Kdežto tedy vznešení a bohatí, domnívajíce se, že si sami postačí a pomoci nepotřebují, pozváním opovrhli, přijali je pokorní a pokání schopní hříšníci. I naplnilo se slovo Páně, že Bůh tajemství nebeského království „skryl před moudrými a opatrnými (pyšnými) a zjevil je maličkým (pokorným)". (Mat. 11, 25.; Luk. 10, 21.)

Třetí část pozvaných utvořili cizinci. Namátli se služebníku za městem jako cestou umdlení poutníci, kteří odpočívali ve stínu stromův. Naobrazovali Samaritány a pohany. Ti mají býti „přinuceni", aby vešli do církve Boží. Zajisté, že nenadálé pozvání by je ohromilo, v nich podezření vzbudilo. Učení kříže by se jim mohlo zdáti bláznovstvím. (I. Ke Korint. 1, 13.)

Slova, jimiž Ježíš podobenství končí: Pravím pak vám, že žádný z mužů těch, kteříž pozváni byli, neokusí večeře mé, považují někteří vykladači Písma za řeč hospodáře ke služebníkům, jiní za varovná slova Ježíšova k přítomným hostím. Dali bychom druhému výkladu přednost, ač smysl v podstatě je týž. Vyplnilo se zajisté na Židech. Pozváni byli vzácní, učení do království Božího a když zanedbali přijíti, pozváni i shromážděni jsou do církve místo nich chudí a nepatrní lidé a potom ostatní národové pohanští.

Jaké je dokonalé následování Krista?

I šli s ním mnozí zástupové, a on obrátiv se řekl k nim: Jde-li kdo ke mně a nemá v nenávisti otce svého a matky své i manželky a dítek a bratrův i sester svých, ano i života svého, nemůže býti mým učeníkem. A kdo nenese kříže svého a nejde za mnou, nemůže býti mým učeníkem. Neboť kdo z vás chtěje vystavěti věž, nesedne dříve a nepočítá potřebného nákladu, má-li dosti, aby dostavěl, by snad, kdyby položil základ a nemohl dokončiti, všickni ti, kteří by to viděli, nepočali se mu posmívati řkouce: Tento člověk počal stavěti a nemohl dokončiti. Aneb, který král chtěje počíti válku proti jinému králi, nesedne dříve a nepřemýšlí, je-li s to, aby s desíti tisíci utkal se s tím, jenž s dvaceti tisíci táhne na něho? Sic jinak, pokud tento ještě opodál jest, odešle poselství a žádá za jednání o mír. Tak tedy každý z vás, jenž neodříká se všeho, co má, nemůže býti mým učeníkem. Dobrou věcí je sůl: zkazí-li se však i sůl, čím se osolí? Ani do země ani do hnoje se nehodí, nýbrž ven se vyhodí. Kdo má uši k slyšení, slyš. (Luk. 14, 25.—35.)

Řeč tuto měl Ježíš zástupům nejspíše ještě na území perejském. (Luk. 14, 1.) Účel je jasný: Kdo chce Spasitele na dokonalejší způsob následovati, má se zřeknouti příbuzných i rodiny, jmění, ba i vlastního života, snášeje trpělivě protivenství života Jestliže Kristus Pán dí: Kdo nemá v nenávisti otce svého i mateře zajisté nerozkazuje, aby učeníci jeho s nepřátelili se se svými rodiči, příbuznými; vždyť přece tolikrát osvědčil, co Bůh slavně prohlásil na hoře Sinai: Cti otce svého i matku svou. Ježíš nad to poroučel lásku k Bohu i lásku k bližnímu (Mat. 22, 37.– 39.), hlásaje vrchol lásky, že máme milovati i nepřáteli své. (Mat. 5, 44. .) Slovo „nenáviděti" nesmíme bráti po našem doslovně, ale podle zvyku židovského. „Nenáviděti" zní hebrejsky šanah, což znamená vlastně méně milovati, méně si vážiti. Důkaz toho podává evangelium sv. Matouše, původně hebrejsky sepsané a v něm výrok zní: Kdo otce a mát v í c e m i l u j e než mne, není mne hoden. (Mat. 10, 37.) Podobně se mluví: nenávidí mého vlastního života, čímž se přece nemíní skutečná nenávist vlastního života, který nám Bůh dal, ale potlačování zlých náklonností, jakož i ochota, že bychom ra-

ději umřeli, než se zřekli Krista a jeho učení.[1])

Jelikož tedy následování Ježíše spojeno je s velikými obtížemi a obětmi, máme o nich bedlivě uvažovati a býti připraveni, abychom duchovního boje se mohli podjati a zvítěziti. Ty myšlenky rozvádí Pán dvojím podobenstvím o stavbě věže a o králi, chystajícím válku. Chce-li kdo stavěti věž či budovu věžovité podoby, nejprve zrale uvažuje, vystačí-li peněžitými prostředky na všecky výlohy, aby snad nemusil pro posměch a lidskou ostudu v polovici podniku přestati. Kdo chce jíti za Kristem, musí podobně přemýšleti. Cítí-li se dosti silným nepřemítá proto, aby v následování Páně ustal; vždyť k následování Spasitele jsme všickni povoláni. Vážné přemyšlování o veliké úloze, soustřeďování a měření sil slouží k tomu, abychom k duchovní stavbě přikročili s náležitou horlivostí, volíce k šťastnému dokončení potřebné prostředky, především modlitbu a sv. svátosti. Hned svatí Otcové církevní vykládali podobenství o stavbě věže na křesťanský život, kterýmž máme se státi vynikající svatyní Boží. (I. ke Kor. 3, 9.) Podobenství platí zejména těm, kteří se zavázali v řádovém životě jako mniši či jeptišky vynasnažovati se o vyšší dokonalost křesťanskou. (Augustin, Tomáš Aquinský.)

Podobenství o bojovném králi uvedenou pravdu stupňuje. Většina vykladačů tomu chce, že druhým králem, proti němuž má první zbrojiti, se míní ďábel, zapřisáhlý nepřítel člověčenstva. (K Efes. 6, 12; I. Petrova 5, 8.) Máme-li ho přemoci, jest nám se ozbrojiti: štítem pevné víry, lebkou (= helmou) naděje, t. j. nadějí věčného života, mečem ducha, jenž je slovo Boží, všelikou modlitbou a prosbou, jsouce bedlivi se vší ustavičností (k Efes. 6, 16.—18.). Napomenutí Ježíšovo, abychom k němu poslali poselství o pokoj, neznamená, že se máme nepřítele prositi o smír, ale že učeníci Páně mají se vyhnouti boji, necítí-li v sobě čáku vítězství a mají sečkati, až sesílí.

Slova: tak tedy každý z vás, kdo se neodřekne všech věcí, kterými vládne, nemůže býti mým učeníkem, zakončují řeč Kristovu o následování. Pravým učeníkem Ježíšovým může býti jen člověk, jenž odtrhnuv srdce od věcí pozemských zasvětí je Bohu. Kdo se cítí povolaným k vyšší dokonalosti, jaká na př. se žádá v životě klášterním, musí opustiti svět, aby mohl cele sloužiti Bohu.

Nyní poučuje Pán posluchače obraznou řečí o významu, jaký mají praví jeho učeníci pro lidskou společnost, a o zkáze, do jaké strhnou bližní, jestliže od něho odpadnou. Jako sůl činí pokrmy chutnými a chrání je před hnilobou, tak blahodárně mezi lidmi působí člověk, jejž pronikl duch Kristův. Z něho přitéká síla všem A jako sůl, když se zkazí, k ničemu se nehodí a ven ji vyhodí — tak neužitečen učeník Ježíšův, ztratil-li ducha Mistrova. Nedbá více o duchovní blaho bližních, ale poškozuje je řítí se sám do záhuby. (K Žid. 6, 4.) Platí-li toto pravidlo pro každého křesťana, oč více pro věrozvěsty a kazatele. (Mat. 5, 13.) Kdo má uši k slyšení, slyš! t. j. posluchači, uvažujte pilně pověděné pravdy a hleďte, abyste se v životě podle nich řídili.

[1]) Řecký text má „své duše nenáviděl“, poněvadž duše základem života. Proto se také v Písmě sv. zaměňuje za slovo „tělo“ — „duše“.

KAPITOLA DVACÁTÁ ČTVRTÁ.

Podobenství o ztracené ovečce, ztraceném penízi a marnotratném synu.

Ježíš se stále vynasnažoval, aby vyvedl nesmrtelné duše z vazeb bludu a hříchu. Jen tak je mohl získati pro nebe. S nevýslovnou láskou a vlídností ujímal se nejopovrženějších lidí, když u něho hledali pomoci. Na cestě do Jerusalema v Perei, v Galilei a kdekoli jinde přijímal laskavě celníky a veřejné hříšníky. To mu vyčítali tvrdí fariseové a zákoníci, kteří se v duchovní pýše své dívali s patra na podobné lidi. Zlobili se. Výčitka i vztek jejich sloužil Ježíši ke cti. Při této příležitosti promluvil tři podobenství, aby objasnil stanovisko nebeského Otce vůči hříšníkům.

Podobenství o ztracené ovečce a penízi.

Přibližovali se pak k němu celníci a hříšníci, aby ho slyšeli. A fariseové i zákoníci reptali, říkouce: Tento přijímá hříšníky a jí s nimi. I pověděl jim podobenství toto, řka: Který člověk z vás, maje sto ovec a ztrativ jednu z nich, nenechá devadesáti devíti na poušti a nejde po té, která se byla ztratila, až ji nalezne? A když ji nalezne, vloží ji s radostí na bedra svá a přijda domů svolá přátele a sousedy a řekne jim: Radujte se se mnou, neboť jsem nalezl ovci, která se byla ztratila. Pravím vám, že tak větší bude radost v nebesích nad jedním hříšníkem pokání činícím než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují. Aneb která žena majíc deset drachem, ztratí-li jednu drachmu, nerozžehne svíce a nemete domu svého a nehledá pilně, až ji nalezne? A když ji nalezne, svolá přítelkyně i sousedky své a řekne: Radujte se se mnou, neboť jsem nalezla drachmu, kterou jsem byla ztratila. Tak, pravím vám, budou andělé míti radost nad jedním hříšníkem pokání činícím. (Luk. 15, 1.— 10.)

Již jsme se zmínili, že v Starém zákoně poměr Boha k lidem se líčí obrazy pastýře a stáda. (Js. 40, 11; Ezech. 23, 1 Jan 10. 1 .) Podobně v uvedeném podobenství. Pastýř — Kristus, ovečky jsou lidé, ztracené ovečky — hříšníci. Východní pastýři ošetřují miláčky pečlivě. I ta nejmenší těší se plné pozornosti a stane li se, že některá zaběhla, rozčilený strážce hledá ji na všech stranách. Žádné nebezpečí ho neodvrátí. Probíhá údolí, leze na stráně, prodírá se roklemi a křovím, přeskakuje potoky i bystřiny, slovem nedá si pokoje, až ztracenou nalezne. Radostně ji uchopí, klade na ramena, pospíchá za stádem, které třeba daleko na pastvě zatím bez dozoru zanechal. Jásavými výkřiky dává kamarádům na jevo, že ovečku našel; ano volá druhy k sobě a živými slovy i posunky vypráví jim, co a jak se nahledal, kde konečně že byla. Ztráta jedné ovce hledě k počtu (100) není tak velikou a přece se pastýř nad ní nalezenou raduje více než nad 99, jež jsou v bezpečí, jimž právě žádné nebezpečí nehrozí.

Jako pastýř hledá ovečku, tak Ježíš zbloudilou duši, když se od Boha odvrátí. Pachtí se za ní, jako by jediná byla na světě. Úzkost svědomí po hříchu, toť první krok jímž Ježíš, dobrý pastýř, hledá zbloudilce, aby ho ke stádečku znova přivedl. Následují vnitřní domluvy, aby litoval a se obrátil, napomínají představení, potká ho něco ve-

VZKŘÍSENÍ LAZARA.

selého, což mu připomíná jeho nevděčnost k Bohu, dolehne naň krutý osud, aby mu připomněl duševní bídu. Jestliže pobloudilec uposlechne vanutí milosti Boží, ničeho mu Ježíš nevyčítá, ale jedná s ním ne jako pán přísně ale jako bratr, soucitný bratr, laskavě usnadňuje mu všemožné kroky zpět, ano, řekněmež obrazně, s radostí klade nalezenou ovečku na ramena a nese ji nazpět do obce spravedlivých. A nejenom Ježíš, také nebeský otec a nebeští obyvatelé radují se nad hříšníkem pokání činícím více než nad 99 spravedlivými, kteří pokání nepotřebují. Rozumějmež tomu tak, že oněch 99 spravedlivých má před Bohem sice větší cenu než jeden obrácenec, ale právě pokání tohoto působí velikou, nevýslovnou radost, jakáž radost leží sama v povaze lidské: co máme, toho si skoro neváţíme, čeho nenadále nabýváme, zaleje nás radostí. Na okamžik cítíme větší radost nad malicherností než nad celým jiným jměním. A tak po lidsku líčí Pán radost v nebesích nad hříšníkem pokání činícím .

Druhé podobenství o penízi obsahuje tytéž myšlenky. Vystupuje jen rázovitěji námaha a starostlivé hledání Kristovo za jedinou duší. Řecká drachma stříbrná rovnala se cenou římskému denáru, našich asi 95 haléřův. Ztratila-li chudá žena z 10 jednu drachmu (= peníz), nebyla ta ztráta tak malou. Nedivíme se tudíž, že úsilně a bedlivě hledá peníz, nedivíme se, že radostí oplývala, když našla.

Sv. Otcové a vykladači Písma sv. podkládají tomuto podobenství hluboký význam. Ženou peníz hledající považují církev sv., v níž Kristus ve spasitelském díle pokračuje. I jinde připodobňuje se církev ženě (matce) (ke Galat. 4, 26). Peníz (= drachma) s podobou císaře znamená k obrazu Božímu stvořenou duši lidskou. Temná místnost, kde se peníz ztratil, naobrazuje duchovní tmu, v níž se hříšník nalézá, světlo pak, jehož pomocí žena hledala i nalezla, světlo nebeské, které vtělený Syn Boží dal světu a jež každého člověka dobré vůle osvětluje (Jan 1, 9; 8, 12.).

Z těchto slov dobře jasno, jakou nesmírnou cenu má jedna nesmrtelná duše, jakou zodpovědnost berou na sebe ti, kteří nepečují o spásu své duše. Co platno člověku, kdyby celý svět získal a na své duši zkázu trpěl ..? (Mat. 16, 26.)

O marnotratném synu.

Pravil také: Jeden člověk měl dva syny, a mladší z nich řekl otci: Otče, dej mi ten díl statku, který na mne připadá. I rozdělil jim majetek. A po nemnoha dnech syn mladší sebrav všecko, odešel do krajiny daleké a tam promarnil statek svůj živ jsa prostopášně. A když byl všecko utratil, nastal v té krajině hlad veliký, a on počal trpěti nouzi. I šel a přidržel se jednoho občana té krajiny, a ten poslal jej do dvora svého, aby pásl vepře. I přál si naplniti své břicho lusky, kteréž jedli vepři, ale nikdo mu (jich) nedával. Šel tedy do sebe a řekl: Kolik dělníků v domě otce mého má hojnost chleba a já hynu zde hladem. Vstanu a půjdu k otci svému a řeknu jemu: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouti synem tvým. Učiň mne jako jednoho ze svých dělníků. A vstav šel k otci svému. Když pak byl ještě opodál, otec jeho spatřil jej a byl jat milosrdenstvím; i běžel a padl mu kolem krku a zulíbal ho. I řekl mu syn: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouti synem tvým. Ale otec řekl ke svým služebníkům: Rychle přineste roucho přední a oblecte ho a dejte mu prsten na ruku o obuv na nohy jeho; a přiveďte tele tučné a zabijte je, a jezme a veselme se; neboť tento syn můj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen. I počali se veseliti. Byl pak syn jeho starší na poli; a když přicházel a se blížil k domu, uslyšel hudbu a tanec. I povolal k sobě jednoho ze služebníkův a otázal se ho, co by to bylo. A on řekl jemu: Bratr tvůj přišel a tvůj otec zabil tučné tele, poněvadž jej dostal zdravého. I rozhněval se a nechtěl ve

jíti. Tedy otec jeho vyšed počal ho chlácholiti. Ale on odpověděv řekl svému otci: Hle, tolik roků sloužím tobě a nikdy jsem přikázání tvého nepřestoupil, a nikdy jsi mi nedal (ani) kozelce, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tento syn tvůj, který prohýřil majetek svůj s nevěstkami, zabil jsi mu tučné tele. On však řekl jemu: Synu můj, ty jsi vždycky se mnou, a všecky věci mé jsou tvoje; veseliti se však a radovati se náleželo, neboť tento bratr tvůj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen. (Luk. 15, 11.—32.)

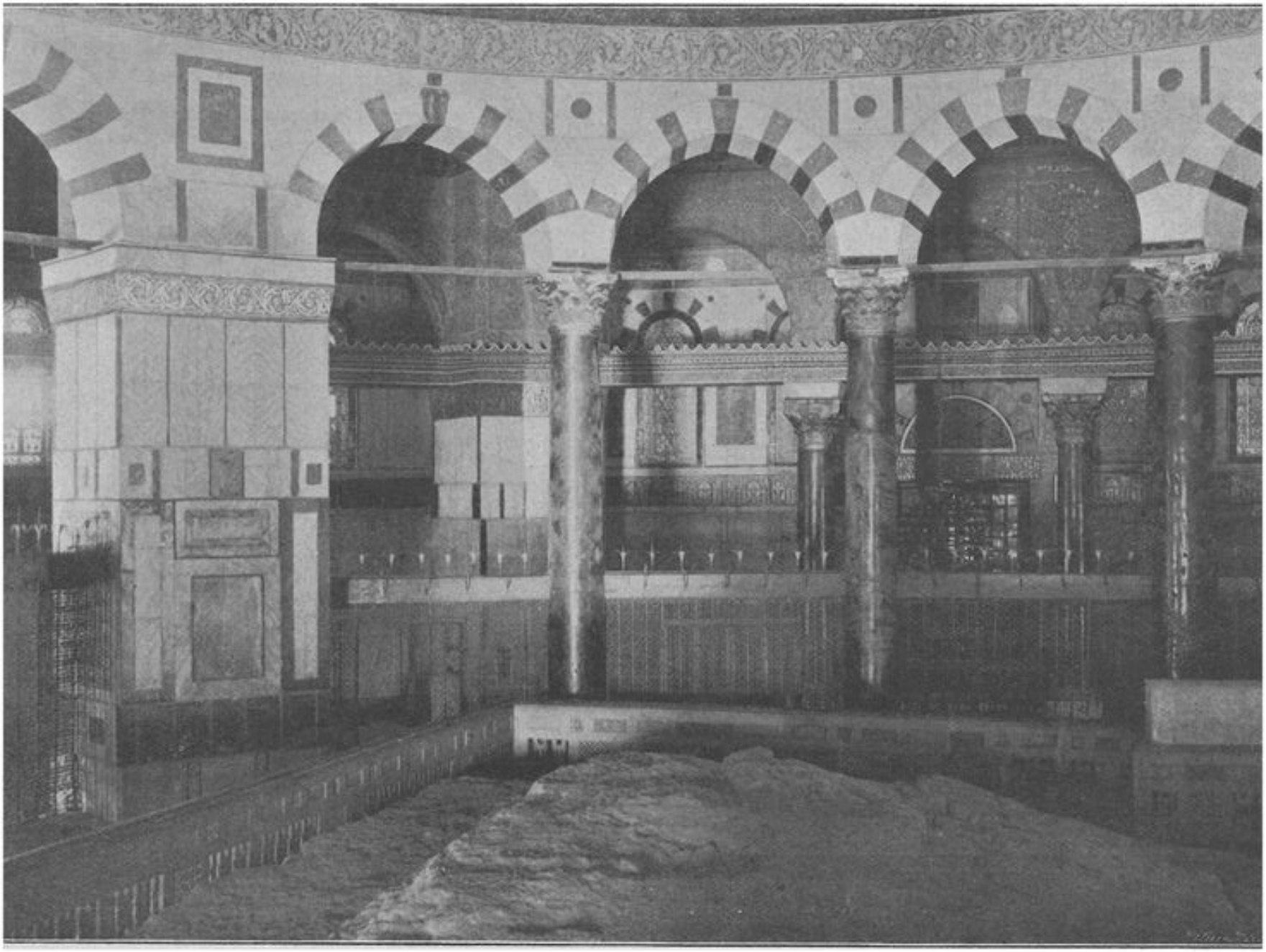
Toto překrásné podobenství doplňuje obě předchozí. Má týž účel — ukázati, že Bůh kajícné hříšníky přijímá na milost. Dříve použil Kristus za obraz ovečku, mrtvý peníz, nyní však člověka obdařeného rozumem a svobodnou vůlí. Myšlenkový postup rozděluje podobenství na 4 díly: 1. Odchod mladšího syna z domova (verš 11. až 13.), 2. život jeho v cizině (13. až 16.), 3. návrat domů, jak byl přijat (17.—24.), 4. jak si počínal starší bratr a co mu domlouval otec.

1. Jistý otec měl dva syny. Mladší žádá svůj podíl, — obdrží jej. Podle židovského práva dědického náležely prvorozenci dvě třetiny rodového jmění. Že byli než dva synové, připadly dvě třetiny staršímu, jedna třetina mladšímu synu. Dcery dědívaly jen tenkráte, nebylo-li mužského potomka, a to s podmínkou, že se provdají za muže svého kmene. (V. Mojž. 21, 17.; IV. 27, 6; 36, 6.—8.) Otec nebyl povinen splniti žádost synovu. Snad jen tenkráte, kdyby se byl syn oženil a založil vlastní krb. Ale v našem případě hnala syna z domova touha po nevázané svobodě. A otec nechtěl mu překážeti, svobodu omezovati. Snad předvídal, že by mu doma tropil nezbednosti, snad také se domníval, že trpkými zkušenostmi v cizině syn zmoudří. — Vykladači Písma sv. se v tom jednosvorně shodují, že otcem v podobenství rozuměti sluší Boha Otce. Starší syn je obrazem spravedlivce, mladší hříšníka, jenž závislost na Bohu považuje za břemeno, promrhává vlastnosti, jež mu Bůh propůjčil. Bůh v tom nebrání, neboť zanechal (člověka) v ruce rady jeho (t. j. zanechal ho při rozumu a svobodné vůli, aby, chtěl-li by, přikázání jeho zachovával). Před člověkem je život i smrt, dobré i zlé. Co se mu bude líbiti, dáno bude jemu . . . (Sirach 15, 14.—18.)

2. V cizině žije marnotratně promrhal nevěrný syn všecko jmění, že konečně neměl, z čeho by žil. Přátelé a známí se od něho odvrátili, a k tomu v té zemi vypukl hlad. Aby zachoval život, dal se komusi do služby a pán ho poslal na venkov — pást vepře! Kdo pásl vepře, považován byl za nejnižšího služebníka. Žida podobné zaměstnání zneuctívalo, poněvadž sviňské pokolení podle zákona náleželo mezi nečistá zvířata (III. Mojž. 11, 7.). A při takovém ponížení si nevysloužil tolik, aby se nasytil. Rád by byl jedl lusky či slupky, jimiž krmilivepře, aby hlad ukonejšil, ale nikdo mu jich nedával. Luskami rozumí se zadina chleba řeč. svatojanského, která dosud slouží za pokrm dobytku i chudému lidu v Palestině. Že řádil nedostatek potravin, stouply lusky v ceně a i dobytek spoře krmen. Jen tak si vysvětlíme, proč této potravy pasáku nikdo nepřál. Nesporno, že s ním jednal pán tvrdě i nemilosrdně, popřávaje zvířatům lepšího bydla nežli služebnému cizinci.

Marnotratník zobrazuje stav hříšníka. Odvrátiv se od Boha, upadá v duševní bídu, jež záleží v tom, že ztratí božskou lásku i vnitřní spokojenosti klid. V takovém stavu

VNITŘEK MEŠITY OMAROVY. (SVATÁ SKÁLA = SACHRA.) (K obr. na str. 147.) Podáváme na obraze střed zajímavé mešity, který tvoří skála asi 17 *m* dlouhá 13 *m* široká, nepravidelná, na jedné straně více jak 1 *m* nad povrch se zvedající. Jest to vlastně vrchol Hory Moria, balvan vápencový, který obehnali přístavbami tak, aby nepřekážel stavbě nádherného chrámu Šalomounova. Židé kladou důležité události právě na toto místo, jako obět Abrahamovu, zjevení anděla na humně Ornanově a jiných více. Mohamedáni docela pak obestřeli kámen tento celým pásmem bájí, jako na př. že skála visí nad propastí, že promluvila k Omarovi a Mohamedovi, že tedy jazyk. Ukazují otisk ruky archanděla Gabriela, který zadržel ji, když chtěla za Mohamedem do nebe. Podle křesťanských archaeologů (srv. na př. C. Schicka a j.) stál na tomto místě v chrámě Šalomounově oltář obětí zápalných.

VNITŘEK MESITY OMAROVY.

mu lidé nepomohou, vždyť svět není s to, aby s něho sňal jho sanatovo, do něhož hříšník vběhl. Hned skrze proroka Jeremiáše (2, 19) řekl Pán: Trestati tě bude tvá zlost a odvrácení tvé domlouvati bude tobě. Věz a viz, že zlá a hořká věc to jest, že's opustil Hospodina Boha svého A přece i tato duševní opuštěnost volá k hříšníku, aby činil pokání, obrátil se. Šťastný, kdo milostnému hlasu porozumí, uposlechne jako marnotratný syn!

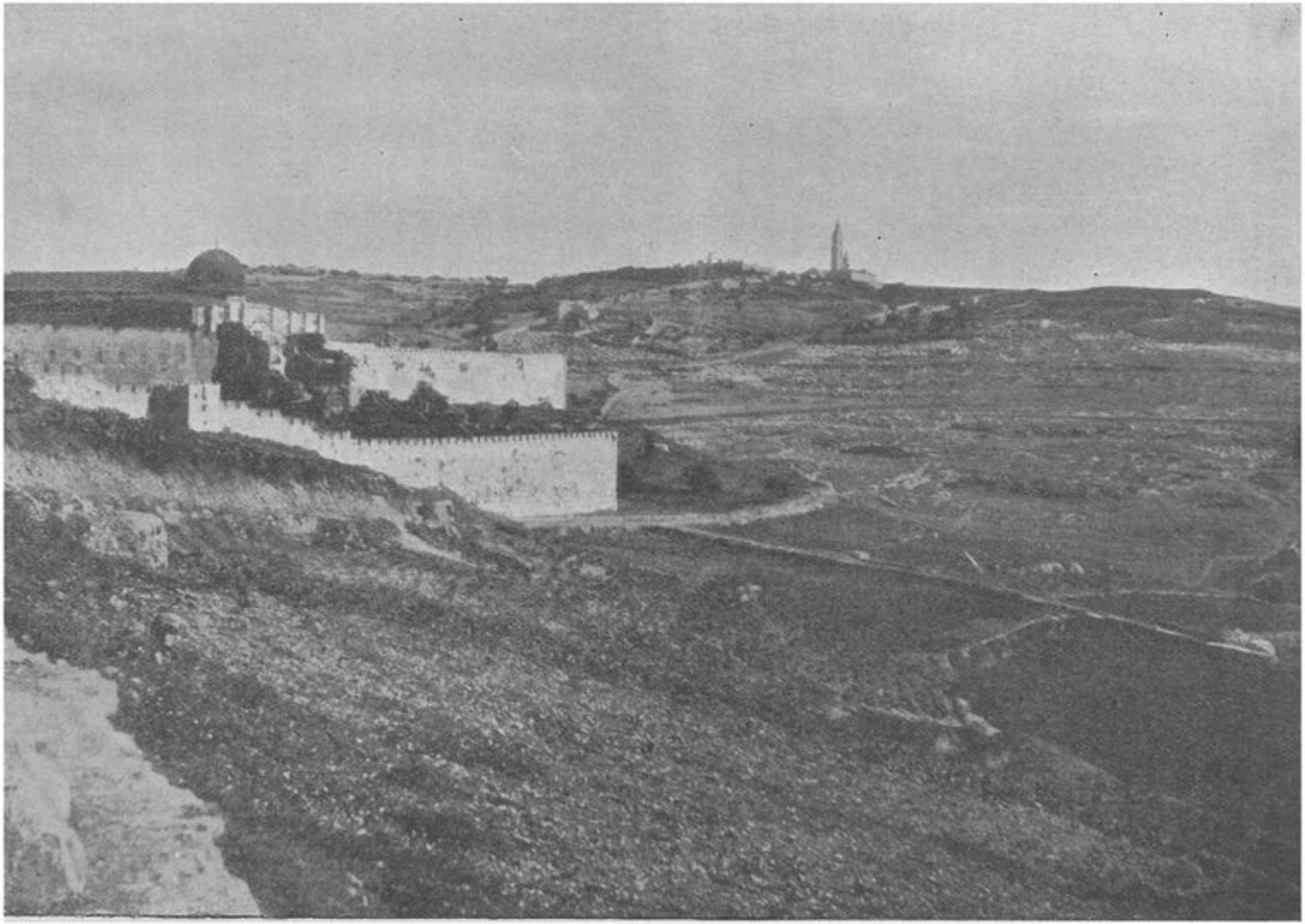
3. Bída otevírá marnotratnému synu oči. Vzpamatuje ho, že poznává svou velikou vinu, vzpomínaje otcovského domu, kde poslední čeledín anebo nádeník je na tom lépe nežli on. Odhodlává se, že se vrátí, že se k poklesků přizná, že je napraví. Na čem se ustanovil, vykoná: vydá se na cestu k domovu. Už z daleka ho otec poznává, ten otec, jenž co chvíli toužebně hledíval v ty strany, odkud by syn mohl nazpět přijíti. Jakmile nezdárníka spatří, jat jsa soucitem nade spustlým dítětem, běží seč stařecké nohy stačí, běží mu naproti, padá mu kolem krku, líbá i objímá ho. Sotva že navrátivší se syn litostivě se přizná k vině, hned mu odpouští celé provinění, navracuje mu všecka dřívější práva synovská. Na znamení toho poručí, aby ho služebníci vysvlékli ze špinavých, rozbitých hadrů, v nichž se vrátil, a aby ho oblékli v drahocenný oblek, čestný oblek. Rouchem tím míní se dlouhý, až na paty sahající oděv, jaký nosívali hodnostmi a urozením vynikající Židé. Zároveň mu nastrčí na prst pečetní prsten, kterým se na východě obyčejně honosí svobodní muži vznešeného rodu (Mar. 12, 38; Luk. 20, 46; I. Mojž. 41, 42; Ester 3, 10; Jerem. 22, 24.), nohy opatří sandály (obuví). Z veliké radosti, že ztracený syn se navrátil, poroučí domácím, aby uchystali hostinu. Ať zní hudba i zpěv, ať tančí tanečnice s chřestivými bubínky v ruce

Co tuto obrazně řečeno, snadno pochopíme. Milosrdný Bůh nečeká, až k němu hříšník sám přijde, ale předchází ho svou milostí (pomáhající), přijímá ho, odívá čestným rouchem spravedlnosti a svatosti, krášlí ho prstenem Syna Božího, obouvá nohy milostivou pomocí, aby pro budoucno kráčel neúnavně po cestě evangelických příkazův. Aby se k tomu snáze odhodlal, zve ho k nebeské hostině, krmí ho chlebem života, posiluje zázračně jeho duši, aby se ubránila ďábelským pokušením, nedadouc se svésti k novému hříchu.

4. Starší syn, jenž se otci nikdy nezpronevěřil, pohoršuje se nad radostí, s jakou byl přijat rozmařilec. A hostina mu není také vhod. Když se z práce polní navrátil, uslyšev, co se děje, tolik se rozhněval, že ani na prosbu otcovu nechce vejíti mezi hodující. Cítí, že ho otec odstrčil, ponížil, ba urazil. Vyčítá otci: Promarniv darebácky tolik jmění otcovského, vrátil se ti bez groše a beze cti a ty mu dáváš na počest — hostinu, kteréhož vyznamenání jsi nikdy nepopřál mně, věrnému synu, jenž tě nezarmoutil.

Dojímavě připomíná otec rozhněvanému, že jsa při něm neustále, odnikud z ciziny se nikdy nevrátil, že má s otcem všecko jmění, že se těší z otecké, ustavičné lásky. Otec je v právu; vždyť docela jinak se musí jeviti jeho láska k synu, jenž při něm neustále, a k synu, jenž láskou oteckou na čas pohrdnuv, litostivě se vrací do jeho náruči. Dobrému synu otec všecko přeje, o vše se s ním dělí, nad pokání činícím synem musí plesati, radovati se, že se konečně poznal, změněný vrátil a dobrým býti slibuje Hodovati pak a radovati se náleželo; nebo

HORA OLIVETSKÁ. (K obr. na str. 149.) Cesta do Jerusalema vedla Spasitele přes horu Olivetskou. Jest to vápencové pásmo horské, které rovnoběžně se táhne s horou chrámovou tvoříc s ní údolí kidronské. Hora Olivetská má vlastně tři vrcholy, které se směrem k jihu sklánějí. Hora tato zvaná Araby Džebel et-Tûr dosahuje výše 810 *m* nad hladinou mořskou. Již v Starém zákoně se o ní děje zmínka. Utíkal tudy král David, prchaje před synem svým Absolonem. Jméno má hora tato od hojných zahrad olivových, které se tu druhdy nalézaly, zvláště na úbočí západním. Dnes na hoře celkem holé nalézají se pole, pastviny a jen tu a tam stromy ovocné a olivy. Obraz náš představuje jižní část hory Olivetské. Na vrcholu spatřujeme místo, odkud Spasitel na nebesa vstoupil, na levo pak nalézá se jihovýchodní cíp hradeb jerusalemských, totiž ona část hory chrámové, na níž jest vystavěna mešita el-Aksa, jejíž kupoli i bílé zdivo na obraze také spatřujeme.

HORA OLIVETSKÁ.

bratr tvůj byl mrtev a zase ožil, byl ztracen a zase nalezen jest.

Z toho si mají vzíti spravedliví naučení, že láska Boží k nim se nemenší, raduje-li se ze hříšníků pokání činících. Nikdy nevypadnou z lásky Boží, což samo je větší štěstí, než nabytí ztracené lásky. Nechať tudíž nezávidí, ale veselí se, když Bůh přijímá hříšníky. Tím se zvelebuje čest Boží a kvete blaho nesmrtelných duší.

KAPITOLA DVACÁTÁ PÁTÁ.

Opět různá podobenství Páně.

Podobenství o nevěrném vladaři — výčitka fariseům.

Pravil pak i ke svým učeníkům: Byl jeden člověk bohatý, který měl vladaře, a ten byl udán u něho, jakoby rozplýtvával jeho majetek. I povolal jej k sobě a řekl jemu: Co to slyším o tobě? Vydej počet z vladařství svého, neboť již nebudeš moci vladařiti. I řekl vladař sám u sebe: Co mám dělati? Neboť pán odnímá ode mne vladařství Kopati nemohu, žebrati se stydím. Vím, co učiním, aby přijali mne do domů svých, když budu zbaven vladařství. A zavolav k sobě jednoho každého z dlužníků svého pána, řekl prvnímu: Kolik jsi dlužen pánu mému? On pak řekl: Sto tun oleje. I řekl mu: Vezmi úpis svůj a sedna rychle napiš padesát. Potom řekl druhému: Ty pak, kolik dluhuješ? A on řekl: Sto korců pšenice. Dí jemu: Vezmi úpis svůj a napiš osmdesát. I pochválil pán vladaře nespravedlivého, že jednal opatrně, neboť synové tohoto světa jsou opatrnější ve svém pokolení, než synové světla. I já pravím vám: Učiňte si přátele z mamony nepravosti, aby, když dokonáte, přijali vás do stanů věčných. Kdo jest věrným ve věcech nejmenších, jest věren i ve věcech velikých a kdo jest ve věcech nejmenších nesprávným, jest nesprávným i ve věcech velikých. Nebyli-li jste věrni v nepravé mamoně, kdo dá vám statky opravdové? A jestli v cizím nebyli jste věrni, kdo dá vám to, co vaše jest? Žádný služebník nemůže dvěma pánům sloužiti, neboť buď jednoho bude nenáviděti a druhého milovati, aneb jednoho se přidrží a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně. To všecko poslouchali fariseové, kteří byli lakomí, a posmívali se mu. I řekl jim: Vy jste to, kteří se děláte spravedlivými před lidmi, avšak Bůh zná srdce vaše: neboť co u lidí jest vznešeným, to před Bohem jest ohavností. Zákon a proroci (trvali) až do Jana; od té chvíle království Boží se zvěstuje, a každý mu činí násilí. Snazší však jest, aby nebe a země pominuly, než aby padla jedna čárka zákona. Každý, kdo propouští svou manželku a béře si jinou, cizoloží, a kdo si béře propuštěnou od muže, cizoloží. (Luk. 16, 1. 18.)

Není jisto, zdali podobenství o nevěrném vladaři promluvil Ježíš hned za podobenstvím o marnotratném synu. Jisto však, že spadá do posledních měsíců veřejného působení Páně. Platilo v první řadě učeníkům Kristovým, a to jak apoštolům, tak i širšímu kruhu učeníkův. Poznámka: Slyšeli

to všecko fariseové, nasvědčuje, že věc se nedála v soukromí.

Ježíš uvádí příklad z obyčejného života. Bohatý pán volá k účtům zplnomocněného vladaře. Jmění velmožovo tvořily — jakož i dosud na východě — venkovské statky, na nichž se pěstovaly stromy olivové a rolnictví. Vladařem (důchodním) míní se vlivný úředník, jenž měl na starosti pronájem olivových sadů, polí a činži z nich. Žaloba, že jmění pánovo mrhá, ukázala se pravdivou; nevěděl, jak by se obhájil. Jak a kam svěřený majetek zašantročil, Písmo sv. neudává. Manipulace taková je také řádu podřízeného. Jakmile mu pán oznámil, že ho propouští a nařídil výkaz účtů, otřásl se nevěrný služebník úzkostí, z čeho že bude živ. Až účty sestaví, zbude mu žebrácká hůl. Co počne? Aby se živil obyčejnou prací polní, prací rukou svých, zdá se mu před tím vysokému úředníku velmi ponižujícím; konečně takové práce neumí. A aby šel žebrat, on, jenž měl kdysi takové společenské postavení, jaká hanba! Z úzkosti vytrhne ho zvláštní myšlenka. Má vydati různé smlouvy nájemné, dluhopisy a jiné listiny. Zavolá k sobě všecky dlužníky svého pána, jednoho po druhém, a aby si je ve svůj prospěch něčím zavázal, navede je, aby padělali původní veliké úpisy na menší. Jednomu, jenž měl odvésti 100 nádob (= tun či velikých džbánů. Džbán = $39^1/_2$ l.) nařídí, aby si napsal nový úpis na 50; druhému, jenž má dáti 100 korců pšenice, velí, aby z obnosu odepsal 20 korců. A tak si to zaonačil i u ostatních. Když padělky provedli, měl nájemce v ruce, z podvodu i jemu připadl k výživě dostatečný díl.

Celá záležitost nezůstala pána tajna. A hle, když se to dozvěděl, pochválil jeho opatrnost (ne však zlý skutek!): nebo synové tohoto světa jsou opatrnější v pokolení svém (v časných věcech svých) nežli synové světla. Syny světa míní Ježíš lidi, kteří žijíce podle bez božeckých zásad světských, pro časný zisk a ukojení vášní jsou všeho schopni; syny světla pak lidi pravdymilovné a svatě žijící. Většina vykladačů se domnívá, jakoby byl chtěl Kristus Pán říci, že bezbožní či zlí lidé dovedou se o sebe v ohledu pozemském lépe postarati nežli to dovedou spravedliví v ohledu duchovním, že tedy zlí pilněji a obezřetněji se starají o věci pozemské než dobří o nebeské.

VZKŘÍŠENÍ LAZARA.

K výroku boháčově řadí Ježíš svůj výrok: I já pravím vám: Čiňte sobě přátele z mamony nepravosti, aby když dokonáte, přijali vás do stanů věčných! Bohatství nazývá mamonem, a to hohatstvím nepravosti či nespravedlivým, protože jej lidé namnoze ne-

právě dobývají i zle užívají. Jestliže někdo oplývá pozemskými statky, nechať si jimi způsobí „přátelství“, které se má osvědčiti, kdyby náhodou či nehodou o všecko přišel. Vykladači Písma považují za takové přátele chudé a nouzi trpící, kteří vděčnou modlitbou nám otvírají nebe, k němuž vedou též pro štědrost zásluhy naše vlastní. Ježíš Kristus hledí na každý skutek milosrdný, jejž učiníme potřebným bližním v jeho jménu, jakobychom týž prokázali jemu samému. (Mat. 25, 40.) Někteří mají za to, že těmi přáteli jsou andělé, kteří naši duši po smrti do nebe doprovázejí. Smysl je vždy týž; neboť podporujeme-li chudé, zjednáváme si přátelství andělův.

Aby Ježíš posluchače pohnul k věrným a svědomitým službám nad pozemskými statky, učí je, že ten, kdo dovede užiti časného dobra, dovede si osvojiti také duchovního blaha říše Messiášovy a naopak. Vezdejší zboží nazývá Pán „nejmenším a cizím zbožím“, poněvadž je nespolehlivo i krátkého trvání, a že majitelé jsou vlastně než jeho správci. Duchovní zboží — království Páně — dlužno míti za „veliká, skutečně pravá a naše vlastní“, poněvadž nás učiní miláčky Božími. Dodají nám pravé, nejúplnější ceny, které nám nevyrve žádná moc světská.

Za důvod, že se má jmění užívati k dobru, uvádí Ježíš tu okolnost, že služba mamoně se službou Bohu nedá se sloučiti, asi tak, jako že není možno, aby člověk ctil modly a zároveň se klaněl pravému Bohu. Kdo pokládá za boha jmění, neužívaje téhož jako prostředku ke službě Boží, nemůže býti pravým služebníkem Božím.

Naposled odsuzuje Ježíš ostře farisey. Posmívali se jeho učení. Tito nepřátelé Kristovi kromě již naznačených necností vynikali i lakotou, ač o sobě tvrdili, že jsou nábožní a spravedliví. (Mat. 23, 14. 25.) Vyčítá jim Spasitel, že dovedou stavěti se lidu jako spravedlivci, ale neoklamou Boha, jenž je dobře zná. Bůh má za ohavnost, jestliže někdo sám se povyšuje a ospravedlňuje. — Vševědoucí znatel lidského srdce plným právem odsoudil farisey, učitele Starého zákona. Vždyť od doby Jana Křtitele na místo starozákonních prostředků spásy nastoupily jiné, žádající, aby se člověk i násilně odříkal světa, sebe zapíral, má-li naplniti zákon Kristův. Novým zákonem se neruší, ale zdokonaluje i doplňuje Starý zákon, jako na př. rozvížitelné manželství starozákonní stává se v Novém zákoně nerozlučitelným.

O boháči a Lazarovi.

Byl jeden člověk bohatý, a ten se odíval v purpur a kment a hodoval každého dne skvostně. Jeden pak žebrák, jménem Lazar, ležel u vrat jeho pln vředů a žádal se nasytiti z drobtů, jež padaly se stolu boháčova (ale nikdo mu nedával), ba i psi přicházeli a lízali vředy jeho. I stalo se, že ten žebrák zemřel a donesen byl od andělů do lůna Abrahamova; a zemřel i boháč a pohřben byl v pekle. Když pak v mukách pozdvihl očí svých, uzřel Abrahama zdaleka a Lazara v lůně jeho. I zvolal a řekl: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj, neboť se trápím v tomto plameni. Ale Abraham řekl jemu: Synu můj, rozpomeň se, že jsi obdržel své věci dobré ve svém životě, a Lazar podobně věci zlé; nyní pak on se zde těší, ty však se trápíš. A mimo to jest mezi námi a vámi stanovena veliká propast, aby nemohli ti, kteří by chtěli přejíti

HROB LAZARŮV V BETHANII (K obr. na str. 153.) nalézá se nedaleko jmenovaných zřícenin na východním konci vesnice. Již za časů sv. Jeronyma stál nad hrobem Lazarovým chrám v osmém století nádherná basilika a klášter, o nichž mluví biskup Arkulf. Se strany severní vchází se malým vchodem do hrobu Lazarova. Po 24 schodech, které Františkáni r. 1572 zřídili, protože Mohamedáni zmocnili se původního vchodu, přicházíme nejprve do jakési předsíně, z níž vedou tři úzké, ale velmi vysoké schody do vlastního hrobu Lazarova. Hrobem Lazarovým jest jeskyně 3 *m* dlouhá, tolikéž široká a asi 4 *m* vysoká. Poněvadž skála jest velmi měkká, pokryli ji zdí. Při tom odstraněn nejspíše vlastní kamenný hrob Lazarův. Hrob patří Mohamedánům, ale Františkáni mají dovoleno v určité dny (v pátek 4. týdnu postního, na den sv. Maří Magdaleny a Lazara) sloužiti tu mši svatou.

HROB LAZARŮV V BETHANII.

odtud k vám, ani odonud k nám se přepraviti. I řekl: Prosím tě tedy, otče, abys ho poslal do domu otce mého, neboť mám pět bratrů, ať jim svědčí, aby také oni nepřišli do toho místa trápení. Ale Abraham řekl jemu: Mají Mojžíše a proroky, těch ať poslouchají. On však pravil: Nikoliv, otče Abrahame, ale přijde-li k nim někdo z mrtvých, budou činiti pokání. Tu řekl mu: Neposlouchají-li Mojžíše a proroků, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých. (Luk. 16, 19.—31.)

Uvedené podobenství pokračuje v myšlenkách předešlého. Spasitel poukázav k tomu, že bohatstvím, pokud je užíváme ku podpoře chudých, můžeme si získati nebeského království, učí, že zneužívání jmění, tvrdost k nuzným vede do věčného zahynutí. Někteří vykladači Písem sv., jako Bonaventura, sv. Ambrož, Salmeron, považují vypravování za skutečnou událost, jiní (Maldonat) za příběh a podobenství zároveň, většina novějších jenom za pouhé podobenství. Pro dějinné pozadí se přimlouvá to, že chuďas se jmenuje jménem Lazar (= Bůh pomáhá), a že jeden rukopis ze III. stol. jmenuje boháče — Finaeus. Zbožné podání zachovalo, že prý jejich domy leží na nynější Via dolorosa, a že prý se tam ještě nacházejí.[1]) Buď jak buď, pravdy, které Ježíš vypravováním nastínil, nepozbudou nikdy významu i platnosti.

Boháč poskytuje nám obraz pravého světáka, jenž užívá jmění k tomu, aby žil skvostně i okázale. Odíval se „purpurem a kmentem". Šarlatové či purpurové obleky zhotovali z vlněných a lněných látek, barvíce je drahou červenou barvou kterou připravovali z jistého druhu mušlí (lastur) řec. helix. Purpur nosili výhradně jen králové, knížata a vysocí hodnostáři státní. Kment či byssus je jemňounké egyptské plátno bělostné, ze kterého si boháči dávali šíti spodní šat. Jak bohatě se velmož (v podobenství) šatil, tak nádherně i žil.

Proti bohatství příkře stojí stav chuďasův. Jeho příbuzní nebo soucitní lidé ho donášeli ke dveřím bohatcova paláce. Sám nemohl nikam. Trpěl zlou nemocí kožní, jsa pln hnisavých ran Jeho ubohost zvyšoval hlad, jejž trpěl, nemoha se pro neduh uživiti. Jak rád by se byl nasytil odpadky se stolu boháčova, a nikdo mu jich neposkytoval![1]) K svízelům přistupovalo ještě, že nečistí psi, kterých na východě po ulicích hejna pobíhají, olizovali vředy nešťastníkovy. Evangelium nepodotýká, že Lazar neštěstí snášel trpělivě, s odevzdaností do vůle Boží, ale dá se tak souditi ze souvislosti.

Smrt přetíná dva životy — boháčův i chuďasův. Úlohy se vymění. Lazar přichází do lůna Abrahamova, velmož do pekla. Lůnem Abrahamovým naznačuje biblická mluva ráj, příbytek nábožných duší, jakoby pro Židy za největší štěstí se považovalo, aby po smrti se každý spojil s praotcem Abrahamem. Peklo sluje v řeckém textu hades, což se hebrejsky překládá „šeol". Rozumí se tím záhrobný život vůbec, dobrých i zlých. Podle židovských představ dělil se ráj na příbytky spravedlivých a na gehennu, t. j. příbytek zavržených. Obě půlky ráje dělila propast, ale z jedné bylo viděti do druhé.[2]) Podle takových názorů líčí Ježíš rozmluvu Abrahamovu s boháčem. Ze hloubi trápení pozdvihuje někdy všemocný velmož oči k sídlům blažených duší. Hle, tam jím opovrhovaný Lazar. I prosí Abrahama, aby poslal Lazara k němu s kapkou vody, nechať ovlaží vyprahlý jazyk. Tolik se trápí. Ale i ta nepatrná pomoc a úleva má ho minouti. Abraham mu připomíná, co dobrého zažil na zemi. Všecko měl, co mělo jakousi cenu v jeho očích: jmění, blahobyt, rozkoše. Že netoužil po statcích vyšších, přišel do pekla. Lazar naproti tomu na světě strádal každým nedostatkem: bídou k nevyslovení, tělesným neduhem, a proto požívá nebeských radostí. Kromě toho nelze boháči ani vyhověti, nedostupná propast, jež přerušuje každé spojení, dělí blažené od zavržených. Vykladači Písma tvrdí, že Ježíš onou propastí naznačuje věčnou rozluku vyvolenců

[1]) Fonk l. c. 611, 612.

[1]) Věta „a nikdo mu nedával" schází ve mnohých latinských řeckých rukopisech, jsouc asi pozdější přídatek. Smyslu však neruší, ale doplňuje.

[2]) Jos. Flavia Starožitnosti XVIII., 1, 3.

od blažených duší. Že pak boháč trpí v pekle žízní, o čemž Ježíš často se zmiňuje (Mat. 3, 10.; 5, 22.: 18, 8.; Mar. 9, 42 . .; Luk. 3, 9. a j. v.), odpovídá jeho dřívějšímu hodování, neboť Mudrc (Sirach) dí: čím kdo zhřešil, tím i trestán bude.

Boháč se přesvědčuje, že nikdo nemůže zlepšiti jeho bídu. Proto neprosí více za sebe, ale za živé pokrevence. Nechať Abraham pošle Lazara k jeho pěti bratřím, kteří žijí tak jako kdysi on; kéž jim poví, co na ně čeká, aby polepšíce se nezahynuli. Než i tuto prosbu odmítá Abraham slovy: Mají Mojžíše a proroky: těch ať poslouchají! To znamená: Zjevení Boží, jak je dal Bůh Mojžíšovi a prorokům, poučuje s dostatek o posmrtném osudu bezbožných (V. Mojž. 32, 22.; Judita 16, 20. 21.; Žalm 20, 10.; 139, 11.; Přísloví 30, 16.; Sirach 7, 19.; Isaiáš 66, 24.; Daniel 12, 2. a j. v.), tak že by bylo zbytečno posílati posla od mrtvých k živým. Ubožec-boháč opětuje naléhavě žádost: Ne, otče Abrahame, oni jich neposlouchají, ale přijde-li někdo z mrtvých k nim, budou pokání činiti! Mluví z vlastní zkušenosti, však se věru málo staral za živa o Mojžíše a proroky! A proto také odbývá ho Abraham: Jestliže neposlouchají Mojžíše, ani proroků — neuvěří, byť i někdo vstal (k vůli nim) z mrtvých. Jaká to slova každého uvážení hodná! Opovrhne-li hříšník řádnými prostředky milosti Boží, když se ho dotýkají, aby se změnil, přečasto nepomohou ani neobyčejné prostředky. Na př. Ježíš dosvědčoval, že je Syn Boží a Messiáš slovy i neslýchanými zázraky, a — fariseové se spojenci nejenom že v Něho neuvěřili, ale oni okrášlili svou nevěru planou výmluvou, že prý nazaretský Ježíš koná divy pomocí ďáblovou. I veliký zázrak Kristův: Vzkříšení Lazarovo měl jen ten výsledek, že se usnesli: musíme nenáviděného divotvůrce zabíti (Jan 11, 46.—53.). A když ho konečně ubili, dal jim Spasitel makavý důkaz svého božského poslání tím, že vstal z mrtvých — věc to věru neslýchaná. A oni přece setrvali v nevěře. Komu schází dobrá vůle, toho nepolepší a neobrátí ani největší úkazy milosti Boží.

O pohoršení, smířlivosti, pevné víře a pokoře.

I řekl k učeníkům svým: Není možno, aby nepřišla pohoršení, ale běda tomu, skrze něhož přicházejí. Užitečnější bylo by mu, kdyby zavěsili kámen mlýnský na hrdlo jeho, a on uvržen byl do moře. Mějte se na pozoru. Zhřešil-li proti tobě bratr tvůj, domluv mu, a bude-li toho litovati, odpusť mu. A jestliže sedmkrát za den prohřeší se proti tobě a sedmkrát se k tobě obrátí slovy: Lituji toho, odpusť mu. I řekli apoštolé Pánu: Přidej nám víry. A Pán řekl: Budete-li míti víru jako zrno hořčičné, řeknete tomuto fíku: Vykořeň se a přesaď se do moře, a poslechne vás. Kdo z vás maje služebníka, jenž orá neb pase, řekne mu, když se s pole vrátí: Pojď hned a posaď se k jídlu? Zdaliž spíše neřekne mu: Připrav mi jídlo a přepásav se posluhuj mi, až se najím a napiji, a potom ty budeš jísti a píti. Vzdává-liž díky služebníku tomu proto, že vykonal, co mu byl rozkázal? Myslím, že nikoliv. Tak i vy, když učiníte všecko, co se vám přikázalo, rcete: Služebníci neužiteční jsme; co jsme učiniti měli, učinili jsme. (Luk. 17, 1. 10.)

Na podobenství o boháči následovala výstraha před pohoršením. Jakkoli o tom předmětu jsme již za rozličných příležitostí učinili výklad, přece, hledíce k jeho důležitosti, se o něm krátce i tuto zmíníme. — Pro člověka je s větším ziskem, ztratí-li život, než pohorší-li bližního, čímž jej oloupí o milost Boží. Pravý stoupenec Kristův nemá dávati nikomu pohoršení, ale má se každé podobné příležitosti vystříhati. Pohoršil-li však člověka, má ho laskavě o své chybě poučiti a vésti ho k dobrému. Bližnímu odpouštějme tolikráte, kolikráte nám ublížil, rádi, ze srdce, hned. Učeník Páně zajisté se přesvědčí, jak pevné víry potřebuje, když má vyplniti přikázání Boží, jež velí bližního bratrsky napomenouti a s ním se smířiti; poznává také, že pevná víra je dar Boží. Proto prosí Tvůrce, aby mu víru dal i rozmnožil. Že nám ta-

ková víra prospívá, osvědčuje Pán, poukázav na velikou moc víry. Srovnávát víru se zrnem hořčičným, při čemž si nevšímá tak nepatrnosti seménka, jako spíše téhož úrodnosti, šťavnatosti a síly, nepatrnosti jenom potud, pokud není víra možnou bez pokory. Příkladem o fiku nastiňuje Spasitel, že věřícímu člověku se všecko zdaří, že schopen je i zázraku. Vypověděv, co apoštolové a učeníci věrou zmohou, varuje je Mistr, aby se nevynášeli pro dobré, z víry plynoucí skutky. Jako oráč, když se večer vrátí s pole domů, nemůže očekávati nějaký zvláštní dík od chlebodárce, poněvadž konal než svou povinnost, tak si nesmí činiti žádných nároků na neobyčejnou odměnu přivrženec Kristův, konal-li věrně povinnosti, mysle snad, že by mu Bůh byl za to zavázán nějakým vděkem. Docela nesprávně vyvozují z těchto slov protestanté, že dobré skutky křesťanu nezjednávají žádných zásluh, že za ně nevezme odměny vůbec. Záslužnost dobrých skutků vytyčuje Písmo sv. na přemnohých místech, svědčí o ní rozhodnutí neomylného úřadu v katolické církvi. Pro spasitelské zásluhy Ježíše Krista a pro spojení člověka s Vykupitelem nabývají dobré skutky nadpřirozené ceny, že se Bohu líbí, že nám za ně slíbil i dá věčnou blaženost. (Mat. 5, 12.; II K Timot. 4, 8.; Jakub 1, 12.; Sněm tridentský ses. 6, 6.)

KAPITOLA DVACÁTÁŠESTÁ.

O vzkříšení Lazarově.

Nemoc a smrt Lazarova.

Byl pak nemocen jakýsi Lazar z Bethanie, městečka Marie a její sestry Marty. Byla to ona Marie, která pomazala Pána mastí a utřela nohy jeho vlasy svými, jejížto bratr Lazar byl nemocen. Sestry jeho poslaly tedy k němu řkouce: Pane, ten, kterého miluješ, jest nemocen. Uslyšev to Ježíš, řekl: Nemoc ta není k smrti, nýbrž k slávě Boží, aby Syn člověka byl oslaven skrze ni. Ježíš však miloval Martu i sestru její Marii a Lazara. Jak tedy uslyšel, že jest nemocen, tu zůstal sice na tom místě (ještě) dva dni. Potom řekl učeníkům svým: Pojďme opět do Judska. Učeníci řekli jemu: Mistře, nyní Židé hledali tě kamenovati, a zase tam jdeš? Ježíš odpověděl: Nemá-li den dvanáct hodin? Chodí-li kdo ve dne, nenaráží se, neboť vidí světlo toho světa. Chodí-li však v noci, narazí se, neboť není při něm světla. To pověděl a potom pravil jim: Lazar, přítel náš, spí, ale jdu, abych jej ze sna probudil. I řekli mu učeníci jeho: Pane, spí-li, bude zdráv. Ježíš však řekl to o smrti jeho, ale oni myslili, že mluví o spánku sna. Tu tedy Ježíš řekl jim zjevně: Lazar zemřel; i raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste uvěřili. Ale pojďme k němu. Řekl tedy Tomáš, jenž slove Bliženeč, ke spoluučeníkům: Pojďme i my, at umřeme s ním. (Jan 11, 1.—16.)

Mezitím co Ježíš působil v Zajordání (srov. Jan 11, 7. a 10, 40.), přiběhl posel z Bethanie, městečka na východním úpatí hory Olivetské $^3/_4$ hod. cesty od Jerusalema

(J. 11, 18.). Sestry Marie a Marta, s nimiž žil Spasitel v přátelském styku (Luk. 10, 38.—42.), vzkazovaly, že přítel jeho Lazar onemocněl. Ve vzkazu zajisté chvěla se i prosba, které zpříma se neodvážily, aby Pán přijda k nim milého bratra uzdravil. Poznámku evangelistovu, že Marie pomazala nohy Páně, vykládají mnozí spisovatelé, že v osobě té rozuměti sluší onu Marii, známou někdy hříšnici Marii Magdalenu. (Luk. 7, 36. . .) Podle toho Marie Magdalena byla by jedna a táž osoba s Marií, sestrou Lazarovou.

KRISTUS STOJÍ U DVEŘÍ TLUKA.

Poněvadž bylo známo, že Kristus Pán je této rodině nemálo nakloněn, dalo se očekávati, že na smutnou zprávu vydá se ihned na cestu; a zatím zůstává dva dny na témž místě. Lazar k velikému žalu sester zatím umřel. Ježíš prodléval zajisté s návštěvou jenom proto, že v budoucím zázraku chtěl ukázati své božství i moc. Za dva dny vybízí Spasitel učeníky, aby s ním šli do Bethanie. Než tito Mistra zrazují od cesty, připomínajíce, že v tom kraji by byl býval nedávno bezmála zabit. Ale Ježíš jim praví: Zdaliž není 12 hodin za den? Chodí-li kdo ve dne, nenaráží se, nebo světlo tohoto světa vidí: pakli choditi bude v noci, narazí se; neboť není při něm světla. Což znamená: Jako má den určitý počet hodin, tak mému životu a vykupitelskému dílu je určen jistý čas. A jako poutník za bílého dne jistě cestuje a nic se mu nepřihodí, tak i já jsem v Judsku bezpečen před úklady nepřátel, pokud z vůle nebeského Otce mám na světě působiti. — Slova sice všeobecná týkají se především sv. apoštolů, aby čas milosti Boží dobře využili. Světlem světa míní se Kristus Pán sám s náplní milostí (Jan 8, 12.), jež propůjčuje věřícím, aby mohli kráčeti k nebesům bez nebezpečí, „nocí“ pak duševní mrákoty těch, při nichž neprodlévá milostivý Ježíš (Jan 6, 22, 23.).

Smrt Lazarovu nazývá Pán „spánkem“ Lazar, přítel náš, spí . . . Ježíš mluví tak proto, poněvadž stejně snad může vzkřísiti mrtvého jako by budil spáče. Chce Lazarovi život navrátiti. Učeníci však se domnívali, že Ježíš má na mysli skutečný spánek, a proto jest na Mistru, aby se zcela určitě vyjádřil: Lazar umřel. I raduji se pro vás, že jsem tam nebyl (= jeho uzdravit), abyste uvěřili. Čili: víra vaše ve mně bude posilněna zázrakem z mrtvých vzkříšení. Tomáš řeč. Didymus (Bližence) ohlašuje, že půjde ochotně s Mistrem do Judey, třeba by tam měl smrt podstoupiti, a žádá i ostatní apoštoly, ať jdou spolu. Osvědčuje tak zvláštní přítulnost a lásku k božskému učiteli. Čiňme i my podobně, zůstávajíce věrou i láskou spojeni stále s Ježíšem, byť i hrozilo nebezpečí, že ztratíme časný život.

Ježíš rozmlouvá s Martou.

Přišed tedy Ježíš nalezl ho již čtyři dni ve hrobě ležeti. Byla však Bethanie blízko Jerusalema, as patnáct honů od něho. Mnozí pak ze Židů byli přišli

k Martě a Marii, aby je potěšili pro jejich bratra. Jak tedy Marta uslyšela, že Ježíš přichází, vyšla mu naproti, Maria však seděla doma. I řekla Marta k Ježíšovi: Pane, kdybys tu byl, bratr můj by nebyl umřel. Však i nyní vím, že začkoli požádáš Boha, dá tobě Bůh. Dí jí Ježíš: Vstane zase bratr tvůj. Dí jemu Marta: Vím, že vstane při vzkříšení v den poslední. Řekl jí Ježíš: Já jsem vzkříšení a život; kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude, a každý, kdo žije a ve mne věří, neumře na věky. Věříš-li tomu? Řekla jemu: Ovšem, Pane, já jsem uvěřila, že ty jsi Kristus, Syn Boha živého, kterýž jsi přišel na tento svět. A když to pověděla, odešla a zavolala svou sestru Marii potají řkouc: Mistr jest zde a volá tebe. Jak to ona uslyšela, vstala rychle a šla k němu, neboť Ježíš nepřišel ještě do městečka, nýbrž byl dosud na tom místě, kde se s ním setkala Marta. Židé pak, kteří byli s ní v domě a ji těšili, uzřevše, že Maria rychle vstala a odešla, šli za ní pravíce: Jde ke hrobu, aby tam poplakala. Když tedy Maria přišla tam, kde byl Ježíš, uzřevši jej, padla mu k nohám a řekla jemu: Pane, kdybys byl zde byl, bratr můj nebyl by umřel. (Jan 11, 17.—32.)

Když Ježíš přišel do Bethanie, ležel Lazar už 4 dny v hrobě. Podle toho asi umřel v týž den, co posel přiběhl k Ježíši a byl podle obyčeje východního pohřben hned v den úmrtí. (Skut. apošt. 5, 6.) Po zprávě zdržel se Ježíš 2 dny v Zajordání, na cestu do Bethanie potřeboval 9—10 hodin, tedy třetí den a snad i část čtvrtého, tak že do sídla Lazarova přišel čtvrtého dne. Marta, pečlivá hospodyně, zví nejdříve, že se Pán blíží. Nechavši všeho, jde mu v ústrety. Jistě že zármutek ze ztráty milého bratra dal křídla krokům, že pospíchala, očekávajíc: U Ježíše najdu útěchu. Myšlenkový postup rozmluvy Spasitelovy s Martou dá se zkrátka takto načrtnouti: V Martě žije neochvějné přesvědčení, že Spasitel by byl nedopustil, kdyby byl včas přišel, aby Lazar umřel, ale že by ho byl uzdravil. A teď v ní doutná naděje, kdyby Ježíš chtěl, že by mohl bratra vzkřísiti; ale nemá odvahy, aby ho poprosila o takový zázrak. Ježíš ji ujišťuje, že Lazar vstane z mrtvých. Dobrá Marta myslí, že Spasitel mluví o všeobecném zmrtvýchvstání a dosvědčuje ochotně, že tomu také věří. Ježíš ji poznenáhlu připravuje na zázrak, an dí, že on je vzkříšení a život, t. j. původ vzkříšení i života, čili, že je pramenem duchovního i tělesného života člověka. Kdo v něho věří, povstane ze smrti hříchu k duševnímu životu (k Řím. 6, 2...) a jednou v oslaveném těle s duší i tělem k věčnému životu. Takového se tudíž smrt nedotýká, takovému člověku je smrt jen spánkem, z něhož se jednou probudí k dokonalému životu. Na dotaz Páně, věří-li Marta tomu, co teď řekl, odpoví rozhodným „ano“, připojujíc samoděk slavné vyznání, že považuje Ježíše Krista „za Krista, Syna Boha živého“. Závěr podobný ovšem samozřejmý; neboť jestliže Ježíš je „vzkříšení a život“, pak je ovšem také „Messiáš a Syn Boží“. Marta jej vyslovuje první z žen, jako Petr kdysi první z mužů. — Zvěděvši Maria, že Pán jde, rovněž prodchnuta přesvědčením, že by nebyl nechal Lazara umříti, kdyby byl přišel, chvátá naproti a hlas její rozplývá se v slzách.

Ježíš vzkřísí Lazara.

Tedy Ježíš vida ji, ana pláče, i Židy, kteří byli s ní, ani pláčí, pohnul se v duchu a zachvěl se a řekl: Kde jste jej položili? Řkou jemu: Pojď a viz. I zaplakal Ježíš. Židé tedy řekli: Hle, kterak jej miloval Někteří však z nich pravili: Nemohl-liž ten, jenž otevřel oči slepého (od narození), učiniti, aby byl tento neumřel? Tedy Ježíš pohnuv se opět sám v sobě, přišel ke hrobu. Byla to jeskyně a kámen ležel na ní. Ježíš řekl: Odstraňte kámen. Řekla mu Marta, sestra zemřelého: Pane, již zapáchá, neboť čtyři dni jest v hrobě. Dí jí Ježíš: Neřekl-liž jsem tobě, že budeš-li věřiti, uzříš slávu Boží? Odstranili tedy kámen. Ježíš pak po-

zdvihl očí vzhůru a řekl: Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. Já jsem věděl, že mne vždycky slyšíš, avšak pro zástup, který kolem stojí, jsem to řekl, aby uvěřili, že ty jsi mne poslal. To pověděv, zvolal hlasem velikým: Lazare, pojď ven. I vyšel (hned) ten, jenž byl umřel, svázán jsa obvazky na rukou i na nohou a tvář jeho obvázána byly šátkem. Ježíš řekl jim: Rozvažte ho, a nechte, ať odejde. Tu mnozí ze Židů, kteří byli přišli k Marii (a Martě), spatřivše, co učinil, uvěřili v něho. Někteří však z nich odešli k fariseům a pověděli jim, co Ježíš učinil. (Jan, 11, 33.–46.)

Vida Ježíš Židy plakati, „pohnul se v duchu a zachvěl se i zaplakal." Výraz „pohnul se" znamená silné pohnutí mysli, jež se jevívá odporem, nevolí a hrůzou. Ježíš má v úmyslu vykonati neobyčejný zázrak. Vševidoucí oko jeho vidí, že podá velikolepý důkaz božské moci a lásky a že to bude předehra jeho utrpení a smrti, jelikož přemnozí od místa zázraku poběží rovnou, aby ho vydali nepřátelům. Snad vidí také ve smrti Lazarově vlastní bolestnou smrt, to strašné tajemství lidské zloby, vidí slzy sester a bratrů (= příbuzných) Lazarových a nevyslovitelné utrpení své svaté Matky, svých věrných při své smrti a pohřbu. Ký tudíž div, že se Pán „pohnul v duchu a zachvěl se". Vždyť přece žil jako pravý člověk, podléhaje kromě hříchu všem lidským pocitům.

Ježíš však zachvěl se a plakal také ze srdečného soucitu nad žalem sester a přátel Lazarových. Jak svatá soustrast, jak drahocenné slzy! Ježíš nepláče jenom nad našimi hříchy (Luk. 19, 41), ale i nad naším pozemským utrpením, jsa hotov pomáhati, kdykoli důvěrně k němu útočiště béřeme. (Mat. 11, 28.)

Ježíš poroučí, aby odvalili náhrobní kámen. Hroby boháčů tesali do skal, jako malé komůrky, jež vybíhaly vzhůru do klenutí nebo tvořily obdélníky delší než vyšší. Dle toho kladli do rovu mrtvolu. Někdy bylo v. téže skalní stěně více hrobů nad sebou. [1]) Mrtvolu ovinuli rubáši, u zámožných každý úd zvlášť. Na takový hrob položili veliký kámen, jenž na otvor správně přiléhal, aby divoká zvířata nebo lupiči nemohli dovnitř.

Před vzkříšením mrtvého „děkoval" Ježíš nebeskému Otci, že ho vyslyšel, čímž rozuměti dlužno, že Otec, jak Ježíš předvídal, skrze něho učiní zázrak. Ovšem že nemusil zvlášť děkovati, neboť vůle Otcova vždy se shoduje s vůlí Synovou, ale děkuje k vůli přítomným divákům, aby je poučil, že učiní zázrak podle vůle Boží vlastní silou božskou k tomu, aby v něho uvěřili. Nyní volá hlasem velikým: Lazare, pojď ven! A hlas jeho slyšeti až v předpeklí. Duše zemřelého spojivši se opět s tělem, působí nový život a Lazar vychází z hrobu živý. Jak vzkříšený, jak sestry a přátelé si při tom počínali, Písmo svaté nic nepraví. Není pochyby, že láska i víra jejich k milému Ježíši povyrostla, že k němu, jakž ještě i uslyšíme, po celý život vděčně a věrně lnuli až do smrti. Ústní podání nám zachovalo zprávu, [2]) že před vzkříšením žil Lazar 30 let a tolikéž až do druhé smrti. Jdou dějiny, že se stal po podivných příhodách životních biskupem ve francouzské Marsilii (Marseille). Jak asi ohnivě a vroucně kázával pohanům o Spasiteli, jenž na něm samém ukázal božskou moc a lásku! Kolik zázrak působil na ostatní diváky, hned uslyšíme.

Nepřátelé se usnáší, že Krista zabijí.

Tu velekněží a fariseové shromáždili veleradu a řekli: Co uděláme, protože tento člověk činí mnoho divů? Necháme-li ho tak, všichni uvěří v něho; i přijdou Římané a vezmou naše místo i národ. Jeden pak z nich, jménem Kaifáš, jsa nejvyšším knězem toho roku, řekl jim: Vy nic nevíte, ani na to nemyslíte, že jest vám prospěšno, aby jeden člověk zemřel za lid, a ne aby celý národ zahynul. To však neřekl sám ze sebe, nýbrž jsa toho roku nejvyšším knězem prorokoval, že Ježíš měl umříti za národ, a nejen za národ,

[1]) Srov. loculi v katakombách.

[2]) Epiph. haeres. 66, 34.

nýbrž aby shromáždil v jedno také ty dítky Boží, které byly rozptýleny. Od toho času uradili se, aby jej usmrtili. Proto Ježíš nechodil více zjevně mezi lidem, nýbrž odešel (odtamtud) do krajiny poblízku pouště, do města, které slove Efrem, a tam se zdržoval s učeníky svými. (Jan 11, 47.—54.)

Pro zázrak vzkříšení Lazarova nastal mezi přítomnými Židy úplný rozkol. Většina dosud nevěřících uvěřila, že Ježíš jest zaslíbeným Messiášem, menšina zůstala zatvrzelou, ba někteří doběhli k fariseům povědít, co se zase stalo. Buď tak učinili ze zlomyslnosti, aby už jednou fariseové vážně zakročili proti Kristu, nebo z různých ohledů lidských, najmě z bázně před náčelníky lidu, kterážto bázeň jim nedovolila, aby zřejmě se přidali na stranu Ježíšovu. Jak fariseové divnou zvěst uslyšeli, ihned svolali synedrion (vysokou radu). Členové rady nemohli zapříti, že Ježíš zázraky činí a místo aby pro ně v jeho božské poslání uvěřili, usnášejí se na jeho bezživotí. Bojí se, aby všecek národ k sobě neobrátil, což prý při pomyšlení, že Messiáš má založiti pozemskou říši, by mohlo vyvolati povstání proti Římanům. Římané by přitáhli, Jerusalem a chrám by sbořili, zem a lid dokonale podmanili. Ohlašují tudíž fariseové, že Ježíš by mohl na národ a židovský stát svolati velikou zkázu či aspoň nebezpečí! A sami tu zhoubu nevěrou urychlují. Předseda nejvyšší rady a toho času velekněz Kaifáš konejší rozčilené přátele zvláštní radou. Přerušuje náhle jednání, předpovídaje — patrně z vůle Boží — že Ježíš umře jako obět a nejenom za lid židovský, ale i za pohany, aby Židé i pohané utvořili jedinou velikou rodinu Boží. „Vy nic nevíte, aniž na to myslíte, že užitečné jest vám, aby jeden člověk umřel za lid, a ne aby celý národ zahynul . . . a ne toliko za lid židovský (vysvětluje evangelista), ale aby shromáždil ty dítky Boží (= všecky ctitele Boží, pohany), které rozptýleny byly.“ — Mezi Židy panovalo přesvědčení, že nejvyšší kněží n ě k d y prorokují. Bylo-li na tom cosi pravdy, pak by byl Kaifáš skutečně prorokoval; neboť řízením Božím se stalo, že slova jeho smrtí Páně se naplnila. — Vysoká rada se rozhodne, že Krista Pána usmrtí. Jelikož však jeho hodina smrti dosud nepřišla, aby se vyhnul nepřátelským úkladům, odchází Ježíš s průvodčími z Bethanie do Efraim či Efrem, při poušti judské, kamž měl asi 30 kilometrů. Městečko leželo ve výši 800 metrů na planině, povzdálí od větší, živé silnice. Nyní sluje Thayebey, nepatrná ves, plná zřícenin z někdejšího města, v nichž bydlí fellahové. V této pusté krajině byl Ježíš životem jist.

Mezi tím přiblížily se svátky velikonoční, o nichž měl umříti. Již bylo viděti zástupy poutníků, blížících se z Galileje i jiných krajin, aby smýváním a obětmi se očistili, jestliže některý z důvodů v Zákoně uvedených (na př. dotyk mrtvoly, jisté nemoci) se považoval za znečištěna. Očistiti se musil, měl li se dokonale připraviti na velikonoční slavnost. Přemnozí z nich už věděli, že vysoká rada vydala rozkaz, aby vyhledán a zatknut byl Ježíš z Nazaretu. Kde kdo dychtil, přijde-li též do Jerusalema, vydá-li se v nebezpečí života. Ježíš ovšem se smrti nebál. Vydal se k poslední velikonoci do města z Efraimu přes Jericho a Bethanii. Jako v Efremu, tak i na cestě staral se dle obyčeje o duševní i tělesné blaho krajanův.

O věrohodnosti zázraku.

Vzkříšení Lazarovo pokládá se za největší div Ježíšův. Jím zajisté podal patrný důkaz božské moci a důstojnosti. Právě proto by rádi vyloučili popírači božství Kristova uvedený zázrak z Písma. Někteří dí, že měl Lazar silné křeče, jiní považují zprávu za nábožnou pověst, kterou prý si učeníci Páně vymyslili. K tomu lze odpověděti takto Evangelista líčí událost tak názorně a podrobně, jak jenom očitý svědek vyprávěti může. Že se děj nenachází u ostatních tří evangelistů, to ještě neznamená, že by nebyl pravdivý. Evangelisté Matouš, Marek, Lukáš neuvádějí ještě mnohého zázraku, jenž u Jana zapsán, na př. proměnění vody ve víno (Jan 2), uzdravení slepce od narození (9) a j. v. Začínajíť své zprávy o veřejném životě Páně teprve tím, jak přišel mezi lid po zajetí Jana Křtitele, a o činnosti jeho

v Judsku se zmiňují teprve z posledního téhodne, což lze vysvětliti z účelu, proč každý své evangelium psal. Sv. Jan si položil za úkol mimo jiné též, že zprávy evangelistů doplní, na př. příběhem Lazarovým atd. Toho zázraku ovšem nemohl pomlčkou přejíti; vždyť právě týž jasně dosvědčoval Janem ve spisech dokazovanou pravdu, že Ježíš jest „život a původ života".

Zdá se nám velmi podivnou okolnost, že rozumáři najednou se odvolávají na mlčení tří evangelistův o vzkříšení Lazarově a hned v zápětí popírají i ostatní, těmito svatými spisovateli vylíčené zázraky. Snadno i obyčejně zamotá se do odporů v řeči, kdo miluje blud. Zázrak utkvěl nejen ve vzpomínkách i paměti lidu, mnohé starožitnosti naň poukazují. Hrob Lazarův v Bethanii dosud lze viděti. Je to komůrka ve skále vytesaná. Sestupuje se do ní po více schodech. Každého roku o svátku sv. Maří Magdaleny (22. července) a sv. Lazara (17. prosince) a v pátek ve čtvrtém témdni postním konají zde františkáni obět mše sv., při níž shromážděnému lidu předčítají evangelium sv. Jana (11, 1—45) o vzkříšení Lazarově. Nad hrobem vznáší se stavba na způsob kaple.

KRISTUS, DOBRÝ PASTÝŘ.

KAPITOLA DVACÁTÁ SEDMÁ.

O deseti malomocných. — Různá podobenství.

O deseti malomocných ...

I stalo se, když se ubíral do Jerusalema, šel (po hranicích) mezi Samařskem a Galileí. A když vcházel do jednoho městečka, potkalo se s ním deset mužů malomocných, kteří stáli zdaleka a pozdvihše hlasu pravili: Ježíši, Mistře, smiluj se nad námi. A on uzřev je řekl jim: Jděte, a ukažte se kněžím. I stalo se, když šli, uzdravili se. Jeden pak z nich vida, že jest uzdraven, navrátil se hlasem velikým velebě Boha a padl na tvář k nohám jeho čině mu díky. A ten byl Samaritán. I promluvil Ježíš a řekl: Zdaliž nebylo jich deset uzdraveno? A kde jest jich devět? Neshledal-liž se nikdo, jenž by se byl vrátil a vzdal chválu Bohu, jediné cizozemec tento? A řekl jemu: Vstaň a jdi, víra tvá tě uzdravila. (Luk. 17, 11.—19.)

Z Efrema do Jerusalema nešel Ježíš rovnou cestou, ale obloukem severně přes Samařsko do Galilee, potom po východním břehu Jordánu skrze Pereu jižně do Jericha, Bethanie,

odkudž vyjel slavně do Jerusalema. (Luk. 19, 1.; Mar. 10, 1.—46.; Jan, 12, 1.) S deseti malomocnými se setkal buď v Samařsku nebo v Galilei. Jakmile spatřili proslaveného divotvůrce, „zdaleka stáli", jelikož jim nebylo dovoleno přiblížiti se ke zdravému člověku. Mohli ho nakaziti nebo znečistiti. Plni živé víry a důvěry, že jim Pán pomůže, křičí úpěnlivě jeden přes druhého, aby je vysvobodil z hrozného neduhu. Proto je Spasitel vyslyšel. Chtěje vyzkoušeti a upevniti víru, neuzdravuje jich na místě, ale posílá je ke kněžím, jimž podle zákona (III. Mojž. 14.) se měli představiti a od nich vyžádati si vysvědčení o vyléčení z malomocenství. Ubožáci ve zkoušce obstáli. Bez projevu nějaké nevole vydali se na cestu k Jerusalemu. A hle, jdouce, k radostnému úžasu pozorují, ač jich žádný lékař vyhojiti nemohl, že příznaky strašného neduhu — pryč, že jsou úplně zdrávi. Jednoho z nich náhlá pomoc Kristova tak hluboce dojala, že se hned vrací a silným hlasem velebě Boha, padá s vděčností a převelikou úctou k nohám Páně. A to byl Samaritán, příslušník národa, jenž kromě pravého Boha ctil také modly.

Ježíš přijímá blahovolně takový srdečný hold. Prohlašuje slavně: Víra tvá tě uzdravila, — z čehož patrno, že ozdravenec nevěřil jen v divy Páně, ale též v jeho poslání a božskou důstojnost. I uzdraven tudíž na těle i na duši. Že pak ostatních devět vyléčených se nevrátilo, vyčítá Ježíš důtklivě, že cizozemec jest vděčnější, než vlastní jeho rodáci. Vykladači Písma z toho soudí, že oněch devět věřilo sice, že Ježíš může konati zázraky, ale k poznání jeho božství se nepovznesli. Zůstanou tudíž na věky vzorem židovského nevděku, jako Samaritán zase obrazem vděčnějších křesťanů z pohanstva. Událost sama nás vybízí, abychom byli Bohu vděčni za tělesná i duchovní dobrodiní. Sv. Jan Zlat. nazývá vděčnost „velikým pokladem milostí, velikým bohatstvím, nevyčerpatelným zbožím a silným oděním". Naproti tomu propovídá sv. Bernard o nevděčnosti takto: Jest nepřítelka duše, ničí zásluhy, kazí ctnosti, působíc ztrátu zásluh z dobrých skutkův. Nevděk řádí jako horký vítr, jenž vysouší zřídlo nábožnosti, rosu milosrdenství, proud milostí . . Podle mého zdání není Bohu nic tak protivno jako nevděk, najmě jeho omilostněných dítek . . .[1])

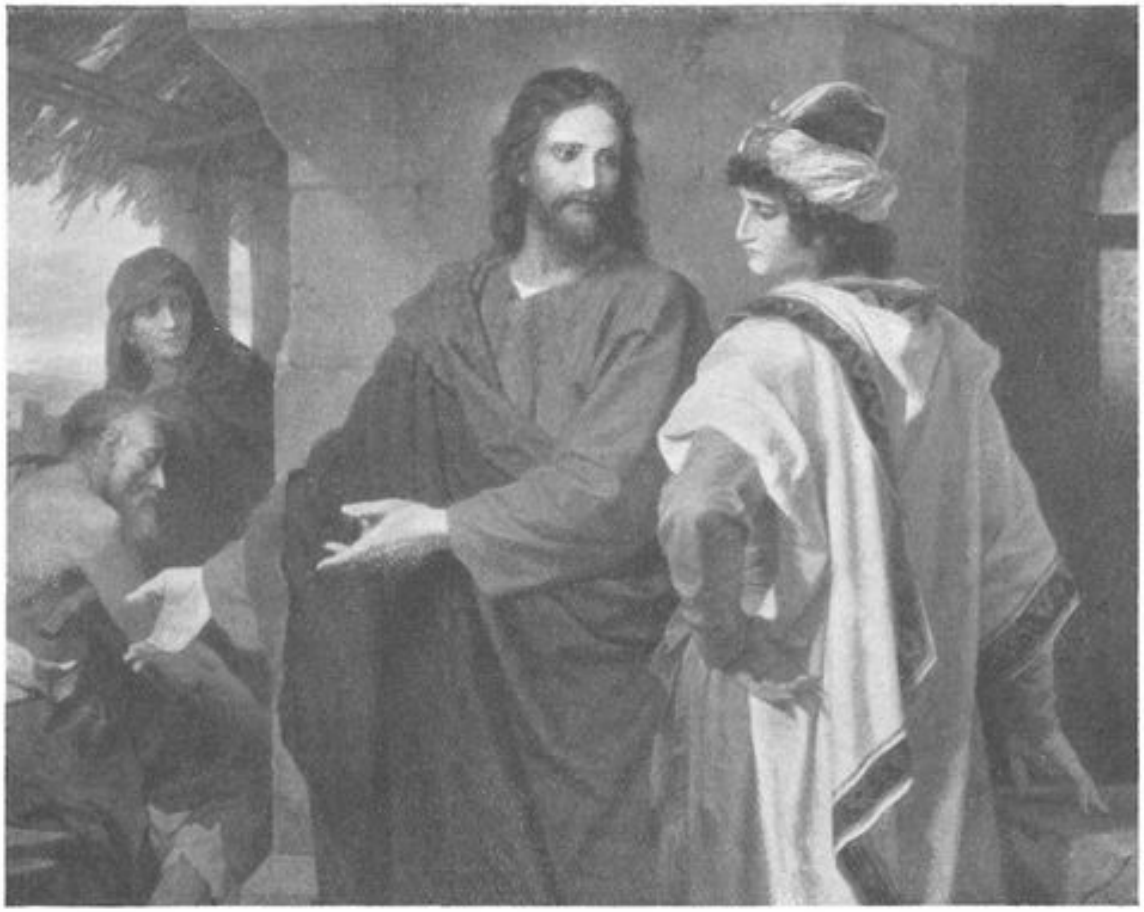
Kdy přijde království Boží . . .?

Byv pak otázán od fariseů, kdy přijde království Boží, odpověděl jim: Království Boží nepřijde s patrností, ani neřeknou: Aj tuto aneb aj tamto. Neboť hle, království Boží jest ve vás. I řekl ke svým učeníkům: Přijdou dnové, kdy budete toužiti, abyste viděli jeden den Syna člověka, a neuvidíte. A řeknou vám: Hle tuto a hle tamto (jest). Neodcházejte a nechoďte za nimi. Neboť jako blesk blýskaje se od jedné končiny pod nebem září (až) do druhé končiny pod nebem, tak bude Syn člověka v den svůj. Dříve však musí mnoho trpěti a zavržen býti od pokolení tohoto. A jako bylo za dnů Noemových, tak bude i za dnů Syna člověka; jedli a pili, ženili a vdávali se až do dne, ve kterém Noe vešel do korábu, a přišla potopa a zahubila všecky. Podobně jako se stalo za dnů Lotových: jedli a pili, kupovali a prodávali, sázeli a stavěli; ale toho dne, ve kterém Lot vyšel ze Sodomy, deštil (Bůh) ohněm a sírou a zahubil všecky, tak bude v ten den, ve kterém Syn člověka se zjeví. Kdo v tu hodinu bude na střeše a nádobí jeho v domě, nesestupuj vzíti je, a kdo (bude) na poli, rovněž nevracej se na zad. Pamatujte na ženu Lotovu. Kdo bude hledati život svůj zachovat, ztratí jej, a kdo jho ztratí, zachová jej. Pravím vám: V tu noc budou dva na jednom loži: jeden bude vzat a druhý zanechán; dvě budou mlíti spolu: jedna bude vzata a druhá zanechána; dva (budou) na poli: jeden bude vzat a druhý zanechán. Tu odpověděli a řekli: Kde, Pane? A on řekl jim: Kdekoli bude tělo, tam shromáždí se i orlové. (Luk. 17, 20.—37.)

[1]) Sermo 51. in Cant. n. 6.

Řeč Páně se dělí na dvě části: první jedná o příchodu království Božího na svět (20., 21.), druhá o tom, že se dokoná při opětném příští Kristově k soudu (22.—37.).

Poněvadž Kristus Pán často se zmiňoval o království Božím, otázali se fariseové, kdy že to království přijde na svět. Mínili ovšem světskou říši Messiášovu, kterou předpověděli proroci. Neměli zajisté Ježíše za muže, jenž by mohl jejich očekávání vy-

KRISTUS A BOHATÝ MLÁDENEC.

plniti. Ptají se ze zvědavosti, aby slyšeli, co o židovských národních tužbách soudí rozhlášený Mistr z Nazareta, ptali se snad i v záludném úmyslu, že ho na tu kličku chytí, že ho potupí. Ježíš odpovědí opět ukazuje, kolik božské moudrosti a rozhledu v něm: Království nepřijde s patrností . . . hle, království Boží jest mezi vámi . . Již je tu, ale nepoznáváte ho, protože ne vnitř, ale zevnitř ho hledáte, jest duchovní, ne pozemské. V témž smyslu napsal i sv. Pavel (k Řím. 14, 17.): Království Boží není pokrm a nápoj, ale spravedlnost a pokoj a radost v Duchu sv. Z toho však nesmíme odvozovati, že by na království Božím nebylo nic viditelného, poznatelného. Vždyť při jiné příležitosti je Spasitel přirovnával městu na hoře ležícímu a zdaleka viditelnému (Mat. 5, 14.), se zrnem hořčičným, jež vyroste ve veliký strom, v jehož ratolestech bydlí ptactvo nebeské (Mat. 13, 31. 32). Ve slovech Kristových vyniká jen duchovní charakter (ráz) království Božího, jenž záleží v tom, že lidé přilnou k Bohu ctnostmi víry, naděje i lásky. Že pak člověk své smýšlení projadřuje slovy a skutky, tedy na venek, není království Boží zřízením pouze vnitřným, ale má také formy zevnější.

V další řeči promlouvá Pán o svém příchodu k soudu, prve nežli založí dokonalé království Boží. Slova tato nemálo se podobají předpovědi o zkáze Jerusalema a o posledním soudu (Mat. 24, 1., Mar. 13, 1., Luk. 21, 5.), rozeznávajíce se od těchto rozsahem, místem, časem i podnětem, proč proslovena. Smysl podají tento: Ježíš ozna-

muje svým věrným, že pro jeho jméno na ně i na ostatní věřící přikvačí zlé časy, pronásledování. I zatouží jeho přívrženci, aby Spasitel opět k jejich útěše a podpoře přišel na svět. A den jeho příchodu nenastane dříve, než až Messiáš přijde k soudu triumfovat nade všemi nepřáteli a založit dokonalého království Božího. Až potud mají se míti věřící na dobrém pozoru, jelikož vystupovati budou nepraví proroci zvěstujíce, že tam či onde Kristus se zjevil. Až skutečně přijde, stane se takovým způsobem, že nebude nikomu třeba, aby se toho dozvěděl od jiného. Jako blesk náhle zazáří na nebes báni, osvěcuje všecka místa najednou, že všichni jej vidí, tak neočekávaně přijde Syn člověka, každému svou velebností všude patrný. Oslavy té musí si zasloužiti smrtí a sice tak, že vlastní národ ho odsoudí a usmrtí.

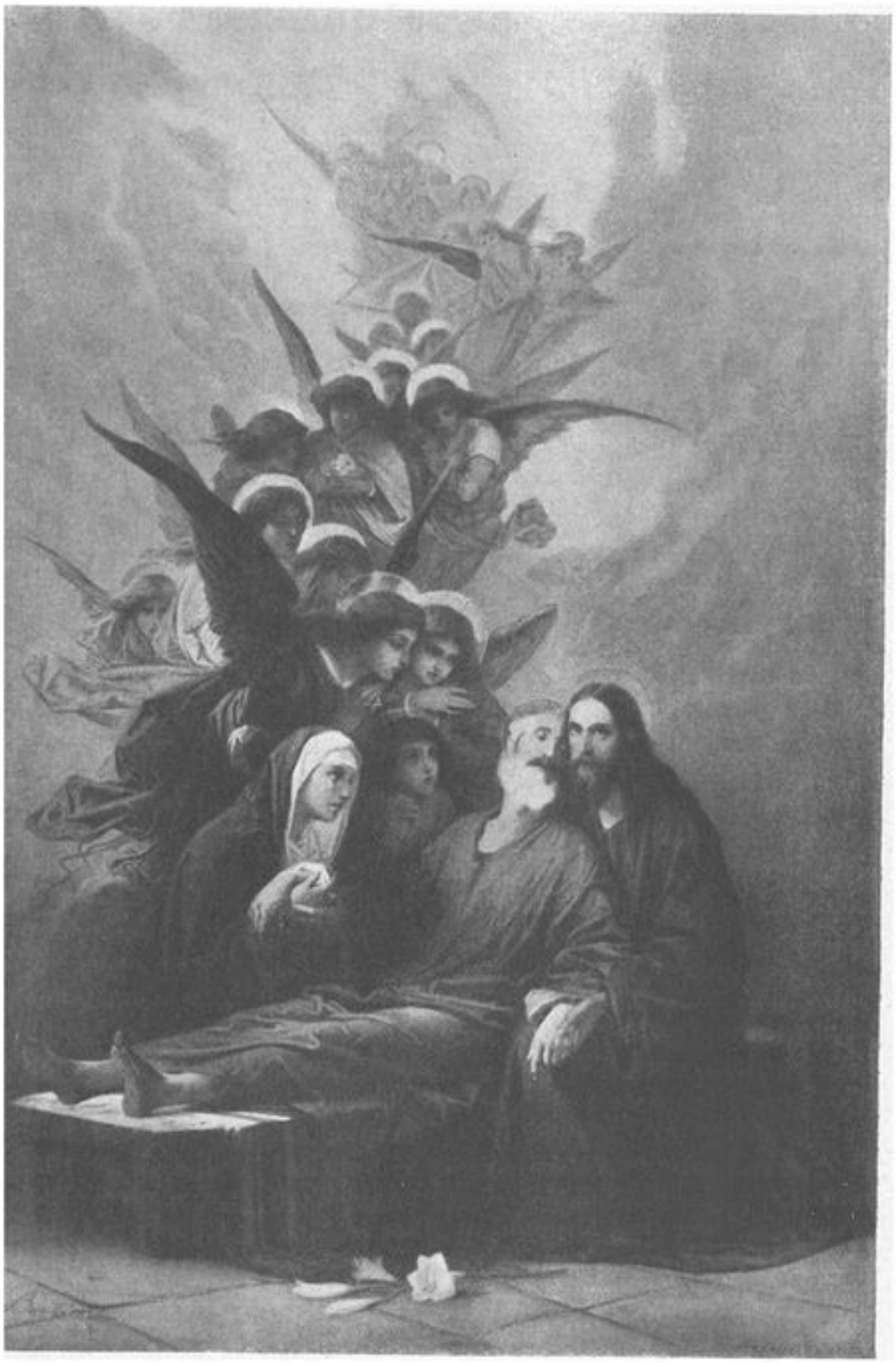
Nežli Kristus opět přijde, zavládne na světě strašná zkáza mravů. Jako vrstevníci Noemovi ztápěli se v požitcích a rozkoších, tak že si ani nevšimli, jak Noe vstoupil do korábu — až vlny se přivalily a je polkly (I. Mojž., 6, 1.), jako rozmařilí obyvatelé Sodomy a Gomorhy neučinili pokání, až na ně oheň se sírou napadnul (I. Mojž., 19, 10.), tak překvapí světáky všeobecný osud uprostřed radovánek, pozemských rozkoší a hříchů — propadnou věčné záhubě (I. k Thesalon. 5, 2. 3.). Mají-li lidé zkáze ujíti, musí v onen rozhodný den, nijakými lidskými ohledy se nedávajíce svésti, přilnouti celou věrou, k Messiáši, jenž se objeví. Myšlenku tu rozvádí Ježíš obrazem, aby nikdo ani se střechy nesestupoval, s pole se nevracel k vůli pozemským záležitostem. (Mat. 24, 17.) Napomenutí dodává Ježíš důrazu vzpomínkou na osud ženy Lotovy, která pro jedinké ohlédnutí se za hořícím statkem proměněna jest v solný sloup. (I. Mojž., 19, 15.)

Při příchodu Ježíšově na soud kdo se chce zachrániti, má se odtrhnouti nejenom od pozemských statků, ale musí býti hotov pro víru i život obětovati. Kdo by snad zapíral ji, aby časný život zachoval, ztratí život věčný a naopak: kdo pro Pána obětuje časný život, obdrží zaň věčnou slávu. (Mat. 10, 39.; 16, 25.; Mar. 8, 35.; Luk. 9, 24.) Jelikož tedy příchod Páně přinese jednomu spásu, druhému zahynutí, rozloučeny budou i ty nejupřímnější svazky. Ze dvou lidí téhož místa, rodiny a povolání postaví andělé jednoho na levici, druhého na pravici, jeden se zaraduje, druhý zakvílí. — Různě se vykládá, proč řekl Ježíš „v tu noc“ (Luk. 17, 34.) Někteří vykladači myslí, že všeobecný soud nastane v noci, kteréžto tvrzení nedá se uvésti v souhlas se slovy u sv. Matouše (24, 36.; Mar. 13, 22.), kde se zřejmě praví, že den i hodina opětného příští Páně jest úplně neznáma. Snad bude nejlepší výklad, že „nocí“ rozuměti sluší úzkosti a hrůzy, jež ovládnou mysle člověčenstva. O mletí, o práci dvou na poli, učiníme zmínku později. — Otázku učeníků, kde ten soud bude, zodpověděl Spasitel všeobecně a neurčitě. Tam, kde budou lidé ve hnilobě hříchu zabořeni.

Podobenství o nepravém soudci...

Pověděl pak jim podobenství s ohledem na to, že jest potřebí vždycky se modliti a neustávati. Praviť: V jistém městě byl jeden soudce, který se Boha nebál a člověka neostýchal. A byla v tom městě (též) vdova jedna, která k němu přicházela a říkala: Obhaj mě před mým protivníkem. Ale on nechtěl po dlouhý čas. Potom však řekl sám u sebe: Ačkoliv se Boha nebojím a člověka neostýchám, přece proto, že ta vdova jest mi obtížna, obhájím ji, aby naposledy nepřišla a mně nestloukla. I řekl Pán: Slyšte, co praví soudce nespravedlivý: a Bůh — neobhájí-liž svých vyvolenců, kteří k němu volají dnem i nocí, a bude-liž prodlévati jim (pomoci)? Pravím vám, že v brzku jich obhájí. Avšak zdaliž Syn člověka nalezne víru na zemi, až přijde? (Luk. 18, 1.—8.)

Předešlé a toto podobenství souvisí takto: V souženích, jež přijdou před posledním soudem, zapotřebí bude upřímné i ustavičné modlitby, abychom z malomyslnosti nepozbyli víry. To ovšem nedotýká se jen druhého příští Páně, ale svízelů každé doby.

SMRT SV. JOSEFA.

Vzývej mne v den soužení, a já vytrhnu tě, a ty mne budeš oslavovati! (Žalm 49, 15.) Aby znázornil nezbytnost i působení důvěrné modlitby v různých potřebách, představuje Pán svým posluchačům soudce, jenž se „Boha nebál a člověka neostýchal". Dá se tudíž očekávati, že takový soudce si nepovšimne chudé osoby, od níž se nemůže nadíti žádného vezdejšího zisku. V Palestině bývali v některých městech — obyčejně ve hlavním příslušného území — podřízení soudcové, kteří byli vybíráni z kněží nebo ze starších lidu. Nejvyšší soud zůstával v Jerusalemě — synedrion či vysoká rada. K takovému menšímu soudci přichází utlačovaná vdova, prosíc, aby se jí ujal. Soudce si jí delší dobu skoro nevšímá, ale na konec, že prosby ženiny ho obtěžují, ustanoví se na tom, že jí ku právu dopomůže. Důsledek podobenství podává Pán Ježiš sám: Jestliže tedy nespravedlivý soudce, jenž se Boha nebojí a lidí nestydí, podléhá ustavičné prosbě a nářku nepatrného chuďasa, oč více vyslyší stálou modlitbu svých vyvolenců Bůh, jenž spravedlivý a milosrdný. Tklivě i zasmušile zakončuje Vševědoucí napomenutí předpovědí, že při svém příchodu na soud nalezne jen u menšiny lidí živou víru! Zkoumejme srdce i ledví, jsme-li ustaviční v modlitbě, máme-li pevnou víru v Boha jako ona vdova. Cítíme-li mezeru, polepšemež se, sice nepřijdeme v počet vyvolenců Božích.

Podobenství o celníku a fariseovi

Pověděl však také k některým lidem, kteří v sebe důvěřovali, že jsou spravedliví, a jinými pohrdali, podobenství toto: Dva lidé vstoupili do chrámu, aby se pomodlili, jeden fariseus a druhý celník. Fariseus postaviv se pomodlil se sám u sebe takto: Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, lupiči, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento celník. Postím se dvakrát za týden, desátky dávám ze všeho, co vytěžím. Ale celník stoje zdaleka, nechtěl očí ani pozdvihnouti k nebi, nýbrž bil se v prsa svá a říkal: Bože, buď milostiv mně hříšnému. Pravím vám: Tento odešel do svého domu ospravedlněn nad onoho, neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se ponižuje, bude povýšen. (Luk. 18, 9.—14.)

Modlitba má býti pokorná. Mezi posluchači stáli mnozí pyšní samolibci, kteří na jiné se dívali přes rameno. Poněvadž celý směr podobenství se vztahuje na domýšlivé farisey, měl je Ježíš patrně před sebou. V tom zajisté Pán vynikal, že mluvíval pravdu každému do očí, ať vhod či nevhod. Z té příčiny představuje v podobenství na oči farisea, jenž v nádvoří Israelitů velmi sebevědomě se postaviv, vykonává modlitbu. Horliví Židé se modlívali třikrát denně: ráno, v poledne a večer. Jak ale fariseus se modlí, to není modlitba, ale vynášení sebe a posměšky z bližního. Děkuje Bohu, že se liší od jiných lidí jako nespravedlivci, cizoložníci a jiní — zejména publikáni. Vynáší se, že nezachovává jenom to, co zákon velí, ale že činí i nad to více. Kromě zákonem stanoveného jednoho dne postního v témdni postí se ještě jednou, desátků dává více než se předpisuje, tedy ne jenom z polní a zahradní úrody (III. Mojž. 27, 30.; V. 14, 22.; Mat. 23, 23.; Luk. 11, 42.), ale z přírůstku celého jmění.[1]) Na to že Písmo praví: I spravedlivý sedmkrát za den zhřeší, na to zapomíná zúplna. Vidí na sobě samé ctnosti, žádnou chybu. (Přísl. 24, 16.; 18, 17.)

[1]) Podle řeckého textu.

JERICHO. (K obr. na str. 167.) Na cestě údolím jordánským přichází Spasitel náš až do Jericha. Město Jericho leželo druhdy v přeúrodné oase, kde rostly vůni dýšící keře a stromy, jako keř balsámový, růže a zvláště palmy. Proto nazývá Písmo sv. Jericho „městem palem". (5. Mojž. 34, 3.) Pevné město kananejské Israelité zázračně dobyli. Za hlaholu trub sřítily se hradby, město pak srovnáno se zemí. Později Jericho znovu sice vystavěli, ale neopevnili. Herodes Veliký učinil je letním svým sídlem a okrášlil nadhernými stavbami. Ale s Jerusalemem padlo roku 70. po Kristu i Jericho. V době Konstantinově jmenují nám dějiny od r. 326 až do 536. po Kristu pět biskupů jerišských. Císař Justinian vystavěl v Jerichu chrám a hospitál. Nynější Jericho, které Arabové nazývají Rihha, vystavěno jest asi 2 *km* východněji od bývalého města. Není tu více než několik bídných chatrčí, spíše chlévům, než obydlím lidským podobných.

JERICHO.

Pravým opakem farisea je celník. Jako fariseus se postavil mezi přední řady modlících se, tak celník zůstal na konci nádvoří. Pln studu nad hříchy nedovoluje si ani očí k nebesům pozdvihnouti, tluče se na znamení lítosti i pokání v prsa se slovy: Pane, buď milostiv mně hříšnému! Neomlouvá se, neukazuje na jiné, že jsou horší, nemá jiné touhy, než aby mu Bůh odpustil. Účinek této pokorné, lítostivé modlitby vyjádřil Ježíš takto: tento odešel domů ospravedlněn více než onen. Kdo se povyšuje, bude ponížen. Nesmíme se domnívati, že hrdý fariseus byl také ospravedlněn, ale méně než celník, nikoli: ten vůbec nebyl ospravedlněn. Úsudek ten řine se z pýchy, která ho obsedla, a také ze slov Písma: Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává svou milost. (I. Petr. 5, 5; Jakub 4, 6.)

KAPITOLA DVACÁTÁ OSMÁ.

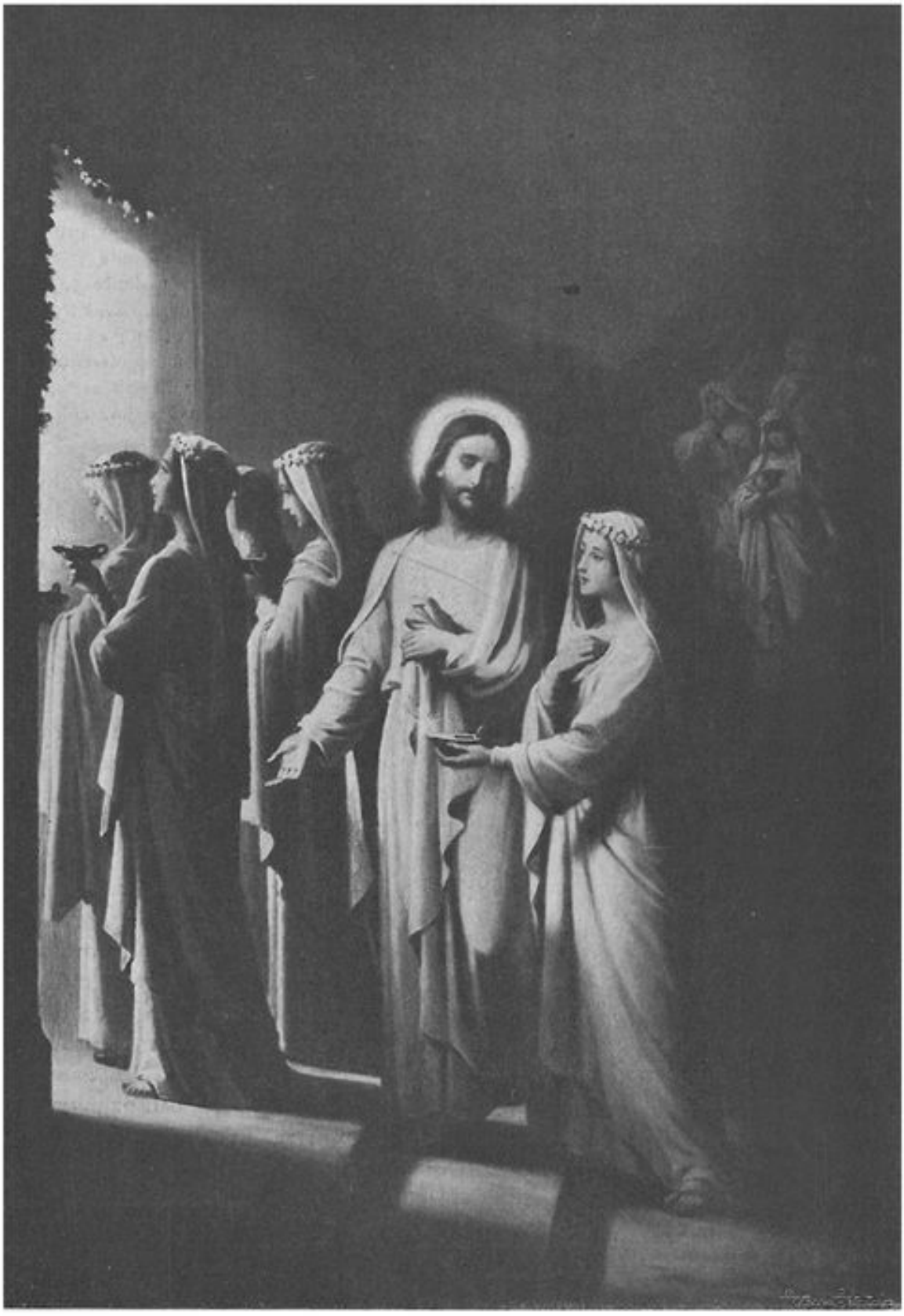
O nerozvížitelnosti manželství, o panictví. — Ježíš přítel dítek.

O manželství promluvil Ježíš hned v horském kázání. Na poslední cestě do Jerusalema v Perey za Jordánem zaskočili ho staří nepřátelé — fariseové s otázkou o témž předmětu.

I stalo se, když dokonal Ježíš tyto řeči, odebral se z Galileje a přišel do končin judských Zajordánskem.[1]) I šli za ním mnozí zástupové, a uzdravoval je tam. Tu přistoupili k němu fariseové a pokoušeli ho, řkouce: Je-li dovoleno člověku propustiti manželku svou z příčiny kterékoliv? On pak odpovídaje, řekl jim: Což jste nečetli, že ten, který stvořil člověka, na počátku mužem a ženou je učinil a řekl: Proto opustí člověk otce svého i matku svou a přidrží se manželky své, a budou dva v těle jednom. Nejsou tedy již dva, nýbrž jedno tělo. Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj. Řekli jemu: Proč tedy rozkázal Mojžíš dáti lístek rozlučovací a propustiti? Dí jim: Pro tvrdost srdce vašeho dopustil Mojžíš propouštěti manželky vaše, ale s počátku nebylo tak. Pravím však vám: Kdokoli propustí manželku svou leč pro cizoložství a pojme jinou, cizoloží, a kdo pojme propuštěnou, cizoloží. Řkou jemu učeníci jeho: Takový-li jest poměr mezi mužem a ženou, není dobře ženiti se. On pak řekl jim: Ne všichni chápají slovo to, nýbrž ti, jimž jest dáno. Jsouť zajisté panicové, kteří se tak narodili ze života matky, a jsou panicové, kteří učiněni jsou jimi od lidí, a jsou panicové, kteří sami oddali se panictví pro království nebeské. Kdo může chápati, chápej. (Mat. 19, 1.—12.)

Zákon Mojžíšův dovoloval muži, našel-li na ženě nějakou mrzkost, že ji smí propustiti a v jiné manželství vstoupiti. Propu-

[1]) Poněvadž hranice Judska přes Jordán nepřekračovaly, dlužno vztahovati slova „za Jordán“ na cestu, kterou šel Ježíš z Galileje ne přímo skrze Samaří, ale oklikou skrze Pereu do Judska resp. Jerusalema.

PODOBENSTVÍ O DESETI PANNÁCH.

štěná mohla se také vdávati.[1]) Za časů Páně hádali se židovští právníci (znalci zákona), co slovem „mrzkost“ (hebrejsky ervat dabar) se má rozuměti. Výklad byl dvojí, přísnější a mírnější. Škola šamaitů učila, že podstatnou příčinu k rozvodu zavdá žena jenom cizoložstvím a nemravným životem, škola volnějších hilelitů hájila názor, že muž může manželku zapuditi pro každou nepříjemnou příhodu. Do sporu chtěli fariseové Ježíše zamotati. Proto kladou otázku ve smyslu hilelitů, zdali lze ženu vyhostiti z kterékoli příčiny. Nechtějí se dáti poučiti, ale aby ho lapili v řeči. Ježíš odpovídá neočekávaně. Praví, že manželství je vůbec nerozlučitelno, dokud jedna strana žije, nesmí druhá v manželství vstoupiti. Při stvoření Bůh to ukázal. Stvořil Evu ze žebra Adamova, je tudíž Eva údem těla jeho. Již tedy po smyslu Stvořitelově činí muž a žena jedno tělo. Proto též Adam probudiv se ze svého podivuhodného spánku na vnuknutí Boží zvěstoval: Protož opustí člověk otce i matku a přidrží se manželky své i budou dva v jednom těle. (I. Mojž. 2, 24.) Svazek muže a ženy stává se tudíž vroucnějším a silnějším než páska mezi rodiči a dětmi. Jsou jedno tělo, jedna krev, proto spojení jejich se nemá rozvazovati, a kdo tak činí, hřeší proti Božímu zřízení.

Fariseové nejdou daleko pro námitku. Prý Mojžíš za jistých okolností propuštění ženy i nařídil. Ježíš praví, že Mojžíš dovolil, nikdy však nenařizoval propouštěti manželku a sice z toho důvodu, že tvrdí Židé nedovedli pochopiti nerozlučitelnosti manželské. V říši Messiášově Mojžíšovy ohledy přestanou, původní nerozvížitelnost manželství se zase obnoví. I křesťan může pro cizoložství propustiti ženu, ale jeden ani druhý nesmí za života manželova uzavříti nové manželství.

Třeba že výrok Páně o nerozvížitelnosti manželské u evangelisty Matouše nezdá se zcela jasný, uvádí zřetelně učení Ježíšovo sv. Marek, sv. Lukáš a sv. Pavel. Podle sv. Marka (10, 12.) řekl Spasitel: Kdokoli by propustil manželku svou a jinou pojal, cizoloží proti ní. A jestliže by žena propustila muže svého a za jiného se vdala, cizoloží. Podle Lukáše (16, 18.): Každý, kdo propouští manželku svou i jinou pojímá, cizoloží; a kdo pojímá propuštěnou cizoloží. (Viz Matouš 5, 32.) Většina vykladačů Písma míní, že Kristus Pán mluvil o poměru manželském asi vícekráte, nejméně dvakráte, a sice před farisey tak, jak napsal Matouš, a před užším kroužkem učeníků jasněji, jak zaznamenali Marek a Lukáš. Apoštol národů sv. Pavel z vnuknutí Božího napomínal Korintské (I., 7, 10. 11.): Těm pak, kteříž jsou v manželství, přikazuji ne já, ale Pán, aby žena od muže neodcházela; pakli by odešla, ať zůstane nevdaná, nebo ať se smíří s mužem svým. A muž nepropuštějž manželky. Z těchto slov patrno, že manželský svazek, ať rozvod zavinila strana kterákoli, není možno považovati za rozloučený. Nesmíří-li se rozvadění manželé, nesmí se oženiti. Tomu učila, tak vždy zachovávala církev, „sloup a utvrzení pravdy“. Je tudíž bludným prohlašování protestantů (některých) a nesjednocených Řeků, kteří mají za to, že manželství se může pro cizoložství a jiné důvody rozvázati a nové uzavříti.

[1]) V. Mojž. 24, 1.—4.

Odbytí fariseové nejsou s to, aby pronesli jiné námitky. Mlčí. Celý výjev však poslouchají též dobromyslní apoštolové, učeníci. Těm zdají se požadavky Páně v ohledu manželském přetěžkými. Projevují názor, že je tudíž lepší zůstati panicem, neženiti se. Spasitel však jim vysvětluje, že je k tomu zapotřebí zvláštní milosti, která není každému dána. Některé nutí sama příroda, jiným překáží různé okolnosti, konečně někteří se odhodlají, aby snáze nebe dosáhli, že nevejdou ve sňatek. Spojí se s Bohem, uzavrou duchovní manželství, jež převyšuje tělesné. Z té příčiny dala církev na sněmu tridentském přednost panictví před manželstvím. Ale zůstati svobodným není přikázáno, jen se radí. Kdo tak může učiniti, učiniž, kdo však necítí v sobě dostatečnou sílu, ať se raději ožení či provdá. (I. ke Korint. 7, 8. 9. 25 . . .) Již za časů Páně pochopili mnozí přednosti panictví a odřekli se manželství. Nehledě k Panně Marii a sv. Josefu, kteří žili v panickém manželství, byl to Jan Křtitel, Jan Evangelista. Apoštolové opustili všecko i své ženy a šli za Spasitelem.

Také až na naše doby slibuje panictví katolický kněz. Uschopňuje se tak, že může sloužiti výhradně Bohu, pečuje při tom o svěřenou osadu. Podobně mniši, jeptišky. Svět sice těžko chápe podobného sebezáporu, jenž hraničí na hrdinství, ale může je

oceniti po ovoci. Bohabojné klášterní panny stávají se přehorlivými učitelkami a vychovávatelkami mládeže, dobrými opatrovnicemi pokleslých, těšícími anděly nemocných a umírajících. Kdo může pochopiti, pochop!

A. DÜRER: NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE.

Ježíš, přítel dítek.

I podávali mu dítky, aby se jich dotekl; učeníci však domlouvali těm, kteří je k němu brali. Ale Ježíš uviděv je, zamrzel se nad tím a řekl jim: Nechte dítek jíti ke mně a nebraňte jim, neboť takových jest království Boží. Amen pravím vám: Kdo nepřijme království Božího jako dítko, nevejde do něho. A objav je vzkládal na ně ruce a žehnal jim. (Mar. 10. 13.—16.)

Všichni tři evangelistové: Matouš, Marek a Lukáš vypovídají, že uvedená událost se sběhla na poslední cestě Kristově do Jerusalema, když šel Pereou. Vidíme, jakou cenu mají před Bohem nevinné děti a lidé, kteří žijí tak nevinně jako děti. Upozorňoval na to Spasitel vícekrát apoštoly, dává jim dítě

za příklad pokory, skromnosti a učelivosti. Zapomněli, neboť pozorujeme, že odhánějí matky, přinášející děti své k Pánu, domnívajíce se bez pochyby, že nápad žen s dětmi bude mu obtížným. Matky totiž žádají, aby se „dotýkal" dětí, nebo jak Matouš určitěji napsal, „aby ruce na ně skládal a modlil se nad nimi". Stalo se totiž, že Spasitel opět a opět skládaje ruce na nemocné, uzdravoval je, a tu matky pojaly důvěru, když na děti vloží ruce a pomodlí se nad nimi, že ty děti přijdou pod ochranu Boží a nic zlého se jim nestane. Necitelnost učeníků vzbudila nevoli Mistrovu; i vyčítá jim. Nemají brániti, aby děti k němu přicházely, neboť děti jsou takovými miláčky nebeského Otce, že každý, kdo chce přijíti do nebe, musí se povahou dětem rovnati. Jak důtklivě vyzývá Ježíš rodiče, učitele a vychovatele, aby sobě svěřené dítky milovali, o ně se řádně starali, vyprošujíce jim modlitbou požehnání a ochranu Boží!

Události od požehnání dítkám až do slavného vjezdu Páně do Jerusalema.

KAPITOLA DVACÁTÁ DEVÁTÁ.

O bohatém mládenci. — Bohatství nebezpečno, odměna dobrovolné chudoby.

A když vyšel na cestu, přiběhl kdosi a pokleknuv před ním, tázal se ho: Mistře dobrý, co mám činiti, abych došel života věčného? Ježíš pak řekl jemu: Proč mne nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý, leč jediný Bůh. Přikázání znáš: Nezcizoložíš, nezabiješ, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, nebudeš podváděti, cti otce svého i matku svou. A on odpověděv řekl jemu: Mistře, toto všecko zachovával jsem od svého mládí. A tu Ježíš pohleděv na něj zamiloval si ho a řekl jemu: Jednoho se ti nedostává; jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď, následuj mne. Ale on zarmoutil se pro to slovo a odešel truchliv, neboť měl mnoho statků. (Mar. 10, 17.—22.; Luk. 18, 18. až 23.; Mat. 19, 16.—22.)

Když Ježíš odešel z domu, v němž dítkám požehnal, potkal se s ním bohatý jinoch, jenž vise srdcem na bohatství, chtěl si pojistiti spásu duše. Podle Lukáše (18, 18.) zastával úřad představeného synagogy, tedy jistě přední muž z lidu. Že před Kristem padnul na kolena, osvědčil úctu i důvěru ke Spasiteli. Z otázky: Mistře dobrý, co čině obdržím život věčný, průzračno, že pečoval o svoji spásu. Ježíš mu odpovídá: Co mne nazýváš dobrým? Nikdo není dobrý než jediný Bůh. Přikázání umíš. Nezcizoložíš... První část odpovědi se nezdá jasnou. Proč by neměl mládenec nazývati Krista Pána „dobrým"? Většina sv. Otců a mnozí pozdější vykladači Písma sv. se do-

I otázal se ho jeden z nich, učitel zákona, pokoušeje ho: Mistře, které přikázání v zákoně jest veliké? Ježíš pak řekl jemu: Milovati budeš Pána Boha svého z celeho srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své. To jest největší a první přikázání. Mat. 22, 35.—38.

mnívají, že jinoch považoval Ježíše za prostého člověka, ovšem znamenitého učitele, nazývaje ho v tomto směru dobrým, a Ježíš že odmítá od sebe takovou vlastnost, aby ho přiměl poznenáhlu k poznání, že ho má nazývati dobrým jakožto Boha. Proto upozorňuje prosebníka na to, že jedině dobrým má jmenovati Boha, jakožto zdroj všeho dobra.

Druhá část odpovědi není temna. Chce-li jinoch přijíti do nebe a Boha tváří v tvář spatřiti, jest mu zachovávati přikázání, která dal Bůh na hoře Sinai. (II. Mojž. 20.) Ježíš vypočítává přikázání druhé polovice desky Mojžíšovy, poněvadž vypisují poměr člověka k bližnímu a to proto, jelikož, kdo je zachovává z lásky k Bohu, plní také přikázání první polovice téže desky, která se odnášejí k Bohu. (K Římanům, 13, 8.—10.) Slyše odpověď mládencovu, že se od malička o zachování přikázání vynasnažoval, dívá se naň laskavě a zve ho, aby odřekna se bohatství, celým srdcem ho následoval. Neporoučí, ale radí. Náklonnost k pozemskému zboží nespomáhá jinochu do nebe, tam přijde, když plní přikázání (Mat. 19, 17.); ale chce-li dosáhnout větší dokonalosti, která snáze otevírá bránu nebes, má se zřeknouti jmění, leč mládenec nemá tolik mravní síly, aby se všeho zřekl. Sesmutněv zaražen odchází.

I pohleděl Ježíš kolem a řekl učeníkům svým: Jak těžko vejdou do království Božího ti, kteří mají peníze! Učeníci pak žasli nad slovy jeho. Ale Ježíš promluviv opět, řekl jim: Synáčkové, jak těžko jest vejíti do království Božího těm, kteří doufají v peníze! Snáze jest velbloudu projíti uchem jehelním, než boháči vejíti do království Božího. I divili se tím více řkouce k sobě vespolek: I kdož může býti spasen? Ale Ježíš pohleděv na ně řekl: U lidí je to nemožno, ne však u Boha; neboť u Boha jest všecko možno. (Mar. 10, 23.—27.; (Luk. 18, 24.—27.; Mat. 19, 23.—26.)

Čin jinochův poskytl Ježíši příležitost, že se mohl vysloviti o nebezpečí, jímž hrozí duši bohatství. Ježto o něm jsme se již vícekráte zmínili, postačí, vysvětlíme-li rčení Páně: snáze velbloud projde uchem jehly... Máme za to, že Kristus Pán nechtěl říci, že boháči naprosto nemožno vejíti do království Božího. Takové domněnce odporuje směr řeči, neboť když učeníci se nad jeho slovy zarazili v otázce: I kdož může spasen býti? odpovídá Pán: U lidí je to nemožno, ale ne u Boha; nebo u Boha jest všecko možno — t. j. s pomocí milosti Boží mohou i boháči přijíti do nebe. Pro takový smysl řeči Ježíšovy horlí Písmo sv. na mnoha místech. Učilť zajisté Ježíš (Jan 3, 16.), že ho Otec protb na svět poslal, aby každý, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Sv. apoštol Pavel ujišťuje (I. k Timoteovi 2, 4.), že Bůh chce, aby všichni lidé spaseni byli a k poznání pravdy přišli. V dějinách nacházíme příklady, že bohatství každému nepřekáží, aby se stal svatým. Vzpomeňme na bohatého radního pána Josefa z Arimathije, jenž pochoval tělo Páně (Mat. 27, 59.—60.) a jenž podle ústního podání později se stal věrozvěstem. Sv. Václav († 935), náš milý a přední patron zemský, byl knížetem naší vlasti české, sv. Ludvík králem ve Francii († 1270) a j. v.

Výrok Ježíšův nevztahuje se tudíž na boháče vůbec, ale na ty z bohatých, kteří srdce svá na jmění zavěsivše, nic o spásu duše se nestarají. Takový ovšem nemůže vejíti do království Božího; neboť nikdo nemůže dvěma pánům sloužiti. Jak můžete sloužiti Bohu a mamoně, řekl kdysi Kristus Pán (Mat. 6, 24.), kdo pak neslouží Bohu, nemůže býti dědicem království Božího. Z toho patrno, že řeč Ježíšovu, jakoby velbloud snáze prošel uchem jehly, než boháč do nebe, nelze bráti všeobecně, ale jen od případu k případu. Takových výroků, které velí povšechně, co platí jen s výjimkou, nalézá se hojně v Písmě sv. (Žalm 13, 1.—3.; Jan 3, 26.—32.)

Někteří vykladači Písma dí, že velbloudem se má na tomto místě rozuměti kotvičné lano (vazák). Ale je rovněž nemožností, aby tak silný provaz se protáhl uchem jehly. Kromě toho vysvětlení toto nesrovnává se s biblickou mluvou. Jiní opět vykládají, že „uchem jehly“ nazývali někdy nějaký úzký otvor (branku), prý nizounký vchod ve zdi jerusalemské, kudy nákladní velbloudi těžko procházeli. Názor tento

nedá se srovnati s řeckými rukopisy evangelia a po tom, co jsme o významu výroku Páně uvedli, není třeba dalšího vysvětlování.

Št. Zálešák: POSLEDNÍ SOUD. Z tympanonu vyšehradského chrámu.

Tu jal se Petr praviti jemu: Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe. Ježíš pak odpověděv řekl: Amen pravím vám: Není nikoho, jenž by opustil dům neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb dítky neb pole pro mne a pro evangelium, aby neobdržel stokrát tolik: nyní v tomto věku domy a bratry i sestry a matky i dcery a pole, a to i přes pronásledování, a v budoucím věku život věčný. Mnozí pak první budou posledními a poslední prvními. (Mar. 10, 28.—31.)

Petra těšilo vědomí, že se svými soudruhy apoštoly si počínal jinak, než bohatý mládenec, že všecko opustivše šli za Ježíšem. Proto sebevědomě volá k Mistru: Aj, my jsme všecko opustili, dokládaje důvěřivě (u Matouše 19, 27.): Což tedy nám za to bude? Laskavě připovídá Pán nádhernou odměnu všem, kteří „pro království Boží“ (Luk. 18, 19.) všeho se zřekli. Již v tomto životě obdrží mnohem více, stonásobně tolik, kolik opustili. Míní duchovní milosti a dary, které naplnivše srdce nebeskou útěchou, pozemská zboží cenou daleko převyšují. Tací lidé nalézají sestry i bratry stejného smýšlení, společnost těchto přináší jim čistější radosti, než jakých užili mezi světsky smýšlejícími rozmařilci, duchovní představení a učitelé, ukazujíce jim cestu k blaženosti, lnou k nim otcovsky, milují je. Zejména řádové osoby nacházejí v klášteře zpravidla lepší domov. Po smrti kyne věrným následovníkům Páně vyšší stupeň nebeské blaženosti, která potrvá na věky.

V závěru: Mnozí první budou posledními a poslední prvními, ujišťuje Pán apoštoly a stoupence, kteří zde na světě trou bídu i ponížení, že v říši Boží zaujmou významná místa, kdežto ti, které svět ctil a pokládal za vznešené, na onom světě vždycky vyznamenání nedojdou. Sv. Matouš (19, 28.) vypráví o tom záslibu určitěji..... Vy (apoštolové), kteříž jste mne následovali, v druhém narození (t. j. při budoucím obnovení všech věcí, jaké se stane v den všeobecného vzkříšení, kdy člověk i na těle oslaven opět k jinému životu jakoby se narodil), když seděti bude Syn člověka na stolici velebnosti své, budete seděti na dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelských. Israelskými kmeny označuje se buď všecka obec věřících anebo člověčenstvo vůbec. Že apo-

štolové budou spolu s Kristem souditi, znamená, že obviní ty, kdož evangeliu neuvěřili. Písmo sv. poukazuje častěji k tomu (Mat. 13, 41.; 24, 31.; 25, 31.; Luk. 11, 32.; I. Kor. 6, 2. 3.), že podobný úkon kromě andělům, apoštolům a věřícím připadne i ninivetským kajícníkům. Ovšem, že taková „soudcovská moc" bude podřazena svrchovanému soudci Ježíši Kristu.

KAPITOLA TŘICÁTÁ.

Podobenství o dělnících na vinici. — Ježíš předpovídá své utrpení. — Prosba matky Salome.

Podobno je totiž království nebeské člověku hospodáři, který vyšel na úsvitě, aby najal dělníky na vinici svou. Smluviv pak s dělníky denár na den, poslal je na vinici svou. A vyšed okolo třetí hodiny, uzřel jiné, ani stojí na trhu zahálejíce. I řekl jim: Jděte ž i vy na vinici mou, a co bude spravedlivo, dám vám. A šli. Opět však vyšel o šesté i deváté hodině, a učinil taktéž. Ale vyšed o hodině jedenácté, naleznul jiné, ani stojí. I řekl jim: Proč tu stojíte, celý den zahálejíce. Řkou jemu: Nikdo nás nenajal. Dí jim: Jděte ž i vy na vinici mou. A když byl večer, řekl pán vinice svému správci: Zavolej dělníky a dej jim mzdu, počna od posledních až do prvních. Přišedše tedy ti, kteří nastoupili o jedenácté hodině, obdrželi každý po jednom denáru. Přišedše pak i první, domnívali se, že obdrží více; dostali však i oni po jednom denáru. A dostavše, reptali proti hospodáři řkouce: Tito poslední pracovali jedinou hodinu, a rovnými učinil jsi je nám, kteří jsme nesli břímě dne i horka. Ale on odpověděv jednomu z nich pravil: Příteli, nečiním tobě křivdy; zdali nesmluvil jsi se mnou jednoho denáru? Vezmi, co je tvoje, a odejdi. Chci však také tomuto poslednímu dáti jako i tobě. Aneb snad nesmím učiniti, co chci? Či oko tvé jest zlé, že já dobrý jsem? Tak budou poslední prvními a první posledními; neboť mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených. (Mat. 20, 1—16.)

Vinice, v níž v různých hodinách pracovali dělníci, nastiňuje království Boží na zemi, tedy Boží ústav, ve kterém mají lidé nalézti poučení, blaho a posvěcení. Tím byla církev Starého zákona, dokonalým zřízením však je církev Nového zákona. Hospodářem v podobenství toť Bůh, správcem Ježíš Kristus. Hned před svým vtělením osvěcoval zaslíbený Messiáš všecky, kdož srdce pravdě otevřeli. (Jan 1, 4.—12.) Stav se člověkem, přinesl světu světlo světa svým životem i učením, jsa lidem jako člověk přístupen; nyní jakožto oslavený Bůh-člověk s nebes vylévá své stálé světlo apoštolům a jich nástupcům. (Mat. 5, 14.) Z té příčiny podle rozumu sv. Otců církevních hlavně Origena a sv. Iraenea znamená pracovní den čas od stvoření až do konce světa a nestejné hodiny, o nichž hospodář vysílal [1]) dělníky na vinici, různá období dějin lid-

[1]) Již v předu jsme se zmínili, že staří dělili den na 4 části. Jimi se řídila pracovní doba. Jelikož vinobraní spadá na měsíc září, trvá práce od 6 hod. ráno do 6 hod. večerní. Dle toho 4 části: od 6—9, od 9—12, od 12—3, od 3—6 hod. večer.

stva: čas od Adama k Noemovi, od Noema k Mojžíšovi, od Mojžíše ke Kristu, od Krista až k poslednímu soudu. V každé té době ve svém nestihlém milosrdenství a a lásce zval Bůh lidi, aby mu sloužili, dávaje jim s dostatek potřebné milosti, že věrně sloužíce spásy dojíti mohli. V životě jednotlivcově značí hodiny věk lidský: útlé mládí, jinošský a mužný věk, stáří. Někomu připadá milost povolání za podíl v nejútlejším mládí, t. j. v prvních hodinách (1—6), jinému až potom, když prve žil vlažně a snad i ve hříších, tedy okolo 3. hodiny (—9), druhému až v mužném věku okolo 6. (—12.) hodiny, konečně ostatním až ve stáří okolo 5. hod. (—11) večer. (Origenes, Jan Zlat., Augustin.)

Večerem, kdy správce dělníkům vyplácí mzdu, rozumí se u člověka smrt, u člověčenstva konec světa a obecný soud (Jan 5, 22.—27.), o němž bude celému světu zřejmo, co každého z nás potkalo na soudu soukromém hned po smrti. Peníz denár (asi 95 haléřů) značí mzdu za práci ve službě Boží a tudíž věčnou blaženost. Bije do oka, že nejposléze povolaní dělníci, pracovavše jednu hodinu, vzali týž plat jako ti, kteří se namáhali 12, 9, 6 a 3 hodiny. Než výměra odměny v království Božím nezávisí na trvání práce nebo na velikosti námahy, ale především na dobré vůli hospodářově v nebi, na vůli Boží. A tu ovšem může někdo velikou horlivostí, čistým úmyslem a vroucí láskou zjednati si za kratinkou dobu tolik zásluh, jako jiný za dlouhý věk. (Mudr. 4, 8. 13.) Leč přece všecko rozhoduje svobodná vůle Boží; vždyť zásluhy jednotlivých skutků dobrých závisí od vniterní milosti Ducha sv. a Bůh rozdílí, jak sám chce. (I. Korint. 12, 11.) Z toho stanoviska posuzujme nespokojenost nejprve povolaných dělníků, když obdrželi plat denní, neměli žádné příčiny naříkati, vždyť křivda se jim nestala, poněvadž s hospodářem se smluvili na denáru denní mzdy. Proto pán vinice jejich většího nároku neuznává.

Na konec podobenství udává Pán příčinu, proč je pověděl. Tak budou poslední prvními a první posledními: nebo mnoho je povolaných, ale málo vyvolených, čili: Většinu, ba všecky lidi (I. k Timot. 2, 4.) povolal Bůh k blaženosti a všem dává potřebnou milost, aby téže došli, ale jenom málo lidí obštědřuje Bůh zvláštní, neobyčejnou měrou své milosti.

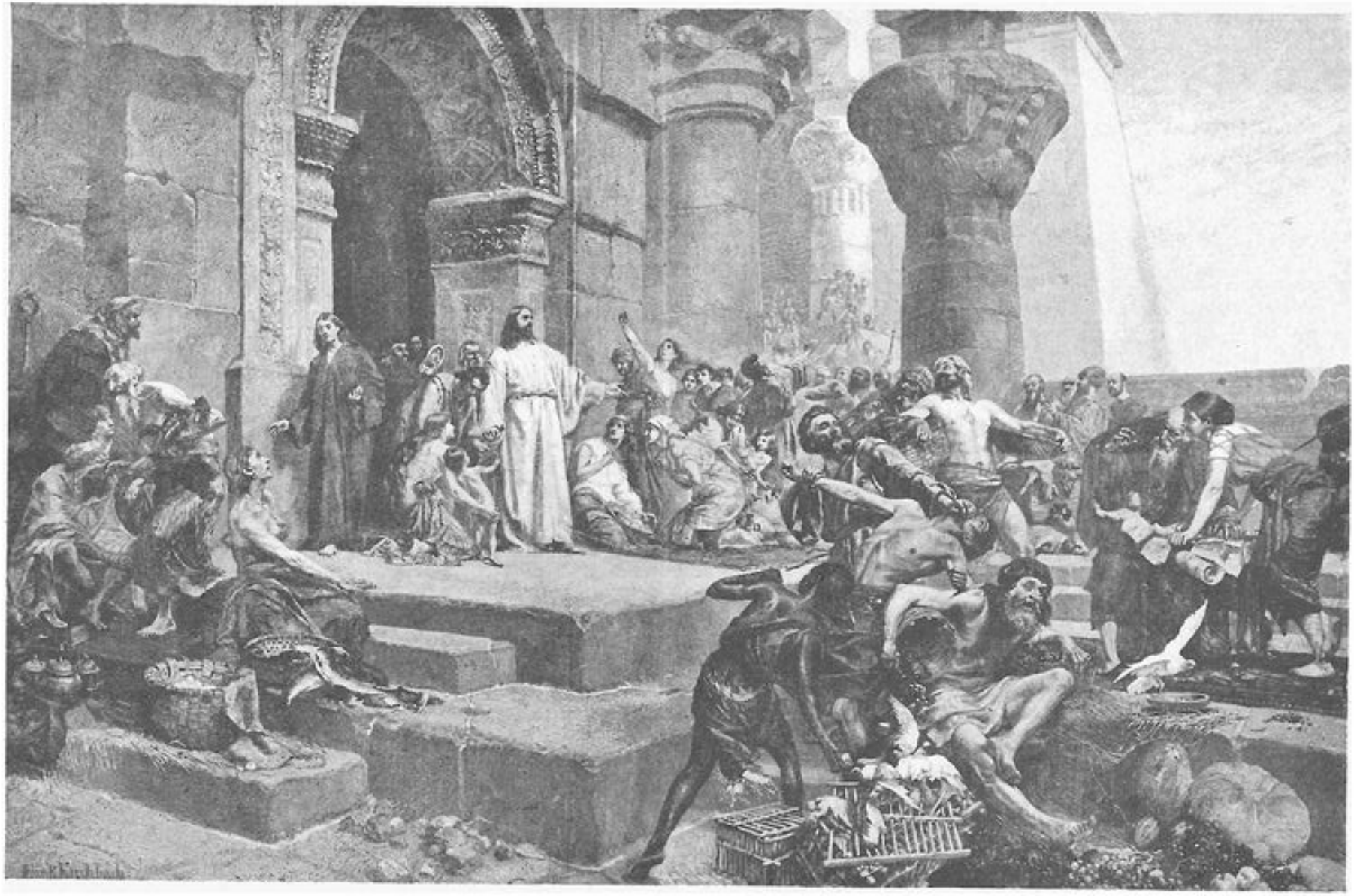
Užívejme tudíž pečlivě milosti Ducha sv. Čím věrněji budeme s ní spoluúčinkovati, tím více milosti obdržíme. Necháme-li ji však ladem, vezme nám Bůh i tu, co nám dal a my nepřijdeme do království Božího. (Mat. 13, 12.; Luk. 8, 18.; Mar. 4, 25.)

A když Ježíš ubíral se do Jerusalema, pojal dvanáct učeníků v soukromí a řekl jim: Aj, béřeme se do Jerusalema, a Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům, a odsoudí ho na smrt a vydají ho pohanům, aby se mu posmívali, jej bičovali a ukřižovali: a třetího dne vstane z mrtvých. (Mat. 20, 17.—19.; Mar. 10, 32. 34.; Luk. 18, 31.—34.)

Pán Ježíš již dvakráte se vší určitostí předpověděl apoštolům své utrpení a ohavnou smrt. Nejprve, když Petr u Caesaree Filipovy vydal o něm svědectví, že je Messiáš a Syn Boží (Mat. 16, 13.—21.; Mar. 8, 27.—31.; Luk. 9, 22.), po druhé, když s hory Tábor sestupoval, jda do Galileje. (Mat. 17, 21.; Luk. 9, 44.) Jelikož apoštolové se nemohli spřáteliti s myšlenkou, že Messiáš umře po neslýchaném utrpení (Luk 9, 45.), považuje Pán za nutno, aby znovu upozornil. Učinil tak cestou ke čtvrté a své poslední slavnosti velikonoční, není jisto, zda v Perei nebo v Judsku. Sv. Marek (10, 32.) vypravuje, že Ježíš na této poslední pouti šel před apoštoly, aby jim ukázal, že bez váhání, nebojácně jde smrti vstříc, a aby učeníky povzbudil, posilnil, poněvadž ho tentokráte následovali bázlivě, s jistými obavami, které je děsily. Kristus vyvádí je ze zástupu ostatních poutníků, aby jen jim pověděl, co naň čeká. Opověď zní mnohem jasněji nežli dřívější. Zabíhá do podrobností. Ježíš nejprve připomíná apoštolům, že Bůh skrze proroky předpověděl utrpení a smrt Messiášovu (Luk. 18, 31.; Žalm 21.; Is. 50, 6.; 53, 1 Dan. 9, 26. 27.; Zach. 12, 10.; 13, 7 . . .), že tudíž tak stanoveno v úradku Božím. Upadne v ruce fariseů, zákoníků a starších lidu, odsoudí ho na

SLAVNÝ VJEZD JEŽÍŠŮV DO JERUSALEMA

KRISTUS OČIŠŤUJE CHRÁM.

TIZIAN: PENÍZ DANĚ.

smrt a vydají pohanům. Těmito rozuměti sluší Piláta a vojsko, respective katy, kteří rozsudek smrti vykonají. Kristus líčí jednotlivé výjevy svého utrpení: naloží s ním tvrdě, budou se mu posmívati, naň plvati, zbičují ho a konečně přibijí na kříž. Třetího dne vstane z mrtvých. (Mar. 10, 34.; Luk. 18, 32.—33.) Slova, že vstane z mrtvých, měla pozdvihnouti kleslou mysl i naději apoštolů. Vždyť plným právem zaslouží víry a důvěry ten, jenž nezamlčev smutné — a dle našeho zdání hanebné okolnosti — předpovídá něco radostného. (Jan Zlat.) A přece ani teď nemohli apoštolové pochopiti, s rozumem srovnati, co slyšeli. (Luk. 18, 34.) Až tenkráte porozuměli všemu, když na ně sestoupil Duch sv. Opověď Ježíšova o utrpení znamenitě jejich víru utvrdila.

Tu přistoupila k němu matka synů Zebedeových se svými syny a padnuvši k nohám jeho, prosila ho za něco. On pak řekl jí: Co chceš? Dí jemu: Řekni, aby tito dva synové moji seděli v tvém království jeden na pravici a jeden na levici tvé. A Ježíš odpověděv, řekl: Nevíte, zač prosíte. Můžete-liž píti kalich, který já budu píti? Řkou jemu: Můžeme. Dí jim: Kalich můj sice píti budete, seděti však na pravici neb na levici mé, není mojí věcí dáti vám, nýbrž těm, jimž připraveno jest od Otce mého. A uslyševše to deset ostatních, rozmrzeli se na ty dva bratry. Ale Ježíš zavolav je k sobě řekl: Víte, že knížata národů panují nad nimi a velmoži provádějí moc svou nad nimi. Ne tak bude mezi vámi, nýbrž kdo chce státi se mezi vámi větším, budiž sluhou vaším a kdo chce mezi vámi býti prvním, budiž služebníkem vaším, jakož Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé. (Mat. 20, 20. 28.)

Ježíš dav nedávno apoštolům skvostný záslib, že budou soudit 12 pokolení israelských (Mat. 19, 28.), upozorňuje na své slavné z mrtvých vstání. I měli za to, že co nejdříve založí očekávané království messiášské. Proto Salome, matka apoštolů Jakuba a Jana (Mat. 20, 20.; 27.; 56.; Mar. 10, 35.; 15, 40.), pospíchá poprosit Pána, aby její synové měli v jeho říši první místa, nejvyšší hodnosti. Synové prosí s mátí. Učinili tak ze ctižádosti nebo z lásky k božskému Mistru, u něhož chtěli sloužiti co nejblíže, nebo obě ty věci pohnuly je zároveň. Odpověď Páně: nevíte, oč prosíte, ukazuje jak málo vlastní apoštolové pochopili ráz říše Messiášovy, jak málo znali cesty, kudy se do ní dostanou. Chtějí-li nabýti oslavy v jeho říši, musí s ním spolu trpěti a přijmouti křest, jímž Spasitel bude pokřtěn — křest krve na kříži.[1]) Když oba učeníci ochotně obojí přislibují, zvěstuje jim prorocky, že oba s ním trpěti budou,[2]) ale nejvyšší místo v nebi nezadává Syn, leč Bůh Otec. Nesmíme se domnívati, že by Kristus neměl k tomu žádné moci. Pán chce svou řečí dáti na jevo, že ve vykupi-

[1]) Kalichem znázorňovali proroci osud člověka, jaký Bůh jednotlivci přisoudil. (Žalm 10, 7.; 15, 15.; 22, 5.; Is. 61, 17.; Jer. 23, 23 . . .) Původně se křtilo potopením člověka do vody — obrazně: Ježíš potopí se do moře utrpení a smrti, bude pokřtěn.

[2]) Jakub podstoupil smrt mučenickou. (Skut. apošt. 11, 2.) Jana Miláčka hodili v Římě do kádě vařícího oleje. (Tertullian. Později vyšed zázračně bez pohromy il jako biskup efesský ve vyhnanství na ostrově Patmu.

SLAVNOST UMÝVÁNÍ NOHOU PŘED CHRÁMEM BOŽÍHO HROBU V JERUSALEMĚ.

telském díle řídí se vůlí Otce nebeského. Co se na světě děje, konají společně všecky tři božské osoby, ačkoli některé skutky připisujeme jediné Otci, jiné Synu a opět jiné Duchu sv.

Poněvadž ostatní apoštolové žárlili, že Jakub s Janem žadoní o první místa, promluvil Ježíš o pravé velikosti, jaká bude v jeho říši. V církvi nemá býti žádného obyčejného „panování“ jako je u světských pánů, nýbrž kdo bude větším, předním, má se pokládati za služebníka všech, má všem sloužiti, za všecky se obětovati. Čím více kdo je proniknut duchem pokory a účinlivé lásky, tím vyšší hodnost ho očekává v království Božím. Příklad dává jim sám Ježíš. Nepřišel na svět pro pocty, ale aby život položil za mnohé.[1]) V církvi tudíž neplatí zásada pohanských knížat, kteří se domnívali, že svou nadvládu musí dáti pocítit poddaným. Kéž o tom uvažují všickni představení církve!

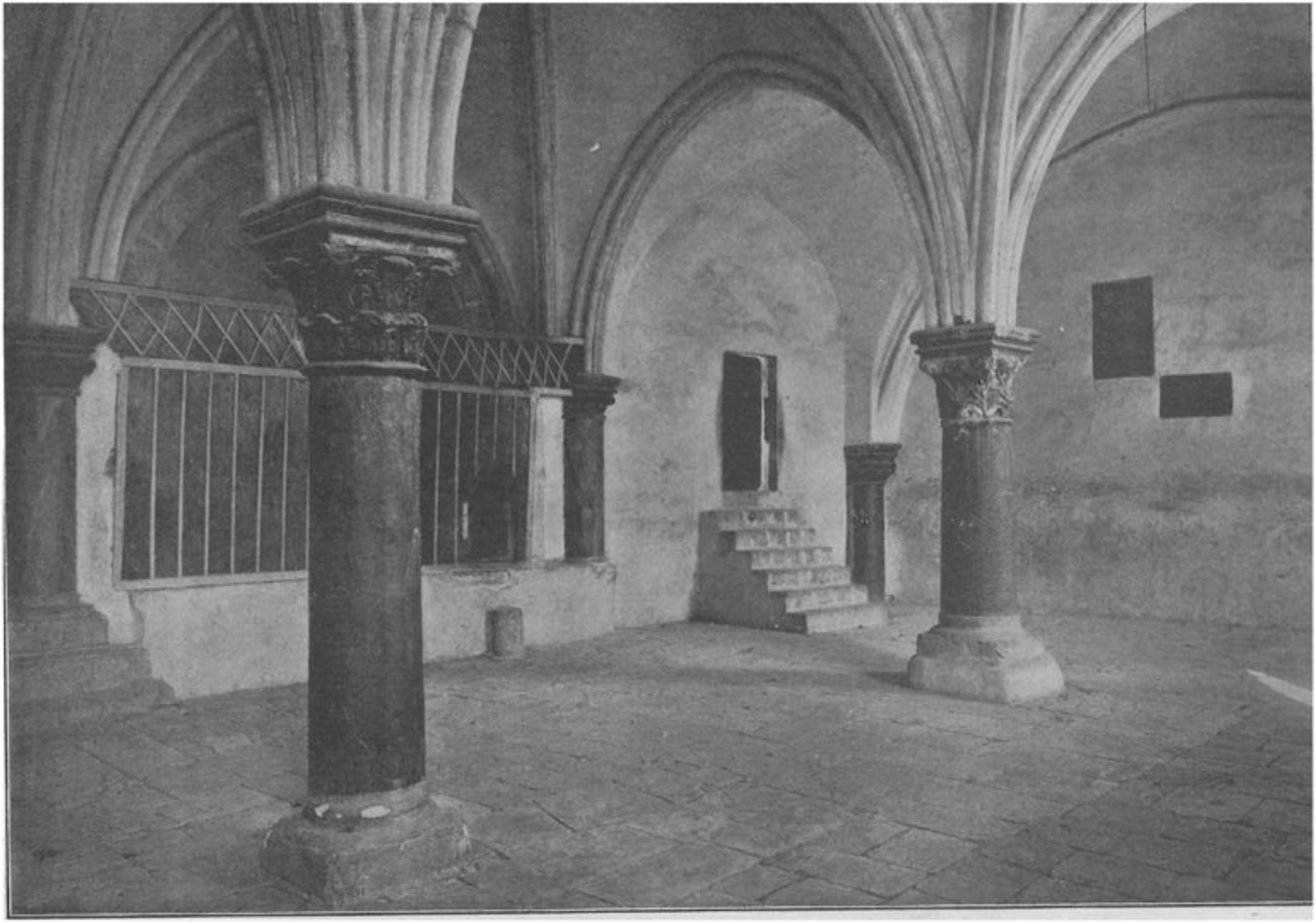
[1]) Podle určitých výroků Písma sv. přišel Ježíš umřít za všechny lidi. (Jan 1, 29; K Řím. 5, 18; I. k Timot. 2, 6....) Poněvadž všichni lidé věrou si neosvojí zásluh jeho smrti na kříži, může se tudíž také říci i psáti, že umřel za mnohé, t. j. za všechny ty, kteří řečených zásluh nedobývají.

KAPITOLA TŘICÁTÁ PRVNÍ.

Slepci u Jericha. — Ježíš u Zachea. — O deseti hřivnách. Ježíš od Marie pomazán mastí.

Stalo se pak, když se přibližoval k Jerichu, slepec jeden seděl podle cesty a žebral. A uslyšev zástup mimo jíti, tázal se, co to jest. A řekli mu, že Ježíš Nazaretský tudy jde. I zvolal, řka: Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou. A ti, kteří šli napřed, domlouvali mu, aby mlčel. Ale on mnohem více křičel: Synu Davidův, smiluj se nade mnou. I zastavil se Ježíš a kázal, aby ho k němu přivedli. A když se přiblížil, otázal se ho, řka: Co chceš, abych ti učinil. On pak řekl: Pane, ať vidím. I řekl mu Ježíš: Prohlédni; víra tvá tě uzdravila. A ihned prohlédl, a šel za ním velebě Boha. A veškeren lid uzřev to vzdal chválu Bohu. (Luk. 18, 35.—43.)

VEČEŘADLO NA SIONĚ. (K obrazu na stránce 183.) Jest posvátné místo, kde Spasitel naposledy s apoštoly jedl beránka podle vlastních slov svých: S toužeností žádal jsem tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl. Nebo pravím vám, že od této doby nebudu ho jísti, až se naplní v království Božím. (Luk. 22, 15. 16.) Po večeři pak vzav chléb díky činil a proměnil ho v tělo své a vzav kalich s vínem proměnil v krev svou. Stalo se tedy večeřadlo prvním obětištěm, oltářem křesťanským. Večeřadlo, místnost 14 *m* dlouhá, 9 *m* široká, nalézá se nyní, jako za dob Kristových, v prvém poschodí. Gotické její klenutí spočívá na dvou sloupech, čímž rozdělena jest na dvě lodi. Hlavice sloupů tvoří dvě řady listoví. Na straně jižní jsou tři okna. Několik schodů v jihovýchodním rohu vede do malé místnosti, v níž se nalézá hořejší náhrobek Davidův. Vlastní hrob nalézá se dle podání mohamedánského v přízemí, přístup pak k němu není dovolen. Tamtéž nalézá se i jiná sloupy podepřená místnost, podobná popsanému večeřadlu.

VEČEŘADLO NA SIONĚ.

LEONARDO DA VINCI: POSLEDNÍ VEČEŘE.

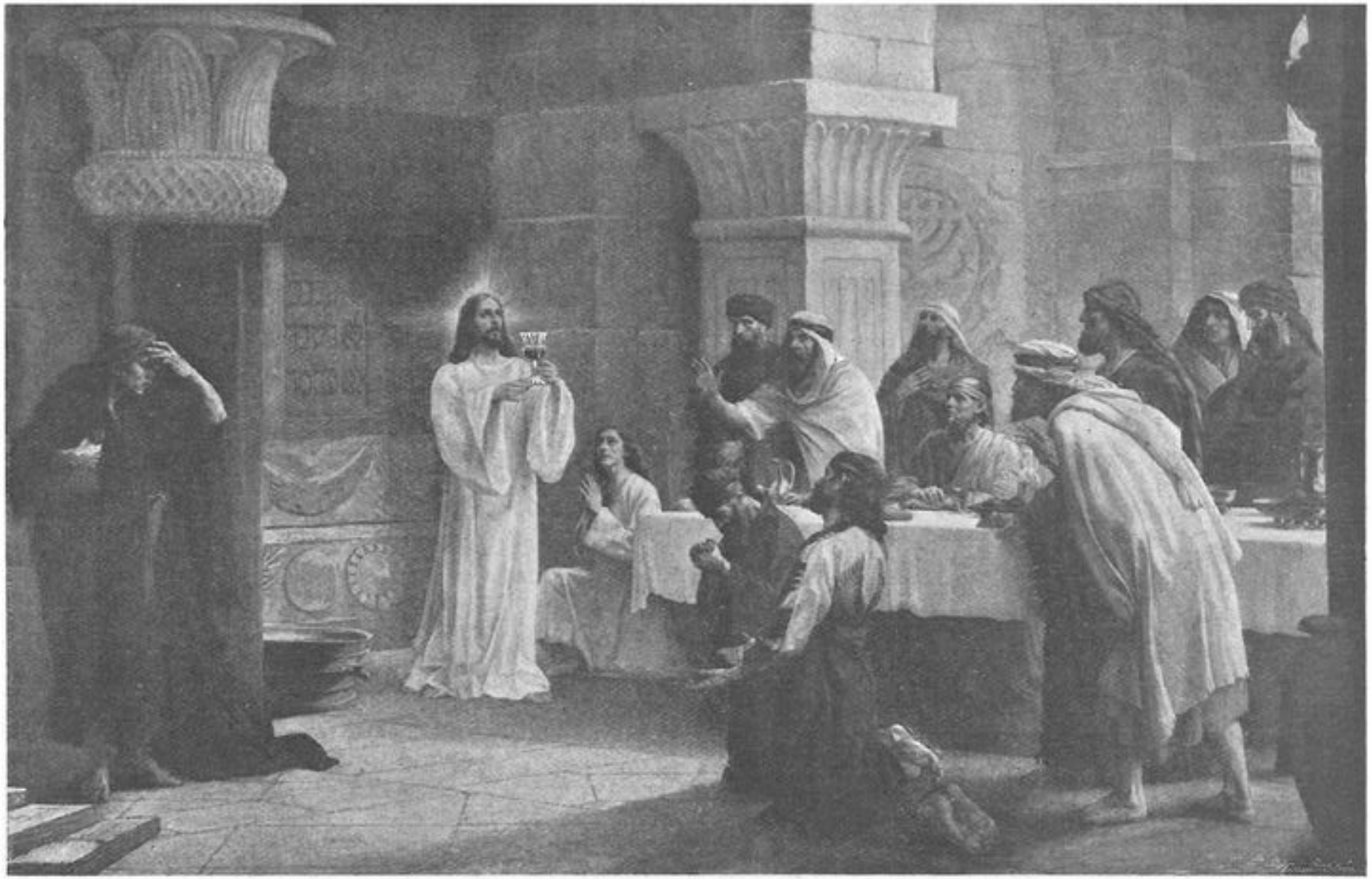
Nástěnná malba v refektáři bývalého kláštera Santa Maria delle Gracie v Miláně, nyní jízdecké kasárny. Obraz z let 1494—1498, přes to, že patří k nejcennějším malbám italským, nedbalostí vlády italské jest již značně vybledlý a skoro úplně zničen. Ano, mnozí povolaní umělci považují obraz ten za nejslavnější výtvor umění malířského na světě. Slova Spasitelova: „Jeden z vás mne zradí", pobouřila city všech apoštolů rázem. Jan, Miláček Páně, lomě rukama sklesnul zármutkem zdrcen. Horkokrevný Petr vyskočil, táže se pln zvědavosti sv. Jana: Kdo je tím zrádcem? Od panické tváře Miláčka Páně a výrazných rysů ohnivého apoštola markantně odráží se drsný obličej lakotného Jidáše. I on tváří se překvapeným, ale měšec, který drží v pravici, dodává mu síly k pokrytecké přetvářce. Ondřej obrátiv svůj důstojný obličej stařecký k Spasiteli, brání se takové myšlence oběma rukama, jakoby chtěl říci: „Ne, to nemůže býti." Jakub mladší, příbuzný Pána Ježíše (mající s ním i podobné tahy tváře), vztahuje tázavě levici po Petrovi a tím obě skupiny jaksi spojuje. Z nejkrajnějšího konce stolu hledí na Spasitele silák Bartoloměj, jakoby chtěl říci: „Pane, ještě jsme tu my! Naše paže tě ubrání." — Tomáš, sedící po levici Páně, celý užaslý, rozhodiv ruce od sebe, slovům Páně prostě nevěří. Jakub starší vyskočil a zabořiv zrak svůj v ustrašený pohled Jidášův, prstem mu hrozí. Filip položiv ruce na prsa, obrací se starostlivě ke Spasiteli, jakoby ho chtěl láskou svojí ujišťovat. Mladistvý Matouš, který oběma rukama pln úžasu ukazuje na Pána Ježíše, tvoří se stařičkým Tadeášem a Šimonem čtvrtou skupinu. Obličej zvláště dvou posledních jeví velikou starost a pochybnost. A uprostřed tiše sedí Pán Ježíš, za jehož krásně kreslenou hlavou tvoří večerní krajinka harmonické pozadí. Obličej Spasitelův je pln nekonečné lásky, obraz to nad vše pozemské povýšeného klidu.

Ježíš se blíží k Jerichu, městu v pokolení Benjaminově, 60 stadií (3 hod.) západně od řeky Jordánu a 150 stadií ($7^1/_2$ hod.) severovýchodně od Jerusalema. Polnosti jerišské prosluly úrodou, bohatstvím palem, růží, balsámu a jiného drahého koření i také výborným medem. Obchodem živé město mělo vrchní celní úřad (Luk. 19, 2.) znamenité bezpečí v silných hradbách Heroda Velikého, jež je i s jinými nádhernými budovami vystavěv, zde umřel. Nyní je Jericho, kdysi slavné sídlo biskupů, bídnou vsí. Sluje er Richa. Za doby velikých slavností jerusalemských hemžilo se město poutníky, jsouc poslední nocležní stanicí před hlavním městem. Proto také sedal u cesty veliký počet ubožáků — na žebrotě. Sv. evangelista vypravuje, jak živá víra slepcova, již mnozí marně potlačovali, povzbudila Spasitele k velikému zázraku.

A když vycházeli z Jericha, šel za ním zástup veliký. A hle, dva slepci seděli podle cesty a uslyševše, že Ježíš tudy jde, vzkřikli řkouce: Pane, smiluj se nad námi! Synu Davidův! Zástup pak domlouval jim, aby mlčeli. Ale oni více křičeli řkouce: Pane, smiluj se nad námi! Synu Davidův! I zastavil se Ježíš a zavolav je řekl: Co chcete, abych vám učinil? Řkou jemu: Pane, ať otevrou se oči naše. I slitoval se nad nimi Ježíš a dotekl se očí jejich. A hned prohlédli a šli za ním. (Mat. 20, 29.–34., Mar. 10, 46.—52.)

Zázrak zvěstoval Jerišským příchod, zázrak označoval odchod Pána Ježíše. Dole při návrší, jež nyní jmenují A'kabet djaber, sedí žebrajíce dva slepci. Uzdravení včerejší, o němž nepochybně zvěděli, dodává jim odvahy. I oni křičí, co hrdlo stačí: Pane, Synu Davidův, smiluj se nad námi! Důvěřivost pohnula Spasitele k milosrdenství. Dotknuv se očí, uzdravil je.

Evangelista Marek vypravuje jenom o jednom slepci, kterého Pán uzdravil, odcházeje z Jericha, o Bartimeovi synu Timeově, patrně o osobě váženější a známější (August.: De cons. evang. 2, 125.—126.) Někteří vykladači Písma vyslovují názor, že Ježíš uzdravil než jednou, a to dva slepce, a že Matouš rozšířil vypravování Markovo a Lukášovo, kteří se zmiňují jen o jednom

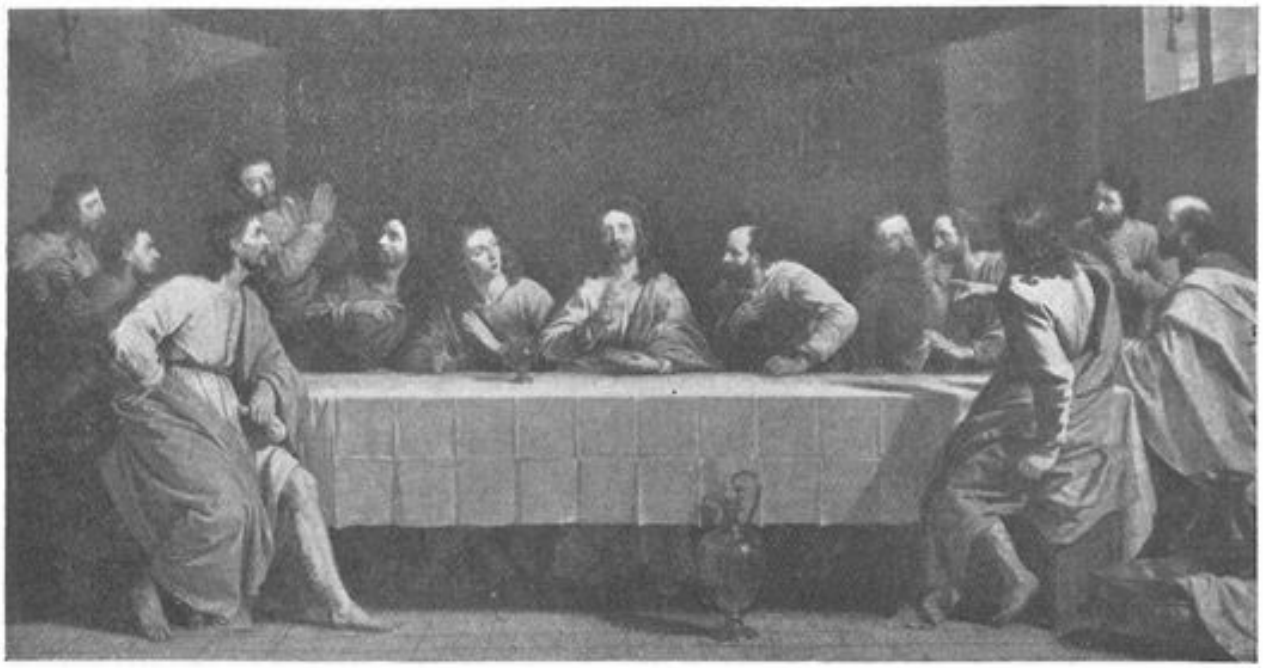

USTANOVENÍ NEJSVĚTĚJŠÍ SVÁTOSTI OLTÁŘNÍ.

uzdravení, na dva případy.[1]) Než přednost zaslouží mínění že tu jde o dva zázraky. Při každé cestě žebralo asi více slepých. Slepec, jenž na večer zázračně prohlédnul, zajisté neopominul zvěstovat radostné události svým někdy spolutrpícím, snad je navedl, aby jako on poprosili. Nedivíme se tudíž nic, že okolnosti obou zázraků líčí evangelistové skoro stejně. Jen to jináče, že Marek s Lukášem vypravují, jak Ježíš léčí slepce pouhým slovem, a Matouš, že dotekem ruky. V prosebných výkřicích nebožáků není podstatného rozdílu.

A vešed ubíral se skrze Jericho. A hle, byl tu muž jménem Zacheus, a ten byl vrchním nad celníky, a byl chudým, a oklamal-li jsem koho v čem, navrátím čtvernásobně. A Ježíš řekl jemu: Dnes stalo se spasení domu tomuto, neboť i on jest syn Abrahamův. Syn člověka přišel hledat a spasit, co bylo zahynulo. (Luk. 19. 1.—10.)

Právě vzpomenutý příběh, jejž čteme jen u Lukáše, jsa jako doloha povolání celníka Leviho (Matouše) k následování Páně, opětně nám dokazuje velikou milostivost a smilovnou lásku Syna Božího ke hříšníkům. Zacheus nazývá se vrchním nad celníky buď proto, že dozíral nad ostatními v témž místě,

AMEN PRAVÍM VÁM, JEDEN Z VÁS MNE ZRADÍ.

velmi bohat. A hleděl spatřiti Ježíše, který to jest, ale nemohl pro zástup, neboť byl postavy malé. Běžel tedy napřed a vstoupil na strom planého fíku, aby ho uviděl, neboť tudy měl jíti. A když Ježíš přišel k tomu místu, pohleděv vzhůru, spatřil jej a řekl k němu: Zachee, sestup spěšně dolů, neboť dnes musím v domě tvém zůstati. I sestoupil spěšně a přijal ho s radostí. A všickni vidouce to, reptali řkouce: K člověku hříšnému zavítal. Zacheus však přistoupiv, řekl ku Pánu: Aj polovici majetku svého, Pane, dám

nebo celní okrsek jerišský měl v nájmu. Poněvadž v Jerichu soustřeďoval se značný obchod balsámem, je pravdě podobno, že tu žilo více celníků. Zacheus bezpochyby slyšel o zázracích Páně a též o vlídnosti jeho k nenáviděným celníkům. Vše to mohli mu povědĕti kupci Jerichem procházející. Uslyšev, že se Pán Ježíš přibližuje, umínil si, že stůj co stůj musí spatřiti slavného muže. Ale zástupy kolem Spasitele překážely postavou malinkému muži — proto vylezl na sykomoru, druh to egyptského fíku, jenž se nemálo podobá moruši. Stromy těmi vysazují na východě cesty kolem osad, aby obyvatelé pod hustým větvovím za parna našli odpočinek i útulek chladivého stínu,

[1]) Cf. Pölzl: Komentář na evang. sv. Marka 295.

kterým pro husté listy žhavé paprsky sluneční neprostoupí. Sykomora není-li šlechtěná, pouští nizounko větve. Snadno se tedy Zacheus na ni dostal. Nehnala ho na strom jenom zvědavost, ale jistotně milost pomáhající, kteráž celního uzpůsobila pro království Boží. Z té příčiny povšimnuv se ho Ježíš obšťastnil ctitele tím, že se k němu pozval. Fariseové a jich stoupenci zase reptali. Tito zlomyslní podivínové vždy reptali, kdykoli Ježíš, jenž o sobě tvrdil, že je Messiášem, vlídně obcoval s celníky, které asi považovali za veřejné hříšníky! Naproti tomu, jak příkladně počíná si Zacheus. Z každého pohybu i slova cítíme, jak si vážil vznešené návštěvy, jak mohutně zjev Páně naň působil. Polovici jmění slibuje rozdati chudým, jestliže snad na někom nespravedlivě nabyl jmění, připovídá čtyřnásobnou náhradu, ačkoli zákon v tom případě nakazoval než pětinu. Jen zloděj volů měl cenu vrátiti pětkráte, za jednu ovci nahraditi 4. (3. Mojž. 5, 16.; 4. Mojž. 5, 7.; II. 22. 1.)

Chtěje poučiti zástupy, dí Ježíš: Dnes stala se spása domu tomuto; protože i on jest syn Abrahamův. Nebo přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, co bylo zahynulo. To znamená: Zacheus, jenž jako vrchní celník zastává úřad Židy nenáviděný, že se ho varují jako veřejného hříšníka, došel požehnání Spasitelova s celým svým domem, jelikož se neosvědčil být potomkem Abrahamovým jenom podle těla, ale též smýšlením. Farisejská nevrlost lidu nemá žádného podkladu; vždyť účelem Messiášovým na světě jest, aby hledal hříšníky a zachraňoval duše.

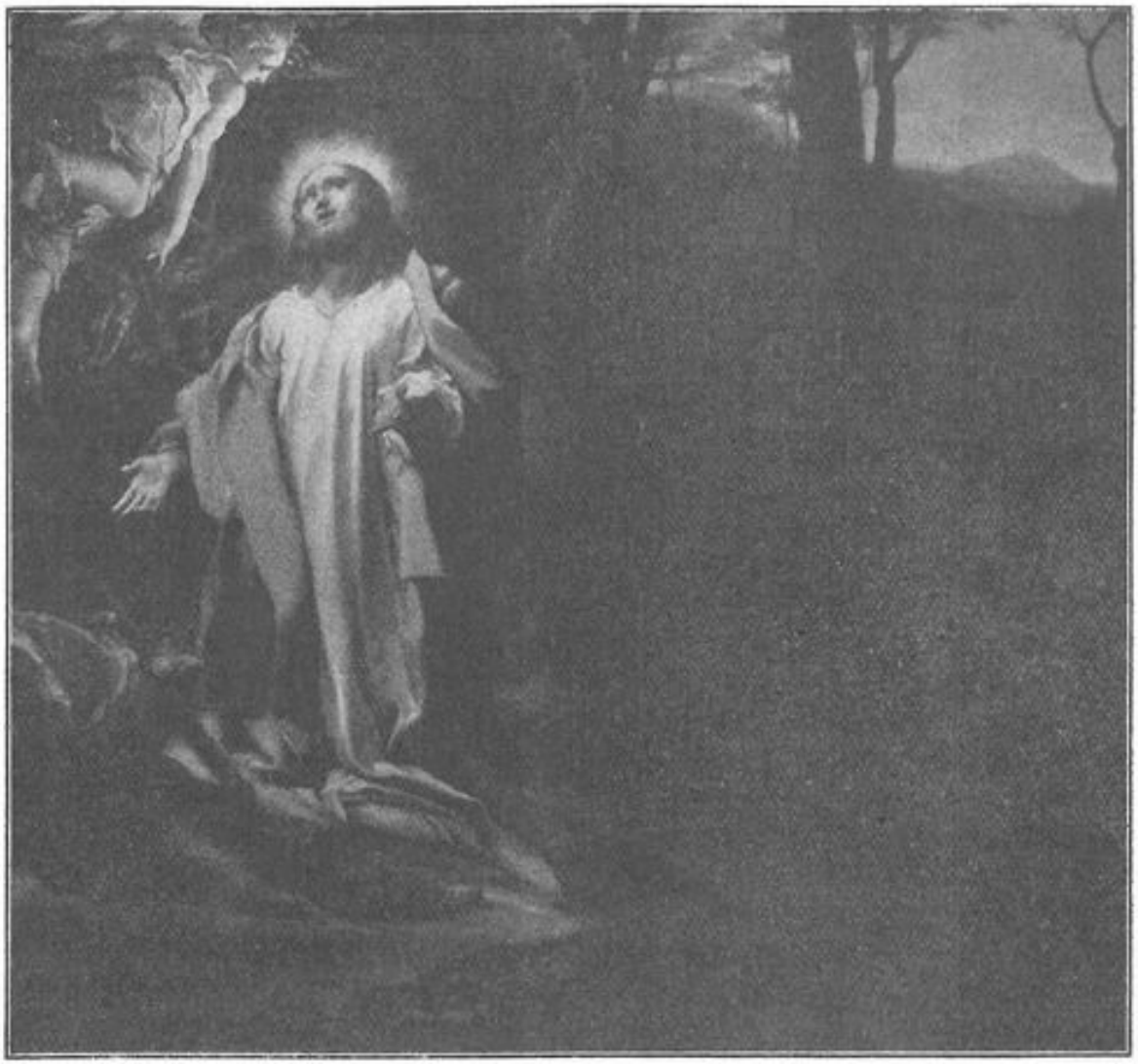
Že Zacheus byl rodem Žid, vysvítá již z jeho jména; neboť Zacheus jest řecky vyslovené jméno Zakki (= nevinný), kromě toho Zacheus osvědčil znalost zákona Mojžíšova, mluvě o náhradě. Zacheem může býti každý křesťan, vyhledá-li si Pána v Nejsvětější Svátosti na oltáři.

Poněvadž to poslouchali, připojil ještě jedno podobenství protože byl blízko Jerusalema a oni se domnívali, že království Boží zjeví se ihned. Pravil totiž: Jeden člověk urozený odebral se do daleké krajiny, aby ujal pro sebe království a se opět vrátil. Povolav však deset služebníků svých, dal jim deset hřiven a řekl jim: Těžte jimi, dokavad nepřijdu. Ale spoluobčané jeho nenáviděli ho a poslali za ním poselství, řkouce: Nechceme, aby tento kraloval nad námi. I stalo se, když se vrátil, obdržev království, dal povolati k sobě ony služebníky, kterým byl dal peníze, aby zvěděl, kolik každý vytěžil. I přišel první a řekl: Pane, hřivna tvá vyzískala deset hřiven. A on řekl jemu: Dobře, služebníku dobrý, že jsi byl nad málem věrný, budeš míti moc nad desíti městy. A přišel druhý, řka: Pane, hřivna tvá vyzískala pět hřiven. A i tomu řekl: Také ty budeš nad pěti městy. A jiný přišel a řekl: Pane, tu jest hřivna tvá, kterou jsem měl uloženou v šátku; neboť bál jsem se tebe, poněvadž jsi člověk přísný: béřeš, čeho jsi nepoložil, a žneš, čeho jsi nerozsíval. Dí jemu: Z úst tvých tě soudím, služebníku špatný. Věděl jsi, že já jsem člověk přísný, bera, čeho jsem nepoložil, a žnu, čeho jsem nerozsíval? I proč jsi nedal peněz mých do peněžny, abych já přijda vybral je i s úrokem? A řekl těm, kteří tu stáli: Vezměte od něho hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. I řekli mu: Pane, má deset hřiven! Pravím vám, že každému, kdo má, bude dáno, tomu pak, kdo nemá, bude odňato i to, co má. Ale ty nepřátele mé, kteří nechtěli, abych kraloval nad nimi, přiveďte sem a usmrťte přede mnou. (Luk. 19, 11.—27.)

Prodlévaje Ježíš u Zachea v Jerichu, byl ovšem „blízko od Jerusalema“, maje tam sedm a půl hodiny. Mezi lidem a u učeníků Páně propukla domněnka, že snad Ježíš prohlásí se za Messiáše, a pojede ve slavném průvodu do Jerusalema, aby tam založil kýženou mocnou říši pozemskou. Pozoruje to Kristus, promlouvá k zástupům o povaze své říše jakož i o povinnostech, jaké žádá na každém příslušníku téže.

Obraz o „urozeném člověku“, jenž odešel do vzdálené země, aby tam přijal království, vzat je z tehdejších státních poměrů. Menší panovníci v oblastech, kam sahala římská

moc, musili jezditi do Říma k císaři, aby je vládou pověřil. Tak cestoval po smrti otce Heroda Velikého k císaři Augustovi Archelaus, vyžádat si titulu královského.[1]) Urozeným člověkem rozumí se sám Kristus Pán, jenž skončiv vykupitelské dílo vrátil se v širším smyslu všickni věřící jeho církve. Hřivna znamená milost, kterou Bůh propůjčuje každému člověku ke konání dobrých skutků. Sotva že poddaní seznali odchod urozenců, hned měšťani poslali zvláštní poselstvo k císaři, aby odpudě ho trůnu mu

CORREGGIO: KRISTUS V ZAHRADĚ GETSEMANSKÉ.

k nebeskému Otci, aby jakožto oslavený Bůh-člověk zasedl „na pravici Boha Otce" k panování až do skonání světa, kdy se zase vrátí na svět, aby soudil živé i mrtvé.

Nežli odcestoval, zavolal si „urozený člověk" deset služebníků. Dal každému jednu hřivnu[2]) s rozkazem, aby s penězi obchodovali. Služebníci jsou apoštolové Páně, nesvěřoval „neboť ho nenáviděli". Tak vzpírali se Židé uznati Ježíše za krále (Jan 19, 15.) a pronásledovali ho po smrti ve smrtelné nenávisti v apoštolech a učenících. Protivníci vznešeného muže nejsou jenom Židé, ale všickni nepřátelé Ježíše Krista a křesťanství. (Srov. Žalm 1.—13.; Skut. apošt. 4, 25.—28.)

[1]) Jos. Flavia Starožitnosti XVII., 9, 1

[2]) Vlastně mnu či minu, jichž šlo na talent 60. Mna platila asi 39 zl. = 78—79 korun. Staří Čechové nazývali mnu — hřivnou malou na rozdíl od hřivny veliké, což byl talent. Srov. Velišského Život Řeků a Římanů 297, 299.

Poselství minulo se s výsledkem. Urozenec byl uznán za vladaře. Okrášlen důstojenstvím královským vrací se domů. Zavolá služebníky k účtování o svěřených hřivnách. První služebník získal pánovou hřivnou jiných deset, druhý pět. Jaká práce taková odměna. I ustanoví král každého z nich vladařem nad tolika městy, kolik hřiven nahospodařil. Význam podobenství na snadě. Ježíš přijde o posledním soudu v nesmírné velebnosti jako vítězný král opět na svět, aby započal účtování se svými poddanými, jak že hospodařili s propůjčenými dary a milostmi. (Mat. 24, 30. . . .) Přičinlivé, věrné bohatě odmění „převelikou slávou věčnou". (II. Korint. 4, 17.) Třetí služebník navracuje hřivnu bez užitku. Aby nedbalost omluvil, praví, že se o hřivnu bál, aby v obchodě o ni nepřišel a neuvalil na se hněv páně. Neboť pán jest přísný, lakotivý člověk, jenž baží po ovoci, na němž nepracoval, o něž se nenamáhal. Král mu vysvětluje, že takovou omluvou se sám odsuzuje. Vždyť právě proto, že věděl, jak pán si počíná přísně ve svých požadavcích, měl míti péči o výdělek. Jestliže se mu zdál obchod nejistým či obtížným, měl hřivnu uložiti do záložny, kde by byla pánu přinesla aspoň úroky. Jako první dva služebníci naobrazují věrné učeníky Páně, tak třetí neužitečné, lenivé. Místo aby úsilně pracuje šátkem utíral pot za díla s čela se ronící, zavinul lenivec lenivá šátkem hřivnu, hově si beze vší námahy. Že pak pán poroučí, aby mu hřivnu vzali a dali prvnímu služebníku, má býti nastíněna pravda: Kdo s propůjčenými milostmi Božími poctivě spolupůsobí, obdrží bohatší odměnu než myslí neb očekává, kdežto, kdo darů Božích nedbá, přijde o ně.

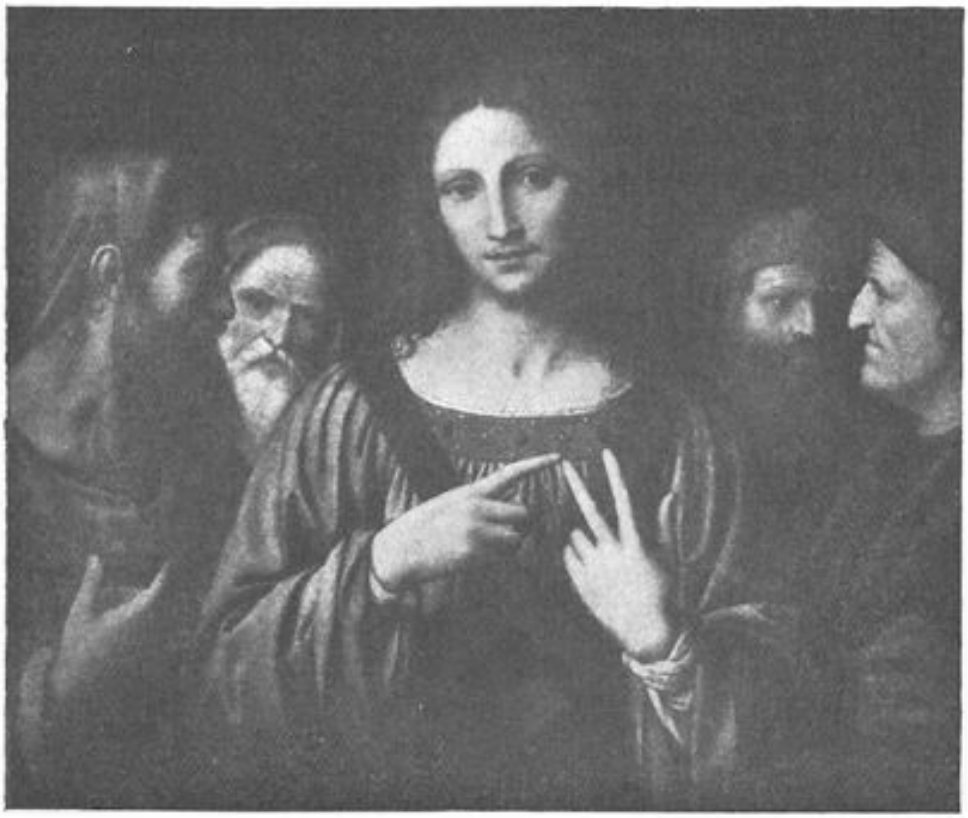
Přijav nový zeměpán počty služebníků, pozve před sebe protivníky, kteří ho nechtěli za krále. Nařídí, aby je zabili. Na Židy, kteří se protivili Ježíši, přihnalo se strašlivé účtování při zkáze Jerusalema, jež pro svou hrůzu odedávna se považuje za obraz posledního soudu. (Mat. 24, 1. .) Již tenkráte uskutečnil se výrok podobenství o Kristových protivnících. Židovský dějepisec Josef Flavius vypočítal, že za obležení Jerusalema Římani sprovodili se světa 1,100.000 Židů. To se naplní o soudném dni na všech nepřátelích Páně. Zavrhne je od tváře své do věčné smrti. (Mat. 25, 41.—46.; Zjevení 20, 14.)

Ježíš tedy šest dní před velikonocemi přišel do Bethanie, kde byl Lazar, ten, jenž byl zemřel a jehož Ježíš vzkřísil. I připravili mu tam hostinu a Marta posluhovala, Lazar pak byl jedním z těch, kteří s ním byli za stolem. Tu Maria vzavši libru masti drahé z nardu pravého, pomazala Ježíšovy nohy a utřela je svými vlasy: a dům naplnil se vůní té masti. I řekl jeden z učeníků jeho, Jidáš Iškariotský, kterýž hodlal jej zraditi: Proč se neprodala tato mast za tři sta denárův a nedalo se chudým? To pak řekl, ne že měl péči o chudé, nýbrž že byl zloděj a maje měšec, odnášel to, co se vkládalo. Ježíš tedy řekl: Nechte ji, aby to uchovala ke dni pohřbu mého. Vždyť chudé máte vždycky s sebou, mne však vždycky nemáte. Tu dověděl se četný zástup ze Židů, že tam jest, i přišli nejen k vůli němu, nýbrž aby také Lazara uviděli, kterého vzkřísil z mrtvých. Velekněží však uradili se, aby i Lazara usmrtili, neboť mnoho Židů odcházelo pro něho a věřili v Ježíše. (Jan 12, 1.—11.; Mar. 14, 3.—9.; Mat. 26, 6.—13.)

Na cestě z Jericha do Jerusalema zastavil se Ježíš Kristus v městečku Bethanii (nyní ves El Azarieh). Do velikonoc scházelo ještě šest dní; tedy přišel tam 8. nisanu, v pátek, poněvadž slavnost velikonoční počínala 14. nisanu, který toho roku připadal na čtvrtek. Sv. Matouš (26, 6.) a sv. Marek (14, 3.) vypráví, že večeřel u Šimona, řečeného Malomocný. Trpěl kdysi tou strašnou nemocí; ale vyléčen byv Kristem Pánem z vděčnosti ustrojil Spasiteli hostinu. Zdá se, že Šimon byl příbuzný Lazarův, Marty i Marie. Aspoň všichni tři zúčastnili se jídla. Můžeme si snadno představiti, s jakou láskou a vděčností lnuli k Pánu Ježíši; vždyť i Lazara vzkřísil. Ale též ostatní spoluhodovníci přišli do slavnostní nálady. Sedělť zajisté za týmž stolem, s velikým divotvůrcem i se

vzkříšeným Lazarem, o němž evangelista patrně s důrazem dí, že byl přítomen. Marta úctu k božskému Mistru osvědčovala i zde, jako kdysi doma posluhováním při stole; jinak rozjímavá Marie. Plna vroucné uctivosti vezme najednou drahou mast připravenou z pravého nardu,[1]) jde a pokleknuvši maže bosé nohy Spasitelovy, usušujíc je svými vlasy. Podle sv. Matouše (26, 7.) Marka (14, 3.) namazala též hlavu, t. j. olej, silně voňavý, ovšem potom naplnil všecek dům.[1])

Nešťastnému Jidáši, jenž lnul jenom k penězům, se čin Mariin nelíbil. Mluvil o něm jako o marnotratnictví. Že prý mast, kterou jako osvědčený peněžník odhadnul na 300 denárů (210 korun), se měla spíše prodati a peníze chudým rozdati. Řekl to, že lásky ke Kristu neměl, že se přetvařoval. Však o chudé mu nejméně šlo! Spíše si myslil,

I otázal se ho jeden z nich, učitel zákona, pokoušeje ho: Mistře, které přikázání v zákoně jest veliké? Ježíš pak řekl jemu: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své. To jest největší a první přikázání. Mat. 22, 35.—38.

vlasy i vous Páně, jakž to bývalo zvykem u hostí, které chtěli nápadně poctíti. Evangelista Marek připomíná, že Maria rozlomila při tom alabastrovou (barvy mlékové, z mramoru) nádobu, ve které olej přinesla. Olej nardový vlévali totiž do malých alabastrových lahviček o dlouhém hrdélku, které zapečetili. Kdo chtěl oleje (v láhvi na mast zhoustlý) užiti, musil uraziti hrdlo. Nardový kdyby mu peníze byly přišly do ruky, že by si byl mohl něco stranou pro sebe uschovati; neboť spravuje společnou pokladnu apoštolů z ní lakomec ukrádal. I podařilo se mu, že někteří z apoštolů mu přizvukovali (Mat. 26, 8.; Mar. 14, 4.—5.), proč že se stala taková ztráta; ale ti nemluvili tak z lakomství a pokrytectví jako spíše z nepromyšlené horlivosti. Proto také kárá

[1]) Bylina nardová roste v Indii; ale i v Palestině ji pěstují v zahradách. Listy silně a ne nepříjemně voní. Z kořenů tlačí olej, veliké ceny.

[1]) O Marii, která tedy dvakráte Ježíše mastí pomazala viz v předu.

Pán hlavně Jidáše: Nech ji,[1]) ať to učiní ke dni pohřbu mého!

Jako Jidáš počínají si za našich dnů křesťané, kteří buď pro náboženskou vlažnost nebo z lakoty ničeho neobětujíce, na vnější poctu Boží jako na stavbu, výzdobu chrámů, na bohoslužby, neradi a těžce to nesou, činí-li tak jiní. Při tom netečnost svou omlouvají humanitou (lidumilností), že prý je lépe obdarovati chudé, že Pán Bůh kostelů nepotřebuje, okras nežádá. A sotva i těm chudým dají. Tací pokrytci zcela přehlížejí, že kdo pečuje o zvelebu chrámu, bohoslužeb, neoslyší také chudého a víc ho podpoří než oni sami.

I chrání Ježíš Marii před výčitkou Jidášovou dále: Chudé vždycky máte s sebou: ale mne ne vždycky! K mému pohřbu tak učinila. Řecký text má: k zachování mému. Že totiž nevědouc pomazala tělo Páně, jako natírají mrtvolu, aby v hrobě nezetlela. Tedy: Tělo mé mastí za živa ku pohřbu připravila.

Podle evangelisty Matouše (26, 13.) připojil Pán Ježíš ještě slova: Amen, pravím, kdežkoli kázáno bude toto evangelium, po všem světě, i o tom, co ona (Maria) učinila, bude na památku její praveno. Předpověď Páně se naplnila.

V zapomenutí upadly veliké činy mnohých králů a vojevůdců; dnes se o nich nemluví, ale památka nezahynula, že Maria v domě Šimonově vylila olej na hlavu Ježíšovu. Všickni křesťané ji z toho velebí. Léta uplynula a Peršané, Indové, Skythové a Thrákové . obyvatelé ostrovů britských daleko široko si vypráví o tom, co tato žena v Judsku Kristu učinila. (Sv. Jan Zlatoústý.)

Uslyševše obyvatelé jerusalemští a poutníci, že Ježíš bydlí v Bethanii, přiběhli tam mnozí, aby ho i Lazara uviděli. Více hnala je zvědavost. Nepřišlit jen k vůli Ježíši, ale též k vůli Lazarovi, aby toho viděli. Přesvědčivše se, že skutečně žije, přemnozí uvěřili v Ježíše jako Messiáše. A to pálilo farisey, zákoníky Nenávist, nevěra tak je omámila, že přišli na myšlenku: S Ježíšem zabijeme i Lazara. A tak v Jerusalemě upravovali mysle lidu, chystajíce Vykupiteli místo pro jeho kříž.

[1]) Tak v řeckém textu i ve starších opisech Vulgaty a podle sv. Augustina.

Od slavného vjezdu Ježíšova až do začátku jeho utrpení.

KAPITOLA TŘICÁTÁ DRUHÁ.

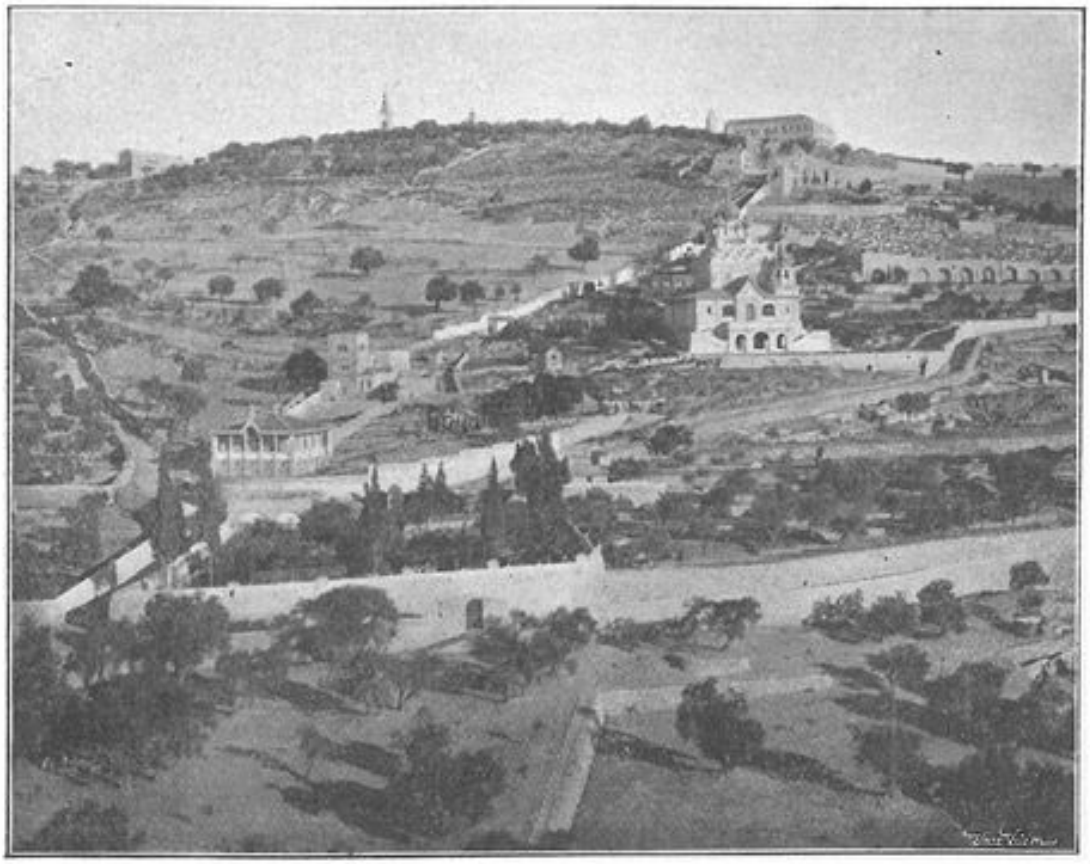
Slavný vjezd. — Ježíš mluví o své smrti a oslavě. — Prokletí stromu fíkového. — Vyčištění chrámu. — Dotaz vyslanců vysoké rady.

O slavném vjezdu.

A když se přibližovali k Jerusalemu, a to k Betfage a Bethanii při hoře Olivetské, poslal dva ze svých učeníků a pravil jim: Jděte do městečka, které jest proti vám, a hned jak budete do něho vcházeti, naleznete oslátko přivázané, na němž dosud žádný člověk neseděl; odvažte je a přiveďte. A řekne-li vám kdo: Co to děláte? rcete: Pán ho potřebuje; a hned je propustí sem. I odešli a nalezli oslátko přivázané

u dveří venku na cestě; i odvázali je. A někteří z těch, kteří tam stáli, pravili jim: Co to děláte odvazujíce oslátko? Oni pak řekli jim, jakož byl jim přikázal Ježíš. A nechali jich. I přivedli oslátko k Ježíšovi a vložili na ně roucha svá. A vsedl na ně. Mnozí pak prostřeli roucha svá na cestu, a jiní sekali ratolesti se stromů a prostírali je na cestu. A ti, kteří šli napřed i ti,

by z toho zajisté vznikly občanské nepokoje, snad politická vzpoura, ježto Židé si představovali Vykupitele jako světského krále, který je osvobodí od nadvlády římské. Nyní, v poslední chvíli, chce Pán, aby mu lid holdoval, jako Messiáši. Neměl nikdo po jeho odchodu říci, že se nikdy slavně jako Vykupitel lidu neukázal. Proto z úradku Božího stal se jeho poslední vjezd do Jerusalema, kdež se mezitím shromáždili židovští

ZAHRADA GETSEMANSKÁ, V POZADÍ HORA OLIVETSKÁ.

kteří ho následovali, volali řkouce: Hosanna! Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně! Požehnáno buď přicházející království otce našeho Davida. Hosanna na výsostech! I vešel do Jerusalema do chrámu a pohleděv kolem na všecko, poněvadž bylo již pozdě na den, vyšel se dvanácti do Bethanie. (Mar. 11, 1.–11.; Mat. 21, 1.–11.; Luk. 19, 29. až 44.; Jan 12, 12.—15.)

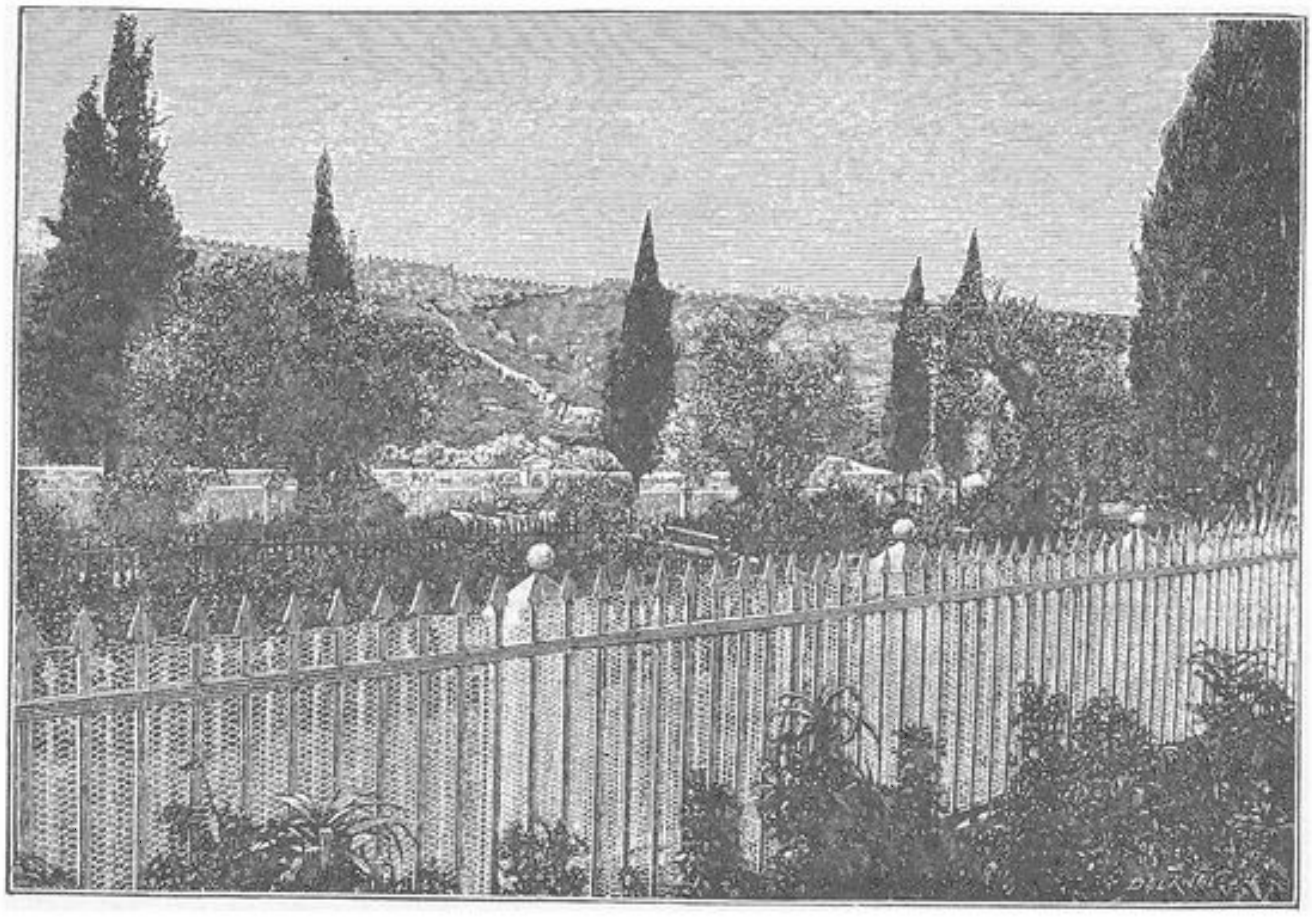
Až doposud vyhýbal se Ježíš tomu, aby lid ho neprovolal za zaslíbeného Messiáše. (Luk. 5, 14.; 8, 56.; 9, 20.—21.; Mat. 17, 16.; Mar. 8, 26.; Jan 6, 15.; 7, 8.) Byly

poutníci celého světa, pravým vjezdem vítězným — triumfem, jenž nepřátele jeho naplnil novou žárlivostí a zlostí.

O vjezdu tom podávají nám zprávu všickni čtyři evangelisté. Přidržujeme se Markovy, poněvadž v některých bodech se jeví podrobnější. Co třeba, doplníme z ostatních.

Vjezd se přihodil desátého dne měsíce nisanu (Jan 12, 12. a 12, 1.), kteryžto den v týdnu utrpení Páně připadal na neděli, tedy právě v týž den, o němž měli Židé podle zákona (II. Mojž. 12, 3.) ze stádečka vybrati a odděliti beránka pro večeři velikonoční. Jakkoli vjezd Páně udál se slavnostně,

přece na něm nepozorujeme žádné světské nádhery a lesklé okázalosti. Nevjíždí Messiáš do hlavního města na válečném oři, odznaku zmatků a pozemské moci (Žalm 19, 8.), ale na oslu, obrazu pokoje, míru, a k tomu s rozkazem, aby mu přivedli oslátko. Měli jen říci: Pán je potřebuje — a neznámým cizincům půjčí zvíře. Ježíš takto opět osvědčil božskou vševědoucnost; neboť všecko se sběhlo na vlas, jak pověděl dvěma učeníkům.

ZAHRADA GETSEMANE (v pozadí hradby jerusalemské). Od brány sv. Štěpána napočítáme až k zahradě Getsemanské asi 300 metrů. Vchod do zahrady, která tvoří nepravidelný čtverec as 50 *m* dlouhý a široký, jest nyní od strany východní, tedy se svahu hory. Ve zdi, která celé posvátné místo obkličuje, stojí obrazy křížové cesty, kterou Františkáni r. 1873 zřídili. Zvláště zaujme pozornost naši osm starých oliv, nejspíše z doby Spasitelovy. Na těchto místech prodléval Syn Boží častěji se svými učeníky, láskyplně s nimi rozmlouval, je poučoval a horlivě se modlil. Samo Písmo tomu nasvědčuje slovy: Věděl pak i Jidáš, který ho zrazoval, o tom místě; neb se tam Ježíš často scházíval s učeníky svými. (Jan 18, 2.) Staré olivy mají mohutné kmeny, 8 *m* objemu. Kmeny staré, na mnohých místech rozstoupené, jsou obloženy pro ochranu kamením.

na oslátku oslice. Nevystupuje jako pozemský král, vojenský hrdina, ale jako pokorné kníže pokoje.

Přišed totiž Pán na cestě z Bethanie do Jerusalema k Betfage u hory Olivetské (Mat. 21, 1.,[1]) posílá dva učeníky do městečka I přivedli oslátko. Apoštolé vidouce, že Ježíš chce na ně usednouti, podhodili mu pro pohodlí své šaty. Že pak na oslátku dosud nikdo neseděl (Mar. 11, 2.; Luk. 19, 30.)

[1]) Bethanie ležela na východním úpatí hory Olivetské, 15 stadií (3/4 hod.) od Jerusalema; Betfage (= místo fíků) o něco západněji, tedy mezi Bethanií a Jerusalemem. Novější badatelé našli v těch místech fresky na kamenu, jakých staří užívali na zdi uvnitř na stěnách světnice. Ozdůbky tyto spadají do doby před křižáckými válkami do Palestiny. (Pölzl l. c. 329.) Jestliže Lukáš dí, že Betfage stála před Bethanií (19, 29.), psal tak proto, že z Betfage si dal Ježíš přivésti oslátko ku vjezdu. Lukáš tím chtěl jen udati blíže polohu Betfage, že leží poblíž Bethanie, místa většího a známějšího. Není též vyloučeno, že Lukáš původně napsal „přiblížil se k Betfage u Bethanie“ a ne jak nyní čteme: k Betfage a Bethanii, kteroužto chybu mohli snadno zaviniti opisovači rukopisův.

vytyčuje vznešenost a radost Ježíšovu. Jako Židé užívali ku posvátným výkonům zvířat, jež jho netížilo (Mojž. V., 19, 2.; 21, 3.), tak měl král Messiáš vjeti do Jerusalema na zvířeti, jež dosud nikomu podobně neposloužilo. Kdyby bylo někdy před tím nosilo hříšníka, nebylo by způsobilým pro Nejsvětějšího.

Sv. Marek (11, 2. 4. 5. 7.) a Lukáš (19, 30. 32. 33.) zmiňují se jenom o oslátku, na němž Kristus Pán jel. Sv. Matouš (21, 2. 7.) však důkladněji dí, že učeníci s oslátkem přivedli oslici. Šlo zajisté povolněji a bezpečně s oslicí. Matouš také podává zprávu, že o vjezdu Páně na oslátku předpověděli proroci a že vjezd ten stal se z úradku Božího: Toto pak se všecko stalo, aby se naplnilo, co povědíno je skrze proroka řkoucího: Povězte dceři sionské: Aj, král tvůj béře se k tobě tichý, sedě na oslici a na oslátku jhu podrobené (na mladém té tažné oslice). (Mat. 21, 4.—5.; Jan 12, 15.) První část: Povězte dceři sionské, nalezneme doslovně u Isaiáše (62, 11.), kdežto ostatek proroctví podal Matouš volně podle Zachariáše (9, 9.). Sion, na němž za časů krále Davida stávala archa úmluvy, značí — Jerusalem (část za celek), kteréhožto rčení Písmo sv. s oblibou užívá. Dcerou sionskou míní se tudíž obyvatelé jerusalemští, jakoby Sion byl jejich matkou a potom i celý israelský národ. Podle sv. Jana (12, 16.) učeníci Páně nepochopili toho proroctví, až po seslání Ducha sv.

Někteří sv. Otcové (Justin, Jan Zlat., Jeroným, Cyrill) přirovnávají oslici národu židovskému, jenž dlouho nesl břímě Starého zákona a nyní měl býti osvobozen — oslátko naproti tomu mají za obraz pohanstva. Že Pán jede na oslátku, chtěl prý naznačiti, že dává přednost pohanům před Židy.

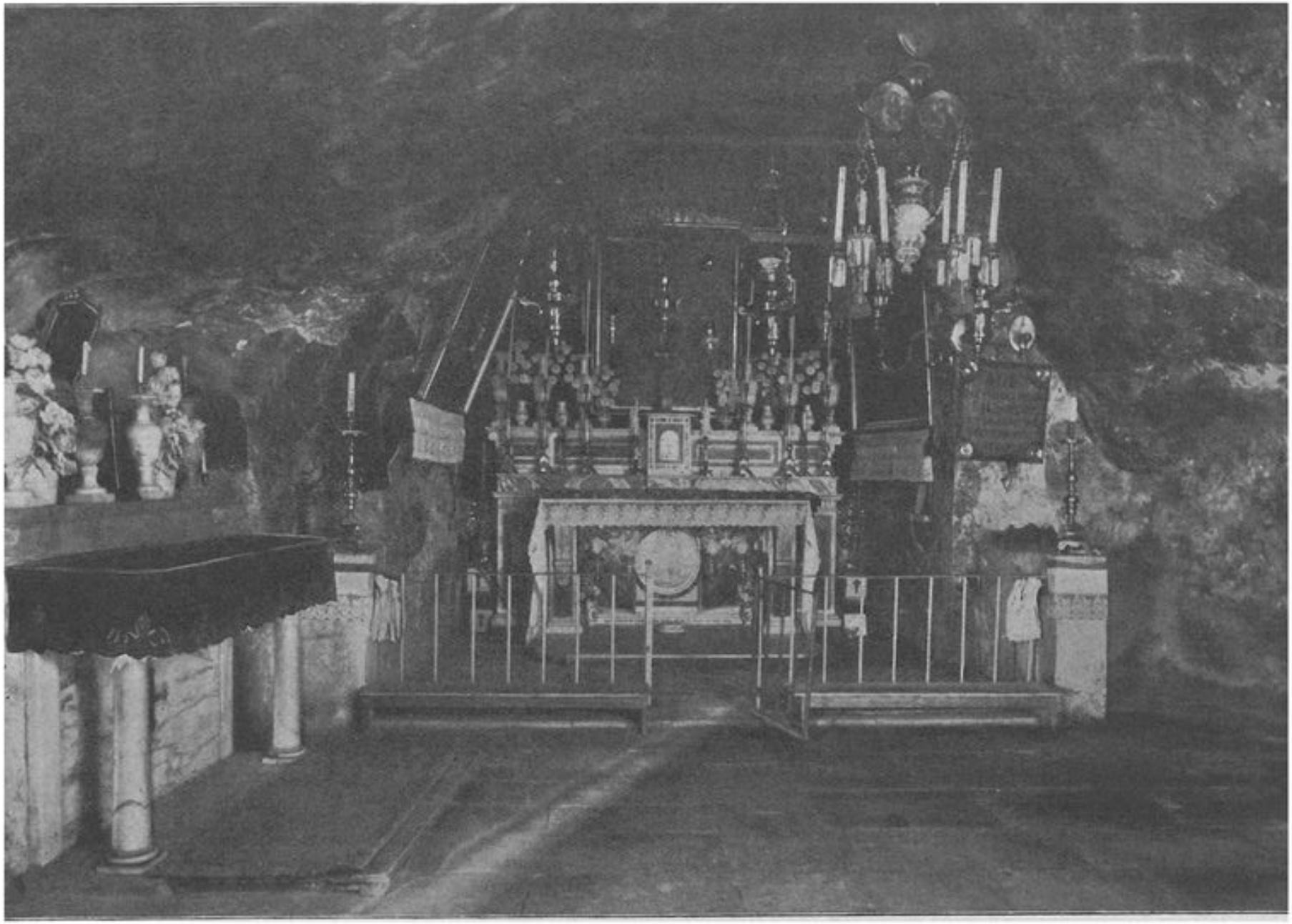
Vidouce lidé Ježíše, že přijíždí k Jerusalemu, začínaji někteří házeti na kostrbatou cestu pláště, aby snáze jel, jiní lámou haluze stromové a hází je na cestu (Mar. 11, 8.; Mat. 21, 8.). Podle vypravování sv. Jana (12, 12.) přichází Pánu z města naproti zástup poutníků, majíce v rukou větve palmové, jež všem národům naznačovaly radost z nějakého vítězství — všem line z úst velebný chvalozpěv: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně! Požehnané, jenž přišlo království našeho otce Davida! Hosanna na výsostech! Hosanna synu Davidovu Požehnaný král, jenž přichází ve jménu Páně! Pokoj na nebi a sláva na výsostech. (Mar. 11, 10.; Mat. 21, 9.; Luk. 19, 38.) Slova tato pocházejí ponejvíce ze žalmu 117, 25. až 26., částečně z jiných messiánských proroctví o obnově říše Davidovy skrze potomka téhož krále, zaslíbeného Messiáše. Výraz Hosanna zněl původně hebrejsky: hošihanna, což znamená: Pomoz, spasiž nás! t. j. Synu Davidovu, Messiáši, jenž přichází ve jménu a na rozkaz Boží nechať spadne pomoc s nebe! Nyní, když očekávaný Messiáš vjíždí do hlavního města, očekává lid, že nastává jeho říše; proto svolává mu pomoc nebeskou, aby Bůh podniku žehnal. To vše však popouzí farisey až k zběsilosti. Vidí, jak jejich vážnost mezi lidem při Messiáši v nic se rozplývá. Vidíte, šeptají si, že nic neprospíváme? Aj, všecken svět postoupil po něm.

Maně při takovém skvělém obrazu pocty Páně se zamyslíme v otázce: Co si asi Ježíš myslil uprostřed jásajícího lidu?

Jsme nesmírně vděčni sv. evangelistovi, že nám to zaznamenal takto:

Někteří fariseové však ze zástupu pravili k němu: Mistře, pokárej učeníky své. Ale on řekl jim: Pravím vám: Budou-li tito mlčeti, kamení bude volati. A když se přiblížil a město spatřil, zaplakal nad ním, řka: Kdybys bylo poznalo i ty, a to (alespoň) v tento den tvůj, co jest tobě ku pokoji — ale nyní jest to skryto před očima tvýma. Neboť přijdou na tebe dnové, ve kterých nepřátelé tvoji obklíčí tě náspem a ob-

JESKYNĚ SMRTELNÉ ÚZKOSTI PÁNĚ. (K obr. na str. 195.) Nedaleko od zahrady Getsemanské na sever nalézá se jeskyně. Ač Písmo sv. nemluví o tom, že by Spasitel byl se modlil v jeskyni, přece označuje tradice křesťanská od pradávna v této jeskyni místo úzkosti Páně. Při hojném počtu jeskyň v okolí Jerusalema může tradice tato zajisté doplňovati Písmo sv. I sám vzdálil se od nich, co by mohl kamenem dohoditi, a pokleknuv na kolena, modlil se . . . I ukázal se jemu anděl s nebe, posiluje ho. A postaven jest v úzkosti smrtelné, dále se modlil. I učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zem. (Luk. 22, 41. 43. 44.) Dveřmi železem pobitými vstupujeme do schodiště, které po 9 stupních nás vede do jeskyně 17 *m* dlouhé, 9 *m* široké, 3·5 *m* vysoké, svrchu osvětlené, se třemi oltáři. Všude vidíme skálu, která není jako jinde pokryta mramorem. Jen tu a tam spatřujeme zbytky maleb. Pod hlavním oltářem, na východ položeným, domnělé místo úzkosti Páně osvětlují lampy. Nad jeskyní stála již za dob sv. Jeronyma svatyně.

JESKYNĚ SMRTELNÉ ÚZKOSTI PÁNĚ.

lehnou tě a sevrou tě se všech stran, a na zem povalí tebe i dítky tvé, které jsou v tobě, a nenechají v tobě kamene na kameni, poněvadž jsi nepoznalo času navštívení svého. (Luk. 19, 39.—44.)

Uprostřed srdečné oslavy číhají na Krista jako zákeřníci — fariseové, pukajíce zlostí v srdcích svých, že lid k němu tolik lne. Ano, oni drze pokřikují na Pána, ať svým učeníkům rozkáže mlčeti. Ježíš jim vece: Pravím vám, budou-li tito mlčeti, kamení bude volati. Znamená: Z vůle Boží mne dnes oslavují jako Messiáše. Tu vůli Boží nic nezadrží. Kdybyste to zapověděti mohli lidem, mrtvé stvoření — kamení mne oslaví. A skutečně za málo dní na to, když Ježíš umřel na kříži, promluvili neživotní tvorové ohromnou řečí, že Kristus jest Syn Boží. Opona chrámová se roztrhla na dvě půle od vrchu až dolů, země se třásla, skály se pukaly a hrobové se otvírali . tak že zděsivše se strážní vojáci i se setníkem, báli se velmi, řkouce: Jistě Syn Boží byl tento! (Mat. 27, 51.—54.)

Když vítězoslavný průvod přišel s Ježíšem na návrší, s něhož se otvírala rozkošná podívaná na Jerusalem se všemi paláci, nádherným chrámem, vzpomíná Spasitel na trest, jenž přijde na tvrdošíjné Židy a město. Ze srdečného soucitu i bolu vyhrkly mu slzy z očí. Pláč Kristův nad Jerusalemem náleží mezi nejdojímavější scény (okamžiky) z veřejného jeho života. Pohnou-li nás slzy vážného, usedlého muže, oč více se podivíme, ba ustrneme, pláče-li Tvůrce a Pán všech věcí. Slzy jeho platí nevděčným obyvatelům svatého města, kteří ze zvláštního zaslepení ničeho o Spasiteli nechtějíce slyšeti, řítí se do neodvratitelné záhuby. Pláč Páně všude volá, jak opravdově, upřímně Ježíš miloval vyvolený národ! Jak rád by jej zachránil! Ó kdybys bylo i ty poznalo, a to aspoň v tento den tvůj, co tobě je k pokoji; ale nyní je to skryto před očima tvýma. Kdyby aspoň dnes poznali jerusalemští, že mohou nalézti milosti u toho, jenž právě jako uznávaný Vykupitel k nim přichází ve slavném průvodu, kdyby pochopili, že rád je přijme na milost! Ale oni před tím vždy zavírali srdce oči spáse; proto i dnes nevidí, nechápou, co by je zachránilo. (Isai. 6, 9.; Mat. 13, 13.—15.) Pln bolu tklivě vyličuje Spasitel, jak město i obyvatelé propadnou zkáze. Jak hrozně se proroctví to naplnilo, vypisuje židovský dějepisec při dobytí města Jerusalema skrze Římany.[1])

Sv. Marek (11, 1.) mluví krátce o tom, že Kristus tentokráte z města odešel do Bethanie, pátravě prohlédnuv chrám i okolí. Sv. Matouš nám zaznamenal, jak vjezd Kristův účinkoval na Jerusalemské.

A když vjel do Jerusalema, pohnulo se veškeré město řkouc: Kdo je tento? Lid pak pravil: To jest Ježíš, prorok z Nazareta galilejského. I přistoupili k němu ve chrámě slepí a kulhaví, a uzdravil je. Ale velekněží a zákoníci uzřevše divy, které učinil, a pacholata, ana volají ve chrámě a říkají: Hosanna Synu Davidovu, rozhoršili se a řekli jemu: Slyšíš li, co tito praví? Ježíš pak řekl jim: Ovšem. Což jste nikdy nečetli: Z úst nemluvňat a kojenců připravil jsi chválu? (Mat. 21, 10.—11.; 14.—16.)

Pocta, kterou zástupové prokázali Ježíši, způsobila mezi jerusalemskými měšťany nemalé vzrušení myslí. Jako kdyby ponejprv o něm uslyšeli, táží se uštěpačně i pohoršlivě mezi sebou: Kdo je tento? Věřící poutníci galilejští a jiní, slyševše častokráte učení Páně a uzřevše zázraky, jim ochotně vysvětlují: Tento jest Ježíš, prorok z Nazareta galilejského! Nejmenují ho „Messiášem“, poněvadž měšťani slovo v holdovacích výkřicích lidu jistotně zaslechli, odpovídají prostě na otázku, kdo že ten, jejž oslavují jako Bohem poslaného Messiáše.

Sotva že Ježíš vkročil do chrámu, kde kdo ho obstoupil. Chudý lid proniknut věrou v jeho božskou moc i důvěrou v pomoc, přináší mu neduživce všeho druhu. Ježíš je uzdravuje. Na novo roste žárlivost velekněží a zákoníků, a to proto, že spatřují, jak i malá robátka sotva žvatlající, jak děti zvonivými hlásky ve chrámu provolávají: Hosanna synu Davidovu! Nemohouce snésti jásavého dětského zvuku: Hosanna, dovoleně přerušují Spasitele ve skutcích lásky

[1]) Jos. Flavi O válce židovské V. 6.

k bližnímu nevrlou otázkou: Slyšíš-li, co tito praví? Ježíš označuje dětskou chválu za výnos řízení Božího, an dí: Nikdy jste nečetli: Z úst nemluvňátek a požívajících prsy dokonal jsi chválu pro nepřátele své, abys zkazil nepřítele a mstitele. (Žalm 8, 3.) Co se dnes děje ve chrámu, to z vnuknutí Božího předpověděl žalmista Páně, aby zahanbil ty, kteří upírají poctu Bohu!

Odpověď tak zaraziła farisey, že nenašli, co by měli dále říci. I odešli mlčky se zlostí v srdcích.

Ježíš mluví o své smrti a oslavě.

Velikou činnost vyvíjí Ježíš v posledních dnech svého života lidského. Všichni tři evangelisté o ní vypovídají. Jan pak podává nám z toho období jenom jedinou řeč, kterou Spasitel promluvil brzo po slavném vjezdu do města a v níž vypráví o své smrti a oslavení. Zařadíme ji hned po veselém Hosanna z dětských úst, kladouce poté ostatní události podle tří evangelistův. Jan píše:

Byli pak někteří pohané mezi těmi, kteří přišli do Jerusalema, aby se klaněli o slavnosti. Ti přistoupili k Filipovi, který pocházel z Betsaidy galilejské, a žádali ho řkouce: Pane, přejeme si viděti Ježíše. Filip šel a řekl to Ondřejovi. Ondřej zas a Filip pověděli to Ježíšovi. Ježíš pak odpověděl jim řka: Přišla hodina, aby oslaven byl Syn člověka. Amen, amen pravím vám: Nezemře li zrno pšeničné padši do země, zůstává samotno; zemře-li však, přináší mnoho užitku. Kdo miluje život svůj, ztratí jej, a kdo nenávidí život svůj na tomto světě, k životu věčnému zachová jej. Slouží-li mi kdo, následuj mne, a kde jsem já, tam bude i služebník můj. Bude-li mi kdo sloužiti, poctí jej Otec můj. Nyní duše má zkormoucena jest, a co dím? Otče, vysvoboď mě z té hodiny. Avšak proto jsem přišel na tu hodinu. Otče, oslav jméno své. I přišel hlas s nebe: Oslavil jsem a ještě oslavím. A lid, který (tu) stál a to slyšel, pravil, že zahřmělo, a jiní pravili: Anděl mluvil k němu. Ježíš odpověděl a řekl: Ne pro mne přišel ten hlas, nýbrž pro vás. Nyní je soud nad světem, nyní bude kníže toho světa ven vyvržen, a já, budu-li povýšen od země, potáhnu všecko k sobě. To pak pravil naznačuje, jakou smrtí měl zemříti. Zástup odpověděl jemu: My jsme slyšeli ze zákona, že Kristus zůstává na věky; i kterak ty pravíš: Musí povýšen býti Syn člověka? Kdo je tento Syn člověka? Ježíš tedy řekl jim: Ještě krátký čas je světlo mezi vámi. Choďte, pokud máte světlo, aby vás nezachvátila tma; a kdo chodí ve tmě, neví, kam jde. Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli účastni světla. To pověděl Ježíš a odešed, skryl se před nimi. (Jan 12, 20—36.)

Pohany, kteří přišli na velikonoční slavnost do Jerusalema, rozuměti je proselyty brány,[1]) tedy pohany, již k židovství přestouplé nebo jen pohany s modloslužbou nespokojené a k židovské víře se klonící. (II. Machab. 3, 1.—3.; Luk. 7, 4.; 5, 9.; Skut. apošt. 13, 48.—50. a j. v.) I ti zatoužili spatřit proslulého židovského učitele a divotvůrce. Chtějí se mu pokloniti. Že však jako cizinci se neosmělují přímo, prosí apoštola Filipa, aby jim zjednal přístup k Ježíši. A hle, apoštol váhá, je na rozpacích, neví, má-li Kristu Pánu předvésti neobřezané pohany, kterých se Židé štítili. Rozmlouvá o choulostivé záležitosti se svým krajanem a spoluapoštolem Ondřejem — konečně po úradě poví vše Mistru. Událost otvírá zrakům našim velikost touhy pohanů po Vykupiteli. Pohani pozdravili ho při narození v Betlemě (Mat. 2, 1 . . .), pohané přicházejí klanět se mu, když zakončuje veřejnou činnost. Evange-

[1]) Židé nacházeli mezi pohany přívržence dvojího druhu: proselyty brány a proselyty spravedlnosti. První zavazovali se, že budou plniti jen 7 přikázání: nebudou se rouhati Bohu, odřeknou se modloslužby, krvesmilství, loupeže, vzpoury proti vrchnostem, že nebudou pojídati syrového masa, nebudou zabíjeti bližní; druzí zachovávali všecko učení všecky náboženské zvyky židovské.

lista nevypravuje více, zdaliž Ježíš k sobě pohany připustil. Soudíme jen, že ano ze slov: Přišla hodina, aby oslaven byl Syn člověka. Oslava nastala vítězným zmrtvýchvstáním, nanebevstoupením, sesláním Ducha sv., obrácením se všeho pohanstva k němu, což mu mělo nahraditi bolestnou ztrátu nevděčného Israele. Nežli však oslava započala, měl býti obětován pravý beránek velikonoční. Jako zrno pšeničné padnuvši do ornice zdánlivě zaniká, aby vydalo bohatou úrodu, tak jest Kristu trpěti a obětovati se až ku smrti, aby vykoupě člověčenstvo, zasloužil své lidské přirozenosti náležitou oslavu. Znázorňuje tudíž v podobenství pšeničné zrno Tělo Páně, zánik zrna smrt jeho a milostiplné její účinky.

Co Pán praví o sobě, dotýká se všech jeho učeníkův. Kdo chce dojíti oslavy v nebesích, musí na zemi duchovně umříti, se zapírati, potlačuje v sobě zlé náklonnosti. Takový smysl dají slova: Kdo miluje život svůj, ztratí jej a kdo nenávidí života svého na tomto světě, ostříhá ho k životu věčnému. Jen ten, kdo duchovně s Kristem umře, bude jmín za věrného učeníka jeho, jen takového poctí Bůh, přijma ho do nebe. (Mat. 10, 39.; 16, 25.; Mar. 8, 34.—35.; Luk. 9, 24.)

Patře v duchu na budoucí smrt svou, otřásá se Ježíš až do hloubi duše. Pociťuje hrůzu utrpení, smrti tím citelněji, oč čistotou, bezúhonností vyniká nad každý hřích. Hrůza smrti rozteskňuje jeho lidskou přirozenost tolik, že by rád poprosil Otce, aby ho ušetřil té těžké chvíle. Leč Pán vítězí, podřizuje se svou lidskou vůlí božské vůli Otcově. Prosí o smrt, žádá, aby přinesla vytoužené ovoce, aby oslavila Otce. Ježíšova smrt oslaví nebeského Otce potud, pokud smaže trest, který Bůh světu za hříchy uložil. Takový smysl slov Páně: Nyní duše má zkormoucena jest. A co dím? Otče, vysvoboď mne z té hodiny. Ale proto jsem přišel k hodině té. Otče, oslaviž jméno své!

Hlas s nebe oznamuje, že prosba jeho se naplní: I oslavil jsem a ještě oslavím. Bůh Otec byl oslaven narozením Vykupitele světa. Ježíš ho oslavil svým životem a působením, výjevy své smrti, slavným zmrtvýchvstáním a oslavuje ho dosud církví, v níž pokračuje v díle vykupitelském. (K Žid. 2, 12.) Hlas s nebe slyšeli sice všichni, ale různě o něm mluvili. Někteří myslili, že zahřmělo. To byli ti, kteří měli málo vnímavosti pro zjevení Boží. Jiní poznali, že promluvil Bůh a řekli, že mluvil anděl.

Mezitím co ještě posluchači žasli nad neobyčejnou událostí, vysvětluje jim Ježíš, že hlas nepřišel s nebe pro něho, ale pro ně — přítomné, aby mohli uvěřiti v zaslíbeného Messiáše. Jeť nejvyšší čas, neboť rozhodná hodina a trest Páně na nevěřící jižjiž udeří. Smrt Kristova na kříži zlomí moc ďáblovu, vyrve mu člověčenstvo z moci, bude vyhnán z tohoto světa. Brzy na to shromáždí Spasitel kolem sebe všechny lidi dobré vůle, Židy i pohany, ponechav satanovi vládu jenom nad nevěřícími a zatvrzelci.[1])

Množství přítomného lidu jeví ochotu, že by Ježíše uznali za Messiáše; leč představujíce si budoucí říši Messiášovu jakožto království pozemské, nemohou se vžíti do proslovené myšlenky, že by Messiáš měl býti na kříž povýšen! Proto se diví, proto víra váhá: My jsme slyšeli ze Zákona, že Kristus zůstává na věky! (II. Král. 7, 12.; žalm 131, 11.; Isai. 9, 7.; Dan. 7, 14, 25.; Mich. 4, 7.) A kterakž ty pravíš: Musí povýšen býti Syn člověka?

Spasitel se nevyjadřuje blíže o svém povýšení na kříž. Patrně nebylo shromáždění způsobilým ku přijetí pravdy. Odpovídá k otázce pouhým vyzváním, aby v něho věřili, jako ve světlo světa, pokud čas, pokud mezi nimi.[2]) Kdo v něho nevěří, tape ve tmách, mine se s cestou do života věčného. Tam přijdou jenom synové světla, kteří se k němu věrou přivinuli, kteří se pokouší o to, aby jeho učením v životě se řídili.

[1]) Boj a knížetem temností (satanem) potrvá až do skonání světa. Dosud obchází jako lev řvoucí hledaje, koho by pohltil. (I. Petrova 5, 8.) Leč může škoditi jen lidem, kteří se mu poddali, pohrdnuvše milostmi, kterých jim Kristus získal.

[2]) Zde nejde o otázku, že by Kristus odešed se světa přestal býti světlem světa. Ježíš chce říci, že jako světlo chodí mezi Židy jen kratinký čas a že by měli využitkovati času milosti, jeho návštěvy.

Za této řeči den se naklonil, nastával soumrak. Ačkoli radostné Hosanna znělo náčelníkům lidu dosud v uších, přece bylo na nich patrno, že Messiášem a králem Ježíše neuznávají, naopak že usilují o jeho bezživotí. Aby ho neubili před svátky, odešel Ježíš na samý večer zase do Bethanie.

Prokletí fíkového stromu, vyčištění chrámu.

O květné neděli s večera vrátil se Pán Ježíš s učeníky do Bethanie. V pondělí putoval opět do Jerusalema. Na této cestě stal se příběh s fikovým stromem.

A když druhého dne vyšli z Bethanie, zlačněl. A uzřev z daleka fík mající listí, šel, zdali by snad nalezl něco na něm; ale přišed k němu nenalezl nic kromě listí, neboť nebyl čas fíků. I promluviv řekl jemu: Ať z tebe na věky nikdo nejí ovoce. A slyšeli to učeníci jeho. (Mar. 11, 12.—14.; Mat. 21, 18.—19.)

Jistě že při tomto případu nešlo Ježíši o hlad jako o to, aby událostí znázornil nějakou vážnou pravdu! Neplodný fík představuje židovský národ, jenž nevydal žádné ovoce spravedlnosti. Po tři léta působil Kristus Pán mezi Židy, osvědčuje slovem i skutkem, že je zaslíbeným Messiášem. Všecko podnikl, jen aby přiveda je k víře, zachránil duše; ale oni z veliké většiny dobrého úmyslu neuznali. Proto padla na ně kletba, kterou Pán k poučení i napomenutí apoštolů vyslovil obrazně. (Augustin, Jeroným, Jan Zlat.)

Bude nám nápadno, že Spasitel proklel fík, ačkoli „nebyl čas fíků". Věc se má takto: Fík v Palestině rodí dvojí druh fíků: ranější a pozdní. První vyrazivše na starém dřevu, dozrávají v červnu, druhé vyrostše na nových výhonech, jsou k jídlu až v srpnu. Některá část těchto pozdních fíků však — hlavně je-li strom starý — dozrává až budoucího jara, když strom opět oživne. Proto rozeznávají se dva druhy fíků pozdních: letní a jarní. Ačkoli tedy před velikonocemi nebyl čas fíků, mohl Pán Ježíš na stromu najíti nějaký ten pozdní fík anebo aspoň ukázku budoucího. Že však nic, měl fík za vůbec planý a proto jej proklel.

O témž pondělí sběhla se ještě jedna událost. Upoutala na se pozornost učeníků Páně, fariseů i zákoníků, ba všeho lidu. Bylo to vyčištění chrámu Ježíšem.

I přišli do Jerusalema A vešed do chrámu počal vyháněti ty, kteří prodávali a kupovali ve chrámě, a převrátil stoly penězoměnců v i stolice těch, kteří prodávali holubice, a nedopustil, aby kdo nosil nádobu chrámem A učil je řka jim: Není-liž psáno: Dům můj domem modlitby slouti bude všem národům, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou. Uslyševše to velekněží a zákoníci, hledali, kterak by ho zahubili, neboť báli se ho, poněvadž veškeren lid žasnul nad učením jeho. A když byl večer, vyšel z města. (Mar. 11, 15.—19.; Mat. 21, 12.—13.; Luk. 45. až 46.) [1])

Veřejnou činnost započal Pán tím, že o první velikonoci odstranil nepořádek v jerusalemském chrámu na nádvoří pohanském. (Jan 2, 13. – 17.) Hned o příštích velikonocích nenalezl ve svatyni již ničeho podobného. (Jan 2, 23.) Zdá se tudíž, že všem zlořádům učinili přítrž velekněží. Měli aspoň v obvodu chrámu policejní moc. Ježíš třetí velikonoc do Jerusalema nepřišel, ale slavil ji na poušti (Jan 6, 4.). Za jeden a půl roku, co hlavního města nenavštívil, zakořenil se zase mnohý přehmat na posvátném místě. Proto Kristus zakročil po druhé. Líčení Markovo je nejživější. Ačkoli první tři evangelistové oznamují tento skutek Ježíšův, přece žádný z nich nepraví jako Marek, že Spasitel nedovolil, aby k vůli kratší cestě měšťané pronášeli chrámem různé tovary, nádoby Také rabíni považovali podobný čin za hřích. Rabi Eleazar na otázku, čím dosáhl vysokého věku, řekl: Nikdy jsem se neposkvrnil hříchem, že bych byl dovolil, aby někdo procházel místem náboženských shromaždišť jako podlou-

[1]) Matouš (21, 1.; 12, 13.) zařadil vyčištění chrámu hned po vjezdu do Jerusalema, kdežto Marek dí, že se stalo v pondělí. Zpráva Markova je podrobnější vždyť připomíná, že Ježíš po slavném vjezdu prohlédl chrám a na večer se vrátil do Bethanie. (Mar. 11, 11.)

bím.[1]) Kromě toho Marek ku slovům proroka Isaiáše (56, 7.) a Jeremiáše (17, 11.): Můj dům je domem modlitby Vy pak jste jej učinili peleší lotrovskou, připojuje slova: všem národům, což oba dva evangelisté neučinili. Pohnutka leží v tom, že Marek píše pro křesťany z pohanů v Římě, chtěl jim ukázati, že už proroci předpověděli, jak ku křesťanským bohoslužbám stejně oprávněni a přístup míti budou pohané i Židé.

Ostatní vysvětlení, kde se jedná o prvním vyčištění chrámu a zároveň se dokazuje, že máme před sebou dvě časem rozdílné události.

Ráno pak jdouce kolem, uzřeli ten fík uschlý od kořene. I rozpomenul se Petr a řekl jemu: Mistře, hle fík, kterému jsi zlořečil, usechl. A Ježíš odpověděv řekl jemu: Mějte víru v Boha. Amen pravím vám: Kdo řekne této hoře: Zdvihni se a vrz se do moře, a nebude pochybovati ve svém srdci, nýbrž věřiti, že se mu stane, co praví, stane se mu. Proto pravím vám: Začkoli budete prositi v modlitbě, věřte, že to obdržíte, a stane se vám to. A když stojíte a se modlíte, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby též Otec váš, jenž jest v nebesích, odpustil vám hříchy vaše. Jestliže vy neodpustíte, neodpustí ani Otec váš nebeský hříchů vašich. (Mar. 11, 20.—26.; Mat. 21, 20.—21.)

V úterý ráno šel Pán Ježíš s apoštoly zase do Jerusalema. I zpozorovali, že fík při cestě uschl. Petr promluvil: Mistře, viz co se stalo! Z odpovědi Ježíšovy pozorujeme, že zázraku obšírněji nevysvětluje. Nepraví, že strom představuje národ židovský, jenž jako fík listy chlubí se vnější spravedlností, ač nemá plodů pravé spravedlnosti a proto zajde. Nepovažoval asi Pán takové vysvětlení za včasné. Připomíná jim, že neochvějnou vírou mohou konati podobné a větší zázraky. Obrazem že mohou „horu přenésti“ znázorňuje jim, že víra zvítězí nade všemi překážkami. K víře musí přistoupiti důvěrná modlitba, neboť víra s modlitbou se doplňují. Důvěrná modlitba řine jako ovoce živé víry, jí stáváme se hodnými milostí Božích (Mat. 7, 7.); leč nezbytno, abychom se zbavili každého nepřátelského smýšlení proti bližnímu, smířivše se s nepřáteli a s těmi, kdož nám jakkoli ublížili. Nenáviďme hříchů, ale hříšníka milujme, vynasnažujme se, abychom ho pro Boha získali. (Mat. 6, 12.—15.) Jaké důležité poučení! A hlavně těm, kteří ve službě církve bojují proti vlastním i Božím protivníkům.

Dotaz vyslanců vysoké rady.

I přišli zase do Jerusalema. A když chodil ve chrámu, přišli k němu velekněží a zákoníci i starší a pravili jemu: Jakou mocí činíš tyto věci? A kdo dal ti tu moc, abys to činil? Ale Ježíš řekl jim: Otážu se vás i já na jednu věc; odpovězte mi, a povím vám, jakou mocí ty věci činím. Křest Janův — s nebe-li byl či od lidí? Odpovězte mi. Ale oni rozmýšleli mezi sebou řkouce: Díme-li: S nebe, řekne: Proč jste mu tedy neuvěřili? Řekneme-li však: Od lidí, bojíme se lidu, neboť všickni měli Jana za pravého proroka. I odpověděli a řekli Ježíšovi: Nevíme. Ježíš odpověděv řekl jim: Ani já vám nepovím, jakou mocí to činím. (Mar. 11, 27.—33.; Mat. 21, 23.—27.; Luk. 20, 1.—8.)

Děj udál se v úterý. Když Ježíš procházel chrámem, zastoupili mu kněží s farisey cestu otázkou: Jakou mocí to činíš? Ježíš vjel vítězoslavně do města — učil ve chrámu — nechal si holdovat od lidu i dětí — vyhnal kupce z chrámu: to vše popudilo na nejvyšší stupeň žárlivost vysoké rady. Mající dozor nad náboženskými proudy v lidu, vyzývají ho vyslanci vysoké rady, aby před nimi, strážci zákona i svatyně, se prokázal, kdo mu to všecko dovolil. Na dotaz odpovídá Ježíš protiotázkou: Křest Janův byl-li s nebe čili z lidí? Odpovězte mi. To přivádí tazatele do nemalých rozpaků. Nechtějí potakati, že Jan učil a křtil z nebeského rozkazu, neboť pak by byli donuceni připustiti, že Ježíš činí vše Boží plnou mocí, neboť Jan nazvav ho Synem Božím, pravil, že není hoden, aby mu prokázal i nepa-

[1]) Pölzl: Komentář na evangel. sv. Marka 306.

trnou službu. (Jan 1, 19.—34; 3, 31.) Neosmělují se také, aby tvrdili, že Jan vše činil z lidské moci, poněvadž všecek národ měl hluboké přesvědčení, že Jan Křtitel byl pravý prorok. Nezbývá jim, než aby předstírali nevědomost. I dí: Nevíme. To však nebyla žádná odpověď na otázku Ježíšovu; proto jest jim se spokojiti, když Pán k jejich dotazu rovněž mlčí. Vhodně dí sv. Jeroným: Pán jim takto ukázal, že vědí, nač se jich ptal, ale že nechtějí pověděti a protože jim ničeho neřekne, že vědouce mlčí. Srovnávalo se zajisté se slušností, že jim nepověděl, z čí moci vyčistil chrám. Neboť nestarali-li se jeho protivníci o poslání Jana, musilo jim býti lhostejno, kdo ho - Ježíše poslal.

Umlčev takto nepřátele, uznává Pán za vhodno, aby je více podobenstvími poučil, že jsou podobni uschlému fiku, že se blíží jejich zavržení.

KAPITOLA TŘICÁTÁ TŘETÍ.

Podobenství: o nestejných bratrech, o bezbožných vinařích, o svatební hostině.

Než, co se vám zdá? Člověk jeden měl dva syny, a přistoupiv k prvnímu řekl jemu: Synu, jdi dnes, pracuj na vinici mé. On však odpovídaje řekl: Nechci. Ale potom byv hnut lítostí šel. Přistoupiv pak ke druhému, mluvil k němu taktéž. A on odpověděv řekl: Půjdu, pane, a nešel. Který z těch dvou vykonal vůli otcovu? Řkou jemu: První. I řekl jim Ježíš Amen pravím vám, že celníci a nevěstky předejdou vás do království Božího. Přišel zajisté k vám Jan cestou spravedlnosti, a neuvěřili jste mu, celníci však a nevěstky uvěřili mu; vy pak uzřevše to, ani nekáli jste se potom, abyste uvěřili jemu. (Mat. 21, 28.—32.)

Člověkem, jenž měl dva syny, míní Kristus — Boha, vinicí království Boží na zemi i staro- i novozákonní. První syn — jsou celníci a nevěstky, jichž náčelníci židovští fariseové a zákoníci, považujíce se za něco vzácnějšího a za výkvět národa, bedlivě se vystříhali. Dokud onino sloužili hříchu, nesloužili Bohu, mluvíce vzdorně: Nechci sloužiti! (Jerem. 2, 20.; Job 21, 14.); ale uslyševše kázání Janovo o potřebě pokání a výzvu Ježíšovu, aby vstoupili do království Messiášova, činili pokání, šli za Spasitelem jako žena Samaritánka u studnice Jakubovy, celník Matouš, veřejná hříšnice Maří Magdalena a j. v.

Druhý syn představuje farisey a zákoníky. Slova Božího mají plná ústa, osvědčujíce, že je chtějí plniti; ale ve skutečnosti je nezachovávají. Mluví: Ano, pane, půjdu (na vinici) a nejdou. Proto také celníci a nevěstky, opovržení hříšníci v Israeli, obdrží přednost! Sv. Jan slovem i skutkem ukazoval jim cestu ku spravedlnosti, napomínaje ku pokání a šlechetnému životu; ale oni židovští předáci mu neuvěřili. Za to celníky a hříšnice jeho slova hluboce dojala, že se obrátili.

JIDÁŠ ZRADIL KRISTA.

Hned učený spisovatel církevní Origenes († 254) vztahoval podobenství o dvou synech na dvojí druh křesťanů. Napsal: Pozoruj, nemůžeš-li toto podobenství obrátiti na ty, kteří neslibovali ani panictví ani jinaký evangelický skutek a přece správně žijí naopak toho, co zprvu ústy neslibovali. A pohleď na ty, kteří mnoho slíbili a slibu

ji plotem a vykopal v ní lis a postavil věž a pronajal ji vinařům, a odcestoval. Když pak přiblížil se čas plodů, poslal služebníky své k vinařům, aby přijali užitky její. Ale vinaři zjímavše jeho služebníky, jednoho zmrskali, jiného zabili, jiného ukamenovali. Opět poslal služebníků jiných více než prve,

PETR ZAPŘEL KRISTA.

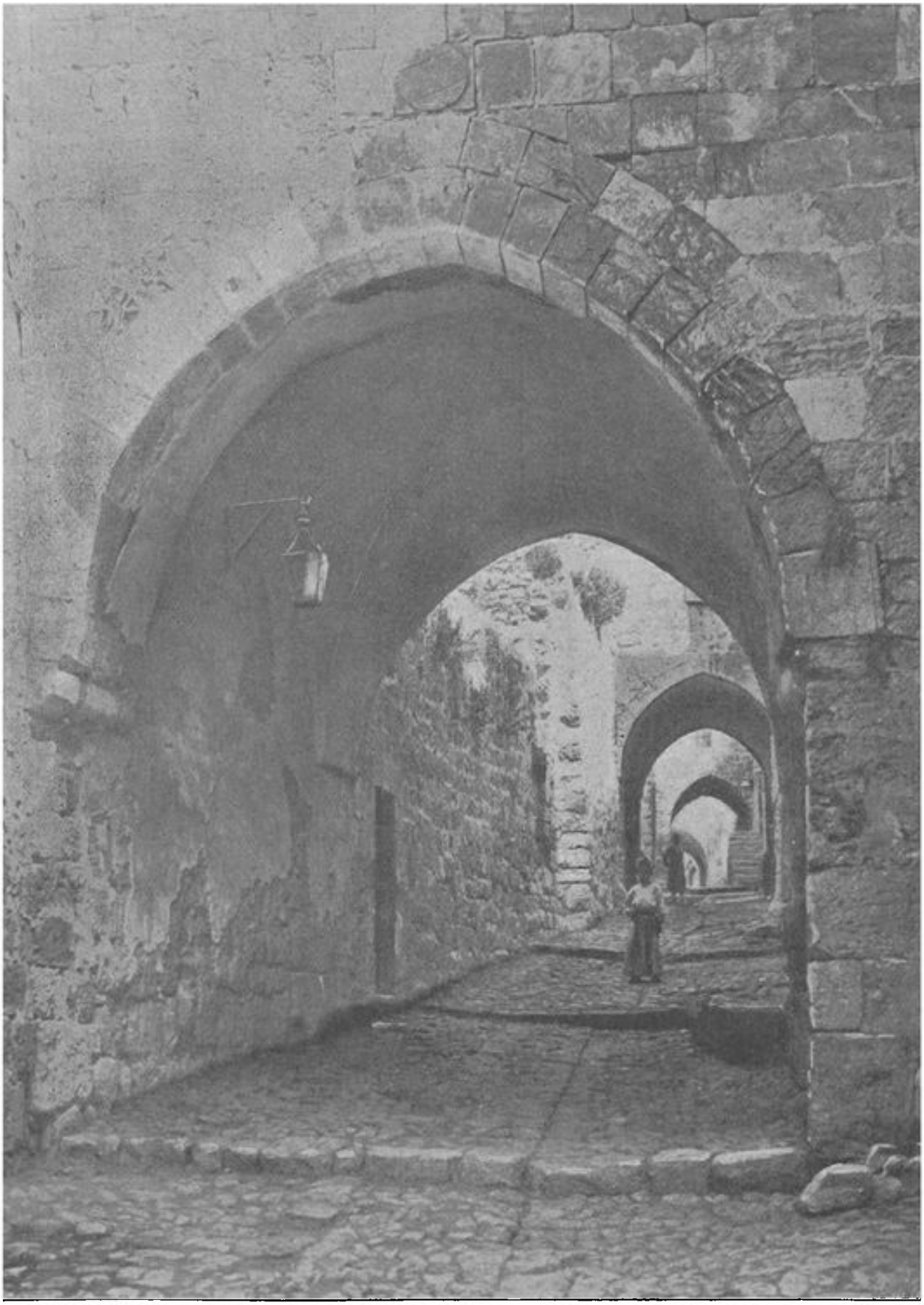
nedostáli.[1]) Co platí o slibech, platí podobně o dobrých úmyslech, vážné přípovědi. Neplníme-li jich, neospravedlní člověka — kdežto velicí hříšníci, obrátí-li se působením milosti Boží, najdou lásky Boží.

Sv. Jan Miláček Páně nás napomíná (I.. 3, 18.): Synáčkové moji, nemilujmež slovem ani jazykem, ale skutkem a pravdou!

Jiné podobenství poslyšte: Byl člověk hospodář, který štípil vinici a ohradil

a učinili jim taktéž. Naposledy pak poslal k nim syna svého řka: Zastydí se před synem mým. Ale vinaři uzřevše syna, řekli mezi sebou: To jest dědic; pojďme, zabíme jej a budeme míti dědictví jeho. I chopili se ho, vyvrhli jej ven z vinice a zabili. Když tedy přijde pán vinice, co učiní vinařům oněm? Řkou jemu: Zlé zahubí a vinici svou pronajme jiným vinařům, kteří by mu vydávali užitek časem svým. Tu řekl jim Ježíš: Nikdy-li jste nečetli v Pís-

[1]) Commentarium in Math. Tom. XVII., 4.

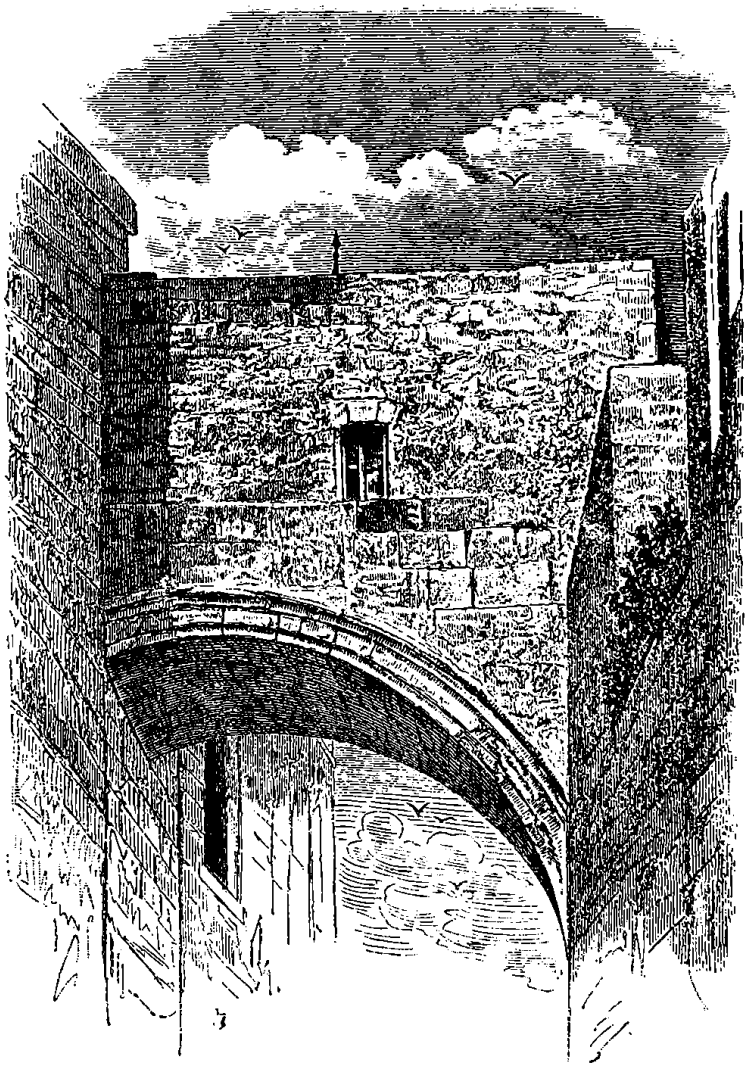

ULICE K PALÁCI HERODOVU.

mech: Kámen, který zavrhli stavitelé, ten stal se kamenem úhelným. Od Pána stalo se to, a jest to podivné v očích vašich? Proto pravím vám. Bude odňato od vás království a dáno (bude) lidu, kterýž bude přinášeti plody jeho. A kdo padne na ten kámen, rozrazí se; na koho však padne, toho rozdrtí. A uslyševše velekněží a fariseové podobenství jeho, porozuměli, že mluví o nich; i hledali ho uchopiti, ale báli se zástupů, neboť měli jej za proroka. (Mat. 21, 33.- 46.; Mar. 12, 1.—12.; Luk. 20, 9.—19.)

Matouš i Lukáš praví, že uvedené podobenství propověděl Ježíš před veleknězi, zákoníky a staršími lidu, kdežto Lukáš dí, že před lidem. [1]) Obojí zprávy dají se sloučiti. S pány stál před Ježíšem zároveň i lid. Oněm vyčítá věrolomnost, tyto varuje, aby se nedrželi zásad farisejských, sice že s nimi budou zavrženi.

Smysl podobenství pochopíme lehko. Člověk hospodář je Bůh, vinicí království Boží v Israeli nebo starozákonní církev. (Isai. 5, 2.—7.; Jerem. 2, 21.) Plotem, lisem a věží[2]) znázorňují se různá zřízení Boží na ochranu a prospěch duševního pokroku vyvoleného národa. Vinaři, toť Bohem ustanovení strážci a ochránci starozákonního království Božího. Kněží, učitelové, králové a soudci. Těm zajisté Bůh, dav přikázání na hoře Sinai, pronajal vinici, sám se navrátiv do nebes. Takto pečlivě upravená vinice měla roditi majiteli duchovní ovoce (dobré skutky), jež představovaly hrozny na lisu a z nich tekoucí víno. Údové starozákonní církve měli za vedení představených

OBLOUK „ECCE HOMO".

[1]) Viz Mat. 21, 23.—33.; Mar. 11, 27.; 12, 1.; Luk. 20, 9. k velekněžím se počítali: úřadující, odstoupilý velekněz a představení 24 kněžských tříd. Staršími lidu rozuměti je výbor z náčelníků jednotlivých kmenů a rodin. S velekněží zákoníky zasedali ve vysoké radě.

[2]) Vinice oplotovali, ba zdí obháněli, aby tam nemohla škodná zvířata a lupiči. Věž stávala na nejvyšším místě vinice, aby hlídači dobře viděli. Pronajímající vinaři obyčejně odváděli za času vinobraní část hroznů pánovi. Dosud tak v Palestině; na vysočině mezi Libanonem a Antilibanonem dává nájemník po všech výlohách $^1/_3$ úrody, v území filištínském zpravidla $^1/_2$ výnosku. Cf. Fonk l. c. 344—45.

ULICE K PALÁCI HERODOVU (K obr. na str. 204.) jest vlastně část cesty křížové. Pilát uslyšev, že Ježíš pochází z Galileje, poslal jej k tetrarchovi galilejskému Herodovi Antipovi, domnívaje se, že se tím nemilému a nespravedlivému rozsudku nad Ježíšem vyhne. „Herodes pak uzřev Ježíše zradoval se velmi, nebo od mnohého času žádal viděti jej . . . I tázal se ho mnohými řečmi, ale on jemu ničeho neodpovídal. Herodes pak se svým vojskem pohrdl jím: a oblékl jej v roucho bílé, posmíval se jemu a odeslal ho zase k Pilátovi." (Luk. 23, 8.—11.) Podle tradice byl tento palác na pahorku Bezetha, kde také doposud se ukazují na rohu ulice nedaleko oblouku „Ecce homo" zbytky jeho. Ulice k němu vedoucí jest úzká, oblouky překlenutá, špatně dlážděná. Ale tyto starobylé kouty a temné stíny její upomínají nás na smutný průvod, který se tudy bral od Heroda.

činiti pokrok v duchovním životě, žijíce ctnostně i spravedlivě. Občas posílal Bůh k lidu židovskému „sluhy" t. j. proroky, aby sebrali žeň spravedlnosti, [1]) ale předáci nebo i sám lid je částečně odmítnul, některé ukrutně zabil. K pokání a ku polepšení života marně napomínali. Jejich život často visel na nitce, trýznili je (Micheáš, Jeremiáš), kamenovali je, ba i zabili. (Zachariáše, syna Jojadova, Uriáše, syna Semejova. [2])

Když konečně nebeský Otec poslal k Židům svého jednorozeného Syna, jenž slovem i skutkem se osvědčil Messiášem, i toho zavrhli, přibivše ho na kříž. Nevděčný zločin lidu vidí vševědoucí Pán; proto ponechává velekněžím a zákoníkům, aby sami nad sebou rozsoudili. K otázce Spasitelově, cože asi učiní pán věrolomným vinařům, odpovídají: Zlé zahubí, t. j. rozkáže je utratiti hroznýmzpůsobem, a vinici pronajme jiným vinařům, kteříž by mu dávali užitek časy svými. „Ti jiní" jsou pohané, na něž po zavržení Israele přešlo království Boží. Ježíš tím trestem hrozí slovy žalmu 117.: Nečetli jste nikdy v Písmu sv.: Kámen, kterýž zavrhli stavitelé, ten učiněn je hlavou úhelní? Od Hospodina stalo se to: a je divné před očima našima! (Skut. apošt, 4, 11.; k Řím. 9, 33.; I. Petrova 2, 7.) „Kamenem" je sám Spasitel, staviteli předáci židovští. Úhelný kámen drží dvě zdi stavby. Kdežto při každé stavbě takový kámen jako základ zdí stojí na všech čtyřech stranách, u duchovní stavby církve postačí jediný kámen — Messiáš, jenž sám domu církve vtiskuje ráz největší bytelnosti. V tom smyslu psal sv. Pavel Korintským (I. 3, 11.): Nebo žádný nemůže jiného základu položiti mimo ten, kterýž položen jest, jenž jest Kristus Ježíš.

Že pak Židé zavrhli Messiáše, jenž držel základ také církve Starého zákona, nemohla jejich stavba déle obstáti. Kristus postavil novou církev — Židům přednost vzal a dal ji vděčnějším národům. Leč zavržením „úhelného kamene" nesřítilo se jenom v Israeli království Boží — tento kámen stává se Židům kamenem úrazu a zkázy, jakž předpověděl Isaiáš (8, 14.). A totéž se stane nevěřícím lidem vůbec: Kdož by padl na ten kámen, rozrazí se: a na kohož upadne, toho setře. Což znamená: Kdo se uráží na Kristu, nevěří v něho, jím pohrdá a pronásleduje, utrpí sám velikou duchovní škodu ztráceje život posvěcující milosti. Nečiní-li pokání, až Pán přijde na soud, zahyne zcela i podle těla i podle duše. Tak tato slova vykládali po sv. Augustinu skoro všickni bohoslovci.

Uslyševše řeč Kristovu, poznali židovští, předáci, že oni a všecek lid, který vedou, jsou těmi vinaři. Žluč se jim z pravdy zdvihá, rádi by karatele Krista polapili, učinili neškodným; ale bojí se lidu, jenž přišed z daleka, lne k velikému proroku. Hlavně jeho krajané z Galileje. Ti by ho nedali, bránili. A tak odchází od něho plni vzteku a pomstychtivosti.

A Ježíš ujav se slova, mluvil k nim opět v podobenstvích řka: Podobno jest království nebeské člověku králi, kterýž učinil svatbu synu svému. I po-

[1]) Podle sv. Matouše 21, 34.—36. poslal pán k vinařům sluhy dvakráte, Marek (20, 2.—5.) že třikráte a Lukáš (20, 10.—12.) že tři jednotlivé posly. Někteří evangelisté mluví všeobecně, jiný určitě. Slovy, „poslal služebníky své" spojuje Matouš v celek jednotlivé případy u Marka a Lukáše.

[2]) 4 králov. 17, 13.—14.; Jerem. 7, 25.; 25, 4.—7.; 26, 11.; 44, 4.; III. Král. 13, 4.; 22, 24.—27.; Jerem. 20, 2.; 38, 1.; 18, 13.; 19, 10.; II. Paralip. 24, 21. až 22.; Jerem. 2, 30.; 26, 20.—23. Podle ústního podání poručil král Manasses proroka Isaiáše rozřezati pilou. (Hieronymi in Isai. I., 15.) Jeremiáše ukamenovali v Egyptě. (Martyrol. Rom. 1. Maji.) Kristus vyčítal Židům častěji vraždy. (Mat. 5, 12.; 23, 30.; 35, 37.) taktéž sv. Štěpán. (Skut. ap. 7, 12.)

OBLOUK „ECCE HOMO" (K obr na str. 207.) pne se přes ulici, kudy vede cesta křížová mezi druhým a třetím zastavením. Nalézá se jen asi 12 *m* od severozápadního rohu tureckých kasáren, které stojí na místě bývalé tvrze Antonia. Jméno své má od známé události z utrpení Páně. Oblouk ten, který nesl v hradu Antonia balkon, na nějž Pilát vystoupil, skládal se ze tří částí: většího oblouku středního a dvou menších, z nichž severní dosud stojí. Oblouk zasahuje částečně do chrámu sester Sionských, který i s klášterem vystavěl Mar. Alfons Ratisbonne po svém obrácení na víru katolickou. Nad obloukem nachází se světnička, kterou obývá indický derviš.

OBLOUK „ECCE HOMO“.

slal služebníky své, aby povolali pozvané na svatbu; ale nechtěli přijíti. Opět poslal jiné služebníky řka: Povězte pozvaným: Aj oběd svůj připravil jsem; volové moji a dobytek krmný pobiti jsou a všecko jest připraveno; pojďte na svatbu. Ale oni nedbali a odešli, jeden do dvora svého, jiný po zaměstnání svém. Ostatní pak zjímavše služebníky jeho, potupili je a zabili. I rozhněval se král a poslav vojska svá zahubil ony vrahy a město jejich zapálil. Potom řekl služebníkům svým: Svatba jest sice připravena, ale ti, kteří byli pozváni, nebyli hodni. Jděte tedy na rozcestí, a kohokoli naleznete, pozvete na svatbu. I vyšli služebníci jeho na cesty a shromáždili všecky, které nalezli, zlé i dobré, a naplnila se svatba hodovníky. Vyšed pak král, aby se podíval na hodovníky, spatřil tam člověka neoděného rouchem svatebním. I řekl jemu: Příteli, kterak jsi sem vešel, nemaje roucha svatebního? On pak oněměl. Tu řekl král služebníkům svým: Svažte ruce i nohy a uvrzte jej do temnosti vnější; tam bude pláč a skřípění zubů; neboť mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených. (Mat. 22, 1.—14.)

Toto podobenství shoduje se v mnohém s podobenstvím, jež Kristus vypravoval v domě fariseově v Perei (Luk. 14, 16—24.); je však podle sv. Augustina (De cons. evangel. 2, 139.) i většiny vykladačů Písma od něho rozdílno. Celkovitě znázorňuje touž pravdu jako podobenství o nevěrných vinařích, že totiž království Boží bude odňato od Židů a dáno pohanům. Obsahuje pak mnohé doplňky. Nemluví totiž jenom o zavržení židovských pohlavárů, ale též lidu, vyličujíc spolu, jak zavrženi budou a také kdy, až totiž padne Jerusalem, a obyvatelé mečem zahynou. Kdežto v prvním podobenství se jedná o národu i království Božím před zavržením, v tomto druhém se dovídáme, co se stane s nimi po zavržení. Dříve jsme slyšeli, že „království Boží bude dáno pohanům", nyní se poučujeme, že nedojdou spásy všickni pohané, kteří pozvánku k hostině přijali a přišli. Tolik na uváženou, hledě k následujícím vývodům.

Králem, jenž strojí synovi svatbu, je Bůh, synem Pán Ježíš. Kristus, toť snoubenec, jenž se uchází o ruku nevěsty a pak se s ní zasnubuje. Nevěstou napřed židovstvo, potom všecko člověčenstvo. Zásnuba a svatební veselí trvá od dob založení církve až do skonání světa. Potom celý čas uchází se Kristus o nevěstu, zasnubuje se duchovně s těmi, kteří ho uznají Spasitelem světa. S nimi uzavírá sňatek. Hostinou, kterou jim poskytuje, se míní milosti a duchovní radosti, které spojení s Pánem přináší věřícím duším hned na zemi. Jsou však jenom chabou ukázkou neskonale vyšších radostí, jichž účastni budou na hostině nebeské.

Na svatbu pozval Bůh nejprve Židy jakožto vyvolený národ. Hned ve Starém zákoně volali proroci, aby se připravili na příští Messiášovo, jenž se s nimi má zasnoubiti v právu a spravedlnosti, v milosti a milosrdenství. (Oseáš 2, 19.) Když přišel, zval je Jan Křtitel a apoštolové, aby se zúčastnili hodů Páně. Ale Židé na pozvání nedbali, jdouce po svých pracích i obchodech. Někteří dočista nejen že jim nevěřili, ale oni se jim vysmívali, hrubě s nimi nakládali, bili i zabili věrozvěsty. Vždyť přece víme, že apoštolové byli bičováni, uvězněni, sv. Jan Křtitel, sv. Štěpán, oba apoštolové Jakubové hned v prvních dobách usmrceni. Za trest přišla pohroma skrze Římany na lid, chrám i město Jerusalem.

Když Židé z veliké většiny opovrhli pozváním na svatbu Messiášovu, pozval Bůh ubohé pohany. Poslechli, přišli. I naplnili hodovní síň. Král vítaje hosty, spatří jednoho svatebčana neoblečeného v slavnostním rouše. Východní králové posílali totiž těm, kteréž na hody zvali, také zvláštní roucha, v nichž měli přijíti. Urazil tudíž těžce hostitele, kdo přišed roucha nevzal, neoblékl. Proto také dává král nedbalce svázati a uvěznití. Nepostačí, abychom se stali údy církve: musíme obléci svatební roucho posvěcující milosti, obléci křesťanskou lásku (sv. Řehoř), okrášliti se dobrými skutky (Jeroným).

Mnozí vykladači spatřují ve svatební hostině kromě nebeské hostiny též hody Těla Páně, sv. přijímání, jež nám má býti přípravou na nebe. (Jan 6, 55. . . .) K těmto hodům Kristovým zve církev všecky. Mnohé od nich odvrací nezřízený shon po vezdejším zboží, že k ostatnímu chovají se netečně. Ano i přemnohým z těch, kteří ku

stolu Páně přistupují, schází bělostné roucho posvěcující milosti — přijímají Tělo Kristovo bohužel ve stavu hříchu, svatokrádežně. Hněv Páně na ně! Odsouzení sobě jí a pijí. (I. Ke Korint. 11, 29.)

Závěr: Mnoho je povolaných, ale málo vyvolených, týká se Židů. Pohanů jen potud, pokud by se nepůsobíce s milostí Boží stali nehodnými dítkami církve. I tací zkáze neujdou.

KAPITOLA TŘICÁTÁ ČTVRTÁ.

Různé promluvy Páně.

O dani.

Pán Ježíš poukázal v podobenstvích náčelníkům lidu na smutný osud, který je čeká, jestliže setrvají v nevěrecké zatvrzelosti. Místo aby zmoudřeli a obrátili se, „hledala knížata kněžská a zákoníci, aby naň vztáhli ruku“ (Luk. 20, 20.), usilujíce podskočnými otázkami ho polapiti, aby naň žalovati i zničiti mohli. Evangelista vypráví:

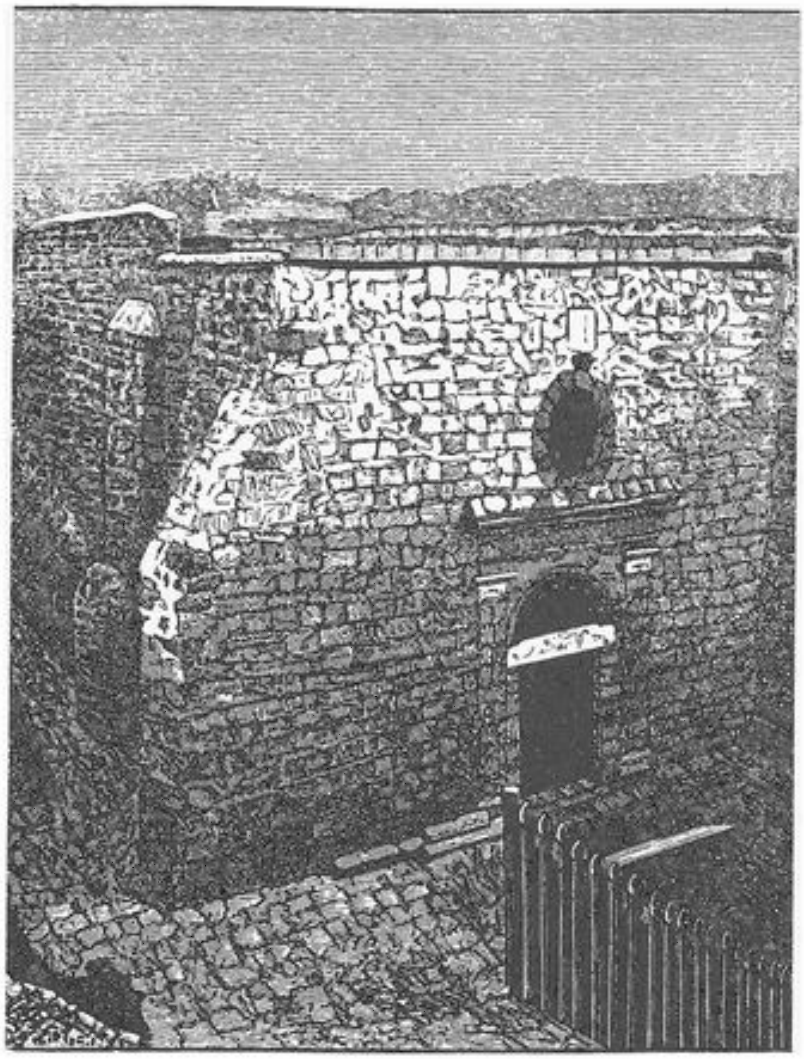
Tehdy fariseové odešedše radili se, kterak by jej polapili v řeči. I poslali k němu učeníky své s herodiány řkouce: Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě učíš a nedbáš na nikoho, neboť nepatříš na osobu lidskou. Pověz nám tedy, co se tobě zdá; sluší-li dávati daň císaři, či nikoli? Ale Ježíš poznav zlobu jejich řekl: Proč mne pokoušíte, pokrytci? Ukažte mi peníz daně. I podali mu denár. A Ježíš řekl jim: Čí jest tento obraz i nápis? Řkou jemu: Císařův. Tu řekl jim: Dávejte tedy co jest císařovo císaři, a co jest Božího Bohu. A uslyševše to, podivili se a nechavše ho, odešli. (Mat. 22, 15.—22.; Luk. 20, 20.—26. Mar. 12, 13.—17.)

Fariseové přišli k poznání, že v náboženských otázkách Ježíše nepolapí. Proto obrátili naň politické. Spojivše se s herodiány, poslali k němu učeníky s dotazem: sluší-li dávati daň císaři čili ne. Herodiáni, t. j. přívrženci Herodesovi, nadháněli Římanům, že sluší býti jim poddánu i platy dávati. Fariseové pak považujíce se za strážce zděděných tradic židovských, bojovali o neodvislost národní, neuznávajíce kromě Jehovy nebo jeho zástupců nikoho králem nad vyvoleným národem.[1]) Nesli římské nadvládí s reptáním. S nimi souhlasila většina lidu.

Otázku ohledně daně sestrojili velmi chytře.[2]) Zdálo se jim, že musí odpověděti buď ano nebo ne. Řekne-li a n o, bude hračkou popuditi proti němu lid jako proti vlastizrádci, jenž nectí svatých, nezadatelných práv národa. Odpoví-li n e, udají ho římskému vladaři jako buřiče a svůdce lidu, jenž bouří proti Římanům. (Luk. 20, 20.)

[1]) Toho ustanovíš. (za krále), kohož by Hospodin Bůh tvůj vyvolil z počtu bratří tvých. Nebudeš moci z jiného národu člověka učiniti králem, kterýž by nebyl bratr tvůj. (V. Mojž. 17, 15.)

[2]) Řecký překlad má „kensos“ = daň z hlavy a pozemková. Židy zdanil ponejprve konsul Pompejus. (Jos. Flavius Antiquit., XIV. 4, 4.) Daň z hlavy zavedena byla asi při sčítání lidu v době narození Páně.

KAPLE BIČOVÁNÍ

vystavěná r. 1838 na místě bičování neposkytuje na zevnějšku nic pozoruhodného. Kaple 20 *m* dlouhá, 9 *m* široká a 11 *m* vysoká má pět oltářů z bílého mramoru neapolského a podlahu dlážděnou mramorovými deskami. Pod hlavním oltářem vidíme kulatý otvor, jenž označuje místo, kde stál sloup, u něhož Spasitel bičován. Nad tímto místem hoří ustavičně lampy. Pod oltářem čteme slova: Byl jsem mrskán celý den, a trestání mé na úsvitě. (Žalm 72, 14.) Hlavní oltář jest k východu, kdežto oltáře ostatní postaveny jsou na stěnách podélných. Osvětlena jest kaple bičování oknem, které se nalézá za hlavním oltářem, a okny na straně jižní. V kapli nalézají se také varhany. Sloup nalézal se dlouho ve večeřadle na hoře Sionské.

Aby z něho vylákali odpověď, počínají si, jako by měli důvěru než ke Kristu, o němž vědí, jak si nestranně počíná, uče bez bázně, co Bůh od lidí žádá. Ale znatel srdcí prohlédl zlomyslnou kličku. Pojmenovali ho „pravdomluvným Mistrem“ — a vskutku, hned jim pravdu řekl! — a Ježíš osloví je „pokrytci“. Žádá, aby mu podali peníz, jímž platí daň. Podali mu stříbrný denár (= 81 haléřů). Táže se, čí nápis a obraz na něm. Pověděli, že císařův. Tím sami uznali vrchní vládu římskou nad Palestinou, a tudíž i povinnost odváděti daně římskému císaři. Vždyť uznávali zásadu: Čí obraz na penězích, ten je panovníkem země.[1]) Podle toho názoru zní duchaplná odpověď Kristova: Dávejte co je císařovo císaři, a co je Božího Bohu. To jest: Jelikož jste poddáni císaři, odvádějte mu, co náleží a co právem požaduje jako panovník, ale nezapomínejte, že i Bůh, nejvyšší vladař světa, má u vás pohledávky, a tudíž platte chrámovou daň a všecko, co vám podle Zákona přísluší.

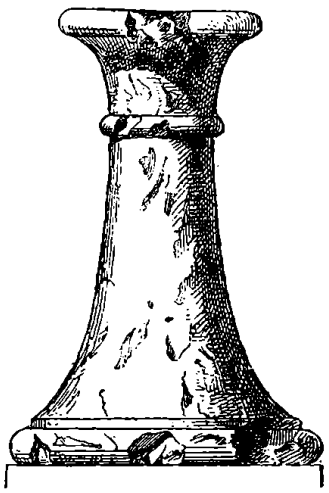
Odpovědí tou stanovil Spasitel po všecky věky platnou pravdu, že křesťan s poslušností k Bohu má spojovati poslušnost k vrchnosti či vládě rodné země. Tuto pravdu zřetelněji vyslovili apoštolové Pavel (K Říman. 13, 1.—2.) a Petr (I, 2, 13.—17.): Není mocnosti leč od Boha, a kteréž jsou, ty od Boha zřízeny jsou. Kdo se protiví mocnosti, zřízení Božímu se protiví; a kteříž se protiví, odsouzení sobě dobývají. Rozumí se však samo sebou, že nesmíme uposlechnouti představených, když by nám rozkazovali něco proti přikázání Božímu. Když nejvyšší soud židovský v Jerusalemě zakazoval apoštolům, aby neučili ve jménu Ježíše Nazaretského, zmužile odpověděli: Více sluší poslouchati Boha nežli lidí. (Skut. ap. 4, 18.—19.; 5, 29.) Přemoudrý výkor Páně protivníky zrovna ohromil. Totam namířené ostří záludného úskoku. Celí pomateni zahanbeni odcházejí s nepořízenou.

[1]) Tak učil veliký židovský učenec Majmonides († 1135).

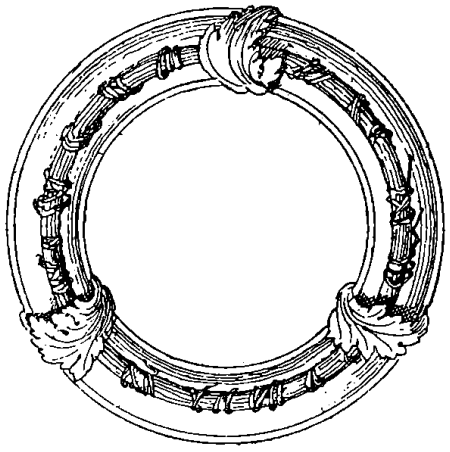
Sadduceové o zmrtvýchvstání.

V ten den přistoupili k němu sadduceové, kteří tvrdí, že není zmrtvýchvstání, a otázali se ho řkouce: Mistře, Mojžíš řekl: Zemře-li někdo bez dítek, nechť bratr jeho vezme si manželku jeho a vzbudí potomstvo svému bratru. Bylo pak u nás sedm bratrův; a první oženiv se zemřel a nemaje potomstva zanechal bratru svému manželku svou. Podobně i druhý a třetí až do sedmého. Posléze pak po všech zemřela i žena. Cí tedy z těch sedmi bude žena ta při vzkříšení? Neboť měli ji všickni. Odpověděv Ježíš řekl jim: Mýlíte se neznajíce Písem ani moci Boží. Neboť při vzkříšení nebudou se ani ženiti ani vdávati, nýbrž budou jako andělé Boží v nebi. O vzkříšení pak z mrtvých zda jste nečetli, co bylo vám řečeno od Boha slovy: Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakubův? Není Bůh (Bohem) mrtvých, nýbrž živých. A uslyševše to zástupové, divili se a žasli nad učením jeho. (Mat. 22, 23.—33.; Mar. 12, 18.—27.; Luk. 20, 27.—40.)

Sotva že odešli s hanbou fariseové, přistoupili s podobnou otázkou k Pánu Ježíši sadduceové. Tato náboženská strana nacházela obliby nejvíce u boháčů a ve vznešenější společnosti. Poněvadž lidé toho druhu se sháněli po požitcích života, zapírali nesmrtelnost duše a tak i zmrtvýchvstání, budoucí odplatu. Aby dokázali nemožnost budoucího života, odvolávají se před Spasitelem na výrok Písma sv. (V. kniha Mojž. 25, 1.—10.) Mojžíš totiž přikázal, umře-li hospodář bez mužských potomků, že má bratr nebožtíkův vstoupiti ve sňatek se vdovou a prvního syna z nového manželství dáti do rodových listin zapsati na jméno zesnulého bratra. Takové manželství nazývali Židé sňatkem levirským (od slova levir = švagr). Mělo za účel udržeti pokolení zemřelého, zachovati jmění rodině a ulehčiti osudu vdovy.

Sloup bičování nalézá se nyní v kostele sv. Praxedy v Římě.

Trnová koruna z chrámu Notre Dame v Paříži

Odvolávajíce se na tento příkaz zákonodárcův, přednášejí sadduceové případ, jenž podle jejich úsudku porážel všecko učení o zmrtvýchvstání. Chtějí na Kristu Pánu zvěděti, kterému ze sedmi bratří po zmrtvýchvstání bude žena náležeti. Zdá se jim, že Ježíš může jen odpověděti: žena patřiti bude jenom jednomu nebo všem mužům. Ať řekne tak či onak, háček mají políčený — přiřkne-li ženu jednomu, ozvou se, že tím zkráceno šest ostatních, přiřkne-li všem, obžalují ho jako přestupníka Zákona Mojžíšova, jenž zapovídá, aby jednu a touž ženu měli dva bratři. (III. Mojž. 18, 16.; 20, 21.)

Ježíš zmátl lidskou chytrost. Dokázalť jim, že námitky proti zmrtvýchvstání zakládají se na nesprávných představách, prozrazujících, že neznají ani všemohoucího Boha, ani Písmo sv. Bůh zbudí těla zemřelých jako oslavená, duchovní, jež neovládají smyslné touhy. Proto vzkříšení nebudou se mezi sebou více ani ženiti, ani vdávati, „ale budou jako andělé Boží v nebi“ t. j. těla jejich budou osvobozena všech někdejších pozemských potřeb, žádostivosti. (I. ke

Korint. 15, 44.)[1]) Sv. Lukáš (20, 36) udává ještě příčinu, proč vzkříšenci nevstoupí ve sňatky: nebo nebudou moci více umírati. Sv. Otcové a proslulí bohoslovci vykládají tento výrok takto: Manželství má umírající pokolení lidské obnovovati, až lidstvo dosáhne počtu, jaký Bůh určil. Na onom světě však lidstvo nevymírá; tam není smrti. Nebude třeba, aby se člověčenstvo rozmnožovalo, poněvadž počet dostoupil výpočtu Božího.[2]) Rovněž i mezi odsouzenci přestane na věčnosti každý manželský poměr. (Mat. 25, 31. .; I. Korint. 15, 51.) Poněvadž sadduceové vzali důkazy proti zmrtvýchvstání z knih Mojžíšových, odvolává se Pán ve svých výrocích na tytéž, ačkoli jinde (Job. 19, 25. .; Isai. 26, 19.; Ezech. 37, 1. Dan. 12, 2.) se mluví o témž předmětu jasněji. Odkazuje tazateli na slova, jaká mluvil Bůh k Mojžíšovi z hořícího keře na poušti, když mu poroučel, aby vyvedl židovský lid z Egypta: O vzkříšení pak z mrtvých zdaliž jste nečetli, co povědíno od Boha. Já jsem Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakubův (2 Mojž. 3, 6 15.) Ta slova děl Bůh Mojžíšovi v době kdy tito tři patriarchové dávno v hrobech zetleli. Od smrti Jakubovy až do Mojžíše uplynulo přes 200 let. A poněvadž se Bůh sám nazývá Bohem Abrahamovým žijí tito předkové na onom světě dále; neboť Bůh není Bohem mrtvých ale živých (Mat. 22, 32.) Tímto způsobem dokázal Kristus Pán další trvání duše po smrti či nesmrtelnost. Kdo uznává tuto, věří též na vzkříšení těla, neboť tělo i duše tvoří bytost lidskou. Jelikož pak duše používá těla za nástroj k dobrým nebo ku zlým činům, žádá spravedlnost Boží, aby někdy tělo spojíc se s duší, s ní vzalo odměnu nebo trest.

Vzpomenutého požadavku věřící Židé neupírali již před Kristem. Židovský náčelník Juda po vítězství nad nepřátelskými Idumejci poslal 2000 stříbrných drachem — latinský překlad Vulgata dí dokonce, že 12.000 — do Jerusalema jakožto obět smírnou za hříchy padlých bojovníků, „dobře a nábožně mysle o vzkříšení". Neboť kdyby byl neměl naděje, že vstanou z mrtvých ti, kteříž padli, zbytečné a daremné by se zdálo modliti se za mrtvé. Posmrtný život patriarchův a všech zemřelých ojasňuje poznámka evangelisty Lukáše (20, 38.): nebo všichni jsou jemu (Bohu) živi. V očích Božích zemřelí žijí, poněvadž duší dále trvajíce, očekávají pokyn, aby zase jednou se oblékli bývalým tělem v proměněné podobě.

Odpověď Ježíšova naplnila zástupy — patrně ponejvíce galilejské poutníky — údivem i bázní. I někteří zákoníci uznali, že dobře mluvil. (Luk. 20, 39.) Pochybujeme však, že sadduceové se dali přesvědčiti. Evangelista jen podotýká, že — mlčeli. (Mat. 22, 34.) Brzo po nanebevstoupení Páně brojili opět proti učení o vzkříšení. (Skut. apošt. 23, 8.)

Jaké je největší přikázání.

Ale fariseové uslyševše, že přivedl k mlčení sadduceje, sešli se vespolek. I otázal se ho jeden z nich, učitel zákona, pokoušeje ho: Mistře, které přikázání v zákoně jest veliké? Ježíš pak řekl jemu: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své. To jest největší a první přikázání. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Na těch dvou přikázáních záleží veškerý zákon i proroci. (Mat. 22, 34—40.; Mar. 12, 28.—34.)

Domnívali bychom se, že fariseové po Spasitelově odpovědi vícekráte s dotazem nepřijdou. A přece! Na společné schůzi se umluvili, že k němu pošlou učeného zákoníka, aby ho pokoušel. Nastrčili takového, jenž (podle sv. Marka) s Ježíšem příliš nepřátelsky nesmýšlel. I řekl Pánu po odpovědi (Mar. 12, 32.): Mistře, dobře jsi v pravdě pověděl, nebo jeden je Bůh a není jiného kromě něho. A aby milován byl z celého srdce a ze všeho rozumu a ze vší duše a ze vší síly! A milovati bližního jako sebe samého větší je nade všecky zápalné i jiné oběti.

[1]) Srov. sv. Augustina O městě Božím I. 22 c. 17.
[2]) Augustini Quaest. evang. 49.

Za tu řeč pochválil ho Ježíš: Nejsi daleko od království Božího. (Mar. 12, 32.–34.)

Zákoník se tázal Spasitele: Mistře, které jest přikázání veliké v zákoně? Úskok otázky vězel v tom, že rabíni (židovští učitelé) nemohli se sjednotiti na tom, které přikázání zavazuje pod lehkým a které pod těžkým hříchem. Bylo tudíž věru těžko stanoviti jakési pravidlo, podle něhož by se poznalo, že některé přikázání je veliké.[1]) Ježíš se do léče nechytil, odpověděv, jak se nikterak nenadáli. Označil za největší, za první přikázání, že máme milovati Boha „z celého srdce, z celé duše a ze vší mysli“, připojuje, že milujíce Boha i bližního jako sebe milujeme. V těch dvou přikázáních obsaženo všecko, co poroučí zákon, proroci, všecko Písmo.

Jednotlivá slova přikázání Páně o lásce k Bohu se různě vykládají. Jisto, že Spasitel žádá, abychom Boha milovali nerozděleně, to jest s veškerou duševní silou i vůlí, city i poznatky. Pochopíme, že takovou lásku nelze odděliti od lásky k bližnímu. Kdo miluje Boha, zamiluje si i bli' ího, poněvadž Bůh nařídil, že máme míti člověka rádi jako — obraz Boží, k němuž ho stvořil. Krásně o této povinnosti promlouvá miláček Páně sv. Jan v prvním listu (I. 4, 20.). Řídítkem lásky k bližnímu označil Ježíš spořádanou lásku k sobě samému. Spořádanou bude, začne-li upřímnou láskou k Bohu.

J. PICKL: KRISTUS BIČOVÁN.

Otázka Ježíšova: Co se vám zdá o Kristu?

Když pak farisevé byli pohromadě, otázal se jich Ježíš řka: Co se vám zdá o Kristu? Čí jest syn? Řkou jemu: Davidův. I řekl jim: Kterak tedy David nazývá jej v Duchu Pánem pravě: Řekl Pán Pánu mému: Seď na pravici mé, dokavad nepoložím nepřatel tvých za podnoží nohou tvých. Jestli tedy David nazývá jej Pánem svým, kterak jest synem jeho? A nikdo nemohl mu odpovědéti ani slova, aniž kdo více osmělil se od toho dne otázati se ho. (Mat. 22, 41.—46.; Mar. 12, 35.—37.; Luk. 20, 41.—44.)

Umlčev dotěrné protivníky skvělými odpověďmi, klade Pán Ježíš fariseům, když k němu opět přišli, sám důležitou

[1]) U sv. Matouše táže se zákoník: Mistře, které je přikázání veliké v zákoně?, u Marka (12, 28.) ale: Které by bylo přikázání první ze všech. Zdánlivý rozpor u evangelistů se snadno vysvětlí. Většina římských křesťanů, pro které sv. Marek psal evangelium, povstala z pohanů, kteří neznali rozdílu židovského mezi velikým a malým přikázáním. Proto sv. Marek píše pochopitelně, přímo. Ježíš i u sv. Matouše odpovídá sám: Toť je to největší a první přikázání (Mat. 23, 38.)

otázku o svém božském původu a důstojnosti. Marek dí (12, 35.), že rozmluva se udála ve chrámu. Dříve než Spasitel svatyni opustí a umře, posledně se pokouší o to, aby nepřátele získal. Že se holedbají přesnou znalostí Písma, vyjímá z těch posvátných knih svědectví o Vykupiteli. Čí že má býti syn? Řkou: Podle proroků Davidův. Odpověď zcela správná. Starý zákon na přemnohých místech mluví o Messiáši jakožto potomku Davidově, jenž obnově říši děda-krále Davida, na věky ji upevní. (2. Král. 7, 8 . ., 12.—16.; Žalm 131, 11.; Isai. 9, 6.—7.; 11, 1 Jerem. 23, 5.; 30, 9.; 33, 14.; Ezech. 34, 23. . . . a j. v.) Na to dí Ježíš: Jestliže Messiáš jest synem Davidovým, jak Písmo svědčí a vy tomu učíte (Mar. 12, 35.), proč nazývá ho David v žalmu vám dobře povědomém z vnuknutí Božího — pánem, jenž zasedne na pravici Boží, s Bohem se rozděliv o vládu nad světem, když prve byl všecky nepřátele své říše přemohl?[1]) Když má býti Messiáš synem Davidovým, jak může býti zároveň jeho pánem? Odpověď k této otázce nebyla těžká; vždyt proroci nazvali Vykupitele nejenom synem Davidovým, ale též Bohem. Jako Bůh je tudíž pánem všech, tedy i Davida, předka svého. Isaiáš (7, 14.; 96.) jmenuje ho Emanuel, t. j. Bůh s námi, „silný Bůh, Micheáš (5, 2.) rozeznává lidský původ jeho v Betlemě od božského, od věčnosti. Nebeský Otec při křtu v Jordáně i na hoře Proměnění nazval ho milým Synem a Ježíš v Jerusalemě několikráte (Mat. 3, 17.; Jan 5, 17 .; 10, 30 . .) pojmenoval se Synem Božím. Ale nevěřící a zaslepení fariseové o těchto svědectvích ani slyšeti nechtěli. Zatvrzele, mlčky ač zmateni bez odpovědi odcházejí z bázně, a aby zase před lidem špatně u Ježíše nepochodili, neodvážili se více řečí zaútočit na Krista. Ač uznávali, že učení jeho daleko vyniká nad jejich znalost zákona, nelenili v pokoutní práci proti Spasiteli, až zákeřný úmysl vykonali.

[1]) „Seděti na pravici Boží“ je obrazné rčení, jímž se má nastíniti božská velebnost a panování Messiášovo. O tom mluví pěkně sv. Pavel v listu k Efesským 1, 20 . . . „Za podnoží noh“ znamená nejhlubší pokoření přemoženého, k jakému odsouzeni bývali poražení panovníci, kteří vítězům i otročit musili. Srov. Dějiny Alexandra Velikého a perského Dari

KAPITOLA TŘICÁTÁ PÁTÁ.

O pokrytectví a ctižádostivosti farisejské. Ježíšův soud nad nimi. O zkáze Jerusalema. — O groši chudé vdovy.

Až doposud se Ježíš Kristus nepřátelům pouze bránil, maře útoky a umlčuje je. Nyní před blízkou smrtí vystupuje nemilosrdně proti protivníkům ve vážných řečech káravých o jejich smýšlení i skutcích. Otevřeně odkrývá jejich lsti, zlobu, zločiny a podvody, aby učeníky i lid varoval a lépe smýšlející farisey s přívržence napravil. Zajisté že slova Páně měla doletěti až ku představeným jeho budoucí církve, aby se varovali farisejství. Podrobně zaznamenal tyto kárné výpovědi Páně Matouš (23, 2.—39.), jehož evangelium

sepsané v letech 41—42 po Kristu, určeno bylo hlavně pro Palestinu. Marek a Lukáš uvádějí jenom významnější, křesťanů se týkající, povšechné výroky Ježíšovy. Psalit pro římské křesťany, kteří o židovství mnoho

činte, ale podle skutků nečiňte; neboť mluví, ale nečiní. Navazují totiž břemena těžká a nesnesitelná a vkládají je na ramena lidská, sami však ani prstem svým nechtějí hnouti jimi. A

J. REKTOR: EJHLE ČLOVĚK.

nevěděli. Řeč Páně podle sv. Matouše lze rozděliti na tři části.

O farisejství.

Tehdáž mluvil Ježíš k zástupům a učeníkům svým řka: Na stolici Mojžíšovu zasedli zákoníci a fariseové. Všecko tedy, co vám řeknou, zachovávejte a všecky skutky své činí, aby je lidé viděli: roztahují modlitební řemínky své a prodlužují třepení; rádi sedí na předních místech při hostinách a v prvních stolicích v synagogách, a libují si, když je pozdravují na trhu a když lidé nazývají je rabbi (t. j. mistr). Vy však nedávejte se nazývati rabbi; neboť jeden jest mistr váš, vy pak všickni jste

bratři. A otcem nenazývejte sobě nikoho na zemi, neboť jeden jest Otec váš, jenž jest v nebesích. Ani nenazývejte se vůdci, neboť jeden jest vůdce váš, Kristus. Kdo z vás jest větším, bude služebníkem vaším. Kdo však se povýší, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen. (Mat. 23, 1.—12.)

Posaditi se na stolici učitelskou znamená v obrazné řeči jako státi se nástupcem v učitelování. Ježíš chce říci, že fariseové a zákoníci osobují si ve hlásání i výkladech Písma plnomoc Mojžíšovu. Zákoníci skoro bezvýjimečně pocházeli ze školy farisejské, těchto vlastních náčelníků lidu; proto se obyčejně jmenují společně. Rozkaz Páně: Čiňte všecko . . ., co by vám řekli, nutno omeziti na to, co mluví zákoníci a fariseové jakožto nástupci Mojžíšovi, toho skutečného učitele zákona. Nepravé zásady, které oni nacházeli v Písmě a jež se se zjevením nesrovnávají, Kristus nemínil; vždyť přece před farisejským učením varoval! Vyjadřuje se jenom povšechně k označení pravdy, že člověk zákonem Božím se má v životě říditi. V tom ohledu nelze vždy následovati příkladu učitelů zákona. Ohlašují a vykládají přikázání a často sami toho co třeba nečiní. Lidem předpisují přísné požadavky, ale sami nehnou pro ně ani prstem, jelikož při svých skutcích nehorlí tak o čest a slávu Boží jako spíše o slávu a oslavu vlastní. Proto si ušijí širší řemínky k modlení než mají jiní, větší střapce na svrchním šatu, aby se zdálo, že přísně zachovávají zákon. Tlačí se všude do popředí, nutkajíce lid, aby je nazýval čestným pojmenováním rabbi (učitel).

Zcela jinak než pyšní fariseové mají si počínati učeníci Páně, až se stanou učiteli v říši Messiášově. Mají se chovati prostě, pokorně, mezi sebou a k lidu bratrsky. Nemají požadovati titulů: rabbi, otec, mistr; neboť všickni máme jenom jednoho učitele a mistra — Ježíše Krista, jednoho otce — nebeského Otce. Nesmíme se domnívati, že Ježíš nepřipouštěl vůbec žádného podobného pojmenování; neboť jak by se byl mohl sv. Pavel (I. k Timot. 2, 7.) nazvati „kazatelem, učitelem národů ve víře a pravdě", „otcem" Korinťanů (I. ke Korint. 4, 15.), které ke Kristu obrátil? To by pak ani dítě nesmělo nazvati svých rodičů sladkým jménem „otče, matko". Ježíš Kristus má na mysli zákaz, že si nemáme ctižádostivě oblibovati zvučných jmen, titulů, třeba tak daleko po nich se pachtíce, až bychom i lid od učení Páně k vůli tomu odvraceli. Poněvadž je jen jeden nebeský učitel, a tudíž jenom jedna církev Kristova možna, mají křesťanští učitelové pouze tomu učiti, čemu učil Kristus Pán, snášejíce se vespolek v krásné jednotě církve jako bratři.

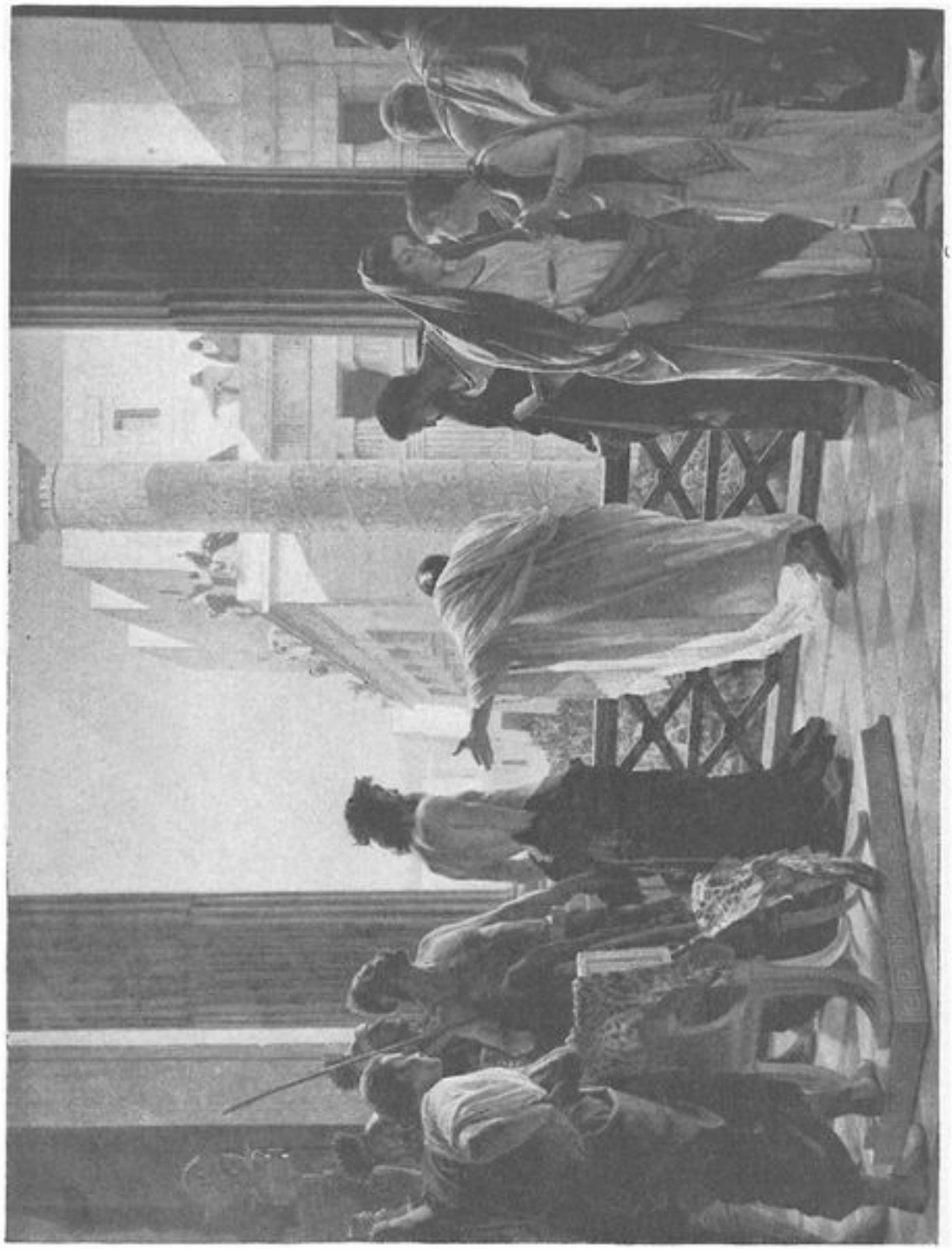
Řeč Páně nesměřuje proti zřízením církevních úřadů: papežské, biskupské a kněžské hodnosti. Vždyť sám je ustanovil. I mezi učeníky Páně zavládne rozdíl; ale pravá velikost každého pozná se podle pokory, obětavosti, je-li více ochoten sloužiti než obsluhovánu býti. Kdo z vás větší, bude vaším služebníkem. Proto také zástupce Kristův na světě papež nazývá se obyčejně: sluha služebníků Božích. Poněvadž tedy pokora jest základem pravé velikosti a vznešenosti, uzavírá Spasitel ponaučení slovy: Kdo pak sám se povýší, bude ponížen a kdo se poníží, bude povýšen.

Ježíšův soud nad farisey.

Vážnými slovy oznamuje Spasitel židovským pohlavárům, jaký soud i trest na ně přikvapí. Ježíš mluví veřejně ve chrámu před zástupy, aby naposled upozornil lid na zhoubné zásady jejich vůdců.

Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že zavíráte království nebeské před lidmi; neboť sami nevcházíte do něho, a těm, kteří chtějí vejíti, nedopouštíte, aby vešli. Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že stravujete domy vdov, konajíce dlouhé modlitby; proto dostane se vám soudu těžšího. Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že obcházíte moře i zemi, abyste učinili a získali jediného novověrce, a když se jím stane, činíte jej synem pekla dvakrát spíše než jste sami. Běda vám, vůdcové slepí, kteří říkáte: Kdo přisáhne skrze chrám, nic to není, kdo však přisáhne skrze zlato chrámové, jest povinen. Blázni a slepci; neboť co jest větší, zlato či chrám, který posvěcuje zlato? A kdo přisáhne skrze oltář, nic to není; kdo však přisáhne skrze dar, který jest na něm, jest povinen. Slepci, i co jest větší, dar či oltář, který posvěcuje dar? Kdo tedy přísahá skrze oltář, přísahá skrze něj i skrze všecko to, co jest na něm a

kdo přísahá skrze chrám, přísahá skrze něj i skrze toho, který přebývá v něm. A kdo přísahá skrze nebe, přísahá skrze trůn Boží i skrze toho, který sedí na něm. Běda vám, zákoníci fariseové, pokrytci, kteří desátky dáváte z máty a kopru a kmínu, a opustili jste to, co jest důležitější v zákoně: soud a milosrdenství a věrnost. Vůdcové slepí, kteří cedíte komára, velblouda však polykáte. Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, neboť čistíte pohár a mísu po vrchu, uvnitř však jsou plny loupeže a nečistoty. Fariseji slepý, vyčisť prve vnitřek poháru a mísy, aby byl čist i povrch jejich. Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, neboť podobáte se hrobům obíleným, kteréž zevně se jeví lidem úhlednými, uvnitř však jsou plny kostí umrlčích a všeliké nečistoty. Tak i vy zevně zdáte se lidem spravedlivými, uvnitř však jste plni pokrytectví a nepravosti. Běda vám, zákoníci a farise-

PROF. A. CISERI: „EJHLE ČLOVĚK!"

ové, pokrytci, kteří vzděláváte hroby proroků a ozdobujete pomníky spravedlivých a říkáte: Kdybychom žili za dnů našich otců, nebyli bychom stali se účastníky jejich v krvi proroků, a tak svědčíte proti sobě samým, že jste syny těch, kteří zabili proroky. I vy naplňte míru otců svých. Hadové, plémě zmijí, kterak utečete před soudem pekelným? Protož aj já posílám k vám proroky a moudré a učitele zákona, a z těch některé zabijete a ukřižujete a některé z nich budete bičovati ve svých synagogách a pronásledovati z města do města, aby přišla na vás veškerá krev spravedlivá, která vylita jest na zemi od krve Abela spravedlivého až do krve Zachariáše, syna Barachiášova, kteréhož jste zabili mezi chrámem a oltářem. Amen pravím vám: Přijdou všecky věci tyto na pokolení toto. (Mat. 23, 13.—36.)

Zákoníci a fariseové si zvolili za povolání, aby vykládali pravý smysl Písma sv. a aby lid slovem i příkladem přivedli do říše Messiášovy; ale místo toho učili bludné kusy, pýchou i nevěrou sobě i jiným přístup do království Božího zamezujíce. Hrabivost a pokrytectví ukazovali tím, že připravujíce vdovy a sirotky o jmění veřejně a dlouho se modlívali, aby lidé jejich pobožnosti viděli. Podnikali i dlouhé cesty po suchu i po vodě, aby získali nějakého pohana k židovskému náboženství (= proselyté),[1]) ale získavše je hned zlým příkladem nadělali z nich „syny zatracení", t. j. dvakráte horší pokrytce než byli sami, ani tací pohané neodložívše pohanských zlořádů přijali úplně zvrácené farisejské pobožnůstkářství. Kterak si fariseové a zákoníci zaslepeně, nebezpečně v náboženském ohledu počínali, odhaluje Ježíš příkladem, jak bláhově, převráceně učili o přísaze. Učilit: Přísahá-li někdo na chrám anebo na oltář, přísaha ho nezavazuje, jelikož prý může říci, že přísahaje myslil jenom na kamení chrámové nebo oltářní; ale jestliže přísahá na oltářní obět nebo na chrámový poklad (= zlato), přísahou jest povinen, poněvadž obět na oltáři náleží Bohu jakož i zlaté nádobí chrámové . . . Takovými tůčkami náboženských učitelů v Israeli ovšem posvátná přísaha upadá v nevážnost. Proto dí Spasitel: Přísahá-li někdo, přísáhá v Bohu, ať už při tom vyslovuje jméno Boží nebo věc Bohu zasvěcenou či nic. Přísahá-li kdo na oltář, přísahá též na obět, poněvadž oltář jest pro obět. Platí-li tudíž přísaha na obět, platí o to víc na oltář, neboť oltář obět teprve posvěcuje. Chrám máme za příbytek Boží, nebe za trůn Boha. Není možno při přísaze dovolávati se svatyně, abychom při tom nemyslili na Boha, jako nelze při přísaze na nebe nevzpomenouti Tvůrce, jenž tam sídlí.[1])

Pokrytectví fariseů prozíralo také z toho, že plníce s největší úzkostlivostí nepatrné předpisy, hlavní přikázání s lehkým srdcem přestupovali. Desátek platili nejenom z polí, z ovoce, zvířat, jak to zákon předpisoval (III. Mojž. 27, 13; V. 12, 6), ale také z nejobyčejnější zeleniny, nemajíce za to žádné péče o spravedlivé skutky, o milosrdenství, věrnost ve slově i činu k bližnímu. Cedili komáry a polykali velbloudy, t. j. malých hříchů se varovali, nikoli pak smrtelných. Umývajíce úzkostně jídelní nádoby, aby se neposkvrnili, nic se nestarali o čistotu srdce, jež poskvrňovali loupeží a nezdrželivostí. Z té příčiny naznačuje Ježíš, že první podstatnou povinností člověka, aby byl duchovně a mravně číst, potom teprve může až v druhé řadě dbáti o vnější, levitskou čistotu. Nápadně rýsuje pobožnůstkářství farisejské a jejich vnitřní, duchovní hnilobu obraz Kristův o hrobech obílených, kteří se zdají lidem zevnitř krásní, ale uvnitř se válí umrlčí kosti a všecka nečistota. Podlým pokrytectvím bylo, že chtěli býti jmíni za spravedlivce. Pečovali nemálo, aby hroby a pomníky proroků a záslužných předků se uchovaly, okrašlovaly, ujišťujíce, že „kdyby byli oni žili za dnů otců", nikdy by nebyl býval žádný prorok zabit. Spasitel odhaluje takové pokrytecké jednání, chytá je v slově, že totiž plným právem nazývajíce své otce vrahy proroků, mnoho jako podařené děti se od nich neliší, jsouce jejich nejen tělesnými ale též duševními zplozenci. Mluvil tak proto, věda, že ho — Messiáše zabijí. Právě nyní kují úklady o jeho usmrcení. Otcové jejich jako vrazi proroků uvalili na se velikou vinu, fariseové naplní míru ohavností zabitím Messiáše. Naplňte míru otců svých! volá Pán, aby opověděl, co ho čeká a ukázal zatvrzelost fariseů, které neodstraší ani nejjasnější proroctví. Proto také neujdou pekelnému ohni.[2])

Prorockou řečí ukazuje Spasitel, že i oni zavraždí, ukřižují, bičují a pronásledují vy-

[1]) Jos. Flavius: Starožitnosti X., 2, 4.

[1]) Srov. Weinhart: Kommentář II., 157.

[2]) O plemenu ještěrčím = fariseech viz v předu.

slance Boží, jimiž jsou proroci (sv. Jan Křtitel), bohabojní mudrci a zákoníci. Za doklad slouží dějiny apoštolův a různé spisy. Vždyť apoštoly uvěznili vícekráte. (Skut. apošt. 4, 3.; 5, 18.) Pavla hnali z města do města (l. c. 14, 6.; 16, 39.), Štěpána ukamenovali, Jakuba staršího sťali (l. c. 7, 57.; 12, 2.). Jakuba mladšího, jerusalemského biskupa, shodili s cimbuří a položivého ukamenovali, (Jos. Flavius a Eusebius) Šimona nástupce jeho ukřižovali (Eusebius). Proto za trest nevinné krve přijde na Židy trest. Kain zabil nevinného Abele, Židé utloukli Zachariáše, syna Bachariášova v kostele u oltáře. Ježíš uvádí za příklad první a poslední vraždu: Abelovu (I. Mojž. 4, 8.) a Zachariáše, jenž zahynul za krále Joada (II. Paralipom. 24, 10) Umíraje pravil: Nechť popatří na to Hospodin a vyhledá to (pomstí). A o Abelu řekl Pán Kainovi: Krev bratra tvého se země volá ke mně o pomstu. — Někteří vykladači mají: Zachariáše za proroka Zachariáše (1, 1), někteří za Zachariáše, otce Jana Křtitele, jiní konečně za Zachariáše, syna Barachiášova, kterého Židé zavraždili nedlouho před zkázou Jerusalema. (Jos. Flavius: O válce židovské IV., 5. 4.) Smysl slov Páně při každém výkladu zůstává týž: Všecku nevinnou krev pomstí Bůh! Stalo se, jak již několikráte vzpomenuto, v r. 70 po Kr., když Římané dobyli Jerusalema.

HAKELDAMA,

t. j. pole krve, vzbuzuje smutné vzpomínky na zradu Jidášovu. Písmo sv. dí: Tehdy vida Jidáš, který jej zradil, že by odsouzen byl, želeje toho, navrátil zase třicet stříbrných knížatům kněžským a starším . . . A povrh stříbrné v chrámě, odešel: a odšed osidlem se oběsil. Knížata pak kněžská poradivše se, koupili za ně pole hrnčířovo ku pohřbu poutníků. Protož nazváno jest pole to Hakeldama, t. j. pole krve, až do dnešního dne. (Mat. 27, 3.—8.) Hakeldama leží jižně od Jerusalema v údolí hinnomském, nedaleko od místa, kde toto ústí do údolí kidronského. Ještě dnes jest tu hojné ložisko bílé hlíny hrnčířské. Hlína z pole toho odvezena již před stoletími na hřbitovy do Říma a Pisy, Sv. Helena ohradila pole zdí. Později vystavěna tu svatyně. Od pradávna užívali i křesťané pole toho jako pohřebiště. Nyní náleží Arménům. Jest asi 16 *m* dlouhé a 12 *m* široké, má mnoho hrobů, jeskyň hrobových, před vchodem starobylou stavbu.

O zkáze Jerusalema.

Dosavadní káravá slova uzavírá Ježíš bolestným oslovením Jerusalema města, jež opovrhlo nezměrnou láskou jeho. Vidí v duchu smutný osud krásného města, jež svou budoucností zobrazuje zároveň osudy židovského lidu. **Jerusaleme, Jerusaleme, kterýž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří jsou posláni k tobě; kolikrát chtěl jsem shromážditi dítky tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi? Aj zanechá se vám dům váš pustý; neboť pravím vám: neuzříte mě od této chvíle, dokavad neřeknete: Požehnaný, jenž se béře v jménu Páně.** (Mat. 23, 37.—39.)

Již jednou jsme řekli, že Pán Ježíš hned před svým vtělením pracoval o spásu Israele. Každého proroka, každou varovnou událost jež za staletí se přihodila, musíme považovati za milostivý pokyn k dobrému se strany milosrdného Spasitele. Když se stal čło-

věkem, za dějiště působení vybral si vyvolený národ. Tyto výjevy své záchranné lásky porovnává Pán s kvočnou. Jakmile uznamená nějaké nebezpečí pro kuřátka, rychle poplašným hlasem je svolává k sobě, pod křídla, aby je ukryla. Vše marno: Israel opovrhl Spasitelem, zabil ho. Proto v srdečné soustrasti hrozí Ježíš lidu, že doba ochrany Boží pominula: Aj, zanechá se vám dům váš pustý. Domem rozuměti sluší nejprve Jerusalem, potom národ, zem a ovšem tudíž i chrám jerusalemský. Stalo se. Bůh odvrátil se od Israele, smutně bloudí světem, smutno na místech slávy Boží. Ale ještě jednou se ty časy vrátí. Až Židé před skonáním světa se obrátí ke Kristu a oslavenému Messiáši, jenž se na světě objeví k poslednímu soudu, zazpívají: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně! (Srv. Malach. 4, 5. 6.; k Řím. 11, 25.)

O groši chudé vdovy.

Ukončiv řeč o budoucí pohromě, posadil se Spasitel vedle obětního špalku, do jehož hrdla sypali lidé peníze na různé účely. Obklopen jsa učeníky, dívá se božský Mistr na měnící se řady obětníků. Domácí i cizinci vhazovali peníze jako almužnu pro chrám. Mezi nimi i chudá vdova. Sv. Marek vypráví:

A posadiv se Ježíš proti pokladnici, díval se, kterak lid metá peníze do pokladnice; a mnozí boháči metali mnoho. Přišla pak jedna vdova chudá, a hodila tam dvě lepty, to jest jeden kvadrans (čtvrťák). I povolal k sobě učeníky své a řekl jim: Amen pravím vám: Tato vdova chudá dala více než všichni ti, kteří házeli do pokladnice; neboť všickni metali z toho, co jim zbývalo; tato však dala ze svého nedostatku všecko co měla, všecko živobytí své. (Mar. 12, 41.—44.; Luk. 21, 1.—4.)

Špalek obětní nacházel se v ženském nádvoří chrámovém. Byl to široký, vydlabaný kmen se 13 nálevkovitými otvory v hrdle. Později úkol ten zastupovalo 13 pokladniček na různých místech nádvoří rozvěšených. Obětní dáreček vdovin platil by podle našeho něco přes 2 haléře. V řeckém textu čteme „2 lepty", čímž se rozumí nejmenší řecká mince, rovnající se cenou římskému quadrantu (= méně než haléř.

Božský Spasitel upozorňuje učeníky na bohumilý dar vdovin. Dí, že dala nejvíce ze všech, poněvadž ochotně obětovala poslední peníz, kdežto jiní dávali jen z přebytku. Žena projevila hluboký cit náboženský. Plníc náboženskou povinnost, má na zřeteli jenom čest a slávu Boží. Zapomenuvši na sebe i dítky, ukazuje dále skvělou důvěru v Boha, že hladem nezahyne. Jak velice dojímá nás krásný skutek chudé, opovržené ženy z lidu, vzpomeneme li na samolibost, lakotu, nevěru vyšších a nejvyšších vrstev společenských v Israeli. I zdá se nám ta žena jako osamělá, vonná květinka mezi hložím, jež pokrylo půdu všeho Starého zákona. Událost tato poučuje nás, že Bůh při obětech a darech nehledí na to, kolik dáváme, ale na to jak, s jakým srdcem! Nechať tudíž na chválu Páně o groši vdovině vzpomínají, kdož málo přispěti mohou ke cti Boží a prospěchu bližního! Jenom ať zachovají si vždy dobré srdce a poctivé smýšlení.

KAPITOLA TŘICÁTÁ ŠESTÁ.

Proroctví o zkáze Jerusalema a o posledním soudu.

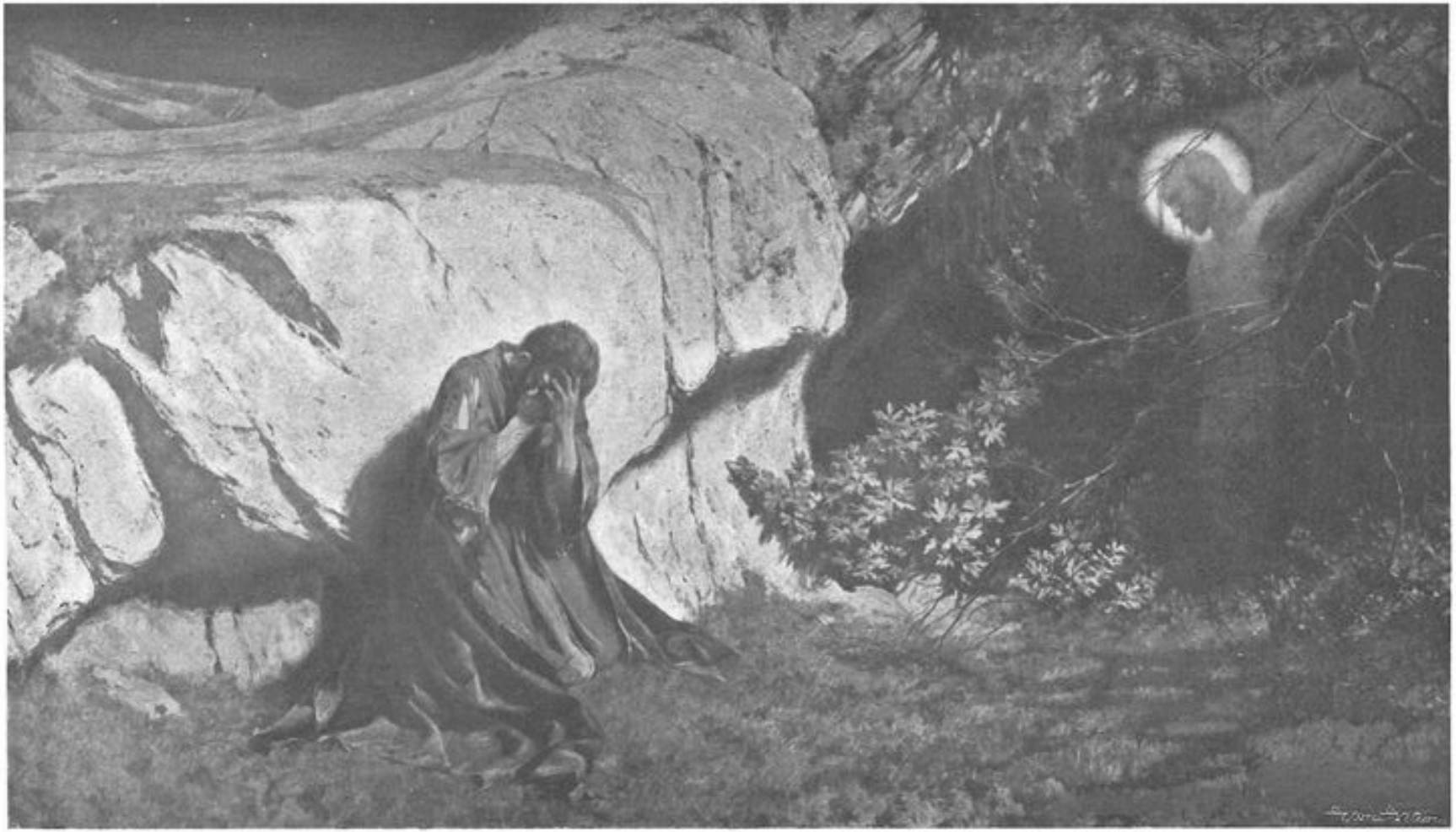
V úterý posvátného téhodne opustil Ježíš chrám, aby více sem nevstoupil. Jeho veřejné působení učitelské mezi lidem skončilo. Když ze svatyně vycházeli, s velikou účastí upozorňovali ho apoštolové na ohromnou i nádhernou stavbu. (Mat. 24, 1; Luk. 21, 5.) Že pak Kristus Pán nedávno předpověděl, jak chrám i Jerusalem zpustne (Mat. 23, 39.), táží se učeníci, kdy se to stane. Ve slovech prorockých líčí jim Mistr znamení, která předcházeti budou, než záhuba se přiřítí, oznamuje spolu, jaká soužení, pronásledování očekávají současníky té pohromy. Zkáza Jerusalema je slabým obrazem skonání světa i hrůzy, jež tenkráte na svět přijde. Veliké proroctví Páně, jež zaznamenali sv. Matouš, Lukáš a nejpodrobněji Marek, dá se rozděliti na dvě hlavní části: 1. Znamení, která budou ohlašovati sboření Jerusalema a konec světa, 2. zkáza města, konec světa a příchod Messiášův na soud.

A když vycházel z chrámu, pravil k němu jeden z učeníků jeho: Mistře, pohleď, jaké to kamení a jaké stavby! A Ježíš odpovídaje řekl jemu: Vidíš-li všecky tyto stavby veliké? Nezůstane tu kámen na kameni, který by nebyl rozbořen. A když se posadil na hoře Olivetské proti chrámu, Petr a Jakub a Jan a Ondřej otázali se ho v soukromí: Pověz nám, kdy budou tyto věci? A které bude znamení, když všecko to bude se míti vyplňovati? A tu Ježíš odpovídaje jal se k nim mluviti: Vizte, aby vás nikdo nesvedl; neboť mnozí přijdou ve jménu mém a řeknou: Já jsem; a svedou mnohé. Když pak uslyšíte boje a pověsti o bojích, nelekejte se, neboť musí to býti; ale ještě není konec. Neboť povstane národ proti národu a království proti království, a bude zemětřesení po místech i hlad. Počátek to bolestí. Mějte se však sami na pozoru, neboť vydají vás soudům a v synagogách budou vás bíti, i před vladaře a krále postaví vás pro mne na svědectví jim. Ale dříve musí evangelium býti hlásáno mezi všemi národy. A když vás povedou, aby vás vydali, nestarejte se napřed, co byste mluvili, nýbrž to mluvte, co v tu hodinu bude vám dáno; neboť ne vy to jste, kteří mluvíte, nýbrž Duch svatý. Vydá pak bratr bratra na smrt a otec syna svého, a povstanou dítky proti rodičům a budou je zabíjeti, a budete v nenávisti u všech pro jméno mé. Kdo však vytrvá do konce, ten spasen bude. (Mar. 13, 1.—13. Mat. 24, 1.—14.; Luk. 21, 5.—19.)

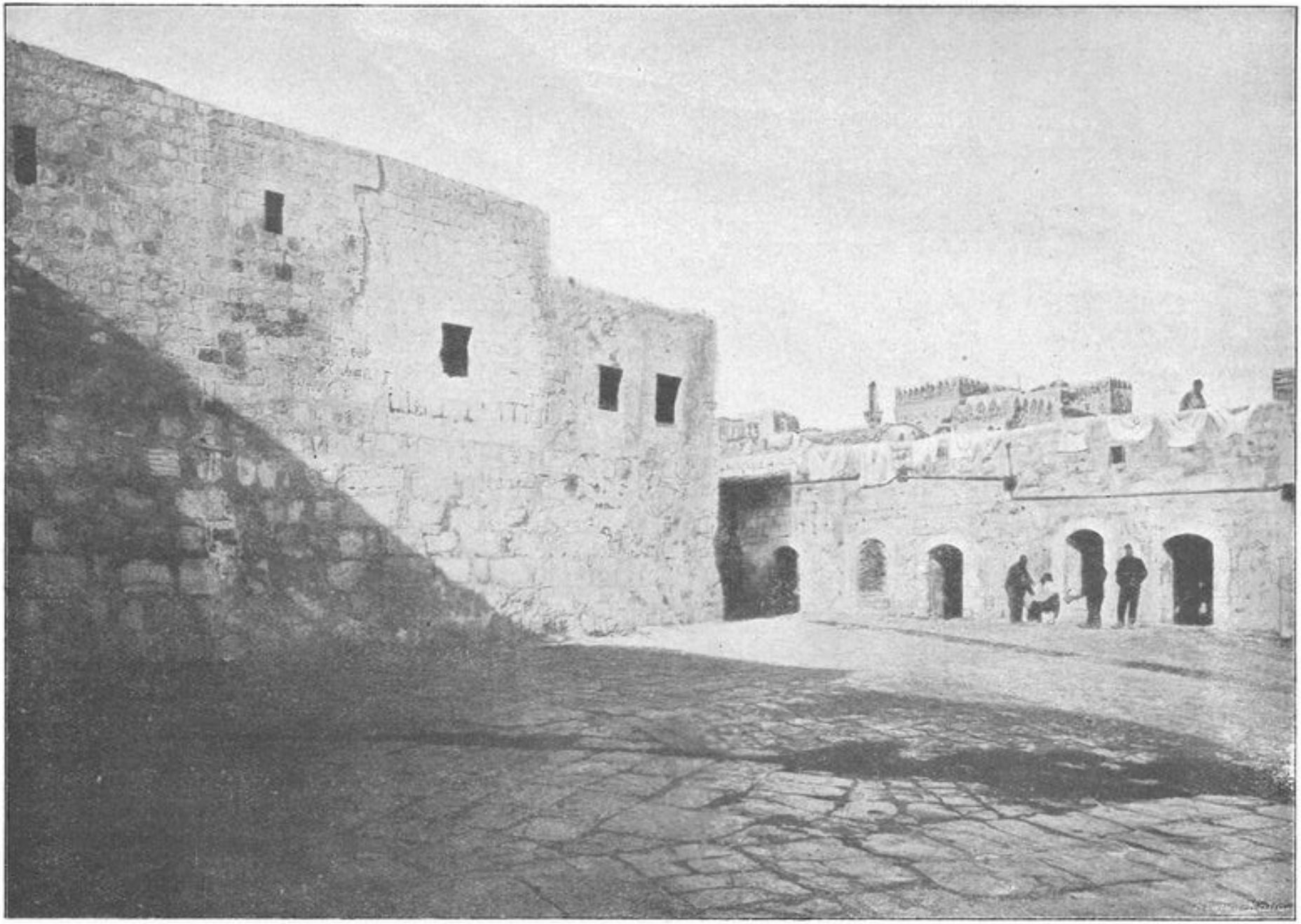
Co řekl Ježíš o Jerusalemu, vyplnilo se doslovně. Když římský vojevůdce Titus r. 70 po Kr. města dobyl, všemožně usiloval o to, aby zachoval nádherný, z velikých kamenů bílého mramoru zbudovaný chrám, v němž leželo mnoho drahocenných nádob ze stříbra i ze zlata.[1]) Než v bitevní vřavě, která nejvíce kolem svatyně se točila, poněvadž Židé ji zoufale bránili, vhodil nějaký voják oknem hořící dřevo do chrámu, který se hned vzňal, — celé skvostné stavení lehlo popelem. Co zůstalo, buď se střítilo nebo Římané po konečném dobytí města strhli. Císař Julian Odpadlík poručil r. 363, aby chrám znovu zbudován. Chtěl tak zesměšniti proroctví Páně o trvalé záhubě svatyně. Leč sotva že dílo započal, povstalo zemětřesení a oheň vyšlehl ze země, tak že dosud stávající základy starého chrámu popraskaly a sesuly se. Ve stavbě pokračovati nemohli.[2]) Nyní nachází se v místech

[1]) Jos. Flavius: O válce žid. V., 13, 16.; Starož. XIV., 6, 4.; XV. 3, 2.; srov. II. Makab. 3, 2.; 9, 6.; Luk. 21, 5.

[2]) O tom mají zprávu církevní dějepisci Theodoret, Sozemenus a pohanský chvalořečník Julianův Ammianus Marcelius.

KUNZ MAYER: JIDÁŠ.

PRVÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY (DVŮR TURECKÝCH KASÁREN).

někdejší židovské svatyně turecká mešita, kterou mohamedánští Arabové r. 673 po Kr. postavivše, pojmenovali ke cti kalifa (= nástupce Mohamedova) mešitou Omarovou.

Když Ježíš opověděl zkázu chrámu, vystoupil na horu Olivetskou. Odtud otvíral se rozkošný pohled na sv. město i chrám. Olivetská hora pne se severovýchodně ve vzdálenosti asi čtvrt hodiny od Jerusalema, asi o 60 metrů výše než hora chrámová. Patříce na budovy táží se učeníci Mistra, kdy a za jakých okolností nastane. Sv. Matouš dí, že se spolu optali, „které znamení bude příchodu tvého a skonání světa". Nemohli si zajisté představiti, že by velkolepý chrám zašel dříve než před skonáním světa, domnívajíce se, že asi sboření města, chrámu, příští Páně, konec světa jedno po druhém za sebou bude následovati.

Prvním znamením bude, že vystoupí nepraví Messiášové s neblahým učením. A skutečně podle svědectví Písma sv., [1]) dějepisce Josefa Flavia za bouří před dobytím Jerusalema povstali podvodníci, kteří se vyhlašovali za Spasitele lidu. Z nich zaslouží zmínky Teudas, Šimon řeč. Magus a nějaký Egypťan. J. Flavius píše: [2]) Potají dali tyrani (náčelníci to povstalecké strany) rozhlašovati mezi lid skrze nepravé proroky měšťanům, že mají očekávati pomoc Boží. Tenkráte snažili se podvodníci popuditi ubohý a trápený lid hanebnou lží, že oni jsou posланci Boží!

Totéž se bude opakovati v hroznější míře před skonáním světa. Umění svůdců dosáhne vrcholu „ve člověku hříchu, synu zatracení" — v Antikristu, jenž pomocí satanovou činiti bude i zázraky, veliká znamení a do záhuby přivede přemnoho lidí. (2. k Thesalon. 2, 3.—10.)

Druhým znamením budou války a válečné pokřiky, mor, hlad, zemětřesení a veliká znamení na nebi. (Mat. 24, 7.; Mar. 13, 7.—8; Luk. 21, 11.) Již jsme pověděli, jaké povstání zuřilo v Judsku a jak je Římané potřeli. Ale též v sousedních zemích lépe nebylo. Pohanský dějepisec Tacitus († 117) napsal: [1]) Začínám vypravovati příběhy, které se hemží nehodami, jsouce ukrutny bitvami, uprostřed pokoje vznícenými bouřemi různých povstání. Čtyři císařové zahynuli mečem! a občanské války i zahraniční, ponejvíce obojí zároveň strašily svět ... Není žádnou vzácností, že při tehdejších zdravotních poměrech po válkách proskočil mor a hlad. Flavius poznamenal, že v té době dvakráte po sobě trpěli hladem, neopominuv sděliti, že za časů obležení Jerusalema děsila lid veliká i hrůzná znamení nebeská, jako hvězda podoby meče nad městem se vznášející a jiná hvězda vlasatice, po celý rok viditelná. Něco podobného, většího, má označovati konec světa. (Mat. 24, 29.)

Jako třetí znamení ohlásí pád Jerusalema veliká nenávist proti věřícím a pronásledování křesťanův. O tom se dozvídáme ze Skutků apoštolských a z listů sv. Pavla. Mladá křesťanská obec jerusalemská zažila mnoho nenávisti a pronásledování. Za pronásledování křesťanů pohanskými císaři — vypuklo r. 64 za Nerona umřeli pro víru Kristovu tisícové mučeníků a také knížata apoštolská Petr i Pavel. [2]) Až na konci světa zavládne zloba a odpadlictví od víry (2. k Thesal. 2, 10.), naroste dlouhá řada „statých pro svědectví Ježíšovo a pro slovo Boží". (Zjevení sv. Jana 20, 4.)

Čtvrtým znamením bude, že evangelium budou kázati věrozvěstové po celém světě. Hned před vyvrácením Jerusalema zanesli apoštolové evangelium do všech krajin římské říše. Získali Židy i pohany. Před skonáním světa naplní se proroctví tak, že všichni národové světa naleznou příležitost, aby se obeznámili s evangeliem. (Malach. 4, 5.—6.; Jan 10, 16.; k Řím. 11, 25.) Oznámiv své všeobecné pronásledování, vyličuje Ježíš nyní rozvrat skrze náboženství mezi nejbližšími příbuznými, poněvadž se rozmnoží nepravost a ustydne láska mnohých. (Mat. 24. 12.) Za hrozných okamžiků obležení Jeru-

[1]) Skut. apošt. 5, 36.; 8, 9.; 21, 38.

[2]) V knize o válce židovské, VI., 5, 2.

[1]) Ve své Historii I., 2.

[2]) Za 300 let pronásledování počítá církev přes 12 millionů sv. mučeníků!

salema vystydla láska tolik, že muži ženám, ženy mužům, děti rodičům a matky útlým dítkám vzali pokrmy od úst, ano matka zabivši vlastní dítě, k jídlu si je upekla. Rovněž z dějin pronásledování křesťanů dočítáme se podobných příběhů. Sv. Barboru a sv. Kristinu zprovodil ze světa vlastní otec, sv. Lucii syn. Kristem nastala na světě rozluka mezi dítkami Božími a dětmi světa — to zasáhlo i do kruhů rodinných. Takové tříbení či rozlišování lidstva pokračuje neustále, jevíc se v každém století jinak. Ukončí se o soudném dni, kdy na věky oddělen bude mnohý syn od otce, dcera od matky, bratr od bratra, sestra od sestry. Věrní stoupenci Kristovi nemají však malomyslněti; neboť v každé zlé chvíli mohou se bezpečiti na potěšnou pomoc Ducha sv., která je, vytrvají-li až do konce pevně, uvede do věčné slávy.

Zkázu města a konec světa líčí Spasitel takto:

Když pak uzříte ohavnost spuštění, ana stojí kde nemá, — kdo to čte, rozumějž, — tehda kdo jsou v Judsku, utecte na hory, a kdo na střeše, nesestupuj do domu aniž vcházej, aby vzal něco z domu svého, a kdo bude na poli, nevracej se, aby vzal roucho své. Běda pak těhotným a kojícím v oněch dnech. Modlete se, aby to nebylo v zimě. Neboť budou to dnové takového soužení, jakého nebylo od počátku tvorstva, které Bůh stvořil, až dosavad, aniž kdy bude. A kdyby Pán nebyl ukrátil dnů těch, nebyl by zachován nižádný člověk; ale pro vyvolené, kteréž vyvolil, ukrátil těch dnů. A tehda řekne-li vám kdo: Aj tuto jest Kristus, aj tamto, nevěřte. Neboť povstanou falešní Kristové a falešní proroci a budou činiti divy a zázraky, aby svedli, kdyby možno bylo, i vyvolené. Mějte se tedy na pozoru; aj, předpověděl jsem vám to všecko. Ale v těch dnech po onom soužení slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské budou se pohybovati. A tehdy uzří Syna člověka přicházeti v oblacích s mocí velikou a s velebností. A tehdy pošle anděly své a shromáždí vyvolené své ode čtyř větrů, od končin země až do končin nebe. Od stromu fíkového naučte se pak podobenství. Když ratolest jeho již omládla a listí vyrazilo, víte, že blízko jest léto; tak i vy, když uvidíte, že tyto věci se dějí, vězte, že blízko jest přede dveřmi. Amen pravím vám: Nepomine pokolení toto, až všecky tyto věci se stanou. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou. O tom dni však neb hodině neví nikdo, ani andělé v nebi ani Syn, leč jediné Otec. Mějte se na pozoru, bděte a modlete se; neboť nevíte, kdy ten čas přijde. Jako člověk, který odcestoval opustiv dům svůj a dav služebníkům svým plnou moc, každému dílo jeho, a vrátnému přikázal, aby bděl. Bděte tedy, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, zdali večer, čili o půlnoci neb o kuropění neb ráno, aby přijda nenadále nenalezl vás spící. Co však pravím vám, všechněm pravím: Bděte! (Mar. 13, 14.—37.; Mat. 24, 15.—36.; Luk. 21, 20.—36.)

Hned Daniel (9. 27.; Mat. 24, 15.) předpověděl „ohavnost spuštění na místě svatém, kdež by neměla býti". V širším slova smyslu rozuměti tím sluší každé znesvěcování chrámu před zkázou Jerusalema r. 70, najmě znesvěcení, které způsobila židovská strana zelotů (horlivců),[1]) v užším slova smyslu pak obležení a zničení svatyně s městem. (Luk. 21, 10.) Slova: Kdo čte, rozuměj! obsahují upozornění na zmíněné proroctví Danielovo.

Až nastane ohavnost spuštění, mají obyvatelé města Jerusalema i okolní pomýšleti na rychlý útěk. Rovněž Judští nechať uprchnou do hor.[2]) Kdo stojí právě na střeše, ať pro svršky a šaty nesestoupí dolů, ale raději ať chvátá po sousedních střechách

[1]) O tom šíře v J. Flavia Válka žid. IV 5, 1.—4.; IV. 6, 3.

[2]) Podle Flavia (l. c. II.. 20, 1.) jakmile začala válka židovská za Cestia Galla, místodržitele syrského, opustilo mnoho vznešených Židů Jerusalem. Podobně Eusebius ve své Historii (3, 5) vypráví, že křesťané jerusalemští a judští odešli do hornaté Pelly v Zajordání.

DRUHÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY. (VCHOD DO SOUDNÍ BUDOVY PILÁTOVY.)

DRUHÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY (OPAČNÁ STRANA).

až ku městské zdi, co nejrychleji z města.[1]) Evangelista Matouš dodává, že oráč pracuje na poli, nemá odběhnouti v to místo, odkud začal a kde vrchní šat odhodil, ale rovnou ať uteče s pole. Jelikož jenom rychlý útěk spasí, jsou k politování ti, jimž v rychlosti něco překáží, jako těhotné a kojící ženy. Ať se lidé modlí, aby útěk ten nepřipadnul do zimy nebo na den sváteční. V zimě rozbřednou v Palestině všecky cesty, pronikavá zima mrazí až do kostí — v sobotu zapovídal Židům zákon všecko cestování (II. Mojž. 16, 29.) a znalci zákona dovolovali cestu jen 2000 loket či kroků. Kdyby tedy měli prchati v sobotu, mohl by některý z úzkostlivosti, aby soboty neznesvětil, se pozdržeti a tak život v šanc vydati. Jako namátkou připomínáme, že Židé až do zkázy Jerusalema Mojžíšův zákon většinou pilně zachovávali. Opatrnosti a rychlého útěku bude zapotřebí, jelikož za dob dobývání Jerusalema nastanou svízele k nevypovědění, o jakých dosud lidé neslyšeli, ani nikdy více neuslyší. Kdyby se Bůh nesmiloval, dnů těch neukrátil, přišli by všichni o život, ale pro dobré zlým mnoho se uleví. Což se i stalo. Mezi sebou nesvorné strany politické tak proti sobě zuřily, tak se vybíjely, že usnadnily Římanům opanování města. Na důkaz toho sděluje již častokráte jmenovaný dějepisec Flavius mnoho příběhů ze židovské války. (V. 10.) Za pololetního obležení Jerusalema hubili nešťastné město: hlad, mor a bratrský meč. O život přišlo více než 1,000.000 Židů, 97.000 jich vítězové zajali. Zajisté že na žádný národ a město tak těžce nedolehla trestající ruka Páně a také žádný národ neuvalil na sebe takovou vinu jako Židé ukřižováním a zavržením zaslíbeného Messiáše.

Veliké svízele při zkáze Jerusalema nastiňují veliké bědy nevýslovných úzkostí, jež potkají lidstvo při opětném příchodu Kristově soudit živých i mrtvých. Po způsobu proroků, kteří proroctvím o nějaké bližší události označovali obyčejně též nějakou vzdálenější příhodu, připojuje Ježíš Kristus předpověď o zhoubě města ku proroctví o skonání světa. Tak praví novější i starší vykladači Písem.

Za první znamení nastávajícího konce světa má sloužiti okolnost, že nepravý Messiášové a falešní proroci začnou zhoubně působiti. Konati budou pomocí ďábelskou (2. k Thessal. 2, 9.) zdánlivé zázraky všeho druhu, jež těžko od pravých zázraků rozpoznati, čímž zaslepí lidstvo a obloudili by i vyvolence Boží, kdyby Bůh těmto nedal způsobilost, aby poznali ošemetnost i podvody a tak si zachovali víru. Tací nepraví učitelové šáliti budou zástupy, že očekávaný Vykupitel se zdržuje na poušti,[1]) nebo že se ukrývá tam a tam, v tom a v tom příbytku. (Mat. 24, 26.) Ježíš varuje důrazně před takovými zmatky, ujišťuje, že příchod jeho stane se viditelně, aby nemusili za ním do pouště nebo do úkrytu. Nebo jako blesk od východu slunce vychází a ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka! (Mat. 24, 27.) Rozsudek jeho poznají všickni, spravedliví i nespravedliví. Zabolí ty, kteří hověli hříchu, slouží mu. Kdekoli bude tělo, tuť shromáždí se i orlové. (Mat. 24, 28.) Znamená: Kdekoli se octnou nespravedliví, tam na ně připadne záhuba. „Tělo“ je obrazem duševně mrtvých, orlové toť andělé, kteří oddělí zlé od dobrých. (Mat. 8, 22.; 13, 41.; Luk. 17, 30.—37.)[2])

Krátce před druhým příchodem Kristovým proměnní se hvězdnatá obloha: slunce se zatmí, měsíc ztratí svit a vyšine se ústředí, kolem něhož se světová soustava pohybuje. Podle evangelia sv. Lukáše 21, 25.—26. moře se rozbouří, vlnobití vzedme, z čehož schnouti budou lidé strachem pro očekávání budoucích věcí. A tehdáž uzří Syna člověka, jak se béře v oblacích s mocí velikou a velebností — soudce světa, zářícího podivuhodným leskem, provázena anděly, kteří ponesou jeho kříž. Křížem zvítězil nad světem i ďáblem, křížem

[1]) Východané zdržují se hlavně k večeru s velikou oblibou na plochých střechách svých domů, jež od sousedních dělí jen nízká zídka. Srv. Allioli: Starož. 9, § 8.

[1]) Jos. Flavius vypravuje (Válka žid. II., 13, 4.), že vůdcové lákali lid na poušť, kde prý se jim Bůh zjeví. To se bude před skonáním světa opakovati.

[2]) Jiné výklady ve Fonkových Parabolách 409 . . .

dokonal vykupitelské dílo, křížem oslavil svou lidskou přirozenost — křížem souditi bude svět. Tento význam přikládá většina vykladačů Písma sv. slovům: A tehdy ukáže se znamení Syna člověka na nebi. (Mat. 24, 30.) Z té příčiny modlí se církev o svátku Nalezení sv. kříže: Znamení kříže objeví se na nebi, až Pán přijde na soud.

A tehdy budou kvíliti všecka pokolení země (Mat. 24, 30.) pro neslýchané proměny těles nebeských a pro nastávající soud. Hlavně naříkati budou ti, kteří křížem i Ukřižovaným pohrdali. Věčný soudce pošle anděla „s troubou a hlasem velikým", aby shromáždil vyvolené „ode čtyř větrů, od končin nebes . . ." (Mat. 24, 31.) Rčení „s troubou a hlasem velikým" obrazně naznamenává všude slyšitelné volání andělské, ež probudí mrtvé k životu, aby předstoupili před soudnou stolici Ježíšovu. O zavržencích evangelista se nezmiňuje, poněvadž má na zřeteli štěstí vyvolenců při příchodu Páně. Že i zavrženci vstanou z mrtvých k soudu, vysvitne líčením soudného dne. (Mat. 25, 31 . . .)

Podle zjevení, jež se stalo sv. Pavlu, neumrou spravedlivci žijící při příchodu Páně, ale budou po zmrtvýchvstání zemřelých náhle proměněni a oslaveni. (I. k Thessal. 4, 14.—16.; I. Korint. 15, 51.—52.) Zřetelně řečeno, okusí smrti jenom na chvílenku; a potom vejdou oslaveni do nebe se spravedlivými, kteří před nimi umřeli a nyní vstali. O proměně žijících zlých lidí, až Ježíš přijde, nic se nemluví: umrou, ale hned oživnou, leč ne v těle oslaveném: Všickni zajisté vstaneme z mrtvých; ale ne všickni budeme proměněni. (I. Korint. 15, 51.)

Nyní Ježíš oznamuje svým učeníkům, že příznaky nastávajícího soudu spravedlivým označí plné vykoupení jejich: Když pak se to počne díti, pohleďte a pozdvihněte hlav svých; nebo se přibližuje vykoupení vaše. (Luk. 21, 28.) Jako pupence fíku ohlašují, že se blíží léto, tak řečené proměny oznámí vykoupení podle duše i podle těla. Dokud se tak nestane, židovský národ nevymře. (Malach. 4, 5. 6.; k Řím. 11, 25.) Slovo Páně neklame. Nebe a země, na pohled nesmrtelného trvání pominou a promění se; slova Ježíšova však nikoli.

Den a hodina skonání světa a tudíž i příští Páně zůstane lidem ukryta Ani andělé o ní neví, ani Syn člověk jakožto člověk. Bděmež proto bez ustání, aby nás nepřekvapila nepřipraveny. Podobně připravujme se i na smrt. Sv. Matouš udává ještě některá bližší označení nastávajícího soudu:

Ale jako bylo za dnů Noemových, tak bude i při příchodě Syna člověka. Jako totiž za oněch dnů před potopou jedli a pili, ženili a vdávali se až do dne, ve kterém vešel Noe do korábu, a nezvěděli, až přišla potopa a zachvátila všecky, tak bude i při příchodě Syna člověka. Budou tehdy dva na poli: jeden bude vzat a druhý zanechán. Dvě budou mlíti ve mlýně: jedna bude vzata a druhá zanechána. Bděte tedy, neboť nevíte, v kterou hodinu Pán váš přijde. (Mat. 24, 37.—42.)

Před potopou oddali se lidé zcela smyslnému požitkářství, ničeho nedbajíce o budoucnost. Náhle je zasáhl trest. Totéž se přihodí lidstvu v den soudný. — Veliký počet církevních spisovatelů vyjadřuje mínění, že onen lehkovážný shon po požitcích tohoto světa zachvátí lidstvo v době po působení antikristově a před vzpomenutými příznaky opětného příchodu Páně. Ježíš Kristus se objeví tak náhle, že překvapí lidi při obyčejném zaměstnání muže na poli, ženy ve mlýně, nepopřávaje více žádného času ku polepšení. Jak koho zastihne, takový bude osud na věčnosti. Kdo připraven, vezme blaženost, kdo nepřipraven, propadne v záhubu. Dva lidé téhož stavu, téhož úřadu — každý přijde jinam. Koho na světě láska, přátelství spojovalo, ty na věky rozdělí smrt

KAPITOLA TŘICÁTÁ SEDMÁ.

Podobenství o deseti pannách a hřivnách. O posledním soudu. — Konečná úvaha o učení Páně.

Tehdy podobno bude království nebeské desíti pannám, kteréž vzavše lampy své, vyšly naproti ženichovi a nevěstě. Pět z nich bylo pošetilých a pět opatrných; neboť pošetilé vzavše lampy, nevzaly s sebou oleje, opatrné však vzaly spolu s lampami také olej ve svých nádobách. Když pak ženich prodléval, zdřímly všecky a usnuly. O půl noci však nastal křik: Aj ženich přichází; vyjděte mu naproti. Tu vstaly všecky panny ty a upravili lampy své. Pošetilé pak řekly opatrným: Dejte nám z oleje svého, neboť naše lampy hasnou. Opatrné odpověděly řkouce: Nikoli; nedostalo by se nám i vám; jděte raději ku prodavačům a kupte sobě. Když pak šly nakoupit, přišel ženich, a ty, kteréž byly pohotově, vešly s ním na svatbu; i zavřeny jsou dveře. Později přišly také ostatní panny řkouce: Pane, Pane otevři nám. Ale on odpověděv řekl: Amen pravím vám, neznám vás. Bděte tedy, neboť nevíte dne ani hodiny. (Mat. 25, 1.—13.)

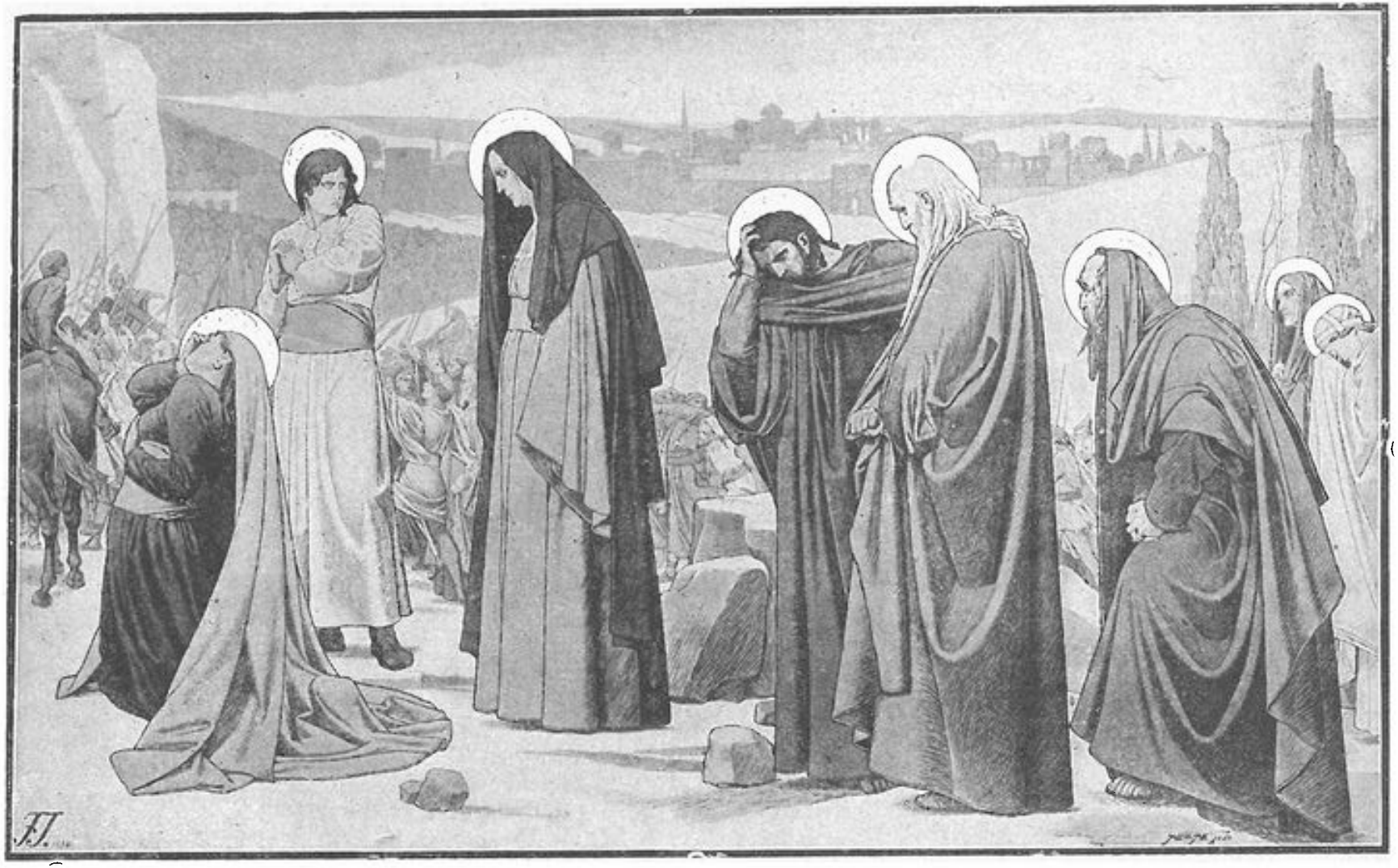
Podobenství o 10 pannách doplňuje předešlá napomenutí Páně, abychom bděli, až náhle přijde k soudu. Nežli se dotkneme náboženských pravd, které obsahuje, je třeba vysvětliti některé židovské zvyky.

Za starých dob obyčejně svatební obřady i hostina se konávala v domě nevěstině. (Soud. 14, 10.; Tob. 7, 15.—17.) Později ale v domě ženichově, jenž na večer ve slavnostním průvodu si odváděl ženu do svého domu. Tak i v našem podobenství. Panny z osady ženichovy jdou svatebčanům naproti, doprovázejí novou sousedku do nového příbytku a mají míti účast na večerní zábavě. Čtení: Podobno bude království nebeské 10 pannám, které ... vyšly ženichovi a nevěstě naproti, všudy nepřichází, obyčejně jen ... které vyšly ženichovi naproti, poněvadž u východních lidí hlavní osobou při svatebním veselí zůstává ženich. Že tím se rozumí i nevěsta, je samozřejmo. Deset panen jde novomanželům vstříc s hořícími lampami. Ukázky podobných svítilen nacházejí se nezřídka ve zříceninách východních měst, v římských katakombách. Jsou to malé nizounké, spíše širší nádoby hliněné, bronzové a též z jiného kovu, mající dva otvory pro knot a nalévání oleje, s držadlem, jež vybíhá ve způsobě prstu, kroužku nebo rozšířené hůlečky. Že pak lampičky nevynikaly k vůli pohodlí nošení žádnou velikostí, bylo třeba do nich častěji dolévati. I vzaly chytré dívky s sebou džbán oleje, pošetilé nikoli. Proto jim lampy vyhasly.

Nepraví se, odkud panny vyšly. Patrně že z domu ženichových rodičů, kamž se dříve shromáždily. Pokřik: Aj, ženich jde, vyjděte proti němu, strhli buď rodiče nebo schválně napřed přiběhlý posel. Nesmí nás zarážeti, že chytré panny posílají pošetilé ke kupci — v noci. Za takové příležitosti bývá celá dědina vzhůru, ba mnozí podomní obchodníci přicházejí se zbožím až ke svatebčanům. Není tudíž zapotřebí domnívati se, že opatrné se družkám posmívaly.

Podobenství znamená: Ženichem je Kristus Pán. Jménem tím se sám nazýval a od Jana Křtitele byl nazván. (Mat. 9, 15.; Jan 3, 29.) Hostinou se zobrazují věčné hody v nebesích, deseti pannami věřící vůbec. Už sv. Pavel pojmenoval Kristovu církev nevěstou, věřící pannami (K Efes. 5, 27.; II. Korint. 11, 2.) Mají-li ale k hodům přijíti, musí přijmouti ženicha „s hořícími lampami“. Pro každého přichází Pán ve smrti. Světlem se zpodobňuje živá víra, olejem dobré skutky, jež vyšedše z víry, udržují a rozmnožují posvěcující milost. Jako lampa bez oleje hasne, tak umírá posvěcující milost, nekoná-li člověk dobrých skutků.

Ženich přišel, když už panny ho nečekaly, když usnuly. Tak Spasitel jednotlivce neočekávaně volá k sobě smrtí, všecko člověčenstvo zavolá o posledním soudu. Blaze

F. JENEWEIN: KŘÍŽOVÁ CESTA.

těm, kteří mají v čas jeho pokynu připraveny hořící lampy na cestu, t. j. kteří se nacházejí v posvěcující milosti Boží. Vejdou do věčné slávy. Běda těm, jimž lampy zhasly, t. j. kteří ztratili roucho nevinnosti. Marně budou volati o pomoc ku spravedlivým vyvolencům, marně budou vypočítávati zásluhy, marně budou klepati na bránu nebes, prosíce o přístup. I napomíná nás Pán: Bděte tedy, neb nevíte dne ani hodiny.

Neboť jako člověk odcházeje z domova povolal k sobě služebníky své a odevzdal jim statek svůj. I dal jednomu pět hřiven, druhému dvě a jinému jednu, každému podle schopnosti jeho, a odcestoval ihned. Odešed pak ten, jenž obdržel pět hřiven, těžil jimi a vytěžil jiných pět hřiven. Taktéž i ten, jenž obdržel dvě, vyzískal dvě jiné. Ten však, který dostal jednu, odešed zakopal ji v zemi a skryl peníze pána svého. Po dlouhém čase pak přišel pán oněch služebníkův a skládal účet s nimi. I přistoupil ten, jenž byl obdržel pět hřiven, a podal jiných pět hřiven řka: Pane, pět hřiven odevzdal jsi mi, hle, jiných pět jsem vyzískal. Řekl mu pán jeho: Dobře, služebníku dobrý a věrný; že jsi nad málem byl věrný, nad mnoha věcmi ustanovím tebe, vejdi v radost pána svého. Přistoupiv pak i ten, kterýž byl obdržel dvě hřivny, řekl: Pane, dvě hřivny odevzdal jsi mi, hle, jiné dvě jsem vyzískal. Řekl mu pán jeho: Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi nad málem byl věrný, nad mnoha věcmi ustanovím tebe; vejdi v radost svého pána. Přistoupil pak také ten, kterýž byl obdržel hřivnu jednu, a řekl: Pane, poznal jsem, že jsi člověk tvrdý, který žneš, kde jsi nezasil, a sbíráš, kde jsi nerozsypal. I bál jsem se a odešed skryl jsem hřivnu tvou v zemi, aj tu máš, co tvé jest. A odpověděv pán řekl jemu: Služebníku špatný a lenivý, věděl jsi, že žnu, kde jsem nezasil, a sbírám, kde jsem nerozsypal? Měl jsi tedy dáti peníze moje penězoměncům, a já přišed byl bych vzal s užitkem, co moje jest. Vezměte tedy od něho hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. Neboť každému, kdo má, bude dáno, a bude míti hojně, tomu však, kdo nemá, bude odňato i to, co má. A služebníka neužitečného uvrzte do tmy vnější; tam bude pláč a skřípění zubů. (Mat. 25. 14.—30.)

I toto podobenství praví, že máme bdíti. Podobá se velmi podobenství o svěřených hřivnách (malých = mnách či minách), jak zaznamenal sv. Lukáš 19, 11.—18. Rozdíl se jeví v tom, že podle Lukáše pověděl Ježíš podobenství to na cestě do Jerusalema, podle Matouše po slavném vjezdu do města a to na hoře Olivetské. Lukáš mluví o následníku trůnu, jenž před nastoupením vlády, jda si k císaři pro korunu, rozdá malý obnos 10 hřiven malých (= mina či mna = 79 kor.) stejně mezi 10 služebníků, Matouš ale uvádí bohatého soukromníka, který rozdělí majetek třem služebníkům, svěřiv prvnímu tři, druhému dvě, třetímu jednu hřivnu velikou.[1])

Podle Lukáše nenáviděli občané následníka trůnu, nechtějíce, aby jim vládl. Když se vrátil, dal protivníky zabíti. Tato okolnost u Matouše chybí. Podle Lukáše jeden služebník z jedné získal deset, jiný pět min (malých hřiven), podle Matouše z pět deset, ze dvou čtyři. Podle Lukáše promluvil Ježíš podobenství k učeníkům a zástupům, podle Matouše ale jen k apoštolům. Vzácné podobenství má tento význam.

Člověkem, pánem a jeho služebníky míní se nejprve Pán Ježíš a apoštolové (učeníci). Přibližovala se doba, kdy vstoupě na nebesa, je Mistr opustí. Proto zanechává jim poklady milostí, aby je zachovali sobě i ovečkám, věrně jich užívajíce. Nám je Bůh dává porozdílně, dle své vůle. Vztahujeme-li obrazné rčení hřivny na samotné apoštoly, rozuměti sluší tou mincí různé církevní úřady i šíři působení, kterou Pán každému propůjčil. U věřících pak znamenají řádné a mimořádné dary milosti Boží jednotlivcům. Čím více milostí, tím větší zodpovědnost. Stejná odměna prvním dvěma služebníkům má nám připamatovati, že při rozdělování odměny nerozhodují veliké, skvělé skutky, ale vůle Boží a věrné spoluúčinkování s propůjčenými dary. Vina a pokuta třetího služebníka nás poučuje, že si zasloužíme trest, když milosti Boží buď neužíváme nebo špatně užíváme. Přičinlivému každý rád svě-

[1]) Velká hřivna měla 60 min: $79 \times 60 = 4950$ K, peníz na ty časy veliký! Attická (řecká) hřivna platila až 5760 korun.

POHLED NA KŘÍŽOVOU CESTU.

řuje zboží, lenivec úvěru nenalézá. Tak i kdo milosti Boží dobře využitkuje, ještě více ji nabývá a kdo ji zanedbává, zcela ji potrácí. I nejmenších schopností nemáme nechati ladem. Má zajisté Bůh v úmyslu, „aby všickni lidé spaseni byli a ku poznání pravdy přišli". (I. k Timot. 2, 4.) Proto „trpělivě čeká pro vás, nechtě, aby kteří zahynuli, ale všickni ku pokání se obrátili". (II. Petrova 3, 9.)

Když pak přijde Syn člověka ve své velebnosti a všickni andělé s ním, tu posadí se na trůn velebnosti své a shromážděni budou před ním všickni národové. I rozdělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlů, a postaví ovce po pravici své, kozly pak po levici. Tehdy řekne král těm, kteří budou na pravici jeho: Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa; neboť jsem lačněl, a dali jste mi jísti; žíznil jsem, a dali jste mi píti; hostem jsem byl a přijali jste mě; nah jsem byl, a přioděli jste mě; nemocen jsem byl, a navštívili jste mě; v žaláři jsem byl, a přišli jste ke mně. Tu odpovědí jemu spravedliví řkouce: Pane, kdy jsme tě viděli lačného a nakrmili jsme tě, aneb žíznivého a napojili jsme tě? Kdy viděli jsme tě jako hosta a přijali jsme tě, aneb nahého a přioděli jsme tě? A kdy viděli jsme tě nemocného neb v žaláři a přišli jsme k tobě? A král odpovídaje řekne jim: Amen pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili. Potom řekne i těm, kteří budou na levici: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho. Neboť lačněl jsem a nedali jste mi jísti, žíznil jsem a nedali jste mi píti, hostem jsem byl a nepřijali jste mne, nah jsem byl a nepřioděli jste mne, nemocen a v žaláři jsem byl a nenavštívili jste mne. Tu odpovědí jemu také oni: Pane, kdy jsme tě viděli lačného a žíznivého neb jako hosta neb nahého neb nemocného neb v žaláři a neposloužili jsme tobě? Tehdy odpoví jim řka: Amen pravím vám: Pokud jste to neučinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně jste neučinili. I půjdou tito do trápení věčného, spravedliví pak do života věčného. (Mat. 25, 31.—46.)

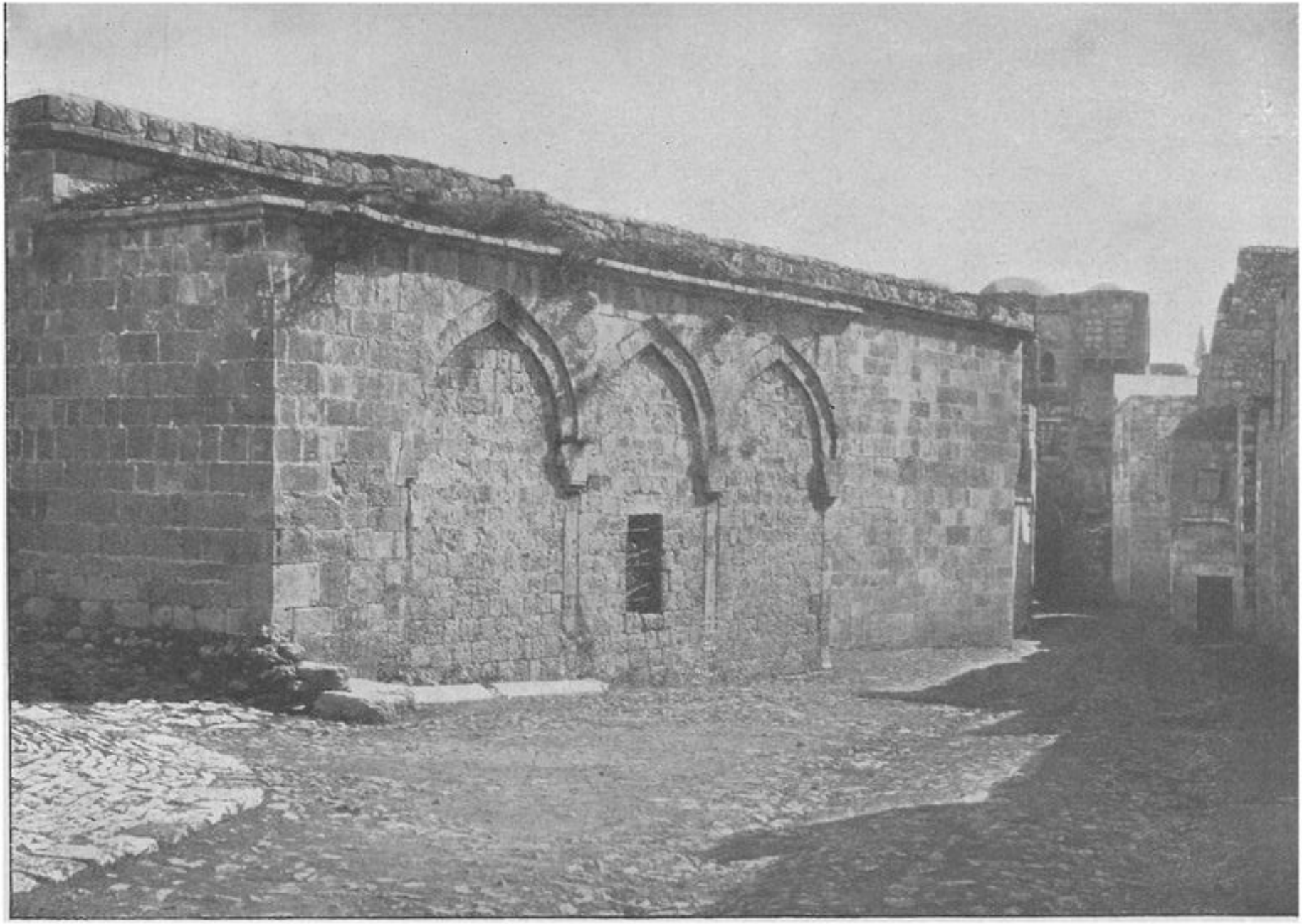
Kristus přijde k poslednímu dni „ve své velebnosti" jako oslavený Bůh-člověk uprostřed jemu se klanějících všech andělů nebeských. (K Žid. 1, 6.) „Nazývá se synem člověka proto, že i jako Bůh i jako člověk bude souditi svět, neboť jako Synu člověka předal mu Bůh všecken soud (Jan 5, 27.). K soudu zasedne „na trůn své velebnosti"[1]) a kde kdo pozná i uzná jeho soudcovskou moc a nadvládu. Nevýslovná hrůza a strach naplní bezbožné, že počnou říkati horám: Padněte na nás! a pahrbkům: Přikrejte nás.. před tváří toho, jenž sedí na trůnu a před hněvem Beránka. (Luk. 23, 30.; Zjevení sv. Jana 6, 16.)

Kristus podstoupil smrt kříže pro lidskou spásu. (Jan 3, 16.; I. Janova 2, 2.) Proto poslal apoštoly do celého světa, kázat evangelia všem národům. (Mat. 28, 19.—20.; Mar. 16, 15.) Vykupitelské dílo jeho platilo však také pro ty, kteří před ním věřili v něho jako Spasitele. Ve zjevení jmenuje se obyčejně „Beránkem, jenž zabit jest od počátku světa". (Zjev. Janovo 13, 8.)

Z té příčiny vstoupil po smrti do pekel, zvěstovat spravedlivým St. zákona, které spasila víra a pokání, že vykoupením světu nebe otevřel. Nejlepší vykladači Písma sv. mají za to, že o cestě Kristově do předpeklí prorokoval Sirrach (24, 45.): Proniknu všecky nižší strany země a shlédnu všecky, kteříž spí a osvítím všecky doufající v Pána. (Srov. I. Petrova 3, 19.—20.) Když tedy Ježíš obětoval se za lidi, náleží mu soud nade všemi; proto „shromážděni budou před něj všickni národové".

Zjevení Boží nikde nepraví, kde poslední soud bude. Mnozí sv. Otcové věřili, že v údolí Josafat

[1]) Poněvadž Ježíš zjevil, že přijde „v oblacích nebeských s velikou mocí a velebností" (Mat. 24, 30.; Mar. 13, 26.; Luk. 21, 27.) a jelikož mrak či oblak ve St. zákoně znázorňoval blízkost majestátu Božího (Žalm. 17, 10.; 96, 2.; Is. 19, 1.), představujeme si, že mrak (oblak) bude tím trůnem božského soudce. (Srov. Mat. 26, 64.; Skut. apošt. 1, 9.—11.)

TŘETÍ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY. (MÍSTO, KDE SPASITEL POPRVÉ KLESL POD KŘÍŽEM.)

mezi Jerusalemem a Olivetskou horou. Domněnky opírají se o výrok proroka Joela (3, 2.—12.), že Bůh shromáždí do toho místa na soud všecky národy. Ale o el mohl místo budoucího soudu nazvati jen všeobecně Josafatem, nemysle ani na údolí jerusalemské. „Josafat", slovo hebrejské, znamená totiž tolik jako „Bůh soudí". Z toho můžeme rozuměti slovům proroka tak, že Bůh shromáždí tentokráte všecky národy v nějakém údolí. Ohledně posledního soudu můžeme tudíž říci: Kde Bůh zahájí soud, tam se sejdeme všichni lidé. Nelamme si hlavy, kde asi budeme souzeni, jako spíše pečujme, abychom na soudu obstáli.

Všeobecný soud započne tím, že Kristus oddělí skrze anděly dobré od zlých, jako kdysi vedle sebe žili v církvi i mimo církev a jako pastýř na noc ve stádu odhání kozly od ovcí. (Mat. 13, 24. . 41.; 24, 31.; I. Korint. 15, 22.)

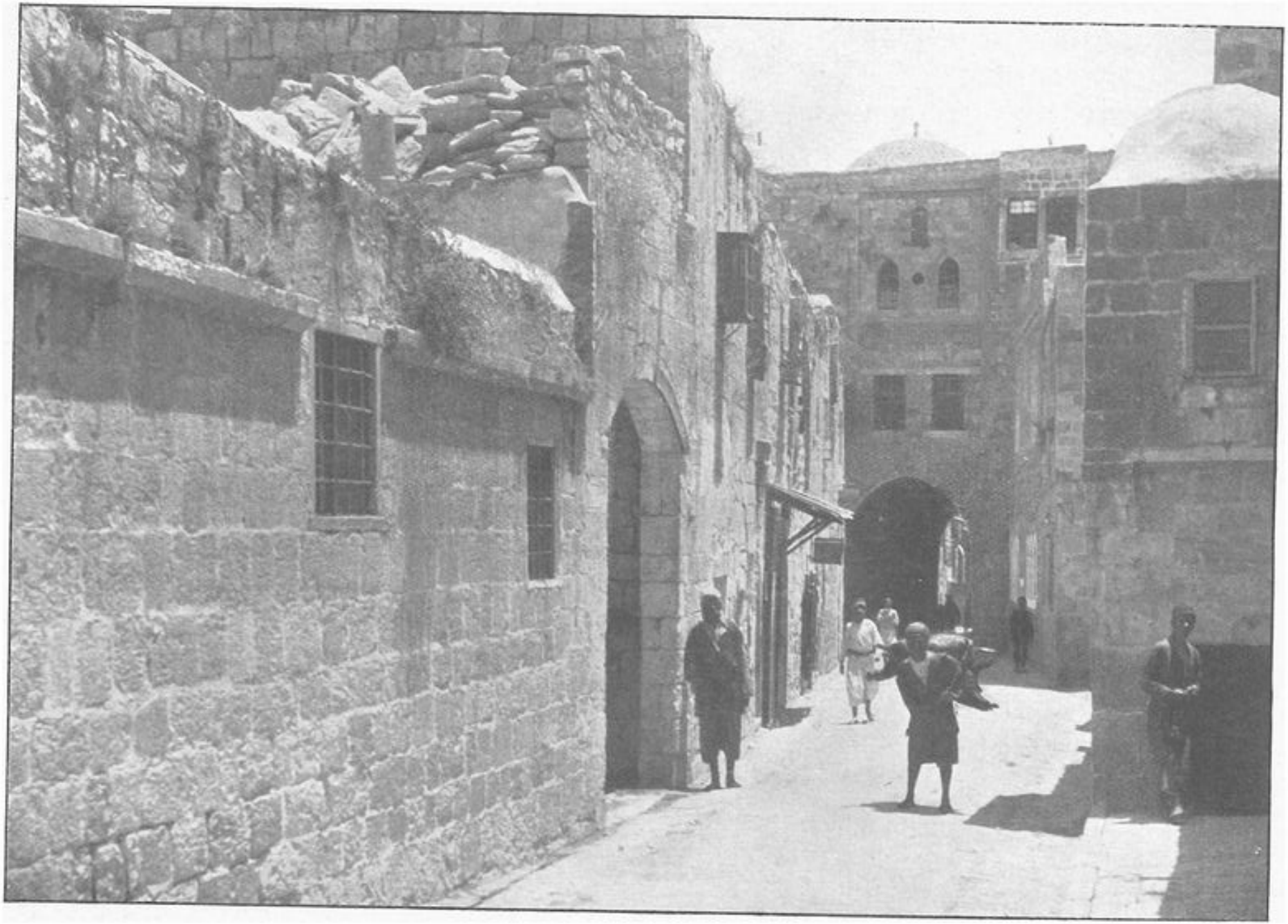
Dobří přirovnávají se ovečkám, zlí kozlům, poněvadž ovečka jest obrazem nevinnosti, mírnosti a trpělivosti, kdežto kozel nečistoty, neústupnosti a zloby. Z toho, že dobří přijdou na pravici, zlí na levici, už napřed poznáváme, že dobří vezmou odměnu slávy, zlí zkázu; neboť pravá strana znamená čest a štěstí, levá zahanbení a neštěstí. Spravedlivý soudce pronese rozsudek, radostný dobrým: Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. Jmenuje je „požehnanými Otce", že už na světě nebeský Otec je zasypával všelikou milostí a nyní mají vejíti s ním do věčné radosti. Obdrží věčné království Boží, které jim připraveno od věčnosti hned tehdy, kdy Bůh zavěšoval základy země. (K Efes. 1, 4.)

Aby Ježíš odůvodnil, proč byli vyvoleni, uvádí božský Spasitel skutky tělesného milosrdenství. Že jemu je prokázali, davše mu jísti, píti, nocleh, šat i soucit v ponížení. Ježíš i apoštolové výslovně učili, že na soudu bude člověk posuzován podle všeho svého mravného chování (Mat., 16, 27.; k Řím. 2, 6.). Není tudíž pochyby, že onen výrok o dobročinnosti promluvil Pán jen jako příkladem za dobré skutky vůbec. Že pak Pán Ježíš vytyčuje právě skutky milosrdenství, vysvětliti lze tím, že podle účinné lásky k bližnímu poznáváme dokonalého učeníka Páně. (Jan 13, 35.) Takovou láskou dokazujeme, že i Boha milujeme. (I. Janova 4, 24.; Tob. 4, 11.; I. Petrova 4, 8.)

Zároveň Spasitel opět připomíná, že věřící chudí, jimiž svět pohrdá, v očích Božích mají touž cenu jako vznešení. Spravedlivým se budou slova Ježíšova zdáti podivnými, poněvadž všecky zmíněné služby, za něž béřou tak nádhernou odplatu, prokazovali nikoli Spasiteli, ale lidem. I vysvětlí jim soudce, že všecky pozornosti ty šly vlastně na jeho vrub, poněvadž je vykonali z lásky k němu. Tak záslužny tudíž skutky křesťanské lásky, konáme-li je ve víře i lásce ve spojení s Ježíšem!

Na to věčný soudce vynese rozsudek nad zlými na levici: Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který je připraven ďáblu a andělům (= služebníkům) jeho. Nazývá je zlořečenými proti „požehnaným Otce mého", dvou však posledních slov nepřidává, poněvadž Otec Spasitelův nezlořečí, jen žehná. Zlořečení si připravili sami zlými činy. Zavržení odejdou „do věčného ohně", do pekla, příbytku padlých andělů a jich stoupenců, t. j. lidí v nekajícnosti, ve službě ďáblově zemřelých. Božský Spasitel mluvil často o „ohni pekelném" (Mat. 13, 42.; 18, 8.; Luk. 16, 24.; Mar. 9, 42.—43.), o němž hned Písmo Starého zákona se zmiňuje. (V. Mojž. 32, 22.; Žalm 20, 10.; 139, 11.; Přísloví 30, 16.; Isai. 66, 24.) Není důvodů, proč bychom tato svědectví měli považovati za obraznou řeč. Může zajisté všemohoucí Bůh rozžehnouti nějaký nadpřirozený nehasnoucí oheň, v němž by zavržení podle výše provinění za hříchy na těle i duši pykali.

Trest zastihne je za to, že nekonali milosrdných skutků. Z toho neplyne, že jen proto je Bůh zavrhne a že nevykonali nic dobrého nebo jiného zla. Jako při rozsudku spravedlivců tak i zde se uvádí skutky milosrdenství jen jako příkladem. Zlořečenci se budou vymlouvati, ospravedlňovati, že neměli příležitosti, aby Spasiteli mohli prokázati skutek lásky. Ježíš jim poví: Co jste odepřeli nejmenšímu z lidí, jako byste odepřeli mně. Však taková omluva ukazuje na pošetilost i ničemnost, poněvadž nepochopili — ač dobře mohli — ducha křesťanství Nadarmo se budou o posledním soudu vy

ČTVRTÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY.

mlouvati ti, kteří radostné poselství evangelia nepřijali nebo přijavše, jím se neřídili.

Na otázku, pronese-li Ježíš oba rozsudky slyšitelně, nutno odpověděti kladně. Vždyť přece spravedliví, které ve světě potkala nejedna bolestná křivda, musí býti veřejně ospravedlněni, odměněni — zlí pak, jež svět chválil a vyvyšoval, musí se ukázati světu ve pravé podobě, musí býti veřejně potrestáni. Naproti tomu jest však nutno míti za to, že Ježíš poukazuje na skutky milosrdenství i řeč spravedlivých jakož i řeč zavržených, měl na mysli vnitřní průběh téhož. Stane se mocí Boží, že dobrým i zlým v paměti se obnoví všecky jejich skutky, že v neobyčejné rychlosti si je připomenou a tak spravedlivost božského rozsudku bezpečně poznají.[1])

Jakmile Pán rozsudek vynese, ihned nabude platnosti. I půjdou zlí do trápení věčného, ale spravedliví do věčného života. „Věčným trápením" se míní peklo, „věčným životem" nebe. Obojí potrvá věčně. Tak učí neklamné zjevení Boží. (Kniha Moudrosti 4, 19.; 5, 16.; I. k Thesalon. 4, 16.; Mar. 9, 42.—43. a j. v.) Všecky důvody contra, že trápení není věčné, jsou marny. V místech zavržení ukazují hodiny vždy týž čas a kyvadlo smutně klepe: Na vždy, na vždy! pořáde trpěti, nikdy odtud nevyváznouti! Daleko od tváře Boží, toho nevýslovně oblažujícího dobra, daleko od Panny Marie, andělů a svatých budou se věčně trápiti zavržení ve společnosti zlých duchů a jiných odsouzenců, kteří jsouce sami nešťastni, s nikým nebudou míti soucitu . . ., všickni budou

MATKA BOLESTNÁ.

[1]) Sv. Augustina: O městě Božím. XX. c. 14.

proklínati nezměnitelný stav, věčnou beznaděj. Uvaž to, křesťane, a často mluv se žalmistou (118, 120.): Zbodniž, Pane, bázní tělo mé; neboť soudů tvých bál jsem se...

Naproti tomu spravedliví, osvobozeni jsouce navždy všech strastí těla i duše, věčně se budou radovati z blaženého patření na Boha, ze společenství andělů, svatých v nevýslovné rozkoši: A setře Bůh všelikou slzu s očí jejich a smrti více nebude ani kvílení ani křiku ani bolesti nebude více. (Zjev. sv. Jana 21, 4.) Čeho oko nevídalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, to Bůh připravil těm, kteříž jej milují. (I. Korint. 2, 9.) Do takového blaha přijíti, budiž naše první, úporná snaha na světě; nebo co člověku platno, kdyby celý svět získal a na své duši škodu trpěl? Nebo jakou dá člověk výměnu (Bohu) za duši svou? (Mat. 16, 26.)

Konečná úvaha o učitelském působení Páně.

Evangelista Jan potvrzuje smutnou skutečnost, že po tříleté práci Ježíšově, ač se slovem i skutkem osvědčil Messiášem, Židé zůstali z většiny zatvrzelými, neuvěřili.

Ačkoli však tolik zázraků učinil před nimi, neuvěřili v něho, aby se naplnilo slovo proroka Isaiáše, které pověděl: Pane, kdo uvěřil kázání našemu? A komu bylo zjeveno rámě Hospodinovo? Proto nemohli věřiti, poněvadž Isaiáš opět řekl: Zaslepil oči jejich a zatvrdil srdce jejich, aby očima neviděli a srdcem nesrozuměli a se neobrátili, a já jich neuzdravil. To řekl Isaiáš, když viděl slávu jeho a mluvil o něm. (Jan 12, 37.—42.)

Slova proroka Isaiáše (53, 1.; 6, 9.—10.) dotýkala se nejprve nevěreckých současníků tohoto muže Božího, kteří v jeho poslání nevěřili, potom ovšem vzdáleně na nevěru židovskou vůči působnosti Messiášově. Jan připomíná zřejmě: To řekl Isaiáš, když viděl slávu jeho a mluvil o něm, což znamená: Duchem sv. osvícen viděl Isaiáš v duchu prorockém slávu Messiášovu z učení a zázraků plynoucí. Viděl božskou moc (rameno Páně obrazně značí moc Boží), kterou Pán ukazoval i prorokoval (Isaiáš) o ní. Viděl nevěru Židů i předpověděl ji: Proto nemohli věřiti, poněvadž Bůh oči oslepil a srdce jejich zatvrdil. Výrok nelze vysvětlovati tak, že by Židé nebyli mohli vůbec uvěřiti. Bůh zajisté napřed věděl, že zatvrdí srdce před jeho milostmi a proto poručil proroku, aby o tom předpovídal. Jestliže duševní zaslepenost zatvrzelost židovského srdce podle Isaiáše zdá se vycházeti od Boha, děje se tak jen v tom směru, že Bůh k vůli spravedlivému trestu dovolil, aby upadli v duševní slepotu a zatvrdili srdce, poněvadž zúmyslně zavírali oči před vyšším poznáním, odpírajíce vnuknutím Božím.

Však přece i z náčelníků mnozí uvěřili, ale pro fariseje nevyznávali toho, aby nebyli vyobcováni, neboť milovali více chválu od lidí, nežli chválu od Boha. Ježíš pak zvolal a pravil: Kdo věří ve mne, nevěří ve mne, nýbrž v toho, který mě poslal; a kdo vidí mne, vidí toho, který mě poslal. Já jako světlo přišel jsem na svět, aby žádný, kdo ve mne věří, nezůstával ve tmě. A uslyší-li kdo slova má a nezachová-li jich, toho já nesoudím, neboť jsem nepřišel, abych soudil svět, nýbrž, abych spasil svět. Kdo mnou pohrdá a nepřijímá slov mých, (ten) má svého soudce: To slovo, které jsem mluvil, to jej odsoudí v den poslední. Neboť já jsem nemluvil sám ze sebe, nýbrž Otec, jenž mě poslal, ten mi přikázal, co mám říkati a co mluviti. A já vím, že přikázání jeho jest život věčný.[1]) **Co tedy já mluvím, mluvím tak, jak mi pověděl Otec.** (Jan 12, 42.—50.)

Tento úryvek, potom co jsme uvedli v předu o smýšlení lidu i pohlavárů s Ježíšem, a o poměru Syna k Otci nepotřebuje žádného vysvětlení.

(Jan 3, 1.—2., 17.—18.; 5, 30.—44.; 7, 16.—17., 25.—30.; 8, 12.—15., 28.—42.; 10, 30.; 12, 35.)

[1]) t. j. Učení, jež učím z rozkazu Otce, má v sobě sílu k životu věčnému. Kdo je přijme a plní, obdrží věčný život.

O utrpení a smrti Ježíšově.

Ježíš zakončil učitelskou činnost veřejnou. Učil učeníky a celý národ židovský o říši, které přišel založit, dokázav pravdu svého učení nespočetnými zázraky. Nastává mu čas, aby obětuje se Otci nebeskému za hříchy celého světa podstoupil smrt. Tak osvědčí se velekněžem Nového zákona, o němž královský prorok David napsal: Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova. (Žalm 109, 4.) Nejdůležitějším úkonem kněze je, že má přinášeti obět Bohu a tak lid s ním usmiřovati. (K Žid. 5, 1.) Kdežto starozákonní kněží častěji obětovali, přinesl Kristus jen j e d n u obět, kterou dokonale učinil zadost nebeskému Otci za hříchy celého světa. (K Žid. 9, 12.) Příčina rozdílu leží v tom, že starozákonní oběti nastiňovaly obět Ježíšovu, majíce pouze tenkráte účinek, jestliže vykonány jsou s lítostivým srdcem ve víře na zaslíbeného Mesiáše. Bůh propůjčoval jim očistné moci jenom z ohledu na smírnou obět Kristovu. Nepřistupovala-li k nim víra na příští Spasitelovo, neměly žádného výsledku. I rozumíme již, proč Bůh často skrze proroky projevoval, že se mu nelíbí oběti konané jenom zevnějšími obřady bez náležité duševní uzpůsobilosti.

Jak vznešenou je tudíž smrt Páně na kříži! Jí smazal Spasitel hříchy světa, získávaje lidem nesmírný poklad milostí. Aby i těchto nabývali, ustanovil nejsvětější Svátost oltářní, obět mše sv., která nekrvavým způsobem opakuje krvavou obět na kříži. Z rozkazu Páně konati se bude až do skonání světa. Kdo nábožně se zúčastňuje nejsvětější oběti, získá pro sebe ze zásluh Kristových.

Kolem krvavé a nekrvavé oběti Ježíšovy točí se celý křesťanský život. Máme na zřeteli všecky okolnosti, jež k obojí oběti této poukazovaly, ji připravovaly.

KAPITOLA TŘICÁTÁ OSMÁ.

Jidáš zrádcem. — O poslední večeři Páně.

V úterý posvátného týhodne odešel Ježíš ze chrámu. Neměl do něho více vkročiti. Hned na to na hoře Olivetské předpověděl zkázu Jerusalema, konec světa, soud, své příští. Krásnými podobenstvími napomínal ku bdělosti. Ve středu a část čtvrtku strávil Pán v kruhu rodiny Lazarovy. Zatím Jidáš umluvil šerednou zradu. Sv. Matouš (26, 14.—16.) o tom vypravuje

Tehdy jeden ze dvanácti, jménem Jidáš Iškariotský, odešed k velekněžím řekl: Co mi chcete dáti, a já vám ho zradím? I ustanovili mu dáti třicet stříbrných. A od té chvíle hledal času příhodného, aby ho zradil. (Srov. Mar. 14, 10.—11.; Luk. 22, 3.—6.)

Velekněží a starší lidu shromáždili se u Kaifáše, předsedy vysoké rady,[1]) ku poradě, jak by lstivě chytili Ježíše, aby ho zabili. Však řekli: Ne ve svátek, aby se nestalo povstání v lidu! Ten úmysl, že usmrtí Pána až po velikonocích, zvrtnul Jidáš. Na-

[1]) Palác nejvyššího kněze stál podle tradice na hoře Sion, v těch místech, kde nyní asi 100 kroků jižněji od sionské brány se nachází armenský kostel Spasitelův s klášterem.

bídnul se jim pomoci, aby se ho beze hluku zmocnili. Jak evangelista Lukáš (22, 3.) dí, „vešel satanáš do Jidáše“, našeptav nešťastnému apoštolu, aby Mistra a Pána vydal nepřátelům. Proto také odešel sám do Jerusalema. Všickni tři svatí zpravodajové výslovně podotýkají, že zrádce byl „jeden ze dvanácti“, t. j. apoštol. Chtěli, aby si každý čtenář povšimnul nevděku a ohavné zrady. Ač se Jidáš počítal do nejužšího kroužku učeníků, ač mu Ježíš podal převeliký počet důkazů otecké lásky, důvěry i péče, přece neváhá provésti šeredný čin. „Iškarioth“ znamená muže z Karioth, městečka judského (Josue 15, 25.) asi 56 kilometrů jižně od Jerusalema tam, kde nyní shledáváme „Kereite-in“. Odtud Jidáš pocházel. Skutkové apoštolští (2, 7) praví, že všech 12 apoštolů vyšlo z Galileje. Má se za to, že Jidáš i se svým otcem Šimonem, jejž Písmo sv. (Jan 13, 2.—26.) též jmenuje Iškariotským, buď do Galileje se přestěhoval anebo se tam narodiv, vzal příjmí po otci. Vykladači Písma všeobecně usuzují, že Jidáš začal zradu ve středu. Proto na znamení smutku hned od časů apoštolských ve středu a v pátek, o dnech zármutku a pokání, se křesťané postili.[1])

Jidáš o zradu umlouval se s „velekněžími“ (Mat. a Mar.) a „s představenými chrámu“, t. j. stráže chrámové, kteroužto službu konali levité. Jim velel chrámový setník, o němž Nový zákon vícekráte se zmiňuje. Jelikož chrámová stráž zřízena byla po vojensku, majíc důstojníky, pozvali velekněží tyto k úradě jakožto výkonné orgány. Podle Marka (14, 11.) a Lukáše (22, 5.) „zaradovali se“ nejvyšší kněží z nabídky Jidášovy, neboť leželo na bíle dni, že ten člověk při zatknutí nenáviděného Galilejce jim může prokázati velmi platné služby. Radovali se neméně i z toho, že jeden ze stálých služebníků Ježíšových „pozdvihuje proti němu paty své“ (Žalm 40, 10.; Jan 13, 18.). Viděli v tom dále důkaz, že věc jejich proti Kristu jest spravedlivou. Proto ihned slíbili zrádci peněžitou odměnu. (Mar. 14, 11.; Luk. 22, 5.) Sv. Matouš 26, 15. má zprávu, že Jidáš o peníze sám žádal. Obojí dá se srovnati tak: Jidáš projevil ochotu, že za peníze Spasitele zradí a kněží souhlasíce, nabídli a potom mu vyplatili 30 stříbrňáků, asi 75 korun.[1]) Podle zákona Mojžíšova (II. Mojž. 21, 32.), zabil-li kdo otroka, platil pokutu 30 stříbrných peněz. Za takový mrzký peníz prodal apoštol — Ježíše, Pána nebes i země.

Veliký poklesek Jidášův dá se vysvětliti jeho povahou. Nesmíme se domnívati, že už tenkráte byl nadobro zkažen, když se přidal k Ježíši; ovšem že měl asi nemalou náklonnost k nepoctivosti, lakotě a pokrytectví. Že pak nectnostem neodporoval, nespoluúčinkuje s danou milostí Páně, rostly v něm víc a více, až se staly vášní. Rok před zradou pojmenoval Ježíš jednoho z apoštolů, tedy Jidáše, „ďáblem“ (Jan 6, 71.—72.). Nedávno jsme vyprávěli, jak si počínal pokrytecky, když Maria v Bethanii drahou mastí pomazala Ježíše. Jan Miláček při této příležitosti poznamenal o něm, „že byl zloděj a z toho co nosil potají ukrádal“ (řecký text) (Jan 12, 6.). Měli totiž dobré duše zvykem, že apoštolům podávaly peníze na výživu, kteří je vkládali do společného měšce. Měšec opatroval Jidáš. A peníze, láska ke kovu, učinili z něj lakomce, zloděje, zrádce. V tom lišil se od ostatních apoštolů. Tito připojili se ke Kristu z pouhopouhé lásky, Jidáš z vypočítavosti, že v budoucí říši Páně, kterou jako ostatní Židé si představoval smyslně, zaujme vynikající postavení. Kdežto apoštolové poznenáhlu této představě odvykali, on se jí nespustil. Vida pak nyní, že selhalo, že Kristus protivníkům více se nevymkne a pozemského království nezaloží, přestav se přetvařovati, opustil Spasitele, stavě se do řad jeho nepřátel, aby mezi nimi si zajistil nějakou budoucnost. Takové asi pohnutky hnaly Jidáše k nejvyšším kněžím

[1]) Srov. Klementa Alexand. Strom. 7, 12.; Origena Contra Cels. 8. 21; Tertullian De jejunio c. 2, 10.—14; De oratione c. 19, 23.

[1]) V řeckém textu stojí: „odvážili mu“ 30 stříbrných siklů (sekelů): 1 sikl = 2·24 K = 2 K 70 h. = 30 s = nejvýš 75 K. Dříve než se razily peníze, zlato se vážilo. Ponévadž však za časů Páně sikly více neplatily, obdržel Jidáš krvavou mzdu ve staterech stejné ceny. Cf. Pölzlův Komentář k evang. sv. Matouše 283.

a ke zradě. Oněch 30 stříbrných „vydělal“ jen mimořádně. Dali mu je, vypozorovavše lakomce, přijal je, aby si nahradil ztrátu, která ho stihla, že Maria nerozdělila peníze za mast mezi apoštoly, čímž o svůj podíl přišel. Sv. Matouš nepraví výlučně, že apoštola k ohavnému skutku dovedla jediné lakota; jen uvádí, že z lakoty se Jidáš stal zrádcem. Nedají se tudíž odůvodniti pochyby o věrohodnosti biblické zprávy, že by apoštol sotva člověka zradil (nad tož Mistra) za tak chatrný peníz.

Již prve odpověděli jsme k otázce, proč vševědoucí Pán Jidáše, věda, že ho zradí a jak uboze skončí, přece přijal do kruhu apoštolův.

O poslední večeři Páně.

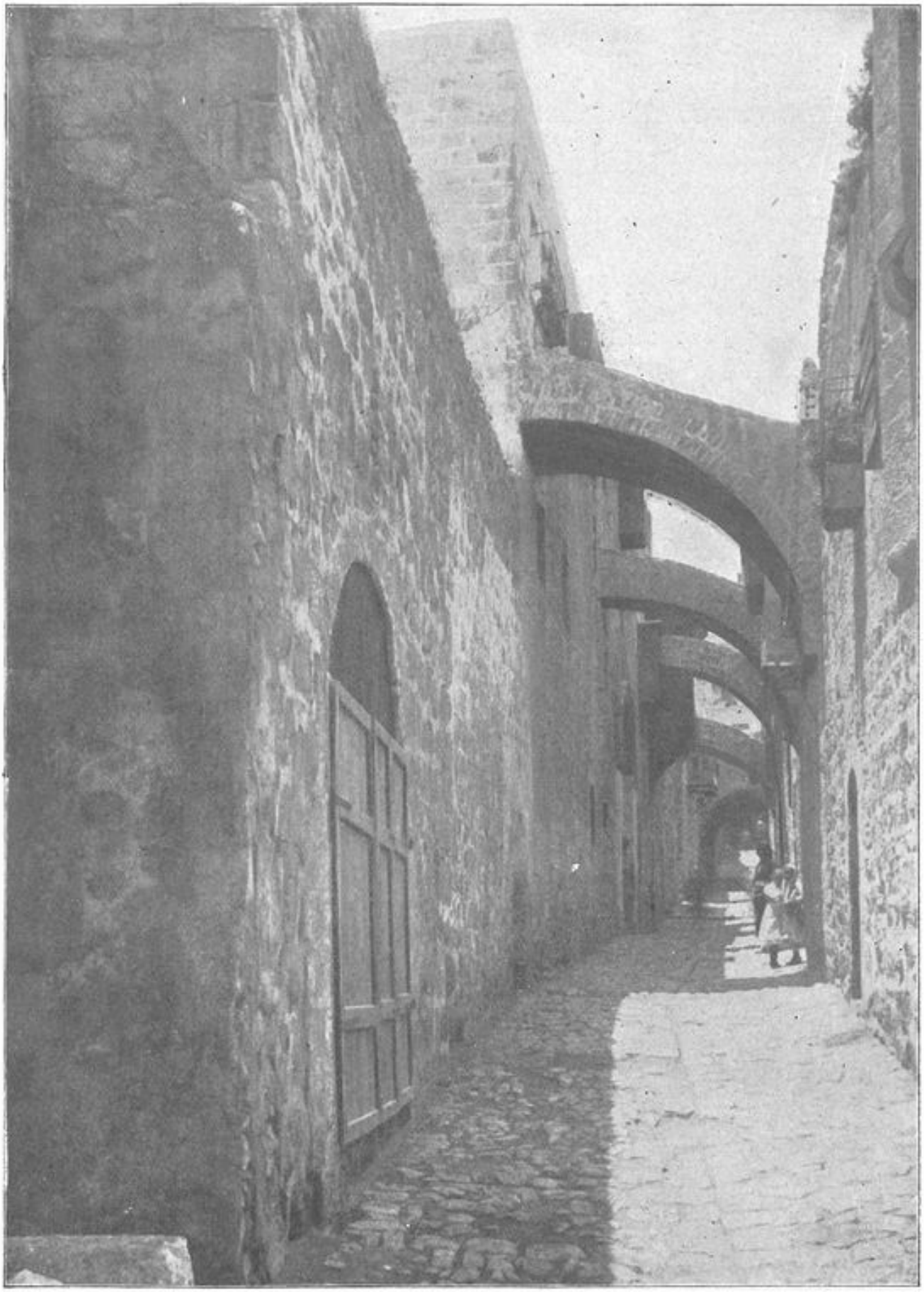
A prvního dne přesnic, když zabíjeli velikonočního beránka, řekli mu učeníci jeho: Kde chceš, abychom odejdouce připravili tobě, bys jedl beránka? I poslal dva ze svých učeníkův a řekl jim: Jděte do města a potká vás jeden člověk džbán vody nesa; jděte za ním a kam vejde, tam rcete pánu domu: Mistr praví: Kde jest večeřadlo mé, kde bych jedl beránka s učeníky svými? A on vám ukáže večeřadlo veliké, prostřené; a tam nám připravte. I odešli učeníci jeho a přišli do města a shledali (vše tak), jakož jim byl pověděl, a připravili beránka. (Mar. 14, 12.—16.; Mat. 26, 17.—19.; Luk. 22, 7.—13.)

Na otázku učeníků, kdeže by měli připraviti velikonoční večeři, posílá dva, Petra a Jana, (Luk. 22, 8.), kteří obyčejně jako nějaká bratrská dvojice se uvádějí, (Jan 20, 2. . Skut. apošt. 3, 1. . .; 4, 13. 8, 14. .) do Jerusalema, aby tam večeři uchystali. Do města jdou, poněvadž podle zákona nesměli židé jísti beránka kdekoli, ale na místě určeném. (V. Mojž. 16, 5. až 16.) Jdou „prvního dne přesnic“, t. j. podle vykládačů Písem ve čtvrtek posvátného téhodne čili 14. dne měsíce nisanu — nisan spadá do druhé polovice března nebo první dubna — velikonoce, kdy pojídali jenom nekvašené chleby (II. Mojž. 12, 15.) a proto také velikonoce se nazývaly jinak svátky nekvašených chlebů (= přesnice) (Luk. 22, 1.), trvaly 7 dní totiž od 15.—21. nisanu. Že pak velikonočního beránka židé požívali na večer 14. nisanu (II. Mojž. 12, 6. 18.), odnášeli již o polednách téhož dne z domu všecken kvas; a tak mohl evangelista tento den pojmenovati „prvním dnem přesnic“.[1]) Aby apoštolové nalezli dům, kde budou s Pánem večeřeti, aby se s majitelem smluvili, vyličuje jim Spasitel některé okolnosti, které svědčíce o jeho božské vševědoucnosti musily je utvrdit ve víře, Mistr je Syn Boží. Mnozí vykladači vysvětlují, proč tajemným způsobem si Kristus objednává místnost. Aby totiž Jidáš nemohl prozraditi spiklencům místo večeře a nepřátele předčasně na Ježíše poštvati. Pochybovači praví, že zpráva o muži se džbánem není pravdivou, poněvadž v ty časy hlavně z rána od studnic pospíchalo množství lidí s nádobami. Jak prý právě dotyčného měli poznati? Nehledíme-li k tomu, že vševědoucí Pán mohl je k němu přivésti, nezapomínejme, že na východě nosit vodu náleží mezi zaměstnání ženské a že jenom zřídka se k němu propůjčuje muž.

Z návodu, jak mají osloviti majitele místnosti, vysvítá, že některý z přívržencův Páně se s Ním o velikonoční večeři dříve smluvil, což vidno i z toho, že večeřadlo najdou prostřené, t. j. všelikými věcmi ku stolování potřebnými opatřené. Poutníkům přenechávali Jerusalemští k tomu účelu světnice buď zdarma nebo za peníz. Kdo hostil Pána Ježíše nedá se pověděti. Sv. Jeroným († r. 420) míní, že to byl dům Marie, matky evangelisty sv. Marka (Skut. apošt. 12, 12.),[2]) jiní zase, že radního Nikodema nebo bohatého i nábožného Josefa z Arimateje. Jistojistě těšil se ze zámožnosti, když poskytl Spasiteli velikou, polštáři opatřenou míst-

[1]) Církevní spisovatelé jednosvorně uznali, že Ježíš slavil večeři 14. nisanu, ve čtvrtek na večer. Naproti tomu nejsou jednotni v tom, že by Židé tenkrát jídali beránka kloníce se spíše k názoru, že až den na to, t. j. 15. nisanu, v pátek večer. V tom případě byli by též velikonoční sobotu (svátek) z 15. nisanu přemístili na 16., t. j. sobotu. Šíře o tom Pölzl, l. c., 40—54; Didon: Život J. Krista, II., 455.

[2]) Epistolae 16.

PÁTÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY.

nost (Luk. 22, 12.). Podle prastaré tradice leželo večeřadlo na jihozápadní straně hory Sion. Prvokřesťané vystavěli v té poloze chrám, poněvadž tu Ježíš ustanovil nejsv. Svátost oltářní a mši sv. (Mat. 26, 26. . Mar. 14, 22. Luk. 22, 17. . .), po svém vzkříšení se zde dvakrát ukázal apoštolům (Luk. 24, 36. . . .; Jan 20, 19. . . .) a po nanebevstoupení Ducha sv. seslal. (Skut. apošt. 1, 13.; 2, 1. .) Proto měli křesťané tento nejprvnější chrám „mariánský, apoštolský a též sionský" ve veliké vážnosti. O tom se zmiňují Cyrill z Jerusalema († r. 386), salaminský biskup Epifanius († r. 403) a sv. Theodosius († r. 529). Za křižáckých dob vystavěli v těch místech nádherný chrám, v jehož hořejším dílu ukazovali místnost poslední večeře Páně. Náležela přes 200 let Františkánům. Později ujali se chrámu mahomedáni, kteří v něm zřídili mešitu proroka Davida. Leží za městskou zdí. Místnost, o níž se dí, že v ní Ježíš večeřel, spočívajíc na dvou sloupech v prvním poschodí, měří 20 metrů délky a $8^1/_4$ metru šířky.

Jelikož Spasitel ve čtvrtek založil obět mše sv., hned ve IV. stol. ten den církev světila. Od XIII. stol. sluje též „zeleným čtvrtkem", poněvadž v témž dni přijímáni byli opět do církve velicí hříšníci, kteří před tím v postě musili vykonati veliké pokání a že „suché dřevo" podle výroku Páně stalo se „zeleným", přešel název i na den.

Průběh večeře.

A když přišla hodina, zaujal místo za stolem a dvanácte apoštolů s ním. I řekl jim: S toužeností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl; neboť pravím vám, že již nebudu ho více jísti, dokavad se nenaplní v království Božím. A pojav kalich, díky učinil a řekl: Vezměte (to) a rozdělte mezi sebe, neboť pravím vám, že nebudu více píti z plodu vinného kmene, dokavad nepřijde království Boží. (Luk. 22, 14.—18.)

Na vysvětlenou úryvku, jenž se nachází jenom u sv. Lukáše, nutno, abychom předeslali způsob, jak se slavily velikonoce. Zákon nařizoval, aby se zabil 10. nisanu oddělený jednoroční, neposkvrněný beránek 14. nisanu za soumraku. (II. Mojž. 12, 1.—6.; V. 16, 6.) Měl ho zabíti hospodář na nádvoří chrámovém. Jenom tenkráte považoval-li se otec rodiny za znečištěna,[1]) zabili mu zvíře levité. Že pak počet poutníků v posledních letech před Kristem vzrostl, zabíjeli beránka i mimo chrám. Když jej stáhli a vnitřnosti vyňali, protáhli ním na způsob kříže dvě hůlky ze dříví granátového a pekli na rožni. Zákon nedovoloval, aby zvířeti zlámali byť i menší kůstku (II. Mojž. 12, 46.), čímž se mělo naznačiti nerozdílné spojení vyvoleného národa s Bohem a ovšem i smrt Páně na kříži. Za příkrm k pečenému beránku požívali nekvašených chlebů a hořké zeleniny. Tenké kulaté chleby ponejvíce z pšeničné mouky neměly žádné chuti. Říkali jim též chleby „nouze" (V. Mojž. 16, 3.), poněvadž připomínaly kromě poroby egyptské také kvap a úzkost, s jakou Židé připravovali ponejprv ty chleby v Egyptě. Jmenovali je též chleby „čistými", jelikož zobrazovaly čistotu od kvasu hříchu. (I. Korint. 5, 7.—8.) K tomu přichystali jakýsi druh salátu ze zmíněných trpkých bylin. K nim patřila nádobka octa k namáčení zelin. Rovněž ustrojili jakýsi druh jíšky (omáčky) z datlí, fíků a mandlí barvy cihlové. Jmenovali ji charosel. Měla připomínati tvrdou robotu egyptskou. K večeři jako nezbytná část náleželo víno, obyčejně červené. Chudým je kupovala obec.

Zákon děl, že každá rodina měla zabíti jednoho beránka. Nečítala-li 10 osob, měla přibrati ze sousedství jinou menší rodinu. (II. Mojž. 12, 3. 4. 21.) Večeře se směli zúčastniti jenom obřezaní Židé a levitsky čistí. (II. Mojž. 12, 43. . . IV. 9, 6. . .) O účastenství žen zákon ničeho nepředpisoval; Josef Flavius je předpokládá.[2]) Podle předpisů židovských učitelů (rabi) mělo se večeřeti takto: Nejprve vzal hospodář číši nejlepšího vína, požehnal ji, napil se sám a podal všem účastníkům. Na to přinesli podle zámožnosti bohatě či chudě ustrojený stůl. Na něm ležely kromě již

[1]) Philo, de vita Mos. 1, 3; Mišna Pesach 5, 6.

[2]) Válka VI., 9, 3.

vzpomenutých jídel velikonočních též i jiná masa a oběti pokoje (chagiga). Krátce se pomodliv vzal hospodář něco trpkých zelenin, namočil je do octa (dle jiných kromě do octa též do omáčky) a jedl a všichni s ním. Každý musil salátu sníst tolik, co by obnášela nejméně jedna oliva. Po tom četl hospodář nebo i jiný člen jisté úryvky ze Zákona. Po čtení nalili druhý pohár vína. Domácí syn anebo někdo jiný z přítomných zeptal se hospodáře, co ty zvyky znamenají, načež otec vysvětloval účel a význam večeře. Měla jim připomínati východ Israele z Egypta, jak byli vysvobozeni z poroby a přišli ze soužení do radosti (II. Mojž. 12, 26. ..). Na to zpívali dva první verše hallelu.[1]) Hned potom požehnal hospodář druhý pohár vína a po něm pili z něho všichni, vzal nekvašené chleby a lámav, požehnal a jedl a dával ostatním.

Nyní počala vlastní večeře, vrchol radostné slavnosti. Jedli kromě beránka též i jiná masa z obětí pokoje, které dříve byli obětovali.

Hospodář požehnal třetí pohár vína, jenž slul zejména „pohárem požehnání“ (I. ke Korint. 10, 16.) Následoval čtvrtý pohár, po něm zpěv druhé části hallelu (Žalm 114. [115.] 118. [119.]) Někdy po zpěvu nalil hospodář ještě pátý pohár; leč nemusil. To ponecháno jeho vůli.[2]) Čtyři však musil podati a sice na upomínku čtyřnásobného záslibu Páně, že Bůh vyvede lid z Egypta a učiní jej národem svým. (II. Mojž. 6, 6.—7.)

Takovou večeři slavil Ježíš s učeníky. A slaviti toužebně žádal. Posledního beránka velikonočního s nimi jedl, kterýž ho pamatoval na nastávající smrt. (Luk. 12, 50.; Jan 19, 36.—37.; I. ke Korint. 5, 7.) Byla to večeře na rozloučenou s apoštoly, jež zanechal na světě, aby světu přivlastnili vykupitelské zásluhy jeho. Při této věčně památné hostině ustanovil obět Nového zákona jako stále trvající pomník své nekonečné lásky, jako stále tekoucí zřídlo milosti a útěchy pro všecky časy a pro všechny lidi.

Velikonoční večeře naplnila se ustanovením oběti a svátosti Nového zákona jen předběžně; dokonale se naplní tenkráte, až Ježíš přijme své vyvolence do nebeské slávy a slaviti bude s nimi věčnou večeři velikonoční, podávaje jim kalich radosti, jak o tom píše žalmista (35, 9.): Opojeni budou z hojnosti domu tvého: a proudem rozkoše své napájeti je budeš. Takový smysl mají slova Ježíšova: Nebo pravím vám, že od této doby nebudu ho jísti, až se naplní v království Božím — a — nebudu píti z plodu vinného kořene, až přijde království Boží.

Rozepře apoštolů o přednost.

Povstal však i spor mezi nimi o tom, kdo z nich zdá se býti větším. I řekl jim: Králové národů panují nad nimi a ti, kteří mají nad nimi moc, nazývají se dobrodinci. Ale vy ne tak, nýbrž kdo jest mezi vámi větším, budiž jako menší, a kdo jest v čele, budiž jako služebník. Neboť kdo jest větší, ten-li, který stoluje, či-li ten, jenž přisluhuje? Zdali ne ten, který stoluje? Ale já jsem mezi vámi jako ten, který přisluhuje. Vy pak jste to, kteří jste vytrvali se mnou v mých pokušeních, a já vám odkazuji království, jakož mně (je) odkázal Otec můj, abyste jedli a pili za stolem mým v království mém a seděli na stolicích soudíce dvanácte pokolení israelských. (Luk. 22, 24.—30.)

Také tento úryvek zapsal jenom evangelista Lukáš. Proč apoštolové se pohádali o přednost, Písmo neudává. Někteří vykladači se domnívají, že pro slova Páně: Pravím vám, že od této doby nebudu ho — velikonočního beránka — jísti, až se naplní v království božím, a . nebudu píti z plodu vinného kořene, až přijde království Boží. (Luk. 22, 16.—18.) Již před tím na cestě do Jerusalema vznikla mezi apoštoly podobná hádka. Ježíš je musil rovnati. (Mat. 20, 20. 28) Jiní vykladači Písem míní, že spor zavinila sháňka o přední místa při

[1]) „Hallelem“ se rozumí žalmy 112.—117. či podle židovského počtu 113.—118. 112. (113.) počíná slovy: Chvalte, dítky, Pána ... (114.): Za východu Israele z Egypta ...

[2]) Srov. Mišna Pesach c. 10, 1.—7.; Pölzlovy: Dějiny utrpení, 57; Beker: Dějiny utrpení, 153.

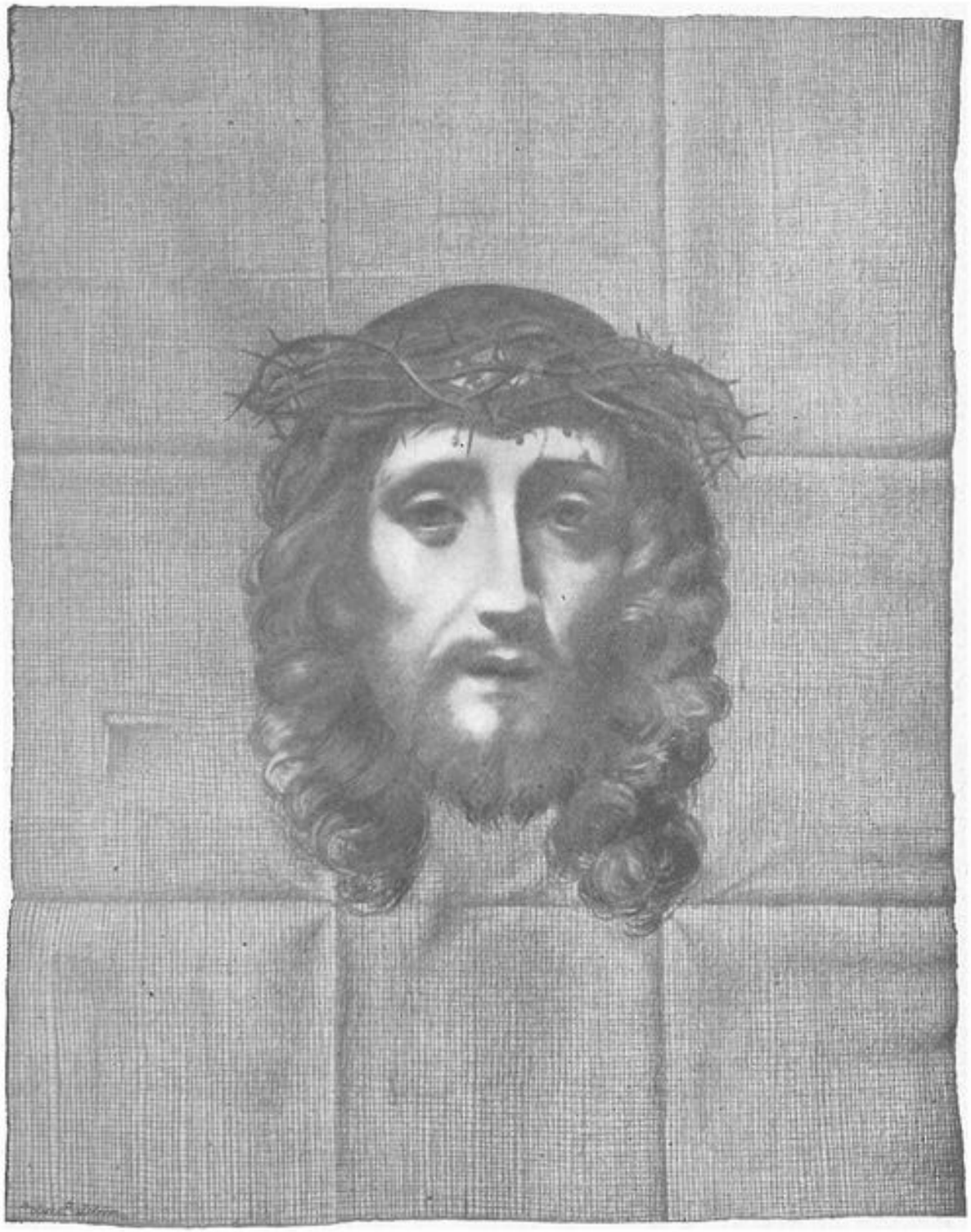
stole, při němž první místo po Pánu zaujímal sv. Jan Miláček. jiní konečně že se drali o to, komu má Mistr umýti nohy nejdříve. Buď jak buď, pro nás má událost význam, jak bychom měli po křesťansku žíti. Řeč Páně znamená: Jakožto představení církve mají apoštolové hledati slávu v pokoře a ve službě poddaným, nesouce pro nebeskou odplatu trpělivě životní svízele.

Ježíš začíná ponaučení ukázkou ze života pohanských králů, kteří provozujíce vládu nad poddanými, o jejich skutečné dobro nijak nepečovali. Při tom ovšem požadovali, aby je lid nazýval „dobrodinci", jako kdyby byli vlasti a všeobecným zájmům nevím jakou službu prokázali. Zcela jiné poměry mají nastati v říši Messiášově: Kdo větší je mezi vámi, budiž jako menší. Podle té pravdy mají církevní představení se vynasnažovati ve všem jednání o pokoru, aby v pýše zabředlý svět snáze přemáhali, dávajíce příklad pokory podřízeným; neboť ctností pokory začíná ctnostný život. K pokoře ať přistoupí obětavost. A kdo předchází (= představený) budiž jako sloužící. Církevní pastýř má mocí svou sloužiti věřícím ke blahu. (I. Petr 5, 2.—4.) Za vzor a úkaz, jak by si měl v úřadě počínati, prohlašuje Pán sebe, své působení: Já jsem mezi vámi jako ten, kterýž slouží. A v skutku! Ježíš Mistr a Pán apoštolů tak se ponížil, že jako otroci pánům sám vlastní rukou apoštolům nohy umyl. (Jan 13, 4. . . .) A podobně učinil za celého života vícekrát. Jeho veřejné působení nesměřovalo k panování, ale sloužil lidem. Vždy ukazoval k tomu, že poslouchá Otce (Jan 4, 34; k Filipen. 2, 8.) a proto mohl říci: Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem! (Mat. 11, 29.) Vzpomenuté napomenutí mohlo snadnince v apoštolích vzbuditi myšlenku: Není úřad v církvi nic než služba a ponižování se, toť lépe nestati se představeným! Proto jim Ježíš praví: Zůstanou li jako dosud věrnými ve všech protivenstvích, že úřad přinese jim v nebesích skvostnou odměnu. Přijdou do království, jež jim připravil nebeský Otec, „aby jedli a pili za stolem (Kristovým) . . . a seděli na stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelské". Říší vyrozumívá se nebeská blaženost i sláva. Často ji přirovnává Písmo sv. k hostině (Isai 25, 6; Mat. 8, 11.; 22, 1. Luk. 14, 15. ..) Odtud výraz: aby jedli a pili za stolem Ale apoštolové přijdou ještě k vyššímu vyznamenání. Budou soudit 12 pokolení israelských. Jak jsme již pravili, (Mat. 19, 28.) vztahuje se tento výrok k událostem posledního soudu

Ježíš myje apoštolům nohy.

Před slavností velikonoční Ježíš věda, že přišla hodina jeho, aby z toho světa odešel, milovav svoje, kteří byli ve světě, pomiloval je na výsost. A když večeře nastala a ďábel byl již vnukl v srdce, aby jej zradil Jidáš, syn Šimona Iškariotského, (Ježíš) jsa vědom si toho, že Otec dal mu v ruce všecko a že vyšel od Boha a jde k Bohu, vstal od večeře a odložil roucha svá a vzav šat lněný přepásal se. Potom nalil vody do umyvadla a počal umývati učeníkům nohy a utírati je šatem, kterým byl přepásán. Přišel tedy k Šimonu Petrovi. I řekl mu Petr: Pane, ty mně myješ nohy? Ježíš odpověděl a řekl jemu: Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom. Dí mu Petr: Nebudeš mně mýti nohou na věky. Ježíš mu odpověděl: Neumyji-li tebe, nebudeš míti dílu se mnou. Dí jemu Šimon Petr: Pane, netoliko nohy mé, nýbrž i ruce a hlavu. Dí mu Ježíš: Kdo se vykoupal, nepotřebuje leč jen nohy si umýti, ale jest čist celý; i vy jste čisti, ale ne všickni. Věděl totiž, kdo jest ten, jenž ho zradí. Proto řekl: Nejste čisti všickni. Když jim tedy nohy umyl a své roucho vzal a se opět posadil, řekl jim: Víte li, co jsem vám učinil? Vy mě nazýváte Mistrem a Pánem; a dobře pravíte: jsemť zajisté. Jestliže tedy já, Pán a Mistr váš, umyl jsem vám nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývati. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jako jsem já učinil vám. Amen, amen pravím vám: Není služebník větším nad pána svého, ani posel větším nad toho, který

jej poslal. To-li víte, jste blahoslavení, jestli to budete činiti. Nepravím to o vás všech: já vím, které jsem si vyvolil, avšak aby se naplnilo Písmo: Kdo jí se mnou chléb, pozdvihne proti mně patu svou. Již nyní pravím (to) vám, prve než se stane, abyste, když se stane, uvěřili, že já to jsem. Amen, amen pravím vám: Kdo přijímá toho, koho-li pošlu, mne přijímá; kdo však mne přijímá, přijímá toho, jenž mně poslal. (Jan 13, 1.—20.)

BERNARDINO LUINI: ROUCHO SV. VERONIKY.

Sv. Jan připomíná z posledních okamžiků společného života apoštolů s Kristem Pánem dojemnou a hlubokého významu plnou příhodu, že Spasitel umyl jim při poslední večeři nohy. V ní postřehnouti lze podivuhodnou vznešenost, pokoru i lásku Ježíšovu.

Věda, že již již se rozloučí s učeníky, chce ještě před smrtí ukázati, jak je miluje. I myje jim nohy, úsluha to, kterou konávali otroci pánům. Také Jidášovi, jenž podle slov evangelistových dosud k fariseům neodešel. Jaká to pokora Páně, jaká opovážlivost zrádcova! Písmo sv. nepraví, komu nejprve nohy umyl. Sv. Augustin a většina církevních Otců věří, že začal s Petrem, což se dá odůvodniti tím, že jemu Pán často dával přednost. (Mat. 16, 18. . . .; 17, 26.) Kdyby byl počal s jiným, byl by zajisté i ten se zpěčoval a Petr, uslyšev vysvětlení, nebyl by odporoval. Že pak Petr rozhodně nízkou službu Ježíšovu od sebe odmítal, svědčí o tom, že věřil ve vysokou důstojnost Páně. Nepovažuje se za hodna, úsečně praví: Nebudeš mi mýti noh na věky! Slyše však, že by se tím vyloučil z obcování s Pánem, na obrátku prosí, aby ho Pán celého umyl. Proto mu Kristus vykládá: Kdo jest umyt, nepotřebuje, než aby nohy umyl a čist je všecken. Znamená: Na východě před hostinou zachází pozvaní do lázní se vykoupat. Po cestě k hostiteli zapráší si než nohy a tudíž třeba, aby si je umyl, chce-li býti zcela čist. I vy jste čisti, ale ne všickni, pokračuje Pán. Křtem zbavili se[1]) apoštolové těžkých hříchů; všedních i jiných nedostatků před přijetím nejsvět. Svátosti oltářní mají se zbaviti umytím noh. Umývání mělo obrazný význam. Naznačovalo kajícného ducha apoštolského, které mělo zhladiti poklesky. Jenom na jednom lpěl smrtelný hřích — zrady. Kristus ho nejmenuje, cítíme však, koho míní. I Jidáše obmyl křest ze hříchů, ale ztratil tuto duševní čistotu lakotou, smlouvou o zradu... Ježíš měl umytím noh ještě jiný úmysl. Chtěl apoštoly a všecky věřící naučiti pokoře a obětavé lásce k bližnímu. Proto tvrdí, že to učinil jako „Pán a Mistr", aby jeho služebníci a učeníci ho napodobovali: Příklad zajisté dal jsem vám . . Na památku činu Páně ustálil se v církvi zvyk, že papežové, křesťanští panovníci, biskupové a opati na zelený čtvrtek umývají 12 chuďasům nohy. Ke konci upozorňuje Spasitel na odměnu, která čeká jeho následovníky: To když víte, blahoslavení budete, jestli to budete činiti. Blahořečení se netýká z apoštolů Jidáše. Již David (Žalm 40, 10.) pravil: Kdo jí se mnou chléb, pozdvihne proti mně paty své, t. j. o jednom z vás se mnou stolujících mohu říci, co dí Žalmista o Achitofelovi, jenž se zpronevěřil svému příteli Davidovi. (2 Král. 15, 31. . . .; 1. Sam. 15, 31. . . .) Slova prorokova naplnila se dokonale na Jidáši, jenž náležel do úzkého kruhu přátel Páně, těše se z jeho lásky, zasedaje u téhož stolu. A přece „pozdvihl proti němu paty své . . ." Ježíš upozorňuje jednak apoštoly na zradu, jednak varuje nešťastného zrádce a všem dává nový důkaz o své vševědoucnosti. „Abyste, až se to stane uvěřili, že já jsem (Syn Boží) ." Nechce však, aby apoštolové událostí tou zmalomyslněli, ve víře ochabli. Tím neutrpí ani jeho poměr k Otci ani se nezmění jeho poslání k lidstvu. Kdo přijímá toho, kohož bych poslal, mne přijímá a kdo mne přijímá, přijímá toho, kterýž mne poslal.

[1]) Třeba že nemáme po ruce důkazů o křtu apoštolů leč jen u sv. Pavla (Skut. apošt. 9, 18.), přece jsme přesvědčeni o tom, že křest přijali. Řekl zajisté Ježíš: Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha sv., nevejde do království Božího. (Jan 3, 3.) A jinde čteme: Potom přišel Ježíš a učeníci jeho do země judské a tu přebýval s nimi a křtil (Jan 3, 22.). Jděte do celého světa, učte všecky národy a křtěte je . . . (Mat. 28, 19.) Chtěl-li Pán, aby křtili, zajisté že dříve před tím apoštoly pokřtil. I ti, kteří přikládají křtu Ježíšovu i apoštolskému ráz křtu Janova, tedy ne jaký skutečně má — svátostný, že totiž jen připravoval a zasvěcoval pro říši Messiášovu, připouští, že apoštolové se stali křesťany tím, že uvěřili v Krista, prožívše s ním v lásce obapolné celá léta .

Jidáš, označen byv za zrádce, odchází.

To pověděv Ježíš zkormoutil se v duchu a osvědčil a řekl: Amen, amen pravím vám: Jeden z vás mne zradí. Tedy pohlíželi učeníci na sebe vespolek, jsouce na rozpacích, o kom to praví. Stoloval pak jeden z učeníků jeho na lůně Ježíšově, ten, jehož Ježíš miloval. Tomu pokynul Šimon Petr a řekl jemu: Pověz, kdo jest (ten), o němž to praví. On tedy spočinul na prsou Ježíšových a řekl jemu: Pane, kdo jest? Ježíš odpověděl: Ten jest, komu já namočenou skývu podám. A namočiv skývu podal Jidášovi, (synu) Šimona Iška-

riotského. A po té skývě vešel do něho ďábel. I řekl mu Ježíš: Co činíš, učiň rychleji. Toho však nikdo ze stolujících nevěděl, k čemu to řekl jemu. Poněvadž totiž Jidáš měl měšec, domnívali se někteří, že mu Ježíš řekl: Nakup, čeho nám jest potřebí ke dni svátečnímu, aneb aby dal něco chudým. On tedy vzav skývu vyšel ihned. Byla pak noc. (Jan 13, 21.—30.)

A když jedli, řekl: Amen pravím vám: jeden z vás mne zradí. I zarmoutivše se velmi, počali jeden každý říkati jemu: Zdali já jsem to, Pane? On pak odpovídaje řekl: Kdo se mnou omáčí ruku v míse, ten mě zradí. Syn člověka sice jde, jakož psáno jest o něm, ale běda člověku tomu, skrze něhož bude zrazen; lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten. I promluvil Jidáš, kterýž ho zradil, a řekl: Zdali já jsem to mistře? Dí mu Ježiš: Ty jsi řekl. (Mat. 26, 21.—25. Mar. 14, 18.—21.; Luk. 22, 21.—23.)

Již dvakráte zmínil se Ježíš o zradě Jidášově. Nyní — když vylíčil vysokou důstojnost apoštolskou — vynořuje se v jeho duši vzpomínka na hrozný čin, že „zkormoutil se v duchu“ pravě: Jeden z vás mne zradí. Hluboce zarmucuje Pána hřích člověka, kterého povolal k takové důstojnosti, člověka, kterého miloval. Vidíme z toho, že v kalichu utrpení, jejž měl vypíti, nejtrpčí kapkou je zármutek nad zatvrzelými hříšníky. I apoštoly omráčilo veřejné oznámení Ježíšovo, že „ze dvanácti“ jeden se propůjčil ku zradě. Napřed „zarmoutili se velmi“ (Mat. 26, 22.). potom pátravě prohlížejí jeden druhého, nemohouce uhodnouti, o kterém z nich by řeč šla (Jan 13, 22.), rozčileně mezi sebou se táží, kdo by to mohl býti (Luk. 22, 23.) a konečně jeden po druhém se ptá přímo Mistra (Mat. 26, 22., Mar. 14, 19.), Ježíš jim neodpovídá. Petr, ohnivý a odhodlaný učeník, nemůže snésti nejistoty. I chce přijíti věci až na kořen, patrně z toho důvodu, aby mohl Mistra a Pána proti nepřátelským úkladům hájiti. I kyne Janu, jenž spočívá na prsou Ježíšových — táže se tiše, o kterém z nich mluví Ježíš.[1]) Domnívá se totiž, že Miláček a důvěrník Páně ví, kterého míní. A ten nevěda, táže se Krista Pána po zrádci, a Kristus nezatajuje: Ten je to, kterému podám skývu omočeného chleba. A podává Jidáši.[2]) Napolo zahanben, napolo drze odvažuje se Jidáš otázky: Jsem já to, Mistře? A Pán mu vece: Ano! Všechněm jasno, kdo zrádcem. Jidáš vida, že tajemství prozrazeno, poddává se zcela zlému duchu. Evangelista dí: A po té skývě vešel do něho ďábel. Zrada byla věcí hotovou; a proto vyzývaje nešťastného slovy: Co činíš, učiň spěšně, dává Spasitel na jevo, že se smrti nebojí, ale po ní touží. Někteří z apoštolů nerozuměli pokynu Mistrově, domnívajíce se, že pokladníka Jidáše posílá nakoupit potřebných věcí ku svátkům anebo podělit chudých. Bylo zvykem o svátcích pamatovati dary na chudé.

Jidáš, neposlechnuv vanutí milosti Boží, rychle opouští večeřadlo, aby pověděl velekněžím a chrámovým hlídačům, kde jim Ježíše vydá. (Luk. 22, 4.) Temná noc se mu ku zločinnému úmyslu dobře hodila. A „noc“, tma veliká zalehla do jeho nitra; neboť odloučil se od Krista, světla světa a propůjčil se za ochotný nástroj knížeti temností.

Zařadili jsme za sebou: spor apoštolů o přednost, oznámení zrady a ustanovení nejsv. Svátostt oltářní. Není možno říci, že postup tento je zcela správný. Zajisté dají se uvésti i důvody, že Ježíš nejprve ustanovil nejsv. Svátost oltářní, potom pověděl o zradě, a teprve že Jidáš odešel. Hlavním důvodem ovšem by zůstalo, že evang. Lukáš o dvou posledních událostech vypráví až po ustanovení Svátosti oltářní.

---

[1]) Židé při jídle leželi na divanu a sice na levém boku, opírajíce se ramenem o polštář. Pravicí brali jídlo. Na jedné pohovce obyčejně spočívaly 3 osoby, podle všeho s Ježíšem Petr a Jan. Ježíš uprostřed, za ním Petr, před ním Jan, a to tak, že hlava jeho dotýkala se prsou Ježíšových. Mohl tudíž Spasitel šeptem rozmlouvati s Miláčkem, ale i Petr, nadzvihnuv se něco málo, promluviti zticha s Janem, kdo že Mistra zradí.

[2]) Na stole při velikonoční večeři nalézala se obyčejně nádoba s octem, aby mohli namáčeti v ní zeleniny a mísa s omáčkou barvy cihlové (= charoset). Hospodář podával na důkaz úcty a lásky brzy tomu, brzy onomu hostu pěkné kousky pokrmu, namočiv je bud do octa či do omáčky. Skývou rozuměti slušší nekvašený chléb anebo snad i kusy hořkých zelenin salátových.

Matouš s Markem zase se zmiňují o zradě před proměnou Těla Páně. (Mat. 26, 21—26.; Mar. 14, 18.—22.) Většina sv. Otců a starších vykladačů Písma dávají přednost Lukášovi. Učený Cornelius a Lapide († 1637), pojednal podrobně o příčinách. (Koment. sv. Mat. 26, 10.) Naproti tomu evangelické konstituce[1]) vylučují Jidáše od večeře Páně (Const. apost. V., 4.), rovněž sv. Hilarius z Poitier († 366). Podobný názor projevil papež Innocenc III. († 1216; De sanct. altar. mysterio 4, 13.), po něm novější badatelé katoličtí protestanští.[2])

Že Jidáš prvního přijímání těla i krve Páně se nezúčastnil, dá se vysvětliti takto Poznav, že apoštolé ví, kdo Pána zradí, odešel, jak Jan (13, 30.) vypráví, s velikou hanbou z večeřadla. O ustanovení nejsv. Svátosti Jan se nezmiňuje, poněvadž příběh uvedli ostatní tři evangelisté a za časů Janových všeobecně se slavila. Matouš a Marek pak nevyprávějí, že by Jidáš, byv prozrazen, odešel z večeřadla. Věru však zprávu jednoho evangelisty slušno doplniti zprávami druhého. Jestliže Lukáš promlouvá o sporu apoštolů přednost a o oznámení zrádce až po ustanovení nejsv. Svátosti oltářní, chtěl zajisté čtenáře poučiti, že velikonoční beránek, kterého Kristus jedl s apoštoly, a jenž předobrazoval pravého beránka — Krista, došel svého naplnění v ustanovení nejsvětější Oběti. Proto popsal Lukáš její ustanovení hned po požití velikonočního beránka. (Luk. 21. 14.—19.)

Kromě těchto důvodů uvádí se i psychologické, čistě přirozené: Neslušelo se, aby Ježíš, Bůh-člověk, vešel do srdce zrádcova, jež obsedl ďábel. Nedá se též srovnati se spravedlností, dobrotivostí Spasitelovou, že by Jidáši po přijetí těla i krve Páně podával ještě skývu obyčejného chleba velikonočního. Ve hříchu zatvrzelého nenechal by Pán přijímati ponejprv — a nehodně. Konečně není pravděpodobno, že by apoštolové, požívše těla i krve Páně, se pustili do rozepře o přednost.

Přes všecky tyto a podobné úvahy nedá se určiti, zdali se Jidáš zúčastnil či nezúčastnil přijímání těla Páně. Blahoslavená Kateřina Emmerichova tvrdí, že ano. Píšeť ve svých Zjeveních: Viděla jsem (při přijímání apoštolů) všecky obestřené jakýmsi světlem; jen Jidáše jsem viděla temného. Nejprve podal Pán nejsvětější Svátost Petrovi, potom Janovi. Na to pokynul Jidáši, jenž seděl zrovna proti němu. Ten byl třetím, jemuž Svátost podal. Ale zdálo se mně, že slova pozvání zmírala na jeho ústech. Tolik jsem se zhrozila, že teď už nedovedu více říci, co jsem při tom pocítila.

[1]) Sbírky církevních předpisů z III. a počátku IV. stol.

[2]) Katoličtí: Hug, A. Majer, Schegg, Cornelly, Belser. Naproti nim však Pölzl: Dějiny utrpení Páně, str. 108, hájí opak.

Ustanovení nejsvětější Svátosti oltářní.

Když pak večeřeli, Ježíš vzav chléb a požehnav, rozlámal jej a dav učeníkům svým řekl: Vezměte a jezte: toto jest tělo mé. A vzav kalich, poděkoval a dal jim řka: Pijte z toho všickni, neboť toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů. (Mat. 26, 26.—28.)

A když jedli, Ježíš vzal chléb a požehnav rozlámal jej a dal jim a řekl: Vezměte; toto jest tělo mé. A vzav kalich, poděkoval a dal jim — a pili z něho všickni — a řekl jim: Toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé. (Mar. 14, 22.—24.)

A vzav chléb, učinil díky a rozlámav jej dal jim řka: Toto jest tělo mé, které se za vás vydává; to čiňte na mou památku. Taktéž (vzal) i kalich po jídle a řekl: Tento kalich jest nová úmluva v mé krvi, který se za vás vylévá. (Luk. 22, 19.—20.)

Já zajisté přijal jsem od Pána, což i vydal jsem vám, že Pán Ježíš v tu noc, v kterouž zrazen byl, vzal chléb a díky učiniv lámal a řekl: Vezměte a jezte. Totoť jest tělo mé, kteréž za vás vydáno bude; to čiňte na mou památku. Tak (vzal) i kalich, když povečeřel řka: Tento kalich jest nová smlouva v mé krvi; to čiňte, kolikrátkoli píti budete na mou památku. I. Ke Korintským 11, 23.—25.)

Z těchto čtyř zpráv patrno: 1. že Ježíš proměnil chléb a víno ve své svaté tělo a krev, 2. že obět Nového zákona, totiž obět

mše sv. a nejsv. Svátost oltářní ustanovil, 3. že dal moc i rozkaz apoštolům a jich nástupcům, kněžím Nového zákona, aby tato nejsvětější tajemství konali.

Kristus při poslední večeři proměnil chléb v tělo a víno ve svou krev.

Slova Ježíšova: „Totoť jest tělo mé“ a „totoť jest krev má“, zní zcela jasně a určitě. Omyl jest nemožný. Neříká „tento chléb je tělo mé“ a „toto víno je krev má“, nýbrž „totoť“, co v ruce držím, „je mé tělo“ a „totoť je má krev“. Proto jinakého vysvětlování nelze přijati, jako na př. reformátorů XVI. století: Tento chléb obsahuje mé tělo, s tímto chlebem je spojeno mé tělo (Luther), nebo tento chléb znamená mé tělo, je nástin mého těla (Zvingli, Kalvín). Slova Páně znamenají doslovně jeho skutečné tělo a krev. Není pochyby, že apoštolové jim tak rozuměli. Vždyť přece o rok napřed Spasitel prohlásil, že tělo jeho je skutečný pokrm a krev jeho skutečný nápoj. (Jan 6, 56.) Proto nejstarší otcové církevní a spisovatele církevní výrok Páně v tomto smyslu vysvětlovali. Tak na př. dí sv. Ignác, žák apoštola Jana a biskup v Antiochii († 107): Bludaři a jich učitelové odtahují se od večeře Páně i modlitby, poněvadž neuznávají, že večeře Páně podává nám tělo našeho Ježíše Krista, totéž tělo, které za naše hříchy trpělo a jež Otec vzkřísil. (List ku smyrnenským c. 7.) Sv. Justin, mudrc a mučeník (II. stol.) ve své obraně křesťanství (c. 65.) napsal: Tomu jsme vyučeni, že pokrm onen je tělem a krví vtěleného Ježíše. Sv. Cyprian, biskup v Kartagu (III. stol.) učí: Onen chléb, který Pán podává učeníkům, není nástin, ale skutečné, všemohoucím slovem učiněné tělo. Podobně svatý Cyrill, biskup jerusalemský (IV. stol.): Jelikož Pán sám o chlebu řekl: totoť je tělo mé, kdož se opováží pochybovati? A že sám ujistil: totoť je krev má, kdož bude pochybovati říkaje, že to není jeho krev? (4 katechese.) Veliký učitel církevní Augustin (V. stol., ve výkladu žalmu 33.) poznamenal: Kristus nesl svou vlastní rukou sama sebe, když tělo své rozděluje pravil: totoť je tělo mé.

Ježíš ustanovil nejsv. Svátost oltářní a obět mše sv.

Proměniv chléb a víno, ustanovil Ježíš obět mše sv. Že skutek jeho máme považovati za obět, a sice za obět, kterou uzavřel smlouvu Nového zákona, patrně vysvítá ze slov: Totoť jest tělo mé, kteréž se za vás vydává. (Luk. 22, 19.) Totoť jest tělo mé, které za vás vydáno bude. (I. Ke Korint. 11, 24.) Totoť jest krev má Nového zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů. (Mat. 26, 28.) Totoť je krev má Nového zákona, kteráž za mnohé vylita bude. (Mar. 14, 24.) Tentoť jest kalich, nová úmluva v mé krvi, kteráž bude za vás vylita. (Luk. 22, 10.) Obětí pak nazýváme, věnujeme-li dobrovolně nějaký předmět Bohu.

Z výroků těchto poznáváme, že jde řeč o skutečné krvi, což zřejmo i z toho, že v Písmu sv. se mluví o krvi Nového zákona na rozdíl od krve Starého zákona. Jako smlouva St. zákona spečetila krev (II. Mojž. 24, 5.—8.), smlouvu Nov. zákona měla uzavříti skutečná krev. Kromě toho nutno míti na zřeteli, že v původním řeckém znění evangelia Ježíš pronáší slova o přítomné oběti těla a krve svojí takto: Tělo, které se za vás nyní vydává; krev, která nyní za vás se prolévá, a ne: Tělo, které vydáno bude, krev, která prolita bude. Ovšem, že v tomto druhém způsobu mluvy poukazuje se na obět na kříži, při čemž ale jeví se rozdíl, že Kristus se obětoval na kříži krvavě, při poslední večeři však nekrvavě. Nekrvavá obět při poslední večeři předcházela krvavou na kříži, jako zase touto na kříži se opakovala ona nekrvavá při poslední večeři. V tom také spočívá pohnůtka, proč Ježíš konal i ustanovil obět při poslední večeři pod obojí způsobou (krve i těla), ačkoli v každé způsobě ať těla nebo krve je podstatně přítomen s tělem i duší, jako člověk i jako Bůh. Sv. Pavel napsal Korintským (I., 11, 27.): Protož kdokoli jísti bude chléb tento aneb píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně (t. j. ten se prohřešuje proti tělu

jakož i proti krvi Páně). Je tudíž Kristus Pán pod obojí způsobou podstatně a skutečně přítomen. Ustanovil nejsv. Svátost oltářní pod obojí způsobou, aby nám připamatoval, že na kříži krev jeho od těla se oddělila. Při způsobě chleba máme mysliti na jeho tělo, při způsobě krve na jeho krev, ale ne tak, jakoby ve způsobě těla bylo jen tělo, ve způsobě krve byla jen krev. Nesmíme také nejsvětější obět mše sv. pokládati jen za prostou vzpomínku na jeho obět na kříži, neboť mší sv. se obět na kříži obnovuje, a to tajemným způsobem nejenom krvavě, ale též nekrvavě; vždyť v nebesích oslavený Kristus nemůže více trpěti a krev svou prolévati. Takto vždy učila i učí církev svatá, „sloup a utvrzení pravdy“ (K Tim. 3, 15.), jež se nemýlí.

Ještě nutno připomenouti, že podle zřizovacích slov Ježíš obětoval tělo své za učeníky, svou krev za učeníky a přemnohé, a to na odpuštění hříchů. Poněvadž však podle výslovného učení Písma sv. Ježíš přinesl smírnou obět za celý svět (Jan 1, 29.; 3, 16.; K Řím. 5, 18.; I. Janova 2. 2. 4, 9.; I. K Timot. 2, 6. atd.), rozuměti sluší výrazem „mnozí, přemnozí“ — člověčenstvo.

Kristus Pán při poslední večeři neslavil jenom obět Nového zákona mši sv., ale ustanovil též svátost — nejsvětější Svátost oltářní. K pojmu „svátost“ náleží zevnější, viditelné znamení a neviditelná milost, která ze svátosti řine. A tu Ježíš podal se apoštolům ve viditelné podobě chleba a vína Vezměte a jezte, totoť je tělo mé; pijte z něho (kalicha) všickni, totoť je krev má. Účinky požívání těla svého naznačil hned před rokem v synagoze kafarnaumské, uče: Kdo jí tělo mé a pije mou krev, má v sobě život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější . . Kdo jí tělo mé a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm . . . (Jan 6, 55.—57.)

Ježíš dal apoštolům moc i rozkaz, aby proměňovali chléb v jeho tělo a víno v jeho krev,

t. j., aby sloužili obět mše sv. a podávali věřícím tělo Páně. Slovy: to (co já nyní vykonal) čiňte na mou památku, ustanovil apoštoly kněžími. (Luk. 22, 19.; I. Korint. 11, 24.—25.) A sice mají tak konati až do jeho příchodu k soudnému dni: Kolikrátkoli budete chléb tento jísti a kalich píti, smrt Páně budete zvěstovati, dokavadž nepřijde! (I. Korint. 11, 26.) Kněžství, na něž apoštoly zřídil, má tudíž potrvati až do skonání světa; proto rozkaz Páně zní nejen apoštolům, ale též jejich nástupcům, biskupům a kněžím.

Jak veliké milosti nám sprostředkuje kněz! Ježíš smrtí nám otevřel nepřeberné zřídlo milostí, obětí mše sv. můžeme si je přivlastňovati. Sv. Tomáš Kempenský v knížečce Následování Krista (IV., c. 5.) napsal: Přináší-li kněz obět mše sv., ctí Boha, potěšuje anděly, vzdělává církev, pomáhá živým, odpočinutí věčného dobývá zemřelým a sám se stává účastným všech milostí. — A týž Kristus, jenž se z lásky k nám na oltáři obětuje, přebývá stále mezi námi ve velebné Svátosti. Bydlí ve svatostánku jako velekněz uprostřed svého lidu, jako otec mezi dětmi. Kde kdo a vždy může k němu. Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím! (Mat. 11, 28.) Kdož by vypočítal všecky milosti, které čerpá ubohý člověk z této otevřené studnice od svého prvního přijímání až do posledního — tenkráte s nevinným srdcem pln jsa nebeských dojmů, před smrtí, v bolestech a ve strachu z poslední hodinky!

Kněz dosud říká při mši sv. při proměňování táž slova Kristova jako při poslední večeři, a sice formulkou z časů apoštolských, jak tenkráte stanoveno a až na naše časy se zachovává.

Ježíš mluví o své smrti, že ho Petr zapře.

Když tedy odešel, Ježíš pravil: Nyní jest oslaven Syn člověka a Bůh oslaven jest v něm. Je-li Bůh oslaven v něm, oslaví jej i Bůh sám v sobě; ano ihned jej oslaví. Synáčkové, ještě maličko jsem s vámi. Budete mne hledati a, jakož jsem řekl Židům: Kam já jdu, vy nemůžete přijíti, tak pravím nyní i vám. Přikázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek; jako jsem

já miloval vás, abyste se i vy milovali vespolek. Po tom poznají všickni, že jste učeníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým. Řekl mu Šimon Petr: Pane, kam jdeš? Ježíš odpověděl: Kam já jdu, nemůžeš nyní za mnou jíti, půjdeš však později. Dí jemu Petr: Proč nemohu nyní za tebou jíti? Život svůj dám za tebe. Ježíš odpověděl: Život svůj dáš za mne? Amen, amen pravím tobě: Nezazpívá kohout, dokavad mne nezapřeš třikráte. (Jan 13, 31.—38.)

Jakmile Jidáš odešel, promlouvá Ježíš o blízké smrti jako o věci již neodvratné. Vidí a líčí požehnané ovoce svého hořkého utrpení a smrti, totiž svou vlastní i nebeského Otce oslavu. Smrt kříže oslavila Krista nejenom potud, pokud podivné události při ní ukazovaly, že umírá Syn Boží, ale především tím, že si smrtí zasloužil povýšení a oslavu své lidské přirozenosti, kterážto oslava se ukázala nanebevstoupením, že smířiv nebeského Otce, vytrhl člověčenstvo z nadvlády satanáše. (K Filip. 2, 8.; K Žid. 2, 9.; 9, 15. Jan 3, 16.; K Řím. 3, 25.) Smrtí Kristovou oslaven byl i Otec, poněvadž uražené spravedlnosti přinesla úplné zadostučinění, ukázavši nesmírnou lásku a milosrdenství Boží k lidstvu.

Patře v duchu na brzkou smrt, oslavuje Pán apoštoly laskavým, oteckým pojmenováním: Synáčkové, oznamuje opět, že co nevidět je opustí a odejde k Otci. Nyní nemohou s ním. Mají před sebou úkol hlásat evangelium celému světu. (Mat. 28, 19.—20.) Pro nebeský příbytek připraví je Duch sv., kterého jim pošle. (Jan 14, 1.; 16, 7.) Až později i oni přijdou do nebe, (Jan 14, 2.—3.) leč pod tou podmínkou, budou-li se vespolek milovati tak, jako je miloval Mistr. Ježíš nazývá přikázání lásky k bližnímu přikázáním novým. A právem. Sice u Mojžíše (III. 19, 18.) čteme: Milovati budeš přítele (= bližního) svého jako sebe samého; ale zákoníci pravili, že bližním rozuměti sluší jen Žida! A křesťanská láska bliženská má objímati všecky lidi. (Mat. 5, 43.) K tomu Nový zákon nám velí, abychom bližního milovali z celého srdce svého jako Kristus ho miloval, až život zaň položil. Hledě tudíž až k rozsahu a pohnutkám lásky jest přikázání o křesťanské lásce k bližnímu skutečně něčím novým. Také účel křesťanské lásky jeví se o mnoho vznešenějším než starozákonní lásky. Tato měla za úkol přimknouti úže k sobě Židy, odvrátiti vyvolený národ od styků s pohany, kdežto křesťanská láska posvěcujíc nás vespolek, nezná rozdílu mezi lidmi. Kdo miluje v pravdě bližního, miluje též Boha, jelikož bližní jest obraz boží a Bůh nařídil, abychom bližního milovali. Proto podle lásky k bližnímu poznáváme učeníky Páně — děti Boží, pravé křesťany. Řekl li by kdo, že miluje Boha nenáviděl by svého bratra, lhář jest. Nebo kdo nemiluje bratra svého, kterého vidí, Boha, a kteréhož nevidí, kterakž může milovati? (I. Janova 4, 20.)

Na slova Páně, že apoštolové nemohou jíti, kam on jde, ujišťuje sv. Petr, že všudy za ním půjde, i kdyby život ztratil. Kristus Pán připouští, že z lásky k němu Petr obětuje život, ne však nyní; naopak ještě v tuto noc než kohout zakokrhá, třikráte ho zradí[1]). Ačkoli se tak stane, přece Petr nevypadne z víry, že Kristus jest Syn Boží a to proto, poněvadž Ježíš modlitbou za něho orodoval. Sv. Lukáš o tom praví (22, 31.—32): I řekl Pán: Šimone, Šimone, aj satan žádal o vás, aby (vás) třibil jako pšenici; ale já jsem prosil za tebe, aby nezhynula víra tvá a ty někdy obrátě se, potvrzuj bratří svých!

Židé vymlácené obilí nejprve převívají, (někde by lidé řekli: opálají) a to tak dlouho lopatou proti větru pohazují, až plévy a lehké zrno se oddělí, od dobrého zrna. Na to je ještě podsívají na říčici. Poněvadž říčicí či řešetem při tom zprudka otáčejí, užívá Spasitel toho obrazu o útocích ďábelských, které při mnohém pokušení nastanou apoštolům prve, nežli vejdou

[1]) Mat. 26, 34.; Luk. 22, 34. a Jan 13, 18. vypráví jen všeobecně, že kohout zazpívá, ale Marek (26 34.) dí: Amen pravím tobě, že této noci, prve než kohout zazpívá, třikrát mne zapřeš. Kohouti — hodináři řečení — zpívají obyčejně od jedné hodiny s půlnoci do svítání, v ty doby asi ve tři hodiny. Zapřel tudíž Petr Krista ponejprv asi v 1 hod., po druhé o hodinu později (Luk. 22, 59.), po třetí asi kolem třetí hodiny v noci. Srov. Pölzl: Dějiny utrpení Páně 217, 218.

do nebeské slávy. Nejvíce nebezpečí zakusí Petr. Ježíš takto veřejně před apoštoly osvědčuje, že Petr bude hlavou jejich i církve. Jako nejvyšší představený má nástrahy znáti a podřízené před nimi chrániti; proto se zaň Ježíš modlil, aby víra prvního apoštola neochabla. A modlitba Páně tolik způsobila, že Petr, třeba že zapřel Mistra, na víře nevezme žádné pohromy, — pozbude jen odvahy, aby se veřejně k Pánu přiznal. Obrátí se zase, pozná že zhřešil, zapřev Pána, víra jeho vzroste, upevní se.

Veliký význam má příkaz Páně k Petrovi: A ty někdy obrátě se, potvrzuj bratří svých! Vysvítá opět z něho přednost Petrova nad ostatními jakož i zvláštní úřad apoštolův, aby upevňoval víru nejen svých apoštolských bratří, ale i všech věřících. K tomu zajisté obdrží ještě milost neomylnosti a zvláštní nezlomné odvahy. Petrův úřad „aby bratry potvrzoval", i neochvějná pevnost ve víře, přešla na jeho nástupce — na římské papeže, poněvadž ďábelské nástrahy, aby v církvi povstaly bludy a nevěra, potrvají až do skonání světa. Těší se tudíž římští papežové z daru Petrova — z neomylnosti, jestliže v souhlasu s Písmem sv. a tradicí prohlašují katolickému světu nějaké učení víry a mravů. Tak staří křesťané vždy rozuměli těmto slovům Ježíšovým o modlitbě za Petra a o jeho úloze, aby bratry potvrzoval, posiloval ve víře. Plným právem tedy prohlásil vatikánský sněm r. 1870 za článek víry, že tento záslib Páně ochraňoval stolici Petrovu a církev po všecky časy od každého bludu ve víře. (Sess. IV. cap. 4.)

KAPITOLA TŘICÁTÁ DEVÁTÁ.

Řeč Páně na rozloučenou.

Při poslední večeři otevřel Ježíš srdce z plna milým apoštolům jako nikdy před tím, těše a uče je jako otec na smrtelné posteli zarmoucené děti. Žádná ústa lidská neproslovila tak úchvatné a dojímavé řeči na rozchodnou jako Spasitel.

Proslov Kristův dá se rozděliti na tyto hlavní myšlenky. Ježíš mluví: 1. o svém odchodu k Otci a slibuje Ducha sv. 2. Podobenství o vinném keři a ratolesti. 3. Jak svět bude učeníky jeho nenáviděti. 4. Apoštolové zvítězí nad hříšným světem. 5. Velekněžská modlitba Ježíšova.

Ježíš odejde k Otci — slibuje Ducha sv.

Dozajista děsivě působila na apoštoly řeč Páně, že se světa sejde smrtí kříže. Podivné a smutné obavy táhly rozechvělou duší; báliť se učeníci o Mistra. Proto je těší záslibem, že se zase na věčnosti sejdou, že je potěší Duch sv., že Bůh každou modlitbu jejich ve jménu Ježíšově vyslyší.

Nermutiž se srdce vaše. Věříte v Boha, i ve mne věřte. V domě Otce mého jest příbytků mnoho; kdyby ne, byl bych vám to řekl, neboť jdu, abych vám připravil místo. A jestli odejdu a připravím vám místo, přijdu zase a vezmu si vás k sobě, abyste i vy byli, kde já jsem. A kam já jdu víte, i cestu znáte. Řekl mu Tomáš: Pane, nevíme, kam jdeš; i kterak můžeme znáti cestu? Ježíš řekl jemu: Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází

ŠESTÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY. (DŮM SV. VERONIKY.)

k Otci leč jen skrze mne. Kdybyste byli poznali mne, byli byste poznali i Otce mého; a od této chvíle poznáte ho, a viděli jste jej. Dí jemu Filip: Pane, ukaž nám Otce, a dostačí nám. Ježíš řekl jemu: Tak dlouhý čas jsem s vámi, a nepoznali jste mne, Filipe? Kdo vidí mne, vidí i Otce. Kterak ty pravíš: Ukaž nám Otce? Nevěříš-li, že já v Otci a Otec ve mně jest? Slova, která já mluvím vám, nemluvím sám od sebe, ale Otec, který zůstává ve mně, činí ty skutky. Nevěříte-liž, že já v Otci a Otec ve mně jest? Ne-li, pro skutky samy věřte. Amen, amen pravím vám: Kdo věří ve mne, bude i on činiti skutky, které já činím, ano větší nad ty bude činiti, neboť já jdu k Otci. A začkoli budete prositi (Otce) ve jménu mém, učiním to, aby oslaven byl Otec v Synu. Budete-li zač prositi mne ve jménu mém, učiním to. (Jan 14, 1.—14.)

Slavnostně a s důrazem vyzývá Ježíš apoštoly, aby v něho věřili jako věří v Otce, neboť co učí, je učením nebeského Otce. (Srov. Jan 3, 32.; 14, 10. 24.) Spasitel má při těchto slovech na paměti hned následující slova, jimiž ujišťuje, že jde k Otci učeníkům připravit příbytky, do nichž je uvede, až opět přijde. Ježíš přichází pro jednotlivce při smrti, přijímaje spravedlivé do nebes, pro všechny přijde při skonání světa. Zármutkem obklíčený Tomáš nechápe slov Mistrových. Neví, kam jde, tím méně zná cestu, kudy by ho našel; proto žádá podrobnějšího vysvětlení. Odpověď Kristova Tomáši má veliký význam, nepřeberný obsah: Já jsem cesta, pravda i život. Žádný nepřichází k Otci než skrze mne! Ježíš jest „cesta" k nebesům, poněvadž jako Syn Boží jest jediná „pravda", která na svět přišla, aby lidstvo osvítila. (Srov. Jan 1, 9.—14.) Ježíš jest život sám v sobě (Jan 1, 4,; 5. 26.) a proto i pramenem věčného života lidí.

Takových velikých pravd nemohli apoštolové ovšem postřehnouti. Nepodobalo se jim, že by měli přijíti skrze Syna k Otci, poněvadž dosud nepoznali jednobytnosti Syna s Otcem. Od této chvíle se jim vyjasňuje. Osvícením Ducha sv. poznají v Synu Otce a v Otci Syna, ano oni patřili na Otce při veřejném působení Syna. Spasitel tím míní patření na Otce věrou. To nepostačuje Filipovi. Chce viděti Otce vlastníma očima a proto jménem ostatních apoštolů prosí Pána: Ukaž nám Otce a dosti jest nám! Ježíš mu vysvětluje, že jeho prosba prozrazuje neznalost pravé bytosti Messiášovy. Vždyť přece za učitelského působení slovem i skutkem zjevoval své božství a učeníci měli, patříce na Syna Božího, v něm poznati nebeského Otce. Tato milost však přichází jen skrze víru. Víra pak po jeho odchodu k Otci je učiní schopnými, že i oni budou činiti skutky, které on činil a ještě větší. „Skutky" těmi rozumí se všecka činnost apoštolská i se zázraky. Víc vykonali apoštolové, že po svém rozeslání hlásali evangelium celému světu (Mat. 28, 19.), kdežto Ježíš učil jenom po většině v Galilei a Judsku. S věrou mají učeníci spojiti důvěrnou modlitbu a sice „ve jménu Ježíšově" t. j. podle jeho návodu (Mat. 6, 5. .) v důvěře na jeho zásluhy, jeho přímluvu a prostřednictví u Otce, „aby oslaven byl Otec v Synu". Potom mohou býti přesvědčeni, že všecky prosby jejich vyslyšení dojdou!

Upevniv Spasitel učeníky ve víře a naději, promlouvá o lásce, která je má s ním spojovati. Za odměnu, až přijde k Otci, pošle jim zástupce Ducha sv., utěšitele, jenž s nimi navždy zůstane.

Milujete-li mě, přikázání má zachovávejte. A já budu prositi Otce a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky. Ducha pravdy, jehož svět nemůže přijmouti, poněvadž ho nevidí ani ho nezná; vy však jej znáte, neboť ve vás zůstává a ve vás jest. Nenechám vás sirotků, přijdu zase k vám. Ještě maličko, a svět již mne neuzří; vy však mne uzříte, neboť já jsem živ, i vy živi budete. V ten den vy poznáte, že já jsem v Otci svém a vy ve mně a já ve vás. Kdo má přikázání moje a je zachovává, ten mně miluje. Kdo však miluje mne, bude milován od Otce mého, i já budu jej milovati a zjevím se mu. Rekl mu

Juda, nikoliv onen Iškariotský: Pane, co se to stalo, že se hodláš zjeviti nám, a ne světu? Ježíš odpověděl a řekl jemu: Miluje-li kdo mne, slovo mé zachovávati bude, a Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme Kdo mne nemiluje, slov mých nezachovává, a (přece) slovo, které slyšíte, není moje, nýbrž Otce, který mne poslal. Toto mluvil jsem vám u vás zůstávaje. Utěšitel pak, Duch svatý. kteréhož Otec pošle ve jménu mém, ten vás naučí všem věcem a připomene vám všecko, co jsem mluvil vám. Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám; ne jako svět dává, já vám dávám. Nermutiž se srdce vaše, aniž se strachuj. Slyšeli jste, že já jsem vám řekl: Jdu a přijdu (zase) k vám. Kdybyste mě milovali, radovali byste se, že jdu k Otci, neboť Otec větší jest mne. A nyní pověděl jsem vám to, prve než by se stalo, abyste uvěřili, když se stane. Již nebudu mnoho mluviti s vámi, neboť přichází kníže tohoto světa, a na mně nemá ničeho, avšak aby svět poznal, že miluji Otce a tak činím, jak mi Otec přikázal. Vstaňte, pojďme. (Jan 14, 15.—31.)

Jakmile se rozloučil Ježíš s pozemským světem, přestal býti viditelným utěšitelem učeníků; proto jim přislíbil, budou-li ho milovati a jeho přikázání zachovávati, jiného potěšitele, svého zástupce u nich, Ducha sv. Duch sv. nazývá se utěšitelem, poněvadž apoštoly a jich nástupce učí všeliké pravdě (Jan 16, 13), v nebezpečenství je chrání (Mat. 10, 16.—20.), ve věřících probouzí a oživuje touhu s nadějí po nebeské blaženosti. (K Efes. 1, 13.—14.) Do hříchů zabředlý svět nemůže přijmouti Ducha sv., jelikož v něho nevěří, ale věřící ho přijmou a on se u nich stále usídlí. Že pak Duch sv. je téže bytnosti se Synem, tedy v Duchu sv. zůstane u nich i Syn. Ačkoli více mezi nimi viditelně nebydlí, poznají ho v Duchu a přijdou k poznání, že s Otcem je téže bytnosti a přirozenosti. To poznání přivede je ve vroucné spojení s ním i Otcem. Za podklad k takovému společenství s Otcem i Synem slouží i žádá se účinná láska, kterou lze poznati z věrného zachovávání učení Ježíšova. Kdo naplní tyto požadavky, toho bude milovati i Syn i Otec. Takovému zjeví Ježíš (Duchem svatým) tajemství svého království, a dá mu je blíž a blíže poznávati. (Jan 14, 15.—24.)

Judas Thadeus, jenž si království Messiášovo představoval po lidsku, myslí na viditelné, skvělé zjevení, jež se dostane za podíl celému národu. Proto zaráží ho, že zjevení Ježíšovo má se omeziti na malý hlouček apoštolů. Táže se: Pane, co se stalo, že zjevíš sebe samého nám a ne světu? V odpovědi své naráží Ježíš na představu toho království, jakožto říši duchovní, ukazuje Judovi i ostatním, že mluví o „vniterním zjevení milosti“ a pravdy, kteréhož dosáhnou ti, kdož milujíce ho, zachovávají přikázání jeho. Kdo tak učiní, toho bude milovati též nebeský Otec — k tomu jakožto vyvolenému příbytku zavítají Otec i Syn v Duchu sv., jenž od Otce i Syna od věčnosti splozen jest. (K Řím. 8, 9.) Kdo nemiluje Ježíše a jeho učení, které je zároveň učením Otce, tomu se Syn nezjeví. (Jan 14, 22.—24.)

Nyní vyličuje Pán působnost Ducha sv., jejž apoštolům přislíbil a kterého Otec jim pošle „v jeho jménu“, t. j. na jeho přímluvu a pro jeho zásluhy. Duch sv. připomene apoštolům všecko, čemu je Mistr učil, otevře jim širší poznání jeho a naučí je, jak by svého cíle došli. Propůjčí jim též onen nebeský mír, který jim Ježíš jakožto poslední odkaz svůj zanechává a jehož jim bezbožný svět dáti nemůže. Z Bohať pochází! Je to mír s Bohem, s lidmi, sebou samým — týž mír, který zvěstovali andělé dobrým lidem při Kristově narození. (Luk. 2, 14.) Kdo má onen mír, nalézá útěchu ve všech protivenstvích. Tak se stane učeníkům. Nechať tedy netruchlí a neznepokojují se, až jim Mistr odejde. Odchází sice od nich, ale jak pravil, vrátí se k nim v Duchu sv. Ano, kdyby ho zcela nezištně milovali, těšili by se, že odchází; neboť z toho jim vyprýští mnohé výhody. Dokavad žije na světě v ponížení, jest zevně nižší andělů (k Žid. 2, 4.) a tudíž Otec větším nežli on; ale po odchodu oslaví

Otec také jeho lidskou přirozenost, rozděle se s ním o panování. (K Žid. 1, 3.—12.) Kéž učeníci ta slova uváží, aby ve víře na jeho vševědoucnost a božskou důstojnost se utvrdili. Před odchodem k Otci však musí trpěti a smrt podstoupiti. Zrádce s pochopy už se blíží, aby ho vydal lidskému soudu. Nepřátelé Páně jednají jako nástroje ďáblovi, vládce bezbožného světa. Nemá sice satan žádné moci nad nejvýš svatým, jenž nikdy nezhřešil (Jan 8, 46.; I. Petrova 2, 22.), ale z poslušnosti k Otci, aby vyplnil vůli a vzal na se hříchy světa, který má vykoupiti, vydá se Pán v jeho ruce (Jan 14, 22.—30.) Slovy: Vstaňte, pojďme (odtud), vybízí Kristus Pán apoštoly, aby se připravili k odchodu z večeřadla. Poněvadž se tak stalo později (Jan 18, 1.), mluvil Spasitel následující řeči ještě ve večeřadle. (Jan 15, 1.- 26.) Méně důvodu zní pro to, že by je byl proslovil cestou na horu Olivetskou.

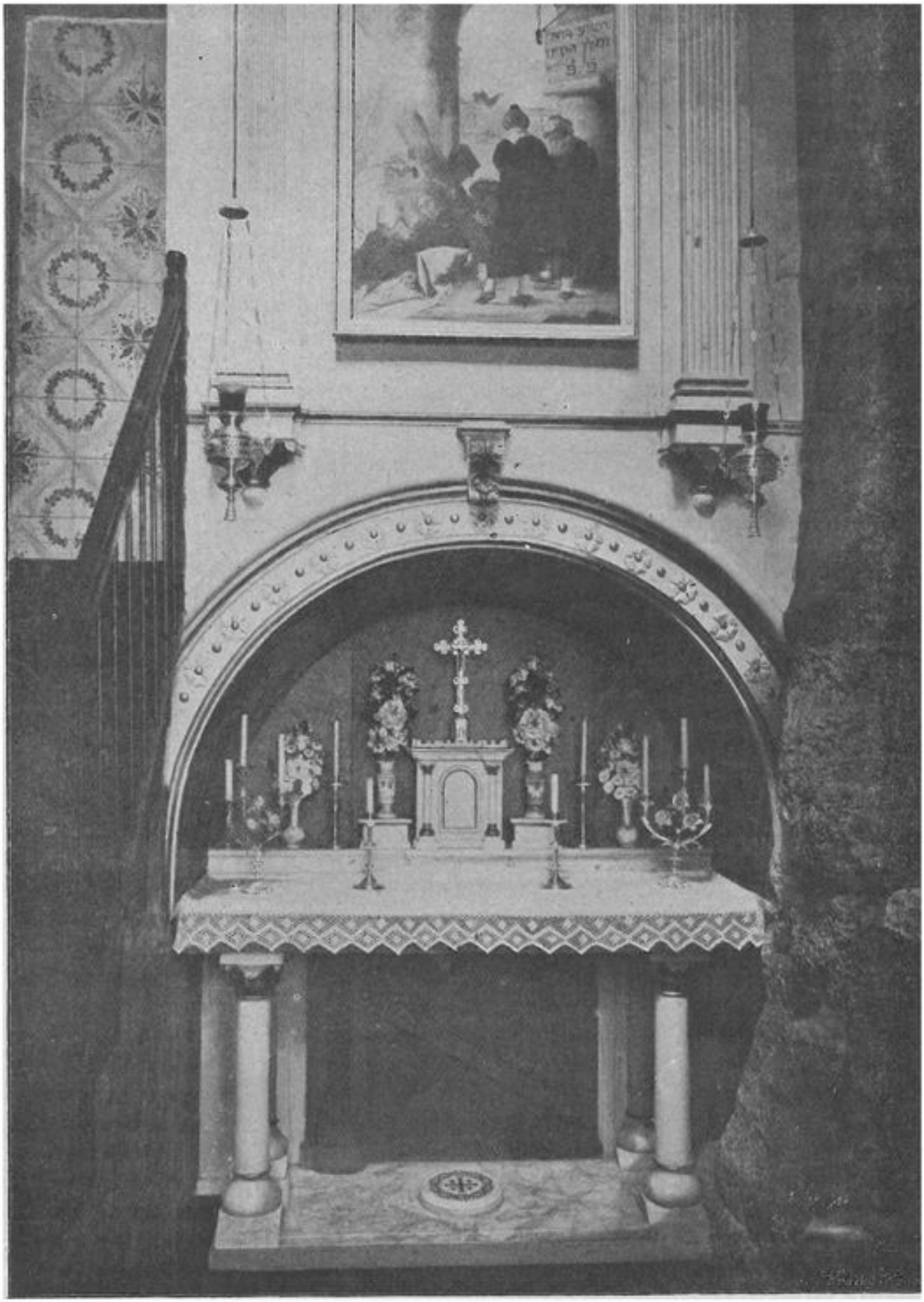
Podobenství o vinném keři a ratolesti.

Já jsem vinný kmen pravý a Otec můj jest vinař. Každou ratolest ve mně, která nenese ovoce, odejme, a každou, která nese ovoce, očistí, aby více ovoce nesla. Vy jste již čisti tím slovem, které jsem vám mluvil. Zůstaňte ve mně, a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete li ve mně. Já jsem vinný kmen, vy (jste) ratolesti; kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho, neboť beze mne nemůže činiti nic. Jestliže kdo ve mně nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolest; i uschne a seberou ji a vrhnou na oheň, a bude hořeti. (Jan 15. 1.—6.)

Podobenství o vinném keři a ratolestech apoštolové dobře srozuměli. Zabývalit se Israelité kromě rolnictví též vinařstvím. Nad to Písmo Starého zákona opět a opět přirovnávalo vyvolený národ vinici, kterou sám Bůh vštípil a pěstoval, očekávaje, že ponese dobré ovoce. (Žalm 79, 9. . . .; Isai. 5, 1. . .) Keřem v podobenství jest sám Kristus. Nazývá se „kmenem pravým“ ne v tom smyslu, že by vinný keř (kmen) nerodil pravé víno, ale jen v podobenství. Čím se stane v přírodě dobrý a zdravý keř vinný, tím je Ježíš v nejkrásnějším slova smyslu ve světě nadpřirozeném. Bůh — vinař poslal jednorozeného Syna na svět, aby štípil vinici t. j. království boží (církev) tak, že vydá hojně úrodu. Ratolestmi rozumí se nejprve apoštolové, potom všickni věřící. Má-li ratolest vydati plod, musí jí prostoupiti síla vinného keře. Podobně nutno, aby učeník Páně, má li vydati ovoce spravedlnosti, byl přístupným milosti boží, která by ho nasytila. Nestane-li se tak, oddělí se duchovně od Krista. Po rozluce duchovní přijde o soudném dnu věčná. Kdo však přijmuv duchovní šťávu milosti, ve spojení s Kristem koná dobré skutky, toho očistí Bůh od každé nedokonalosti, aby nesl bohatší ovoce — jako vinné ratolesti se čistívají ze všeho, co by jejich plodnosti vadilo. (Jan 15, 1.—2.)

Apoštolům dává Pán čestné svědectví, že srdečně přijavše jeho spasitelné učení, vniterně se očistili. Od menších skvrn zbaveni jsou umytím noh. (Jan 13, 10.) Mají-li si zachovati čistotu srdce, musí s ním zůstati ve spojení. Jako zapotřebí, aby ratolest, má-li roditi, zůstala při kmeni, tak potřebno spojení s Kristem, chtějí-li vykonati nadpřirozeně dobré skutky. Kdo se rozloučí s kmenem — Kristem, duchovně schne, umírá, až se podobá suché větvi, kterou hodíme do ohně. Na jiný, věčný oheň přijdou ti, kdož se odloučili od Krista, nepřivinuvše se k němu věrou, nadějí a láskou. (Mat. 13, 41.; 25, 31.—46.) Věčné trvání pekelného ohně naznačuje (řecké) znění evangelia: A uvrhnou (ho) na oheň a hoří . .

Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li ve vás: cokoli budete chtíti, proste a stane se vám. V tom jest oslaven Otec můj, abyste přinášeli mnoho užitku a stali se (dokonalými) učeníky mými. Jako mne miloval Otec, i já jsem miloval vás. Zůstaňte v lásce mé. Budete-li zachovávati přikázání má, zůstanete v lásce mé, jakož i já jsem zachovával přikázání Otce svého a zůstávám v lásce jeho. Toto mluvil

SEDMÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY. MÍSTO, KDE SPASITEL PO DRUHÉ KLESL POD KŘÍŽEM.

jsem vám, aby radost má byla ve vás a radost vaše se naplnila. Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako jsem (já) miloval vás. Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele. Vy jste přáteli mými, činíte-li, co já přikazuji vám. Již více nenazývám vás služebníky, neboť služebník neví, co činí pán jeho, ale nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám oznámil všecko, co jsem slyšel od Otce svého. Ne vy jste mne vyvolili, nýbrž já jsem vyvolil vás a ustanovil jsem vás (k tomu), abyste šli a přinášeli užitek, a užitek váš (aby) zůstával, by začkoli jste poprosili Otce ve jménu mém, dal vám. (Jan 15, 7.—16.)

Na apoštolích jest, aby zůstali spojeni s Kristem; neboť jen tak budou vyslyšeny modlitby jejich v různých záležitostech a potřebách. Koho s Pánem spojuje víra a láska, za toho sám prosí, modlitby jeho vždy vyslyší. (cf. Jan 11, 42.; k Žid. 5, 7.) Příslib Páně, že jim dá „cožkoli budete chtíti", třeba doplniti: budete-li prositi za to, co se Bohu líbí, a člověku ke spáse slouží

Však dobrý učeník za marnost neprosí.

Další důvod, proč spojení s Kristem žádoucno, je oslava boží, cíl a nejvyšší úkol křesťanů!

Nyní přichází Ježíš na podstatu spojení t. j. k lásce. Ježíš miluje své učeníky tak, jak sám od Boha milován. Láska žádá lásku. Tu mu osvědčí, zachovají li jeho přikázání, jako on podrobuje se otecké vůli až na smrt kříže. (Jan 15, 9.—10.) Kristus Pán dodává, proč chce, aby apoštolové z lásky k němu nevypadli. Nejenom že Boha takto oslaví, ale sobě velmi prospějí: Toto mluvil jsem vám, aby radost má byla ve vás a radost vaše (aby) byla plna. Stanouť se v jisté míře zde a někdy na věčnosti účastnými té radosti, jaké požívá Ježíš jako člověk a jež má základ v lásce boží. (Srov. I. ke Korint. 13, 12.; Zjev. 21, 4.) Není lásky k Bohu bez lásky k bližnímu — pravda to, kterou Spasitel několikráte opakuje. (Mat. 7, 12.; 22, 40.; Jan 13, 34.) Vzácným obrazem lásky k bližnímu jest — Kristus Pán, jenž život svůj položil za přátele své. Apoštolé budou též jeho přáteli, vykonávají-li, co jim poroučí. Dosud utvářel se poměr jejich k němu jako služebníků k pánu — nemluvilť k nim vždy otevřeně, neprozradil jim všecky příčiny svého jednání; ale ode dneška otvírá jim srdce zúplna, mluví s nimi jako přítel ku příteli, zvěstuje jim vše, co uslyšel od Otce, zjevuje jim všecky spasitelské úmysly. (Jan 15, 11.—15.)

Nazval-li Ježíš apoštoly svými „přáteli" není tím řečeno, že by neměli více sloužiti (srov. Jan 12, 26.; 13, 13. Luk. 17, 7.—10.); neboť poměr Tvůrce ke tvoru jeví se vždy služebným. Nejedná se tu tak o jméno či přijmí, jakým Ježíš apoštoly obdaroval, jako spíše o různý směr poměru, jenž má býti vyjádřen rozličným pojmenováním (Maldonat.).

Na to připomíná Ježíš apoštolům milost jejich povolání k apoštolskému úřadu a proč že se to stalo: aby lidi obraceli, sebe i je k věčnému životu přivádějíce. (Srov. Mat. 28, 19. Mar. 16, 15.—16.) Volbou tou dosáhli takové hodnosti i postavení, že Otec jim všecko dá, oč důvěrně poprosí ve jménu Ježíšově. (Jan 15, 11.—16.)

Jak svět učeníky Páně bude nenáviděti.

Toto přikazuji vám, abyste se milovali vespolek. Jestliže svět vás nenávidí, vězte, že mne nenáviděl prve, nežli vás. Kdybyste byli ze světa, svět by miloval, co jeho jest; poněvadž však ze světa nejste, nýbrž já jsem vás vyvolil ze světa, proto vás svět nenávidí. Pamatujte na to slovo, které jsem já řekl vám: Není služebník větší nežli Pán jeho. Jestli mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati: jestli mé slovo zachovali, i vaše budou zachovávati. Ale toto všechno učiní vám pro jméno mé, poněvadž neznají toho, jenž mne poslal. Kdybych byl nepřišel a jim nemluvil, hříchu by neměli; nyní však nemají výmluvy ze hříchu svého. Kdo nenávidí mne, nenávidí i Otce mého. Kdybych byl nečinil mezi nimi skutků,

kterých nikdo jiný nečinil, hříchu by neměli; avšak (oni je) i viděli, a (přece) nenáviděli jak mne, tak Otce mého. Ale (to se dělo a děje), aby se naplnilo slovo, kteréž jest psáno v zákoně jejich: Nenáviděli mne bez příčiny. Když pak přijde Utěšitel, kterého já pošlu vám od Otce, Duch pravdy, kterýž vychází od Otce, ten bude svědčiti o mně; avšak i vy budete svědčiti, neboť jste se mnou od počátku. (Jan 15, 17.—27.)

Ježíš doporučuje apoštolům ještě jednou vespolnou lásku, aby jeden druhého mohl těšiti, aby snáze zvítězili, až svět na ně zaútočí. Nemají se příliš tomu diviti, že je svět nenávidí; vždyť jemu se jinak nevedlo. Světská nenávist bude důkazem, že smýšlení jejich se nesrovnává s proudy toho světa, že nenáleží světu, ale Kristu. Kdyby se drželi světa, miloval by je, že však se mu protiví, nenávidí je. Pronásledoval-li Pána, oč více služebníky jeho, kteří v jeho duchu dále působí (Srov. Mat. 10, 24.; Jan 13, 16.) Jestliže Mistr hlásaje spasitelné učení narazil na odpor, nemohou jeho žáci očekávati, že by slova jejich setkala se u všech se souhlasem. Mnozí učením jejich opovrhnou a budou je pronásledovati proto, poněvadž neuznávají Ježíše za Syna božího; neznajíť Otce, který ho poslal. Nevěra i nedostatek poznání není bez viny, hřeší, jelikož Ježíš svou učitelskou činností dostatečně ukázal, že je Messiáš, Syn boží. (Jan 8, 51.—58.) Hřích nenávisti této roste, protože kdo Krista nenávidí, nenávidí i nebeského Otce. Kristus mimo učení osvědčil se Synem božím v nesčetných zázracích, jež posud nikdo nevykonal. (Srov. Mat. 9, 8.; Mar. 2, 12.; Luk. 4, 36; 9, 44.) Z toho plyne, že zatvrzelostí a nevěrou velmi hřeší. Bůh o tom počínání vložil v ústa žalmistova proroctví Nenáviděli mne bez příčiny! (Žalm 68, 5. a 24, 19.) Nyní se naplnilo. A třeba že Židé i jiní zůstanou ve své nedověře, učení jeho zvítězí, jeho říše přetrvá věky a sice pro svědectví Ducha sv., jejž Ježíš od Otce pošle. K svědectví Ducha sv. přistoupí svědectví apoštolů; neboť oni, živše s Pánem od počátku jeho činnosti, mohou jako očití svědci jeho spasitelné činy potvrditi.

Zjeviv Ježíš, jako starostlivý otec dětem, co za osudy je potkají, vysvětluje jak, i proč se tak stane:

Toto mluvil jsem vám, abyste se nepohoršili. Ze synagogy vyloučí vás, ano přichází hodina, že každý, kdo vás zabije, bude se domnívati, že by tím Bohu sloužil. A to vám učiní, poněvadž nepoznali Otce ani mne. Ale tyto věci mluvil jsem vám, abyste, když přijde hodina jejich, rozpomenuli se, že jsem je vám pověděl. S počátku jsem vám těch věcí neřekl, neboť jsem byl s vámi. Nyní však jdu k tomu, jenž mě poslal, a nikdo z vás neptá se mě: Kam jdeš? Ale že jsem vám ty věci mluvil, zármutek naplnil srdce vaše. (Jan 16, 1.—6.)

Proto Ježíš předpovídá apoštolům budoucí pronásledování a utrpení, aby se na ně připravili a až je zasáhnou, neodpadli, ale ve víře na jeho vševědoucnost i božství se upevnili. Ježíš jmenuje hlavně dva druhy bolestného protivenství. Že totiž je vyloučí jako bludaře a kacíře z náboženského společenství (Srov. Jan 9, 22. 12, 42.) a že je lidé budou považovati za zločince, jichž zahlazení je bohumilou věcí. Proroctví Páně vyplnilo se brzo ukamenováním sv. Štěpána a prvním pronásledováním křesťanů v Jerusalemě (Skut. apošt. 7, 54.—58.; 8, 1. 12, 1.—2.) a naplňuje se potíráním církve po všechna století.

Ježíš uvádí utrpení apoštolů jen povšechně (Srov. Mat. 5, 11.; 10, 17. 22.) Nepraví, že hned nastanou. Dokud prodlévá on při nich, nepotká je nic podle úradku božího. Ničeho jim o tom dříve nesdělil; ale teď odcházeje, chce je na vše připraviti. — Slova Páně o nastávajících svízelích zarmoutila apoštoly tak, že nemohou ze sebe ani slova vypraviti. Ani se neptají, proč jde od nich. A hle, i tu ukazuje se božské srdce Ježíšovo v jasu milosrdenství a lásky. Vida, že učeníci truchlí, hned útěšnými slovy vlévá naději, že konečně svět přemohou.

Apoštolové zvítězí nad světem.

Ale já pravdu pravím vám: Jest vám užitečno, abych já odešel, neboť, ne-

odejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám; odejdu-li, pošlu ho k vám. A on přijda usvědčí svět z hříchu a ze spravedlnosti a ze soudu; z hříchu, že nevěří ve mne: ze spravedlnosti, že jdu k Otci, a již neuzříte mne, ze soudu pak, že kníže tohoto světa již jest odsouzen. (Jan 16, 7.—11.)

Spasitel dí, že jeho nanebevstoupení jest nevyhnutelnou podmínkou seslání Ducha sv. Čemuž sluší rozuměti tak: Úmysl boží je, aby Duch sv. sestoupil na věřící až po nanebevstoupení Páně. Vykupitel je spasí smrtí na kříži, ale vykupitelská milost přijde na ně až skrze Ducha sv. Stalo se tím, že Duch svatý trestal svět ze hříchu, spravedlnosti a soudu. Trestání či přesvědčování ze hříchu nastalo již o svátku svatodušním, když po kázání apoštolově, v němž působil Duch sv., dalo se pokřtíti 3000 Židů, kteryžto počet dosáhl brzo 5000 hlav. (Skut. ap. 2, 41.; 4, 4.) Duch sv. přesvědčil svět, že je „spravedlnost" a kde by ji měl nalézti. Vstoupil-li Ježíš na nebesa, stála spravedlnost při něm; neboť Bůh může do nebeských stínů vzíti jen spravedlivého člověka. To musí svět připustiti. Konečně Duch sv. trestal (přesvědčil) svět „z soudu" a sice odsouzením Satana (= poražením podvodného modlářství), jehož moc Kristus svou smrtí zlomil (Jan 12, 31), vymaniv z jeho područí všechny duše, vyjímaje ty, jež i po té ďáblu dobrovolně slouží.

Že Kristus satana porazil a na sobě závislým učinil, dokázalo se tehdy, když apoštolové ve jménu Ježíšově z posedlých vymítali zlé duchy (Mar. 16, 17; Skutk. ap. 16, 18.) a že hlásáním Ukřižovaného pohanské chrámy, oltáře i hanebnosti vyhladili. (Sv. Jan Zlat.).

Ohlásiv působení Ducha svatého na světě, opovídá Ježíš svou další činnost apoštolům:

Ještě mnoho mám mluviti vám, ale nemůžete nyní snésti. Když však přijde onen Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě, neboť nebude mluviti sám od sebe, nýbrž co uslyší, bude mluviti a příští věci zvěstuje vám. Všecko, cožkoli má otec, mé jest; proto jsem řekl: z mého vezme a zvěstuje vám. (Jan 16, 12.—15.)

Poněvadž Ježíš prohlásil, že zjevil apoštolům v š e c k o, co slyšel od Otce, je patrno, že to, co nyní nepochopují a co jim Duch sv. má odhaliti, v srdce jejich padlo jako kvas, jádro, které vypučí. Novoty, jimž Duch svatý apoštoly oblaží, nebudou tudíž nic jiného, nežli rozvoj nauk Kristových, hlubší porozumění, vniknutí do nich. Tak aspoň nejlepší vykladači Písma rozumí slovům Páně: Když pak přijde ten Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě. Duch svatý rozvine zároveň činnost prorockou, zjeví budoucí, neproniknutelné věci, jaké na př. nalézají se ve Zjevení Janově: Co přijíti má, zvěstuje vám. Duch sv., uče skrze apoštoly a jich nástupce tomu, čemu učil Kristus, oslaví Krista a dotvrdí pravdu jeho slov; neboť vše, co Duch sv. zjevuje, je spolu Zjevení Ježíšovo. Duch sv. totiž čerpá své vědění z Krista: Z mého vezme a zvěstuje vám. Jelikož pak Syn je s Otcem téže podstaty, čerpá Duch sv. nejen z Ježíše (Syna), ale též z Otce. Co od toho i Syna slyší, učí a zjevuje lidem. (Jan 16, 13.)

Plným právem dokazují sv. Otcové a sněm ve Florencii (cap. 25.) z toho úryvku Písma sv. (Jan 16, 13.—15.) božství Syna a že Duch sv. od Otce i Syna pochází. Mylnou je představa některých, že Duch sv. vychází jediné od Otce. Ducha sv. nazývá Písmo (Mat. 10, 20.; k Řím. 8, 9,) nejenom duchem Otce, ale též duchem Syna; tedy posílá ho Otec i Syn a sice Otec ve jménu Syna (Jan 14, 26.). Po svém zmrtvýchvstání udělil Ježíš apoštolům Ducha sv. tím, že na ně dechl. (Jan 20, 22.)

Z výroku toho zřejmou též různost tří božských osob. Syn není Otec, ale co má, má s Otcem společně, božské vědění, božskou podstatu. Duch sv. není Syn aneb Otec, ale béře z majetku Syna a Otce, maje s ním společnou božskou bytnost a vědění. Po katolicku tedy věříme, že máme vyznávati a klaněti se jedinému Bohu ve třech osobách, jednotné Trojici, nematouce jednu osobu s druhou, třetí, nerozdělujíce jejich přirozenosti. (Vyznání víry sv. Athanasia.)

Promluviv o božské Trojici, jejíhož tajemství svatí apoštolové ovšem nechápou, mluví Ježíš o svém rozloučení. Není divu, že při této příležitosti se ptají učeníci, kdy jak že se to stane. Ježíš je opětně těší:

Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě, poněvadž jdu k Otci. I řekli někteří z učedníků jeho k sobě vespolek: Co jest to, co nám praví: Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě a poněvadž jdu k Otci? Pravili tedy: Co jest to, co dí: Maličko? Nevíme, co praví. I poznal Ježíš, že se ho chtěli tázati, a řekl jim: O tom se tážete mezi sebou, že jsem řekl: Maličko, a neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě? Amen, amen pravím vám: Vy budete kvíliti a plakati, ale svět se bude radovati; vy se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. Žena, když rodí, zármutek má, neboť přišla hodina její; když však porodila dítko, již nepamatuje na bolest pro radost, že se narodil člověk na svět. Tak i vy máte nyní zármutek, avšak opět vás uzřím, a radovati se bude srdce vaše, a radosti vaší nikdo neodejme od vás. (Jan 16, 16.—22.)

G. Reni: Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co či (Luk. 23, 34.)

Apoštolové „maličko" — t. j. za nedlouho od této věci a pohřbu Kristova — neuzří Spasitele v těle lidském a opět „maličko" — t. j. od pohřbu až do zmrtvýchvstání — uvidí ho znovu. Až smrt Ho vyrve s očí, hluboký bol naplní jejich srdce; a svět se rozradostní, že s Kristem zhynulo jeho učení. Ale žal apoštolů obrací se v radost, až ho opět po vzkříšení uzří. Náladu apoštolů znázorňuje Pán podobenstvím o ženě roditelce. Za řeči Páně ovšem máme nejprve na paměti slavné zmrtvýchvstání Spasitelovo a dobu od téhož až do nanebevstoupení (Mat. 28, 16 . . .; Mar. 16, 14 . . .; Luk. 24, 36 . .; Jan 20 . . .; 21, 1 . . .); ale slova ta ovšem vztahují se též na budoucí patření na Beránka ve slávě věčné.

Ježíš zmiňuje se o tom, že radostný čas po vzkříšení a seslání Ducha sv. prospěje apoštolům dvojím směrem: poznají úplně boží pravdu a každá prosba jejich se vyplní.

A v ten den nebudete se mě tázati po ničem. Amen, amen pravím vám: Budete-li zač prositi Otce svého ve jménu mém, dáť vám. A až dosavad jste neprosili za nic ve jménu mém; proste, a vezmete, aby radost vaše byla úplná. Toto jsem vám mluvil v podobenstvích; přichází hodina, kdy nebudu více mluviti vám v podobenstvích, nýbrž zjevně budu vám zvěstovati o Otci. V ten den budete prositi ve jménu mém; a nepravím vám, že já budu prositi Otce za vás, neboť Otec sám miluje vás, protože vy jste milovali mne a uvěřili jste, že jsem já vyšel od Boha. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci. Řkou jemu učeníci jeho: Aj, nyní mluvíš zjevně a žádného podobenství nepravíš; nyní víme, že znáš všecko a nemáš zapotřebí, aby se tě kdo tázal, proto věříme, že jsi od Boha vyšel. Ježíš jim odpověděl: Nyní věříte? Aj, nyní přichází hodina a již přišla, že se rozprchnete jedenkaždý do svého a mě samotna necháte; ale nejsem sám, neboť Otec jest se

mnou. Tyto věci jsem vám mluvil, abyste měli ve mně pokoj. Na světě budete míti soužení, avšak důvěřujte, já jsem přemohl svět. (Jan 16, 23—33).

Po seslání Ducha sv. bude všechno učení Páně apoštolům jasno, neboť on je naučí všemu, co třeba, aby věděli. Nebeský Otec jim dá vše, oč budou prositi ve jménu Ježíšově. Z bude toho radost jejich dokonalou, neboť vyplnění modlitby posílí jejich víru, upevní naději, činíc je nadšenými pro apoštolský úřad. Kdežto před tím až doposud Ježíš k nim promlouval v těžko pochopitelných podobenstvích, ojasní jim Duch sv. vykupitelské dílo jeho. Modlitbu ve jménu Ježíšově vyslyší Otec proto, poněvadž po svém nanebevstoupení Ježíš jakožto prostředník stále se za ně bude přimlouvati před trůnem božím. (K Řím. 8, 34.; k Žid. 9, 24.; Janova 2, 1.) Dokud žil na světě, nemohli prositi jeho jménem, poněvadž vykupitelského díla dosud neukončil; nyní však v tom jménu obdrží od Boha každou milost. Spasiteli nebude více zapotřebí, aby sám za ně prosil, jak to za života často činíval. Mohou očekávati za modlitbu vše od Boha, jelikož víra i láska je s Kristem spojovala a proto Otec je miluje. Důrazně připomíná Spasitel, že od Otce vyšel a k němu se vrací. Nechť tudíž apoštolové podrobujíce se milostivé vůli Otcově, netruchlí, ale nutnosti v pokoře se podrobují. Po těch slovech jakoby paprsek nebeského světla spadl na učeníky. Nyní poznávají, že z božího příkazu Ježíš opouští svět a vrací se k Otci. Zároveň spatřují, že Ježíši není tajno jejich smýšlení před tím, nežli se ho ještě optali (Jan 16, 19.) Avšak Pán bolně jim zvěstuje, že nyní sice věří, ale že ho brzy opustí, od něho utekou a každý jen sebe bude chtíti zachrániti. Dotýká se tu útěku apoštolů při zajetí. Jen nebeský Otec ho neopustí, ale podpoří ho všemohoucí pomocí, aby dílo vítězně dokončil a svět vykoupil. Potěšlivý záslib tento má apoštoly po útěku vzpružiti, posíliti. Konečně uvádí Spasitel učeníkům na paměť, že jeho poučování jen k tomu směřuje, aby zůstali s ním ve spojení živou věrou, požívajíce onoho vniterního pokoje, jehož jim svět dáti nemůže (Jan 14, 27). Ve spojení s ním, naplněni jsouce nebeským mírem, zvítězí ve všech bojích, jež na ně čekají se strany hříšného světa; neboť vítěz nad světem i ďáblem Kristus Pán je neopustí a vždy jim pomůže.

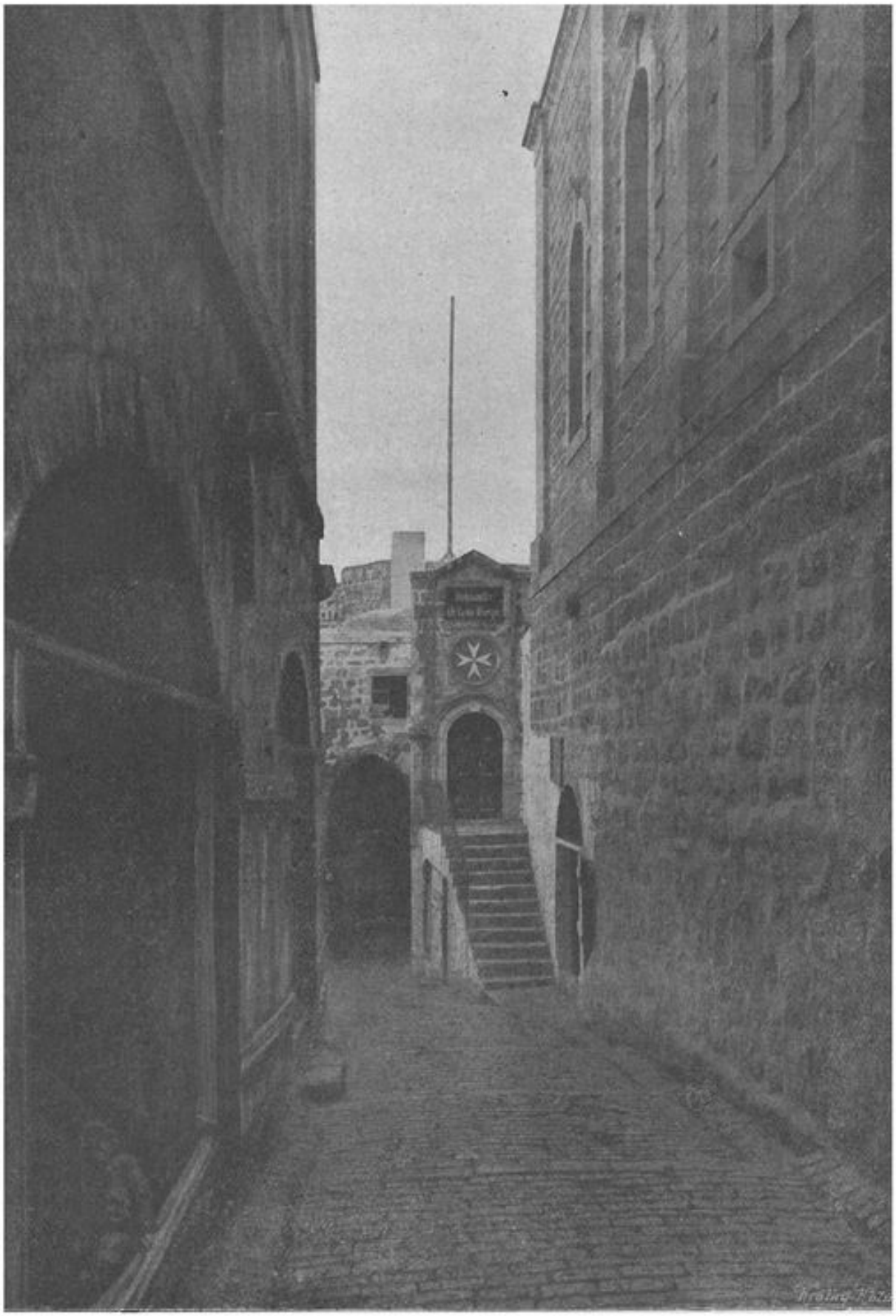
Velekněžská modlitba Ježíšova.

Potěšiv zarmoucené apoštoly, promluvil Ježíš modlitbu, která se obyčejně nazývá „velekněžskou“, poněvadž ji vykonal Kristus, velekněz Nového zákona a prostředník lidí u Boha. Modlil se jako Syn boží, jehož Otec nikdy neoslyší (Jan 11, 42). Proto též celá modlitba zní jako proroctví o dobru království božího. — Modlitba obsahuje 1. prosbu o oslavení, 2. prosbu za apoštoly a 3. za všecky věřící.

Ježíš prosí za své oslavení . . .

Tyto věci promluvil Ježíš a pozdvih oči k nebi řekl: Otče, přišla hodina; oslav Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe, ježto jsi mu dal moc nade vším tělem, aby dal život věčný všem, které jsi dal jemu. To pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista. Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi dal, abych je učinil. A nyní oslav mě ty, Otče, u sebe slávou, kterou jsem měl u tebe, prvé nežli svět byl. (Jan 17, 1.—5.)

Božský Spasitel začíná velekněžskou modlitbu prosbou, aby ho Otec oslavil. Oslava Synova začala podivnými událostmi při jeho smrti, jeho slavným zmrtvýchvstáním, nanebevstoupením. Oslava Synova je zároveň oslavou Otce, jehož milostivé úmysly vykoupením světa se uskutečnily. (Srov. Jan 13, 31.) Mají-li vykoupenci vejíti do života věčného, nutno, aby poznali i uznali pravého Boha a jeho Syna Ježíše Krista. Kdo chce tedy dojíti věčné blaženosti, musí znáti tak dobře Syna jako Otce. A to je důkazem božství Ježíšova. Poznáváme oba věrou a sice živou věrou, kteráž se jeví zachovávání božských přikázání. (I. Janova 2, 3.) —

OSMÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY. MÍSTO, KDE JEŽIŠ OSLOVUJE ŽENY JERUSALEMSKÉ.

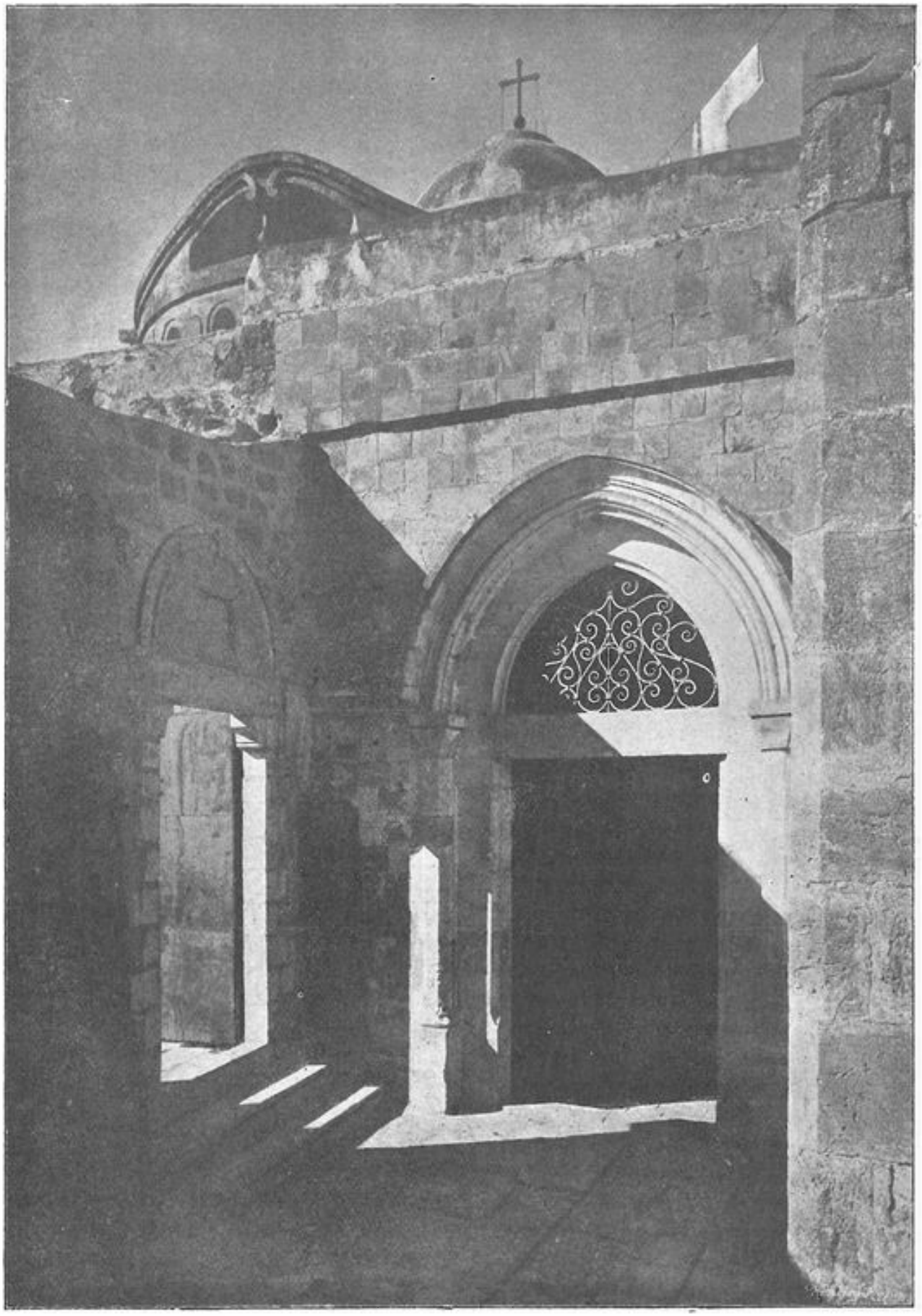
Ježíš prosí proto za svou oslavu, poněvadž i on na světě oslavoval Otce tím, že konal spasitelské dílo, v němž se objevila spravedlnost, láska i milosrdenství boží. Ježíš považuje vykupitelské dílo za dokonané, poněvadž z vůle nebeského Otce už obět přinesl. Oslava, za niž Pán prosí, záleží v tom, že se promění jeho lidská přirozenost a bude účastna slávy, ze které se Syn u Otce těšil od věčnosti. Krásně o tom píše svatý Pavel v listu k Filipenským (2, 8.—11.) Ponížil sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti, a to k smrti kříže. Protož i Bůh povýšil ho a dal jemu jméno (= důstojnost a slávu) kteréž je nad všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelných (t. j. tvorů) a každý jazyk aby vyznával, že Pán Ježíš Kristus je ve slávě Boha Otce!

Ježíš se modlí za apoštoly

Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa. Tvoji byli, a mně jsi je dal, a slovo tvé zachovali. Nyní poznali, že všecko, co jsi mi dal, jest od tebe, neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim, a oni (je) přijali a poznali právě, že jsem vyšel od tebe, a uvěřili, že jsi ty mě poslal. Já za ně prosím. Neprosím to za svět, nýbrž za ty, které jsi mi dal, neboť tvoji jsou. A všecko, co jest mé, jest tvoje, a co jest tvé, jest moje, a jsem v nich oslaven. A již nejsem ve světě, ale oni jsou ve světě, a já jdu k tobě. Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my. Když jsem byl s nimi, já jsem je zachovával ve jménu tvém; ochránil jsem ty, které jsi mi dal, a nikdo z nich nezahynul, leč jen syn záhuby, aby se naplnilo Písmo. Nyní však jdu k tobě a toto mluvím ve světě, aby měli radost moji v sobě úplnou. Já jsem jim dal slovo tvé a svět pojal nenávist proti nim, poněvadž nejsou ze světa, jakož ani já ze světa nejsem. Neprosím, abys je vzal ze světa, nýbrž abys je chránil od zlého. Ze světa nejsou, jakož ani já nejsem ze světa. Posvětiž je v pravdě; slovo tvé jest pravda. Jako jsi ty mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. A já posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě. (Jan 17, 6.—19.)

Dříve Ježíš pověděl, že spasitelným dílem oslavil nebeského Otce (Jan 17, 4.); nyní naznačuje blíže, v čem ona oslava pozůstává. V tom, že Ježíš lidem, které Bůh ze světa vyvolil a jemu jako majetek dal, „jméno boží“ zjevil a že oni zjevení přijavše je zachovali a tak došli poznání, že Ježíš je božského původu a jedné bytnosti s Otcem. (Jan 17, 6. 8.) Ze spojitosti řeči vysvítá, že těmi vyvolenci nejprve sluší rozuměti apoštoly, které Bůh od světa oddělil, Bohu-člověku připojil, v nich svou milostí způsobil, že připojivše se věrně k Ježíši, v něho uvěřili. V dalším smyslu dlužno míti za ty vyvolence všecky věřící vůbec.

Dí-li Ježíš, že „za ně prosí a ne za svět“, nesmíme se domnívati, že by byl za svět nikdy neprosil. Jak by byl mohl Ježíš odříci světu soucitu, své modlitby, když za lidi se obětoval (Jan 3, 16. I. k Timot. 2, 6.), na kříži za své mučitele se modlil (Luk. 23, 34.) a apoštoly poslal do celého světa kázat evangelia (Mat. 28, 19. Mar. 16, 15.)? Ano, Ježíš orodoval, mnoho a často orodoval u Boha za lidstvo; ale nynější modlitba výlučně dotýká se apoštolů, kteří povoláni jsou k tomu, aby se stali věrozvěsty světa. Ježíš nepochybuje, že Bůh jeho prosby uslyší, poněvadž apoštolové náležejí tak Otci jako Synu a oni oslavujíce Syna, zároveň oslaví Otce (Jan 17, 9.—10.) — Ježíš vyprošuje apoštolům za první milost — jednotu: aby, Otče svatý byli jedno jako i my ! Má-li působení jejich vydati ovoce, musí zůstati ve společenství lásky Otce i Syna, jejich jednomyslnost má představovati jednotu Otce i Syna. Jak úvahy hodné učení pro kněze církve! Dokud Ježíš žil na světě, božskou mocí ochraňoval apoštoly, že kromě Jidáše žádný od něho neodpadnul. A o Jidáši psal Žalmista (108, 8.): A ouřad jeho vezmi jiný! Teď, když se Spasitel loučí se světem, nechať Bůh zachová všecky v jednotě víry a lásky. Pán modlitbu pro-

DEVÁTÉ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY. MÍSTO, KDE SPASITEL PO TŘETÍ KLESL POD KŘÍŽEM.

náší hlasitě, aby vzpomínka na jeho přímluvu naplňovala apoštoly radostí v utrpení, aby je naplňovala radostí Ducha sv., jež je výron a obraz té nebeské radosti, kterou oplývá Kristus ve spojení s Otcem.

Za druhou milost vyprošuje Ježíš apoštolům a jich nástupcům — trpělivost v soužení a bolestech. Svět je bude nenáviděti a pronásledovati, poněvadž „nejsou z tohoto světa“ a poněvadž učení, jež budou hlásati, odporuje názorům světa. I bude jim tudíž velice potřebí božské ochrany, aby neupadli do hříchu. (Jan 17, 14.—16.) Ježíš nevyžaduje apoštolům jenom ochrany, ale též „posvěcení vlastního i posvěcení k apoštolskému úřadu“, aby bez bázně pravdu zvěstovali. (Jan 17, 17.) Otec vyslal Syna na svět, aby vydal svědectví o pravdě; k témuž účelu posílá Spasitel apoštoly do světa. Proto oni v nejkrásnějším i nejplnějším významu slova jsou zástupci i nástupci Kristovými. (II. ke Korint. 5, 26.) Aby ku svému povolání v pravdě byli posvěceni, obětuje se Ježíš sám za oběť nebeskému Otci.

Modlitba Páně za věřící všech časův.

Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všickni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mě poslal. A já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme: já v nich a ty ve mně, aby byli v jednotě dokonalé, by svět poznal, že jsi ty mě poslal a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne. Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, by viděli slávu mou, kterou jsi mi dal, neboť jsi mě miloval před stvořením světa. Otče spravedlivý, svět tě nepoznal, ale já jsem tě poznal; i tito poznali, že jsi ty mě poslal. A v známost uvedl jsem jim jméno tvé a v známost uvedu, aby ta láska, kterou jsi mě miloval, byla v nich i já v nich. (Jan 17, 20.—26.)

Třikrát po sobě se zvýšenou vroucností prosí Ježíš o jednotu mezi věřícími. Obrazem jednoty je spojení nebeského Otce s jednorozeným Synem. Pro podivuhodnou jednotu věřících má svět uvěřiti v božské poslání i v božství Ježíšovo. A skutečně ničemu se pohané na křesťanech tak neobdivovali, jako jejich jednotě a bratrské lásce. Také důvodem, proč mnozí pochybují o božském původu křesťanství, jest rozervanost křesťanův.

Za největší milost, o niž Spasitel žádá pro křesťany, dlužno považovati nebeskou slávu. Nabudou ji proměněním o soudném dnu. (K Filip. 3, 21.—22.) V tom smyslu má se rozuměti slovům: A já slávu, kterou jsi mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jakož i my jsme jedno. Věřící mají býti oslaveni v nebesích s Kristem, aby spojení jejich s Otce i Synem bylo nerozlučné i dokonalé, jako spojení Otce se Synem. Oslava věřících je úkaz nesmírné lásky boží k lidem a ku Kristu, jehož vykupitelské dílo Otec korunoval, milovav ho jako člověka od věčnosti. Při konci vrací se Ježíš k témuž bodu, jímž modlitbu započal, totiž že zapotřebí křesťanům, aby živou věrou se spojili s Otcem i Synem. Svět v Otce nevěřil, nepoznal ho, ačkoliv Ježíš svým působením ho zjevoval; jen věrní učeníci Otce poznali jakož i jeho Syna, Ježíše Krista, kterého na svět poslal. Aby pak všichni lidé dobré vůle k podobnému poznání přišli a láskou s Otce i Synem se spojili, budou apoštolové na rozkaz Páně zvěstovati „jméno Otcovo“. V tom smyslu napsal sv. Pavel k Židům (2, 12.): Zvěstovati budu jméno tvé (Otcovo) bratřím svým a uprostřed shromáždění (církve) chváliti budu tebe.

Ježíš zakončuje velebně velekněžskou modlitbu, ukazuje na poslední cíl člověka: aby Boha poznal, jemu se klaněl a tak na věky s ním se spojil.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ.

O úzkostech Ježíšových v zahradě Gethsemanské, o jeho zajetí, výslechu před Annášem a Kaifášem, před vysokou radou. — Petr zapře Pána.

O úzkostech Ježíšových v zahradě Gethsemanské.

A chválu vzdavše vyšli na horu Olivetskou. Tehdy Ježíš přišel s nimi na popluží, které slove Gethsemany, a řekl učeníkům svým: Poseďte tuto, až odejda tamto se pomodlím A pojav Petra a dva syny Zebedeovy, počal se rmoutiti a teskliv býti. Tu řekl jim: Smutná jest duše má až k smrti! pozůstaňte tuto a bděte se mnou. A popošed maličko padl na svou tvář a modlil se řka: Otče, je-li možno, ať odejde kalich tento ode mne; ale ne jak já chci, nýbrž jak ty. I přišel k učeníkům svým a nalezl je ani spí; i řekl Petrovi: Tak-liž jste nemohli jedné hodiny bdíti se mnou? Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení; duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno. Opět po druhé odešel a modlil se řka: Otče můj, nemůže-li kalich tento minouti mne, leč bych jej pil, staň se vůle tvá. A přišed opět, nalezl je, ani spí, neboť oči jejich byly obtíženy. I nechal jich a odešed opět modlil se po třetí, táž slova říkaje. Na to přišel k učeníkům svým a řekl jim: Spěte již a odpočívejte; aj, přiblížila se hodina, a Syn člověka bude vydán v ruce hříšníků. Vstaňte, pojďme! Hle, přiblížil se ten, který mě zradí. (Mat. 26, 30. 36.—46. Mar. 14, 26. 32.—42.; Luk. 22. 39.—46.; Jan 18, 1.)

Ježíš zapěv s apoštoly obvyklý chvalozpěv (žalm 114.—117.), opustil večeřadlo ubíraje se na Olivetskou horu asi půl hodiny od Jerusalema vzdálenou. Bylo kolem půlnoci ze čtvrtka na pátek. Židovský obyčej kázal, aby velikonoční večeře netrvala přes půlnoc. Na horu se šlo k severu přes potok Cedron. Potoční voda bývala kalnou a proto řecký text u sv. Jana nazývá bystřinu „černým potokem“ a „zimním potokem“, poněvadž řečiště jeho se zavodňuje jen v deštivé době zimní. O velikonocích jakož i jiné potoky a říčky palestinské vysychá, tak že v něm voda teče jen při silném, déle trvajícím dešťovém počasí. Dosud se přes něj klenou dva mosty, jeden severně za branou řečenou štěpánskou, druhý asi 330 metrů jižněji při náhrobníku Absolonově. Ježíš přešed potok po prvním mostě, přišel s učedníky do zahrady poplužního dvorce řeč. Gethsemani, což znamená tolik jako lis ku tlačení oleje, že tam lisovali plody oliv s té hory. Nynější zahrada téhož jména má podobu nepravidelného čtverce, jehož západní strana měří 53, severní 50 m délky. Obklopuje ji asi asi 2 a půl m vysoká zeď s obrazy křížové cesty, kterou Františkáni bedlivě opatrují. V zahradě samé kromě různých květin a stromů stojí 7 velikých a prastarých oliv. Něco severněji od zahrady spatříme jeskyně smrtelné úzkosti Páně. Tato skalní sluje má 3 m výšky, 18 m délky a 5 m šířky. Stojí v ní 3 jednoduché oltáříky, na nichž stále hoří lampy. Nad hlavním vznáší se obraz Spasitele, jak ho anděl posilňuje — dole latinský nápis: I učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zemi. (Luk. 22, 44.)

Přišed k zahradě nechal venku 8 apoštolů a se třemi nejdůvěrnějšími: Petrem, Jaku

bem a Janem vešel dovnitř. Oni měli býti svědky jeho duševního boje, hlubokého ponížení a smrtelné úzkosti, jako před tím viděli proměnění na hoře. Hned na cestě „počal se modliti a teskliv býti". (Mat. 26, 37.; Mar. 14, 33.) Potom jeho veliká duševní úzkost propukla výkřikem: Smutná je duše má až k smrti!, t. j. mé duševní rozechvění dostoupilo takové síly, jako bývá před samou smrtí. Že Kristus v sobě spojoval s přirozeností božskou také lidskou, pronikal smutek jeho duší, ne proto, že by Pán musil, ale že chtěl (píše sv. Augustin). Chtělť padlé člověčenstvo vykoupiti utrpením a hořkou smrtí. Samota se nejlépe hodí pro smutek a modlitbu; a hle, Ježíš odchází od apoštolů, co by kamenem dohodil, prose miláčky, aby s ním bděli, aby ho těšili. V hluboké pokoře padá na kolena, tiskne tvář až k zemi, prose úpěnlivě: Otče můj, jestli možné, ať odejde ode mně kalich tento, ale však ne jak já chci, ale jakž ty. Nesmírně stísněné srdce Páně vyslovuje prosbu, aby ho minulo utrpení, poněvadž jeho lidská přirozenost se hrozí, chvěje před ukrutnou smrtí. Ale lidskou vůli hned podřizuje božské: ale však ne jak já chci, ale jakž ty. Vrátiv se Ježíš k apoštolům, nachází je spící. Probouzí je, obraceje se s bolnou výčitkou k Petrovi, jenž před chvílí ujišťoval, že s Mistrem půjde do vězení, ba i na smrt: Takliž jste nemohli jedné hodiny (t. j. kratinký čas) se mnou bdíti? Jděte ž a modlete se, abyste nevešli v pokušení . . abyste se neuráželi na mém nastávajícím utrpení a u víře ve mne se nezviklali. Duch zajisté hotov, ale tělo nemocno (mdlé), t. j. nespolehejte na vlastní sílu a dobrá předsevzetí, nýbrž na milost boží. Té nabudete modlitbou. Tělo lidské překáží často nejlepší vůli lidské; vidíme dobře, schvalujeme je a — zlo vykonáme. Bděmež!

Při druhé modlitbě podrobuje se Spasitel úplně vůli boží: Otče můj, nemůže li tento kalich mne minouti, než abych jej pil, staň se vůle tvá! Opět, jakoby u nich potěchy hledal, přichází k apoštolům a vida, že spí, jde po třetí se modlit. Duševní boj jeho dostupuje vrchole. A tu „ukázal se jemu anděl s nebe, posiluje ho. A postaven jsa v úzkosti smrtelné, dále se modlil. I učiněn jest pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zem." (Luk. 22, 43.—44.)

Anděl se zjevil viditelným způsobem. Aspoň není žádného důvodu, že se zjevil neviditelně. Jako viditelný anděl (Gabriel) zvěstoval Panně Marii poselství a narození Páně pastýřům, tak zjevil se Kristu před jeho utrpením, aby ho posílil a potěšil v těžké chvíli životního boje. Ježíš potřeboval potěchy i posily, neboť vniterní zármutek a úzkost tak jím otřásaly, až v nevýslovné hrůze nad tím, že pro přemnohé lidi bude trpěti nadarmo, místo obyčejného potu vyřinuly z jeho těla krůpěje krve, tolik, až zarosily zem kolem klečícího Trpitele. Hned sv. Otcové a nejstarší spisovatelé vykládali evangelickou zprávu o skutečné krvi. I lékaři uznali, že člověk v neobyčejném pohnutí mysli z pronikavé bolesti duševní, jako Kristus Pán, může se potiti krví. Církev uctívá tento zvláštní výjev ze života Páně v modlitbě růžencové tajemstvím: který se za nás krví potiti ráčil.

Když po té úzkosti přišel k apoštolům, pravil: Spěžež již a odpočívejte! (Mat. 26, 45.; Mar. 14, 41.) Popřává jim Pán odpočinku, pokud okolnosti dovolí. Zajisté, že zarmoucení, umdlení učeníci spánku potřebovali. Leč netrval dlouho. Jidáš s pomocníky přicházel. Klidně, zmužile je Ježíš očekává. Budí, napomíná je, co by měli činiti, aby v pokušení neupadli: Vstaňtež, pojďme! hle, přiblížil se, který mne zradí. (Mat. 26, 46.) Vstaňte, modlete se, abyste nevešli v pokušení. (Luk. 22, 46.)

Čteme-li tento úryvek Písma sv., bezděky vtírá se nám myšlenka, proč Ježíš podstoupil takové smrtelné úzkosti, poněvadž i nejmenší jeho utrpení, majíc nekonečnou cenu, bylo by postačilo k vykoupení člověčenstva. Při otázce nesmíme zapomenouti, že na hoře trpěl, zápasil Bůh — člověk, jenž jasně viděl do budoucnosti. Viděl zradu Jidášovu, útěk apoštolů při zajetí, viděl, jak ho Petr zapírá, nepřátelé trýzní až k hanebné smrti kříže. Ký tudíž div, že jeho lidská přirozenost se hrozí, duše jeho souží a tělo se krví potí. A k tomu přistupovalo pomyšlení na nesmírné hříchy lidstva od prvotného hříchu

až do skonání světa . . . Nábožné duše hrozí se nad svými hříchy i nad poklesky bližních, že jim bývá k pláči. Co teprve asi pociťovala svatá duše Ježíšova, spatřujíc, že padá na ni břemeno všech ohavností světa? Vidí, že marně trpěti bude a umře za mnohé, najmě z lidu vyvoleného, poněvadž neuvěří, zásluh jeho si nepřisvojí a tak zahynou. Zajisté že mohl volati s prorokem Jeremiášem (Pláč J. 1, 12): O vy všickni, kteříž jdete cestou, pozorujte a vizte, jestli bolest jako bolest má.

Kristus trpěl tolik od trudných okamžiků v zahradě Gethsemanské až do výdechu duše na kříži, aby nám ukázal ohavnost hříchu a svou lásku, aby nás naučil, jak si máme počínati v nejtěžších okamžicích života. Nehledejme útěchy a pomoci u lidí, ale u Boha — pokornou, důvěrnou, uctivou, ustavičnou modlitbou, podřizujíce se vůli boží, tak jako se modlil Spasitel. Sv. Petr napsal (I. 2, 21.): Kristus trpěl za nás, pozůstaviv nám příklad, abyste následovali šlepěji jeho.

C. DOLCI: MATKA BOLESTNÁ.

O zajetí Páně.

Mezitím co Ježíš prodléval s jedenácti apoštoly na hoře olivetské, Jidáš upozornil, kde že Ježíše snadno bez hluku polapiti. I přidali mu ku pomoci něco vojáků. Sv. Matouš vypráví:

A když on ještě mluvil, hle Jidáš, jeden ze dvanácti, přišel a s ním zástup veliký s meči a kyji (posláni byvše) od velekněží a starších lidu. Ten pak, který jej zrazoval, dal jim znamení řka: Kteréhož políbím, ten jest to, chopte se ho. A hned přistoupiv k Ježíšovi, řekl: Zdráv buď, Mistře! A zulíbal jej. I řekl mu Ježíš: Příteli, nač jsi přišel? Tu přistoupivše vztáhli ruce na Ježíše a jali ho. (Mat. 26, 47. 50.; Mar. 14, 43.—46.; Luk. 22, 47.—48.; Jan 18, 2. 3.)

Zrádce dobře věděl, že Ježíš v poslední době za dne učiv ve chrámu s večerem odchází do zahrady při dvorci Gethsemani. (Luk. 21, 37.) Z toho důvodu propůjčil se také za vůdce „mnohého zástupu“, aby zajal Ježíše. Zástup sestával z oddělení římských vojáků (kohorta) kteří střežili hrad Antonii. Velel jim setník (chiliarcha). S nimi šlo též oddělení chrámových strážníků (levitů) se setníky, též velekněží, starší lidu v průvodu služebníků.[1]) Římské vojáky vyprosili si nepřátelé Páně na Pilátovi, jenž v té době bydlel v Jerusalemě, obávajíce se, že po zatčení proslulého učitele a milého divotvůrce nastane vzbouření lidu. Jelikož podnik stával se důležitým, zúčastnili se výpravy pro jistotu též velekněží a starší lidu. Římané měli meče, židovští pomocníci hole a kyje. Někteří nesli pochodně a to buď proto že měsíc plul za mraky nebo chtěli Ježíše, kdyby se byl ukryl, snáze najíti.

Ježíš nepomýšleje na útěk, vychází vstříc ze zahrady rotě. I přistupuje k němu Jidáš s pozdravem i políbením, naznačuje tak podle úmluvy vojákům, koho mají svázati. Počíná si jako dokonalý pokrytec. Ne-

[1]) Jenom sv. Jan se zmiňuje o římských vojácích. Matouš, Lukáš mluví prostě o zástupu, o velikém zástupu; Lukáš až později uvádí chrámové sluhy. U Matouše si to vysvětlíme snahou, vylíčiti vynikající vinu Židů ze zatčení Páně. Možno že Marek a Lukáš vojíny nejmenují z ohledu na své římské čtenáře. (Jan 18, 3. 12.; Mat. 26, 47.; Mar. 14, 43.; Luk. 22, 47. 52.)

HOŘEJŠÍ KONEC KŘÍŽOVÉ CESTY.

stydí se nazvati Ježíše učitelem, Mistrem, opovažuje se zrádně líbati svého dobrodince. Polibení znamená (hlavně na východě) úctu a lásku. Dovedeme si snad představiti, jaký žal pronikl srdce Ježíšovo. S větším právem než kdysi David naříkal nad nevěrností Achitofelovou mohl říci: Nebo kdyby nepřítel můj zlořečil mi, snesl bych to ovšem, ale ty člověče jedné mysli, známý, kterýs spolu se mnou sladkých požíval krmí, s nímž jsem v domě Božím chodíval! (Žalm 54, 13.—15.) A přece i tuto trpkost chtěl Ježíš vytrpěti, aby smyl množství hříchů zrady a zpronevěry a dal nám příklad, co činiti, když přátelé se k nám zachovají jako k němu Jidáš. Ježíš se nezlobí, polibku neodmítá, jen mírně a soucitně dí: Příteli, nač jsi přišel? Zbloudilého učeníka nazývá přítelem, chtěje mu laskavě naposledy připomenouti nešťastný čin, aby litoval, obrátil se. Proto vyčítá: Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka? (Luk. 22, 48.) Ale i ten pokus selhal. Nešťastný apoštol jako by byl z kamene, zatvrzele mlčí.

Vojáci takto poznali, který z mužů jest Ježíš. Ale ještě hned ho nesvázali. Proč, vypráví jediný evangelista sv. Jan:

Ježíš pak věda všecko, co na něj mělo přijíti, vyšel (jim vstříc) a řekl jim: Koho hledáte? Odpověděli jemu: Ježíše Nazaretského. Řekl jim Ježíš: Já jsem to. Stál pak s nimi též Jidáš, který ho zrazoval. Jak jim tedy řekl: Já jsem to, ustoupili zpět a padli na zem. I otázal se jich opět: Koho hledáte? Oni pak řekli: Ježíše Nazaretského. Ježíš odpověděl: Pověděl jsem vám, že já jsem to; jestli tedy hledáte mne, nechte těchto, ať odejdou. Aby se naplnilo slovo, kteréž by řekl: Neztratil jsem nikoho z těch, které jsi mi dal. (Jan 18, 4.—9.)

Jak zřejmě objevila se moc Spasitelova a chabá síla vojska! Že na slova: Koho hledáte, s úžasem vojáci zpět ustoupili a jako bleskem zasaženi na zem padli, nestalo se způsobem přirozeným — ze strachu, neboť podle zprávy klesli na zem římští vojáci, služebníci chrámu, kteřížto první znali Ježíše sotva z doslechu. Pád se udál zázračně. Ježíš ukázal tak božskou velebnost i moc jako dříve při jiných příležitostech[1]) a chtěl dáti na jevo, že jde v zajetí dobrovolně, ačkoli by se mohl snadnince vyprostiti z nepřátelské ruky. Mohl zhatiti úmysly farisejské, ale: bude obětován, poněvadž sám chtěl ..... prorokoval Isaiáš (53, 7.). Žádný nebéře ho (života) ode mne; ale já jej dávám sám od sebe, pravil kdysi sám. (Jan 10, 18.) Jen za své učeníky orodoval, aby mohli volně odejíti. V té přímluvě vidí evangelista, že se naplnila řeč Páně ve velekněžské modlitbě: Kteréž jsi mi dal, zachoval jsem a žádný z nich nezahynul než syn zatracení (Jidáš).

Vzpamatovavše se, vztahují vojáci ruce na Ježíše. Ale apoštolové, hlavně Petr, hodlají Mistra brániti mečem. (Luk. 22, 49.) Sv. Matouš o tom dí:

Tu přistoupivše vztáhli ruce na Ježíše a jali ho. A hle, jeden z těch, kteří byli s Ježíšem, vztáh ruku, vytasil meč svůj a udeřiv služebníka nejvyššího kněze, uťal mu ucho. Tu řekl mu Ježíš: Vtas svůj meč na jeho místo; neboť všickni, kteří berou meč, od meče zahynou. Či myslíš, že nemohu prositi Otce svého, a dá mi nyní více než dvanáct plukův andělů? Kterak tedy naplní se Písma, že musí se tak státi? (Mat. 26, 50.—54.; Mar. 14, 46.—48.; Luk. 22, 50.—51.; Jan 18, 10.—11.)

[1]) Při vyčišťování chrámu, v Nazaretě, když ho chtěli kamenovati při slavnosti pod zelenou.

HOŘEJŠÍ KONEC KŘÍŽOVÉ CESTY. (K obr. na str. 272.) Máme tu celkový pohled na právě popsaná zastavení křížové cesty. Druhdy vedla křížová cesta, odbočujíc na jih, přímo na horu Golgotu. Dnes však pro domy jen oklikami možno přijíti k Božímu hrobu na Kalvarii. Brána soudní označena latinským nápisem: Porta judiciaria. Columna, ubi affixa fuit sententia mortis D. N. J. Chr. Ita traditur. (Brána soudní. Sloup, na němž přibili ortel smrti Pána našeho Ježíše Krista. Tak praví podání.) Naproti tomu nápisu, na druhé straně ulice, vzdáleno as 6 m nalézá se místo, kde stávala soudní brána. Dnes zbývá z brány jen několik velikých kamenů. Na těchto místech posečkali katané s Kristem, dokud se trochu ze mdloby své nezotavil, ale pak spěchali dále, obávajíce se, aby jim snad na cestě nezemřel dříve, než ho na kříž přibijí.

Sv. Jan (18, 10.) praví, že sv. Petr usekl ucho kněžskému služebníku Malchusovi. Ostatní evangelisté zamlčeli jeho jména asi proto, že mu nechtěli způsobiti nepříjemností mezi Římany. Sv. Jan ho jmenuje, poněvadž evangelium psal až po smrti tohoto knížete apoštolského. Že pak apoštolové chodili s Pánem neozbrojeni, zdá se, že si sv. Petr vzal meč za tím úmyslem, aby mohl milovaného Mistra brániti proti útiskům, jež Kristus Pán při poslední večeři ohlásil. (Mat. 26, 31.; Mar. 14, 18. . . .; Luk. 22, 21.—22.) Ucho utal asi náhodou, když služebník se uhýbal ráně. Vážně napomínal Ježíš apoštoly, aby ho nehájili: Nechtež, až potud! (Luk. 22, 51.) což znamená: Nechci, abyste mocí přemáhali násilí, ať mne zajmou. Ba sv. Petra z ukvapeného skutku ostře kárá, že jednal bez jeho rozkazu: Obrať meč svůj v místa jeho, nebo všickni, kteříž berou meč, od meče zahynou! Spasitel mluví slovy Mojžíšovými (I. 9, 6.), jenž zapovídal zabíjeti bez potřeby nebo bez plné moci vladařské.[1]) Z toho následuje, že jen soudním úřadům přísluší rozhodnouti, zdali zločinec zaslouží trestu smrti. O tom učení napsal sv. Pavel k Římanům (13, 4.): Pakli zlé činiti budeš, boj se; neboť ne nadarmo nosí (kníže) meč. Boží zajisté služebník jest, zuřivý mstitel nad tím, kdož zlé činí.

Aby Petrův přehmat napravil, působí Ježíš zázrak, „A když se dotekl ucha jeho (Malchusova), uzdravil jej.“ Za zlé odplácí dobrým, jak i v horském kázání apoštolům doporučoval. Obrany Petrovy a snad i podobného úmyslu ostatních apoštolů nelze schvalovati. Příčil se vůli Boží. Tkvělo od prvopočátku v Božím úradku, aby se Spasitel sám vydal v ruce nepřítele dobrovolně, z poslušnosti k Otci a z lásky k lidem. Jinak by mu byl Bůh mohl ovšem poslat 12 legií (= 12×6000 mužů) andělů, aby ho chránili před nepatrným hloučkem vojínů. Nepotřeboval tudíž pomoci lidské, ježto mohl jí míti s nebe; ale aby se naplnilo Písmo, chtěl se vydati nepříteli. Měl píti kalich utrpení, který Otec podával. (Mat. 26, 54.; Jan 18, 11.) Slova Ježíšova zajisté odnášela se ku proroctví Isaiáše, jenž úchvatnými slovy líčí utrpení Páně (53, 7.): Obětován jest proto, že sám chtěl a neotevřel úst svých. Jako ovce k zabití veden bude a jako beránek před tím, kterýž ho stříže, oněmí a neotevře úst svých

Na svých protivnících kárá Ježíš jen násilnické počínání: **I řekl Ježíš k velekněžím a velitelům chrámovým a starším, kteří na něj byli přišli: Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji? Když jsem denně býval s vámi ve chrámě, nevztáhli jste rukou na mne, ale toto jest hodina vaše a moc temnosti.** (Luk. 22, 52.—53.; Mat. 26, 55.; Mar. 14, 48.—49.)

O zuřivém vzteku nepřátel svědčí okolnost, že velekněží, starší lidu (tedy v Jerusalemě městská elita), údové vysoké rady se tak zapomněli, že se propůjčili k bičické službě, zúčastňujíce se vojenského zajetí Páně. Proto je Pán vážně napomíná, že na něho přišli jako na nějakého obyčejného lupiče s meči a kyji a to v noci, ačkoli měli za dne ve chrámu dosti příležitosti, hlavně v posledních dnech, aby se ho zmocnili. Neučinili tak z bázně před lidem a též proto, že nepřišla ještě jeho hodina. Nyní se přiblížila a proto Bůh dopouští, aby se jim zdařil čin, který podnikají z vnuknutí i pomocí ďábelskou. Zajetí tedy Páně stalo se více ne tak z chytře nasnovaných piklů farisejských jako spíše z úradku Božího. Tak rozuměti jest slovům Ježíšovým: Totoť jest hodina vaše a moc temnosti. Když ta slova Pán vyřknul spoutavše — odváděli ho do města a učeníci se rozprchli, jakž byl dříve jim předpověděl. Jenom jediný z apoštolů ho následoval, jakž o tom sv. Marek povědělo (14, 51.—52.): Jeden pak mládenec šel za ním, odín jsa na nahém těle rouchem lněným; i popadli jej. Ale on pustiv roucho lněné, utekl od nich nahý. Nedá se určiti, kdo byl tímto mládencem. Někteří vykladači Písma sv. míní, že evangelista Jan, jiní že Jakub mladší a někteří, že sv. Marek sám.[1]) Ať byl kdo byl, jistojistě náležel k učeníkům Páně, poněvadž evangelista poznamenává, že šel za Ježíšem a ne za vojenskou rotou.

[1]) Kdokoli by vylil krev lidskou, vylita bude i jeho.

[1]) Pölzl: Dějiny utrpení Páně 186.

Sv. Marek uvádí tento případ, aby naznačil, že Židé nenáviděli nejen Spasitele, ale každého z učeníků a přívržencŭ jeho.

Výslech u Annáše.

Tu četa a tisícník a služebníci židovští jali Ježíše a svázali ho. I přivedli ho nejprve k Annášovi, neboť byl tchánem Kaifáše, kterýž byl nejvyšším knězem toho roku. Byl pak to (onen) Kaifáš, kterýž byl dal Židům radu, že jest užitečno, aby jeden člověk zemřel za lid. Šel pak za Ježíšem Šimon Petr a jiný učeník. Tento učeník byl znám nejvyššímu knězi a vešel s Ježíšem do dvora nejvyššího kněze, ale Petr stál u dveří venku. I vyšel učeník druhý, jenž byl znám nejvyššímu knězi, a promluviv s vrátnou, uvedl (tam) Petra. Tu děvečka vrátná pravila k Petrovi: Nejsiliž i ty jedním z učeníků toho člověka? On řekl: Nejsem. Stáli pak tam posluhové a služebníci u ohně, poněvadž byla zima, a ohřívali se; byl však s nimi také Petr stoje a ohřívaje se. Velekněz tedy otázal se Ježíše o jeho učenících a o jeho učení. Ježíš mu odpověděl: Já jsem mluvil světu zjevně; já jsem učil vždy v synagoze a ve chrámě, kde všickni Židé se scházejí, a tajně jsem nemluvil nic. Proč se mne ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem mluvil; aj, ti vědí, co jsem já mluvil. Když však to pověděl, jeden ze služebníků, stoje tu, dal Ježíšovi poličeк řka: Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi? Ježíš mu odpověděl: Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém; jestli však dobře, proč mne tepeš? I poslal jej Annáš svázaného k nejvyššímu knězi Kaifášovi. (Jan 18, 12.—24.)

Annáš byl tchán Kaifáše, vládnoucího velekněze, jenž nazýval se plným jménem Josef Kaifáš. Kolem roku 18. po Kristu povýšil ho k té důstojnosti římský vladař (předchůdce Pilátův) Valerius Gratus. Úřad zastával až do roku 36. nebo 37. I Annáš býval velekněžem a sice od r. 6.—15. po Kristu z přízně syrského místodržitele Sulpicia Quirina; ale V. Gratus mu hodnost odňal.[1]) Třeba že ho sesadili, požíval v Jerusalemě veliké vážnosti až do vysokého věku, maje značný vliv na veřejné záležitosti. Jsa bohat, chytrý a činný, dovedl toho, že jeho pět synů jeden po druhém dosáhl povýšení za nejvyššího kněze. Nepřátelským smýšlením proti Spasiteli se netajil, hned od počátku proti němu popouzeje. Po vzkříšení Lazarově ve vysoké radě prohlásil, že ne zbytnou nutností, aby Kristus byl na smrt odsouzen. (Jan 11, 49.—50.) Lze tudíž snadno vysvětliti, proč nejprve vedli Ježíše k němu. Snad jako rádce ovládal zetě Kaifáše. Ustní podání tomu chce, že dům Annášův stál na hoře Sion, kde nyní klášter armenských panen. Kaifáš bydlil asi 170 kroků jihozápadně. Někteří vykladači Písma praví, že zeť s tchánem zůstávali v jednom domě.[2]) Spojení obou bylo tutíž snadné.

Výslech Ježíšův před Annášem[3]) zůstal bez výsledku. Annáš se ho ptal nejprve „na učeníky a učení". Měl k tomu vážný důvod. Ježíš stále patrněji dokazoval, že ho Bůh poslal jako Messiáše. Rozeslal též apoštoly, aby kážíce evangelium zvali lidi do jeho království a ohlašovali, kdo neuvěří, že zahyne.[4]) Pochopíme tudíž, že lišácký stařec, jenž činy, učení a cesty Páně bystře stopoval, spatřuje v něm nebezpečí pro svrchovanost židovského národa, tázal se zajatce na obsah učení, počet přívržencŭ. Ježíš k části dotazu neodpovídá, nechtěje učeníky vydati na pospas. Co se týče učení, odvolává se k tomu, že učil veřejně v synagogách i ve chrámu a že tudíž Annáš měl dosti příležitosti je poznati. Nedivme se záporné odpovědi; vědělť Ježíš, že Annáš pro pravdu nemá smyslu a že se vyptává, aby ho v řeči polapil a pro některý výrok odsouditi mohl.

[1]) Dí-li Jan v evangelium „velekněz toho roku", nenásleduje z toho, že by byl nejv. kněz vládnul jenom jeden rok, jako spíše, že toho roku Ježíš Kristus umřel.

[2]) Viz Belser l. 190.

[3]) Domněnka, že vyslýchal Ježíše vlastně Kaifáš a ne Annáš, nedá se odůvodniti: Belser l. c. 275, Pölzl l. c. 192.—193. I u Kateřiny Emmerichovy nalézáme výslech u Annáše.

[4]) Srov. Mat. 10, 5., 15—33.

Odmítavé počínání Páně působí Annášovi trapné rozpaky. Z těch mu hledí pomoci služebník, jenž bije Krista ve tvář, jakoby se byl neslušně zachoval k veleknězi.[1]) Křivdu a potupu lidskou přijímá Nejvyšší mírně. Dí nepovolanému kárci: Mluvil-li jsem zlé, vydej svědectví o zlém, pakli dobře, proč mne biješ? Obdivuhodný klid a mírnost Kristova nás učí, abychom přijímali trpělivě útisky, křivdy jako pak pokárání drzého nohsledy ukazuje, že se máme mírně brániti, aby si snad lidé naše mlčení nevykládali za znamení viny.

Annáš se vytrhl z rozpaků tím, že Ježíše poslal ke Kaifášovi.

Ježíš před vysokou radou.

Ti však, kteříž jali Ježíše, odvedli ho k nejvyššímu knězi Kaifášovi, kdež zákoníci a starší byli se shromáždili. Petr šel za ním z daleka až ku paláci nejvyššího kněze a vešed do vnitř seděl se služebníky, aby viděl konec. Velekněží pak a velerada celá hledali falešného svědectví proti Ježíšovi, aby ho vydali na smrt, a nenalezli, ačkoliv mnoho svědků falešných přistoupilo. Naposled přišli dva svědkové falešní a řekli: Tento pravil: Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti. Tu povstal nejvyšší kněz a řekl jemu: Nic-li neodpovídáš k těm věcem, kteréž tito proti tobě svědčí? Ale Ježíš mlčel. I řekl mu nejvyšší kněz: Zapřísahám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li Kristus, Syn Boží? Dí mu Ježíš: Ty jsi řekl: avšak pravím vám: Od tohoto času uzříte Syna člověka seděti na pravici oží a přicházeti v oblacích nebeských. Tu nejvyšší kněz roztrhl roucha svá a řekl: Rouhal se! Což ještě potřebujeme svědků? Aj nyní jste slyšeli rouhání. Co se vám zdá? A oni odpovídajíce řekli: Hoden jest smrti. Po té plivali na jeho tvář a bili jej pěstí, jiní poličkovali ho říkajíce: Kriste, hádej nám, kdo jest to, který tě udeřil. (Mat. 26, 57.—68.; Mar. 14, 53.—65.; Luk. 22, 54., 63.—65.)

Annáš nepronesl rozsudku nad Ježíšem, poněvadž soud příslušel úřadujícímu veleknězi Kaifášovi. Ten svolal synedrium — vysokou radu, my bychom řekli: nejvyšší správní dvůr židovský ve věcech kněžských i světských, sestávající z velekněží, zákoníků a starších lidu. Dá se vysvětliti, že toto panstvo přišlo pozdě, po půlnoci do paláce Kaifášova. Někteří před tím šli s vojáky polapit Ježíše (Luk. 22, 52.), jiným se doneslo, že Jidáš zradil Mistra, proto u Kaifáše čekali a něco málo nepřítomných mohl ze spánku zburcovati sluha předsedův ohlašuje, o jak důležitou záležitost běží. Dům Kaifášův stál asi 100 kroků od soudní síně Pilátovy, v hořejší části města.

Schůze vysoké rady nebyla podle předpisů. Mělať se díti vždy v síni při chrámu řečené Gazith[1]) a sice jen ve dne v době od ranního svítání až do západu slunce, nikdy však v noci.[2]) Noční schůzi nad Ježíšem lze omluviti tím, že se mělo vyšetřování díti tajně, aby lid, hlavně poutníci, se nevzbouřili. Také průběh výslechu neudál se podle zákona.

Podle židovského řádu soudního měli býti napřed slyšeni svědci obžalovaného, na to žalujícího. Obviněného měl zastupovati obhájce. Ježíš neměl ani zástupce ani svědků, jen křivé svědky proti němu připustili. Výroky jejich se nesrovnávaly. (Mar. 14, 56.) Židovský zákon dovoloval odsouzení člověka shodovali-li se výpovědi aspoň dvou až tří svědků proti němu.[3]) Konečně svědčili shodně na Krista dva svědci jeho vlastním výrokem, když vyčistil chrám: Zbořte tento chrám a já jej vystavím ve třech dnech. (Mat. 26, 60.—61.; Jan 2, 19.) Domnívají se, že se Ježíš tenkráte posmíval, zlehčoval židovskou svatyni, do níž kladli všecky národní naděje. Ježíš nerozuměl slovem „chrám" kamenný kostel, ale své tělo. Také neřekl jak svědci tvrdí: Zbořím (nebo) mohu zbořiti chrám Boží (Mat. 26, 61.; Mar. 14, 58.); ale „zbořte tento chrám" na znamení co

[1]) Titulárnímu, jelikož po složení úřadu titul jim zůstával.

[1]) Jos. Flavia O válce žid. V. 4, 2.; VI. 6, 3.

[2]) Sanhedrin 4, 1.

[3]) V. Mojž. 17, 6.; 19, 15.

pod slovy těmi míní. Svědkové tudíž výrok překroutili. A ke všemu vypovídá každý jinak, že se řeč nesrovnává. (Mar. 14, 59.) Ale předseda synedria vyzývá Krista, aby se ospravedlnil.

Pán mlčí, poněvadž ví, že ho odsoudí. Znaje všecku zlobu svědkův i soudcovu, ví, že je nepřesvědčí. Marný výslech a mlčení obžalovaného přivádí Kaifáše jako dříve Annáše do nesmírných rozpaků, z nichž se vysvobozuje dávno promyšlenou otázkou: Je to pravda, ty říkáš: Syn Boží jsem! Židé představujíce si Messiáše zcela jinak než Ježíše z Nazareta, považovali za rouhání, slyšíce, že se nazývá Synem Božím. A tu měli důvod, právní podklad, aby ho odsoudili. Aby lid, apoštoly nezviklal ve víře, na přímý dotaz musil Pán otevřeně odpovědíti. Proto slavně přiznává, žeť Messiáš Syn Boží. Sv. Matouš (26, 64.), jenž psal žido-křesťanům, uvádí kladný výrok Páně tak, jak mluvili Židé pod přísahou: Ty jsi řekl. Sv. Marek (14, 62.), jenž psal pohano-křesťanům, zase: Já jsem! A na doklad tvrzení dí Spasitel: Od toho času uzříte (= budete viděti) Syna člověka sedícího na pravici Boží a přicházejícího v oblacích. Poukazuje na svou božskou moc, jež se objeví po jeho oslavení, až zasedne na pravici Otcově jako spoluvládce a soudce světa.

Soudcovskou moc dal na jevo ve hrůzách zkázy Jerusalema i národu židovského r. 70., jakž prve předpověděl. Projevuje ji stále občasnými nehodami nepřátel církve, nejzřejměji však zjeví o posledním soudu, kdy pokoří všecky nepřátele. (Isai. 2, 19.; Oseáš 10, 8.; Kniha moudr. 5, 1.. Luk. 23, 30.; Zjev. 6, 16.)

Jakmile Ježíš sám o sobě vysvědčil, že Messiášem, jejž Bůh oslaví, roztrhl na znamení velikého smutku Kaifáš svůj šat,[1]) chtěje takto naznačiti největší rozhořčení nad tím, že ten člověk se vydává za Messiáše — toť rouhání! Poněvadž pak rouhači měli býti ukamenováni (III. Mojž. 24, 16.), vynesl Kaifáš s radou rozsudek: Hoden jest smrti. Podle Marka (14, 64.) hlasovali pro smrt Páně všickni členové vysoké rady. Jelikož pak radní páni Josef z Arimateje a Nikodem osvědčili k němu svou věrnost a odsouzení jeho neschvalovali (Luk. 23, 50.—51.; Jan 7, 50.—51.) buď se schůze nezúčastnili anebo Marek o smutně památném hlasování mluví jen povšechně. Zajisté že nehlasoval každý zvlášť. Vyřknuvši trest smrti nad zaslíbeným Messiášem, rozešla se vysoká rada zcela uspokojena, že se plán podařil. Radní páni a zástupci lidu nejen že odmítli a opovrhli prohlášením, že jest Syn Boží, oni ho odsoudili jako rouhače. Tím vyřkli též rozsudek sami nad sebou i celým národem, zpečetivše jeho záhubu.

Když Krista vydali na smrt, začali bičíci se mu posmívati, jej trýzniti, plivajíce mu do obličeje, bijíce ho pěstí ve tvář do hlavy. Zaclonivše obličej s posměchem křičí: Hádej nám, Kriste, kdo tě udeřil? A činili tak nejen vojáci, sluhové, ale též členové rady i v poradní síni i ve vězení v přízemí, kam Ježíše odvedli. Hlídali ho až do rána, kdy se měla vysoká rada znovu sejíti. (Mat. 26, 67., 76 a Mar. 14, 65.; Jan 22, 59.—65.) Již v této noci se naplnilo, co prorok kdysi (Isai. 50, 6.) předpověděl: Tělo své dal jsem bijícím a líce své rvoucím,[1]) tváře své neodvrátil jsem od lajících a od plijících na mne!

Petr zapírá Pána.

Petr pak seděl venku ve dvoře. I přistoupila k němu jedna děvečka a řekla: I ty jsi byl s Ježíšem Galilejským. Ale on zapřel přede všemi řka: Nevím, co pravíš. A když vyšel do brány, uzřela ho jiná děvečka a řekla těm, kteří tam byli: Také tento byl s Ježíšem Nazaretským. A opět zapřel s přísahou: Neznám toho člověka. A po malé chvíli přistoupili okolostojící a řekli Petrovi: V pravdě i ty jsi z nich, neboť také mluva tvá tě prozrazuje.

[1]) Při velikém bolu, neštěstí, přestupcích zákona roztrhávali přísní Židé svrchní část šatu u krku, až prsa obnažili. (I. Mojž. 37, 30.: 44, 13.; I. Král. 21, 27. [podle Vulgaty]; II. Král. 6, 30.; Ester 4, Jerem. 41, 5.; Skut. apošt. 14, 14. atd.)

[1]) Jestliže někdo chtěl člověka zneuctíti, rval ho za vous nebo mu týž ustřihl. II. Král. 10, 4. (Vulgata) Is. 7, 20.

Tu počal se proklínati a přísahati, že nezná toho člověka. A hned kohout zazpíval. I rozpomenul se Petr na slovo Ježíšovo, kteréž byl řekl: Prve než kohout zazpívá, třikrát mne zapřeš. A vyšed ven plakal hořce. (Mat. 26, 69.—75.; Mar. 14, 66.—72.; Luk. 22, 54.—62.; Jan 18, 15.—18., 25.—27.)

Všickni evangelistové zanechali nám zprávu, že Petr Pána zapřel. Z důvodu jasného; neboť čin Petrův stal se událostí předůležitou jednak proto, že jej Mistr při poslední večeři předpověděl, jednak proto, že Petr zaujímal jako hlava církve význačné místo mezi křesťany. Vyličujíce zpronevěru Petrovu, v podstatě se evangelisté shodují; k vůli dokonalejšímu znázornění a živějšímu vylíčení v některých podřadných okolnostech se rozcházejí. Matouš a Marek pominuvše výslech Kristův u Annáše, praví, že Petr zapřel Mistra až po ukončení noční schůze vysoké rady. (Srov. Mat. 26, 69. s 26, 57... a Mar. 14, 66.... s 14, 53.....) Vypovídají-li o činu Petrově až po zneuctění Ježíšově, kdežto Lukáš (22, 55. 63.) naopak (Mat. 26, 67. .; Mar. 14, 65....), vysvětlujeme si tím, že oba první se zmiňují o tom, jak Kristu se posmívali radní páni v poradní síni, ale Lukáš, jak to též po pánech napodobili soudní holomci ve vězení. To věc nemění. Srovnáme-li čtyři zprávy evangelistů, sestavíme děj takto:

Petr zapírá po prvé.

Když Krista na Olivetské hoře zajali, učeníci utekli. (Mar. 14, 50.) Petr a ještě jiný učeník Páně[1]) se však brzo vzpamatovali; i šli za ním z povzdálí (Jan 18, 15.), aby zvěděli, co se stane. Jak zašli vojáci s Ježíšem do dvora Annášova, vklouzl otevřenými dveřmi za průvodem „ten jiný učeník", jenž se s veleknězem dobře znal. Týž zajisté vymohl přístup i Petrovi, přemluviv asi strážkyni branky (děvečku), jež tu zůstávala. (Jan 18, 16.) Učeník podle všeho se potom sám z nádvoří vzdálil. Zde se rozesedli pacholci a vojáci, střehoucí odsouzeného Spasitele. Že trpěli zimou, rozžehše uprostřed nádvoří oheň, ohřívali se. Rovněž Petr. (Jan 18, 18.) I přistupuje služka vrátná, a spatřivši Petra poznává v něm na první ráz muže, kterého vpustila s „jiným učeníkem". I praví: I ty jsi byl s Ježíšem Galilejským (= I ty's jeho učeníkem). (Mat. 26, 69; Mar. 16, 67.; Jan 18, 17.) Touž řeč opakovala vojínům. (Luk. 22, 56.) Petr s počátku jakoby s odpovědí váhal, potom však vece rozhodně, že nezná Ježíše: Nevím, co pravíš. (Mat. 26, 70.) Aniž vím, ani (ne) rozumím, co pravíš. (Mar. 14, 68.) Neznám ho, ženo. (Luk. 22, 57.) Nejsem. (Jan 18, 17.)

Petr zapírá po druhé.

Svědomí, pobouřivši se činem, hnalo Petra z místa poklesku, že šel k vrátnici, aby se mezi vojáky nepletl. Chtěl však se přece dočkati konce přelíčení Ježíšova před Kaifášem. Ale tu naň přišla zase vrátná i řekla ku přítomným: Tento je také jeden z nich (= učeníků Ježíšových. Mar. 14, 69.). Řeč její za nedlouho opakovala druhá děvečka. Poněvadž asi domovní dveře k vůli bezpečnosti zavřeli, nemohl Petr odejíti. Tož šel opět k ohni mezi služebnictvo a vojáky. Napadlo mu bezpochyby, že takhle odvrátí od sebe všecko podezřívání. Ale i tu ho nějaký muž (Luk, 22, 58.) a někteří služebníci vysoké rady označili za učeníka Páně. Docela zděšený praví Nejsem! (Jan 18, 25.) Ano, zapírá s přísahou: Neznám toho člověka (Ježíše)! (Mat. 26, 72.)

Petr zapírá po třetí.

Sv. Jan píše, že u ohně zapřel Petr Ježíše po třetí (Jan 18, 25.—26.). Služebník Kaifášův, přítel Malchusa, kterému uťal ucho, ho poznal: Zdaliž jsem já tebe neviděl s ním v zahradě? (Jan 18, 26.) V pravdě i tento byl s ním; neb i (on) Galilejský jest. (Jan 22, 59.) A v tom mu přizvukují okolostojící: Jistě i ty z nich jsi, neb i řeč tvá známa tebe činí. (Mat. 26, 73.; Mar. 14,

[1]) Byl prý to miláček Páně sv. Jan. (Chrysostom, Cyrill Jerusalemský a j.) Totéž vypovídá Kateřina Emmerichová. Belser (Dějiny utrpení.. 290) se domnívá, že to byl „tajný učeník Páně" asi jako Nikodem anebo Josef Arimatejský.

70.) Plynná řeč Galilejských zněla mnohem hruběji (provincialismy), než obyvatelstva v Judsku.[1]) Petr znovu odporuje a když poznává, že mu nevěří, pomáhá si zaklínáním se i přísahou, že nezná „toho" člověka. (Mat. 26, 74.; Mar. 14, 71.; Luk. 22, 60.) Jakoby chtěl říci: ať mne Bůh trestá, jestliže přísahaje nemluvím pravdu, že neznám Ježíše a tudíž nejsem z učeníků jeho. Sotva domluvil, kohout po třetí zakokrhal. (Mat. 27, 74.; Mar. 14, 72.; Luk. 22, 60.; Jan 18, 27.)

Mezitím se skončila noční schůze vysoké rady. Ježíše přiváděli z prvního poschodí do přízemního vězení. Za chůze nádvořím podíval se Pán významným pohledem na nevěrného apoštola, který ho třikráte zapřel. (Luk. 22, 61.) Hleděl zajisté naň svým výmluvným okem jako s bolestnou výčitkou a zároveň s útrpnou láskou, která Petra nesmírně dojala. I vzpomíná nedávných slov Mistrových: Prve než kohout zazpívá, třikráte mne zapřeš. Celá zpronevěra vystoupila před ním, veliká, ohavná! Odešed rychle z nádvoří, šel v ústraní, kde vypukl v hořký pláč . . . (Mat. 26, 75.; Mar. 14, 72; Luk. 22, 61.—62.)

O zprávě evangelistově ohledně kohoutího zpěvu vznikly různé pochybnosti, jimž nasvědčuje okolnost, že v Jerusalemě nesměli chovati slepice. Ale naproti tomu se nachází, že zákaz ten přestal po návratu Židů ze zajetí babylonského. V knize Esdrášově, jež povstala dávno před Kristem, a jinde, přirovnává se poměr národa vyvoleného k Bohu kvočně s kuřátky. Téhož obrazu užíval Pán, chtěje znázorniti svou péči o Jerusalemské. (Mat. 23, 37.) Ostatně za časů Kristových bydlili v Jerusalemě Římané, kteří jako vládnoucí strana nedbali předpisů židovských.[2])

Význam zpronevěry apoštola Petra.

Omilostněný apoštol nedávno vyznal Krista Synem Božím, začež mu Spasitel blahořečil a — dnes v noci mluví Petr o něm jako o „člověku", jehož nezná! Nesmíme si mysliti, že by Petr vypadl z víry, kterou tak slavně dříve dal na jevo. Ve chvíli největšího pokušení věří pevně v Krista, ale nemá odvahy, aby víru veřejně vyznal, hájil. Proto pověděl mu Mistr: Petře, nezazpívá dnes kohout, dokavad třikráte nezapřeš, že mne znáš. (Luk. 22, 34.) Ani láska ke Kristu nevyhasla v Petrově srdci, jen síla bázně ji utlumila, až se zase probudila pohledem.

Než i tak poklesek Petrův je veliký. Prohřešil se v povinné lásce a věrnosti. Než, proč dopustil Spasitel, aby poklesnul vyznamenávaný apoštol, hlava i sloup budoucí církve? Obojí myšlenka dere se z úst rozjímavému křesťanu. Lze ji vysvětliti takto: Pád Petrův přivodily okolnosti vnitřní a vnější. Vnitřní: Petr příliš se troštoval, důvěřuje svým vlastním silám, že nepamatoval připomínky Páně, aby bděl a modlil se. Vnější: Ze zvědavosti, ba ze všetečnosti jda mezi žoldnéře, vystavil se nebezpečné příležitosti ke hříchu. Poklesek Petrův nás učí abychom svým silám nedůvěřovali, bděli,' modlili se, vyhýbajíce se zlé příležitosti: Nejmilejší . ., konejte s bázní a třesením své spasení. Bůh zajisté jest, kterýž působí ve vás i chtění i vykonání podle dobré vůle své. (K Filipen. 2, 12.—13.) Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení. Duch zajisté hotov, ale tělo nemocno. (Mat. 26, 41.; Mar. 14, 38.) Kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm. (Sirach 3, 27.)

Na otázku: Proč Pán připustil zpronevěru Petrovu, odpovídají již sv. Otcové: Chtěl vyléčiti Petra z přílišné sebedůvěry a dáti mu podnět, aby úžeji se k němu přivinul. Poněvadž sám těžce zhřešil, měl si jako nejvyšší hlava církve počínati vlídně, snášelivě ku proviněním podřízených. Měl též sloužiti budoucím věkům za vzor pravé, upřímné kajícnosti; neboť obrátil se úplně, celým srdcem. Nikdy více nezakolísal ve věrnosti k božskému Spasiteli, naopak všecka činnost jeho ve hlásání evangelia, doživotní lítost a ošklivost nad jeho zpronevěrou směřovala k tomu, aby mu Pán odpustil, zapomněl. I při smrti zůstává kajícníkem; neboť nepovažuje se za hodna, aby na kříži visel jako jeho Mistr a Pán, vyprošuje si, aby ho ukřižovali hlavou dolů . . .[1]) Kdo z hříšníků nalézá útěchy v poklesku Petrově, ať také téhož následuje upřímným pokáním.

[1]) Friedlieb: Archaeologie 84.

[2]) Pölzl l. c. 147, 218.

[1]) Zpráva Origenova a Eusebiova. Dějiny církve III., 1.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ PRVNÍ.

O ranní schůzi vysoké rady. — O smrti Jidášově.

A když se rozednilo, sešli se starší lidu i velekněží a zákoníci a uvedše jej do své rady řekli: Jsi-li ty Kristus, pověz nám to. I řekl jim: Povím-li vám to, neuvěříte mi, jestli se však také otáži, neodpovíte mi, ani mne nepropustíte. Ale od té chvíle Syn člověka bude seděti na pravici moci Boží. I řekli všickni: Ty-li jsi tedy Syn Boží? A on řekl: Vy pravíte, já jsem. Avšak oni řekli: K čemu ještě potřebujeme svědectví? Vždyť sami jsme slyšeli z úst jeho. I povstalo jich veškeré množství a dovedli jej k Pilátovi. (Luk. 22, 66.—71.; 23, 1.; Mat. 27, 1.—2.; Mar. 15, 1.)

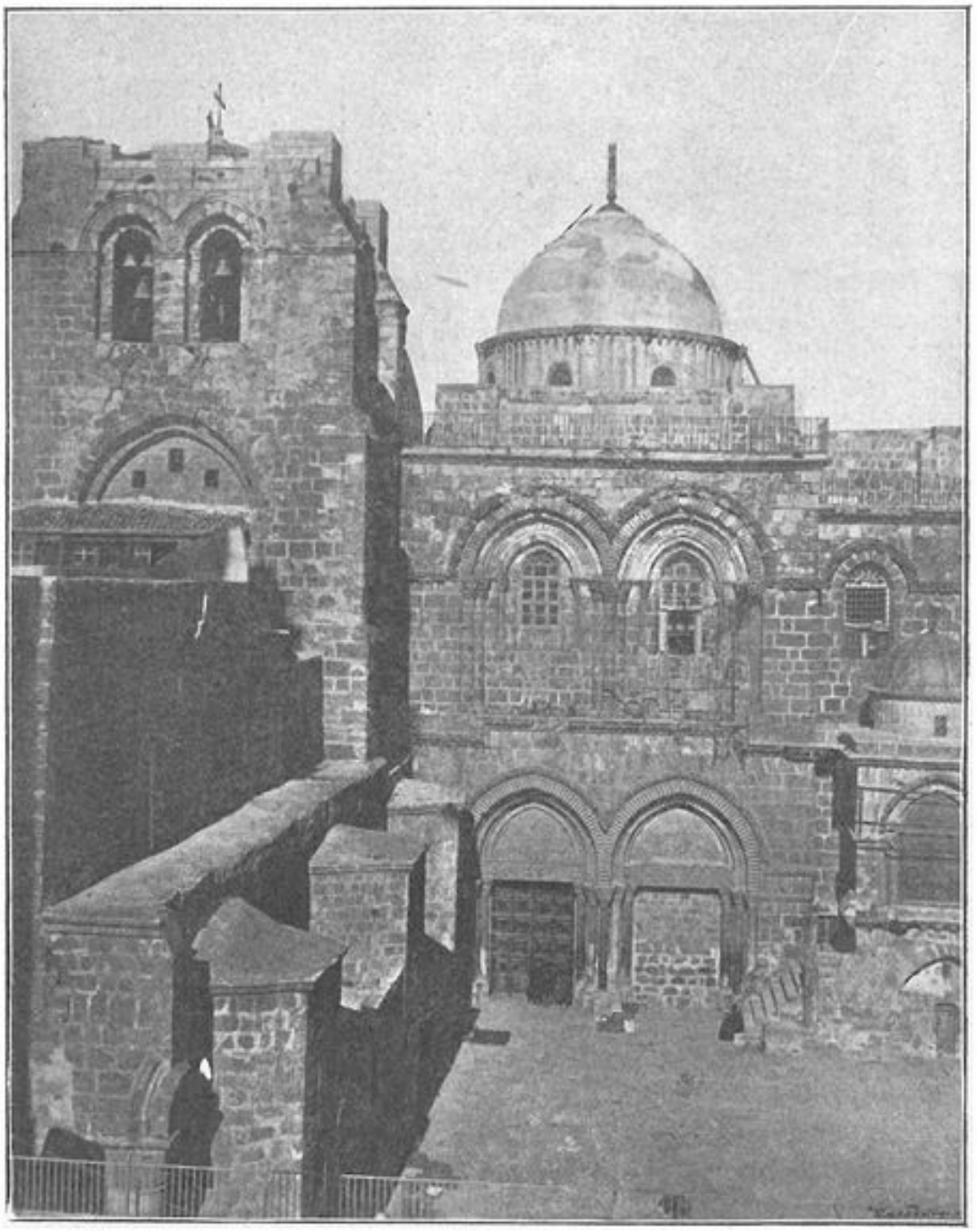
Z rána sešla se vysoká rada znovu u Kaifáše. Vykladači Písma sv. soudí různě o příčině. Tolik jen jisto, že chtěla vykonati v noci vynesený rozsudek nad Ježíšem. Velmi se báli povstání lidu najmě poutníků, proto pospíchali. Dali si opět předvésti Krista Pána a nezavolavše více žádných svědků, táží se Krista, zdali je skutečně Kristus (Messiáš). Radní páni kladou otázku tak, jakoby sami k tomu přesvědčení se klonili a že uvěří, jakmile se Kristus prohlásí za Syna Božího. Ovšem že se očividně přetvářeli, vždyť přece to slyšeli už v noci. Šlo jim o to, aby přiměli Ježíše k novému rouhání (podle jejich zdání). Tím chtěli ospravedlniti dřívější rozsudek smrti. Vševědoucí však mate je, odkrývaje takové pokrytectví: Povím-li vám (že jsem Messiáš), neuvěříte mi: a jestli se vás otáži, neodpovíte mi, ani mne nepropustíte. Odvolává se tudíž Spasitel na průběh noční schůze, při níž slavně se prohlásil Kristem, Synem Boha živého, a rada slova jeho vzala za rouhání. Nevzala žádného ohledu na všecky jeho dřívější zřejmé důkazy o božské důstojnosti a poslání, neuvěřila. Při tom Spasitel trpce vytýká radě a náčelníkům lidu, kdyby se jich ptal, proč takto s ním zacházejí a proč nechtějí v něho jako Messiáše uvěřiti, že by mu nedovedli dáti správné odpovědi, že by se neuměli ospravedlniti; naopak že hledajíce jeho smrti, ho nepustí. A tu před samou smrtí milosrdný Vykupitel tluče na zatvrzelá srdce svých vrahův, aby jim otevřel oči a přivedl je k sobě. Proto opětně na základě starozákonního proroctví[1]) mluví o své brzké oslavě, která ho čeká v nebesích na pravici Boží. A ejhle, všecka rada, znajíc smysl slov Páně z nočního výslechu a od dřívějška (Mat. 22, 21. 44. .), pochopuje, co mluví: Ty jsi tedy Syn Boží. A když Ježíš přisvědčil, ani domluviti ho nenechají, volajíce: K čemu potřebujeme ještě svědectví? Teď slyšíme z jeho vlastních úst, zač se vydává. I odvedli odsouzeného k římskému vladaři Pilátovi Pont-

[1]) Řekl Hospodin ku Pánu mému: Seď na pravici mé, dokavadž nepoložím nepřátel svých za podnožní noh tvých. (Žalm 109, 1.)

PRŮČELÍ CHRÁMU BOŽÍHO HROBU V JERUSALEMĚ. (K obr. na str. 281.) Hlavní průčelí chrámu Božího hrobu nalézá se na straně jižní. Přicházíme nejdříve na nádvoří, kamennými deskami vydlážděné. Kolem nádvoří nalézají se budovy klášterní a četné kaple. Průčelí skládá se ze dvou vchodů s lomenými, málo ostrými oblouky. Vchod pravý jest zazděn. Nad vchody nalézají se dvě okna. Všechny oblouky ozdobeny zubovitými ornamenty. Kolem vchodů jest několik sloupů mramorových s byzantskými hlavicemi. Ač celé průčelí poškozeno, a přístavky znešvařeno, nepostrádá přece veleby a velikosti. Na levo od průčelí stojí zkomolená věž. Mohamedáni nedovolili, aby trčela do výše vedle minaretů. Před vchodem leží náhrobní kámen jakéhosi francouzského poutníka.

skému, aby potvrdě rozsudek dal Krista popraviti.

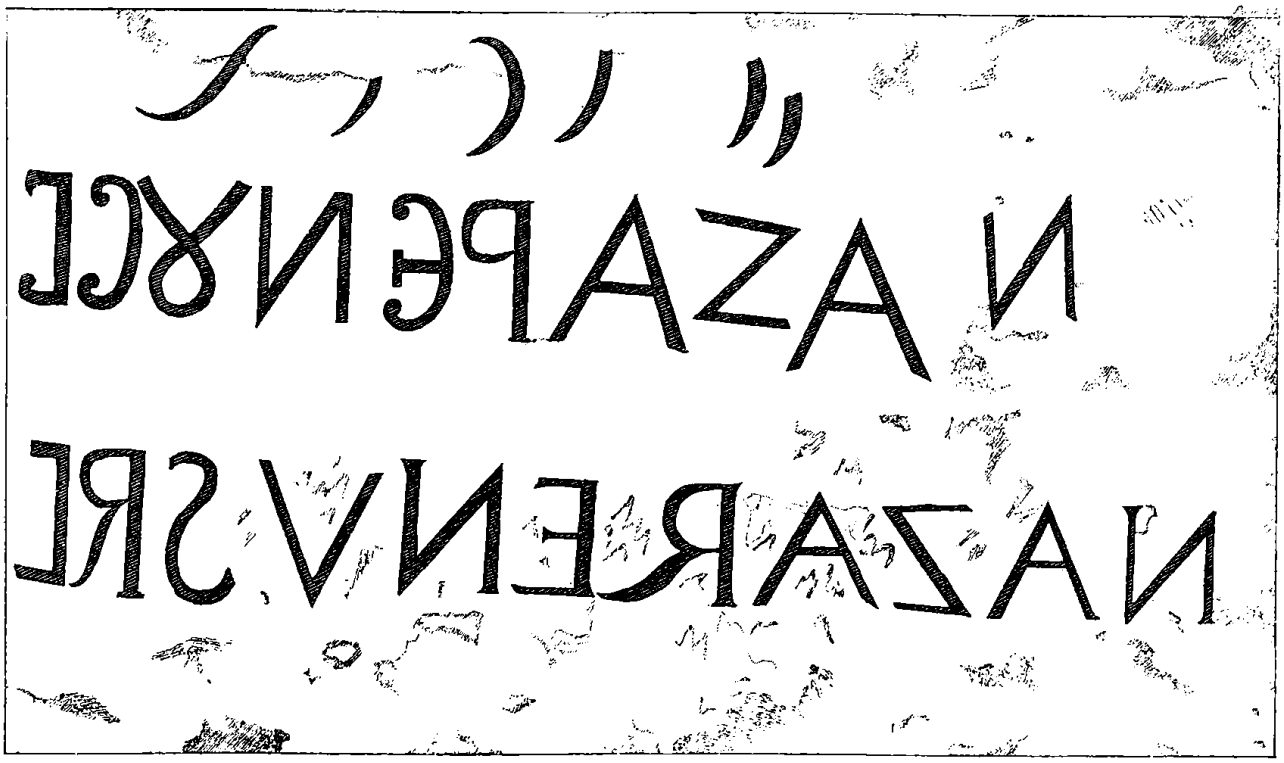
Tehda Jidáš, jenž ho zradil, vida, že jest odsouzen, pojat lítostí navrátil třicet stříbrných velekněžím a starším řka: Zhřešil jsem zradiv krev spravedlivou. Ale oni řekli: Co nám do toho? Ty viz. I povrhl stříbrné ve chrámě a vzdálil se; a odešed osidlem se oběsil. Velekněží však vzavše stříbrné pravili: Nesluší je vložiti do pokladny, neboť jest to mzda krve. A poradivše se koupili za ně pole hrnčířovo ku pohřbívání poutníků. Proto nazváno jest pole to Hakeldama, to jest pole krve, až do dnešního dne. Tehda se naplnilo, co bylo pověděno od proroka Jeremiáše slovy: A vzali třicet stříbrných, mzdu to muže proceněného, jehož procenili synové israelští, a dali je za pole hrn-

PRŮČELÍ CHRÁMU BOŽÍHO HROBU V JERUSALEMĚ.

čířovo, jakož mi ustanovil Pán. (Mat. 27, 3.—10.)

O smutném zahynutí zrádcově vypráví jen sv. Matouš. Psal pro křesťany ze Židů, klada nejvíce důraz na to, jak se židovský národ provinil, že opovrhnul a odsoudil Messiáše. Jak již řečeno, odvedli Ježíše k Pilátovi. Část radních pánů (synedria) šla s odsouzencem zastupovat žaloby a žádat Piláta, aby rozsudek potvrdil. Slyše Jidáš, že Mistr jde na jistou smrt, že už schází jenom římský souhlas, upadl do strašných

NÁPIS NA KŘÍŽI. (ÚLOMEK.)

výčitek svědomí. Chytalo se ho zoufalství. Tak obyčejně jako pavouk mouchu pavučinou omotá ďábel lstí srdce hříšníka, zakrývaje před ním ohavnost poklesku a když nešťastný zhřeší, rozvine před ním všecku hrůzu provinění, aby přestal důvěřovati v Boha a jeho milosrdenství. Tak se přihodilo i Jidáši. Nanejvýš rozrušen, ve strašných úzkostech, aby svůj skutek napravil, pospíchá s krvavou mzdou k velekněžím a starším lidu, kteří se zatím sešli k ranní oběti. Před celým shromážděním veřejně lítostivě vyznává: Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou. Než lítost jeho není nadpřirozená, dokonalá, poněvadž neříne z lásky k Bohu v důvěře na jeho milosrdenství. Je to pouze lítost přirozená, plynoucí z duševního zmatku a rozervanosti. Duševní stav zrádcův pochopíme, vzpomeneme-li si na množství milosti Boží, které se apoštolu dostalo po boku Kristově. Té zneužil. Velekněží a starší lidu nemají s ním žádného soucitu, smilování. Co nám do toho? Ty viz! Za to, že jim posloužil. úmyslům přispěl, ponechávají nešťastníka osudu. Taková necitelnost dohání Jidáše k úplné zoufa

Pohodiv 30 stříbrnými, utíká z chrámu a — odešed osidlem se oběsil. Hrozný příklad, kam člověka zavede hřích, jestliže jej nepřemáhá. Činí ho na světě nešťastným, vhání do věčné záhuby. Proto nás varuje Duch sv. ústy Siracha (21, 2.—3): Jako před tváří hada, utíkej před hříchy. Pakli k nim přistoupíš, přijmou tě (uštknou tě jako had). Zubové lvovi jsou zubové jeho, zabíjejíce duše lidské.

Zpráva skutků apoštolských (1, 18.): A oběsiv se, rozpukl se na dvé i vykydla se všecka střeva jeho, dá se snadno uvésti ve shodu s evangeliem. Jidáš se oběsil. A tu buď se provaz přetrhnul anebo

praskla větev, na níž visel, a tak mrtvé tělo nárazem o zem puklo.

Velekněží zdráhají se pohozené peníze vsypati do chrámové pokladnice. Jsou to peníze hříšné, plat za život člověka, za krev Kristovu, jež má býti prolita. A takový peníz nelze přijmouti za obět. (I. Mojž. 23, 18) Bídné pokrytectví! Z toho, že Krista jako rouhače odsoudili k smrti, si svědomí nedělají, nebojí se, ale peníz krve by prý znečistil chrámový poklad! Jak vhodně jim kdysi Spasitel vyčetl, že „cedí komáry a velbloudy polykají". (Mat. 23, 24.) Po delší úradě rozhodují se, že za peníze koupí pole jistého hrnčíře k pohřbívání poutníků v době svátků v Jerusalemě zemřelých anebo Židů z ciziny přišlých do staré vlasti umříti. To pole slulo potom pole krve (= Hakeldama) na památku, jakého podlého skutku se dopustil na Vykupiteli vlastní apoštol. Nachází se jižně od města v údolí Hinnom. Nyní je zastavěno 9 metrů dlouhou, 6 metrů širokou, 13 metrů vysokou budovou, skrze niž se vchází do hrobů ve skále. V okolí dosud kopou hrnčířskou hlínu.

Evangelista dokládá, že i tato koupě pole opověděna v proroctvích messiánských: A vzali 30 stříbrných, mzdu proceněného, kterýž byl ceněn od synů israelských, a dali je za pole hrnčířovovo, jakož mi ustanovil Pán. (Zachar. 11, 12.—13.) „Oceněným" míní se Kristus, jelikož velekněží a náčelníci lidu Jidáši tolik za něho nabídli.

Podle Matouše nachází se citát tento u Jeremiáše U toho proroka (7, 32. 19, 1.—2.; 32, 6.—9.) skutečně nalézáme zmínky o zákupu pole hrnčířova na pohřebiště. Ale místo toto u evangelisty shoduje se více s proroctvím Zachariášovým (l. c.). Otázka, proč sv. Matouš se odvolává na Jeremiáše a ne k Zachariášovi různě se vykládá. Výsledek pátrání lze říci v krátkosti takto: Buď již odedávna v řecké texty vklouzlo místo Zachariáš slovo Jeremiáš anebo proroctví pochází z nyní už ztracených rukopisů Jeremiášových anebo z místa, jež v zachovalé části Jeremiášova proroctví vypadlo. Možný ještě třetí případ. V životě Páně se doslovně naplnilo proroctví Zachariášovo o odvrácení se stádečka od pastýře (Židů od Krista), když ho prodali za třicet stříbrných, naplnilo se též proroctví Jeremiášovo, jež hlásalo úplné zavržení vyvoleného národa. Jeremiáš dí, že na ně přikvačí pomsta Hospodinova a Zachariáš vypovídá proč. Sv. Matouš uváděje slova Jeremiášova, má na paměti ona Zachariášova, jež jako příčinu a výsledek spojuje v jedno.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ DRUHÁ.

Ježíše vyslýchá Pilát, Herodes a zase Pilát.

I povstalo jich veškeré množství a dovedli jej k Pilátovi. Počali pak žalovati naň řkouce: Tohoto jsme nalezli, an převrací národ náš a brání dávati daně císaři a praví, že jest Kristem králem. I otázal se ho Pilát řka: Ty-li jsi král židovský? A on odpověděv řekl jemu: Ty (to) pravíš. I řekl Pilát k velekněžím a k zástupům: Nenalézám žádné viny na tomto člověku. Ale oni usilovali řkouce: Bouří lid uče po všem Judsku, počav od Galileje až sem. Tu Pilát uslyšev o Galileji, otázal se, je-li ten člověk Galilean. A zvěděv, že jest

z moci Herodovy, poslal ho k Herodovi, kterýž byl také v Jerusalemě v ty dny. (Luk. 23, 1.—7.)

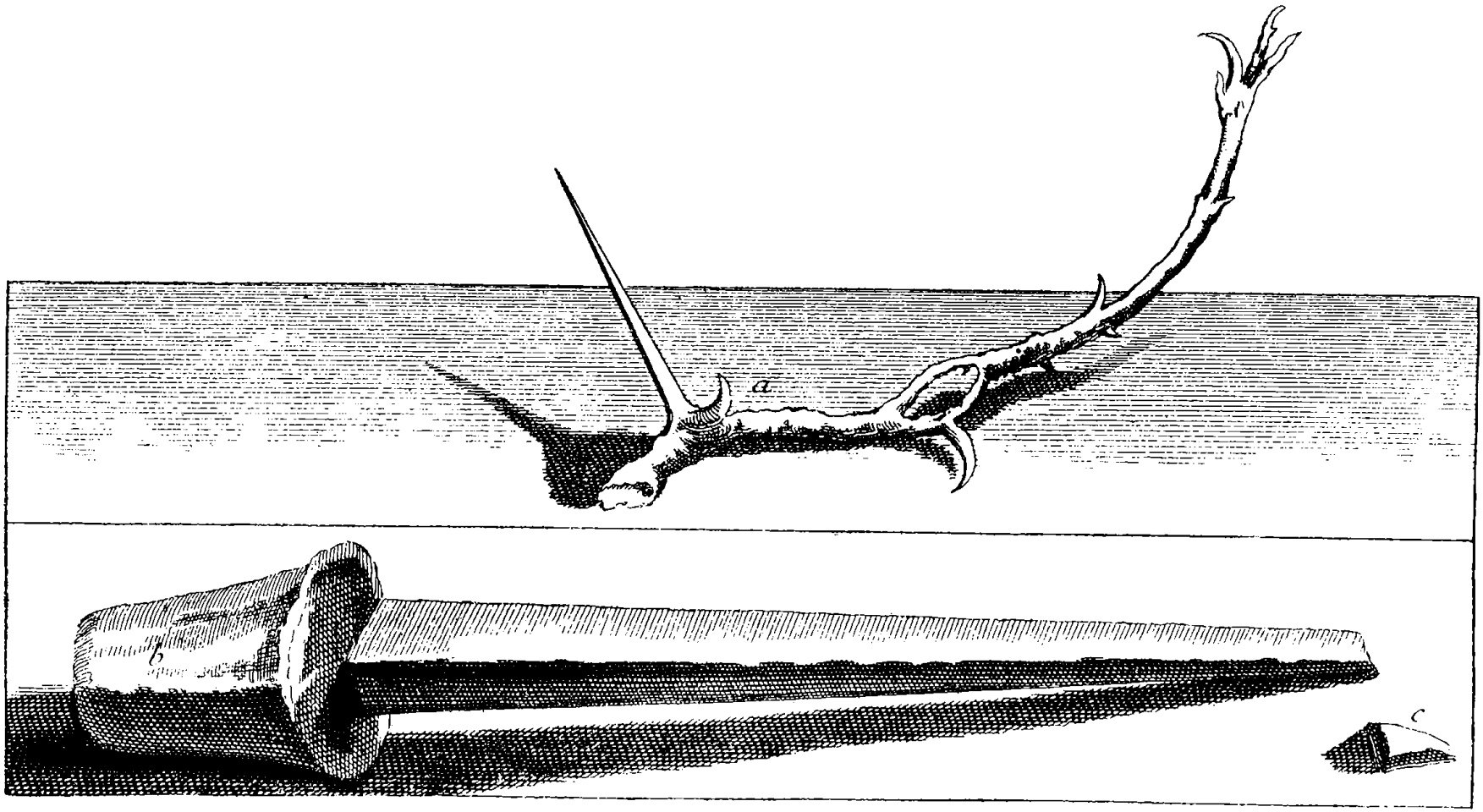
I přivedli Ježíše od Kaifáše do soudního dvora. Bylo ráno; a oni nevešli do soudního dvora, aby se neposkvrnili, nýbrž aby mohli jísti z velikonočních obětí. Tedy Pilát vyšel k nim ven a řekl: Kterou žalobu vedete proti člověku tomuto? Odpověděli a řekli jemu: Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě. I řekl jim Pilát: Vezměte ho vy a podle zákona svého suďte jej. Tu řekli mu Židé: Nám nepřísluší zabíti nikoho. Aby se naplnilo slovo Ježíšovo, kteréž byl pověděl naznačuje, jakou smrtí má umříti. Pilát tedy vešel opět do soudního dvora a povolal (k sobě) Ježíše a řekl jemu: Ty-li jsi král židovský? Ježíš odpověděl: Sám-li od sebe to pravíš, či-li jiní pověděli ti o mně? Pilát odpověděl: Zdaliž jsem já Žid? Národ tvůj a velekněží vydali mi tebe. Co jsi učinil? Ježíš odpověděl: Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji bránili by, abych nebyl vydán Židům; ale království mé není odtud. I řekl mu Pilát: Tedy králem jsi ty? Ježíš odpověděl: Ano, já jsem král. Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo jest z pravdy, slyší hlas můj. Dí mu Pilát: Co jest pravda? A když to pověděl, vyšel opět k Židům a řekl jim: Já na něm žádné viny nenalézám. (Jan 18, 28.–38.; Mat. 27, 11—14.; Mar. 15, 1.—5.)

Pontskému Pilátu, římskému vladaři (prokurátor) v Judsku, náleželo, aby rozsudky vysoké rady potvrzoval anebo rušil. Proto k němu vedli Ježíše. Část židovských pohlavárů, jakž jsme se zmínili, táhla spolu, aby potvrzení smrti Páně vymohla. (Mat. 27, 12.; Mar. 15, 3.; Luk. 23, 4.) Pilát, v pořadí pátý vladař, úřadoval od r. 26—37 (36) po Kristu. V Jerusalemě nesídlil, ale v Caesareji u Středozemního moře a do Jerusalema přišel o velikonočních svátcích zachovat pořádku a pokoje. Ubytoval se ve hradu Antonii na severozápadním výběžku chrámové hory. Od Kaifáše se tam šlo asi čtvrt hodiny. Při vchodu do hradu nalézala se soudní síň, před ní kamennými dlaždicemi položená předsíň (praetorium, řecky litostroton, hebrejsky: gabatha), kde se vynášely rozsudky. Nyní v těch místech stojí turecké kasárny.[1])

Vojáci nebo chrámoví služebníci uvedli Ježíše do síně — velekněží a ostatní židovské panstvo tam nevešlo, ale zůstali venku, aby vejdouce do pohanského domu, se neznečistili. To by se nesměli zúčastniti slavností velikonočních. (Jan 18, 28.) I vyšel tedy Pilát do předsíně k nim s otázkou, proč mu přivedli Ježíše. Židé odpovídají popuzeně: Kdyby tento člověk nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě. Pilát domnívaje se, že jde o nějaký menší přestupek, na to odvětil: Vezměte vy jej a podle zákona svého suďte. Vladař dává tak na jevo Židům svou nevoli a blahovůli Ježíši. Poněvadž Římané odňali Židům právo rozsudek smrti vykonati, volají shromáždění Nám nesluší zabíti žádného. Že tedy Židé nesměli popravovati, ale jen pohané, naplnila se přepověď Ježíšova vydají ho pohanům ku posmívání a k bičování a ukřižování. (Mat. 20, 18.—19.; Jan 18, 32.)

Když Pilát takto dal zřejmě na jevo, že s Ježíšem ničeho nezačne, dokud určité žaloby k němu nevznesou, obviňují radní páni Krista z buřičství a velezrády. Žalují naň, že bouří lid, zapovídá dávati daň císaři, nazývá se Messiášem a králem. (Luk. 23, 2.) Mluvili pravdu? Což neučil Pán, aby dávali co je císařovo císaři a co Božího Bohu, (Mat. 22, 17.—21.), neodešel, když ho chtěli provolati za krále (Jan 6, 15.), nevyvracel posluchačům bludné názory o budoucí říši Messiášově? A přece Pán mlčí, když lživě na něho žalují. Až se Pilát diví. (Mat. 27, 12.—14.; Mat. 15, 3.—5.) Považuje za

[1]) Ze spisů J. Flavia (O válce žid. II., 14. 8.) a Filona (Leg. ad Cajum 38.) někteří tvrdili (nejnověji Belser, l. b. 324.), že Pilát při návštěvě Jerusalema sídlíval v paláci krále Heroda Antipy, čtvrtníka galilejského a perejského, jenž o velikonocích též do města přicházel. Ale tradice, že Pilát se ubytoval ve hradě Antonii, je stará a dostatečně zaručena.

TRN A HŘEB CHOVÁNY V TREVÍRU.

povinnost jako věrný císařský služebník, aby se nezdál nevěrným anebo nedbalcem, obžalovaného vyslechnouti. Císař i on však nedůvěřovali Židům. Proto odchází s Pánem do soudní budovy a ptá se ho v soukromí: Ty-li jsi král židovský? (Jan 18, 33.; Mat. 27, 11.; Mar. 15, 2.; Luk. 23, 3.) Zmiňuje se jenom o jediném bodu obžaloby, poněvadž obsahuje v sobě všecky ostatní. Kristus Pán, nežli odpoví, chce zvěděti, ptá-li se vladař z vlastního názoru, nebo mu tak vnukli židovští páni, a to proto, aby jej připravil na výklad, jaká mezi Židy vládne nepravá domněnka a jak by si měl správně představovati Messiášovu říši.

Otevřený dotaz Kristův uráží pyšného Římana. Proto vece opovržlivě: Zdaliž jsem já Žid? Národ tvůj a nejvyšší kněží vydali mi tebe; co jsi učinil? To znamená: Nevím ničeho o jakémsi židovském králi a Messiáši a také bych se byl o ty záležitosti nijak nestaral, kdyby tě nebyli tvoji vlastní obžalovali. Ospravedlniž se! Na to Ježíš mu vysvětluje pravou podstatu svého království, nezapíraje, že je králem. (Mt. 27, 11.; Mar. 15, 2.; Luk. 25, 3.) Království jeho, podávajíc lidem duchovní dobra a nikoli pozemská, netýká se tohoto světa, ale nebe. Kdyby království jeho bylo vezdejší, bránili by ho příslušníci téhož, aby nezůstal v nepřátelské ruce. Z odpovědi poznává pohan, že Ježíš se činí králem. I praví: Tedy král jsi ty? Ježíš nezapírá a hned vykládá, v čem pozůstává jeho království: Já jsem se k tomu narodil a proto jsem na svět přišel, abych svědectví vydal o pravdě: každý, kdo je z pravdy, slyší hlas můj (poslouchá mne) „Pravdou" rozuměti dlužno evangelium, jež Kristus prohlašuje za zjevení Boží. Kdo je přijímá, poznává pravdu a přichází ku svobodě dětí Božích. (Jan 8, 31.—32.) Pilát jakožto vzdělaný Říman stonal v těch kruzích všeobecně rozšířenou nevěrou, maje jako skoro všichni současní mudráci své vlastní ponětí o pravdě; proto pohrdavě vece: Co je pravda? A nečeká ani na možné vysvětlení.

V Kristu nepoznává člověka státu nebezpečného, spíše blouznivce, jenž se domnívá, že našel pravdu. Z té příčiny jde k Židům a dí: Já žádné viny na něm nenalézám. Leč Židé setrvají ve svém mínění, drze připojujíce novou žalobu, že Ježíš učením pobuřuje lid, ruší veřejný pokoj i bezpečnost v celé Palestině. (Skut. 32, 2.) Pilát je na vahách. Aby si z rozpaků pomohl, rád by se vyšetřování zbavil. Uslyšev, že Ježíš pochází z Galieje (Luk. 2, 51.), posílá ho k Herodesovi (Antipas), aby soudil svého poddaného. (Luk. 23, 6.—7.) Dům králův stál na hoře Sion,[1]) něco severozápadně od hradu Antonie, mezi městskými branami: Herodovou a Damascenskou, na místech starého hradu Asmanovcův.[2])

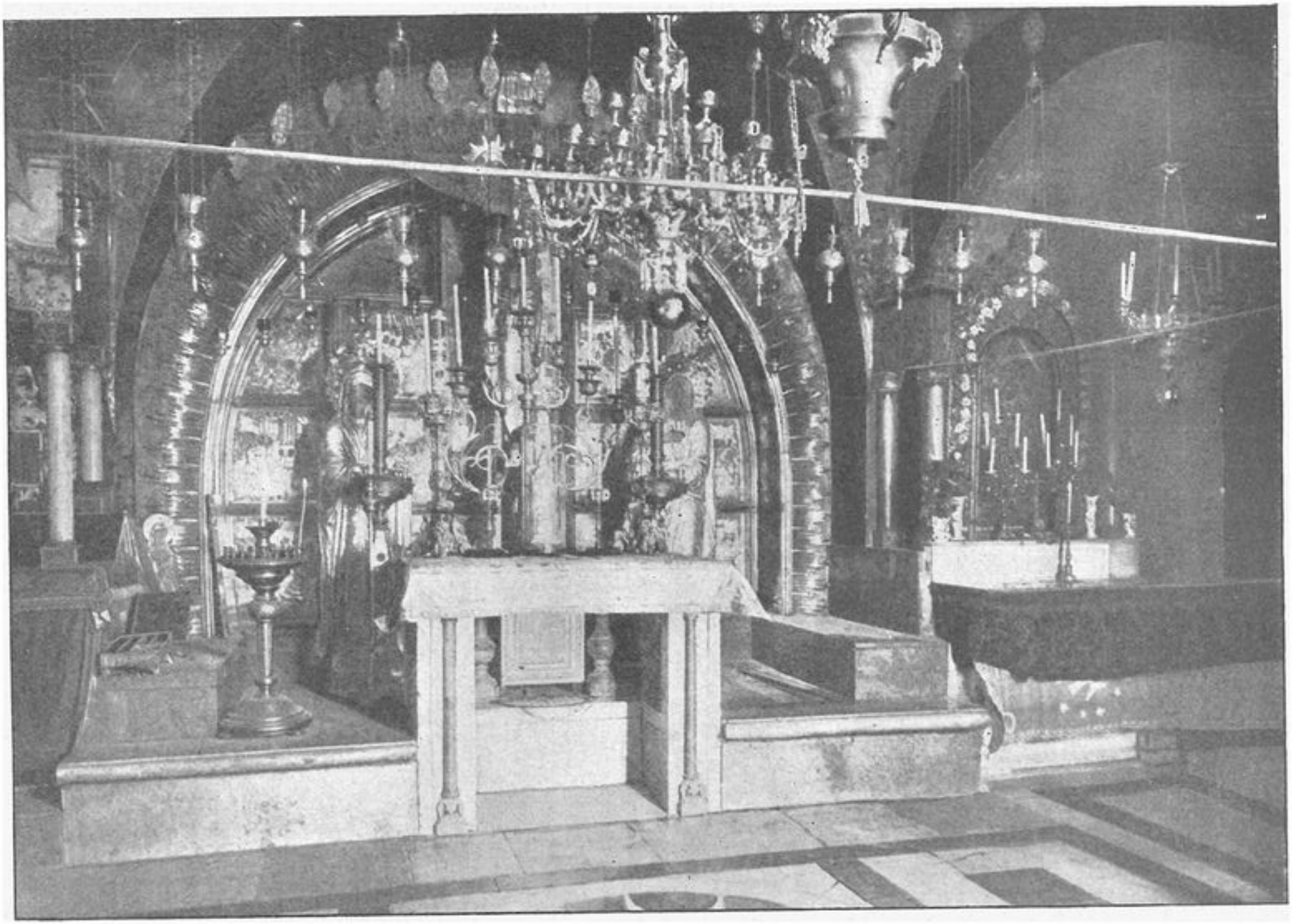
Herodes pak uzřev Ježíše zaradoval se velmi, neboť byl ode dávna žádostiv uviděti jej, poněvadž o něm mnoho slyšel a se nadál, že ho uzří nějaký div učiniti. I vyptával se ho mnoha řečmi, ale on neodpovídal mu ničeho. Stáli však tu velekněží a zákoníci ustavičně naň žalujíce. I pohrdnul jím Herodes se svým komonstvem a posmíval se mu obléknuv jej v roucho bílé, a odeslal ho nazpět k Pilátovi. A v ten den Herodes a Pilát spřátelili se, neboť dříve byli spolu v nepřátelství. (Luk. 23, 8.—12.)

Ježíše vedli k Herodesovi dne 15. nisanu ráno. Římští vojáci šli za ním jako stráž, velekněží, zákoníci a zástup lidu. Král uslyšev, koho mu vedou, zaradoval se velice,

[1]) Belser l. c. 340.

[2]) Pölzl l. 233.

GOLGOTA. (Řecký oltář.) (K obr. na str. 287.) Nalézáme se na místě nejposvátnějším, kolem něhož se kupí posledních pět zastavení cesty křížové. Na památné hoře Kalvarii. Původně stál tu zvláštní kostel, který křižáci spojili s chrámem Božího hrobu. Chrám o 4 a půl metru povýšen nad ostatní budovu chrámovou. Kaple ukřižování Páně rozdělena jest ve dvě části, z nichž jedna náleží katolíkům, kde se nalézá desáté a jedenácté zastavení cesty křížové, druhá náleží nesjednoceným Řekům. Je tu oltář, v jehož pozadí stojí veliký krucifix, a po obou stranách sochy Panny Marie, sv. Jana. Pod oltářem označuje stříbrná deska místo, kde byl zasazen svatý kříž na tomto místě stalo se tedy, co vypravuje Písmo sv.: A zvolav Ježíš hlasem velikým, řekl: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého. A to pověděv, vypustil duši. Luk. 23, 46. Černé kameny v pravo a v levo označují místa, kde zarazili kříže lotrů, s Kristem popravených.

GOLGOTA. (ŘECKÝ OLTÁŘ.)

poněvadž toužil poznati proslulého muže, jehož dosud neviděl. Nadál se také od něho pro zábavu nějakého zázraku. Nesmíme se diviti, že za tříletého působení Páně Herodes se s ním nesetkal. Herodes válče právě s arabským králem Aretou, obyčejně v Galileji se ani neukázal.[1]) Kromě toho rozmařilý světák se málo staral o náboženské záležitosti. A i nyní chtěl si z Krista tropiti smích a proto — Ježíš s ním ani nemluví. Mlčí, třeba že král ho zasypává otázkami, mlčí i když zákoníci a velekněží znovu naň křivě žalují. Však obrana by mu u nich také nebyla pomohla. Zarputilé mlčení Páně pyšného Herodesa nemálo popudilo. Měl za to, že ho Spasitel ponižuje, jeho osobu a hodnost potupuje. Z těch důvodů, aby se pomstil a proroka pokořil, dozvěděv se, že se činí králem, zacházel s ním jako s bláznem. S vojáky se mu posmíval, tupil ho. A poručiv, aby přinesli obnošené roucho bílé, hodí je naň, nařizuje, aby bez rozsudku se s ním vrátili k Pilátovi. Že pak bílé roucho nosili králové, knížata, vojevůdci a ti, kdož se ucházeli o nějaký státní úřad,[2]) mělo uvésti Spasitele v posměch jako člověka, činícího nároky na královskou důstojnost.

Lukáš končí zprávu dodatkem: I učiněni jsou Herodes s Pilátem přátelé v ten den, neb před tím byli vespolek nepřátelé. Pilát dal totiž zabíti několik poddaných Herodesových z Galileje ve chrámu jerusalemském právě když přinášeli obět. Pilát prokázal Herodesovi poctu, že mu Ježíše poslal, aby ho soudil a Herodes vrátiv ho, dal na jevo, že uznává svrchovanou moc soudcovskou Pilátovu v celé zemi. Poklona za poklonu — nepřátelé se smířili.

Pilát pak svolav velekněze i náčelníky a lid, řekl k nim: Přivedli jste mi tohoto člověka, jakoby odvracel lid, a hle, já vyšetřovav před vámi, nenalezl jsem na tomto člověku žádné viny v těch věcech, které na něho žalujete. Ale ani Herodes; neboť jsem vás poslal k němu, a hle — nic smrti hodného neučinil. Potrestám ho tedy a propustím. Musíval pak propouštěti jim na den slavnostní jednoho (vězně). I vzkřikli všichni najednou, řkouce: Pryč s tímto a propust nám Barabáše. Ten byl pro nějaké vzbouření povstalé v městě a pro vraždu vsazen do žaláře. Pilát však promluvil k nim opět, chtěje propustiti Ježíše. Ale oni volali řkouce: Ukřižuj, ukřižuj ho! On však řekl jim po třetí: I co zlého učinil tento? Žádné příčiny smrti na něm nenalézám. Potrestám ho tedy a propustím. Ale oni naléhali naň křikem velikým, aby byl ukřižován. a křik jejich se rozmáhal, I usoudil Pilát, aby se vyplnila žádost jejich, a propustil toho, jenž byl pro vraždu a vzbouření vsazen do žaláře, za něhož prosili, Ježíše pak vydal vůli jejich. (Luk. 23, 13.—25.; Mat. 27, 15. až 26.; Mar. 15, 6.—15.; Jan 18, 39.—40.)

Pilát zahajuje nový (druhý) výslech. Zavolav lid a starší s velekněžími, posadil se v předsíni na soudcovské křeslo. V krátkosti opakuje před nimi celý průběh dosavadního přelíčení. Není dokázáno, že by Ježíš bouřil lid, naopak, vaše žaloba je bezdůvodna. Také Herodes na něm ničeho nenalezl. — Než zároveň Pilát prohlašuje, ač ho považuje nevinným, že pro žalobu i libost Židů dá Krista zbičovati. Z bázně před lidem, jemuž by se rád zavděčil, opouští vladař stanovisko nestranného práva, čehož okamžitě žalující strana obratně využitkovala. Nechtějí o propuštění Ježíše ani slyšeti. Ze starého zvyku obyčejně o velikonocích prosívali Židé o nějakého vězně (Mat. 27, 15.; Mar. 15, 6.; Jan 18, 39.), což jim mělo připamatovati vysvobození z Egypta. Římané z politické chytrosti obyčeje šetřili. Jakmile lid začal mluviti o propuštění vězně, „jak jim vždycky činíval“ vladař Pilát ochotně se táže: Kterého chcete, abych vám propustil, Barabáše čili Ježíše, jenž slove Kristus? (Mat. 27, 17.; Mar. 15, 9.; Jan 18, 39.) Doufá pevně, že nedají přednost zločinci, z vraždy nařčenému (Mar. 15, 7.; Luk. 23, 19) před nevinným Ježíšem, kterého velekněží jen z nenávisti obžalovali. (Mat. 27, 18.; Mar. 15, 10) Ovšem

[1]) Jos. Flavia Starožitnosti XVIII., 5, 3.

[2]) l. VIII., 7, 3.; XIX. 8, 2.; Taciti Histor. II. 89.

že už po druhé Pilát chybuje proti všemu právu; neboť považuje-li Krista nevinným, proč ho staví po bok obávaného zločince? A tu po slovech soudcových stalo se něco památného, čímž posilněn hledal Spasitele propustiti. Evangelista Matouš praví (27, 19.): A když seděl (Pilát) na soudné stolici, poslala k němu žena jeho řkouc: Nic neměj s tímto spravedlivým, neboť jsem mnoho trpěla dnes v noci pro něho. Ústní podání (Nicefor) zachovalo, že žena slula Claudia Prokla, pohanka, která přála Židům, později horlivá křesťanka,[1]) jejíž svátek světí církev 27. října. Sen (dí většina vykladačů) nebyl obyčejného, ale nadpřirozeného původu. Poselství měl Pilát jako nebeské svědectví o nevině Spasitelově považovati za vážný pokyn, aby nevinného propustil. To si také přál. Ale chvíle, co rozmlouval s poslem o neobyčejném vzkazu, využitkovali židovští pohlaváři, aby uhnětli mysl lidu podle svého, aby jej přemluvili a popudili A tu žádají Barabáše Ježíš ať zahyne. (Mat. 27, 20.; Mar. 15, 11.) I stalo se! Když Pilát se tázal, kterého ze dvou má propustiti, křičeli o — lupiče. (Mat. 27, 21.; Luk. 23, 18.; Jan 18, 40.) Pln zlosti a také v trapných rozpacích zahovoří vladař: Co tedy učiním s Ježíšem, kterýž slove Kristus? (Mat. 27, 22.) Nemohu přece smrtí potrestati toho, jehož nazýváte „králem židovským"? (Luk. 23. 20.) Řekl to „chtěje propustiti Ježíše". (Luk. 23, 20.) Ale slova minula se s účinkem. Dotazem: Co učiním s Ježíšem? podřaďuje se soudce proti vážnosti stavu dobrému zdání rozčileného davu. Slabosti využitkují, pokřikujíce: Ukřižuj, ukřižuj ho! (Mat. 27, 23.; Mar. 15, 13.; Luk. 23, 23.) Než Pilát od úmyslu zlehka neustupuje, volá: I což jest zlého učinil tento? Žádné viny smrti na něm nenalézám, protož potrestám ho a propustím! (Luk. 23, 20.; Mat. 27, 23.) A tu dotírali naň „velikými hlasy" (Luk. 23, 23.): Ukřižuj ho! (Mat. 27, 23.; Mar. 15, 14.; Luk. 23, 21.) Vida Pilát, že s nimi ničeho nepořídí, umyl si ruce na znamení, že se nepokládá příčinou prolití nevinné krve spravedlivého (Mat. 27, 24.) — povoluje, „aby se naplnila žádost jejich". (Luk. 23, 24.) Propouští Barabáše a Ježíše poroučí zbičovat. (Mat. 27, 26.; Mar. 15, 15.; Luk. 23, 25.)

[1]) J. Flavia o válce žid. VI., Livius 26, 16.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ TŘETÍ.

O bičování Páně. — Pilát naposledy se snaží zachrániti Ježíše. — Rozsudek smrti.

Tu propustil jim Barabáše, Ježíše pak ubičovav vydal jim, aby byl ukřižován. Tehda vojáci vladařovi vzavše Ježíše do soudního dvora, shromáždili k němu celou tlupu a svlékše ho přioděli pláštěm šarlatovým; a spletše korunu z trní, vložili mu ji na hlavu a (dali) třtinu v pravici jeho, a po-

G. RENI: DOKONÁNO JEST!

kleknuvše před ním posmívali se mu řkouce: Zdráv buď, králi židovský! A vyplivše se na něj, vzali třtinu a bili ho do hlavy. (Mat. 27, 27.—30.; Mar. 15, 15.—19.; Jan 19, 1.—2.)

Přivoliv ke smrti, poroučí Pilát Ježíše zbičovati. (Mat. 27, 26.; Mar. 15, 15.) Staří i novější vykladači Písma míní, že proto, aby pohnul Židy k soucitu. „Až uvidí zbičovaného, nebudou usilovati o jeho smrt“ (sv. Augustin). Bičování platilo za pokořující i bolestný trest; proto nesmělo potkati římského měšťana. (Skut. ap. 22, 25.) Odsouzence obnažili až po pás, přivázavše mu ruce k nízkému sloupu tak, že stál ku předu nakloněn. Na to ho švihali delší či kratší dobu a to buď metlami ponejvíce jilmovými nebo důtkami, na jichž konce zapletli někdy kusy železa neb olova. Často zbičovaný omdlev klesl do kaluže vlastní krve, ano slabší člověk i při bičování skonal.[1])

Poutník z Bordeaux ve svém cestopise do země zaslíbené (r. 333 či 334 po Kr.) dosvědčuje, že vojáci k bičování připoutali Pána na kamenný sloup, jejž potom ještě ve IV. stol. v Jerusalemě ukazovali.[2]) Tradice dí, že ho svlékli ze šatů. Řecké rukopisy evangelií (v knihovně vatikánské) se zmiňují o tom, že po bičování vojáci Ježíše opět oblékli. Učitelové církevní připomínají, že nahé tělo Spasitelovo mrskáno bylo za hříchy světa nestoudného, nečistého.

Podání označuje místo bičování v nynějších tureckých kasárnách, které stojí na staveništi hradu Antonie. Vévoda bavorský Maxmilián dal tam roku 1839 postaviti na místo staré, polozbořené, pěknou kapličku. Pod oltářem čteme nápis: Byl jsem mrskán celý den a trestání mé na úsvitě. (Žalm 72, 14.)

Zbičovaného Pána oblékli rouchem a vedli do nádvoří, kamž svolali celou rotu (kohortu) spoluvojáků, patrně životní stráž Pilátovu, k veselé kratochvíli. Posmívali se Ježíši. Strhše s něho vrchní šat, pověsili mu purpurový plášť[1]) přes ramena a vrazili mu trnovou korunu na hlavu. (Mat. 27, 27. až 28.; Mar. 15, 16.—17.; Jan 19, 2.) Králové a knížata chodí v purpuru s bohatým diademem (čelenkou) nebo s korunou na hlavě. A to má též král židovský. Korunu vtlačili mu do hlavy až kůži natrhli, že krev vyprýštila. Korunu spletli buď ze hlohu nebo z větvoví ostnatého, dosud v okolí Jerusalema rostoucího stromu, kterému říkají Arabové šaukun. Za královské žezlo, které králové na východě a kdysi římští císařové nosili na znamení vladařské, ochranné a trestní moci, dali Spasiteli do pravice třtinu. Nyní napodobují poctu králům prokazovanou. Úsměšně před ním na kolena klesajíce, uštěpačně provolávají: Buď zdráv, králi židovský! Při tom poličkujíce, bijíce ho do hlavy třtinou — a trny hloub a hloub drásají zkrvavené čelo — plivají naň. (Mat. 27, 29.—30.; Jan 19, 3.) Pro pýchu lidskou trpí Ježíš. Trpí bez reptání, aby dal učeníkům příklad, jak by se měli zachovat, když je svět bude pronásledovati. Měla se naplniti všecka proroctví o jeho trápení, ponížení, potupě . . . (Isai. 50, 6.; 53, 3.) Vhodně uvažuje o tom sv. Augustin ve výkladu na evangelia sv. Jana 116, 1.: Naplnilo se, co řekli proroci! Naučil mučeníky, aby snášeli vše, co jim učiní protivníci; doporučil podivuhodnou trpělivost. Tak zvítězilo krá-

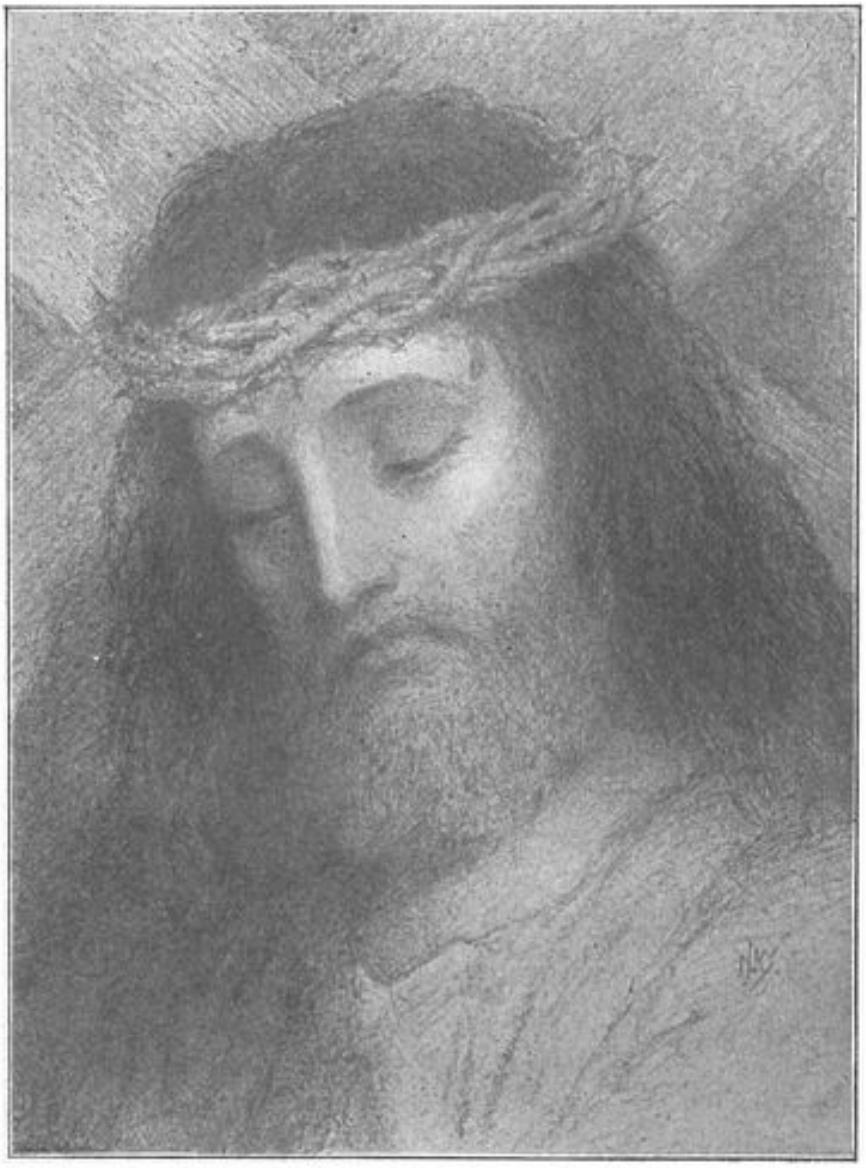
[1]) J. Flavia o válce žid. VI., 5, 3.; Livius 26, 16.
[2]) Hieronymi Epišt. 108, 9.

[1]) Marek a Jan praví, že plášť byl purpurový, Jan že šarlatový. Purpur bývá temně červený, šarlat světle. Obojí značí červenou barvu. Belser: Dějiny l. c. 385, 2.

lovství, jež není z tohoto světa, nad pyšným světem ne zuřivým bojem, zápasem, ale pokorou trpitele . . .

Pilát posledně se pokouší propustiti Ježíše.

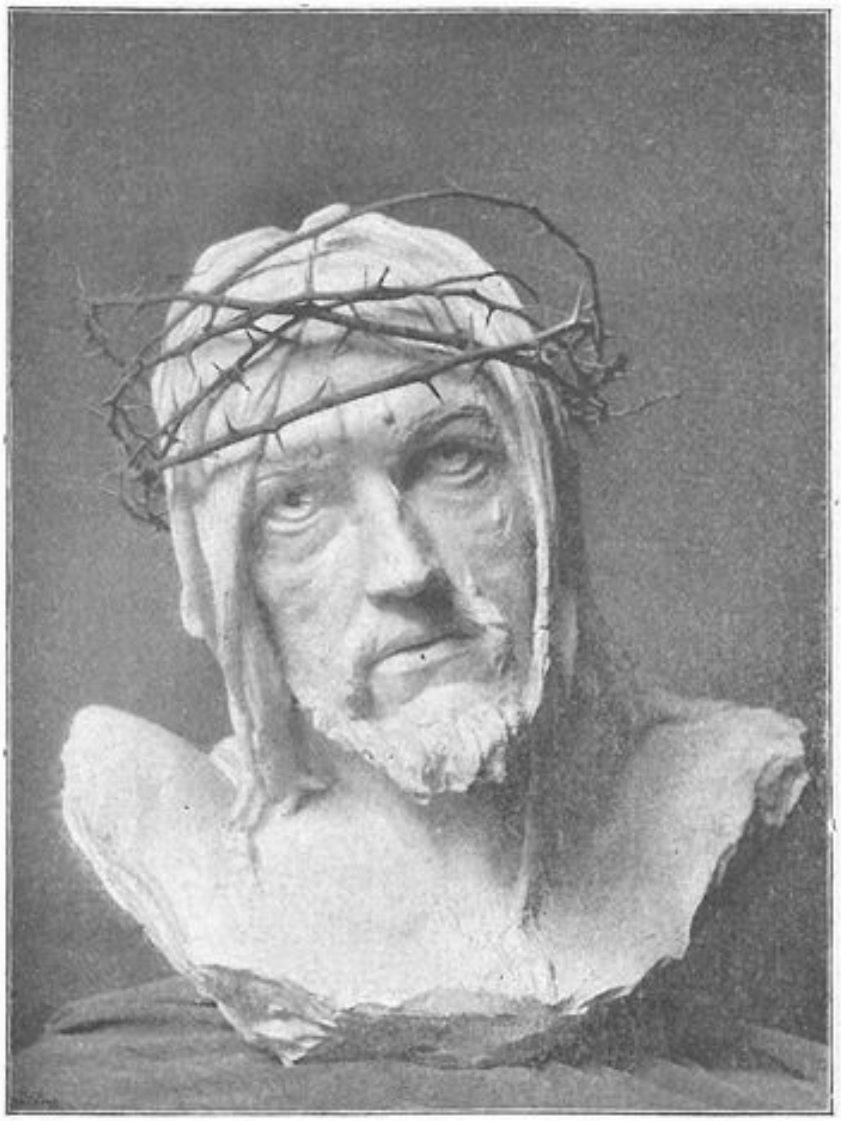
I vyšel Pilát opět ven a řekl jim: Hle, vedu vám ho ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalézám. (Tu vyšel ven Ježíš, nesa korunu trnovou a roucho šarlatové.) I řekl jim: Ejhle člověk! Jak ho uzřeli velekněží a služhové, zvolali řkouce: Ukřižuj, ukřižuj ho! Dí jim Pilát: Vezměte ho vy a ukřižujte, neboť já na něm viny nenalézám. Židé mu odpověděli: My máme zákon a podle zákona má umříti, neboť se činí Synem Božím. Když Pilát uslyšel toto slovo, obával se více. I vešel opět do soudního dvora a řekl Ježíšovi: Odkud jsi ty? Ale Ježíš nedal mu odpovědi. I řekl mu Pilát: Se mnou nemluvíš? Nevíš-li, že mám moc tebe propustiti a mám moc tebe ukřižovati? Ježíš mu odpověděl: Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebylo dáno shůry; proto ten, kdo mě tobě vydal, má větší hřích. Odtud Pilát hledal ho propustiti, ale Židé křičeli řkouce: Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův, neboť každý, kdo se činí králem, protiví se císaři. Tedy Pilát uslyšev ta slova, vyvedl Ježíše ven a posadil se na soudnou stolici na místě, které slove Lithostrotos, hebrej. Gabbatha. Byl pak pátek velikonoční okolo hodiny šesté; i řekl Židům: Ejhle král váš! Ale oni vzkřikli: Pryč s ním, pryč s ním, ukřižuj ho! Řekl jim Pilát: Krále vašeho ukřižuji? Velekněží odpověděli: Nemáme krále, leč jen císaře Tu vydal jim ho, aby byl ukřižován. I pojali Ježíše a vyvedli ho. (Jan 19, 4.–16.)

J. NOVOPACKÝ: KRISTUS.

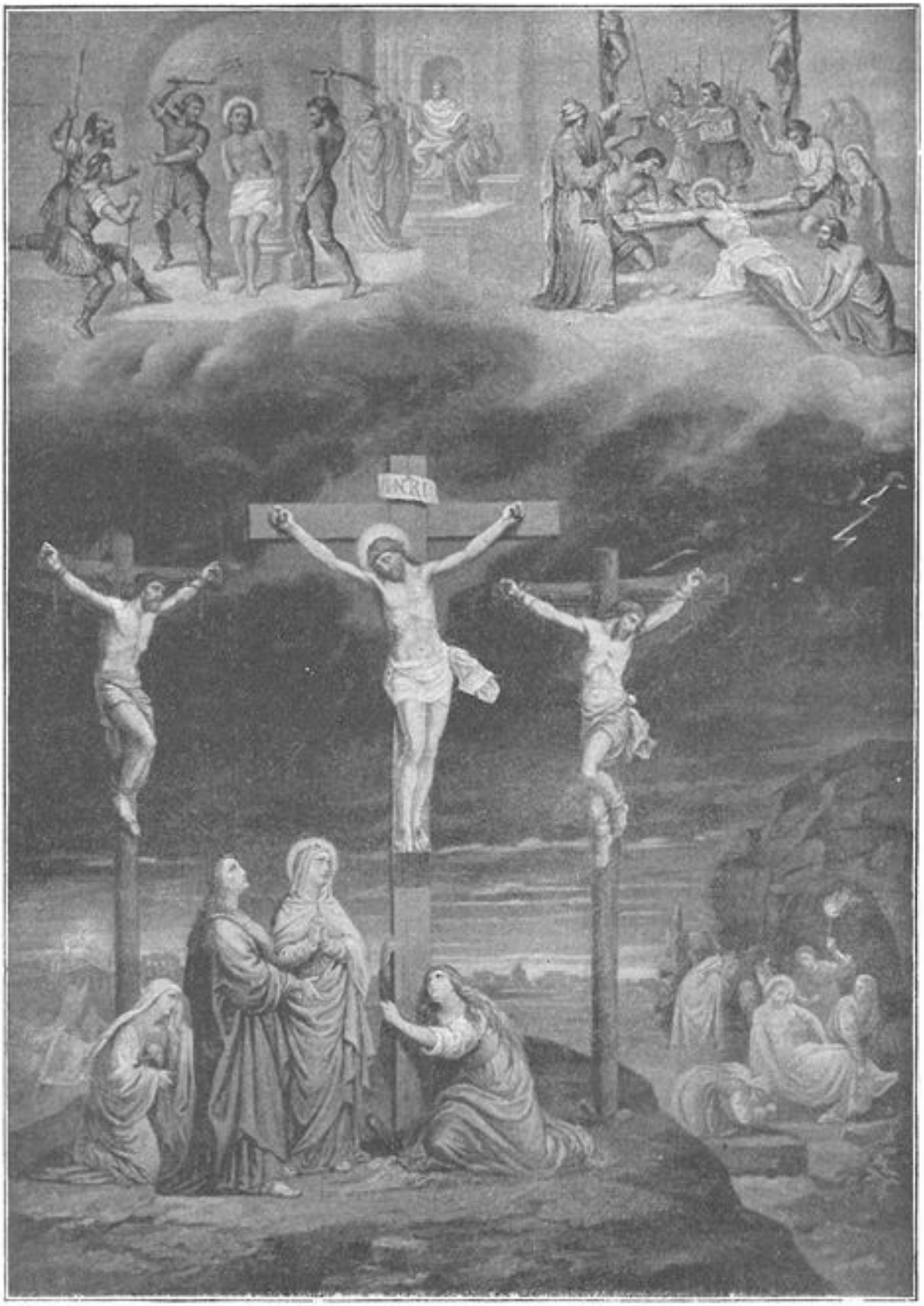
Pilát činí poslední pokus, aby Ježíše zachránil. Proto přivádí ho z domu do předsíně, ukazuje lidu, jak bičování člověka zohavi. Pod trnovou korunou, na bledém, poplvaném obličeji z bolestných ran prýští a usedá krev, že bys neřekl: Toť tvář nejspanilejšího. Poloobnažené tělo, s něhož visí potupný plášť královský, poseto ranami, až kusy masa, kůže jako cáry se odchli-

pují od hlubokých jizev — úbytkem krve seslábly trpitel stojí tiše, zsinalý politování hodný. A soucit pro něho hledá soudce-pohan slovy: Ejhle člověk, t. j. tak vypadá vaší vinou zbičovaný muž! Mějte smilování! A nemají. Za velekněžími, zákoníky, sluhy křičí krvežíznivý lid čím dál tím bouřlivěji: Ukřižuj, ukřižuj ho! Snad tam stojí, kterým dobře činil, které uzdravil — nikdo se ho neujímá, všichni věří náčelníkům lidu, kteří nemálo se o to přičinili, aby lid proti Ježíši poštvali. (Mat. 27, 20.)

V. AMORT: TRNÍM KORUNOVANÝ.

Židovskou neústupností rozhněvaný Pilát volá: Vezměte vy jej a ukřižujte, neb já na něm viny nenalézám! Jelikož pak Židé popravního práva neměli a způsob ukrutné smrti kříže pocházel od Římanů, aby cíle došli, začali nepřátelé Páně jinak. Nepořídivše obžalobou, že by Ježíš Kristus se byl politicky provinil, viní ho opět z přečinu náboženského, jenž podle zákona Mojžíšova podléhá smrti. (III. Mojž. 24, 11.—16.) Ten člověk se činí a nazývá Synem Božím. Žaloba tato oživuje pozornost pohana Piláta, poněvadž i nejvzdělanější Římané věřili, že bohové přicházejí občas v lidské podobě na svět. (Viz Skut. ap. 14, 11.) Je-li Ježíš, o jehožto zázracích a moudrém učení vladař slyšel, synem některého boha, obává se, odsoudě takového na smrt, aby nepropadl strašné pomstě bohů. Proto odvádí ho znovu do soudní síně a pozorně se táže: Odkud jsi ty? Ježíš neodpovídá, poněvadž cítí, že Pilát zavírá oči před pravdou. A mlčení uráží pyšného vladaře, že s výčitkou honosí se svou mocí nad ním: Se mnou nemluvíš? Neví-li, že mám moc tebe ukřižovati a mám moc tebe propustiti? Teprve nyní odpovídá Pán: Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby nebylo tobě dáno shůry. Protož kdo mne tobě vydal, větší hřích má! Což znamená: Každá moc vládní pochází od Boha, tedy i Pilátova. Kdo ji zneužije hřeší, tedy i Pilát, jenž odsoudil Ježíše na smrt, ačkoli se přesvědčil, že je nevinen. Ale ti, kteří Ježíše na soud vydali, žádajíce jeho smrti, zhřešili více, jelikož Pilát tak učinil jen ze strachu před národem a Židé ze zlomyslnosti, nenávisti a závisti. Po této rozmluvě ještě vynasnažuje se soudce, aby obžalovanému vymohl svobodu. Jde mezi žalobníky ohlásit, že se rozhodl proti nim. A tu Židé popletou mu chytře dobře zosnovaný

DOKONÁNO JEST!

úmysl. Znajíce vladaře jako bojácného politika, o překot volají: Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův; neb každý, kdo se činí králem, protiví se císaři. Dávají mu na srozuměnou, že ho obžalují z velezrády, jestliže propustí člověka, jenž se činí židovským králem. Hrozba zasáhla. Pilát dobře věděl, že císař Tiberius je nedůvěřivý, žárlivý panovník, jenž přísně trestá nejen povstání, ale také i malé provinění.[1]) Kromě toho vladař maje špatné svědomí pro ukrutnost a nespravedlivost, obával se každého vyšetřování.[2])

Povoliv židovskému nátlaku, usedl v lithostroton (Gabbatě) na soudcovskou stolici, aby rozsudek vynesl. Bylo to o dni přípravy na velikonoce, t. j. v pátek okolo hodiny 6. (12. naší). Nežli rozsudek vyřkne, naposled ukazuje na bídný, soucitu hodný stav Kristův: Ejhle, král váš! To jest: Tento slabý, ukrutně sčiněný, opovržený člověk že prý je vašim králem? Židé cítí ve slovech štiplavý posměch. I rozbouří se: Vezmi, vezmi (pryč s ním!), ukřižuj ho! A Pilát na to ne bez uštěpačnosti: Krále vašeho ukřižuji? Ale velekněží křičí: Nemáme krále, než císaře! Výrokem tím, jenž zpečetil smrt Páně, odříkají se kněží království Messiášova, o němž předpovídali proroci. Pilát pronáší konečný rozsudek, že Ježíš má býti ukřižován. Vydává ho židovskému lidu, náčelníkům národa. Ač si Pilát myl ruce, že není vinen krví spravedlivého a Židé při tom jako slepí ječeli: Krev jeho na nás a na naše děti! — jaká děsná výzva! — nespravedlivým rozsudkem provinil se i Pilát i židovský lid. Na oba za to dopadl těžký trest. Na Židy r. 70 zkázou města Jerusalema a rozptýlením Židů po celém světě, jež potrvá do skonání světa. Nemají žádného místa obětního, žádného kněžství zákonitého, žádné vlasti — žijí v opovržení mezi všemi národy. I Piláta Bůh potrestal. Již za tři léta (roku 36) obžalovali ho u místodržitele syrského z vydéračství a ukrutnosti, kterou mu dokázali. Sesazen byv z vladařství a povolán k zodpovědnosti do Říma, ježto se nedovedl ospravedlniti, ztratil všecku přízeň vládních kruhů Císař ho vypověděl do vyhnanství do Vienny ve Francii, kdež podle zprávy církevního dějepisce Eusebia skončil Pilát samovraždou.[1])

Zpráva evangelisty Jana (19, 14.—16.), že Pilát vynesl rozsudek nad Pánem Ježíšem okolo hodiny šesté, kdežto Marek (15, 25.) dí, „že ho ukřižovali o hodině třetí“, působila vykladačům Písma sv. nemalou potíž. Pölzl (Dějiny utrpení Páně str. 291—294) a Belser (Dějiny utrpení Páně 369—371.) snaží se dokázati, že sv. Jan počítá podle římského způsobu od půlnoci, kdežto sv. Marek podle židovského od 6 hodiny ranní a že jeho třetí hodina je naše devátá. Podle toho byli by odsoudili Ježíše asi v 6 hodin ráno (sv. Jan); v 9 hod. dopol., podle počítání židovského „o třetí hodině“ (sv. Marek), započali bičování m ukřižování, jež ve 12 hodin skončilo. Považíme-li však, že v týž den, t. j. v pátek velikonoční ráno se shromáždila vysoká rada, aby Ježíše vydala na smrt (Mat. 27, 1.), že potom Spasitele vedli k Pilátovi, kdež po výsechu uznán nevinným (Jan 18, 28.—38.), že dále ho Pilát poslal k Herodesovi (Luk. 23, 5.) a po návratu zase ho vyšetřoval znova (Jan 19, 1....), nezdá se nám pravděpodobno, že by Pilát již o 6. hodině ráno rozsudek byl vynesl. Lepším bude asi názor, že Marek „třetí hodinou“ míní třetí část dne, t. j. dobu od 12 hodin v poledne až do 3. hodiny odpoledne. Jako staří dělili noc na 4 vigilie (bdění), tak dělili i den na čtyři doby, jež pojmenovali podle hodin, jimiž každá doba začínala; tedy první (6 hodin), druhá (9 hodin), třetí (12 hodin), čtvrtá (3 hodiny), obvyklost to, jež se zachovala dosud v církevním rozdělení dne na primu, terci, sextu, nonu ... Podle toho rozumíme sv. Markovi tak, že Ježíš ukřižován byl o třetí době (hodině), t. j. ve 12 hodin v poledne.[2])

[1]) Viz Taciti († 117 po Kr.) Annales lib. I., 71 až 73.; III. 38. Suetonii († 120) Vitae XII. imper.

[2]) Jos. Flavia Starož. XVIII., 4, O válce žid. II., 9, 3.—4.

[1]) J. Flavia: Starož. XVIII. 3.—4.; o válce žid. II. 9, 2....; Eus. Dějiny církve II, 7.

[2]) Srov. Bisping: Kommentář sv. Marka 15, 25.; Reischl l. c. 15, 25., kom. sv. Jana 19, 14. Haneberg, výklad sv. Jana 19, 14.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ ČTVRTÁ.

O posledních okamžicích Ježíže Krista.

O křížové cestě Ježíšově.

A když se mu naposmívali, svlékli s něho plášť a oblékli jej v roucha jeho a odvedli jej, aby ho ukřižovali. Vycházejíce pak nalezli člověka cyrenejského, jménem Šimona; toho přinutili, aby nesl kříž jeho. A přišli na místo, které slove Golgota, to jest místo lebčí. I dali mu píti vína smíšeného se žlučí; a okusiv nechtěl píti. (Mat. 27, 31.—34.; Mar. 15, 20.—23.)

A když jej odváděli, uchopili jakéhosi Šimona Cyrenského, jenž přicházel ze dvora a vložili naň kříž, aby jej nesl za Ježíšem. Šel pak za ním veliký zástup lidu i žen, a ty plakaly a kvílely nad ním. Ježíš však obrátiv se k nim řekl: Dcery jerusalemské, neplačte nade mnou, nýbrž samy nad sebou a nad dítkami svými. Neboť hle, přijdou dnové, v nichžto řeknou: Blahoslaveny neplodné a životy, kteréž nerodily, a prsy, kteréž nekrmily. Tehda počnou říkati horám: Padněte na nás a pahrbkům: Přikryjte nás; neboť činí-li toto na dřevě zeleném, co bude se díti na suchém? (Luk. 23, 26.—31.)

Ježíš odsouzen byv i Pilátem na smrt, nastoupil cestu k popravnímu místu. Žoldnéři svlékše s Pána královský plášť, dali mu jeho šat svrchní (Mat. 27, 31.; Mar. 15, 20.), přivlékli kříž, položili trpiteli na ramena, ať nese až na Kalvarii,[1]) vrch to podoby lidské hlavy, podle čehož slul Golgota (= hora lebky). Tenkráte stál pahorek za městskými branami (nyní jest uvnitř) jako součást Jerusalema. (K Žid. 13, 12.—13.) Bolestná cesta Páně počavši od soudního domu Pilátova, vinula se starým podměstím směrem západním, ústila branou řeč. Efraim, odkudž už na Kalvarii daleko nebylo. Křivolaký i kostrbatý terrain velice stěžoval chůzi, celkem asi 1000—1200 kroků. Smutný, věru smutný pohled na takový, lítostivým srdcem k soucitu otřásající průvod! V čele jede římský setník, jemuž uloženo dozírati na truchlivý výkon Za ním ztěžka pod křížem kráčí Kristus Pán s trnovou korunou na hlavě,[1]) maje po boku ještě dva zločince, určené rovněž na smrt kříže. Trojici odsouzenců obklopuje rota vojáků[2]) s popravními holomky, kteří nesou potřebné nástroje: řebřík, hřeby, kladiva a provazy. Za nimi valí se zástup lidu, velekněží, starší lidu, kteří vlastně smrt Páně zavinili.[3]) Ve velikých řadách zvědavců viděti nábožné ženy s lkající Matkou Páně, s níž plny slitování, soucitu naříkají nad zohaveným, na smrt jdoucím nejkrásnějším z synů lidských. (Luk. 23, 27.)

Křížová cesta Páně nazývá se dosud via dolorosa, t. j. bolestná cesta. Východní část její sluje také bâb sitti Maryam, t. j. ulice naší Panny Marie, druhá část tarik el' Alâm, t. j. vlastní cesta utrpení. V oné první části nalézají se čtyři první místa (štace) utrpení, v druhé pět, a ostatních pět v náhrobní svatyni.[4])

Cestu Páně odedávna napodobili křesťané obrazy v kostelích i pod širým nebem tak zvanou křížovou cestou.[5]) Kdo se pobožností křížové cesty nábožně zúčastní, tomu poskytuje sv. církev mnohé odpustky, někde i takové, jakých by si získal, kdyby konal pobožnost v samém Jerusalemě.[2]) Odpustky ty lze při-

[1]) Srov. podvržené evangelium: Acta Pilati B. X. 2.

[1]) Acta Pilati B. X. 2.; Jan 19, 17.

[2]) Taciti Annal. 3, 14.; Mat. 27, 27. a 27, 31.

[3]) Jan 19, 15.—16.

[4]) Erdmann: Biblické dějiny II. 414.; Holzammer II. 424. Tobler 220.

[5]) Na jihu Čech v Milčíně, Římově, Sv. Hoře, Česticích, v Jindř. Hradci, na Třemošníku u Pelhřimova Březí Vlachově atd.

vlastniti též duším v očistci. Modlitby křížové cesty křesťana povzbudí, potěší, k lítosti nad hříchy probudí, osvěží v utrpení; je tudíž této pobožnosti věřícím k duchovnímu prospěchu velmi zapotřebí.

Veliká utrpení tělesná v předešlé noci, jako úzkost před smrtí, bičování, trýznění vojáků, Spasitele nadobro vysílilo. Ký tedy div, že třikráte — jak tomu chce tradice — klesl pod břemenem kříže, že jej dále nésti nemohl I přinutili vojáci kolemjdoucího cizince Šimona z Cyreny, aby nesl kříž. (Mat. 27, 32.; Mar. 15, 21.; Luk. 23 26.) Sv. Otcové Jeroným, Augustin, Lev dí, že jej nesl za Ježíšem. Šimon, zámožný Žid, pocházel z Cyreny, hlavního města v lybijském území řečeném Kyrenaika na severním pobřeží africkém, kde se zdržovalo mnoho Židů, kteří se těšili ze značného blahobytu že v Jerusalemě měli i vlastní synagogu. (Skut. ap. 6, 9.) Šimonovi v okolí Jerusalema náleželo hospodářství (Luk. 23, 26. Mar. 15, 21.). Právě šel odtud do chrámu, když průvod potkal.[1]) Ústní podání tvrdí, že Šimon později přestoupil na křesťanskou víru, což se zdá pravděpodobným, jelikož jeho žena i syn Rufus se uvádějí jako členové římské obce křesťanské. (K Řím. 16, 13.) Též evangelista Marek (15, 21.) s pochvalou se zmiňuje o Rufovi, a jeho bratru Alexandrovi. Pověst, že sv Petr Šimona posvětil na biskupa a že týž kázal evangelium ve Španělsku,[2]) nelze zaručiti, ale tolik se ví, že jeho jméno těšilo se mezi křesťany značné vážnosti, poněvadž Kristu kříž nesl Vzal jej na ramena sice z přinucení, ale milostí, jež plynula ze sv. kříže (srov. Jan 12, 32.), stal se pravým následovníkem Páně Následujmež i my ochotně a trpělivě Šimona jako pěkný vzor, když nám naše křesťanské smýšlení přináší utrpení, žádá oběti, pomáhejme dle sil ohrožené církvi a křesťanským bratřím.

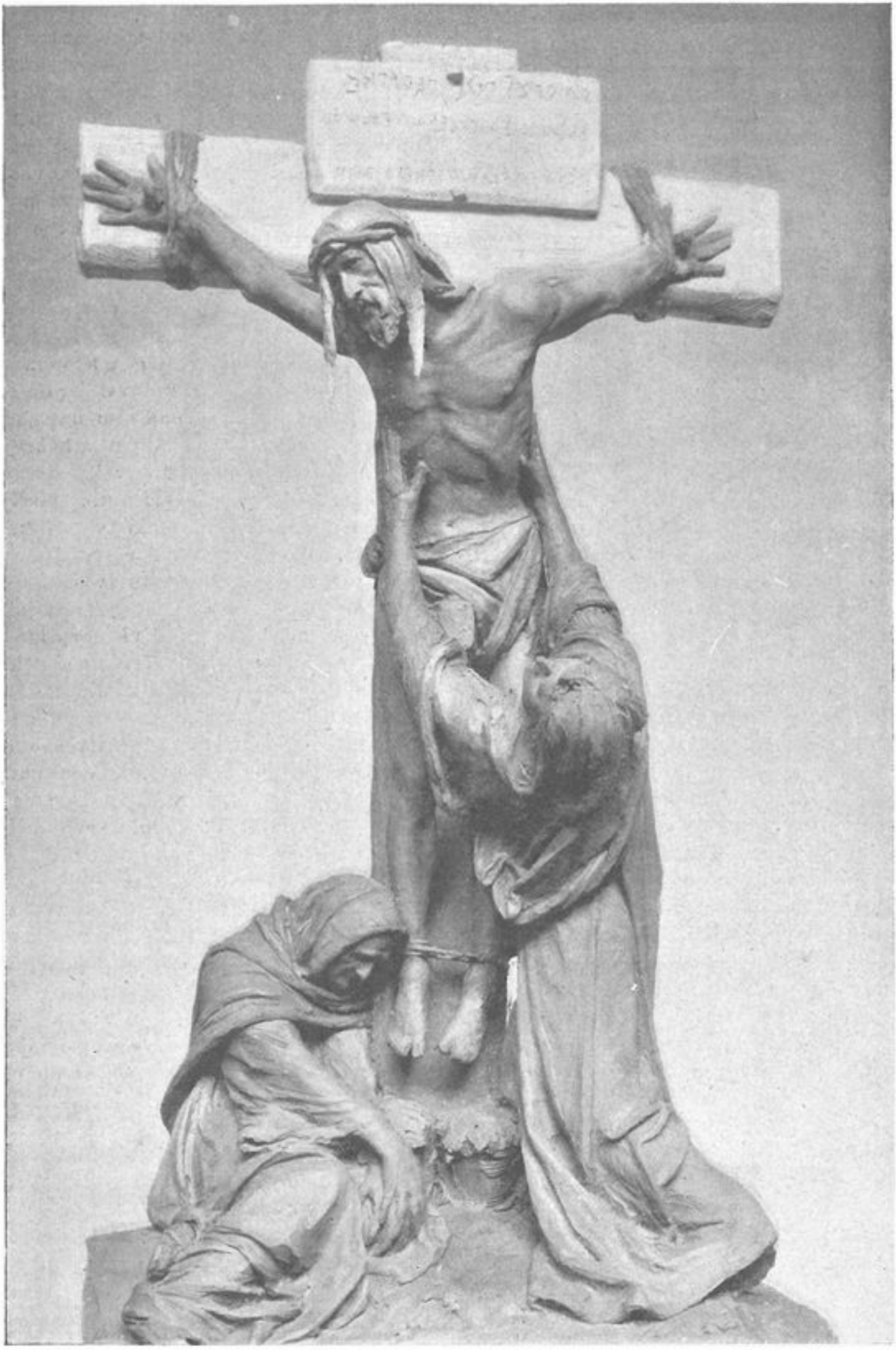
Sv. Lukáš (23, 27) jediný dochoval nám zprávu, že v průvodu šly též soucitné ženy jerusalemské, které nad Ježíšem plakaly a naříkaly. Že pláč nevycházel jen tak z přirozeného soucitu, ale že ženy bědovaly nad osudem nevinného dobrodince lidu, tomu nasvědčuje okolnost, že Ježíš, jenž vůči nehodným se zahalil ve smutné mlčení, pln srdečného politování oslovil ženy pozoruhodnou řečí. (Luk. 23, 28.—31.) Smysl téže dá se povědĕti takto: Dcery jerusalemské! neplačte nade mnou, neboť já se vydávám dobrovolně na smrt, která mne oslaví. Plačte raději nad sebou a nad svými dětmi, poněvadž vám nastávají dny hrozného soužení. Na město i židovský lid přikvačí již brzo nevýslovná bída, že bezdětní rodičové se budou považovati šťastnými — ač neplodnost jinak u Židů platila za neštěstí — poněvadž v nejhorší době nebudou míti zároveň na starosti dětí. Lidí se zmocní taková zoufalost, že náhlou smrt považovati budu za vykoupení. Poslední myšlenka se zavírá ve slovech: Tehdy počnou říkati horám: Padněte na nás a pahrbkům: Přikrejte nás. Takový trest nesmí nás zarážeti; neboť jestliže nevinný, hříchem neposkvrněný Syn člověka (zelené dřevo) tak velice a nevýslovně trpěti musí, co bude podstoupiti hříšnému, bezbožnému lidu (suché dřevo), jehož zloba vrcholí vraždou Messiáše? Opětně prorockými slovy naráží Spasitel na budoucí zkázu Jerusalema a trest svých vražedníků!

Ústní podání tomu chce, že mezi ženami šla též Veronika, ona soucitná žena, která na cestě křížové podala Pánu plátno, aby si utřel upocený, krví znešvařený obličej. Kristus na památku na rouchu, které se dosud v Římě ve chrámě sv. Petra jako vzácná relikvie od r. 705 ukazuje, jí vytiskl svou podobu. Někteří učenci hájí názor, že jméno Veronika povstalo stažením ze slov „vera ikon“ = pravý obraz, jiní zase s úspěchem míní, že v starém věku jméno Berenike mělo mnoho žen. Tak prý se též podle zpráv dějepisce Eusebia jmenovala tato žena, jež potom v Caesarei postavila Kristu památnou sochu. Někteří se domnívají, že žena Veronika neznámým způsobem stala se než majetnicí proslulé potní roušky.

Konečně průvod vystoupil na Golgotu. Bývalo zvykem, že odsouzenci podávali před popravou omamující nápoj, aby bolesti ukrutné smrti tolik necítil. Snad činili podle rady Písma sv (Přísloví 31, 6.—7.): Dejte nápoj opojný truchlivým a víno těm, kteříž jsou hořké mysli: ať pijí a zapomenou na nouzi svou a na bolest svou, ať nevzpomí-

[1]) Písmo sv. nám nevnucuje, abychom měli za to, že Šimon vracel se právě s pole po práci domů (Belser l. c. 367—378). Kdyby tomu tak bylo, pak bychom jej mohli považovati za pohana, poněvadž v předvečer (šabes) velikonoční Židé pracovati nesměli. Že by byl Žid, nasvědčuje jméno Šimon.

[2]) Kirchenlexikon XI., 309.

V. AMORT: KRISTUS NA KŘÍŽI.

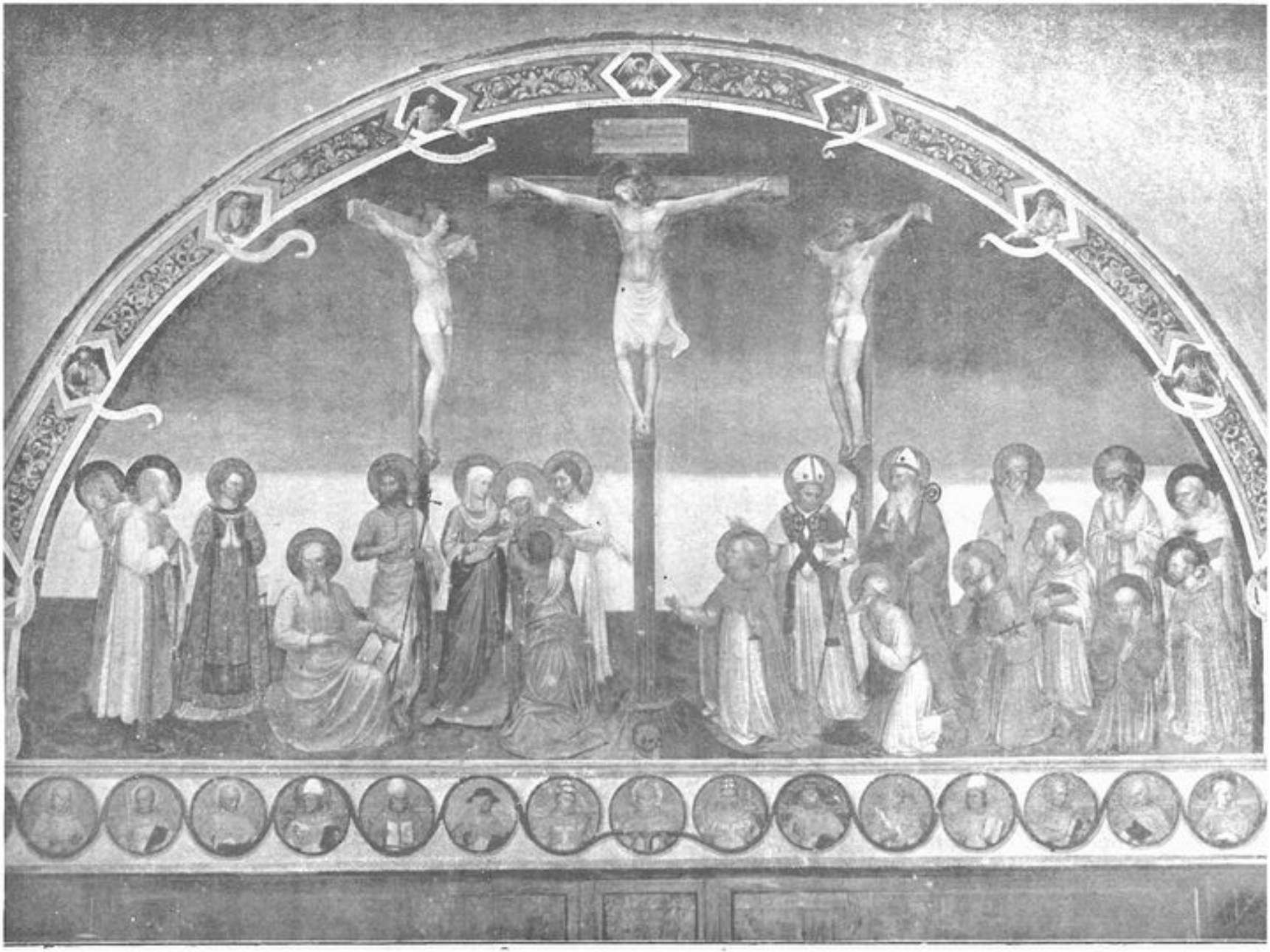
nají více. I Spasiteli dali ten nápoj — víno smíšené se žlučí (Mat. 27, 34.), podle sv. Marka (15, 23) s myrrhou, která víno činila hořkým jako žluč a pijícího zrovna omráčila. Ježíš doteknuv se nápoje rty asi na znamení, že uznává soucitnou pozornost, vrátil nádobu, poněvadž chtěl trpěti i umříti s plným vědomím.

Ježíš ukřižován. — Posmívají se mu. Jeho poslední slova.

Když pak jej ukřižovali, rozdělili si roucha jeho, metajíce o ně los, aby se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka slovy: Rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los. A sedíce hlídali ho. I dali nad hlavu jeho nápis viny jeho: Tento jest Ježíš, král židovský. Potom ukřižovali s ním dva lotry, jednoho na pravici druhého na levici. Ti pak, kteří tudy chodili, rouhali se mu potřásajíce hlavou svou a říkajíce: Ha, jenž boříš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavuješ, pomoz sám sobě. Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže. Podobně i velekněží posmívajíce se mu se zákoníky a staršími říkali: Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže; je-li králem israelským, ať nyní sestoupí s kříže, a uvěříme v něho. Doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, miluje-li ho; neboť pravil: Syn Boží jsem. Taktéž rouhali se mu i lotři, kteří s ním byli ukřižováni. Od šesté hodiny pak nastala tma po vší zemi až do hodiny deváté. A okolo hodiny deváté Ježíš zvolal hlasem velikým řka: Eli, eli, lamma sabaktani, to jest: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil? Někteří pak z těch, kteří tam stáli, uslyševše to, pravili: Eliáše volá tento. A hned jeden z nich běžel a vzav houbu naplnil ji octem a vloživ ji na třtinu, dával mu píti. Ostatní však říkali: Nechej, ať uvidíme, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil. Ale Ježíš zvolav hlasem velikým vypustil duši. (Mat. 27, 35.—50.; srov. Mar. 15, 24.—37.)

Byli pak s ním vedeni také jiní dva, zločinci, aby byli usmrceni. A když přišli na místo, které slove lebčí, ukřižovali ho tam; též lotry, jednoho na pravici a druhého na levici. Ježíš pak řekl: Otče, odpust jim, neboť nevědí, co činí. A rozdělivše roucha jeho metali (o ně) los. I stál tu lid dívaje se, a náčelníci posmívali se mu s nimi, řkouce: Jiným pomohl, ať pomůže sám sobě, je-li on Kristem, vyvolencem Božím. Posmívali se mu však i vojáci, přistupujíce a podávajíce mu octa a říkajíce: Jsi-li ty král židovský, pomoz sobě. Byl také nápis nad ním napsaný literami řeckými a latinskými a hebrejskými: Tento jest král židovský. Jeden pak z těch zločinců, kteří s ním viseli, rouhal se mu řka: Jsi-li ty Kristus, pomoz sám sobě i nám. Ale druhý promluviv, káral ho řka: Ani ty se Boha nebojíš, ježto v témže odsouzení jsi? A my zajisté spravedlivě (trpíme); neboť dostáváme to, co náleží na skutky naše, ale tento neučinil nic zlého. I řekl k Ježíšovi: Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého. A Ježíš řekl jemu: Amen, pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji. Bylo pak okolo šesti hodin a tu stala se tma po celé zemi, až do devíti hodin; a zatmělo se slunce, a opona chrámová roztrhla se ve dvé. A Ježíš zvolav hlasem velikým řekl: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého. A to pověděv vypustil duši. (Luk. 23, 32.—46.)

Tam ukřižovali jej a s ním dva jiné po obou stranách, uprostřed pak Ježíše. I napsal Pilát také nápis a dal ho na kříž. Bylo pak napsáno: Ježíš Nazaretský, král židovský. Tento nápis tedy četli mnozí ze Židů, neboť blízko města bylo místo, kde Ježíš byl ukřižován: a bylo (to) napsáno hebrejsky, řecky a latinsky. I řekli velekněží židovští Pilátovi: Nepiš král židovský, nýbrž že on řekl: Jsem král židovský. Pilát odpověděl: Co jsem psal, to jsem psal. Když tedy vojáci ukřižovali Ježíše, vzali roucha jeho a učinili čtyři díly,

FRA ANGELICO DA FIESOLE: KLANĚNÍ SE UKŘIŽOVANÉMU.

každému vojínu díl, a sukni. Byla pak ta sukně nesešívaná, od vrchu všecka veskrze utkaná. Proto řekli mezi sebou: Neroztrhujme ji, nýbrž losujme o ni, čí bude. Aby se naplnilo Písmo, které praví: Rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los. Vojáci to tedy učinili. Stály pak u kříže Ježíšova jeho matka a sestra matky jeho Maria Kleofášova a Maria Magdalena. Tedy Ježíš uzřev matku a toho učeníka, kterého miloval, an tu stojí, řekl matce své: Ženo, hle syn tvůj. Na to řekl učeníkovi: Hle, matka tvá. A od té chvíle přijal ji ten učeník k sobě. Potom Ježíš, vida, že jest již všecko dokonáno, aby se naplnilo Písmo, pravil: Žízním. Byla pak tam postavena nádoba plná octa. I nasadili na yzop houbu plnou octa a podali ji k ústům jeho. A když Ježíš ocet přijal, řekl: Dokonáno jest. A nakloniv hlavu vypustil duši. Poněvadž byl pátek, tedy Židé, aby nezůstala těla na kříži v sobotu, neboť den té soboty byl veliký, prosili Piláta, aby se jim zlámali nohy a (oni) sňali se (s kříže). (Jan 19, 18.—31.)

Smrt na kříži považovala se za nejukrutnější a nejpotupnější trest, jenž stíhal obyčejně sprosté zločince.[1]) Byl v obyčeji u Skythů, Assyrů, Karthagenských, Medů a Peršanů, od IV. stol. před Kr. také u Římanů,[2]) nikoli však u Židů. Mojžíš (V. 21, 18.—22.) se zmiňuje o šibenici a ukamenování. Někdy pro odstrašující příklad ukamenovavše zločince ještě na šibenici jeho mrtvolu věšeli. Ježíše usmrtili tudíž po způsobu římském. Kříž měl různou podobu: Kříž Ondřejův ×, kříž Antoninův T, kříž obyčejný +. Svatí Otcové církevní souhlasí, že Kristus Pán umřel na obyčejném kříži. Býval zpravidla nejvýš 10 stop vysoký, poněvadž vojáci mohli lodyhou yzopovou, jež vyroste nejdelší až 1 a půl stopy, podati houbu s octem k ústům Ukřižovaného. (Jan 19, 29.) Že kříž Kristův se maluje i znázorňuje ve větších rozměrech, plyne z toho, poněvadž jako křesťanské znamení má býti daleko viditelný či znatelný.

Odsouzence přibíjeli na kříž nahé.[1]) Výraz „nahý“ přichází v řeckých rukopisech Písma sv. v tom významu jako „chatrně, bídně oděný.“[2]) Staré ústní podání praví, že Ježíš visel na kříži opásán jsa toliko kolem beder nějakou rouškou.[3]) Zprávu dlužno míti za věrohodnou, poněvadž Židé nahoty se štítili a při ukřižování Páně v zástupu stálo nemálo žen. Podobně oděli i lotry. (Podle starých vyobrazení.) Nedá se však určiti, zdali Ježíše přibili na kříž hned na zemi neb až když kříž do země zasadili. Většina vykladačů hájí případ druhý. Podle toho byli by Ježíše na kříž vytáhli nebo byl by vystoupil k němu po řebříku. Potom ho vojáci posadili na sedací výstupek na kříži (říkali mu i sedlo) a za nohy a ruce provazy přivázali na kříž. Sedlo zastupoval silný kolík (roubík) zaražený uprostřed prostředního břevna k tomu účelu, aby držel všecku tíhu těla a odsouzenec ze hřebů se váhou neutrhl. Hned sv. mučeníci Justin († mezi r. 163—167 po Kr.) a Irenej († 202) zmiňují se o tomto sedacím výstupku na kříži a Hilarius z Poitiers († 366) o ranách, které Spasiteli způsobily provazy, jimiž byl přivázán.[4])

Ježíše přibili za nohy i ruce. O tom svědčí nejen proroctví (žalm 21, 17.): zbodli ruce mé a nohy mé, ale též evangelium sv. Lukáše, jež dí (24, 39—40), že Pán Ježíš po svém vzkříšení apoštolům (Tomáši) ukazoval rány na ruce, noze, v boku. Tím evangelista zřejmě pověděl, že Ježíš byl na kříži přibit. To dokazují též nejstarší spisovatelé církevní: Tertullian, Hilarius, Augustin.[5]) Jestli prorazili každou nohu zvlášť jiným hřebem nebo obě jedním, nelze rozřešiti.[6]) Na nejstarších obrazech viděti dva hřeby. Podle Tertulliana, Origena a knihy řečené:

[1]) Cicero in Ver. V. 64.

[2]) Kirchelexikon VII., 1035. Zestermann: Bildliche Darstellung des Kreuzes, Lipsko 1868.

[1]) Srov. Artemidora z Daldie (cca 150 před Kr.): Oneirokritika 2, 61.; Zestermann l. 2, 33.

[2]) Skut. apošt. 19, 16.; Jakubova ep. 2, 15.

[3]) Tischendorf: Evangelia apocrypha 246.

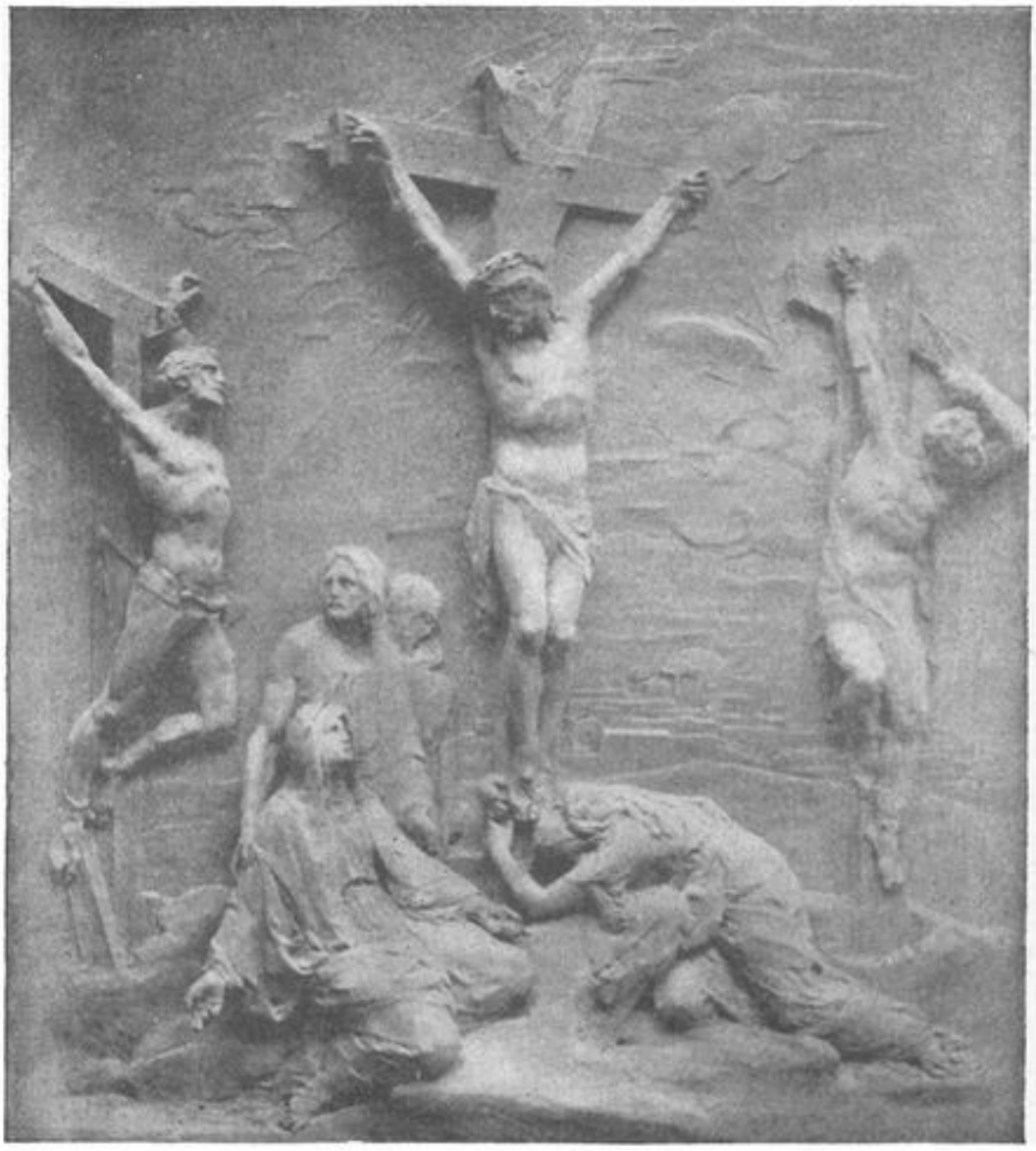
[4]) Justini Dialog. c. Triph. 91.; Irenaei Adv. haeres. II., 24, 4.; Hilarii De Trinitate 19, 13.

[5]) Tertulliani advers. Mar. 3, 19.; Hilarii Tractat. in psal. 143.; Augustina Tractat. in Joannem 37.

[6]) Srov. Reinke: Messian. Žalmy I., 266.

Acta Pilati (Skutky Pilátovy) měl Pán Ježíš trnovou korunu i na kříži.[1])

Nad hlavu Páně umístili tabulku (bílou) s nápisem, jenž obsahoval jméno odsouzence a jeho zločin. Obyčejně ji nesl biřic před zločincem, kráčejícím na popraviště, jak to v Římě obyčejem. Někdy mu ji pověsili na krk. U Ježíše poručil Pilát nápis ve trojí řeči: hebrejské (vlastně aramejské), řecké a latinské: Ježíš z Nazareta, král židovský = Jesus Nazarenus, sex Judaeorum. Na našich obrazech užívá se jen začátečních liter: J. N. R. J. Trojjazyčný nápis nestal se bez Božího řízení. Hebrejsky mluvil obyčejný lid v Jerusalemě a Palestině, řecky všickni tehdejší vzdělanci a Židé v cizině usedlí, latinsky světovládní Římané. (Jan 19, 19—20.) Obsah nápisu shodoval se se skutečností; neboť Ježíš byl skutečně králem a to nejprve židovským a jako zaslíbený Mes-

NA KALVARII.

siáš králem celého světa. Ovšem že přídatkem: Král židovský chtěl Pilát Židy jen poškádliti. Proto také u něho velekněží proti nápisu protestovali, aby místo: Král židovský kázal pozměniti. Tento řekl: Já jsem král židovský. Vladař je ale krátce odbyl: Co jsem psal, to jsem psal. Úsečnou odpověď Pilátovu chápeme: Měl už židovských požadavků až po krk, byl nevrlý a mrzel se, že jim tak nemužně povolil v rozepři Kristově.

[1]) Tertull. adver. Judaeos 13.; Origenes Homil. 35. in Matthaeum; Acta Pilati X., 2.

Sv. Jan Zlatoústý († 407)[1]) a církevní spisovatel Sozomenus († mezi l. 340—350),[2]) zaznamenali, že tabulku i s křížem Páně nalezla sv. Helena, matka císaře Konstantina Velikého r. 326. Později ji dovezli do Říma, kdež vzácný předmět uschovali v kostele sv. kříže. Spatřuje se na ní jenom slovo Nazarenus (Nazaretský) a počátek slova Rex (král) v řeckých a latinských literách, psaných od pravé k levé ruce.[3])

Buď současně nebo o něco málo později ukřižovali s Ježíšem dva zločince. Lukáš (23, 29.) nazývá je krátce lotry, Matouš (27, 38.) a Marek (15, 27.) zločinci. Že pak Ježíš visel uprostřed, stalo se z naléhání židovských předáků, kteří tak chtěli naznačiti, že Ježíš je hlava provinilců! Také se mělo naplniti proroctví (Isaiaš 53, 12.): a s přestupníky (= s hříšnými) počten jest.

Přibivše Krista na kříž, rozdělili se čtyři tou prací zaměstnaní vojáci o jeho šaty, jež jim podle římského zvyku jakožto vykonavatelům rozsudku náležely. Ježíš měl jako každý jiný Žid obyčejný oděv vrchní na způsob pláště, šat spodní nemálo podobný silné košili, pás, sandály, přikryvku hlavy (turban). O tyto části losovali, nikoli však o sukni, jak jinak sluje šat spodní. Evangelista dí: Vojáci učinili čtyry díly, každému vojáku díl a sukni. Byla pak sukně nesešívaná, od vrchu všecka setkaná. Protož řekli mezi sebou: Neroztrhujme ji, ale losujme o ni, čí bude. Aby se naplnilo Písmo (Žalm 21, 19.), kteréž dí: Rozdělili sobě roucho mé a o můj oděv metali los. A vojáci to zajisté učinili (Jan 19, 23.—24.) Kdyby spodní roucho, tkané na způsob kněžských šatů (III. Mojž. 28. 4. 39.) v jednom kuse, byli vojáci rozstříhali a se podělili, nebyl by měl žádný kus ku potřebě. Jednodílné roucho Kristovo označují sv. Otcové za obraz jeho jednotné církve.

Sv. Cyprian napsal: Nikdo nemůže obléci Krista, kdo chce děliti a rozdvojovat církev. Drahocenné ostatky tohoto spodního roucha Páně dostaly se do rukou nábožné císařovny Heleny, která je darovala chrámu Páně v Treviru, kdež se dosud (dá se dokázati, že od konce XII. stol.) v jistém období k uctění vystavují.

[1]) Homil. 84. in Joannem.

[2]) Historia ecclesiastica 2, 1.

[3]) Kraus: Realenzyklop. 2, 869.

Ježíši se posmívají na kříži.

K nevýslovným bolestem tělesným družily se duševní: Nepřátelé si ho vyvolili za terč posměchu Rouhali se mu. Ukřivujíce hlavy, připomínají Spasiteli slova, jež pronesl o svých prvních velikonocích v Jerusalemě: Ha, ha, kterýž rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš, pomoziž sám sobě! Posmívají se jeho božství a divotvůrčí moci Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže! t. j. ukaž svou moc a zachraň si život! (Mat. 27, 39.—40.; Mar. 15, 29—30.) K lidu tak nízkého smýšlení připojují se velekněží, zákoníci a starší lidu, vylévajíce si dlouho tutlanou nenávist na nevinném Spasiteli. Zlehčujíce osobu, vyslovují se neomaleně o jeho činnosti. Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže. Jestliže je král israelský, ať nyní sestoupí s kříže a uvěříme jemu. Doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, chce-liť mu (= zalíbil-li se mu), nebo pravil: Syn Boží jsem. (Mat. 27, 41.—43.; Mar. 15, 31,—32.; Luk. 23, 35.) Zajisté že jen z řízení Božího užívají radní páni a náčelníci lidu k utrhačným řečem slov žalmisty Páně. (Žal. 21, 1 9). Nevědomky sami o sobě dávají svědectví, že jsou těmi bezbožnými nepřáteli, o kterých kdysi v duchu prorockém mluvil David a proti nimž Ježíš volá pomoc Boží. (Mat. 27, 44.; Mar. 15, 32.; Luk. 23, 36.—37.) Také zločinci s ním ukřižovaní (Mat. Mar.) a vojáci na stráži (Luk.) se mu podobně rouhají. (Luk. 23, 39.—41.) Lukáš (23, 39.—41.) dí, že ze zločinců se Kristu posmíval jenom jeden, kdežto druhý jej z toho káral. Řečtí vykladači Písem projevili názor, že s počátku se Spasiteli rouhali oba lotři, až jeden, patře na podivuhodnou mírnost a trpělivost Ježíšovu, uvěřil v jeho božskou důstojnost. Někteří sv. Otcové (Jeronym, Augustin) míní však, že týž lotr se Kristu vůbec neposmíval. Poznámka Matoušova (27, 44.) a Markova (15, 32), že i „lotři, kteříž byli s ním ukřižováni, rouhali se jemu“, dotýkajíc se lotrů všeobecně, má prý se omeziti jenom na jednoho (Luk. 23, 39.). Buď jak buď, jeden z lotrů zůstane křesťanům vždy zářivým vzorem kajícného hříšníka, jenž v po-

sledních okamžicích života, před samou smrtí dochází milosti Boží, druhý pak odstrašujícím příkladem nekajícného zatvrzelce. Tradice praví, že kajícník slul Dismas a visel po pravici Spasitelově, druhý pak na levici Gistas. Ve knize Skutky Pilátovy se uvádí, že prý Dismas ve své chatrči pohostil sv. Rodinu na útěku do Egypta a byl jí i jinak nápomocen.[1])

Sedm slov Páně na kříži a jeho smrt.

Spojíme-li zprávy všech čtyř evangelistů, sestavíme 7 výroků Páně na kříži U sv. Matouše (27, 46.) nacházíme jeden, týž u Marka (15, 34.), u Lukáše tři (23, 34. až 46), u Jana též tři (19, 26. až 30.). Seřadíme je tak, jakž činí nejlepší vykladači Písma sv.

DĚTŘICH PRAŽSKÝ: UKŘIŽOVANÝ. Z DOBY KARLA IV.

Když se Židé rouhali umírajícímu Spasiteli, zvolal: Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí. (Luk. 23, 34.) Tak po prvé na kříži promluvil. Ježíš prosí za své katany! Zdaliž neuskutečňuje vznešeným způsobem onu lásku k nepřátely, ke které učeníky napomínal? Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteříž vás nenávidí a modlete se za ty, kteříž vám protivenství činí a utrhají vám. (Mat. 5, 44.) Ještě je omlouvá, že neví, co činí. Podobně zmírňují židovskou vinu omluvou nevědomosti sv. Petr a Pavel. (Skut. ap. 3, 17.; I. Korint. 2, 8.) Ale nevědomost svou zavinili sami; neboť jenom při poněkud dobré vůli by z messiánských proroctví, z učení a skutků Ježíšových poznali, že mají před sebou Messiáše, Syna Božího. Kdybych nebyl přišel a jim nemluvil, hříchu by neměli; ale nyní nemají výmluvy ze hříchu svého, řekl sám Pán. (Jan 15, 22.) Proto však prosbu Ježíšovu přece Bůh vyslyšel. Způsobila, že Židům popřán čas ku pokání, že pro podivné události při smrti Spasitelově mnoho jich uvěřilo (Luk. 23, 44. až 48.), že o svátcích svatodušních tisícové přijali křest. (Skut. ap. 2, 1—41.; 4, 4.)

Druhý výrok Páně platil lotru na pravici. Když tento lítostivě prosil: Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého, odvětil mu Ježíš: Amen pravím tobě, dnes budeš se mnou v ráji (v místě nebeské blaženosti). (Luk. 23, 42.—43.) Jaké to milosrdenství Boží, které odpouští loupežníku v poslední hodince života! Nezoufejme tudíž nikdo nad smilováním i kdybychom sebe více zhřešili — ale neodkládejme pokáním až na smrtelnou postel. Sv. Augu-

[1]) Acta Pilati A X.; Tischendorf: Evang. apocr. 247, 308.

stin napsal: Jen jeden se obrátil, abys nezoufal, jen jeden, abys opovážlivě nedoufal! Obyčejně Jaký život, taková smrt.

Nemylte se! Bůh nebývá posmíván (= nedá se klamati). Nebo co bude člověk síti, to bude i žíti. Nebo kdo rozsívá v těle svém, z těla i žíti bude porušení; ale kdo rozsívá v duchu, z ducha žíti bude život věčný, pověděl sv. Pavel Galatským (6, 7.—8.). Lotr na pravici jako pohan, jenž o pravém Bohu neví, vyrostl v nevědomosti, a přece se obrátil jda za hlasem milosti Boží; kdežto křesťané od malička v náboženství vychovaní přečasto vanutí téže milosti neporozumí, proti ní jednají. Což může zatvrzelé srdce očekávati, leda věčné zavržení?

Po třetí promluvil Pán ke své matce a miláčku Janovi. Panenská máti nemohla se odtrhnouti od milovaného Syna. S ostatními nábožnými ženami (Mat. 27, 55.; Mar. 15, 40.; Mar. 23, 27.) šla za ním až na místo popravní — stojí se sestrou (tetou) Marií, ženou Kleofášovou (Alfeus), s Marií Magdalenou a Janem pod křížem. Jak asi trpěla, vidouc nesmírné bolesti a ponížení svého božského Syna, k němuž tolik vroucně lnula! Požehnanou mezi ženami — Rodičku Boží Marii nenazýváme darmo Matkou bolestnou. Nyní doslova naplňuje se prorocká řeč stařečka Simeona: A tvou vlastní duši pronikne meč. Vida trpící Spasitel rozlítostněnou matku a Jana, významně k nim řekl: Ženo, hle syn tvůj! Hle, matka tvá! (Jan 19, 26.—27.) Nenazývá Marii „matko“; ale „ženo“, poněvadž co nejdříve ztratí svého Syna. Nesmíme mysliti, že výrazem „ženo“ zlehčuje či ponižuje svou matku, nikoli. V Písmu sv. znamená jako „paní“, „dobrá žena“ či zde „milá matko“. Že jí Syn umírá, dává náhradou jiného, panického Jana, aby se o ni staral. Jan srozuměl, co mu Pán velí, neboť od té hodiny, přijal ji k sobě. (Jan 19, 27.) S jakou asi radostí se ujal matky milovaného Mistra, matky, na niž v každé úzkosti důvěrně mohl spoléhati! Sv. Otcové učí, že božský Spasitel v Janovi předal matce Marii všecky věřící za duchovní děti. Vysvětlení toto slov Páně: Hle, matka tvá, má správný podklad. Věrou a křtem stáváme se dětmi božími, bratry Ježíše Krista. (K Řím. 8, 15.—17.; k Žid. 2, 12.) Když Marie je mateří Ježíšovou, je též matkou naší, my jejími duchovními dítkami. Jak tudíž máme ji ctíti, milovati, v ní důvěřovati, že se za nás přimlouvá u svého Syna!

Podle evangelického líčení pronesl Ježíš čtyři poslední výroky, když tma (tři hodiny trvající) se rozprostřela nad veškerou zemí. (Mat. 27, 45 Mar. 15, 33 ; Luk, 23, 44 . Jan 19, 28 .) Sv. Matouš (27, 45.) a sv. Marek (15, 33.) dí stejně: stala se tma po vší zemi. Nepraví, že zatmění slunce, o němž vypráví sv. Lukáš (23, 45. a 44.): A zatmělo se slunce a řecké texty[1]) dodávají: stala se tma poněvadž slunce přestalo svítit. Jestliže se slunce skutečně zatmělo, pak by to nebylo zatmění přirozené, ale zázračné, neboť velikonoční svátky spadají do doby úplňku měsíce, kdy podle astronomických vědomostí zatmění slunce není možno. Zasáhl tudíž Bůh zázračně do přírodních zákonů, aby ukázal, že vykupitelská smrt Ježíšova na Golgotě má všeobecný význam světový.

Co se týče tmy samotné, poznamenávají sv. Matouš, Lukáš a Marek, „že se stala po vší zemi“. Podle biblické řeči by se zemí mohla míniti než Palestina; ale vykladači Písma sv. — novější i starší — zemí rozumí celý svět. Zázračná událost souhlasila se smrtí Páně: umíraloť nadpřirozené Světlo světa. (Jan 1, 4.—9.; 8, 12.; 12, 46 .) Ký div, že při takové smrti pohaslo všecko světlo přirozené. Jsou po ruce dějepisné doklady, že tato tma obestřela celý svět. Pohanský spisovatel Phlegon, propuštěnec císaře Hadriana, zaznamenal ve svém díle Olympiady,[2]) že ve čtvrtém roce 202. olympiady (t. j. v roce smrti Ježíšovy) nastala veliká tma (zatmění), největší ze všech, jež dosud kdy pozorovány Okolo 6. hodiny se tak setmělo, že bylo viděti hvězdy na nebi.[3]) Církevní spisovatel Tertullian († 228) odvolává se ve své Obraně křesťanů na toto zatmění slunce, o němž v římských archivech se zprávy chovají.

Na konci tříhodinného zatmění (t. j. okolo hodiny deváté, naší 6. večerní) dostoupilo utrpení Páně vrchole, tak že v bolestech zavolal: Eli, Eli, lamma sabaktani, což znamená: Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil? (Mat. 27, 46.; Mar. 15, 34.) Toť

[1]) Viz vydání Tischendorfovo a Westcott-Hortovo.

[2]) Olympiady u Řeků znamenaly období 4 let. Počítání podle olympiad počíná od r. 776 před Kristem.

[3]) Viz Eusebius († 340); Kronika r. 33 po Kr.; Baronius († 1607), Annales eccl. ad ann. 34.

čtvrtý výrok Kristův na kříži. Zvolání samo vyňato z 21. žalmu (verš 2.), v němž prorok vyličuje veliké bolesti Messiášovy, jeho konečné vysvobození a obrácení se pohanův.[1]) Slova ta vyšla z úst Ježíšových ne jako ze zoufalství nebo výkřik nespokojenosti, ale jako přirozený výraz nesmírných útrap a opuštěnosti. Z úradku Božího trpěl Pán největší bolesti na těle i na duši, nenaleznuv ve své lidské přirozenosti žádné útěchy ani ulehčení od Otce nebo od svého vlastního božství.

Již nepřirozená, strašná poloha těla s roztaženýma rukama a probodenýma nohama musila božskému Spasiteli působiti nevýslovné útrapy. Hřeby projely rukou i nohou tam, kde se sbíhají citlivé nervy a žíly, kteréž se buď natrhly nebo i přetrhaly. Z té příčiny i nejmenší pohnutí, pohyb části či celého těla působil palčivé bolesti. Stahování a natahování svalů, tíha těla překážela volnému průběhu krve, dýchání, jež se stalo nepravidelným, násilným, výron krve do hlavy, jež z údů jediná volně se pohybovala, zaviňoval neobyčejné bolení hlavy. Rány na vzduchu se zaněcovaly a otékaly — čím více krve z těla vytékalo, tím více Ubohý žíznil. K tělesným svízelům přistupovaly neméně prudké duševní. Krista bolela zaslepenost, nevděk milovaného národa, jenž ho přibil na kříž jako největšího zločince, a ještě tady neslýchaným způsobem ho tupí. Spasitele bolela náboženská lhostejnost a zaslepenost tolika lidí všech věků, za něž umírá marně — měl také synovský soucit s osudy milé matky.

Není divu, že Ježíš jako člověk, cítě se opuštěným, žaloval svému nebeskému Otci. Učinil tak s odevzdaností do jeho nejsvětější vůle; neboť nazývá ho „Bože můj“ a za nedlouho důvěrně mu poroučí duši svou. Chtěl zajisté Kristus tolik vytrpěti za hříchy, za hříšníky, kteří se zříkají Boha. Když Spasitel volal: Můj Bože ., proč jsi mne opustil Eli rozuměli tomu někteří, že volá ku pomoci Eliáše. Mluvili tak Židé, kteří si mylně vykládali proroctví Malachiášovo (4, 5.—6.), že totiž Eliáš přijde na svět dříve než se Vykupitel narodí, kdežto prorok mínil druhý příchod Páně k obecnému soudu. Židé se posmívají, rouhají umírajícímu Spasiteli. Jakoby řekli: Jelikož si nemůže sám pomoci, dovolává se Eliáše; ale marně, protože Eliáš přijde teprve tenkráte, až se narodí pravý Messiáš.

Po páté zavolal Ježíš na kříži: Žízním! (Jan 19, 28.) Výkřik přivodila palčivá žízeň. Čím více ztrácel krve, tím více žíznil, mluvil v horečce. Voják mu podává na yzopové hůlečce k ústům v houbě ocet. Sv. Matouš a Marek se o žízni Kristově nezmiňují, jen o nápoji. (Mat. 27, 48.; Mar. 15, 36.) Tak se naplnilo proroctví (Žalm 68, 22.): V žízni mé napojili mne octem. Octem rozuměti sluší buď kyselé víno, které vojáci nosili v polní láhvi s sebou nebo skutečný ocet, jímž konejšili palčivost ukřižovaných. (Jan 19, 29.) Učitelové církevní označují velikou žízeň Páně za obraz jeho duchovní touhy, aby spasil duše lidské nebo za pokání hříchů nestřídmosti.

Šestý výrok Páně na kříži zní: Dokonáno jest! (Jan 19, 30.) Nejblaženější slovo, jež kdy uslyšel svět! Ježíš vyrovnal dluh za viny světa, vyplnil úkol, pro nějž se stal člověkem, učinil zadost božské spravedlnosti. Smířiv člověčenstvo s Bohem, pozbavil satana nadvlády nad světem. Slovo: Dokonáno jest naplňuje anděle jásotem, zlé duchy hrůzou, všecky dobré lidi útěchou i nadějí.

Naposled a po sedmé zavolav Ježíš na kříži: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého, naklonil hlavy a vypustil duši. (Luk. 23, 46.; Mat, 27, 50.; Mar. 15, 37.)[1])

Kéž poslední výrok Páně i my naposled vyřkneme, až budeme opouštěti svět; neboť slova ta posvětil ten, jenž zvítězil nad smrtí. A jestliže pro slabost nebo bolesti je nebudeme moci prosloviti, modlemež se v duchu s knězem, jenž v poslední hodince doprovází křesťanskou duši takto: Pane, tobě poroučím duši tohoto služebníka (služebnice) tvého, aby umírajíc světu v tobě dále žila

[1]) Viz Friedlieb I.

[1]) Sv. Otcové Augustini Tract. in Joannem 119, 6. — z toho. že Ježíš na kříži i naposledy mluvil hlasitě, usuzují, že při veškeré tělesné slabosti byl úplným pánem svého života, který zakončil, až chtěl.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ PÁTÁ.

Zázračné události po smrti Páně. — Kopím proboden. Tělo pomazáno a pohřbeno — hrob zapečetěn.

Zázračné události . .

A aj, opona chrámová se roztrhla na dvě půle od hora až dolů, a země se otřásla a skály se rozpukly, a hroby se otevřely. A mnoho těl zesnulých světců vstalo a vyšedše z hrobů po jeho vzkříšení, přišli do svatého města a ukázali se mnohým. Setník pak a ti, kteří byli s ním hlídajíce Ježíše, vidouce zemětřesení a to, co se dělo, báli se velice a pravili: Jistě Syn Boží byl tento. Byly pak tam ženy mnohé, zdaleka se dívajíce, kteréž byly šly za Ježíšem z Galileje, posluhujíce mu; mezi nimi byla Maria Magdalena a Maria matka Jakobova a Josefova a matka synů Zebedeových. (Mat. 27, 51.—56.; Mar. 15, 38.—41.)

A zatmělo se slunce a opona chrámová roztrhla se ve dvé. A Ježíš zvolav hlasem velikým řekl: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého. A to pověděv vypustil duši. Setník pak uzřev, co se stalo, velebil Boha, řka: Jistě člověk tento byl spravedlivý. A veškeren zástup těch, kteří byli spolu přítomni tomu divadlu a viděli, co se dělo, bil se v prsa a navracel se. (Luk. 23, 45.—48.)

Kristus Pán za svého veřejného působení častěji na to upozorňoval, že události při jeho smrti mnohé o božském poslání přesvědčí: Když povýšíte Syna člověka (na kříž), tehdaž poznáte, že já jsem a sám od sebe nic nečiním, ale jako mne naučil Otec, tak mluvím. (Jan 8, 28.) Matouš vypráví o okolnostech smrti Páně nejpodrobněji, Marek a Lukáš zmiňují se o tom, že opona chrámová se roztrhla, co mluvil pohanský setník a Lukáš líčí, že přítomných zástupů zmocnilo se kajícné pohnutí mysli. Všickni tři evangelisté považují za zázračný úkaz, že se roztrhla opona chrámová. Úzce to souvisí se smrtí Páně. Míní se veliká, nádherná opona, oddělující svatyni od svatyně svatých. Roztrhnutí naznačovalo, že obětí Kristovou na kříži končí starozákonní bohoslužba, oběti a obřady, že začíná Nový zákon. (K Žid. 10.; 12, 19 .) Kromě toho třásla se země a skály se pukaly (Mat. 27. 51.), tedy neživá příroda se hrozila, že tak hanebně lidé zabili Tvůrce. Jakoby zaslepeným Židům příšerný zločin vyčítala . Dosud táhne se kalvárskou skálou průrva asi 7 metrů hluboká, jež prý (podle tradice) povstala při smrti Kristově. Sv. Cyrill Jerusalemský (* 315 po Kr.) napsal:[1]) Golgota dosud nad městem nápadně vynikající do dneška svědčí o tom, že při smrti Ježíšově skály pukaly.

Jiná zázračná událost se sběhla, že se hroby otvíraly a mnozí spravedliví povstavše, ukazovali se lidem v Jerusalemě. Podle evangelického líčení nestalo se tak po smrti, ale při vzkříšení Páně. (Mat. 27, 53.). To souhlasí s tím, že Ježíš (jeho duše s božstvím spojená) po smrti na kříži vstoupila do předpeklí zvěstovat duším zemřelých spravedlivců radostného poselství o vykoupení. (I. Petrova 3, 18. – 20.). Vzkříšení spravedliví neměli těla zdánlivého, poněvadž podle evangelické zprávy vstali „se svými těly“,[2]) ač není jisto, byla-li oslavená či nikoli. Jistě že měly ty zjevy potvrditi, jak Kristus Pán přemohl smrt a zaručil lidem vzkříšení k věčnému

[1]) V Katechesi 13, 39.

[2]) Augustil, Theofylakt, Oswald, Reischl, Belser a j. v.

životu. (I. Ke Korint. 15, 20.. Ke Kolos. 1, 18.; I. K Tesalon. 4, 12.—17 ; Mat. 25, 31 .) Těla jejich však žíti nezůstala; o odsouzení Kristovo, nyní bijíc se v prsa lituje, že žádalo bezpráví. (Mat. 27, 54.; Luk. 23, 48.) Lítost ta jistojistě způsobila

FR. DOUBEK: MATKA BOLESTNÁ.

vrátila se vykonavše své poslání do hrobu a duše šly do nebe.

Také lidé na hoře Kalvarii se báli. Pohanský setník veřejně vyznává, že Ježíš byl člověk spravedlivý (Luk. 23, 47.), že byl Syn Boží. (Mar. 15, 39.) S ním souhlasí vojáci. Hrůza je zachvátila. A množství lidu, jež svedeno byvši pohlaváry úsilovně naléhalo obrácení mnohých Židů, které potom sv. Petr o svatodušních svátcích do církve přijal. (Skut. ap. 2, 41 —47.).

Evangelium nám vypravuje, že při smrti Ježíšově „mnohé ženy“ a „všichni známí“ (Mat. 27, 35.—56.; Mar. 15, 40.; Luk. 23, 49.) zdaleka přihlíželi na to, co se dálo. Z nich jmenuje Matouš a Marek zejména

Marii Magdalenu, Marii matku Jakubovu... a Salome.[1]) Pode jménem „všichni známí" tušíme sv. apoštoly, kteří shromaždivše se (po útěku z Getsemane), přišli na pohnutlivé jeviště vzrušující smrti Páně. Miláček Ježíšův sv. Jan přiblížil se až k samému kříži. (Jan 19, 27.)

Kopím proboden.

Poněvadž byl pátek, tedy Židé, aby nezůstala těla na kříži v sobotu, neboť den té soboty byl veliký, prosili Piláta, aby se jim zlámali nohy a (oni) sňali se (s kříže). Přišli tedy vojáci a zlámali nohy jednomu i druhému, jenž s ním byl ukřižován. Když však přišli k Ježíšovi a uzřeli ho již mrtvého, nezlomili mu nohou, ale jeden z vojínů bodl jej kopím v bok, a hned vyšla krev a voda. A ten, jenž (to) viděl, vydal svědectví (o tom), a pravdivé jest svědectví jeho, a on ví, že pravdivé věci mluví, abyste i vy uvěřili. Staloť se to zajisté, aby se naplnilo Písmo: Kosti mu nezlomíte. A opět jiné Písmo dí: Budou patřiti na toho, v něhož bodli. (Jan 19, 31.—37.)

Římané nechávali ukřižované tak dlouho viseti, až maso shnilo nebo ptáci je strávili. Teprve od časů císaře Augusta směli si přátelé říci o mrtvoly ku pohřbu.[2]) Zákon Mojžíšův vyžadoval, aby každého odsouzence před západem slunce zahrabali, neboť proklatec by znesvětil či znečistil svatou zem. (Ke Galat. 3, 13.; V. Mojž. 21, 22.—23.)

Že pak právě nastávala posvátná doba velikonočních svátků, měli Židé za to, že třeba uspíšiti pohřeb ukřižovaných na Kalvarii. Proto šli ku vladaři Pilátovi prosit, aby dal odsouzencům zlámati hnáty, že dříve umrou a budou ještě v pátek pochováni. Hnáty rozbíjeli Římané obyčejně palicí — zajisté opravdová ukrutnost! A nepřátelé Páně toho žádají, aby se do syta vymstili na nenáviděném Galilejci. Pilát přivolil. Poslal na horu vojáky. Ti dotloukli oba lotry, ale nikoliv Ježíše. Visel mrtev. Aby si zjednali jistotu, že skutečně umřel a není ve mdlobě nebo zdánlivě mrtev, probodl jeden voják bok Kristův. Rána musila býti značna; vždyť později sv. Tomáš mohl do ní vložiti ruku. (Jan 20, 27.) Staré podání tvrdí, že to byl pravý bok.[1]) Vytryskla ihned krev a voda. Lékaři dokazují, že tomu vskutku tak. Projelo-li ostří kopí srdeční vak, v němž po ztuhnutí těla se usadila řinoucí krev, musila se ukázati krvavá voda. Leč sv. Otcové a novější vykladači Písma sv. spatřují v tomto přirozeném úkazu[2]) tajuplný děj, znázorňující všechny prostředky spásy, jichž křesťané nabývají smrtí Kristovou na kříži. V tom smyslu napsal sv. Augustin,[3]) že „z poboční rány Krista Pána tekly sv. svátosti". Napomíná čtenáře: Pojďte sem, přistupte všichni; bok, jímž můžete vstoupiti, dosud otevřen Z toho viděti, že pobožnosti k božskému Srdci Páně ve své podstatě jsou tak stary jako církev sama.

Evangelista slavně osvědčuje, že jeho svědectví je pravdivo, že totiž po probodení Těla Páně kopím hned vyprýštila krev a voda. (Jan 19, 34.—35.) Praví, že se tak naplnila dvě proroctví. Podle nařízení Mojžíšova (II., 12, 46.) neměli Židé velikonočnímu beránku zlámati ani jediné kosti. Beránek předobrazoval Messiáše, pravého Beránka velikonočního (I., ke Kor. 5, 7.), jemuž kostí rovněž nezlámali. Uskutečnila se slova Zachariáše, proroka (12, 10) Uzří, v koho bodli. Proroctví naplnilo se nejenom v tom směru, že výkonu trestu smrti kříže přítomní Židé viděli probodeného Spasitele, ale že též kajícně se bili v prsa. (Luk. 23, 48.) Z toho patření vzešla jim milost od Boha — poznali Messiáše.

Tělo pomazáno. — Ježíš pohřben.

A když se bylo již připozdilo, — poněvadž byl den přípravy, to jest den

[1]) Neodporují si zprávy nijak, dí-li Jan (19, 25.), že první dvě ženy s Matkou Boží stály před smrtí vedle kříže. Když Kristus umíral, prodlévaly u samého kříže, když umřel poodstoupily, aby viděly, co se dále bude díti.

[2]) Pölzl: Dějiny utrpení Páně 362.

[1]) Kraus: Real-Enzyklop. 2, 338.

[2]) Cyrill Jerusalemský, Ambrož, Tomáš z Aquíně, Mikuláš Lyránský, Cornelius a Lapide.

[3]) In tract. in Joann. 120, 2.

před sobotou, — přišel Josef z Arimathie, vznešený to člen velerady, který také očekával království Božího, a dodav si odvahy vešel k Pilátovi a žádal ho za tělo Ježíšovo. Pilát však podivil se, že by již byl mrtev, a povolav k sobě setníka, otázal se ho, zdali již zemřel. A zvěděv to od setníka, daroval tělo Josefovi. Josef pak koupiv kmentu a sňav ho (s kříže), obvinul jej v kment a položil jej do hrobu, kterýž byl vytesán ze skály, a přivalil kámen ke dveřím hrobovým. Maria Magdalena pak a Maria (matka) Josefova dívaly se, kde ho položili. (Mar. 15, 42.—47.; Mat. 27, 57.—61.; Luk. 23, 50.-56.)

MICHELANGELO: OPLAKÁVÁNÍ KRISTA.

Potom Josef z Arimathie, jsa učeníkem Ježíšovým, ale tajným pro strach před Židy, žádal Piláta, aby směl sejmouti tělo Ježíšovo. A Pilát dovolil. Přišel tedy, a sňal tělo Ježíšovo. Přišel však i Nikodem, kterýž byl přišel k Ježíšovi nejprve v noci, a přinesl směsininu myrrhy a aloe, asi sto liber. I vzali tělo Ježíšovo a obvinuli je prostěradly s vonnými věcmi, jakož jest u Židův obyčej pochovávati. Byla pak na tom místě, kde byl ukřižován, zahrada a v té zahradě hrob nový, do něhož ještě nikdo nebyl položen. Tam tedy pro pátek židovský položili Ježíše, ponévadž hrob byl blízko. (Jan 19, 38. až 42.)

Všickni evangelistové souhlasí v tom, že Josef z Arimathie vyžádal si tělo Páně ku pohřbu. Arimathia je městečko severo-západně od Jerusalema,[1]) ale Josef dle všeho bydlil v hlavním městě, poněvadž si tu zřídil rodinnou hrobku. Maje nemalé bohatství, dostal se i do vysoké rady, těše se z vážnosti i úcty spoluměšťanů pro nábožnost i spravedlivost. (Mat. 27, 57.; Mar. 15, 43.; Luk. 23, 50.) S usnesením rady, že Ježíše ukřižují, nesouhlasil (Luk. 23, 51.); byl učeníkem Páně, ale pro strach před Židy tajným, toužebně očekávaje až Ježíš jako Messiáš založí „království Boží“.(Jan 19, 38.; Mar. 18, 43.) Tento muž předstoupil nyní „směle“ před Piláta (Mar. 15, 43.), žádaje mrtvoly Kristovy. Zajisté že potřeboval k tomu kroku nemalé odvahy, poněvadž se mohl obávati nejen vzteku vysoké rady, ale též posměchu vznešeného světa, že se stará o pohřeb ukřižovance. Než přemohl s pomocí milosti Boží strach před lidmi. Když neobyčejné

[1]) Všeobecně se má za to, že Arimathia je starozákonní Ramathaim (I. Král. 1, 1.; I. Makab. 11, 34.), rodiště Samuelovo, nynější Beit-Rima, na hranicích Judska a Samaři s 3000 obyv., z nichž něco málo katolíků. Kdysi tu kvetlo sídlo biskupské, z něhož zůstal chudičký kostel františkánský, postavený prý na místě někdejšího domu Josefova.

výjevy při smrti Páně hluboce dojaly pohanského setníka a hrubé vojáky, působily na Josefa — a také na jiné — jako patrný důkaz, že Ježíš je Syn Boží, Messiáš. Bázlivost pominula. Když Josef přišel s prosbou, zadivil se Pilát, že Pán už umřel. (Mar. 15, 44.) Okolnost ta neodporuje zprávě Janově (19, 31.—32.), že Židé prosili, a vladař dovolil, aby třem ukřižovancům zlámali hnáty. Asi Židé přišli k Pilátovi ještě před smrtí, Josef ale až po smrti Ježíšově. V prvním případě neměl Říman žádné povědomosti o skonu Kristově a teď asi ani nevěděl, jestli už „zločince" dobili. Proto k vůli jistotě volá setníka, jenž se stráže na Kalvarii se vrátil do kasáren. Zjednav si tak bezpečnou zprávu, ochotně ponechává mrtvolu radnímu pánu Josefovi. (Mar. 15, 44.—45.) Prozřetelnost Boží zařídila vše, aby smrt Kristova se úředně zjistila, aby mrtvola Spasitelova ušla dalšímu zlehčování nepřátelskému. Josef postaral se o to, aby Vykupitele neprodleně pohřbil. Nakoupiv plátna (Mat. 27, 59.) odešel na Golgotu a uctivě sňal svaté tělo s kříže. Není pochyby, že mu pomáhali známí a přátelé Páně. Tradice tomu chce, že blahoslavená Panna položila hlavu umučeného Syna ve svůj klín. Zajisté že se tak stalo. Setrvala, milujíc vroucně své dítě jako žádná druhá lidská matka milovati nedovede, pod křížem se sv. Janem, až Kristus umřel. Jak asi truchlila, vidouc rozjitřené, veliké rány na jeho těle! Jako jindy tiskla k sobě tulící se děťátko v jeskyni betlemské, na útěku do Egypta, tak nyní líbala pro naše hříchy zohavenou, ranami posetou mrtvolu! S Josefem Arimatejským pečoval o pohřeb Ježíšův též Nikodem, rovněž člen vysoké rady, představený lidu, slavený učitel židovský a příslušník strany farisejské. Před třemi lety přišel tajně k Mistru v noci rozmlouvat o království Božím — asi před půl rokem ujal se Krista, když vysoká rada ho chtěla dát uvěznit pro jeho učení. (Jan 3, 1. —10.; 7, 50 .) Nyní přiznává se k němu veřejně. Přichází k mrtvole na popravní místo a to ne s prázdnou rukou. Nese zásobu vzácných mastí, aby prokázal úctu tělu. Má 100 liber (řecky litra), t. j. 21 kilogramů myrrhy a aloe.[1]) (Jan 19. 39.) Množství nesmíme se diviti. Mastí vonných používali staří tak, že jimi natřeli a bohatě posypali plátno, kterým obalili tělo a opletli ruce, nohy, ba i šat potní, který navlékli na hlavu. (Mat. 27, 59.; Mar. 15. 46.; Jan 19, 40.; 20, 7.; 11, 14.) Co z voňavek zbylo, buď vysypali kolem mrtvoly ve hrobě (klenutém) nebo tamže jako kadidlo zapálili. Egyptského balsamování Židé neužívali. Příčiloť se jejich náboženskému citu řezati mrtvolu a vynímati z ní vnitřnosti. Činili tak jen výjimečně jako při Jakubovi a Josefovi (I. Mojž. 50, 2.—25.), kdy Israelští bydlili v cizí zemi, kde balsamovali své mrtvé. Nábožné ženy měly v úmyslu, že dodatečně potřeno tělo Páně vonnými mastmi (Mar. 16, 1 Luk. 23, 56.), čímž rozuměti sluší jenom obyčejné vnější pomazání na znamení úcty. Ale ani k tomu nedošlo.

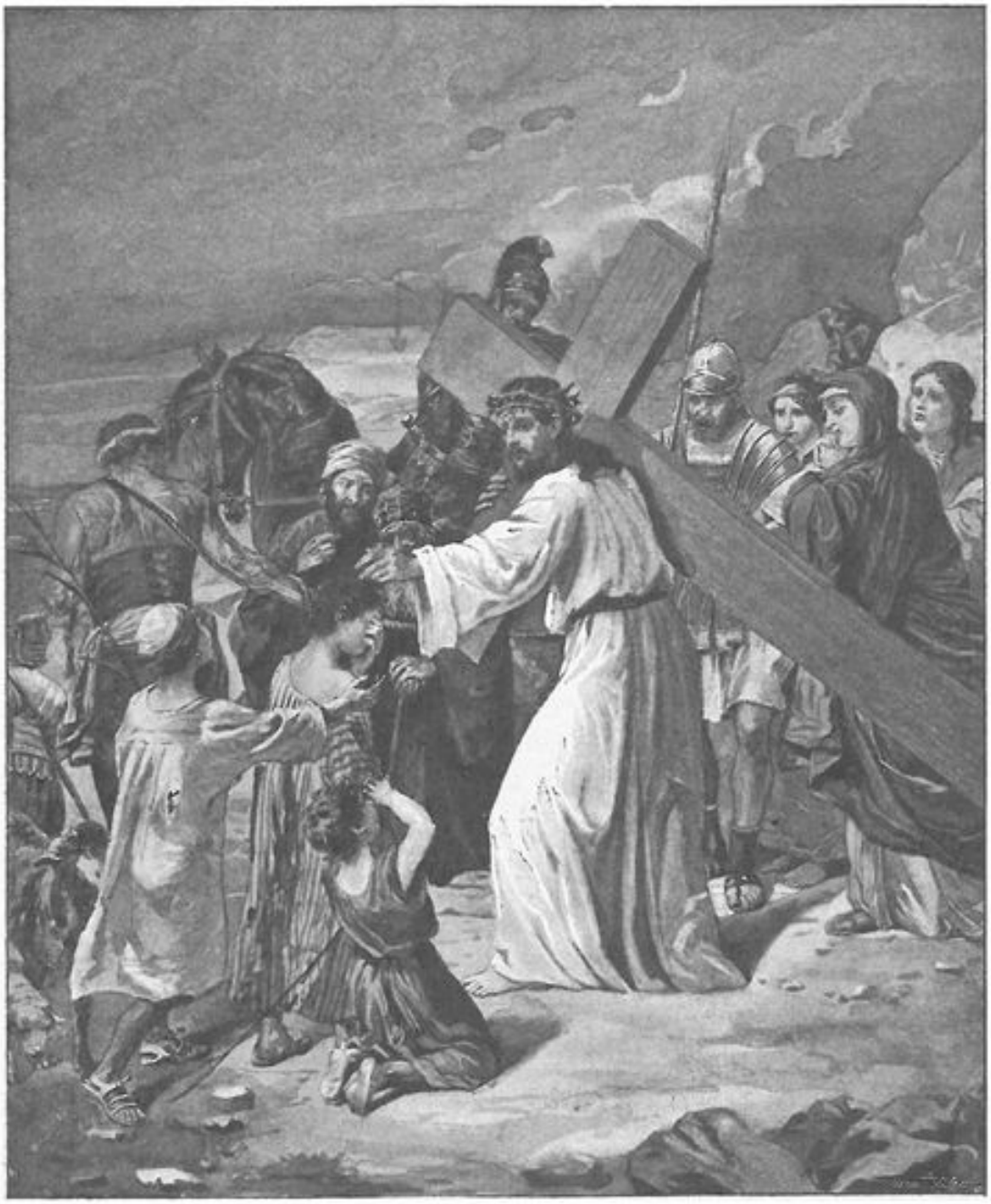
Když tělo Páně připravili, uložili je do hrobu. Že pak nastávala velikonoční sobota, kdy pracovati zákon zapovídal (II. Mojž. 12, 16.) použili hotového hrobu na blízku Golgoty, který si dal ve skále vydlabati Josef. Ochotně jej nabídnul Ukřižovanému. Hrob byl asi značně vysoký, jakž u vznešených Židů obyčejem, poněvadž mohli v něm seděti dva andělové v postavě mládenců (Luk, 24, 4.) a apoštol Petr s Jakubem do něj vstoupili. (Jan 20, 6.—8.) Na vchod přivalili veliký kámen (Mat. 27, 60.), aby nepovolanec do hrobu nevkročil. Sv. Lukáš (23, 53.) a Jan (19, 14.) kladou na to důraz, že v tom hrobě ještě nikdo neležel. Jako v životě ani před ani po Pánu Ježíši nikoho Matka Boží nepočala, tak do hrobu, v němž odpočíval Spasitel, nikdo více neměl přijíti. (Sv. Augustin.) I to není bez významu, že ho pochovali do cizího hrobu. Jako při narození neměl kolébky, po smrti na kříži místa, kam by hlavu položil, i po smrti měl zůstati chud, bez vlastního přístřeší.

Lukáš (23, 55.) vypráví, že pohřebního průvodu se zúčastnily ženy, které s Ježíšem

[1]) Myrrhou rozuměti sluší pryskyřici z myrrhového stromu, která se prodávala i jako tekutá mast. Aloe je vonné dřevo, jako koření. Obojí se míchalo dohromady, hlavně při tomto zvláštním druhu balsamování mrtvol.

přišly z Galileje. Rodičky Boží zejména neuvádějí, poněvadž její přítomnost samozřejma, že stála pod křížem. (Jan 19, 25.) Kniha: Skutky Pilátovy, se zmiňuje o tom, že matka

Pochovavše Pána odešli všichni truchlivě domů. Jen Maria Magdalena a Maria, man želka Kleofášova, zůstaly sedět u hrobu, aby si dobře zapamatovaly místo, kde Spasitele

F. J. HETTEŠ: KŘÍŽOVÁ CESTA.

Páně prolévala při pohřbu hořké slzy, tvrdíc, že uschnou, až třetího dne její božský Syn vstane z mrtvých. Také Maří Magdalena prý plačky šla v průvodu, obviňujíc Židy z nevděku a Piláta z nespravedlnosti.[1])

uložili. (Mat. 27, 61.; Mar. 15, 47.) Chtěly zajisté po sobotě sem přijíti pomazat těla Kristova vonnými mastmi.

Hrob zapečetěn a stráží obsazen.

Zabitím Ježíše nenašli velekněží a farisevé žádoucího klidu, ani když zvěděli, že

[1]) Acta Pilati D. XI. 5.—6.; Tischendorf, Evangel. apocr. 313.

ho pohřbili. Měli ještě různé pochybnosti a obavy. O tom nás zpravuje sv. Matouš (27, 62.—66.):

Druhého dne, který jest po pátku, velekněží a fariseové sešli se k Pilátovi řkouce: Pane, my jsme se rozpomenuli, že ten svůdce jsa ještě živ řekl: Po třech dnech vstanu. Rozkaž tedy ostříhati hrobu až do třetího dne, aby snad učeníci jeho nepřišli, a neukradli ho a neřekli lidu: Vstal z mrtvých. I bude poslední blud horší nežli první. Rekl jim Pilát: Máte stráž, jděte, ostříhejte ho, jakož rozumíte. I odešli a osadili hrob strážnými zapečetivše kámen.

Fariseové se domnívají, že není možno, aby Kristus vstal z mrtvých; ale „obávajíce se" podvodu se strany jeho přívrženců, jdou v sobotu oznámit vladaři, co „svůdce Ježíš" o svém zmrtvýchvstání pověděl, aby ho dal střežiti. Kdyby učeníci Kristovi se dopustili podvodu, ukradše tělo za tou příčinou, aby mohli tvrditi: vstal z mrtvých, veřejný pokoj a bezpečnost by vzal za své, poněvadž přemnozí by tomu uvěřili. Z odpovědi vladařovy poznáváme, že židovská dotěrnost se mu zprotivila; nechtělť se s nimi dlouho obírati. (Mat. 28, 12.) Kolik jim dal vojáků, nelze říci. Snad čtyři, snad celé oddělení 16 mužů, aby po čtyřech se v noci na stráži mohli střídati. A k tomu všemu, fariseové pro větší bezpečnost náhrobní kámen připečetili. Stráž zodpovídala za pečeť. Jak hrob zapečetili, není jasno. Buď přetáhli přes kámen šnůry, které při koncích na skálu pečetí přitiskli, nebo upečetili rýhy, kde kámen do skály zaléhal. Tak chtějíce zameziti všeliký podvod, stali se bezděčnými nástroji Prozřetelnosti, která si je učinila svědky velikého zázraku.

Proti věrohodnosti této zprávy evangelia se obyčejně namítá, že Ježíš o svém zmrtvýchvstání mluvil jenom před malým kroužkem učeníků. (Mat. 16, 21.; Mar. 8, 31 Luk. 9, 22.; Mat. 20, 18.—19.) Jak se tedy fariseové a velekněží o jeho výroku dozvěděli? K tomu zní odpověď: Ježíš poukázal častěji, hned od prvopočátků veřejného působení, v obrazné řeči i na to, že vstane z mrtvých. (Jan 2, 19.) Když v Galileji mluvil o tom, že odpočine v zemi jako Jonáš ve břiše ryby tři dny, slyšeli to fariseové a zákoníci jerusalemští. Konečně mohl jim to pověděti i nešťastný apoštol Jidáš!

A proč nepřátelé Ježíšovi se neujali mrtvoly hned po smrti? K tomu odpovídá sám evangelista. Fariseové mluvili opětně k Pilátovi až p o p o h ř b u: Rozpomenuli jsme se, že ten svůdce řekl ještě živ jsa: Po třech dnech zase vstanu. Zbavivše se Ježíše, domnívali se, že bude pokoj; ale zázračné události při jeho smrti, hluboký dojem, jaký vzbudily mezi vojáky, lidem, u setníka, nedal jim klidu. Hlavou vířily nové obavy. Zapomněnlivost, s jakou včas se nepostarali o bezpečné uložení těla Páně, podává nám důkaz, že člověk při důležitých, dobře promyšlených podnicích může zapomenouti na nejdůležitější okolnosti, hlavně řídí-li lidské úmysly vyšší, mocnější ruka. Nikde a v ničem neukázala se Prozřetelnost Boží tak patrně jako při zmrtvýchvstání Páně!

Zmrtvýchvstání Ježíše Krista; ukazuje se a vstoupí na nebesa.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ ŠESTÁ.

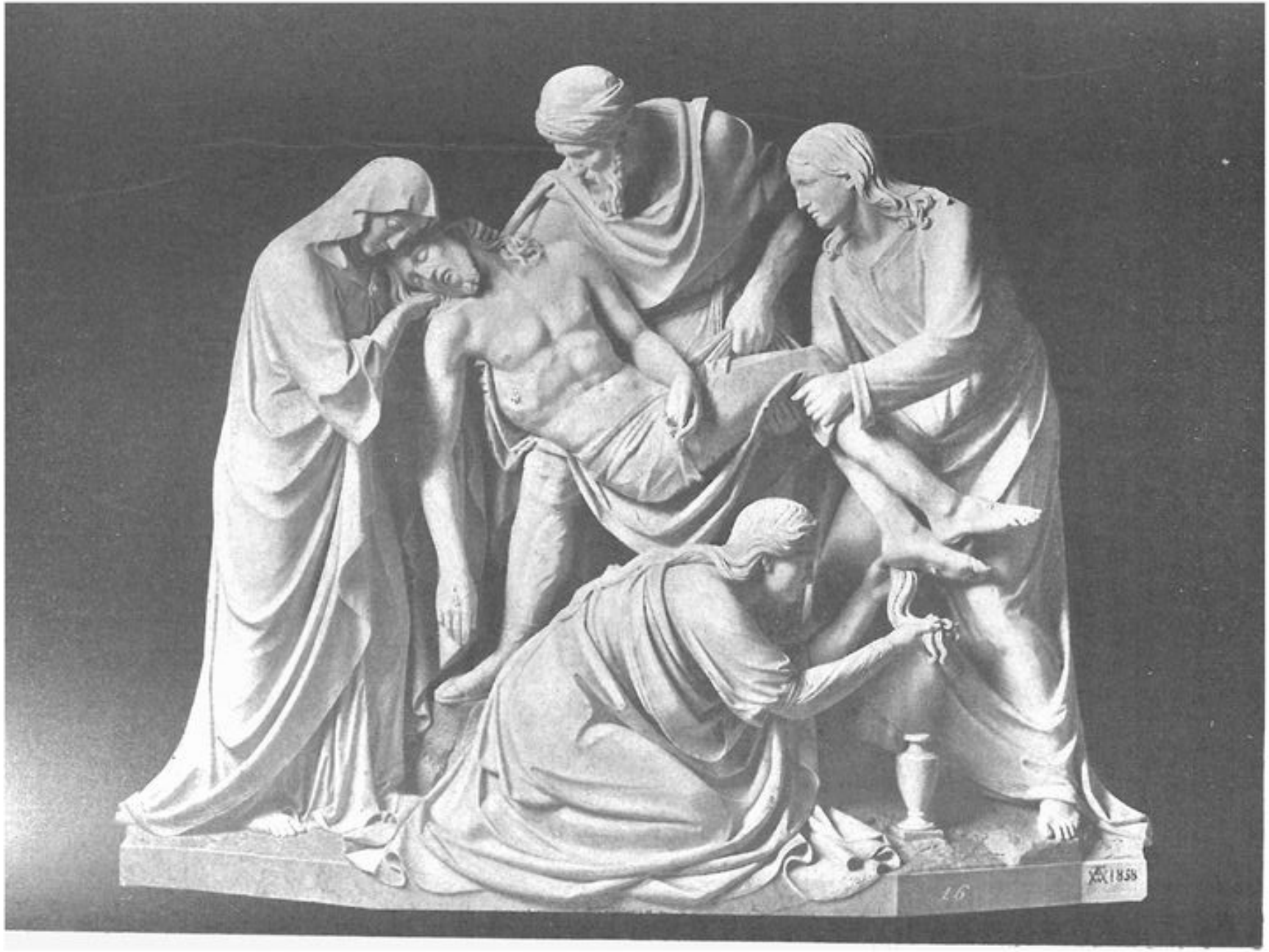
O významu a věrohodnosti zmrtvýchvstání Páně.

Kristus Pán vstav z mrtvých nepřekonatelně dokázal, že jest Messiáš a Syn Boží. Zmrtvýchvstáním naplnilo se proroctví (Žalm 15, 10.)[1]: Nezanecháš duše mé v hrobě aniž dáš svatému svému viděti porušení, jakož i opětovaná předpověď Páně, že třetího dne vstane. (Mat. 12, 40. 17, 22.; 20, 19.; srov. s Mar. 10, 34.; Luk. 18, 33.) Nikdy by nebyl nejvýš svatý a spravedlivý Bůh připustil, aby Ježíš vstal z mrtvých, kdyby nebyl býval v pravdě zaslíbeným Messiášem, za něhož se vydával. Proto praví sv. Pavel v listu k Římanům (1, 4.), že Kristus svým zmrtvýchvstáním prokázal se býti Synem Božím. Vzkříšení Páně je zároveň nám lidem zárukou, že i my, byvše za živa spojeni s Kristem věrou a láskou, jednou povstaneme ke slavnému životu věčnému. Týž apoštol píše (II. ke Korint. 4, 14.), že ten, kterýž vzkřísil Ježíše, i nás s Ježíšem vzkřísí. Kristus zůstal hlavou církve, která je jeho tělem a věřící údy tohoto těla (k Efes 1, 22.—23.; ke Kolos. 1, 18.). Vstala-li z mrtvých hlava, vstanou též údy.

Není tudíž divu, že apoštolové hlásajíce evangelium veliký důraz kladli na vzkříšení Páně. Petr kázal o svátku svatodušním Ukřižovaného, „jejž Bůh vzkřísil". (Skut. ap. 2, 32.) Pavel zvěstoval pohanským Atheňanům, že Bůh „dal víru všem . skrze muže (Ježíše), kterého vzkřísil z mrtvých" A v listu k Římanům ujišťuje (10, 9.): Budeš-li vyznávati ústy svými Pána Ježíše a srdcem věřiti, že ho Bůh vzkřísil z mrtvých, spasen budeš. Z té příčiny napsal veliký učitel církevní sv. Augustin (ve výkladu, na žalm 120.): My křesťané věříme, že Kristus vstal z mrtvých to jest nám hlavní věcí. Víra na vzkříšení Páně i vlastního těla těšila i posílila sv. mučeníky v nevýslovných mukách. Již spravedliví se tou nadějí v utrpení a smrti obírali. Vím, děl těžce zkoušený Job (19, 25.—26.), že Vykupitel můj živ jest a že v poslední den ze země vstanu, a zase oblečen budu kožní svou a v těle svém uzřím Boha svého. Když nábožná matka židovská pro víru od pohanského krále syrského Antiocha Epifana (II. stol. před Kr.) byla trýzněna až k smrti se svými sedmi syny, těšila děti nadějí budoucího života. A druhý z bratří umíraje pravil ke králi: Ačkoli ty nešlechetníče v přítomném životě nás zabíjíš — král světa nás pro zákony jeho umírající vzkřísí k životu věčnému. (II. Makab. 7, 9.) Tak mluvili všickni i matka.

Nedá se upříti, že zmrtvýchvstání Páně pro nás křesťany nabylo nesmírné důležitosti, že stalo se základem naší víry. Nevstal-li Kristus z mrtvých, marná jest víra naše. (Sv. Pavel I. ke Korint. 15, 17.

[1]) Mezitím co tělo Spasitelovo netlejíc odpočívalo ve hrobě, sestoupila jeho duše do předpeklí zvěstovat spravedlivým St. zákona, že se přiblížilo jejich vykoupení. Srov. I. Petr. 3, 19.—20.; k Efes. 4, 8.

W. ACHTERMANN: SNÍMÁNÍ S KŘÍŽE.

A toto zmrtvýchvstání dokazují knihy Nového zákona tak zřetelně, že o věrohodnosti jejich zpráv v tomto ohledu nemůže vzejíti žádná pochybnost. Způsob vzkříšení evangelia sice nepopisují, ale líčí zázračné tělo ve hrobě proměniv tak se přeměnilo, že nepodléhalo více zákonům pozemských těl, vymykajíc se zákonu tíže, neprostupnosti prostoru. Nám postačí, když z Písma dokážeme, že vzkříšený Spasitel se ukázal

FRA BARTOLOMEO: OPLAKÁVÁNÍ KRISTA.

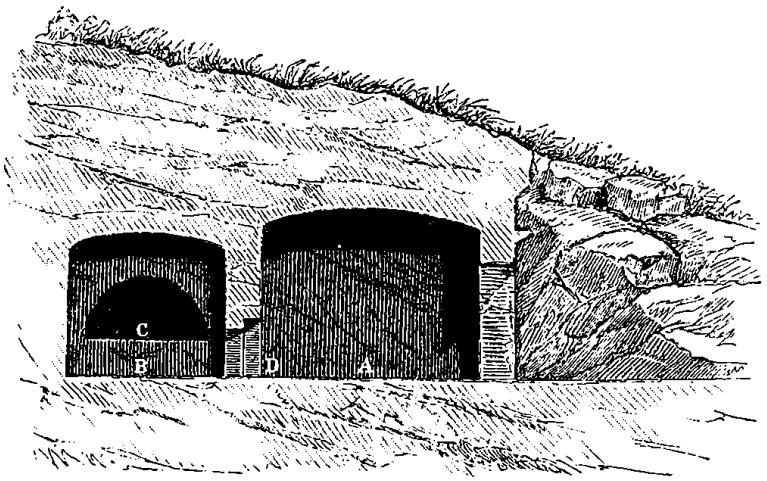
události u hrobu při vzkříšení a hned po něm, jakož i to, že Ježíš nesčetněkráte se po vzkříšení ukazoval. O podstatě a způsobu samotného vzkříšení můžeme jen tolik říci, že v onom přepamátném okamžení se vícekráte apoštolům a také jiným lidem, že s nimi rozmlouval . . Kdo tyto zjevy odkazuje do říše bájí, prohlašuje je za nábožné pověsti, fantasii, přelud smyslů (jako psal Renan, Strausz), tropí si z evangelických

RAFAEL SANTI: POHŘEB KRISTŮV

dějů jen pošklebky. Protestantský badatel Barth přiznal: Kdo nepřikládá víru vzkříšení Ježíšově, nečiní tak z důvodů historických, ale pod nátlakem názorů světa, jenž vylučuje zázraky.[1])

Jestliže všickni čtyři evangelisté nevypisují stejně, jak se Ježíš zjevoval, dá se to vysvětliti různými okolnostmi a účelem, proč každý psal. Evangelisté navzájem i při líčení vkříšení Páně se doplňujíce přispívají k věrohodnosti děje. Srovnáme-li čtyry zprávy o zjevech Kristových po vzkříšení, přijdeme k tomuto výsledku: Matouš vypráví, že se Ježíš zjevil dvakrát, ponejprv ženám, když přily ke hrobu, podruhé apoštolům v Galileji. Sv. Marek praví, že třikráte: Ráno v den vzkříšení Maří Magdaleně, odpoledne v týž den dvěma učeníkům jdoucím do Emaus, apoštolům na večer téhož dne, nebo o nanebevstoupení. Lukáš dí, že čtyřikráte: V den vzkříšení Petrovi, učeníkům v Emausích, pozdě večer apoštolům a těm opět o dni nanebevstoupení. Jan uvádí čtyry případy. Ježíš se zjevuje Maří Magdaleně, na večer apoštolům v Jerusalemě, když Tomáš scházel, po třetí o osm dní později, když i on (Tomáš) byl s nimi, a konečně sedmi učeníkům u jezera Tiberiadského.

PRŮŘEZ BOŽÍHO HROBU.

Pojednáme o jednotlivých zjevech Páně v tom pořádku, jaký sestavili osvědčení vykladači Písma sv.

[1]) Barth: Hauptprobleme des Lebens Jesu Belser 1 c. 507.—508.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ SEDMÁ.

Ženy jdou ke hrobu. — Anděl jim oznamuje vzkříšení. — Petr a Jan u hrobu. — Ježíš se zjevuje Marii Magdaleně. — Strážní vojáci a velekněží.

Ženy jdou ke hrobu.

Po sobotě, když již svítalo na první den týdne, přišla Maria Magdalena a druhá Maria, aby pohleděly na hrob. A hle, zemětřesení stalo se veliké; neboť anděl Páně sestoupil s nebe a přistoupiv odvalil kámen a posadil se na něm. Byl pak obličej jeho jako blesk, a roucho jeho bílé jako sníh. Ze strachu před ním strážní se zachvěli a stali se jako mrtví. (Mat. 28, 1.– 4.)

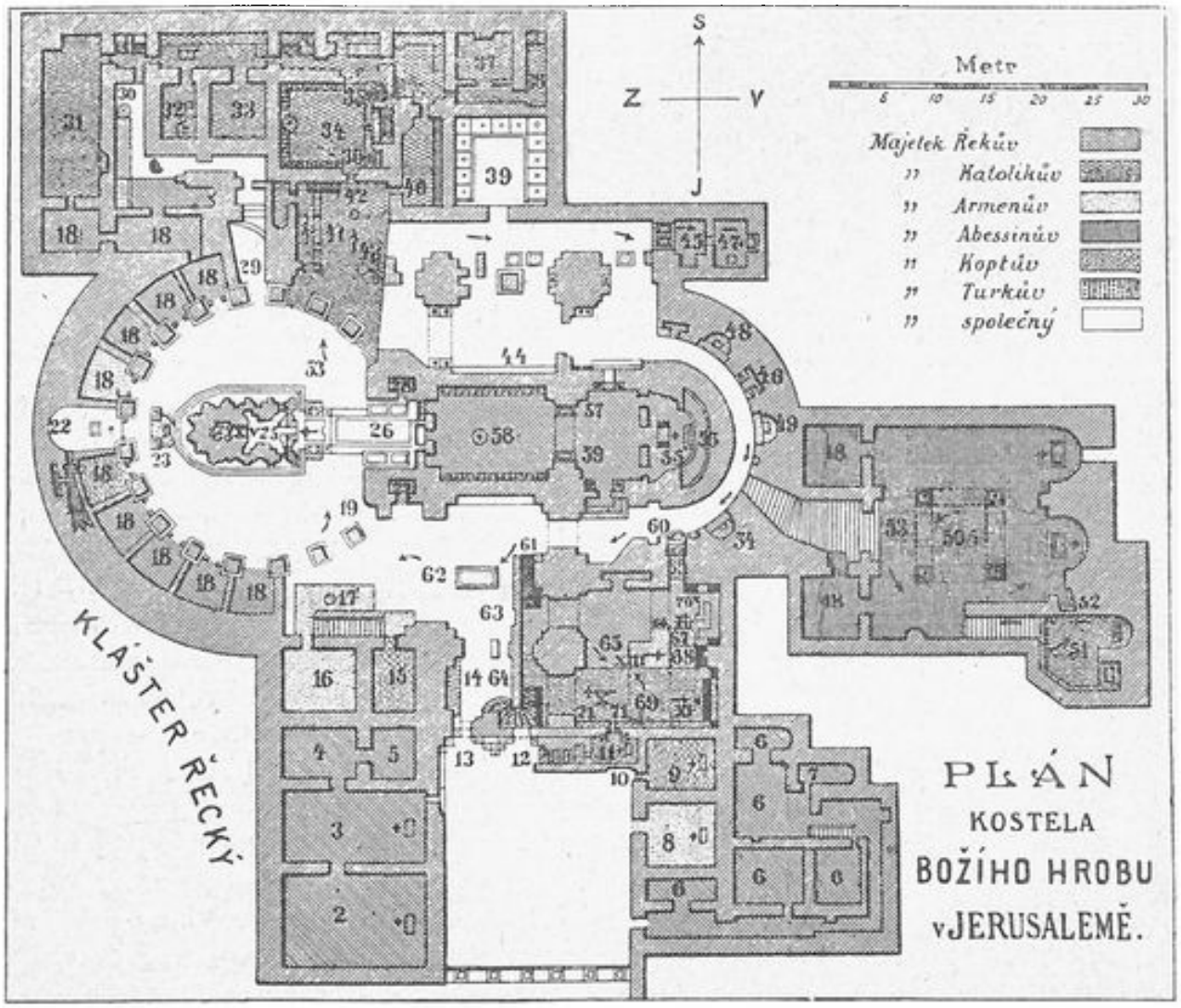
A když sobota pominula, Maria Magdalena a Maria (matka) Jakubova a Salome nakoupily vonných věcí, aby přijdouce pomazaly Ježíše. A záhy z rána první den týdne přišly ke hrobu, když slunce již vyšlo. I pravily k sobě vespolek: Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových? A pohlédše uzřely, že kámen jest odvalen. Byl totiž velmi veliký. (Mar. 16, 1.—4.)

Ale v neděli záhy z rána přišly ženy ke hrobu nesouce (s sebou) vonné věci, které byly připravily. Nalezly však kámen odvalený od hrobu. (Luk. 24, 1.—2.)

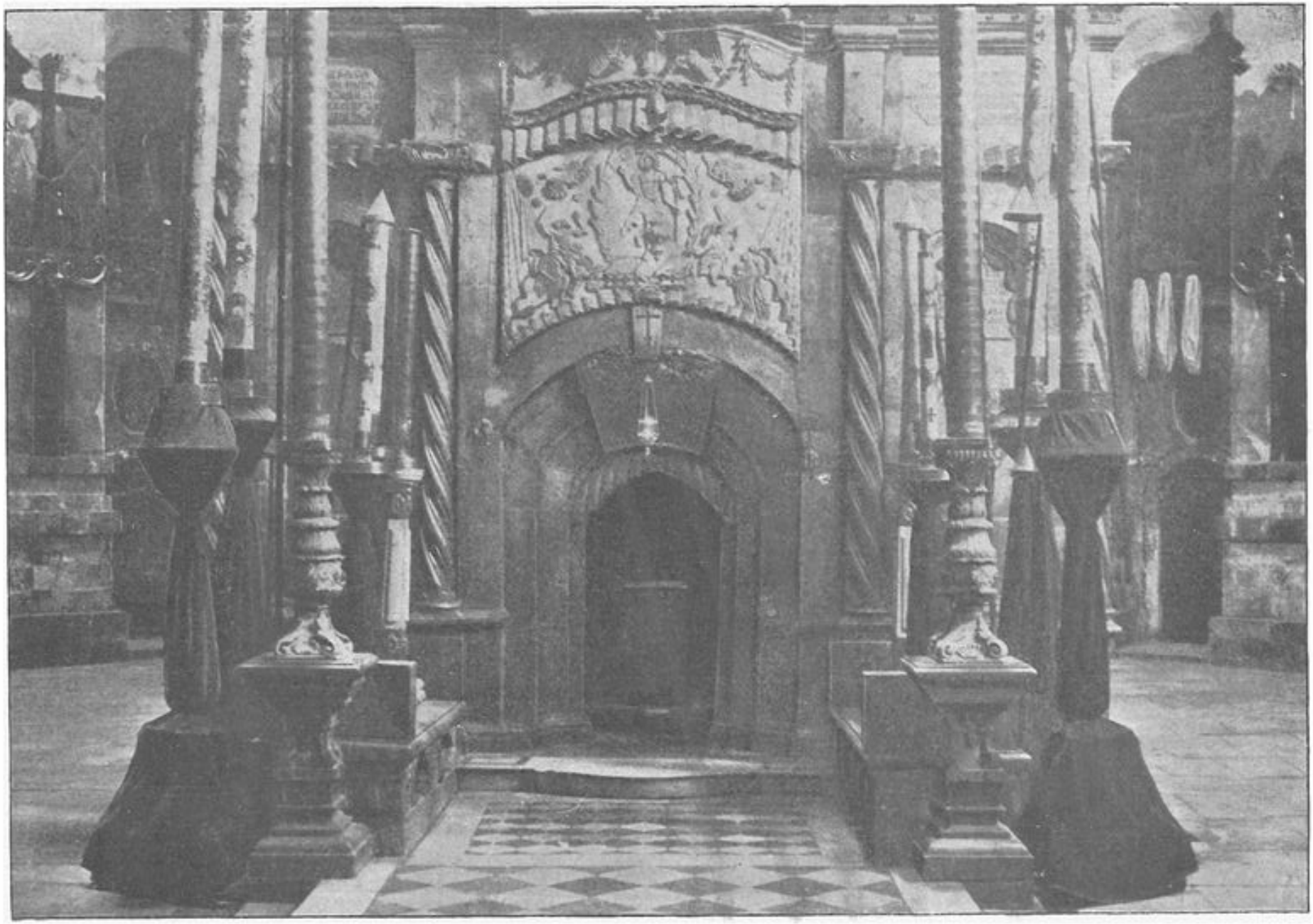
V první den týdne pak Maria Magdalena přišla k hrobu ráno, když ještě byla tma, a uzřela kámen od hrobu odvalený. I běžela a přišla k Šimonu Petrovi a k jinému učeníku, kterého miloval Ježíš a řekla jim: Vzali Pána z hrobu, a nevíme, kam ho položili. (Jan 20, 1.– 2.)

Vyličuje zmrtvýchvstání Páně zabíhá sv. Marek ze všech evangelistů nejvíce do podrobností; neboť vypráví nejen o návštěvě žen u hrobu, ale též o jejich přípravách minulého večera. Že totiž koupily rozmanité voňavky, kterých třeba do oleje, jímž chtěly pomazati tělo Kristovo. Kupovaly hned v pátek na večer, nikoli v sobotu, o níž podle zákona nižádné práce nekonaly. (Luk. 23, 56.) Maria Magdalena, Maria, žena Kleofášova, a Salome nakoupily hojně těch věcí, aby milovanému Mistru co možno největší poctu prokázaly. V neděli časně z rána ještě za tmy (Mat. 28, 1.; Luk. 24, 1.; Jan 20, 1.) vydaly se na cestu ke hrobu. I přišly tam, když ranní zoře hlásila východ slunce. (Mar. 16, 2.)[1]) Jdou plny starostí, kdo jim odvalí náhrobní kámen. Viděly při pohřbu, že je veliký a zapomněly požádat mužů, aby pomohli jej nadzvednouti. Jak žasnou, když přišedše ke hrobu, vidí kámen odvalený! Anděl s nebe odložil jej stranou. Ne sice proto, že by Kristus jinak nemohl vyjíti z hrobu, neboť on vyšel svou vlastní mocí z pokrytého i zapečetěného hrobu jako později prošel s tělem svým k apoštolům zavřenými dveřmi (Jan 20, 19.). Ale anděl odvalil kámen, aby návštěvnice poznaly, že Kristus vstal z mrtvých. Příchod anděla doprovázelo zemětřesení — jeho postava zasvítila jako blesk a oblek jeho bělel se jako čerstvě padlý sníh. (Mat. 28, 2.—3.; Mar. 16, 4.) Žádný tudíž div, že strážní vojáci ulekše se,

[1]) V tom smyslu rozumí vážení vykladači Písma poznámce Markově (16, 2.): Přišly (ženy) ke hrobu, an již slunce vzešlo. Tak souhlasí potom všecky čtyry zprávy. Že pak Jan z žen, jež přišly ke hrobu dříve, ještě za tmy, jmenuje než Maří Magdalenu (Jan 20, 1.), zdá se (a je též možno), že všecky ve stejný čas nevyšly, ale některé dříve, jiné později, když už slunce vyšlo.

Místo před kostelem. 2. Kaple sv. Jakuba. Kaple sv. Jana a sv. Magdaleny. 4. Kaple 40 mučeníků. 5. Věž. 6. Klášter sv. Abrahama, patřící Řekům nesjednoceným. 7. Místo oběti Abrahamovy. 8. Kaple sv. Jana. 19. Kaple sv. Michaela. 10. Vchod do řecké sv. Marie Egyptské. Místo, kde stál sv. Jan a Panna Maria mezi křižováním. 12. Brána zavřená. 13. Brána. 14. Místo turecké stráže. 15. Strážnice koptická. 16. Strážnice armenská. 17. Místo, na kterém stály nábožné ženy při smrti Kristově. 18. Pokoj. 19. Oltář armenský. 20. Hrob Josefa z Arimathie. Golgotha. (Římské číslice označují pět posledních zastavení křížové cesty.) 22. Kaple syrská. 23. Kaple Koptů. 24. Boží hrob. 25. Kaple andělská. 26. Chór latiníkův (katolíků). 27. Řecká strážnice. 28. Malá sakristie. 29. Cesta ke společné cisterně. 30. Společná cisterna. 31. Skladiště. 32. Kuchyně. 33. Jídelna. 34. Kaple zjevení. 35. Oltář ostatků. 36. Oltář se sloupem bičování. 37. Pokoj. 38. 39. Majetek Františkánů. 40. Sakristie. 41. Varhany. 42. Místo, kde stála Maria Magdalena, když se jí Pán Ježíš ukázal. 43. Místo, kde stál Pán Ježíš, když ukázal se Marii Magdaleně. 44. Řecká galerie. 45. Řecký oltář. 46. Stará brána kanovnická. 47. Žalář Kristův. 48. Kaple Longinova. 49. Kaple rozdělení roucha. 50. Kaple sv. Heleny Kaple nalezení sv. kříže. 52. Místo, kde se modlila sv. Helena. 53. Místo, kudy koná se denně průvod. 54. Kaple potupy. 55. Svatyně Řeků. 56. 57. Trůn řeckého patriarchy. 58. Domnělý střed země. 59. Trůn řeckého patriarchy. 60. Staré schody ke Kalvarii. 61. Řecké schody. 62. Kámen pomazání. 63. Kaple Adamova. 64. Schody katolíků. 65. Pokoj pod Kalvarií. 66. Řecký oltář s částí sv. kříže. 67. Trhlina ve skále 68. Oltář Stabat Mater (Matky bolestné). 69. Místo ukřižování. 70. Místo, kde byl kříž postaven. 71. Okno ke kapli Mater dolorosa.

BOŽÍ HROB V JERUSALEMĚ, POSLEDNÍ ZASTAVENÍ KŘÍŽOVÉ CESTY.

jako mrtví na zem padli. (Mat. 28, 4.) Když se vzpamatovali, pojala je taková hrůza, že utekli, neboť když ženy přišly ke hrobu, žádného z nich nespatřily. Sotva že Maria Magdalena uzřela, že kámen odvalen a hrob prázden, pádila k městu zvěstovat učeníku, kterého Ježíš miloval (Janovi), že se tělo Páně ztratilo, že je někdo odnesl, neznámo kam. Ostatní však ženy setrvavše, vešly do hrobu, kdež se jim ukázal anděl.

Anděl oznamuje vzkříšení.

A vešedše do hrobu uzřely mládence, an sedí na pravici oděn rouchem bílým; i ulekly se. On pak řekl jim: Nebojte se; hledáte Ježíše Nazaretského, ukřižovaného? vstalť jest, není ho tuto; aj místo, kdež jej byli položili. Ale jděte a povězte učeníkům jeho i Petrovi: Předejde vás do Galileje, tam ho uvidíte, jakož byl vám pověděl. Ale ony vyšedše utekly od hrobu, neboť přišel na ně strach a hrůza, a neřekly nikomu ničeho, neboť se bály. (Mar. 16, 5.—8.; Mat. 28, 5.—8.; Luk. 24, 3.—11.)

Sv. Matouš uvádí jednoho, sv. Lukáš dva anděly, v čemž není rozporu, poněvadž mluvil jen jeden. Praví-li Marek, že ženy ze strachu a hrůzy utekše nikomu ničeho neřekly (16, 8.), kdežto Matouš dí, že utíkaly sice ve strachu, ale s velikou radostí, aby apoštolům vše pověděly (Mat. 28, 8.; Luk. 24, 9.), dají se tyto zdánlivé protivy vysvětliti takto: Napřed se bály, poněvadž jim andělský zjev nahnal posvátnou bázeň, že se ani neopovážily něco povědíti; ale později, když jiní vyprávěli o vzkříšení Páně, radostí užaslé ženy s nadšením se rozhovořily o tom, co se jim u hrobu přihodilo. Sice jinak by se toho byl evangelista nedozvěděl. Že nálada mysli najmě u žen se rychle mění, jest s dostatek povědomo.

Petr a Jan u hrobu.

Když Maria Magdalena apoštolům zvěstovala co se sběhlo: **Vyšel tedy Petr i ten druhý učeník a šli k hrobu. Běželi pak oba spolu, ale ten druhý učeník běžel napřed, rychleji než Petr, a přišel k hrobu první, a nachýliv se uzřel prostěradla ležeti, ale nevešel. Tu přišel Šimon Petr jda za ním a vešel do hrobu, i uzřel prostěradla ležeti a roušku, kteráž byla na hlavě jeho, ležeti nikoliv s prostěradly, nýbrž svinutou na jednom místě. Potom tedy vešel (tam) i ten učeník, kterýž byl přišel první ke hrobu a uzřel i uvěřil; neboť ještě nerozuměli Písmu, že musí z mrtvých vstáti. I odešli učeníci ti zase domů** (Jan 20, 3.—10.)

V úzkostlivém očekávání pádí Jan s Petrem ke hrobu. Mladistvý miláček ovšem přiběhne dříve; ale buď z bázně nebo z úcty k Petrovi nevkročí do hrobu. Snad chtěl, aby nejdříve tam vešel Petr jako hlava apoštolů. Statečný a rychle jednající Petr však okamžitě vchází do hrobky, Jan za ním. Svatý evangelista líčí jako očitý svědek s velikou podrobností, co Petr ve hrobě uviděl. Těla Ježíšova nenalezl, jen plátna, jimiž bylo ovinuto a potní roušku s hlavy. Neležela vedle ostatního plátna, ale pečlivě svinuta opodál na jiném místě. Okolnost ta svítila apoštolům za důkaz, že tělo Kristovo nikdo neukradl; vždyť zloděj by byl plátna vzal s sebou a neodkládal a jistě pečlivě nesvinoval! Proto „uvěřil“ Jan, že Ježíš vstal božskou mocí (Jan 20, 8.) a také Petr „divil se sám u sebe, co se to stalo“. (Luk. 24, 12.) Kdyby nebyli sami viděli, sotva by byli uvěřili, že Kristus skutečně vstal, „ještě neznali (= nerozuměli) Písma sv., že měl z mrtvých vstáti“. (Jan 20, 9.) Uvěřivše teprve porozuměli, když jim Ježíš vysvětlil starozákonní proroctví. (Luk. 24, 45.—46.)

Přesvědčivše se oba apoštolové, že Maří Magdalena řekla pravdu: Ježíše není více ve

BOŽÍ HROB V JERUSALEMĚ. (Poslední zastavení křížové cesty.) (K obr. na str. 319.) Pod kopulí chrámu Božího hrobu stojí kaple, jíž vchází se k hrobu Spasitelovu. Vchod představuje náš obraz. Již za časů Konstantinových zřídili tu kapličku, za časů křižáckých kulatou a ozdobenou podobnou vížkou. Nynější kaple jest vystavěna v ruském slohu. Stěny pokrývá červenavý, mramor. Kaple jest 8·25 *m* dlouhá a 5·5 *m* široká a vysoká. Vchází se od strany východní, kde před vchodem stojí obrovské svícny se svícemi. Kaple byla opravena po požáru, který roku 1808 chrám Božího hrobu zničil. Ve svitu lamp vidíme dva obrazy a polovypuklinu, představující vzkříšení Páně. Boží hrob náleží katolíkům, Řekům a Arménům. Na Božím hrobě slouží mši sv. všechna tato vyznání pořádkem, přesně stanoveným. Katolíci mají právo, sloužiti časně z rána dvě tiché mše sv. a jednu zpívanou.

hrobě, v podivných myšlenkách vrací se do města, zvědaví, co se dále stane.

Evangelista Lukáš se zmiňuje o tom, že ke hrobu šel jen Petr a nikoli Jan. Zvláštnost tu vysvětliti lze tím, že Lukáš psal pro římské křesťany, kteří znali Petra. Stačilo jim i evangelistovi, že také Petr, hlava církve, mrtvoly Páně ve hrobě nenalezl. K tomu slouží na paměť uvésti, že Lukáš zaznamenal, jak více učeníků tam běželo a hrob našli prázdný. (Luk. 24, 24.)

Ježíš se ukazuje Maří Magdaleně a jiným paním.

Nikdo z žen nelnul s větší láskou a vděčností k Ježíši jako Maria z Magdaly. Spasitel byl její dobrodinec a Pán. Proto tedy následovavši oba apoštoly znovu až ke hrobu, nemohla se odtrhnouti od místa, kde jeho mrtvolu pochovali. A hle, čím ji za to oblažil Ježíš!

KRISTUS V PŘEDPEKLÍ.

Maria však stála u hrobu venku. Jak plakala, naklonila se a nahlédla do hrobu. I uzřela dva anděly seděti v rouše bílém, jednoho u hlavy a jednoho u nohou, kde bylo leželo tělo Ježíšovo. Ti řekli jí: Ženo, proč pláčeš? Dí jim: Vzali Pána mého, a nevím, kam ho položili. To pověděvši obrátila se nazpátek a spatřila Ježíše, an stojí, ale nevěděla, že to jest Ježíš. Dí jí Ježíš: Ženo, proč pláčeš: Koho hledáš? Ona domnívajíc se, že to jest zahradník, řekla jemu: Pane, vzal-li jsi jej ty, pověz mi, kam jsi ho položil, a já jej vezmu. Dí jí Ježíš: Maria! Ona obrátila se, a řekla jemu: Rabboni, to jest Mistře. Dí jí Ježíš: Nedotýkej se mne, neboť jsem ještě nevstoupil k Otci svému; ale jdi k bratrům mým a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu. Maria Magdalena šla a zvěstovala učeníkům: Viděla jsem Pána a toto mi řekl. (Jan 20, 11.—18.)

Vstav pak z mrtvých prvního dne v témdni, ukázal se nejprve Marii Magdaleně, ze které byl vyhnal sedm duchů zlých. Ona šla a zvěstovala to těm, kteří s ním bývali, kteříždto lkali a plakali. A oni uslyševše, že jest živ a od ní viděn byl, nevěřili. (Marek 16, 9.—11.)

Maria nešla za apoštoly do hrobu, ale zůstala plačíc venku. Slzami dávala na jevo nevýslovný žal, že Krista ztratila po druhé (jednou smrtí, nyní ve hrobě). Pán ji bohatě odměňuje; neboť opět pohlédši pátravě do vnitř, vidí andělský zjev a hned na to za sebou samého Ježíše, jenž se jí ze všech lidí nejdříve ukázal (podle sv. Marka). Nejdříve se zjevuje kajícné, milující duši, která dříve celá úpěla pod mocí ďábla, dokavad jeho moc Ježíš nezlomil![1]) Onino dva andělé, kteří Magdalenu těšili, byli zajisté ti, které krátce před tím uviděly nábožné ženy, (Luk. 24, 4.) Nápadno, že Magdalena jako ony ženy, neulekla se andělského zjevu a

[1]) Poznámce Markově (16, 9.), „z nížto byl vyhnal sedm zlých duchů", rozuměti je tak, že Maria svým neřestným životem propadla docela démonům, anebo že ji jako ďáblem posedlou Ježíš uzdravil. Ústní podání praví, že Spasitel po svém vzkříšení se ukázal požehnané Máti, Panně Marii. Zpráva je zcela věro-

promluvila. (Mar. 16, 5.; Mat. 28, 5.) To asi proto, že z veliké lásky k Ježíši a touhou, aby našla jeho mrtvolu, tolik byla zaujata, že i nadpřirozené úkazy se jí nedotýkaly.

Že Maria Ježíše hned nepoznavši, měla ho za „zahradníka", podává důkaz, že se jí ukázal ve změněné podobě, jinak bychom musili míti za to, že jí Pán zastřel oči, aby ho nepoznala. Chtěl' zajisté poskytnouti příležitost, aby pověděvši bol i touhu, měla o to větší radost ze vzkříšení Páně. Oslovuje ji tedy svým obyčejným, dobře známým hlasem: Maria, a hned slyší srdečnou radostí oplývající slovo: Rabboni (= Mistře můj). Jak asi se radovala, vidouc Spasitele opět živého! Ve hluboké úctě i jásavém úžasu pokorně padá na kolena klaníc se (sv. Augustin, Jan Zlat., Řehoř), a chce obejmouti nohy jeho, aby ho na nějaký čas zadržela, s ním se potěšila. Ale Ježíš zabraňuje, poněvadž ho ještě do nanebevstoupení často uvidí a tudíž bude moci se mu pokloniti, uctíti ho. Pro okamžik musí jí postačiti, že má zvěstovati „bratřím", že Pán vstal a že vstoupí na nebesa. Tak aspoň většina vykladačů Písma pochopila slova Ježíšova: Nedotýkej se mne, neb jsem ještě nevstoupil k Otci svému; ale jdi k bratřím mým a pověz . .[1]) Výrok však má nepochybně ještě hlubší význam. Ježíš chce Marii naznačiti, že důvěrný, čistý a stálý styk s ním nastane lidem až v království slávy, kdežto všecky důkazy úcty a lásky, jež se mu na zemi dějí, nemají dlouhého trvání a jsou nedokonalými. Maria Magdalena podle rozkazu vypověděla apoštolům, co se jí u hrobu přihodilo; ale nenašla víry, poněvadž nemohli pochopiti, že by Kristus z mrtvých vstal.

Evangelista Matouš (28, 8.—10.) píše, že Ježíš po svém vzkříšení se ukázal i ostatním ženám, jež od hrobu pospíchaly do města a že i těm poručil, aby radostnou zvěst zvěstovaly apoštolům.

I vyšly rychle z hrobu s bázní a radostí velikou a běžely, aby to zvěstovaly učeníkům jeho. A hle, Ježíš potkal se s nimi a řekl: Buďte zdrávy! A ony přistoupivše chopily se nohou jeho a klaněly se mu. Tu řekl jim Ježíš: Nebojte se. Jděte, zvěstujte bratřím mým, ať odejdou do Galileje: tam mě uvidí. (Mat. 28, 8.—10.)

Někteří vykladači Písma (Maldonat, Hug, Schegg, Keil) považují obojí zjevení za jedno a totéž. Jan prý jen vypráví o Magdaleně z toho důvodu, poněvadž tato veliká kdysi hříšnice pro lítost nad hříchy nabyla veliké milosti. Máme-li na zřeteli sv. Marka (16, 9.), doporučujeme zprávám rozuměti tak, že se Ježíš nejdříve zjevil Magdaleně a potom ženám. Mohlo' se státi, že tyto z bázně strachu prodlely u hrobu déle než Maria Magdalena a že proto později se jim Spasitel ukázal. Ať jakkoli, ženy přinesly učeníkům zprávu, že Kristus vstal z mrtvých. (Mat. 28, 10. Luk. 24, 9.—11.)

Vojáci a velekněží.

Když pak odešly, aj někteří ze strážných přišli do města a oznámili velekněžím všecko, co se bylo stalo. A ti shromáždivše se se staršími a uradivše se dali mnoho peněz vojákům řkouce: Řekněte „Učeníci jeho přišli v noci a ukradli jej, když jsme spali." A uslyší-li o tom vladař, uchlácholíme ho a vás učiníme bezpečny. I vzali peníze a učinili, jakož byli navedeni. A rozhlásila se ta věc u Židův až do dnešního dne. (Mat. 28, 11.—15.)

Když se vojáci na stráži vzpamatovali, utekše do města, šli událost povědít velekněžím. Matouš vypráví, že tak učinili, když ženy s toutéž zprávou odběhly k apoštolům. Nejvyšší kněží velice se poděsili. Hned jim přišlo na mysl, takhle že jistě přijdou o oblibu v lidu, až se národ všecko dozví. Vzkříšený Spasitel opanuje pole. Proto zavolali na rychlo starší lidu ku poradě, co

hodna, poněvadž přirozena. Ze všech lidí zajisté Krista Ježíše nejvíce milovala, s ním nejvíce trpěla jeho Matka a není pochyby, že Syn k ní nade všecky lidi lnul. Přijmeme-li to ústní podání, potom rozumíme větě, že Spasitel se jí (Magdaleně) ukázal nejdříve ze všech lidí, tak že se jí zjevil dříve než ostatním učeníkům svým.

[1]) Ježíš nazývá učeníky bratry, poněvadž přijavše učení jeho a pokračujíce v jeho vykupitelském díle, stali se syny Božími, tudíž bratry Páně. Maje na paměti svou lidskou přirozenost, nazývá Boha svým Bohem, ale hned jmenuje ho Otcem svým, jelikož jako Syn je s ním téže bytnosti a přirozenosti, kdežto věřící jsou jen přijatými dětmi nebeského Otce.

a jak učiniti. Výsledek schůze vyzněl: Dejmež strážcům hrobu hodně peněz a naveďme je, aby říkali, že spícím apoštolové ukradli tělo Ježíšovo. Že pak vojáka, který na stráži usnul, Římané nemilosrdně smrtí trestávali, bylo takové rozkřikování vlastní nedbalosti žoldnéřům velmi nebezpečno. Což kdyby se to doneslo ku vladaři? Proto je ujišťují židovští pohlaváři, že v tom případě Piláta uchlácholí, aby jich netrestal. Pro lesklý peníz vojáci nabídky neodmítli a vzavše úplatek, rozšiřovali mezi lidem naučenou lež. A dosti se jim dařilo, neboť ještě r. 42, kdy sv. Matouš psal evangelium, mezi nevěřícími Židy i mimo Palestinu se udržovala pověst, že apoštolové mrtvolu Ježíšovu odnesli. Že tomu tak, potvrzují staří spisovatelé Justin (narozený v Nablu [Flavia Neapolis] kolem r. 100 po Kristu), mudřec a mučeník ve své rozmluvě s Tryfonem zaznamenal: Vy (Židé) dozvěděvše se, že Kristus vstal z mrtvých, nejenom že jste nečinili pokání, ale vy, zvolivše zvláštní posly, rozeslali jste je do celého světa zvěstovat, že jistý Ježíš, galilejský svůdce lidu, rozséval bludné učení proti Bohu a zákonu. Toho jsme ukřižovali (mluvili vyslanci), ale učeníci ukradše v noci jeho mrtvé tělo, dosud svádí lid, pravíce, že vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa.[1])

Že evangelickou zprávu považovati dlužno za věrohodnou, vysvítá z vnitřních důvodů. Jeť zajisté na nejvýš pravdě nepodobno, že by se odvážili takového činu učeníci, kteří po smrti Ježíšově se rozbíhali, že by odnesli mrtvolu ze zapečetěného, stráží opatřeného hrobu. A kdyby se byli o to pokusili, což by se vojáci neprobudili? Vždyť zajisté nemohl nikdo bez hluku odvaliti veliký kámen a vzíti mrtvolu! A když to Židé věděli, proč učeníky nehnali pro krádež na soud, proč po mrtvole nepátrali? Celé to bláhové počínání prozrazuje nesmiřitelnou nenávist, neobyčejnou zatvrzelost srdce a skoro nepochopitelnou zaslepenost. Již sv. Augustin dobře napsal: Blázne, spallis, kterak víš, kdo jej vzal? A bděl-lis, proč jsi dopustil ho vzíti? Nešťastná zchytralosti! Uvádíš spící svědky! Vskutku však sama's spala, poněvadž v takových smyšlenkách bloudíš.[1]) Podobné předhůzky zažiti jest moderním vykladačům Písma, když tvrdí, že evangelická zpráva náleží do říše pověstí a bájí, neboť i na nich se osvědčuje pravda řeči prorocké (Is. 29, 14.; srvn. I. ke Korint. 1, 19.). Zahyne moudrost moudrých (světa) a rozum opatrných skryt bude.

Hrob Páně rozbořili nevěřící. Zachovala se jen skála, vlastně ploský kámen, na němž tělo Páně leželo. Křesťané jej obložili mramorem — má 0·31 m výšky, 1 m šířky — a podloživše kamením, že leží na způsob oltáře, dávají na něm konati každého dne časně z rána mši sv.[2])

[1]) Dialogus c. Tryphone c. 108, c. 17. Též Tertulliani Apologetica cap. 21 a De spect. cap. 30.

[1]) Ve výkladu k žalmu 63, 7.

[2]) Nemůžeme pro stručnost vypisovati dějiny Božího hrobu. Kdo by se chtěl více poučiti, najde obšírná pojednání v knihách: Holzammer: Biblická dějeprava II. 461—492; Pölzl: Utrpení Páně 306—310; Erdmann: Výklad biblické dějepravy II. 438—441.

KAPITOLA ČTYŘICÁTÁ OSMÁ.

O dalších skutcích Páně po vzkříšení.

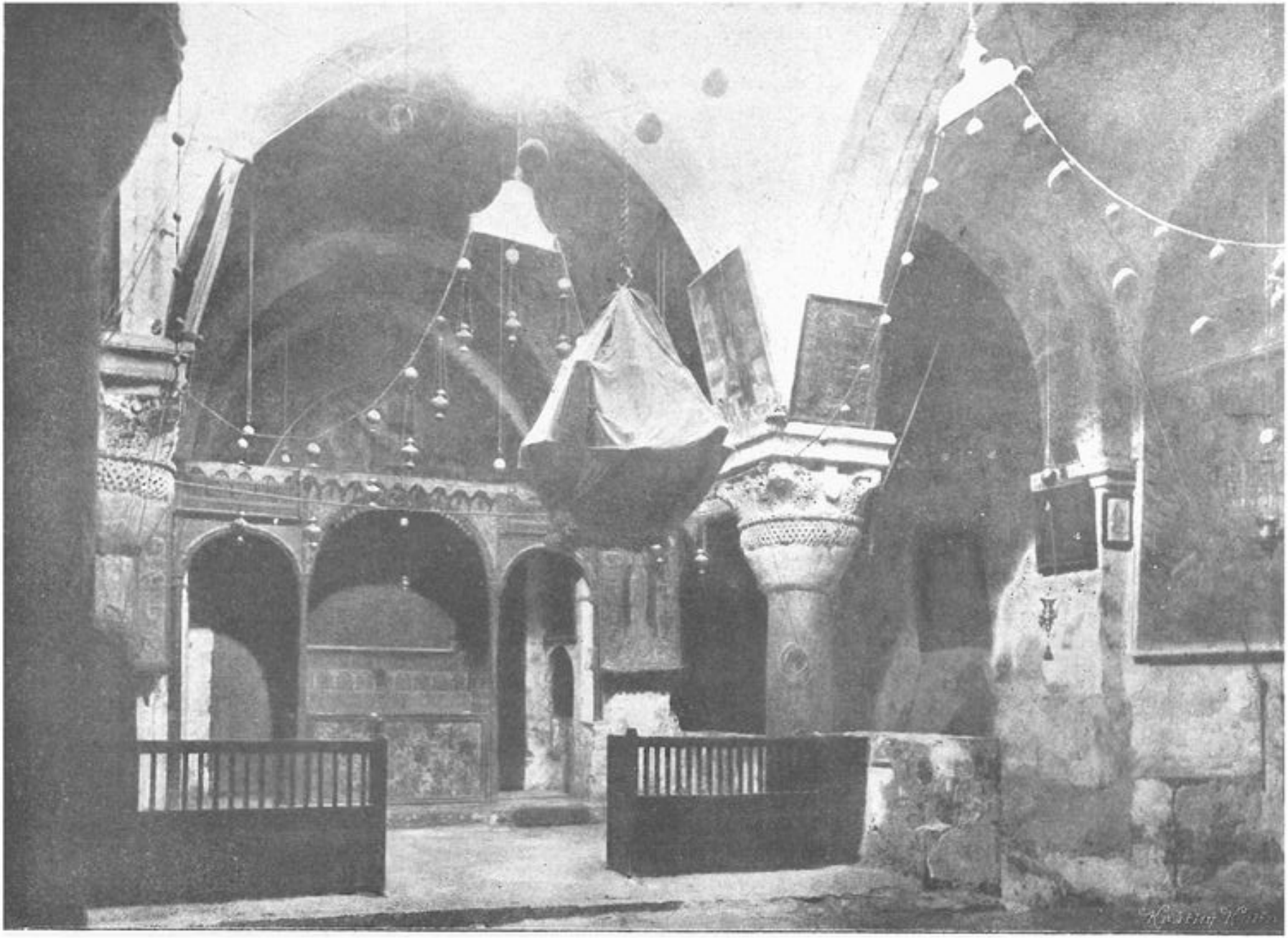
Ježíš se zjevuje učeníkům u Emaus.

A aj, dva z nich šli toho dne do městečka, jménem Emaus, kteréž bylo vzdáleno od Jerusalema honů šedesát. A ti hovořili spolu o všech těch věcech, které se byly udály. I stalo se, když hovořili a sebe se dotazovali, že i Ježíš přiblíživ se bral se s nimi; ale oči jejich byly drženy, aby ho nepoznali. I řekl k nim: Které jsou to řeči, jež spolu cestou vedete a jste smutni? A jeden z nich, jménem Kleofáš, odpověděv řekl jemu: Ty-li jediný jsi cizincem v Jerusalemě a neseznal jsi těch věcí, které se tam staly v těchto dnech? I řekl jim: Které? A oni pravili: O Ježíši Nazaretském, jenž byl prorokem, mocným v činu i ve slově před Bohem a přede vším lidem; a kterak velekněží a náčelníci naši ho vydali, aby byl odsouzen k smrti, a ukřižovali jej. My však jsme se nadáli, že on to jest, jenž má vykoupit lid israelský; a nyní ke všemu tomu jest dnes třetí den od té doby, co se to stalo. Ale i některé ženy z našich poděsily nás; bylyť z rána u hrobu a nenalezše těla jeho, přišly a pravily, že viděly také zjevení se andělů, kteří praví, že jest živ. I odešli někteří z našincův ke hrobu a shledali tak, jak byly ženy pravily, jeho však nenalezli. Tu on pravil k nim: Ó bláhoví a váhaví srdcem k věření všemu tomu, co mluvili proroci! Zdaliž nemusil to Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své? A počav od Mojžíše a všech proroků, vykládal jim všecka Písma, která byla o něm. I přiblížili se k městečku, do něhož šli, a on se dělal, jako by chtěl jíti dále, ale oni přinutili ho řkouce: Zůstaň s námi, neb se připozdívá a den se již nachýlil. I vešel s nimi. A stalo se, když byl s nimi za stolem, vzav chléb a požehnal jej a rozlámav ho dával jim. I otevřeli se oči jejich a poznali ho; ale on zmizel od nich. I řekli vespolek: Zdaliž nehořelo v nás srdce naše, když k nám mluvil na cestě a vykládal nám Písma? A vstavše v touž hodinu vrátili se do Jerusalema a nalezli (tam) pohromadě jedenácte (apoštolů) i ty, kteří byli s nimi, ani praví: Pán vstal skutečně a ukázal se Šimonovi. (Luk. 24, 13.—34.)

Potom ukázal se v jiné podobě dvěma z nich na cestě, když šli na venek, a ti odešedše pověděli to ostatním; a nevěřili ani jim. (Mar. 16, 12.—13.)

Čtenáři jistojistě již nejednou jako maně vyřinula se otázka: Jak vypadal za živa náš Spasitel? K tomu není možno odpověděti podle authentických zpráv dějepisných. Žádný popis se nezachoval: jen tu a

KAPLE SV. HELENY V CHRÁMĚ BOŽÍHO HROBU. (K obr. na str. 325.) Na východní straně hory Kalvarie vede 28 stupňů do této kaple Arménů, která leží asi 8 metrů pod zemí. Jest zasvěcena sv. Heleně, která nedaleko odtud nalezla kříž Spasitelův. Kapli tuto vystavil opat Modestus ze zbytků basiliky Konstantinovy, která stála nad hrobem Spasitelovým. Jest 20 metrů dlouhá a 13 metrů široká. Uprostřed stojí čtyři sloupy, nesoucí kopuli. Jsou to starobylé červenavé balvany, svědčící o tom, že pocházejí z dob velmi starých. Klenutí gotické povstalo v dobách křižáckých. Z kaple této možno sestoupiti po 13 schodech do vlastní kaple Nalezení sv. kříže, která náleží Františkánům. Jest to nepravidelná kaple asi 7 metrů v průměru. Jest v ní oltář, který daroval sem nešťastný císař mexický Maxmilian, arcivévoda rakouský. Místo, kde sv. kříž nalezen, označuje kří˘

KAPLE SV. HELENY V CHRÁMĚ BOŽÍHO HROBU.

tam v časopisech objeví se nijak nezaručený dopis Publia Lentula (vladaře syrského?) římskému senátu, jenž dí: Žije nyní v zemi židovské muž zvláštních ctností, jejž jmenují Kristem. Barbaři (Říman tak na. vznešeného vzrostu, pohledu příjemného a vážného. Barvu jeho vlasů není možno náležitě určiti — padají ve vrkočích pod uši a rozprostírají se s velikou vnadou po šíji, rozdělujíce se na temenu hlavy jako

VSTALŤ JEST — NENÍ HO TUTO!

zýval každého Neřímana) mají ho za proroka, jeho stoupenci však se mu klanějí, jakoby pocházel od nesmrtelných bohů. Navracuje mrtvým život a uzdravuje nemocné slovem anebo dotekem. Je vysokého a obyčej mají Nazarejci. Čelo hladké a široké, tváře prodchnuty slabou, ale vděkuplnou červení — oko jiskrné, jasné a přívětivé. S podivuhodnou souměrností utvořena jsou ústa jeho a nos — vousy husté

barvy vlasové, přesahují na palec bradu a uprostřed (téže) na dvě rozdělené podobají se poněkud vidličce.

Kárá důstojně, nabádá laskavě. Nechť mluví nebo jedná, obojí koná se vděkem a vážně. Nikdo ho neviděl smáti se, ale často již plakati. Je velmi mírný, nejvýš pokorný a převelice moudrý — slovem, je to muž, který svou krásou a božskými dokonalostmi smrtelníky převyšuje. (Z anglického „Magasin universell" r. 1901 v červnu.)

Uvedený děj sběhl se o velikonočním hodu. Odpoledne vydali se dva z učeníků Ježíšových na cestu do městečka Emaus od Jerusalema asi 11 kilometrů (= 60 stadií) vzdáleného, nynější vsi Kubeibeh na silnici z Jerusalema do Jaffy. Jeden se jmenoval Kleofáš (Luk. 24, 18.), jiný než Kleofáš, manžel Marijin, matky Jakuba ml. a Judy Thadeáše (Mat. 10, 3.; Jan 19, 25.), druhý jména neznámého. Sv. Cyrill Jerusalemský dí, že slul Šimon. Po cestě mluví velmi živě o posledních událostech s Ježíšem. Každý projadřuje své mínění, naděje i obavy. Tu dohání je neznámý pocestný — Ježíš, patrně v těle proměněném bez záře, které by nebyli lidé snesli (Lukáš 24, 16.). Nepoznali ho. Ježíš také nedal se jim poznati, aby mu bez obalu otevřeli srdce a on je mohl přesvědčiti, že musil trpěti a umříti. Nechtěl zajisté, aby k víře v jeho vzkříšení donutil je vnější zjev, nýbrž z Písma působil přesvědčivě na rozum a a svobodnou vůli. Když si postěžovali, kolik nadějí marně (prý) složili na Ježíše, jenž byl „mocný v činu i v řeči před Bohem i přede vším lidem", a jak ty naděje se rozplynuly,[1]) kárá je Pán, že Písma dobře nepochopili, jelikož Mojžíš i proroci všecko to předpověděli, co se stalo, aby Messiáš utrpěv i smrt do své slávy vešel. Která místa jim z Písma citoval, evangelista nepraví. Nejspíše že ona, jež obsahují předobrazy a určitá proroctví o Messiášově smrti a zmrtvýchvstání jako: o zabití velikonočního beránka (II. Mojž. 12, 3.; Jan 19, 36.; I. ke Korint. 5, 7.), o povýšení měděného hada v poušti na kříž (IV. Mojž. 21, 8.—9.; Jan 3, 14.—15.), o Jonáši (Jan 2, 1.; Mat. 12, 40.), o proroctvích v žalmech (21, 1.; 15, 10.; Mat. 27, 34.—43.; Mar. 15, 34.; Jan 19, 24.), předpovědi Isaiášovy 50, 6.; 53. 1,; Mat. 26, 67.; 8, 17; Skut. apošt. 8, 32.; I. Petrova 2, 24.) a Zachariáše (11, 12.—13.; 22, 10.; 13, 7.; Mat. 26, 31.; 27, 9.; Jan 19, 37.).

Poučná slova cizincova oba učeníky nemálo dojala. Zahnala pochyby i utvrdila jejich víru v Ježíše-Messiáše. Mezitím přišli do Emaus. Ježíš se stavěl jako by chtěl dále jíti a tu učeníci ho pohnuli, aby s nimi přenocoval. Ježíš svolil. Věděl ovšem cestou, že ho pozvou, že zůstane, ale hotově se dále jíti, zkouší učeníky. A ta zkouška má osvědčiti, že milují a lnou k Ježíši. Sv. Otcové a většina vykladačů Písma věří, že Pán Ježíš po večeři podal učeníkům tělo své pod způsobou chleba, že tu jde o přijímání těla Páně (pod jednou způsobou). K tomu poukazují slova: vzal chléb, požehnal jej a rozlámav podával jim" (Luk. 24, 30.), jež nápadně souhlasí se slovy při poslední večeři v Jerusalemě (Mat. 26, 26.; Mar. 14, 22.; Luk. 22, 19.), tomu nasvědčuje zázračný účinek, jejž bylo na nich znáti, když požehnaný chléb požili: I otevřeny jsou oči jejich a poznali ho. Slavnost večeře Páně jmenuje Písmo vícekráte lámáním chleba. (Skut. apošt. 2, 42.—46.; 20, 7.)

Jakmile ho poznali, zmizel jim — doklad to, že se jim ukázal v proměněném těle, jež nepodléhajíc přirozeným zákonům času a místa, překážek neznajíc, lehce a rychle se pohybuje s místa na místo. Učeníci uvěřili úplně, že Kristus vstal z mrtvých. Ještě v noci vracejí se do města povědít apoštolům, že se jim zjevil; ale sotva že přišli do známého domu, v němž se apoštolové scházeli, uslyšeli zprávu, že se ukázal Petrovi. (Luk. 24, 34.) Jaká radost, jásot, naděje asi letěly srdcem shromážděných!

[1]) O tom, že se Kristus zjevil Magdaleně a ostatním ženám, učeníci patrně nevěděli.

Slova sv. Marka (16, 13.), že těm, kteříž viděli Vzkříšeného, „učeníci nevěřili", nelze vztahovati na všechny přítomné, ale jen na zdráhání jednotlivcův, že by se bylo všecko na cestě do Emaus přihodilo tak, jakž ti dva vypovídají. Na vzkříšení samo věřili, což patrno z téhož evangelisty. (Luk. 24, 34.)

SPRANGER: KRISTUS VSTAL Z MRTVÝCH.

Ježíš se zjevuje apoštolům v nepřítomnosti Tomášově a ustanovuje svátost pokání.

Zatím však co to mluvili, Ježíš stanul uprostřed nich a řekl jim: Pokoj vám! Já jsem to, nebojte se. Ale oni zděšeni a postrašeni jsouce domnívali se, že vidí ducha. I řekl jim: Co se děsíte a proč vstupují takové myšlenky na srdce vaše? Vizte ruce mé i nohy mé, že já sám to jsem; dotýkejte se mne, a vizte, neboť duch nemá těla a kostí, jakož vidíte, že já mám. A pověděv to ukázal jim ruce i nohy. Když pak oni pro radost ještě nevěřili a se divili, řekl jim: Máte-li tu něco k jídlu? I podali mu kus pečené ryby a plást medu. A on pojedl před nimi a vzav ostatky dal jim. (Luk. 24, 36.—43.)

Když byl večer toho dne, prvního to v týdnu, a pro strach před Židy dveře byly zavřeny (tam), kde byli učeníci (shromážděni), Ježíš přišel a postavil se uprostřed a řekl jim: Pokoj vám. A to pověděv, ukázal jim ruce i bok. I zaradovali se učeníci spatřivše Pána. Tu řekl jim opět: Pokoj vám; jako mě poslal Otec, i já posílám vás. A to pověděv dechl (na ně) a řekl jim: Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou. (Jan 20, 19.—23.)

Sv. Jan udává přesně den i chvíli, kdy se Ježíš zjevil učeníkům. Bylo to „prvního dne po sobotě", „na večer" o dni vzkříšení. Jelikož oni dva učeníci, Kleofáš (a Šimon?) z Emaus, kdež na večer poznali Pána v lámání chleba, se už vrátili do Jerusalema, zjevil se tedy Ježíš zde mezi 9.—10. hod. večerní. Najednou stál uprostřed apoštolů, přišed zavřenými dveřmi, které zatarasili pro strach před Židy. (Luk. 24. 36.; Jan 20, 19.) Vidouce Mistra i slyšíce pozdrav: Pokoj vám, zaradovali se všichni. (Jan 20, 19.—20.) Sv. Lukáš (24, 37.) praví, že se s počátku báli, strachem třásli, domnívajíce se, že by ducha viděli. Ježíš je vyzývá, aby se přesvědčili, že se mýlí. Ať se dotknou jeho ran na ruce, na noze. A když z radostného úžasu se nemohou probrati, jí před nimi. Kdejaká pochybnost zmizela — jejich radost je dokonalá. (Jan 20, 20.) [1])

V této povznesené náladě propůjčuje Spasitel apoštolům plnou moc, aby mohli odpouštěti hříchy. Tedy jim opět řekl: Pokoj vám! Jako mne poslal Otec, i já posílám vás. To pověděv, dechl (na ně) a řekl jim: Přijměte Ducha sv. Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim a kterýmž zadržíte, zadrženy jsou. (Jan 20, 21.—23.) Slova veliké důležitosti znamenají: Jako mne poslal Otec, bych smírnou smrtí shladil hříchy světa a smířil lidstvo s Bohem, tak posílám vás s touž mocí a k témuž cíli, abyste odpouštějíce hříchy, lidi s Bohem smiřovali. Na záruku udílím vám Ducha sv., jenž skrze vás jakožto nástroje či prostředníky zprostředkuje odpuštění hříchů i smír.[2]) Ježíš nevyjímá žádného hříchu — všecky, i ty nejtěžší mohou odpouštěti, jestliže naleznou pravou lítost. (Is. 1, 18.) Kde není lítosti, není odpuštění. Proto dává Pán moc nejen odpouštěti, ale též zadržeti. Ustanovuje apoštoly za soudce lidí, poněvadž mají rozhodnouti, kdo hoden a kdo nezaslouží odpuštění. Mají-li pak vynášeti rozsudku, musí jim hříšník vypověděti stav duše, má se ze hříchů vyznati, dáti na jevo lítost, sice jinak by v rozhřešování nebylo spravedlnosti a spíše by zavládla libovůle. Je tudíž zpověď zřízení božské a podle svědectví sv. Otců církevních a jiných spisovatelů byla v obyčeji již v prvních dobách církve.[3])

---

[1]) Musíme připočísti na vrub všemohoucnosti Páně, že v proměněném těle jedl; vždyť se má všeobecně za to, že oslavené tělo nepotřebuje, ba nemůže požívati pokrmů. Augustini Serm. de tempore. 147.

[2]) Nejenom římští, ale též řečtí Otcové církevní učí, že dechnutím udělil Ježíš Ducha sv. a že tudíž Duch sv. nejenom od Otce, ale též od Syna vychází. Toto seslání Ducha liší se od onoho o svátcích svatodušních (Skut. apošt. 2, 1.), tehdy obdrželi sv. apoštolové Ducha sv. pro celkovou kněžskou působnost, nyní však jenom pro odpuštění hříchů, tenkráte ku vlastnímu posvěcení, nyní pro posvěcení jiných. Nad to o svatodušním hodu sestoupil Duch sv. nejen na apoštoly, ale na celou církev, aby ji očistil, posvětil, posilnil . . .

[3]) Trident. ses. 14. 3; ses. 14, can. Iren. Adv. haeres. l. I., 6, 13.; Tertull. de poenit. čís. 10.—12.; Cypriani Epistol. 10.—11.; Origenes homilie 2, 4. a j. v.

Trpěl-li Kristus za lidstvo všech věků, nesměla moc odpouštěti hříchy zahynouti smrtí apostolů, ale přešla na jich nástupce, t. j. kněží a biskupové jakožto řádní nástupcové apoštolů mají dosud moc svazovací a rozvazovací. Tak vždy učila církev.

Obdržel též sv. Tomáš moc odpouštěti hříchy? Ano; tu moc dal Ježíš apoštolům jako celku (apoštelskému kollegiu), tudíž i Tomáši. Něco podobného přihodilo se ve St. zákoně. Duch sv. sestoupil na 70 starších z lidu (IV. Mojž. 11, 25.—26.) ve chvíli, když mezi nimi scházel Eldad a Medad. A přece i tito dva obdrželi Ducha sv. Kromě toho již dříve propůjčil Kristus Pán apoštolům všem moc svazovací a rozvazovací (Mat. 18, 18.), v čemž zahrnuto i odpuštění hříchů.

E. BURNAND: SVATÍ APOŠTOLÉ PETR A JAN SPĚCHAJÍ KE HROBU SPASITELOVU.

Jelikož ještě za živa opověděl Mistr apoštolům, že se jim zjeví v Galileji (Mat 26, 32.), také anděl skrze ženy jim rozkázal, aby šli do Galileje (Mat. 28, 7.), i Ježíš tak nařídil (Mat. 28, 10.), vzniká otázka, proč se jim ukázal o dni vzkříšení, proč ho nejdříve uviděli v Jerusalemě i Judsku a potom teprve v Galileji. K tomu lze odpověděti: Ježíš volal apoštoly do Galileje, poněvadž tam prožil větší část svého lidského života i působení, tam povolal je k apoštolskému úřadu a ponejprv je rozeslal hlásat evangelia. (Mat. 10, 5.; Mar. 6, 7.; Luk. 9, 1 . . .) Proto asi mluví sv. evangelista Matouš než o zjevování se Kristově po zmrtvýchvstání v Galileji. Z toho ovšem nenásleduje, že by se byl apoštolům ukázal jen v Galileji. Nikdy také Ježíš nepravil, že se jim zjeví j e n v Galileji. Poněvadž neměli dosti odvahy, aby hned po vzkříšení šli do Galileje a skrývali se před Židy v městě (Jan 20, 19.), zjevil se jim dříve, hned po zmrtvýchvstání v Jerusalemě. Měli býti utvrzeni ve víře, že Kristus vstal, dříve než nastoupili cestu .

Ježíš a sv. Tomáš.

Tomáš však, jeden ze dvanácti, který slove Blíženec, nebyl s nimi, když přišel Ježíš. Tedy druzí učeníci řekli jemu: Viděli jsme Pána. Ale on řekl jim: Neuzřím-li v rukou jeho rány hřebův a nevpustím-li prstu svého na místo hřebův a nevložím-li ruky své v jeho bok, neuvěřím. A po osmi dnech byli učeníci jeho opět uvnitř a Tomáš

s nimi. Tu přišel Ježíš zavřenými dveřmi a postavil se doprostřed a řekl: Pokoj vám! Potom dí Tomášovi: Vlož prst svůj sem a viz ruce mé a vztáhni ruku svou a vpusť v bok můj: a nebudiž nevěřící, nýbrž věřící. Tomáš odpověděl a řekl jemu: Pán můj a Bůh můj! Řekl mu Ježíš: Že jsi mě uviděl, uvěřil jsi; blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili. Jan 20, 24.—29.)

Ústní podání praví, že Tomáš měl jako dvíče sestru Lysii. Proto sluje Blíženec (Didymus). Není známo, proč netrval s ostatními apoštoly na modlitbách v témž domě. Buď od nich odešel, protože podle jeho zdání příliš snadno uvěřili emausským učeníkům, že Kristus vstal z mrtvých,[1]) nebo už prve po ukřižování Páně odloučil se od kroužku věrných Páně ze zármutku nad zklamanou nadějí, že Ježíš založí velikou říši pozemskou. Ale Mistru se nijak nezpronevěřil — naopak byl hotov za něho život položiti. (Jan 11, 16.; 14, 5.)

Kristus Pán zjevil se apoštolům v témž domě jako před osmy dny, pravdě podobno, že ve večeřadle na Sionu (Jan 20, 26.). Že se tak stalo po dvakráte první den po sobotě, chtěl zajisté, aby jeho církev světila za den sváteční den vzkříšení (= neděli), kdy vykonal vykupitelské dílo. Apoštolové aspoň tak srozuměli z pozdějších zjevů Páně (Skut. apošt. 1, 3.) a není vyloučeno, že Pán jim neděli světiti přikázal. Shledáváme zajisté, že na neděli svolávali apoštolové náboženská shromáždění, hlásali slovo Boží, obětovali mši sv.[2])

Nelze chváliti, že Tomáš nechtěl uvěřiti o vzkříšení Páně, ačkoli je Mistr několikráte a zcela určitě předpověděl (Mat. 16, 22.; 17, 21.; 20, 19.; Mar. 10, 34.; Luk. 9, 23.; 13, 22.), ačkoli o něm svědčily nábožné ženy. Nicméně z řízení Božího nedůvěra apoštolova stala se důkazem vzkříšení Ježíšova. Sv. Řehoř Veliký († 604) napsal: Podivuhodně zařídila božská dobrota, že tento učeník, dotýkaje se v pochybnosti tělesných ran Páně vyléčil naše duchovní rány tak, že nedověra Tomášova nám ve víře více prospěla než ochotná víra ostatních apoštolů.[1]) Jak velice nedůvěřivý apoštol litoval své neústupnosti, ojasňuje počínání, když ho Pán vyzval, aby se jeho ran dotekl. Cele zahanben padá k nohám Ježíšovým volaje: Pán můj a Bůh můj! Těmi slovy (jak někteří se domnívají) nevelebil Boha Otce, pohnut byv mocným dojmem zjevu Kristova, nikoli — Tomáš nazývá Ježíše Pánem a Bohem, neboť evangelista významně poznamenává, že tato slova pravil j e m u (Ježíši). Tomu nasvědčuje též hned následující výrok spisovatelův (sv. Jana 20, 31.): Tyto (divy) jsou napsány, abyste věřili, že J e ž í š j e s t K r i s t u s, S y n B o ž í . .! Patrno, že i evangelista ve slovech Tomášových spatřoval důkaz toho, že Ježíš jest Messiáš, Syn Boží.

Ježíš uznávaje víru Tomášovu, kárá nedůvěřivce, že uvěřil, až když se přesvědčil, a blahoslaví ty, kteří nespatřivše očima svýma Spasitele, uvěřili, že je Synem Božím, jenž vstal z mrtvých. Blahoslaví i nás, jestliže věříme v Ježíše, že jako Syn Boží po vzkříšení zasedl na pravici Boží, jak tomu učí Písmo svaté, podání a neomylné učení církve. Nesmíme se však domnívati, že Vykupitel sv. Tomáše vyloučil z věčné blaženosti. Vždyť přece památná událost utvrdila ho tak u víře, že kázal Ukřižovaného v různých končinách světa a pro něho život ztratil. Ježíš vzpomenutými slovy chtěl zdůrazniti veliké zásluhy věřících duší budoucích věků, jež věří a uvěří v Syna Božího.

Augustini de consen. evang. 3, 76.; Beda Ctihodný, Cornelius a Lapide, Toletus a j. v.

[2]) Za třetí missionářské cesty sv. Pavla (Skut. ap 20, 7.) shromáždili se věřící v Troadě prvního dne v témdni k lámání chleba (mši sv.) a Pavel jim kázal až do půl noci. V listu Barnabášově č. 15. (sepsán od neznámého v l. 80—100 po Kr.) se dí: Slavíme s velikou radostí osmý den, o němž Ježíš vstal z mrtvých. V dopisu sv. mučeníka Ignáce († 107, ad Magnes. c. 9.) čteme: Jestliže ti, kteří ve starých bludech žili, obrátivše se k nové naději nejenom že soboty více nesvětí, ale život svůj spravují podle d n e P á n ě (neděle), o kterémž dni i nám jeho smrtí nový život vyklíčil, jakž bychom mohli žíti odloučivše se od toho . . ., kterého učeníci za učitele měli . . . atd. Cf. Tertul. († 220), De corona mil. c. 3.; De jejunio c. Eusebia Dějiny církve 4, 3 a j. v.

[1]) Gregori Homil. 26. in evang.

KAPITOLA CTYŘICÁTÁ DEVÁTA.

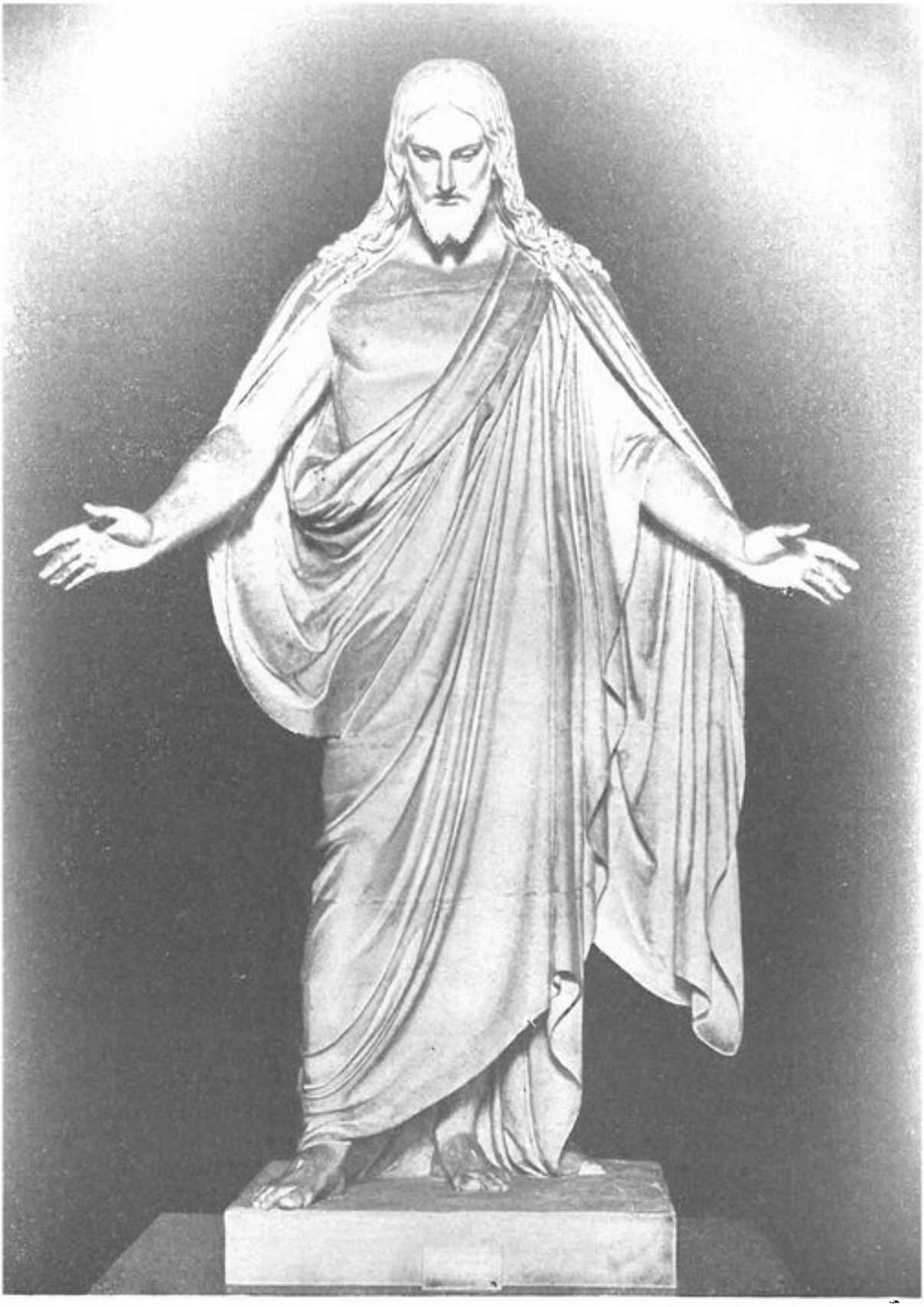
Ježíš se zjevuje v Galileji.

Ježíš se zjevuje u jezera Genezaretského, učiní sv. Petra hlavou církve a předpovídá mu smrt kříže.

Potom zjevil se Ježíš opět učeníkům u jezera Tiberiadského. Zjevil se pak takto: Byli spolu Šimon Petr a Tomáš přijmím Bližénec a Natanael, kterýž byl z Kány galilejské, a synové Zebedeovi a dva jiní z učeníků jeho. Šimon Petr řekl jim: Jdu lovit ryby. Řkou jemu: Půjdeme s tebou i my. I vyšli a vstoupili na loď, a té noci nechytili nic. Když pak bylo ráno, Ježíš stál na břehu, ale učeníci nepoznali, že to jest Ježíš. Tedy řekl jim Ježíš: Dítky, máte-liž něco k jídlu? Odpověděli jemu: Ne. On pak řekl jim: Vrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete. I vrhli; a již nemohli ji utáhnouti pro množství ryb. Tu řekl Petrovi ten učeník, kterého miloval Ježíš: Pán jest to! Šimon Petr uslyšev, že to jest Pán, opásal si roucho svrchní, neboť byl nahý, a pustil se do moře. Ostatní učeníci pak táhnouce síť s rybami připlavili se po lodi, neboť nebyli daleko od země, nýbrž jen asi dvě stě loket. Jak vystoupili na zem, spatřili ležeti uhlí žhavé a rybu na něm, i chléb. Ježíš řekl jim: Přineste z těch ryb, které jste ulovili nyní. Tedy Šimon Petr vstoupil (na loď) a vytáhl na zem síť plnou ryb velikých, stopadesátitří. A ačkoliv bylo jich tak mnoho, síť se nepřetrhala. Ježíš řekl jim: Pojďte, posnídejte. A nikdo z těch učeníků (kteří stolovali) neodvážil se ho otázati: Kdo jsi ty? neboť věděli, že to jest Pán. I přišel Ježíš a vzav chléb dával jim, taktéž i rybu. To již po třetí zjevil se Ježíš učeníkům svým vstav z mrtvých. Když tedy posnídali, řekl Ježíš Šimonu Petrovi: Šimone (synu) Janův, miluješ-li mě více nežli tito? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. Řel mu po druhé: Šimone (synu) Janův, miluješ li mě? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. Řekl mu po třetí: Šimone (synu) Janův, miluješ-li mě? Petr zarmoutil se, protože mu řekl po třetí: Miluješ-li mě. I řekl jemu: Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji. Řekl mu Ježíš: Pasiš ovce mé. Amen, amen pravím tobě: Když jsi byl mladší, opasoval jsi se a chodil jsi, kam jsi chtěl; když však sestárneš, vztáhneš ruce své a jiný tě opáše a povede, kam nechceš. To pak pověděl naznačuje, kterou smrtí oslaví Boha. A pověděv to řekl jemu: Pojď za mnou. Petr obrátiv se uzřel za sebou jíti toho učeníka, kterého Ježíš miloval, kterýž byl při večeři i na prsou jeho spočinul a řekl: Pane, kdo jest ten, který tě zradí: Toho tedy Petr spatřiv řekl Ježíšovi: Pane, co (bude) s tímto? Ježíš řekl jemu: Chci-li, aby zůstal, dokavad nepřijdu, co ti po tom? Ty pojď za mnou. Proto vyšla mezi bratry řeč tato: Učeník ten neumře. Ale on neřekl: Neumře, nýbrž: Chci-li, aby zůstal, dokavad nepřijdu, co ti po tom? (Jan 21, 1.—23.)

Podle rozkazu odešli apoštolové do Galileje. Zabývajíce se občas pro výživu rybářstvím — jako i sv. Pavel dělal stany — (Skut. ap. 18, 13.; I. ke Korint. 4, 12.; I. k Thesal. 2, 9.) pustilo se pět apoštolů do lovu.

S nimi i jiní dva učeníci, o nichž se nedá zjistiti, byli-li to též apoštolové (Maldonat,

B. THORWALDSEN: POKOJ VÁM!

Schegg). Chytavše marně celou noc, zajíždějí k ránu ku břehu. Zde se jim zjevuje Ježíš; leč oni ho nepoznali, až zázračným rybolovem na se upozornil. Ježíš chtěl tímto zázrakem ukázati, že i po vzkříšení má božskou moc. Nejprve poznává Ježíše na břehu Jan Miláček a ihned ohnivý sv. Petr plave sám k Pánu, aby ostatní předešel. Zalovili tolik ryb (153 kusů), že musili síť vodou táhnouti, poněvadž lodičky na kořist nepostačovaly.

KRISTUS V EMAUSÍCH.

Ačkoli na břehu dříve neměli žádných potravin (Jan 21, 5.), nalézají nyní na ohni pečenou rybu a vedle kus chleba (Jan 21, 9.). Ježíš připravil zázračně apoštolům oběd. Pokrm tento má hluboký význam náboženský. Ryba naznačuje člověka, jenž uvěří v Krista a dá se pokřtíti, naznačuje též Krista, jenž věřícím se podává za pokrm i za nápoj. Již církevní spisovatel Tertullian († 220) napsal: Nám rybičkám jest blaze jen tenkráte, když jako naše ichthys, Ježíš Kristus,[1]) zůstane ve vodě. Podobně svatý Augustin.[1]) Pečená ryba znamená trpícího Krista; on sám jest chléb, který s nebe sestoupil. Z toho si vysvětlujeme, proč na křesťanských pomnících (náhrobních kamenech) první doby křesťanské se nalézá ryba jakožto symbol Ježíše Krista. Po tomto znamení v pronásledování křesťan křesťana poznával.

Petr sám vytáhl na břeh síť se 153 rybami. A síť se nic nepoškodila. (Jan 21, 11.) Tím se naznačuje požehnaná činnost sv. Petra a jeho nástupců. Ryby jsou lidé, které získají pro církev a království Boží udicí — hlásáním slova Božího a udělováním sv. svátostí. „Ryby jsou veliké," poněvadž i vyvolenci jsou velicí svatostí života, šlechetnou myslí a hrdinnou láskou. Že se síť neroztrhala, znamená, že Petr a jeho nástupci zachovají jednotu církve.

Bohatý rybolov zavdal Pánu příležitost, aby slavně ustanovil sv. Petra nejvyšším pa-

[1]) De Capit. c. 1. Ichthys, řecké slovo = ryba. Jednotlivými slabikami označuje jméno a božskou i messiášskou důstojnost Ježíšovu: Ἰησους Χριστος θεοῦ υἱός, σωτήρ, t. j. Ježíš Kristus, Syn Boží, Spasitel.

[1]) Tract. in Joannem 123, 2., De civit. Dei l. 18, c. 23, 1.

stýřem církve. Tak naplnil záslib, když u Caesareje Filipovy Petr ho nazval Synem Boha živého. Napřed se táže třikráte apoštola, jestli ho (Ježíše) miluje: Víra a láska jsou nerozlučně spojeny. Víra toť kořen, z něhož láska ssaje život a sílu. Třikráte Petr zapřel Pána, třikráte má vyznati svatý kajícník, že ho má rád. Ne bez důvodu ptá se Ježíš, jestli ho miluje více než ostatní apoštolové. Ježíš se hotoví, aby mu propůjčil nejvyšší úřad učitelský a královský v církvi.[1]) Děje se tak slovy: Pasiž beránky mé Pasiž ovečky mé. V biblické mluvě znamená slovo pásti tolik jako „vésti, říditi". Beránky rozuměti sluší apoštoly a jejich nástupce, ovečkami — věřící. (Srov. Mat. 26, 31; Mar. 14, 27.; Zachar. 13, 7.) Petr má pásti beránky i ovce, představené i podřízené v církvi. Tak vysvětlil slova Páně všeobecný sněm církevní ve Florencii r. 1439 a vatikánský r. 1870.[2]) Protestantští vykladači Písma učí, že Ježíš u jezera Tiberiadského vrátil Petrovi apoštolskou hodnost, kterou ztratil, zapřev třikráte Mistra.[3]) Názor však není správný, poněvadž sv. Petr po své zpronevěře i před zjevením Páně u jezera uvádí se jako první mezi apoštoly. (Mar. 16, 7.; Luk 24, 34.; Jan 20, 2.; 21, 2. ..) Petr zajisté potřeboval lásky, kterou od něho Ježíš žádá, nejenom k správnému úřadování jakožto nejvyšší pastýř, ale též k tomu, aby trpělivě i vytrvale snášel protivenství a utrpení, která na něho jako předáka apoštolů silněji dolehnou. Budou ho pro víru pronásledovati, umře mučenickou smrtí na kříži jako jeho Mistr a Pán. Tak aspoň rozuměti dlužno slovům: Až zestaráš ... jiný tě opáše .. Když potom Petr chtěl vyzvěděti, jak skončí důvěrník a miláček Páně, řekl mu Ježíš: Chci, aby tak zůstal, dokudž nepřijdu! Co tobě po tom? Ty pojď za mnou! Výrok si vysvětlovali apoštolové tak, že sv. Jan neumře, dokud Kristus na svět opět nepřijde Ježíš však pouze pravil, že Jan neumře násilnou — mučenickou smrtí jako Petr, ale že bude žíti, dokud ho Pán nepovolá k sobě smrtí přirozenou.

Na konec osvědčuje sv. Jan, že evangelium psal podle pravdy a že tudíž jeho zprávy zasluhují naší víry.

To jest ten učeník, který vydává svědectví o těchto věcech a napsal tyto věci; a víme, že pravdivé jest svědectví jeho. Jest však ještě mnoho jiných věcí, které učinil Ježíš: kdyby se napsaly každá zvlášť, myslím, že by ani celý svět neobsáhl těch knih, které by se musily napsati. (Jan 21, 24.–25.)

Ježíš se po druhé zjevuje apoštolům v Galileji.

Jedenácte pak učeníků odešlo do Galileje na horu, kamž Ježíš byl jim uložil, a uzřevše ho klaněli se mu; někteří však pochybovali. I přistoupil Ježíš a mluvil k nim řka: Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi. Jdouce tedy učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, co jsem přikázal vám; a aj, já jsem s vámi po všecky dni až do skonání světa. (Mat. 28, 16.—20.)

Posléze ukázal se jedenácti, když byli za stolem, a vytýkal jim nevěru jejich a tvrdost srdce, že nevěřili těm, kteří jej byli viděli z mrtvých vstalého. A řekl jim: Jdouce do veškerého světa kažte evangelium všemu stvoření. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zavržen. Těch pak, kteří uvěří, budou následovati tato znamení: Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluviti, hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce vzkládati, a ti se uzdraví. (Mar. 16, 14.—18.)

Potom vidín jest více než od pěti set bratří spolu, z nichžto mnozí až dosavad živi jsou a někteří zesnuli. (I. ke Korint. 15, 6.)

[1]) Což Jan Miláček Pána více nemiloval než Petr? Odpověď: Panický učeník miloval zajisté s celou něžností srdce Spasitele, ale silněji, řekněme statečněji a jako ostentativně Petr, jenž se svou láskou nijak netajil.

[2]) Const. de eccl. Christi c.

[3]) Meyer, Hengstenberg, Godet a j.

Zjevení Páně na hoře v Galileji, kde Ježíš rozkázal apoštolům, aby hlásajíce evangelium po celém světě skrze křest lidi do církve přijímali (Mat. 18, 16.—20.), shoduje se nápadně se zprávou sv. Marka. (16, 14.—18.) Z té příčiny domnívají se někteří vykladači Písma, že tu jde o jednu a touž událost. (Belser, Utrpení Páně 495—497.) Naproti tomu jiní považují záznam Markův (16, 14.—18.) za zprávu o tom, jak Ježíš se apoštolům zjevil o dni nanebevstoupení v Jerusalemě (l. c. 504 505). Otázka tato není dosud rozřešena — přidržujeme se líčení Belserova.

Písmo sv. neudává, na které hoře v Galileji se Ježíš apoštolům ukázal. Mnozí míní, že na hoře proměnění – Táboru. Když ho apoštolové uviděli, „klaněli se jemu“, ale někteří, kteří ho hned nepoznali, „pochybovali“, že by to byl Spasitel. Ale jak blíže přistoupil, pochybnosti zmizely. I promluvil na ně Pán slavná slova: Dána jest mi všeliká moc na nebi i zemi. Protož jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám. A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa.

TOMÁŠ BARBIERI: NEVĚŘÍCÍ TOMÁŠ.

„Mocí“ nazývá Pán moc messiášskou, kterou mu propůjčil Otec, poněvadž svým utrpením si člověčenstvo koupil jako dědictví, majetek. (Luk. 24, 26; k Filip. 2, 8.—10.; I. ke Kor. 6, 20.; I. Petr. 1, 18.) Jako Bůh měl od věčnosti nejvyšší moc. Moc Messiášova vztahovala se nejen „na zemi“, ale také „na nebesa“, kamž vykoupence předešel, aby jim nebe dědičným hříchem uzavřené otevřel i přístupným učinil, kdež také jako věčný velekněz u Otce nebeského oroduje. (Jan 14, 12.; k Žid. 6, 19.; 7, 24.—25.; 9, 24.; 10, 19.—20.) Kdežto Ježíš při prvním rozeslání poslal apoštoly jen k Židům, aby jim kázali, že se přiblížilo království Boží, ukazuje jim nyní za působiště celý svět. Mají učit „všecky národy“ (sv. Marek 16, 15. dí: „všecko stvoření“), mluvíce k nim radostnou zvěst, že spása nastává. Křtem má každý se státi údem církve Páně. Křtíti velí „ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. Jméno naznačuje, čím jsou božské osoby lidstvu; pokřtěnu býti ve jménu nejsvětější Trojice Boží, znamená tolik, jako býti zasvěcenu nejsvětější Trojici a spojiti se s ní, činili bráti podíl na vykoupení, na němž se Otec od věčnosti ustanovil, Syn v čase je vykonal a Duch sv. jednotlivcům sprostředkuje. Tak vždy rozuměla církev rozkazu Páně, považujíc jen ten křest za platný, jenž se stal ve jménu nejsvětější Trojice Boží.

Má-li býti někdo živým údem království Božího (církve), nepostačí, aby uvěřil a dal se pokřtíti, nýbrž třeba jest, aby podle evangelia žil. Svatý Pavel napsal k Římanům (2, 13): Nebo ne posluchači zákona jsou spravedliví u Boha, ale činitelé zákona spravedliví (nalezeni) budou (= budou na soudu bez viny). Podobně sv. Jakub (2, 26.): Nebo jako tělo bez ducha mrtvé jest, tak i víra bez skutků mrtva. Proto také Ježíš přikazuje apoštolům, aby učili lidi všecko zachovávati, co jim přikázal. Rozkaz ovšem jako apoštolům, platí nyní biskupům, kněžím. Na věřících jest, aby učení církve poslouchali a v životě se jím řídili. Kdo vás slyší, mne slyší. Kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, a kdo mnou pohrdá — pohrdá tím, kterýž mne poslal. (Luk. 10, 16.) Z toho

jasno, proč Ježíš pravil: Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo pak neuvěří, bude zatracen. (Mar. 16, 16.) Kdo uvěří v Krista, pramen života (Jan 1, 4.; 5, 26.; 11, 25.; 14, 16.), bude účasten věčné blaženosti, kdo neuvěří, sám se vylučuje.[1])

K důležitým rozkazům přidal Spasitel apoštolům radostné zaslíbení: A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa. (Mat. 28, 20) Poněvadž přislíbil vícekráte Utěšitele, jenž je potěší, všecky náboženské pravdy osvětlí a s nimi na věky zůstane (Jan 14, 16.—26.; 15, 26.), rozumíme slovům Páně tak, že v Duchu, s nímž je jedné bytnosti, u apoštolů zůstane. A že praví: já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa, netýká se záslib jenom krátkého života apoštolů, ale všech jejich nástupcův. Povždy tedy zachová církev pravé učení Ježíšovo, povždy, až do skonání světa bude udělovati pravé svátosti.

Chtěje apoštoly povzbuditi, aby vznešené povolání radostně i obětavě plnili, ukazuje jim, jaký výsledek bude míti kázání evangelia — nad pomyšlení lidské. I věrozvěsti i ti, kdož uvěří, obdrží moc zázrakův. „Ve jménu Ježíšově," to jest z víry a vzýváním jeho jména vykonají divy, jež budou dokazovati božský původ křesťanství. Budou zlé „duchy vymítati, novými jazyky mluviti, hady bráti, a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim". Uzdraví nemocné. (Mar. 16, 17.—18.) To vše se stalo, jakž dějiny svědčí. Petr uzdravil různé neduhy a z posedlých vymítl zlé duchy (Skut. ap. 8, 7.—8.), podobně sv. Pavel. (Skut. ap. 16, 18.; 19, 2.) I věřící měli moc zázraků. (Skut. ap. 10, 46.; I. ke Korint. 12, 9.—10.; 14, 2—4.)[1]) Proroctví o hadech se naplnilo do slova. Když sv. Pavlu na ostrově Maltě se na ruku zavěsila zmije, nic mu neuškodila. (Skut. ap. 28, 3.–5.) Ostatně „hady rozuměti sluší zlé duchy,[2]) jejichž úklady lámou se o sílu živé víry". (Luk. 10, 19.) Jed na věřící a apoštoly neměl účinku. Sv. Jan Evangelista vypil bez ublížení si na zdraví pohár otráveného vína.[3]) Jakýsi Justus Barsabas „jed smrtelný pozřel, avšak z milosti Páně žádné těžkosti ani škody na zdraví netrpěl".[4]) Takové a podobné dary Ducha sv. prvotní církvi byly zapotřebí, měla-li zvítěziti nad Židovstvem i pohany. Když však se rozšířila a nikdo více ji nezmůže, staly se divy tyto úkazy božské moci řidšími. Vsadíme-li stromek, ob čas jej zaléváme, aby se ujal. Mohutný strom této naší pomoci ku vzrůstu nepotřebuje.[5]) Ale proto zázraky dějí se i za našich dob, jakž patrno v Lourdech a ze životopisů svatých a světic Božích.[6])

Pro nedostatek dokladů nedá se určiti, zdali ono zjevení Páně před více jak 500 bratřími (sv. Pavel v listu I. ke Korint. 15, 6.) událo se současně se zjevením, o němž vypravuje Matouš (28, 16.—20., tak že by galilejští věřící bývali svědky, když Ježíš dával apoštolskou plnomoc svým apoštolům, nebo zdali se Ježíš oněm 500 zjevil při jiné příležitosti. Někteř spisovatelé hájí první případ, jiní druhý případ.[7])

[1]) O původu sv. křtu jsme již pověděli. Výsledek úvahy je, že onen křest, který učeníci udělovali před utrpením a vzkříšením Páně (Jan 3, 3.; 4, 2.), dál se též v Duchu sv. (Jan 3, 2.: Mat. 3, 11.; Mar. 1, 8.; Luk. 3, 16.) a že jím věřící přijali ku předu vykupitelské zásluhy Kristovy. Jen to lze připustiti, že způsoba (forma) tohoto křtu byla jiná než po nanebevstoupení. Učeníci křtili ve jménu Ježíšově. — Poněvadž Ježíš u evang. Matouše (28, 19.) i u Marka (16, 16.) má na zřeteli dospělé lidi, nastává otázka o dětském křtu. A tu mohu než poukázati na dogmatické knihy, v nichž se o něm široce vykládá. Jen to poznamenávám, že nejstarší církevní Otcové i spisovatelé označují křest (podle tradice) jako výkon z dob apoštolských. Dá se snadno dokázati z více úryvků Písma, třeba že nevíme jistě, udělovali-li jej sami apoštolové. Tak na př. sv. Pavel ve Filipi pokřtil strážného žaláře i všecku čeleď jeho (Skut. ap. 16, 33.), v Korintě Krispa, kníže školy s celým domem jeho (I. c. 18, 8.) a Štěpánovu čeleď (t. j. rodinu) (I. ke Korint. 16.). Nedá se mysliti, že by mezi nimi nebyly děti.

[1]) Irenaeus adver. haeres II., 32, 4.; Origenes c. Celsum 3, 24.

[2]) I. Mojž. 3, 1.; Zjevení 12, 9.

[3]) Augustini Soliloqu. 22.

[4]) Eusebiova historie církevní 3, 39.

[5]) Augustini De vera relig. 25, 47.

[6]) O tom srovnej Görresovo dílo: Christliche Mystik — psané v l. 1836—46. Učenec Görres umřel roku 1848. Jeho kniha popletla tehdejším „osvícencům" všecken rozum, a bylo by žádoucno, aby ji četli naši „volní myslitelové".

[7]) Pölzl: Dějiny utrpení, 501—502.

KAPITOLA PADESÁTÁ.

Ježíš se loučí s apoštoly. — O nanebevstoupení Páně.

I řekl k nim: To jsou slova, která jsem mluvil k vám byv ještě s vámi, že se (totiž) musí naplniti všecko, co psáno jest o mně v zákoně Mojžíšově a v prorocích i žalmích. Potom vyložil jim smysl, aby rozuměli Písmům a řekl jim: Tak jest psáno, (a tak bylo třeba), aby Kristus trpěl a třetího dne vstal z mrtvých, a aby hlásáno bylo pokání a odpuštění hříchů pro jméno jeho mezi všemi národy, počnouc od Jerusalema. Vy pak jste svědky těch věcí. A já pošlu na vás toho, jehož Otec můj zaslíbil, vy však zůstaňte v městě, dokavad nebudete opatřeni mocí s výsosti. A vyvedl je ven k Bethanii a pozdvih rukou svých, požehnal jim. I stalo se, když jim žehnal, odloučil se od nich a vznášel se do nebe. A oni poklonivše se, navrátili se do Jerusalema s radostí velikou, a byli stále ve chrámě, chválíce a velebíce Boha. (Luk. 24, 44.-53.)

A když Pán (Ježíš) byl k nim domluvil, vzat jest do nebe a usedl po pravici Boží; a oni vyšedše kázali všude a Pán jim pomáhal a potvrzoval slova jejich zázraky, které na to následovaly. (Mar. 16, 19.—20.)

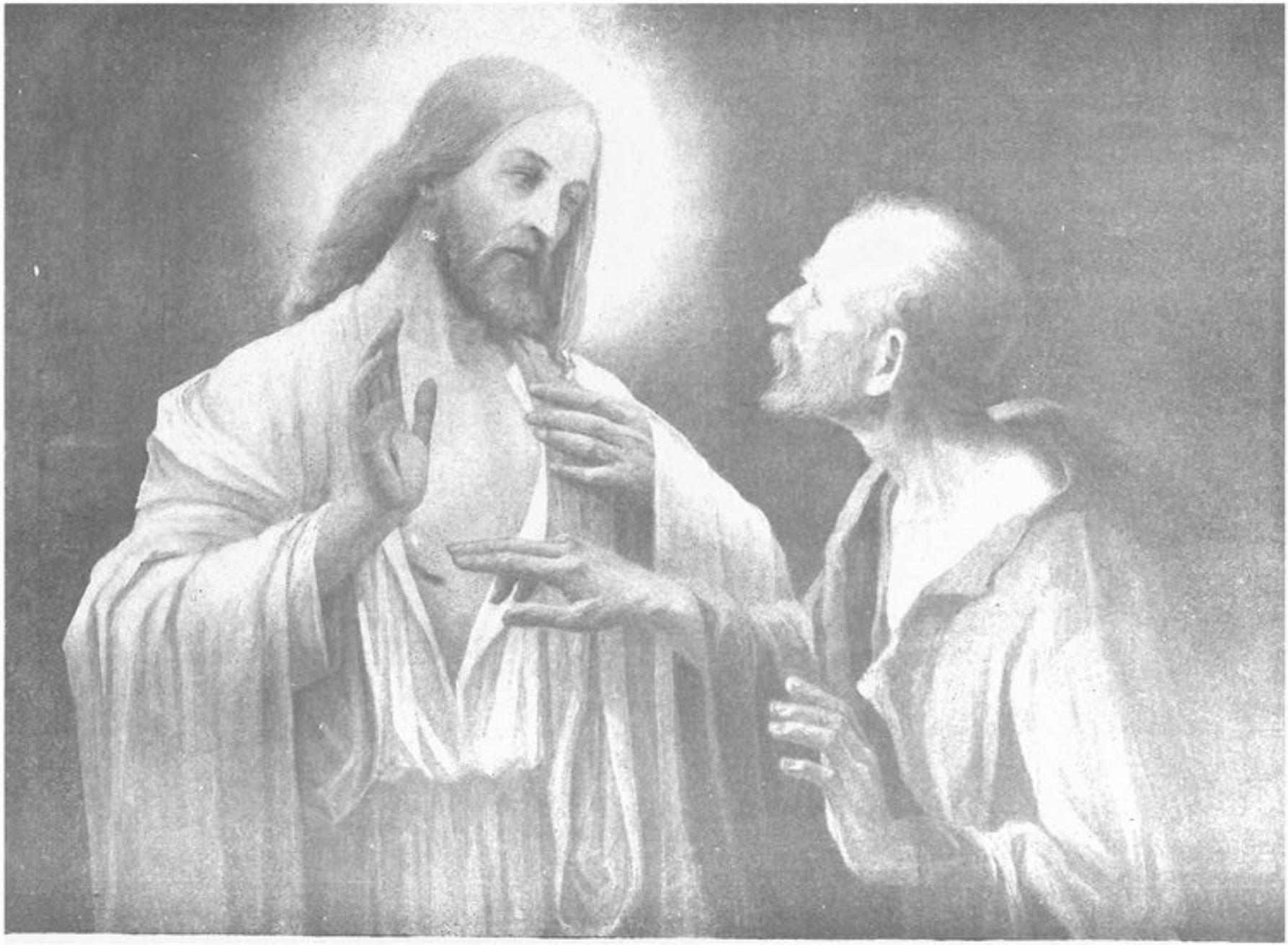
A to pověděv, ani na to hledí, vy zdvižen jest a oblak vzal jej z očí jejich. A když za ním do nebe jdoucím hleděli, aj dva muži v rouše bílém stáli vedle nich, kteříž to i řekli: Muži galilejští, co stojíte hledíce do nebe? Tento Ježíš, kterýž vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jakž jste ho viděli jdoucího do nebe. Tedy navrátili se do Jerusalema s hory, jenž slove Olivetská, kteráž jest blízko Jerusalema vzdálí cesty dne sobotního (= t. j. 2000 kroků). (Skut. ap. 1, 9.—12.)

Ježíš se loučí s apoštoly.[1])

Není bez významu, že jako kdysi učeníkům do Emaus jdoucím Ježíš vysvětluje apoštolům Písmo, hovořící o jeho utrpení a vzkříšení. (Luk. 24, 45.—46.) Činí tak sám na důkaz, že starozákonní proroctví a jich vztahy na Ježíše Nazaretského, jakž evangelia často uvádějí, jsou zcela naší víry hodny. Vzpomeňme nad to, že Duch sv řídil sv. evangelisty! Rovněž významno, že Ježíš před svým rozloučením přikázal apoštolům, „aby ve jménu jeho kázali pokání a odpuštění hříchů mezi všemi národy". (Luk. 24, 47.) Ovoce vykoupení může si přivlastniti jen ten, kdo uvěří v Krista, a

[1]) Někteří vykladači Písma míní, že Lukáš (24, 36.—49.) mluví o jednom a témž zjevení Ježišově na den vzkříšení; leč lépe je považovati u Lukáše (24, 44.—49.) řeč Páně za slova rozloučení o dni nanebevstoupení (Belser, Pölzl). Lukáš spojil v kapitole 24. zjevy Vzkříšeného v jeden celek, neměv zření k časové posloupnosti.

MÍSTO NANEBEVSTOUPENÍ PÁNĚ (K obr. na str. 341.) nalézá se na hoře Olivetské. Nad tímto památným místem vystavěla již sv. Helena krásný chrám, který však Peršani rozbořili. Také křižáci zbudovali zde nádhernou svatyni. Nyní stojí tu uprostřed dvora, obehnaného zdí nepatrná mešita, kterou obraz náš představuje. Je to osmihranná stavba s kupolí as 7 *m* v průměru. Kupole spočívá na osmi arkádách, utvořených osmi pilíři z bílého mramoru. Asi ve středu mešity nalézá se kámen s otiskem pravé nohy Kristovy ve tvrdém vápenci. Místo toto obloženo jest bílým mramorem.

J. BÁRTA: NEVĚŘÍCÍ TOMÁŠ

MÍSTO NANEBEVSTOUPENÍ PÁNĚ.

jako kajícník obdrží odpuštění hříchů. Aby pozůstalí apoštolové jako sirotci nelkali nad odchodem milovaného Mistra, připovídá jim Ducha sv., jenž je k úřadu vyzbrojí nebeskou silou. (Luk. 24, 49.) Nazývá Ducha sv. „zaslíbením“ Otce, poněvadž Bůh Otec skrze proroky oznámil, že za časů Messiáše Ducha sv. pošle. (Is. 44, 3.; Joel 2, 28.; Ezech. 39, 29.) Proto Spasitel chce, aby apoštolové do té doby zůstali v Jerusalemě.

O nanebevstoupení Páně.

O tom, jak Ježíš vstoupil na nebesa, krátce vypravují sv. Marek a Lukáš.[1]) Tento píše, že Spasitel vedl apoštoly k Bethanii na horu Olivetskou (Luk. 24, 50.; Skut. ap. 1, 12.), kdež podle ústního podání vstoupil na nebesa. Na té hoře začalo jeho utrpení (Mat. 26, 36.; Luk. 22, 40.), zde měl vzíti odměnu (jako člověk). Od pradávna označuje se prostřední vrchol hory Olivetské (804 m) za místo nanebevstoupení. Sv. Helena postavila tu nádherný chrám Nanebevstoupení.[2]) Za válek jej několikráte zbořili a zase vystavěli; dnes v malé kapličce — náleží Mohamedánům — slouží kněží Františkáni na těch posvátných místech častěji mši sv. Zbožné podání dí, že při nanebevstoupení na kamenu otiskl Kristus Pán své šlepěje. Církevní Otcové a spisovatelé ještě ve IV. století tvrdí, že ty stopy byly znatelny.[3])

Ve trojí zprávě o nanebevstoupení uváději se za svědky výslovně než apoštolové. Jest však povděpodobno, že při tom stáli i jiní učeníci. Než zvolen sv. Matěj za apoštola, mluvil sv. Petr, že z mužů má býti jen takový volen, který po celý ten čas s apoštoly chodil, od křtu Jana „až do dne, v kterémžto vzat jest (Ježíš) od nás“, aby byl věrohodným, očitým svědkem. Má se dále za to, že při nanebevstoupení byla Panna Maria, Lazar se sestrami a více nábožných žen.

Nežli Ježíš odešel, dal apoštolům požehnání k úřadu apoštolskému. (Luk. 24, 50.) Písmo sv. dí, že při tom „pozdvih rukou svých“, ale nepraví, že by byl tak učinil ve způsobě kříže. Jisto však, že užívání sv. kříže (znamení) při podobných úkonech pochází z apoštolských časů.[1]) Křesťanští spisovatelé z I. století se zmiňují o tom, že věřící se znamenali sv. křížem.

Ježíš vstoupil na nebe vlastní, božskou mocí. Čteme-li v evangeliu, že byl „vyzdvižen a nesen do nebe“ (Mar. 16, 19.; Luk. 24, 51.), vysvětlíme výraz dalšími slovy, „že (Bůh člověk) sedí na pravici Boha Otce“ (Mar. 16, 19.), čili že má účast na Božím řízení světa jako Otec, odměna to za poslušnost až k smrti kříže. (Luk. 24, 26.; Filip. 2, 7.)

Jelikož se Kristus Pán po vzkříšení zjevoval 40 dní, připadá na týž den nanebevstoupení, a sice na čtvrtek, kterýžto den hned první církev světila.[2]) Za časů svatého Augustina (* 354) slavili křesťané tento den

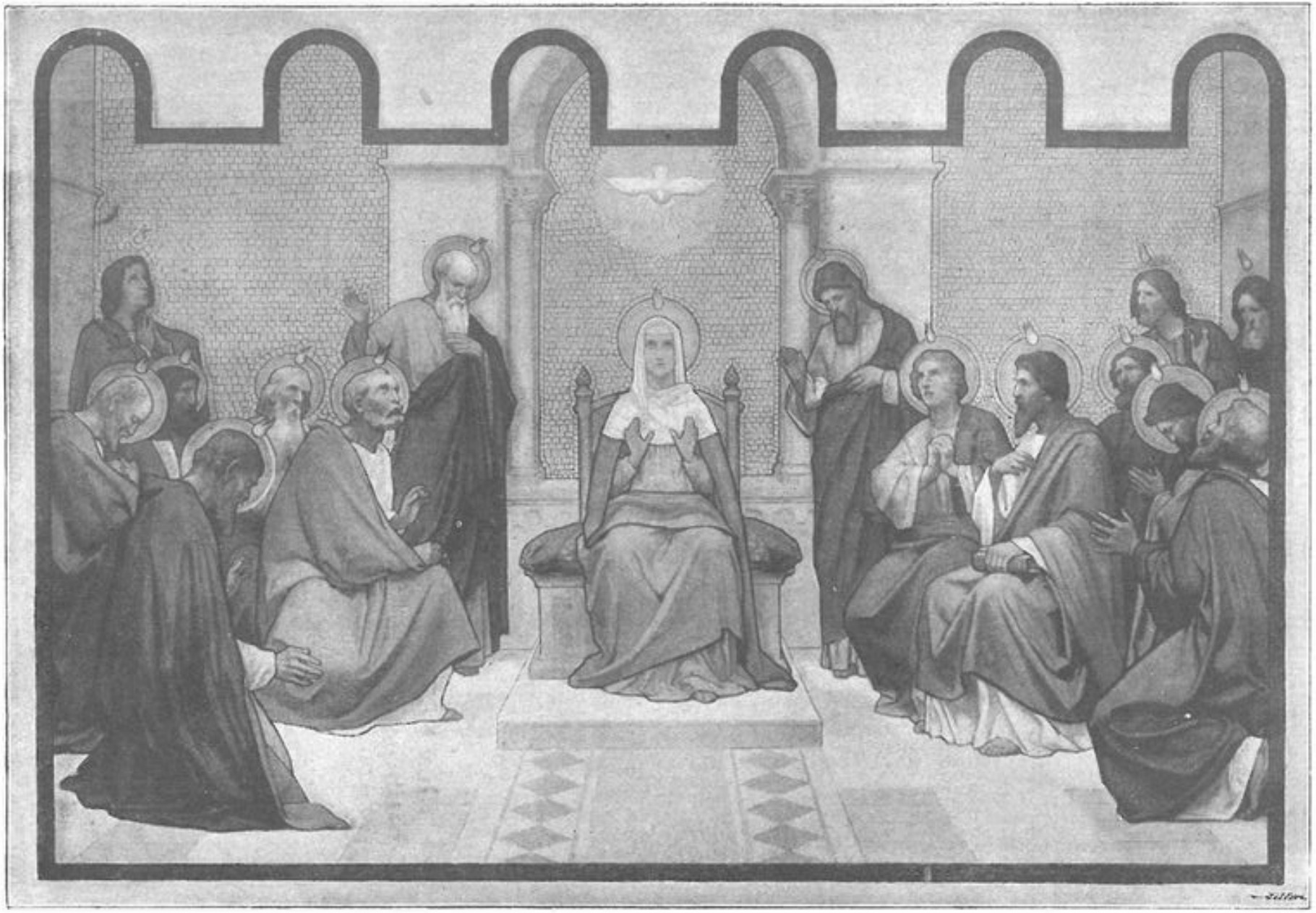
[1]) Sv. Lukáš kromě evangelia napsal též Skutky apoštolské.

[2]) Někteří vykladači Písma myslí, že Ježíš šel s apoštoly napřed do Bethanie (na východním svahu hory) k rodině Lazarově a odtud teprve na horu. Eusebii: Vita Constantii 3, 41.—43.

[3]) Kirchenlexikon B. VI. S. 102. Na prastarém obraze umučení Páně v zámku v Jindř. Hradci (sakristie).

[1]) Kraus, Real-Enzyklop. 2, 251.

[2]) Apostol. constitutiones 5, 19; 8, 33. nařizují na 40. den, t. čtvrtek, veliký svátek. Ap. const. (apoštolská zřízení) je sbírka církevních nařízení, jež sahá původem do IV. stol.

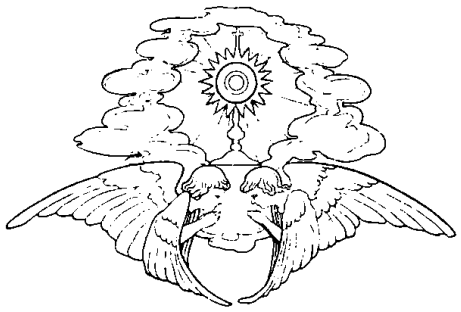
SIGM. RUDL: SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO. DLE OBRAZU Z CHRÁMU V KARLÍNĚ.

všeobecně tak, že sv. biskup považuje svátek za apoštolské nařízení nebo za nařízení některého církevního sněmu.[1])

Nanebevstoupením dokonal a korunoval Bůh naše vykoupení. Jeť viditelným znamením nejvyššího povýšení Syna člověka — Ježíše Krista, jistou zárukou jeho budoucího slavného příchodu k soudu v oblacích nebeských. Tento Ježíš, kterýž vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jak jste ho viděli jdoucího do nebe, řekli andělé. (Skut. apoštol. 1, 11.) Nanebevstoupením podal Ježíš přesvědčivý důkaz, že jest Bůh, že pravdě učil a že zvítězil nade všemi nepřátelskými mocnostmi. Proto vroucně klaněli se mu apoštolové, když vstupoval na nebesa, a vrátili se s velikou radostí do města, kdež čekali na seslání Ducha sv. (Luk. 24, 52.—53)

Jak vypravuje kniha Skutků apoštolských (2, 1. 4.), zůstali apoštolové v Jerusalemě, trvajíce jednomyslně na modlitbách.

A když se naplnilo dní padesáte .. stal se rychle zvuk s nebe jako přicházejícího prudkého větru, a naplnil všecken dům, kdež byli sedíce. I ukázali se jim rozdělení jazykové jako oheň a posadili se na každého z nich. A naplněni jsou všichni Duchem sv. a počali mluviti rozličnými jazyky, jakž Duch sv. dával jim vymlouvati...

Epištola od Januar.

Nedělní a sváteční evangelia (perikopy).

Neděle I. adventní Luk. 21, 25—33. viz Mar. 13, 14—37. — II. 225.
Neděle II. adventní Mat. 2—10. — I. 131.
Neděle III. adventní Jan 1, 19—28. — I. 196.
Neděle IV. adventní Luk. 3, 1—6. — I. 172.
Na Boží Hod vánoční: o půlnoci (o jitřní) Luk. 1—14. — I. 104.
Na Boží Hod vánoční (na úsvitě) Luk. 2, 15—20. — I. 107.
Na Boží Hod vánoční (při velké) Jan 1, 1—14. — I. 68.
Neděle po Narození Páně Luk. 2, 3—40. I. 116, 121.
Na den Obřezání Páně Luk. 2, 21. — I. 111.
V neděli po Obřezání Páně Mat. 2, 19—23. — I. 129.
Zjevení Páně (Sv. tří králů) Mat. 2, 1—12. — I. 123.
Neděle I. po Zjevení Páně Luk. 2, 42—52. — I. 137.
Neděle II. po Zjevení Páně (Jména Ježíš) Luk. 2, 21. — I. 111. Jan 2, 1—11. — I. 211.
Neděle III. po Zjevení Páně Mat. 8, 1—13. viz Jan 4, 43—54. — I. 246.
Neděle IV. po Zjevení Páně Mat. 8, 23—37. viz Mar. 4, 35—40. — I. 368.
Neděle V. po Zjevení Páně Mat. 13, 24—30. — I. 358.
Neděle VI. po Zjevení Páně Mat. 13, 31—35. — I. 362.
Neděle Devítník Mat. 20, 1—16. — II. 176.
Neděle I. po Devítníku Luk. 8, 4—15. viz. Mat. 13, 1—9. — I. 354 a 356.
Neděle II. po Devítníku Luk. 18, 31—43. — II. 177, 182.
Neděle I. v postě (Invocavit) Mat. 4, 1—11. — I. 18-.
„ II. (Reminiscere) Mat. 17, 1—9. — II. 62.
Neděle III. v postě (Kýchavná) Luk. 14—28. — I. 343, 346.
Neděle IV. v postě (Družebná) Jan 6, 1—15. viz Mar. 11, 31—44. — II. 20.
Neděle V. v postě (Smrtelná) Jan 8, 46—59. — II. 113.
Neděle Květná Mat. 21, 1—9. viz Mar. 11, 1—11. — II. 191.
Na Boží Hod velikonoční (Vzkříšení Páně) Mar. 16, 1—7. — II. 317.
Pondělí velikonoční Luk. 24, 13—35. — II. 324.
Neděle I. po Velikonoci (Provodní) Jan 20, 19—31. — II. 330.
Neděle II. po Velikonoci Jan 10, 11—16. — II. 117.
III. Jan 16, 16—22. — II. 263.
IV. Jan 16, 5—15. — II. 261.
„ V. (Křížová) Jan 16, 23 30. — II. 263.
Nanebevstoupení Páně Mar. 16, 14—20. — II. 339.
Neděle VI. po Velikonoci Jan 15, 26—27. — II. 261.
Boží Hod svatodušní Jan 14, 23—31. — II. 339.
Pondělí svatodušní Jan 3, 16—21. — I.
Nejsvětější Trojice Boží Mat. 28, 18—20. — II.
Neděle I. po sv. Duchu Luk. 6, 36—42. viz Mat. 7, 1—6. — I. 319.
Neděle II. po sv. Duchu Luk. 14, 16—26. — II. 140.
III. „ Luk. 15, 1—10. — II. 143.
IV. Luk. 5, 1—11. — I. 259.
V. Mat. 5, 20—24. — I. 303.
VI. Mar. 8, 1—9. — II. 48.
VII. Mat. 7, 15—21. — I. 320.
VIII. Luk. 16, 1—9. — II. 150.
IX. Luk. 19, 41—47. — II. 194.
X. Luk. 18, 9—14. — II. 166.
XI. Mar. 7, 31—37. — II. 45.
XII. Luk. 10, 23—37. — II. 92, 93.
„ XIII. Luk. 17, 11—19. — II. 161.
„ XIV. Mat. 6, 24—33. — I. 316.
„ XV. Luk. 7, 11—16, — I. 323.
„ XVI. Luk. 14, 1—11. — II. 138.
„ XVII. Mat. 22, 34—46. — II. 212, 213.
Neděle XVIII. po sv. Duchu Mat. 9, 1—8 viz Luk. 17—26. — I. 261, 263.
Neděle XIX. po sv. Duchu Mat. 22, 1—14. — II. 206.
XX. Jan 4, 46—53. — I. 246.
XXI. Mat. 18, 23—35. — II. 85.
XXII. „ Mat. 22, 15—21. — II. 209.
„ XXIII. „ Mat. 9, 18—26. viz Mar. 21. — I. 374.
Neděle XXIV. po sv. Duchu Mat. 24, 15—35. Mar. 13, 14—31. — II. 225.
O Posvěcení chrámu Luk. 19. 1—10. — II. 186.

O svátcích P. Marie a svatých.

Neposkvrněné početí P. Marie Luk. 1, 26—28. — I. 90.
Očišťování P. Marie (Hromnice) Luk. 22—32. — I. 115, 116.
Na den sv. Josefa, pěstouna Páně. Mat. 18—23. — I. 98.
Zvěstování P. Marie Luk. 26—38. — I. 90.
Na den sv. Vojtěcha Jan 10, 11—16. — II. 117.
Na den sv. Jana Nep. Mat. 11, 2—10. — I. 331.
Na den sv. apoštolů Petra a Pavla Mat. 16, 13—19. — II. 52.
Na den andělů strážných Mat. 18, 1—10. — II. 77, 81.
Na den Narození P. Marie 1, 1—16, I. kapitola XX.
Na den Jména P. Marie Luk. 1, 26—38. — I. 90.
Nanebevzetí P. Marie Luk. 10, 38—42. — II. 96.
Na den sv. Václava, dědice země české a mučedníka Páně Mat. 16, 24—27.
Na den Všech svatých Mat. 1—12. — I. 294.

Seznam význačnějších mimobiblických jmen.

A

Adonis 100.
Agrippa II. II. díl 78.
z Agredy 20, 77.
Achtermann II. 314.
Allioli II. 14, 97, 228.
Allori Christofan 155.
Sv. Albert Veliký 186.
Alleaume 118.
Albano Francesco 131.
Altdorfer 135, 141.
Allori Alesandro 151.
Alexandr Veliký 132, II. 214.
Sv. Alois 87.
Albert Veliký 284.
Albertinelli Marioto
Sv. Ambrož 82, 92, , 121, 150, 186, 262, 270, 290, 314, 361. II. 78, 80, 90, 124, 154, 308.
Amri 238.
Amort II. 292, 297.
Annianus Marcelius 221.
Angelico da Fiesole II. 299.
Anglikánská 214.
Antolyk 27.
Antigon 133.
Antonius 133.
Antiochus Epifanes II. 133.
Antiochus Veliký II. 65.
Antipat 133.
Sv. Antonín II. 64.
Antonín Pius 27.
Apolonius 16.
Apokryphická evang. 17, 130, 375.
Apokalypse 17.
Aquiba 150.
Artemidor Daldie II.
Arkulf II. 152.
Archelaos 51, 136, 140.
Aristobul 133.
Armeni 103.
Arnulf 87.
Aristoteles 64.
Arius 370.
Astyages 290.
Sv. Athanasius II. 262.
Atticus 64.
Sv. Augustin 92, 98, 104, 105, 114, 126, 128, 182, 186, 213, 215, 230, 235, 238, 259, 274, 346, 348, 372, 375, 342. II. 5, 18, 27, 28, 36, 46, 80, 84, 106, 109, 114, 124, 142, 188, 191, 199, 206, 208, 212, 238, 248, 251, 290, 296, 300, 302, 305, 306, 308, 310, 313, 330, 332, 335, 338.
Augustus 134, 145, 158, 172, II. 78.

B

Basilides 12.
Barnabáš 12.
Bauer 27.
Bárta II. 340.
Batoni 3.
Baustert 33.
Balduin 102.
Baronius II. 304.
Bartolomeo II.
Barth II. 316.
Barbieri II. 337.
Beda Venerabilis 124, 144, 235, 346, 351. II. 72, 109, 124, 332.
Beker II. 245.
Belser 372. II. 250, 275, 278, 284, 286, 290, 294, 296, 306, 337, 339.
Belloni 103.
Benátky 76.
Benedikt XIV. 74.
Benedikt XIII. 87.
Benedikt Labre 87.
Benediktini 76.
Sv. Bernard 34, 77, 93, 99, 106, 112, 115, 141. II. 82, 162.
Beyschlag 27.
Bedřich Barbarosa 128.
Bisping 270. II. 66, 294.
Bílek 57.
Bibar 87.
Bletissa 111.
Bloemaert
Bonaventura II. 90, 154.
Bollandista 341.
Bollandus 76.
Boissarie 33.
Boethos 66.
Botticelli 127.
Brandl 81, 197.
Brentano 154.
Bretagne 76.
Bramante 89.
Brettschneider 27.
Bramer 27.
Budha 22, 150.
Businger 339.
Buenarotti 20.
Burnard II. 331.

C

Carracci 289.
Cassel 25.
Cato 64.
Celsus 12, 146, 364.
Cerinthus 11.
Cicero 6. II. 16,
Ciseri 255, 270.
Claudius 20.
Confucius 6.
Conrady 142.
Cornelly II. 250.
Correggio II. 188.
Cornelius II. 66, 308, 332.
Crayer 268.
z Cupertina Josef 87.
Sv. Cyrill 247, 25 330. II. 36, 64, 194.
Cyrill Alexandrijský 74, 332.
Sv. Cyrill Jerusalemský 186, 207, 215. II. 244, 278, 306, 308, 327.
Sv. Cyprian 186. II. 251, 3 330.

Č

Čelakovský II. 80.
Číňané 6.
Čína 134.

D

Darius 214.
Damis 16.
Desguignes 7.
Didon 178. II. 48, 96, 242.
Dioklecian 119.
Diday 34.
Doze 85.
Döllinger 330.
Domitian 290.
Doubek II.
Dolci II. 271.
Dülmen 154.
Dvořák 122.

E

Ebionité 146.
Eleazar II. 199.
Emerichová 20, 137, 14 , 144, 154. II. 250, 275, 278.
Epifanius 244.
Erdman 295.
Eusebius 8, 29, 54, 240, 256, 273, 275, 28 , 290. II. 219, 225, 27 294, 296, 304, 338, 342.
Sv. Eustachie
Euthymius
Evanson 27.

F

Fenelon II. 57.
Festus II. 8.
Filo 67, II. 244.
Filip 51, 55.
Filostratos 16.
Flavius 5, 18, 45, 47, 48, 49, 55, 58, 59, 62, 66, 67, 104, 126, 133, 134, 135, 140, 173, 190, 220, 240, 247, 250, 282, 344, 371. II. 18, 21, 76, 79, 94, 100, 111, 133 136, 154, 188, 189, 209, 218, 219, 221, 224, 225, 228, 244, 276, 284, 288, 289, 290, 294.
Fonck 352, 356, 366. II. 95, 154, 205, 228.
Fox 38.
Friedlieb II. 279,
Sv. František 314.
Sv. František Salesský 99. II. 16, 84.

Sv. František Xaverský 34, 87.
Sv. Františka ze Chantalu 114.
Sv. František z Regis 34.
Františkáni 56. II. 152, 193, 244, 324, 342.
František Josef I. 88.
Francie 134.
Francouzové 76.
Fulbert 74.
Führich 124.

G

Gagliari 91.
Gerson 96.
Gnostikové 11, 30.
Godoliáš 199.
Göres II. 338.
Göttinger 27.
Gratus (Valerius) 174.
Grim 272.
Gutberlet 13.

H

Haneberg 247. II. 102, 294.
Hadrian 100, 273.
Harnack 21, 24, 26.
Hansen 38.
Hasmonovec 239.
Sv. Heiena 57, 87, 103, 111, 128, 212. II. 64, 324, 342.
Hegl 21.
Helary 24.
Herodes Antipa 205, 234, 284, 324, 330. II. 284.
Herodes Antipas 136, 180. II. 13, 50, 136, 205.
Herodes Veliký 58, 59, 62, 78, 218, 224. II. 78, 166, 184. 188.
Herodes Agripa 66, 289. II. 8.
Herodes 51, 128, 129, 132, 133, 134, 135.
Herodes Antipater 246.
Hetteš II. 311.
Hillel 66, 150.
Hirscher 240, 241.
Sv. Hilarius 370. II. 22, 34, 300.
Sv. Hilarius z Poitier II. 250.
Hieronymi II. 290.
Hilgenfeld 27.
Hlobil 154.
Holzammer 273. II. 295.
Homer 22.
Horatius Flaccus II. 16.
Hug II. 250.
Hyrkanus 54.
Hygius 289.

Ch

Chorvati 376.
Chavannes II. 17.
Chrysostomus II. 72.
Chrysostom II. 278.

I

Ignác 12, 27, 78, 126. II. 78, 251.
Indové II. 191.
Innocenc XIII. 87.
Innocenc III. 250 (II. díl).
Isidor 34.
Isidor z Pelusia 290, 332.
Ireneus 12, 27, 93, 128, 290. II. 176, 300, 338.

J

Sv. Jan Zlatoústý 82, 106, 186, 196, 206, 229, 235 240, 244, 262, 271, 274, 279, 314, 319, 321, 330, 332, 361, 373. II. 22, 29, 60, 74, 82, 86, 90, 104, 107, 110, 162, 177, 180, 191, 194, 199, 262, 302.
Jakopone 120.
Jeremiáš 134.
Jenewein 231.
Sv. Jeroným 49, 54, 77, 78, 87, 99, 103, 190, 218, 253, 258, 290, 314, 334, 342, 346, 360. II. 64, 82, 94, 152, 194, 199, 201, 208, 242, 296, 302.
Jindřich VIII. 214.
Josiáš 199.
Johanan 150.
Sv. Justin 12, 27, 105. II. 194, 251, 300.
Justinian II. 166.
Julian Odpadlík II. 221.
Juraj z Šibenika 88.
Justus Barsabas II. 338.

K

Sv. Karel Boromejský 87, 177.
Kalvín 251.
Keppler 42, 126. II. 64.
Keil 27. II. 66.
Kheim 194.
Klement Alexandr. 290. II. 241.
Klemens 132.
Klement Římský 364.
Klement 12.
Klee 272.
Kornelius 54, 272.
Kolín 76.
Koptové 132.
Konstantin 57, 212. II. 166.
Konstantin Veliký 100. II. 18.
Kraus II. 302, 308, 342.
Kutejovci 238.

L

a Lapide 272, II. 66, 250, 308.
Lasser 34.
Latour de Anvergne 299.
Lavigerie 76.
Lentulus II. 326.
Leonardo da Vinci II. 184.
de Legarde 240.
Lev X. 87.
Lev II. 296.
Lev XIII. 76, 87.
Lev Veliký 78, 124, 235. II. 65.
Levý 175.
Linhart 102.
Livius II. 290.
Loreta 87, 88.
Lurdy 33, II. 338.
Luthart 27.
Sv. Ludvík 87. II. 140, 174.
Luther II. 251.
Luini II. 247.
Lyranský Mikuláš 247. II. 72, 308

M

Maldonat 247.
Mamon 318.
Macrobius 134.
Marcion 146.
Mangold 27.
Marek Aurelius 27.
Marcion 12.
Manasses II. 206.
Majmonides II. 210.
Max 93.
Maxmilian II. díl 290.
Da Majano 179.
Marseille II. 159.
Maldonat II. 154, 260, 335.
Majer A. II. 250.
Majer II. 222.
Mahomed 212.
Mahomedáni 87. II. 152, 342.
Machaerus 18.
Melanie 102.
Michelangelo 20. II. 309.
Migne 57.
Mišna 58.
Mnichov 26.
Mohuč 76.
Momsen 104.
Sv. Mořic 102.
Müller II. 51.
Muratori 12.
Myslín 48.

N

Nanacha 150.
Nabuchodonosor 58, 63, 132.
Nero 18, 20, 119.
Nerva 290.
Nikodem 66.
Nicefórus Kallisti 290. II. 78.
Novák 75.
Novopacký II. 291.

O

Oswald II. 306.
Origenes 27, 29, 57, 99, 132, 222, 247, 270, 289, 290, 330, 364, 371. II. 21, 64, 176, 177, 203, 241, 279, 300, 301, 330, 338.

P

Patrizzi II. 64.
Paříž 33 II. 211.
Patmos 17.
Pantebus 132.
Paschal 102.
Sv. Pavel 86, 109, 114, 119, 148. II. 7, 11, 56, 74, 90, 124, 170, 174, 206, 251, 274, 313, 337, 338.
Sv. Pavla 102, 103.
Sv. Petr z Alcantary 87.
Petr Chrysologus 93, 99.
Petr Josef 154.
Peršané 6. II. 139, 191.
Pfleiderer 27.
Phlegon
Pilát 18, 59, 172, 375. II. 129, 134, 205, 280, 284.
Piler 369.
Pickl 213 (II. díl).
Pius IX. 39, 87, 120.
Pius II. 87.
Pli ius 20, 57, 365. II. 45.
Plato 64.
Pousin (Mikuláš) 248.
Polybus II. 65.
Polykarp 12, 27.
Pölzl 29, 272, 351, 369, 372

II. 48, 64, 66, 186, 200, 241, 242, 245, 250, 253, 274, 279, 286, 294, 308, 338, 339.
Da Ponte II. 25.
Pompejus II. 209.
Pražský II. 303.
Ptolomeus 12, 132.

Q

Quetzalcoatl 7.
Quirinus 104. II. 275.

R

Rafael 182. II. 71.
Rafael Santi II. 79, 316.
Ratisbonne II. 206.
Reinke II. 300.
Reischl II. 294, 306.
Rektor II. 215.
Rembrandt II. 53.
Remurat 6.
Renan 21, 24, 150. II. 315.
Reni II. 7, 263, 290.
Reusz 32.
Reynolds 119.
Řěka 87.
Rieger 229.
Richard 49.
Rinolt z Dasselu 128.
della Robbia 148.
Robinson 369.
Rothschild 25.
Rousseau 16.
Rubens 17.
de Rudder 33.
Rupertus 272.
Rusconi 303.
Rudl II. 343.

Ř

Řehoř 74, 190. II. 208.
Řehoř Veliký 182, 190, 340, 346. II. 2. 126, 332.
Řehoř I. II. 140.
Sv. Řehoř Nazianský 114, 176, 186.
Řekové 76, 87, 103. II. 170, 188.
Řím 18, 76, 97. II. 211.
Římané 62, 64, 86. II 2, 126, 129, 136, 139, 188, 189, 196, 208, 209, 219, 221, 224.

S

Sadok 66.
Salamis Epifanius 54.
Salmanasar 54.
Sallustius 16.
Salmeron II. 154.
Salvi 80.
Samberger 25.
Sansovino Andrea 89.
Sanballat 54.
Sanhedrin II. 276.
Saraceni 76.
Seleuk I. II.
Seneca 64.
Sentius Saturnus 104.
Schanz II. 64, 66.
Schäfer 188.
Schleiermacher 21, II. 49.
Schegg 266, 330, 348. II. 64, 66, 250.
Schenkel 194.
Scheurenberg 185.
Schultz 47.
Schürer 371.
Sibyla 6.
Siemiradzki 243. II. 61.
Simeon 116, 117.
Sixt V. 114.
Sixtus V. 87.
Skréta 18, 67.
Skythové II. 191.
Sofronius 290.
Sokrates 64.
Soliman 316.
da Sollier 341.
Sozomenus II. 221,
Spitzer 113.
Spranger II. 328, 329.
Srbové 376.
Stanislav 87.
Strabo 48.
ze Steinlů 223.
Strausz 21, 24, 27, 251. II. 70, 315.
Suetonius 6, 20, 126. II. 294.
Suarez II. 82.
Sulpinus Quirinus 104. II. 275.
Sûken 6.

Š

Šalamoun 58.
Šimon řeč. Magus II. 224.
ze Štítného 28.

T

Tabitha 54.
Tacitus 6, 18, 126. II. 224, 288, 294, 295.
Tatian 12, 27.
Tertulian 12, 104, 186, 235, 270, 274, 290, 330. II. 8, 180, 241, 300, 301, 304, 330, 332, 335.
Teudas II. 224.
Theofil 27, 144.
Theodosius II. 244.
Theodoret II. 221.
Theofylakt 202, 344, 372. II. 306.
Theodor z Mopsuestie 76.
Thorwaldsen II. 334.
Tiberius 18, 172. II. 294.
Tischendorf 371. II. 300, 303, 304, 311.
Titus 37. II. 221.
Tizian 167.
Tkadlík 206.
Tobler II. 295.
Toletus 247, 330, 332.
sv. Tomáš Aquinský 17, 91, 126, 147, 186, 235, 361. II. 11, 66, 86.
Tomáš Kempenský II. díl 252.
Trajan 20, 290.
Tristram 366.
Troja 18.
Tryfon 27, 105.
Turci 49, 87, 102. II. 64.

U

Urban VIII. 87.
Uetzl 74.

V

Sv. Václav II. 174.
Valerian II. 10.
Valerius Gratus II. 275.
Varus Quintilius 194.
Velišský II. 188.
Vespasian II. 76.
Veronese II. 23.
Veith 202.
Vigilio Monti 138.
Villeges 141.
Virgil 6, 22.
Vogüé 56.
Vosmík 191.

W

Walesský 140.
Weiss 270, 251.
Weinhart II. 218.
Westcott-Hort 304.

X

Xenofon II. 16.

Z

Zahn 12.
Zestermann II.
Zorobabel 58.
Zlatoústý 17.
Zvingli II. 251.
Zoula 9.
Zumpt 104.

OBSAH.

Strana

DÍL I.

Předmluva . . V

Kap. 1. Příprava na Vykupitele mezi Židy a pohany 1
2. Evangelia, jejich vzájemný poměr 8
3. Pravost evangelií 12
4. O věrohodnosti evangelií
O jiných pramenech k životu Páně (kromě evangelií) 17
6. Moderní odpůrci pravosti a věrohodnosti evangelií 21
7. Janovo evangelium jest pravé 27
8. Vyvrácení námitek proti pravdivosti gelia Janova . . 28
9. O věrohodnosti evang. zázraků 32
10. Vyvrácení námitek proti pravdivosti zázraků 35
11. Ježíš jest zaslíbený Messiáš a Syn Boží 40
12. Jméno, hranice, rozdělení, útvar půdy a vodstvo palestinské 42
13. O ponebí a úrodnosti v Palesti 47
14. O obyvatelstvu palestinském za časů Páně. O místech v evangeliích pojmenovaných 51
15. Chrám Herodianský v Jerusalemě 58
16. O synagogách . 63
17. O náboženssko-mravním stavu pohanů a Židů za časů Páně . 64
18. Syn Boží od Otce od věčnosti zplozen. Jeho působení na světě před vtělením 68
19. Lidský původ Ježíše Krista 69
20. O Marii, Matce Ježíšově; o Jáchimu a Anně 74
21. O Josefovi, ženichu Panny Marie a pěstounu Páně . 76
22. O zvěstování narození Janova 78
23. O narození Janově 84
24. O Nazaretě 87
25. Anděl zvěstuje Panně Marii narození Syna Božího 90
26. Panna Maria navštívila Alžbětu 94
27. Bůh zkouší sv. Josefa 98
28. O Betlemě rodišti Ježíšově 100
29. O narození Ježíšově . 104
30. Pastýři se klaní Ježíškovi 107
31. Obřezání Páně . 111
32. Očišťování Panny Marie a obětování Ježíška v chrámě . 115
33. Božské dítě v loktech Simeona, Simeonův chvalozpěv a proroctví 116
34. O prorokyni Anně 121

Strana

Kap. 35. Mudrci od východu koří se Ježíškovi
36. Svatá Rodina utíká do Egypta
37. O zavraždění pacholat betlemských
38. Svatá Rodina vrací se z Egypta
39. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě . . .
40. Dějiny zajišťují pravdivost příběhů z dětství Ježíšova . . 142
41. Ústranný život Pána Ježíše v Nazaretě 146
42. Úryvky z vidění nábožné Anny Kateřiny Emerichovy . 154
43. Jan Křtitel káže a křtí 172
44. Jan napomíná různé stavy 178
45. Jan zmiňuje se ponejprv o Ježíši 181
46. Pán Ježíš pokřtěn v Jordáně 184
47. O pokušení Ježíšově na poušti 187
48. Jan pokračuje ve svědectví o Ježíši 196
49. O prvních učenících Páně 204
50. O svatbě v Káni galilejské 210
51. Ježíš jde do Kafarnaum a odtud do Jerusalema. První vyčištění chrámu
52. Někteří Židé uvěří v Ježíše. Rozmluva s Nikodemem . . 227
53. O křtu Ježíšově a o křtu Janově. Učedníci Janovi žárlí. Jan posledně svědčí o Ježíši 234
54. Ježíš v Samaří . . 237
55. Ježíš se vrátí do Galilee 246
56. Nazaretští vyženou Ježíše ze synagogy 251
57. Ježíš se usadí v Kafarnaum . 253
58. Ježíš povolá čtyři učedníky . 258
59. Uzdravení malomocného a ochrnutého 261
60. Ježíš hostem u Matouše. O povolání Matouše. O hostině. Dotaz o postu a Ježíšova odpověď 267
61. Ježíš uzdravuje 38 let nemocného. — Ježíš se prohlašuje za Syna Božího
62. Učedníci trhají v sobotu klasy. Ježíš je hájí proti nařknutí fariseů. Zhoji uschlou ruku 279
63 Ježíš si zvolí apoštoly 286
64. O kázání na hoře . . 293
65. O pohanském setníkovi. O mládenci v Naimu . . . .
66. Jan posílá učeníky své k Ježíšovi. Ježíš ho velebí. Výčitky Židů. Ježíš velebí Otce nebeského. Kdo chce za mnou přijíti . 327
67. O Maří Magdaleně 338
68. Uzdravení posedlého. Ježíš vyvrací rouhavé řeči fariseův. Čtyři hříchy proti Duchu sv. O zpětilosti ve hříchu. Ježíš odpírá zázračné znamení. O matce Páně 343

Strana

Kap. 69. Ježíš učí v podobenstvích. Co jsou podobenství a proč v nich Ježíš učil. O rozsévači 351
70. Podobenství o obilí. O koukolu v pšenici 358
71. Různá podobenství 362
72 Utišení bouře na moři. Ježíš vymítá zlého ducha v Gerase 368
73. O dceři Jairově a ženě ...ocné krvotokem 374

DÍL. II.

Kap. 1. Uzdravení dvou slepců a němého posedlého .
2. Ježíš poučuje apoštoly před prvním rozesláním na kázaní slova Božího
3. O smrti sv. Jana Křtitele 13
4. Ježíš rozmnoží zázračně chleby 20
5. Ježíš kráčí po jezeře 24
6. Ježíš mluví v kafarnaumské synagoze o nebeském chlebě 28
7. Ježíš v území genezaretském 37
8. O ženě kananejské. Uzdravení hluchoněmého. Spasitel po druhé zázračně rozmnoží chléb 42
9. Ježíš odepřev fariseům a sadduceům znamení s nebe, varuje apoštoly před nimi a uzdraví slepce 49
10. Petr vyzná Ježíše Messiášem. Pán mu přislibuje prvenství v církvi
11. Ježíš předpovídá utrpení svoje apoštolův 58
12. Jak se Pán Ježíš proměnil na hoře Tábor 62
13. Ježíš vyléčí posedlého zlým duchem. Nová předpověď utrpení. O dani chrámové 71
14. Kdo mezi apoštoly přednějším. O pohoršení. O andělích. O bratrském napomenutí bližního 77
15. Máme se smířiti. Podobenství o nemilosrdném služebníku 85
16. Ježíš prochází Samařsko. Rozeslání sedmdesáti dvou učeníků 87
17. Podobenství o milosrdném Samaritánovi. Ježíš u Marty a Marie 93
18. Ježíš jde ku slavnosti stánků do Jerusalema. Přednáška, poslední dny slavnosti 98
19. Ježíš a žena cizoložnice. O dalších řečích Páně 108
20. Uzdravení slepce od narození. Ježíš dobrý pastýř
21. O apoštolích. Varujte se lakomství. Buďte bdělí a horliví ve službě Boží
22. Čiňte pokání. O neplodném fíku. Uzdravení ženy nemocné 128
23. Různé řeči a skutky Páně 133

Strana

Kap. 24. Podobenství o ztracené ovečce, ztraceném penízi a marnotratném synu . 143
25. Opět různá podobenství Páně
26. O vzkříšení Lazarově . 156
27. O deseti malomocných. Různá podobenství 161
28. O nerozvížitelnosti manželství, o panictví. Ježíš přítel dítek . 168
29. O bohatém mládenci. Bohatství nebezpečno, odměna dobrovolné chudoby
30. Podobenství o dělnících na vinici. Ježíš předpovídá své utrpení. Prosba matky Salome 176
31 Slepci u Jericha. Ježíš u Zachea. O deseti hřivnách. Ježíš od Marie pomazán mastí 182
32. Slavný vjezd. Ježíš mluví o své smrti a oslavě. Prokletí stromu fikového. Vyčištění chrámu. Dotaz vyslanců vysoké rady
33. Podobenství: o nestejných bratrech, o bezbožných vinařích, o svatební hosti 201
34. Různé promluvy Páně 209
. O poktytectví a ctižádostivosti farisejské. Ježíšův soud nad nimi. O zkáze Jerusalema. O groši chudé vdovy 214
36. Proroctví o zkáže Jerusalema a o posledním soudu
37. Podobenství o deseti pannách a hřivnách. O posledním soudu. Konečná úvaha o učení Páně . . 230
38. Jidáš zrádcem. O poslední večeři Páně 240
39. Řeč Páně na rozloučenou . . 254
40. O úzkostech Ježíšových v zahradě Gethsemanské, o jeho zajetí, výslechu před Annášem a Kaifášem, před vysokou radou. Petr zapře Pána . 269
41. O ranní schůzi vysoké rady. O smrti Jidášově . 280
42. Ježíše vyslýchá Pilát, Herodes a zase Pilát 283
43. O bičování Páně. Pilát naposledy se snaží zachrániti Ježíše. Rozsudek smrti 289
44 O posledních okamžicích Ježíše Krista 295
45. Zázračné události po smrti Páně. Kopím proboden. Tělo pomazáno a pohřbeno — hrob zapečetěn . 306
46. O významu a věrohodnosti zmrtvýchvstání Páně . . 313
47. Ženy jdou ke hrobu. Anděl jim oznamuje vzkříšení. Petr a Jan u hrobu. Ježíš se zjevuje Marii Magdaleně. Strážní vojáci a velekněží . . . 321
48. O dalších skutcích Páně po vzkříšení 324
Učeníci v Emausích 324
Ježíš a sv. Tomáš 331
49. Ježíš se zjevuje v Galileji . 333
50. Ježíš se loučí s apoštoly. Vstupuje na nebesa 339

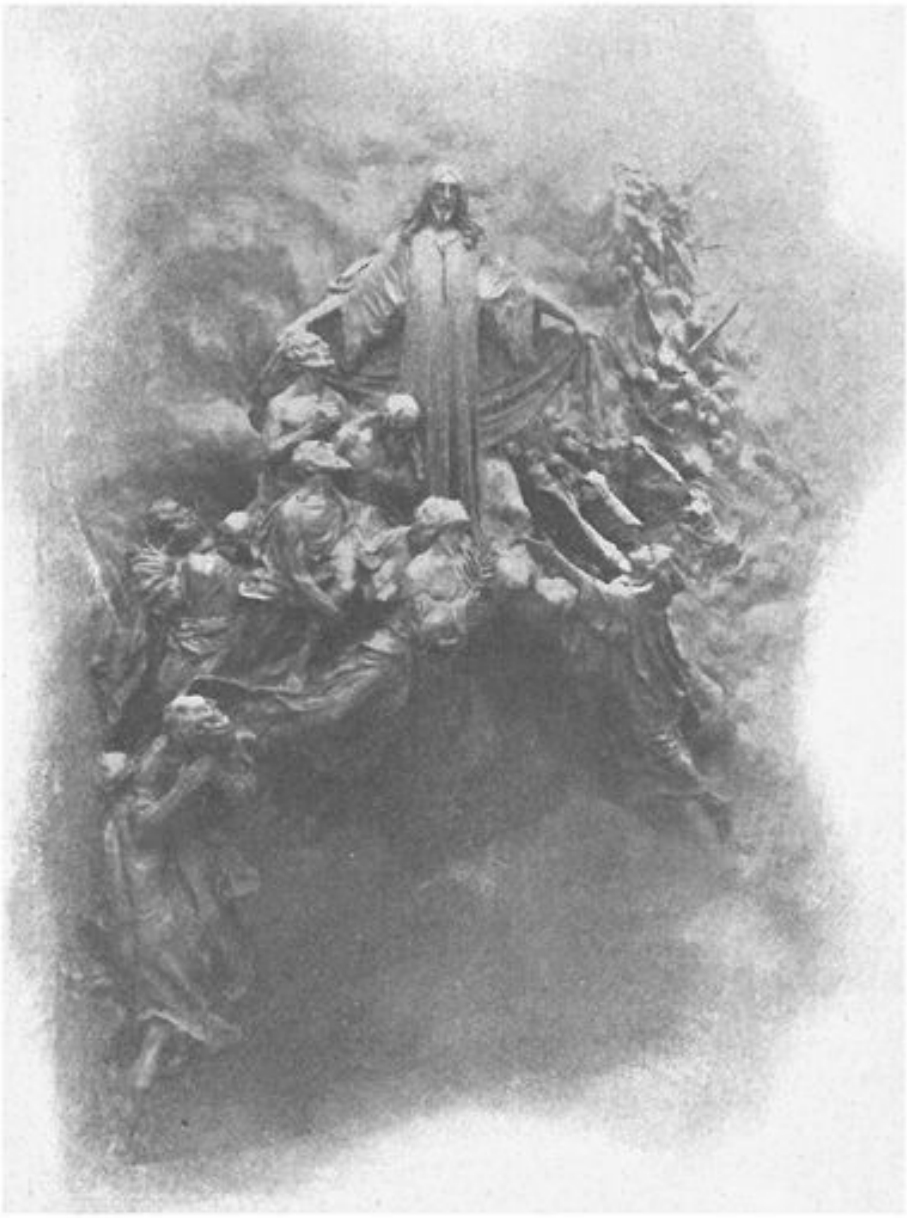
Opravy větších omylů tiskových.

DÍL. I.

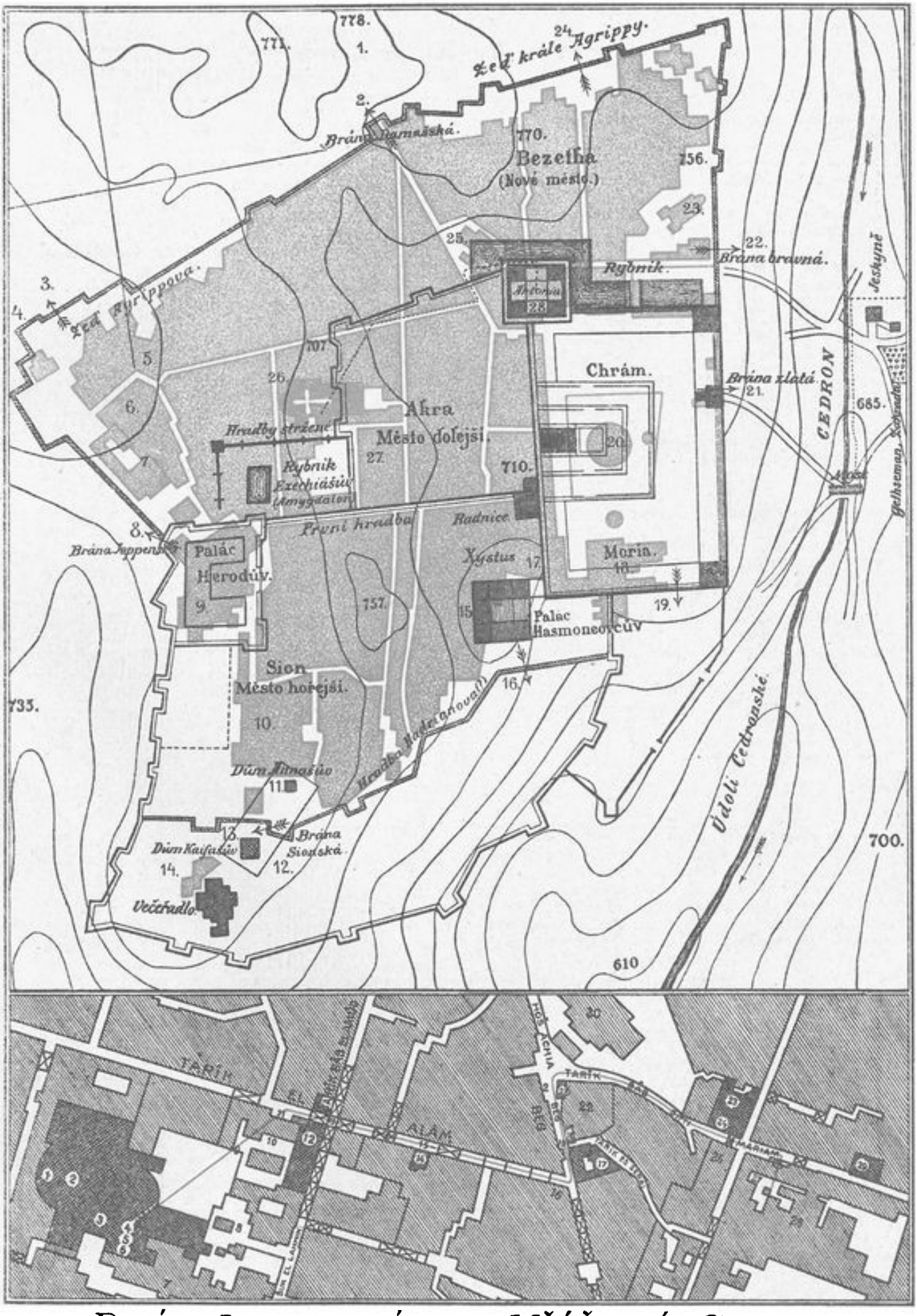
Strana 7. pod obrazem místo Lukáš čti Jan.
26. řádka poslední čti: byť i cosi.
45. 19. zdola čti: Gilboa.
53. 4. zdola čti: kopulí.
65. 2. shora za slovem co přidej „z nich".
76. „ 18. shora čti: sv. Sáby.
82. „ 25. a 28. shora čti: Zachariáše s Alžbětou místo Jáchyma.
Strana 92. řádka 17. zdola čti: před šesti.
92. 20. anděl.
110. 26. zavřené místo otevřené
Strana 116. řádka 8. zdola čti: která místo které.
120. 7. vítězství místo vítězné.
171. 22. vidět.
196. 7. „ odstraniti.
199. 2. zdola S. corp.
208. 18. shora vidění.
220. 15. „ pozměnili.
232. 12. shora neuvěří.
„ 241. 24. vytryskující místo skákajícího.
Strana 253. řádka 1. shora čti: rozuřivše se.
„ 256. 14. „ povědomo místo pověděno.
Strana 283. řádka 7. shora čti: předložené.
304. 4. zdola smysl této řeči.
327. „ 8. shora „ Eliseus místo Eliáš.
329 pod obrazem čti: Žeň v Palestině.
„ 336. řádka 17. zdola za slovo nesoudili vlož praví, .
Strana 343. řádka 20. zdola čti: místo že zá- že je.
344. 3. ohlupuje.
348. 22. 1758 místo 1458.
„ 351. 6. všech 64 podobenství Páně
Strana 360. řádka 1. polož za slova: to jso království; koukol pak to jsou
Strana 362. řádka 19. zdola čti místo uvěřilo — počítalo se (4, 4).
Strana 364. řádka 6. shora čti proměně.
370. 12. XV. st místo XIV.
375. 20. Jakožto.

DÍL. II.

Strana 7. pod obrazem čti Reni.
12. řádka 23. zdola čti v čem že.
44. „ poznámky 1. . úmluvu.
45. „ 8. shora čti přinese.
4. (pozn.) zdola čti řečí.
64. 7. shora čti ne nepůvabná.
77. . . evang. řádka 6. čti řekl.
87. řádka 2. shora čti Ochoziaše.
93. v poznámce 2. doplň v kapitole XVI. str. 81.
121. řádka 1. zdola čti o modlitbě.
128. čti kapitola dvacátá druhá.
141. b) řádka 4. zdola čti svého.
146. řádka 3. zdola čti že to tedy jazyk.
146. 12. shora čti stane se to
176 shora čti podřízená.
194. „ 14. „ „ Messiáši, jenž přicházíš.
210. b) řádka 5. zdola čti výrok místo výkor.
236. řadka 4. shora čti Joel.
244 b) řádka 18. zdola čti charoset.
253. b) „ 18. shora čti Boha, kteréhož nevidí.
261. řádka 14. zdola čti jakých místo jež.
263. 9. zdola čti řeči.
266. 26. odříci . soucit.
269. 10. jeskyni.
276. „ „ „ Boží.
302. b) řádka 9. shora čti ukaž.
326. řádka 1. shora čti tam.
333. Řekl.
333. 14. pasiž.

Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím, připraveným vám od ustanovení světa. Mat. 25, 34.

PLÁN JERUSALÉMA a KŘÍŽOVÉ CESTY.

Dnes zastavené plochy jsou červeně vyznačené.

Vysvětlení k plánu Jerusalema.

Černé obrysy jsou z doby Kristova utrpení.

Zastavěné plochy v době přítomné jsou vyznačeny červeně.

1. Jeskyně Jeremiášova.
2. Brána Damašská.
3. Nová brána (Bâb Abdu'l Hamîd).
4. Francouzský hospic.
5. Klášter Františkánů. Sv. Salvator.
6. Casa nuova.
7. Latinský patriarchát.
8. Brána Jaffská.
9. Citadella.
10. Veliký arménský klášter (Chrám sv. Jakuba).
11. Dům Annášův.
12. Dům Kaifášův.
13. Brána Sionská.
14. Dormitio Maria.
15. Palác Heroda Antipy (Hasmoneovcův).
16. Brána mrvná (Mogrebitův).
17. Židovská zeď nářků.
18. Mešita El Aksa.
19. Brána trojí.
20. Mešita Omarova.
21. Brána zlatá.
22. Brána sv. Štěpána (bravná) (Bâb Sitti Marjam).
23. Chrám sv. Anny.
24. Brána Herodova (Bâb es Sâhire`.
25. Rakouský hospic.
26. Kalvarie a Chrám Božího Hrobu.
27. Chrám Vykupitele (evang.).
28. Kasárna (dům Pilátův).

Ostatní číslice udávají výšku v metrech nad mořem středozemním.

Vysvětlení k plánu křížové cesty.

1. XIV. zastavení křížové cesty
2. Boží Hrob
3. XIII. zastavení křížové cesty
4. X. „ „ „
5. XI. „ „ „
6. XII. „ „ „

} nalézá se ve velechrámu Božího Hrobu.

7. Řecký klášter Abrahamův.
8. Klášter Habešanů.
9. IX. zastavení křížové cesty.
10. Řecký klášter Caralamba.
11. VIII. zastavení křížové cesty.
12. Německý hospitál řádu Maltánského.
13. VII. zastavení (Brána rybářů neb soudní)
14. Dům sv. Veroniky.
15. VI. zastavení křížové cesty.
16. V. „ „ „
17. Dům bohatce (nemocnice).
18. Dům chudého Lazara.
19. IV. zastavení křížové cesty.
20. Kaple Mdloby Panny Marie.
21. III. zastavení křížové cesty.
22. Klášter arménsko-katolický.
23. Klášter Sester Sionských.
24. Oblouk „Ecce Homo!“
25. Moslimští dervišové.
26. II. zastavení křížové cesty (Schody do Starého serailu).
27. I. zastavení křížové cesty.
28. Kasárna pěchoty (Starý serail), Dům Pilátův.
29. Kaple bičování.
30. Rakouský hospic.

⊠ Překlenuté ulice.

První zastavení křížové cesty koná se v Jerusalemě v kapli, jež stojí na místě, kde Pán Ježíš byl bičován. Odtud jde se podle kláštera „Sester sionských“, jenž přistavěn jest k oblouku zvaném „Ecce Homo!“ s něhož Pilát Pána Ježíše trním korunovaného lidu ukazoval. Blíže oblouku toho koná se **II. zastavení** na památku, že zde Pán Ježíš na se kříž přijal.

Odtud vede cesta směrem západním. Asi 180 kroků po ní učinivše, stojíme před sloupem, jenž označuje **III. zastavení**, totiž místo, kde Pán Ježíš po prvé k zemi klesl. Sloup tento leží podél zdi kapličky Mdloby Panny Marie. Proti ní je nádherný poutnický hospic, vystavěný z milodarů z říše rakouské, v němž každý poutník rakouský obdrží buď zdarma aneb za mírný poplatek byt i celé zaopatření.

Čtyřicet kroků dále směrem jižním jest **IV. zastavení**, připomínající místo, kde Pán Ježíš potkal svou milovanou Matičku, která z příční úzké ulice mu vstříc vyšla.

Třicet pět kroků ulicí na pravo, vzhůru do kopce učinivše, spatříme na nárožním domě po levé ruce čtyřhranný výklenek a v něm červený kámen s nápisem: **V. zastavení.** Je to místo, kde Šimon Cyrenský přinucen byl, aby Pánu Ježíši pomohl kříž donésti. Kámen ten poutníci zbožně líbají, poněvadž prý ztrýzněný Pán Ježíš, tudy kráčející, klesající ruku svou o tento opřel, jak nepatrný již otisk na kameni dosud ukazuje.

Po dalších stopatnácti krocích vzhůru leží napříč v ulici založený kus sloupu, u něhož koná se **VI. zastavení.** Po levé straně měla dům svůj svatá Veronika, odkudž vyšla, aby Pánu Ježíši podala roucho k utření obličeje, vlastní krví a slinami nepřátel zohaveného.

Odtud vede křížová cesta, 90 kroků dlouhá, pod klenutím, na jehož konci bývala za časů Páně brána, kterou vycházelo se z města. Brána ta slula „soudní“, poněvadž při ní býval s povýšeného místa odsouzencům ještě jednou rozsudek veřejně předčítán. Totéž učiněno i Pánu Ježíši. Zde koná se **VII. zastavení.**

Další cesta vedla jindy za městem; nyní místa ta jsou novým Jerusalemem zastavěna. Vykonavše tu na padesát kroků vzhůru, předstoupíme před řecký klášter, který se tu po levé ruce rozprostírá, a při tom koná se **VIII. zastavení,** kde Pán Ježíš minul plačící ženy, kteréž odtud ke smutnému průvodu přihlížely.

Od tohoto zastavení vede klikatá cesta k zadní straně velikolepé svatyně Božího Hrobu, kde položený sloup označuje **IX. zastavení,** totiž místo, kde Pán Ježíš klesl po třetí.

Ostatních pět zastavení křížové cesty koná se již ve velechrámu samotném, jenž se rozkládá na hoře Kalvarii na těch místech, kde Pán Ježíš byl ukřižován a pohřben.

ThDr. K. L. Řehák.